

જૂન, 2022

વર્તમાન વિશેષ™

**GPSC | DySO | Dy. મામલતદાર | PSI / ASI | બિન સચિવાલય ક્લાર્ક |
Constable | TET / TAT | વગેરે સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે ઉપયોગી...**

સંપાદક
વિકાસ પટેલ

WEBSANKUL®
PUBLICATION

305, Shalin Galeriya, 3rd floor, Nr. RTO, Sector-4, Gandhinagar.

Ph.: 7777991357 / 6358289897

WEBSANKUL TEAM

Editor

વિકાસ પટેલ

Executive Editor

કાર્તિક બારડ, નિતિન નંદાણિયા, દેવાંગ,
વિરેન્દ્ર આહિર

Faculty Team

અકરમ શેરસિયા, ભરત નકુમ, શૈલેષ હડિયા,
રવિરાજ ડાભી, પ્રશાંત ચૌહાણ, જીજ્ઞેશ ગઢિયા,
વિશાલ સોલંકી, જય ડોબરિયા, સુરજ ભટ્ટ, પાઝલ
સલ્લા, યાજ્ઞિક સભાયા, બકુલ પરમાર, તરુણ
કતારીયા

Content Team

કાનજી કુછડિયા, સુરજ પટેલ, ઝાલા
યોગેશકુમાર, દક્ષાબા રાણા, કિષ્ના ધોરજીયા,
ચૌહાણ કુલદીપસિંહ, સંદીપ પ્રજાપતિ, પ્રકાશકુમાર
પ્રજાપતિ, જીગર દરજી, પટેલ મયુરભાઈ, ધ્રુપદ
પટેલ, સંજય સોનગરા, ભાવસિંહ સરવૈયા, અપૂર્વ
પાંચોટીયા, યશવંતકુમાર પરમાર

Typing Team

ખુશ્બુ સોલંકી, પ્રિયંકા લેઉવા, હિતેન્દ્રસિંહ
રાજપાલ, હિમાંશીબેન રાઓલ, કોમલ પરમાર,
કોમલ પ્રજાપતિ, મિતલ નાણાવટી, કોમલ રાવળ,
નરેન્દ્રભાઈ ગોહિલ, ઋત્વાબેન દવે, વાઘેલા
ધારાબેન, પ્રકાશભાઈ પરમાર, મહેમદ ઇલિયાસ
દાણી, અંસારી બસીઝદીન નિઝામુદ્દીન, કરણસિંહ
ગોહિલ, સુરેખાબેન બરંડા, ભાવનાબેન પટેલ,
દેવેન્દ્રભાઈ ઠક્કર, ચેતનભાઈ નાયી, અજય રબારી

Designing Work

અંશ વાછાણી, મહેશ રખિયાણીયા, પ્રશાંત દરજી,
મેહુલ ચૌહાણ, કિશન ભુટાણી, હાર્દિક લાખાણી,
ધ્રુવ ચૌહાણ

વર્તમાન વિશેષ જૂન, 2022

ગુજરાતના તમામ મહેનતુ વિદ્યાર્થીઓને અર્પણ

Book Name : વર્તમાન વિશેષ જૂન, 2022

Copyright© : WebSankul®

Pages : 160

Price : Rs. 90/-

Book Design : WebSankul

Email : publication@websankul.com

Contact No : 77 77 99 13 48, 96 01 60 83 48

Website : www.websankul.com

© Strictly reserved with the Editor

No Part of this Publication may be reproduced or distributed in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise or stored in a database or retrieval system without prior written permission of the publishers.

સંપાદક તથા પ્રકાશક દ્વારા પુસ્તકના તમામ તથ્યોની યોગ્યતા તપાસમાં આવી છે, તેમ છતાં કોઈપણ ક્ષતિ માટે પ્રકાશક, સંપાદક, મુદ્રક જવાબદાર રહેશે નહીં.

“વર્તમાન વિશેષ”ના પ્રથમ અને દ્વિતીય અંકને મળેલ ધારદાર સફળતા અને વિદ્યાર્થીમિત્રો દ્વારા મળેલ લાગણીસભર અને હકારાત્મક ફીડબેક માટે સૌ પ્રથમ તો દરેક વિદ્યાર્થીમિત્રોનો હૃદયપૂર્વક આભાર. સૌ વિદ્યાર્થીમિત્રોની આ લાગણી અને પ્રેમ દરેક પ્રયત્નમાં અમને વધુ સારું અને ઉત્તમકક્ષાનું કાર્ય કરવા પ્રેરણા આપે છે.

“વર્તમાન વિશેષ”ના આ નવા અંકમાં અમોએ પરીક્ષાલક્ષી માહિતીનો ખૂબ જ ઉંડાણપૂર્વક તથા પરીક્ષાવિષયના દૃષ્ટિકોણથી અભ્યાસ કરીને માહિતીના દરેક પાસાનો સીધી અને સરળ ભાષામાં છંટકાવ કર્યો છે. આ વખતના આ નવા અંકમાં જે મહત્વની કહી શકાય અને પરીક્ષાલક્ષી દૃષ્ટિકોણથી ખૂબ જ અગત્યની કહી શકાય તેવી ઘટનાઓ અને હકીકતો પર સવિશેષ ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે. આ માહિતીયુગમાં દર નવી સવારે જ્યારે હજારો લાખો ઘટનાઓ ઘટે છે અને નવી હકીકતો સામે આવે છે ત્યારે સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના અનુભવી ચશ્મામાંથી તેનું અવલોકન કરી કઈ રીતે અને કઈ માહિતીને અર્થસભર રીતે વિદ્યાર્થીની નજર સમક્ષ મૂકવી..... એ વિષય પર ટીમ વેબસંકુલ સવિશેષ ભાર મૂકે છે.

આપ સૌ વિદ્યાર્થીમિત્રોને જાણીને ખૂબ જ આનંદ થશે કે આપ સૌ દ્વારા આપવામાં આવેલ સૂચનો અને ફીડબેકનો ટીમ વેબસંકુલની કોર ટીમ દ્વારા એક - એક પોઈન્ટ ઉપર ગંભીર વિચાર કરીને હાલના તબક્કે જરૂરી જણાતા સૂચનોનો પણ આ અંકમાં ઉમેરો કરી અમલ કરવામાં આવ્યો છે તથા ભવિષ્યમાં પણ આપ સૌ દ્વારા અપાયેલ સૂચનોનો અમારી “ફીડબેક બેન્ક” માં સંગ્રહ કરી જરૂરી લાગશે ત્યાં અમલ કરવામાં આવશે.

વિકાસ પટેલ

	3 Months	6 Months	9 Months	12 Months
General Course	4000 2000	6000 3000	7000 3500	8000 4000
તલાટી કમ મંત્રી	3900 1900	5500 2750	6500 3250	7500 3750
PSI Mains	3200 1600	4400 2200	5500 2750	6600 3300
Mission GPSC (Pre+Mains)	7000 3500	10000 5000	12000 6500	16000 8000
Mission GPSC (Prelims Only)	7000 3500	9000 4500	10000 5000	12000 6000
(FHW/MPHW) મુખ્યસેવિકા	3000 1500	5000 2500	6000 3000	7000 3500

Special
OFFER

*Offer valid Till
10th June 2022

તમામ
કોર્સ પર
50% OFF

Promocode :
WEBSANKUL50

ઓફરનો લાભ લેવા આજે જ **WebSankul** એપ્લિકેશન
ડાઉનલોડ કરો અને PROMOCODE APPLY કરો
*ઓફર એક મહિનાના કોર્સ પર ઉપલબ્ધ નથી

01 Download
WebSankul - GPSC Online
Application

02 Select
the Course

03 Apply
Promocode
WEBSANKUL50

77 77 99 13 57 / 77 77 99 13 52 / 63 58 28 98 97 / 90 54 52 27 79
77 77 99 13 67 / 63 56 23 91 65 / 90 54 52 27 76 / 90 54 52 27 75

INDEX

ગુજરાત વિશેષ

• પાટણ ખાતે 62મા ગુજરાત ગૌરવ દિવસની રાજ્યકક્ષાની ઉજવણી.....	05	• બાવળા ખાતે ‘આદર્શ સહકાર ગ્રામ યોજના’ નો પ્રારંભ	10
• ગાંધીનગર ખાતે ‘વડનગર ઇન્ટરનેશનલ કોન્ફરન્સ’ યોજાઈ.....	06	• ભારતનો સૌથી મોટો લિથિયમ-આયન બેટરી પ્લાન્ટ	10
• અમદાવાદના એરપોર્ટ ખાતે ‘ ધ ગીર ગેલેરી’ નું લોકાર્પણ.....	07	• ભરૂચ ખાતે ઉત્કર્ષ સમારોહનું આયોજન કરવામાં આવ્યું	10
• ઇન્ટરનેશનલ સસ્ટેનેબિલિટી પ્લેટફોર્મ.....	07	• ગુજરાતની આરોગ્ય પ્રણાલી માટે સહાય મંજૂર	11
• 14મો ‘ગૌરવવંતા ગુજરાતી’ એવોર્ડ સમારંભ યોજાયો	07	• ‘ગામદૂત યોજના’ તેમજ ‘બાળ સંભાળ કેન્દ્ર’ નો પ્રારંભ	11
• મુખ્યમંત્રીની ઉપસ્થિતિમાં i-create અને CSIR વચ્ચે MOU	08	• સુરતના ભીમરાડ ખાતે ‘ગાંધી સ્મારક’ નું ભૂમિપૂજન	11
• સેન્ટ્રલ ઓફ હેલ્થ એન્ડ ફેમિલી વેલ્ફેરની 14મી બેઠક	09	• ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ અને ગુજરાતી લેક્સિકન વચ્ચે MOU	
• ગુજરાત રેઝિલિયન્ટ સિટી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ	09	સંપત્ર	12
• એશિયા બિગેસ્ટ ટૂરિઝમ એવોર્ડ 2022	09	• Co2 માર્કેટ શરૂ કરવા ગુજરાત સરકારના EPIUS અને	
• ગુજરાતની નવ ITI નો કાયાકલ્પ થશે	10	સાઉથ એશિયાની જે-પાલ વચ્ચે MOU	12

પુરસ્કાર અને સન્માન વિશેષ

• પુલિતઝર પુરસ્કાર 2022ની જાહેરાત	13	• ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ વિભાગને પુરસ્કાર એનાયત	16
• બાલકૃષ્ણ દોશીને RIBA રોયલ ગોલ્ડ મેડલ 2022 એનાયત	14	• એસ્ટર ગાર્ડિયન્સ ગ્લોબલ નર્સિંગ એવોર્ડ	16
• વિશ્વનો સૌથી મોટો “ફિલ્મ રિસ્ટોરેશન પ્રોજેક્ટ” શરૂ	14	• ફોર્બ્સ ગ્લોબલ 2000 લિસ્ટ - 2022	16
• અટલ ટનલને “ બેસ્ટ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ” એવોર્ડ એનાયત	15	• હિન્દી ભાષાનો ઉપયોગ વ્યાપક બને તે માટે ભારત સરકારે	
• વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર - 2022	15	8,00,000 ડોલર સંયુક્ત રાષ્ટ્રને આપ્યા	16

અહેવાલ/સૂચકાંક વિશેષ

• FAOનો “ધ સ્ટેટ ઓફ ધ વર્લ્ડ્સ ફોરેસ્ટ- 2022” અહેવાલ	17	• UNDRR ગ્લોબલ એસેસમેન્ટ રિપોર્ટ(GAR 2022)	21
• RSFના વર્લ્ડપ્રેસ ફ્રીડમ ઇન્ડેક્સની 20મી આવૃત્તિ રજૂ	18	• નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે, 2019-21	22
• GNAFCનો ખાદ્ય કટોકટી પર વૈશ્વિક અહેવાલ - 2022	19	• નાબાર્ડ દ્વારા ફાર્મર ડિસ્ટ્રેસ ઇન્ડેક્સ રજૂ કરાશે	24
• નાગરિક નોંધણી પ્રણાલી અહેવાલ - 2020	20	• સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ - એનજી પ્લાન ઓફ એક્શન	25
• SIPRI રિપોર્ટ 2021 : ભારતનો સૈન્ય ખર્ચ વિશ્વમાં ત્રીજા ક્રમાંકે	20	• અસરકારક ઉર્જા સંક્રમણને પ્રોત્સાહન-2022 અહેવાલ	25

યોજના વિશેષ

• ઝીરોડિફેક્ટ ઝીરો ઇફેક્ટ સર્ટિફિકેશન યોજના	26	• આદિવાસી યુવાનોના કૌશલ્ય વર્ધન માટે દેશનો પ્રથમ	
• આંતર મંત્રાલય ઝુંબેશ “આઝાદી સે અંત્યોદય તક’ શરૂ	27	પાયલોટ પ્રોજેક્ટ	30
• “ઉજ્જવલા દિવસ” ની ઉજવણી	27	• લોક મિલણી સ્સ: દેશનો સૌપ્રથમ જાહેર સંપર્ક કાર્યક્રમ	30
• ઉન્નત ભારત અભિયાન 2.0 યોજનાના 4 વર્ષ પૂર્ણ	28	• છત્તીસગઢ “મુખ્યમંત્રી મિતાન યોજના” ની શરૂઆત	30
• મહારાષ્ટ્ર જનીન બેંક યોજના	28	• “તસ્કરી મુક્ત ભારત” અભિયાન	30
• જન સુરક્ષા યોજનાઓને સાત વર્ષ પૂર્ણ	29		

બંધારણ અને રાજ્યવ્યવસ્થા વિશેષ

• મદ્રાસ હાઈકોર્ટે પ્રકૃતિને 'જીવિત વ્યક્તિ' નો દરજ્જો આપ્યો	31	• સિવિલ અધિકારીઓના ચૂંટણી લડવા સામે પ્રતિબંધ નહીં
લાગે	34
• IPC ની કલમ 124 A ઉપર હાલ પૂરતો પ્રતિબંધ	32	• નવી દિલ્હીના વર્લ્ડ ટ્રેડ સેન્ટર ખાતે ભારતના લોકપાલની
નવી કાયમી ઓફિસ સ્થાપવામાં આવી	34
• સુપ્રિમ કોર્ટમાં બે નવા ન્યાયાધીશોની નિમણૂક	33		
• "બંધારણ (અનુસૂચિત જનજાતિ) યાદી સુધારણા ખરડા- 2022"	34		

અર્થતંત્ર વિશેષ

• ફિનટેક પોર્ટલ 'ઓપન' ભારતનું 100મું યુનિકોર્ન સ્ટાર્ટ-અપ બન્યું	35	• IRDAI એ બેન્કિંગ, નાણાકીય સેવાઓ અને વીમા
કંપનીઓમાં વીમાદાતાઓની મહત્તમ રોકાણ મર્યાદા તેમની
સંપત્તિના 25% થી વધારીને 30% કરી	39
• ઓપન નેટવર્ક ફોર ડિજિટલ કોમર્સ (ONDC)	36	• MSME RuPAY ક્રેડિટ કાર્ડ	39
• 'પીએમ-સ્વનિધિ' યોજનાને ડિસેમ્બર 2024 સુધી લંબાવાયી	37	• CBDTના અધ્યક્ષ તરીકે સંગીતા સિંઘની નિમણૂક	39
• RBIના ગવર્નરની અધ્યક્ષતામાં 'નાણાકીય નીતિ સમિતિ' ની બેઠક	38		
• ફિનક્લુવેશન પ્લેટફોર્મ (Fincluvation Platform)ની શરૂઆત	38		
• ભારતને 5 ટ્રિલિયન ડોલર ઇકોનોમી બનાવવા ગુજરાતે 12.3 % ને
બદલે વર્ષે 14.5 % વિકાસદર લઈ જવો પડે : ટાસ્ક ફોર્સ	39		

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિશેષ

• બેંગાલુરુ ખાતે પ્રથમ 'સેમિકોન ઇન્ડિયા સંમેલન 2022'	40	• હ્યુમનરેટેડ S200 રોકેટ બૂસ્ટર	45
• ગગન (GAGAN) સેટેલાઈટ ટેકનોલોજી	42	• રાષ્ટ્રીય ડેટા અને વિશ્લેષણ પ્લેટફોર્મ	46
• ઇન્ટિગ્રેટેડ રોડ એક્સિડેન્ટ ડેટાબેઝ (iRAD) પ્રોજેક્ટ	43	• ગતિશક્તિ સંચાર પોર્ટલ	46
• ભારતનું પ્રથમ ફ્લો કેમિસ્ટ્રી ટેકનોલોજી હબ	44	• ડિજિટલ એન્ટિ સ્ક્રિડ બ્રેક મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ	47
• ઇસરો શુક્રગ્રહ માટે 'મિશન વિનસ' લોન્ચ કરશે	44	• મિશન એન્ડ્યુરન્સ	47
• મલ્ટિપલ ઈનપુટ - મલ્ટિપલ આઉટપુટ ટેકનોલોજી	45	• ભારતની પ્રથમ આદિવાસી આરોગ્ય વેદશાળા	47

સંરક્ષણ વિશેષ

• ફાસ્ટ પેટ્રોલ વેસલ જહાજ "કમલાદેવી" લોન્ચ	48	• DefConnect 2.0	49
• સ્વદેશી હાઈડ્રોજન ઈંધણાયુક્ત ઈલેક્ટ્રીક જહાજોનું નિર્માણ	48	• બ્રહ્મોસ મિસાઈલનું પ્રથમ વિસ્તૃત ક્ષમતાયુક્ત સંસ્કરણ	50
• ભારતનું પ્રથમ સ્વદેશી વિમાનવાહક જહાજ "INS વિક્રાંત"	49	• મુંબઈ ખાતે INS સુરત અને INS ઉદયગિરીનું લોન્ચિંગ	51

પર્યાવરણ વિશેષ

• UNCCDએ ગ્લોબલ લેન્ડ આઉટલૂક - 2022 પ્રકાશિત કર્યો	52	• રણના વધારા સામે લડવા માટે COP-15 સત્ર	55
• ટ્વિન સાયકલોન સિસ્ટમ : અસાની અને કરીમ ચક્રવાત	53	• ભારતનો પ્રથમ શુદ્ધ ગ્રીન હાઈડ્રોજન પ્લાન્ટ	55

રમત ગમત વિશેષ

• ખેલો ઇન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સ - 2021	56	• ચોથી ખેલો ઇન્ડિયા યુથ ગેમ્સ હરિયાણા ખાતે યોજાશે	59
• એશિયન રેસલિંગ ચેમ્પિયનશિપ - 2022	56	• વાર્ષિક ICC ટીમ રેન્કિંગ - 2022	59
• ભારતે ઇન્ડોનેશિયાને હરાવી પોતાનો સૌ-પ્રથમ થોમસ કપ જીત્યો	57	• જુનિયર વર્લ્ડ વેઈટલિફ્ટિંગ ચેમ્પિયનશીપ - 2022	59
• "વર્લ્ડ સ્કૂલર ચેમ્પિયનશિપ - 2022"	58	• ડેફલિમ્પિક્સ 2021 નું બ્રાઝિલ ખાતે આયોજન	60

કલા અને સંસ્કૃતિ વિશેષ

- રાખીગઢી ખાતે ASI ના ખોદકામમાં ડ્રેનેજ સિસ્ટમ, તાંબા અને સોનાના ઘરેણાં બહાર આવ્યા 61

રાષ્ટ્રીય વિશેષ

- “આઝાદી કી અમૃત કહાનિયા’ વીડિયો સીરિઝ લોન્ચ 62
- IISc બેંગલુરુ ખાતે “આદેશ દસ્તાવેજ” નું અનાવરણ 63
- વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીની આસામ મુલાકાત 63
- પલ્લી ગ્રામ પંચાયત ભારતની પ્રથમ કાર્બન તટસ્થ ગ્રામ પંચાયત 63
- નેશનલ બિહેવિયર ચેન્જ કોમ્યુનિકેશન ફ્રેમવર્ક 64
- “મિશન કર્મયોગી” કાર્યક્રમ માટે વિશ્વ બેંકની સહાય 64
- “નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ” (NATGRID) કેમ્પસનું ઉદ્ઘાટન 65
- રાયસીના સંવાદ - 2022 (Raisina Dialogue - 2022) 65
- “નેશનલ ઓપન એક્સેસ રજિસ્ટ્રી” (NOAR) પ્લેટફોર્મની શરૂઆત ... 66
- અમિતશાહની પશ્ચિમ બંગાળ મુલાકાત 66
- 2021માં ભારતે 10 GW ની સૌર સ્થાપિત ક્ષમતા હાંસલ કરી 67
- જમ્મુ અને કાશ્મીર માટે નવો ચૂંટણી નકશો જાહેર 67
- કૌશલ વિકાસ મંત્રાલયે તાલીમ કાર્યક્રમ શરૂ કરવા હેતુ ઇસરો સાથે સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર 67
- ભારતની પ્રથમ રિજનલ રેપિડ ટ્રાન્ઝિટ સિસ્ટમ ટ્રેનસેટ 68
- “ઉત્કર્ષ મહોત્સવ” નો પ્રારંભ 68
- કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા કૃષિ, પાક વીમો અને ઘિરાણ પર વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી માટે યુબી UNDP સાથે સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર 69
- પ્રથમ અતુલ્ય ભારત આંતરરાષ્ટ્રીય ફૂઝ કોન્ફરન્સ 70
- રેલટેલ દ્વારા PM WANI આધારિત 100 રેલવે સ્ટેશનો પર WiFi સુવિધાની શરૂઆત 70

આંતરરાષ્ટ્રીય વિશેષ

- INS ઘડિયાળ સંકટગ્રસ્ત શ્રીલંકા માટે દવા અને તબીબી સપ્લાય સાથે કોલંબો પહોંચ્યું 71
- ક્વાડ લીડર્સ સમિટ 2022 72
- વડાપ્રધાન મોદીની જર્મની, ડેનમાર્ક અને ફ્રાન્સની મહત્વપૂર્ણ મુલાકાત .. 74
- સંયુક્ત આરબ અમિરાત(UAE)માં યુનિફાઈડ પેમેન્ટ ઇન્ટરફેસ (UPI)ની શરૂઆત 76
- ભારતની “એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝ”ના અધ્યક્ષ તરીકે નિમણૂક 77

વ્યક્તિ વિશેષ

- “રાજીવ કુમાર”ની ભારતના 25મા મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર તરીકે નિમણૂક 78
- ગુજરાતના નવા ચીફ ઇલેક્ટોરલ ઓફિસર : પી. ભારતી 78
- ઈમેનુએલ મેકોન સતત બીજીવાર ફ્રાંસના પ્રેસિડેન્ટ તરીકે ચૂંટાયા 78
- ગુરુ તેગ બહાદુરની 401મી જન્મજયંતીની ઉજવણી 79
- સુપ્રસિદ્ધ સંતૂરવાદક “પંડિત શિવ કુમાર શર્મા” નું નિધન 79
- નાણાકીય નીતિ સમિતિના સભ્ય તરીકે “રાજીવ રંજન”ની નિમણૂક 79

દિવસ વિશેષ

80 થી 95

સવાલ - જવાબ વિશેષ

96 થી 110

Maths - Reasoning Practice Questions

111 થી 112

English - Adverb

113

ગુજરાતી વ્યાકરણ : ઇંદ

114 થી 115

તલાટી પ્રેક્ટિસ પ્રશ્નપત્ર

116 થી 121

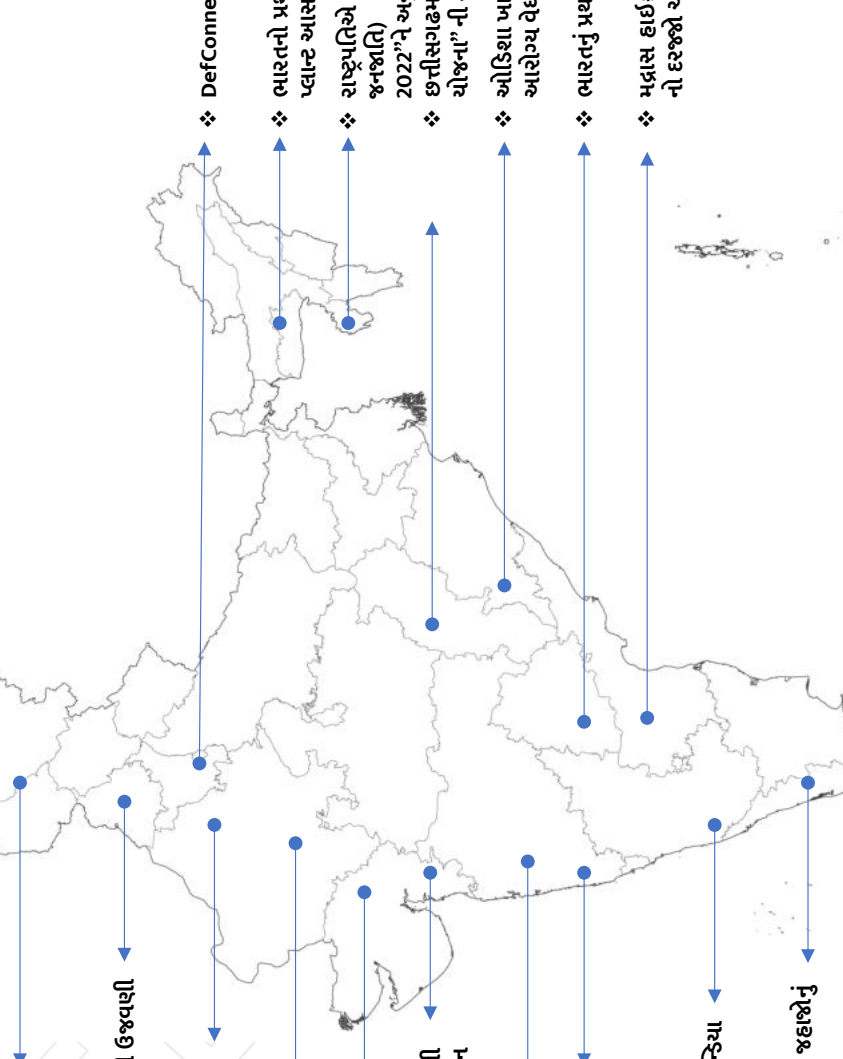
WEBSANKUL વિશેષ : સોલંકી યુગ - ગુજરાતનો સુવર્ણકાળ

122 થી 125

ભારતનું બંધારણ : એક નજર

126 થી 153

HIGHLIGHTS

-
- ❖ જમ્મુ અને કાશ્મીર માટે નવો ચૂંટણી નકશો જાહેર
 - ❖ શીખ ધર્મના ગુરુ તેગ બહાદુરની 401મી જન્મજયંતીની ઉજવણી
 - ❖ રાખીગઢી ખાતે ASI ના ખોદકામમાં ડ્રોનેજ સિસ્ટમ, તાંબા અને સોનાના ઘરેણાં બહાર આવ્યા
 - ❖ ગગન (GAGAN) સેટેલાઈટ ટેકનોલોજી
 - ❖ પાટણ ખાતે 62મા ગુજરાત ગૌરવ દિવસની રાજ્યકક્ષાની ઉજવણી
 - ❖ કેવડિયા ખાતે સેન્ટ્રલ ઓફ હેલ્થ એન્ડ ફેમિલી વેલ્ફેરની 14મી બેઠક અંતર્ગત ત્રિ-દિવસીય સ્વાસ્થ્ય ચિંતન શિબિરનું આયોજન
 - ❖ મહારાષ્ટ્ર જનીન બેંક યોજના
 - ❖ મુંબઈ ખાતે INS સુરત અને INS ઉદયગિરીને લોન્ચ
 - ❖ વડાપ્રધાન દ્વારા બેંગાલુરુ ખાતે પ્રથમ 'સેમિકોન ઇન્ડિયા સંમેલન 2022'નું ઉદ્ઘાટન
 - ❖ ભારતમાં સ્વદેશી હાઈડ્રોજન ઈંધણ ચુકત ઈલેક્ટ્રીક જહાજોનું નિર્માણ કરવામાં આવશે
 - ❖ DefConnect 2.0
 - ❖ ભારતનો પ્રથમ શુદ્ધ ગ્રીન હાઈડ્રોજન પ્લાન્ટ આસામ ખાતે કાર્યરત
 - ❖ રાષ્ટ્રપતિએ "બંધારણ (અનુસૂચિત જનજાતિ) યાદી સુધારણા ખરડા-2022"ને અનુમતી આપી
 - ❖ છત્તીસગઢમાં "મુખ્યમંત્રી મિતાન યોજના"ની શરૂઆત
 - ❖ ઓડિશા ખાતે ભારતની પ્રથમ આદિવાસી આરોગ્ય વેદશાળાની સ્થાપના
 - ❖ ભારતનું પ્રથમ ફ્લોકેબિસ્ક્રી ટેકનોલોજી હબ
 - ❖ મદ્રાસ હાઈકોર્ટ પ્રકૃતિને 'જીવિત વ્યક્તિ'ની દરજ્જો આપ્યો

પાટણ ખાતે 62મા ગુજરાત ગૌરવ દિવસની રાજ્યકક્ષાની ઉજવણી

- 1 મે, 2022ના રોજ 'ગુજરાત સ્થાપના દિવસ' અર્થાત્ 'ગુજરાત ગૌરવ દિવસ' ની રાજ્યકક્ષાની ઉજવણીનું આયોજન પાટણ ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.
- 62મા ગુજરાત ગૌરવ દિવસની ઉજવણીના ઉપલક્ષ્યમાં રાજ્યપાલ શ્રી આચાર્ય દેવવ્રત અને મુખ્યમંત્રીશ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની ઉપસ્થિતિમાં પાટણ કોલેજ ગ્રાઉન્ડ ખાતે પોલીસ પરેડ નિદર્શન યોજાયું હતું.
- જેમાં, નિરીક્ષણ સહિત વિવિધ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરાયું હતું.
- નાગરિકોનો ઉત્સાહ જળવાય રહે તે માટે તેમજ પોલીસની વિવિધ કામગીરીથી નાગરિકો અવગત થાય તે હેતુથી પોલીસ દ્વારા વિવિધ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરાયું હતું.
- આ કાર્યક્રમોમાં પરેડ, રાયફલ ડ્રિલ, મોટર સાયકલ સ્ટેટ શો, ડોગ શો, અશ્વ શો, બેન્ડ ડિસ્પ્લે સહિત સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમોનું આયોજન થયું હતું.
- આ પરેડમાં રાજ્યની વિવિધ પ્લાટુને પણ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો હતો.
- આ પરેડમાં વિવિધ ટેબ્લો પણ આકર્ષણનું કેન્દ્ર બન્યા હતા. કુલ 710થી વધુ કર્મચારીઓએ પરેડમાં ભાગ લીધો હતો.

‘રિજિયોનલ સાયન્સ સેન્ટર’ નું મુખ્યમંત્રીના હસ્તે લોકાર્પણ

- ‘ગુજરાત ગૌરવ દિવસ’ ની રાજ્યકક્ષાની ઉજવણીના ભાગરૂપે વિશ્વ પ્રસિદ્ધ પાટણ ખાતે રૂ.100 કરોડના ખર્ચે તૈયાર થયેલા ‘રિજિયોનલ સાયન્સ સેન્ટર’ નું મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના હસ્તે લોકાર્પણ કરાયું હતું.
- વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીના ટેકનોલોજી વિકસાવવાના ધ્યેયના પગલે મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના માર્ગદર્શન અને પ્રયાસોથી રાજ્યમાં ચાર સ્થળોએ રિજિયોનલ સાયન્સ સેન્ટરનું નિર્માણ થયું છે. જે પૈકી એક પાટણ ખાતેના સેન્ટરનું મુખ્યમંત્રીએ લોકાર્પણ કરી સેન્ટરની તમામ ગેલેરીઓ તેમજ બાળકો સાથે ફાઇવ-ડી થિયેટરની ગતિવિધિ નિહાળી હતી.
- 34,000 ચોરસ મીટર ક્ષેત્રફળમાં ફેલાયેલા આ સેન્ટરની રચના વિજ્ઞાન ટેકનોલોજી અને ગણિતના ક્ષેત્રને ધ્યાનમાં લઈને કરવામાં આવી છે.
- અહીં પાટણ જિલ્લાની વિશિષ્ટતા સાથેની ગેલેરીઓ બનાવાઈ છે. જેમાં લેન્ડ ઓફ ડાયનોસોર ગેલેરી, હાઈડ્રોપોનિક્સ ગેલેરી, નોબેલ પ્રાઈઝ ગેલેરી, કેમેસ્ટ્રી ઓપ્ટિક્સ ગેલેરી, હ્યુમન સાયન્સ ગેલેરીનો સમાવેશ થાય છે.
- ભારતનો સૌથી ઊંચો 57 ફૂટ ઊંચાઈ ધરાવતો બ્રેકીઓસૌરસ ડાયનોસોર આકર્ષણનું કેન્દ્ર બનશે.

પાટણ જિલ્લાને રૂ.140.68 કરોડનાં વિકાસ કામો મળશે

- મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે વિવિધ વિકાસ કામોનું લોકાર્પણ અને ખાતમુહૂર્ત કર્યું હતું. તેમણે પાટણ જિલ્લાના નગરોમાં પાણી પુરવઠો, ડ્રેનેજ લાઈન તથા તળાવોના નવીનીકરણના 8 કામો સહિત જન સુખાકારીના કામો માટે રૂ.140.68 કરોડ ‘અમૃત-2’ યોજનામાંથી ફાળવાશે તેવી જાહેરાત કરી હતી.
- આ અવસરે મુખ્યમંત્રીએ ‘અતુલ્ય વારસો પાટણ’ પુસ્તકનું વિમોચન પણ કર્યું હતું.
- આ સાથે રાજ્યના કર્મચારીઓ માટે મોંઘવારી ભથ્થામાં જુલાઈ 2021 થી 3 ટકાના વધારાની પણ મુખ્યમંત્રીએ જાહેરાત કરી હતી.
- ગુજરાત સરકારના કર્મચારીઓના મોંઘવારી ભથ્થામાં કેન્દ્ર સરકારના ધોરણે 3 ટકાનો વધારો 1 જુલાઈ, 2021ની અસરથી આપવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો છે.

શસ્ત્ર પ્રદર્શનની મુલાકાત

- ગુજરાત ગૌરવ દિવસની ઉજવણી દરમિયાન મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે પાટણ ખાતે પોલીસ હેડ ક્વાર્ટર્સ ખાતે આયોજીત શસ્ત્ર પ્રદર્શનની મુલાકાત લીધી હતી. આ નિદર્શનમાં મૂકાયેલ શસ્ત્રોનું મુખ્યમંત્રીશ્રીએ નિરીક્ષણ કરી સૈન્યના અધિકારીઓ પાસેથી માહિતી મેળવી હતી.

गांधीनगर ખાતે ૩ – દિવસીય 'વડનગર ઇન્ટરનેશનલ કોન્ફરન્સ' યોજાય

- વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીની પ્રેરણા અને માર્ગદર્શનથી દેશમાં ઉજવાઈ રહેલા 'આઝાદીના અમૃત મહોત્સવ'ના ભાગરૂપે કેન્દ્ર સરકારના સાંસ્કૃતિક બાબતોના મંત્રાલય, રાજ્ય સરકારના રમત-ગમત, યુવા સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિ વિભાગ અને સંગ્રહાલય નિયામકના સહયોગથી આયોજીત 'વડનગર ઇન્ટરનેશનલ કોન્ફરન્સ' નો મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે ગાંધીનગરના મહાત્મા મંદિરથી પ્રારંભ કરાવ્યો હતો.
- 18 મે (વર્લ્ડ મ્યુઝિયમ ડે)થી 20 મે, 2022 ત્રણ દિવસ દરમિયાન યોજાયેલ આ કોન્ફરન્સના પ્રારંભ અવસરે કેન્દ્રીય રાજ્યમંત્રી મિનાક્ષી લેખી, રાજ્ય સરકારના યુવક સેવા સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિ વિભાગના મંત્રી હર્ષ સંઘવી, ભૂતાન, ભારત, માલદીવ્સ અને શ્રીલંકાના ડાયરેક્ટર અને યુનેસ્કોના પ્રતિનિધિ એરિફ ફાલ્ટ તેમજ વિશ્વના 6 રાષ્ટ્રોના અને દેશના વિવિધ રાજ્યોના પુરાતત્ત્વવિદો, ઇતિહાસવિદો, જુદી-જુદી યુનિવર્સિટીના વિદ્યાર્થીઓ અને ઇતિહાસ તથા પુરાતત્ત્વરસિકો પણ ઉપસ્થિત રહ્યા હતાં.
- મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે આ અવસરે યુનેસ્કો, આર્કિયોલોજીકલ સર્વે ઓફ ઇન્ડિયાની સહભાગીતા તથા ભારત સરકાર અને દેશની ખ્યાતનામ યુનિવર્સિટીઓના સહયોગથી રાજ્યના પુરાતત્વીય ભવ્ય વારસા અને સંસ્કૃતિને વિશ્વ ફલક ઉપર પ્રોત્સાહન આપવાની રાજ્ય સરકારની તત્પરતા દર્શાવી હતી.
- આ ઇન્ટરનેશનલ કોન્ફરન્સ વડનગરના પુરાતન ઐતિહાસિક મહત્વ, સ્થાપત્ય વારસો, નગર રચના જેવી મહત્વપૂર્ણ બાબતોને વર્તમાન પરિપ્રેક્ષ્યમાં વિશ્વ સમુદાય સમક્ષ ઉજાગર કરીને વડનગરને 'લેન્ડ માર્ક હેરિટેજ ડેસ્ટિનેશન' તરીકે વિકસિત કરવા માટેની વ્યૂહરચના અને વૈચારિક આદાન-પ્રદાનનું સક્ષમ પ્લેટફોર્મ બનશે.

મુખ્ય બાબતો

- મુખ્યમંત્રીએ આ પ્રસંગે જણાવ્યું હતું કે, કાળની અનેક થપાટો ખાધા પછી પણ અવિચલ રહેલું વડનગર આર્ય સભ્યતાના ધ્રુવતારક જેવું નગર છે. બૌદ્ધવિહારો, કીર્તિતોરણ, શર્મિષ્ઠા તળાવ, તાના-રીરીની સમાધિ જેવી ભવ્ય વિરાસતોના વાહક નગર તરીકે વડનગરની આગવી ઓળખ ઉભી થઈ છે.
- ગુજરાતમાં પ્રાચીન વારસા – વિરાસતના રક્ષણ, સંવર્ધન માટે વડનગરમાં આકાર પામી રહેલું **આર્કિયોલોજીકલ એક્સપેરિમેન્ટલ મ્યુઝિયમ** વિશેષતા બની રહેશે.
- વડનગરમાં બૌદ્ધ મઠ મળી આવ્યા છે, કુશીનગર, સારનાથ, ગયાની જેમ વડનગર પણ બુદ્ધિસ્ટ સર્કિટનો એક ભાગ છે.
- ગુજરાતની આગવી ઓળખ ધરાવતા વડનગરના 'તાનારીરી મહોત્સવ' ને હવે કેન્દ્ર સરકારના સહયોગથી રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય મહોત્સવ તરીકે ઉજવવાની જાહેરાત કેન્દ્ર સરકારના સાંસ્કૃતિક રાજ્યમંત્રી મીનાક્ષી લેખીએ કરી હતી.
- વડનગર શહેરના ભવ્ય વારસાને વિશ્વ સમક્ષ ઉજાગર કરવા માટે આ પ્રથમ ત્રિ-દિવસીય વડનગર ઇન્ટરનેશનલ કોન્ફરન્સનું આયોજન થયું હતું. તત્કાલીન મુખ્યમંત્રી અને હાલના પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના 'બિલ્ટ નોલેજ ફોર સસ્ટેઇનેબલ ડેવલપમેન્ટ' ના વિઝનને આગળ ધપાવવા આ કાર્યક્રમથી સફળતા મળશે.
- મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના હસ્તે તેમજ મહાનુભાવોની ઉપસ્થિતિમાં 'વડનગર કોફી ટેબલ બૂક' નું વિમોચન કરાયું હતું.

આગામી વર્ષથી પ્રતિવર્ષ ત્રિ-દિવસીય 'વડનગર ઉત્સવ'ની ઉજવણી કરાશે

- ગુજરાતના ઐતિહાસિક નગર વડનગર ખાતે આગામી વર્ષથી પ્રતિવર્ષ ત્રિ-દિવસીય 'વડનગર ઉત્સવ'ની ભવ્ય ઉજવણી કરવામાં આવશે તેમ ગુજરાતના મુખ્ય સચિવ પંકજ કુમારે મહાત્મા મંદિર ખાતે 'વડનગર ઇન્ટરનેશનલ કોન્ફરન્સ – 2022'ના સમાપન સત્રમાં જાહેરાત કરતાં કહ્યું હતું.
- 2,500 વર્ષ જૂના વડનગરના સાંસ્કૃતિક અને ઐતિહાસિક સમૃદ્ધ વારસાને દેશ-દુનિયા સમક્ષ રજૂ કરવા વડનગર ઉત્સવની ઉજવણી કરાશે.
- જેમાં વડનગર ખાતે એક દિવસની આંતરરાષ્ટ્રીય કોન્ફરન્સ તેમજ બે દિવસનો આંતરરાષ્ટ્રીય તાનારીરી સાંસ્કૃતિક મહોત્સવ ઉજવાશે.

ગુજરાત સરકારના વિવિધ 7 યુનિવર્સિટીઓ સાથે MOU

- આ કોન્ફરન્સ દરમિયાન સાત યુનિવર્સિટીઓ સાથે MOU કરવામાં આવ્યા હતાં. જેમાં એમ.એસ. યુનિવર્સિટી, CEPT યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી, IIT ગાંધીનગર, અનંત નેશનલ યુનિવર્સિટી, ડેક્કન યુનિવર્સિટી અને બનારસ હિંદુ યુનિવર્સિટી સાથે પુરાતત્ત્વ-સંશોધન અને ખોદકામ, સાંસ્કૃતિક વારસાનો અભ્યાસ, હેરિટેજ સંરક્ષણ, આર્કિટેક્ટ દસ્તાવેજીકરણ અને વિશ્લેષણ, વર્કશોપ, સિમ્પોઝિયમ અને કોન્ફરન્સ, પ્રવાસન વ્યવસ્થાપન- વિકાસ અને સંગ્રહાલયો સંબંધિત સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ સંદર્ભે ગુજરાત સરકાર સાથે MOU કરવામાં આવ્યાં હતાં.

અમદાવાદના એરપોર્ટ ખાતે ' ધ ગીર ગેલેરી' નું લોકાર્પણ

- રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ દ્વારા અમદાવાદના સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ આંતરરાષ્ટ્રીય એરપોર્ટના ડોમેસ્ટિક ટર્મિનલની બહાર ' ધ ગીર' ગેલેરીનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે.

- રાજ્યસભા સાંસદ અને રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ (RIL) ના કોર્પોરેટ અફેર્સ વિભાગના ડાયરેક્ટર પરિમલ નથવાણી દ્વારા અદાણી એરપોર્ટ હોલ્ડિંગના ડાયરેક્ટર જીત અદાણી અને RILના કોર્પોરેટ અફેર્સ વિભાગના પ્રેસિડેન્ટ હેમંત દેસાઈની ઉપસ્થિતિમાં 1 મે, 2022ના રોજ ગુજરાત સ્થાપના દિવસના પ્રસંગે તેનું લોકાર્પણ કરવામાં આવ્યું છે.

ધ ગીર ગેલેરી

- ' ધ ગીર ગેલેરી' એ એશિયાઈ સિંહોના વિશ્વના એકમાત્ર રહેઠાણ સાસણગીરની પ્રતિકૃતિ છે.
- રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ દ્વારા વર્ષ 2018માં આ ગેલેરીનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- હવે તેને એરપોર્ટના ડિપાર્ચર વિસ્તારની બહાર ખસેડીને તેનું પુનઃ નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે, જેથી માત્ર મુસાફરો જ નહીં પરંતુ તેમને લેવા માટે આવતા લોકોને પણ તેનો લાભ મળી રહેશે.
- આ પ્રોજેક્ટ લગભગ 8,000 ચોરસ ફૂટ વિસ્તારમાં વિકસાવવામાં આવ્યો છે.
- આ પ્રોજેક્ટમાં સાસણગીરમાં જેવા મળતાં વિવિધ પ્રાણીઓ અને પક્ષીઓ જેમ કે સિંહ, દીપડા, બાજ, કાળિયાર, ચીતલ, અજગર વગેરેની પૂર્ણ કદની આશરે 60 પ્રતિકૃતિઓ મૂકવામાં આવી છે.
- પ્રસિદ્ધ ગીરનું જંગલ સૂકા ઘાસથી છવાયેલું છે તેથી તેની પ્રતિકૃતિમાં પણ કૃત્રિમ સૂકા ઘાસનો ઉપયોગ કરીને ગીરના મૂળ જંગલ જેવું વાતાવરણ તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે.

મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની ઉપસ્થિતિમાં 14મો 'ગૌરવવંતા ગુજરાતી' એવોર્ડ સમારંભ યોજાયો

- અમદાવાદ ખાતે મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની પ્રેરક ઉપસ્થિતિમાં 14માં 'ગૌરવવંતા ગુજરાતી' એવોર્ડ સમારંભનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ પ્રસંગે પ્રસિદ્ધ ફિલ્મ અભિનેતા ટાઈગર શ્રોફ અને અભિનેત્રી તારા સુતરિયા ઉપરાંત ગુજરાતી ફિલ્મના નામાંકિત અભિનેતાઓ, અભિનેત્રીઓ, ગાયક કલાકારો તથા કલાજગત સાથે સંકળાયેલા ખ્યાતનામ લોકો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.
- ગુજરાત આજે ફિલ્મ અને ટૂરિઝમના ક્ષેત્રમાં નવી ઊંચાઈઓ પર પહોંચી રહ્યું છે અને વધુમાં વધુ ફિલ્મોનું નિર્માણ થાય તે માટે ગુજરાત સરકાર પ્રતિબદ્ધ છે.

ઇન્ટરનેશનલ સસ્ટેનેબિલિટી પ્લેટફોર્મ

- ભારતીય નેશનલ સ્ટોક એક્સચેન્જ (NSE) લિમિટેડની સંપૂર્ણ માલિકીની પેટાકંપની "NSE IFSC લિમિટેડ" દ્વારા ગુજરાતના ગાંધીનગર ખાતે આવેલ GIFT IFSC સેન્ટર ખાતે "ઇન્ટરનેશનલ સસ્ટેનેબિલિટી પ્લેટફોર્મનો" પ્રારંભ કરવાની જાહેરાત કરવામાં આવી છે.
- ઇન્ટરનેશનલ સસ્ટેનેબિલિટી પ્લેટફોર્મ એ ભારતનું પ્રથમ પર્યાવરણ, સામાજિક અને શાસન (Environment, Social and Governance - ESG) પ્લેટફોર્મ હશે, જે ગ્રીન બોન્ડ જેવા વિવિધ ઉત્પાદનોના લિસ્ટિંગ અને ટ્રેડિંગની સુવિધા આપશે.
- આ પ્લેટફોર્મ ગ્રીન બોન્ડ્સ, સ્વૈચ્છિક કાર્બન, ટકાઉ બોન્ડ્સ, ગ્રીન રિયલ એસ્ટેટ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ટ્રસ્ટ્સ (REITs) અને ગ્રીન ઇક્વિટી સહિત ટકાઉ ઉત્પાદનોની વિશાળ શ્રેણીના લિસ્ટિંગ અને ટ્રેડિંગને સક્ષમ કરશે, તેમજ ભારત અને અન્ય બજારોમાં ટકાઉ મૂડીનું ચેનલિંગ કરશે.
- આ પ્લેટફોર્મ પર બોન્ડ સૂચિબદ્ધ કરવા ઇચ્છતા જારી કર્તા (Issuers) એ ન્યૂનતમ ESG માનાંકોની સાથે સાથે NSE IFSCના ચોક્કસ ઉત્પાદનોના વિશિષ્ટ માપદંડોને પૂર્ણ કરવાની આવશ્યકતા અનિવાર્ય છે.
- આ પ્લેટફોર્મ નાણા વ્યવહારની અખંડિતતા, ઝડપ, ટ્રેડિંગ અને ટ્રેસેબિલિટી સુનિશ્ચિત કરવા માટે ડિસ્ટ્રિબ્યુટેડ લેજર ટેકનોલોજી (Distributed Ledger Technology - DLT) અથવા બ્લોકચેન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરશે.

NSE IFSC લિમિટેડ

- NSE IFSC લિમિટેડ (NSE ઇન્ટરનેશનલ એક્સચેન્જ) એ રજિસ્ટ્રાર ઓફ કંપનીઝ, ગુજરાત દ્વારા સ્થાપિત ભારતીય નેશનલ સ્ટોક એક્સચેન્જ લિમિટેડની સંપૂર્ણ માલિકીની પેટાકંપની છે.
- NSE IFSC લિમિટેડની નવેમ્બર, 2016માં એક નિગમ તરીકે શરૂઆત થઈ અને તેનું મુખ્યમથક ગાંધીનગર GIFT CITY (Gujarat International Financial Tech City) ખાતે આવેલું છે.

મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની ઉપસ્થિતિમાં i-create અને CSIR વચ્ચે MOU

- ગુજરાતની આઈ-ક્રિએટ(i-create) અને કેન્દ્ર સરકારની કાઉન્સિલ ઓફ સાયન્ટિફિક એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ રિસર્ચ(CSIR) વચ્ચે તાજેતરમાં મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની પ્રેરક ઉપસ્થિતિમાં ગાંધીનગર ખાતે MOU થયા હતાં.

MOUની મહત્વપૂર્ણ બાબતો

- આ MOU ઝડપી આર્થિક વિકાસને પ્રોત્સાહન આપશે અને વિશ્વકક્ષાના સ્ટાર્ટ-અપ્સ નિર્માણમાં મદદરૂપ થશે.
- આ મહત્વપૂર્ણ MOU અન્વયે i - create નિર્ધારિત CSIR લેબમાં નવા ઇન્ક્યુબેટર સ્થાપિત કરવામાં મદદ મળશે. તેમજ આવા સ્ટાર્ટઅપ્સ CSIR ના સાધન, સુવિધા અને વૈજ્ઞાનિક માનવબળનો ઉપયોગ પણ કરી શકશે.
- CSIR ઇન્ટેલેક્ચ્યુઅલ પ્રોપર્ટી(બૌદ્ધિક સંપદા) સપોર્ટ પૂરા પાડીને ઉભરતા ઉદ્યોગસાહસિકોને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ભારતના નવીન સ્ટાર્ટ-અપ્સને આર્થિક ટેકો આપવા માટેની નવી પદ્ધતિઓનું અન્વેષણ કરશે.
- દેશમાં ઉદ્યોગ સાહસિકો અને સંશોધનકર્તાઓ માટે આ MOU અંતર્ગત CSIR અને i-create સંયુક્ત સંસાધનો ઉપલબ્ધ કરાવશે. પરિણામે દેશ અને રાજ્યના ઝડપી આર્થિક વિકાસ સાથે વૈશ્વિક કક્ષાના સ્ટાર્ટઅપ્સના નિર્માણમાં નવું બળ મળશે.
- કુશળ અને આશાસ્પદ ટેક સ્ટાર્ટઅપ માટે કોલોબરેટિવ સપોર્ટ સિસ્ટમ સ્થાપિત થવાથી સાયન્ટિફિક ઇનોવેશન અને હાઈટેક સ્ટાર્ટઅપ્સની માર્કેટબિલિટીને પણ પ્રોત્સાહન મળશે.
- i-create તેના મજબૂત ઇન્ડસ્ટ્રી કનેક્શન્સ અને 'માર્કેટ લિંકેજ' એટલે કે બજાર જોડાણોનો પણ ભરપૂર લાભ મેળવશે, જેથી વાસ્તવિક જરૂરિયાતો શોધી CSIRના વૈજ્ઞાનિકો દ્વારા કરવામાં આવતા સાયન્ટિફિક ઇનોવેશન્સ મારફતે પૂર્ણ કરી શકાશે.
- આમ, CSIR દ્વારા કરવામાં આવતા ઇનોવેશન્સનું ઝડપી 'કમર્શિયલાઈઝેશન' એટલે કે વ્યાપારીકરણ થશે અને ગ્લોબલ માર્કેટ પણ મળતું થશે.
- i-create અને CSIRના એકસાથે આવવાથી બહુવિધ હિસ્સેદારો વચ્ચે તાલમેળના પરિણામે સ્ટાર્ટઅપ્સ માટે નવી તકો ખૂલવાની અપેક્ષા રહેલી છે.

i-create

- i-create (International Centre for Entrepreneurship and Technology) એ ગુજરાત સરકારનું એક સ્વાયત્ત કેન્દ્ર (Autonomous Centre) છે તેમજ તે ટેક ઇનોવેશન પર આધારિત સ્ટાર્ટ-અપ્સને સફળ વ્યવસાયોમાં પરિવર્તિત કરવા માટેની ભારતની સૌથી મોટી સંસ્થા છે.
- આઈ-ક્રિએટને આગામી પેઢીની આંત્રપ્રિન્યોરશિપ(Next Generation Entrepreneurship) ની સુવિધા આપવા માટે ગુજરાત સરકાર તથા કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા પ્રોત્સાહન આપવામાં આવે છે.
- તે અમદાવાદના દેવ ઘોલેરા ખાતે 40 એકરના અત્યાધુનિક કેમ્પસમાં સ્થિત છે.
- ચેરમેન : રાજીવ કુમાર ગુપ્તા, IAS
- CEO : અનુપમ જલોટે

મુખ્ય ફોક્સ વિસ્તારો

- ઇલેક્ટ્રિક વિહીકલ્સ, રીન્યુએબલ એનર્જી, એગ્રિટેક, હેલ્થટેક, ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IOT), ફિનટેક, વોટરટેક વગેરે..

કાઉન્સિલ ઓફ સાયન્ટિફિક એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ રિસર્ચ (CSIR)

- વૈજ્ઞાનિક અને ઔદ્યોગિક સંશોધન પરિષદ (Council of Scientific and Industrial Research - CSIR) એ વર્ષ 1942માં સ્થાપવામાં આવેલ એક સ્વાયત્ત સંસ્થા(Autonomous Body) છે. જે ભારતમાં સૌથી મોટી સંશોધન અને વિકાસ સંસ્થા તરીકે ઉભરી આવી છે.
- સ્થાપના : 26 સપ્ટેમ્બર, 1942 ; વડુંમથક : નવી દિલ્હી
- ડિરેક્ટર જનરલ : શેખર સી. મંડે
- સ્થાપકો : શાંતિ સ્વરૂપ ભટનાગર, આર્કોટ રામાસ્વામી મુદલિયર
- પૈતૃક સંસ્થા / મંત્રાલય (Parent Institute) : કેન્દ્રીય વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી મંત્રાલય
- અધ્યક્ષ : નરેન્દ્રભાઈ મોદી (તેના અધ્યક્ષ હોદ્દાની રૂએ ભારતના વડાપ્રધાન હોય છે.)
- ઉપાધ્યક્ષ : ડૉ. જીતેન્દ્ર સિંઘ (કેન્દ્રીય વિજ્ઞાન ટેકનોલોજી મંત્રી તેના ઉપાધ્યક્ષ હોદ્દાની રૂએ હોય છે.)

કેવડિયા ખાતે સેન્ટ્રલ ઓફ હેલ્થ એન્ડ ફેમિલી વેલ્ફેરની 14મી બેઠક અંતર્ગત ત્રિ-દિવસીય સ્વાસ્થ્ય ચિંતન શિબિરનું આયોજન

- કેવડિયા કોલોનીના સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી એકતાનગર ખાતે ભારત સરકારની સેન્ટ્રલ કાઉન્સિલ ઓફ હેલ્થ એન્ડ ફેમિલી વેલ્ફેરની 14મી બેઠક અંતર્ગત ત્રિ-દિવસીય સ્વાસ્થ્ય ચિંતન શિબિરનો પ્રારંભ મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ દ્વારા કરાવવામાં આવ્યો હતો.
- આ બેઠક 5થી -7 મે દરમિયાન યોજવામાં આવી હતી.
- કેન્દ્રીય આરોગ્ય મંત્રી મનસુખભાઈ માંડવિયાના અધ્યક્ષસ્થાને યોજાયેલી આ શિબિરમાં દેશના 25 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના આરોગ્ય મંત્રીઓ, સચિવો અને તબીબી નિષ્ણાતો સહભાગી બન્યા હતા.
- ગુજરાતમાં અનેકવિધ યોજનાઓના અસરકારક અમલીકરણથી વર્ષ 2020-21 માં સસ્તેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ, નીતિ આયોગ ઇન્ડેક્સ, આરોગ્ય અને સુખાકારીમાં ગુજરાત રાજ્ય 86ના સ્કોર સાથે સમગ્ર દેશમાં મોટાં રાજ્યોમાં પ્રથમ ક્રમે છે.
- અગાઉ સેન્ટ્રલ કાઉન્સિલ ઓફ હેલ્થ એન્ડ ફેમિલી વેલ્ફેર બેઠકનું આયોજન દિલ્હીમાં થતું હતું, તે પરંપરામાં બદલાવ લાવીને ગુજરાતના આરોગ્યમંત્રી ઋષિકેશભાઈ પટેલના આમંત્રણને પગલે એકતાનગરમાં પ્રથમ વખત ચિંતન શિબિરનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.
- દેશના આરોગ્ય સેવાઓની માળખાગત સુવિધાઓને વધુ સુદૃઢ બનાવવા માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા તાજેતરમાં 64,000 કરોડ રૂપિયાનું વિશેષ પેકેજ જાહેર કરવામાં આવ્યું છે.
- જેમાં પાંચ વર્ષ માટે એક જિલ્લામાં 100 કરોડના ખર્ચે આરોગ્યલક્ષી વિવિધ માળખાગત સુવિધાઓનો વિકાસ કરવામાં આવશે.

વિવિધ પ્રકલ્પોનું લોકાર્પણ

- આ શિબિરમાં મુખ્યમંત્રી અને કેન્દ્રીય સ્વાસ્થ્ય મંત્રીના હસ્તે નેશનલ ક્વોલિટી એસ્યોરન્સ સર્વિસ (NQAS) પોર્ટલ, નેશનલ હેલ્થ મિશન અંતર્ગત પ્રધાનમંત્રી નેશનલ ડાયાલિસીસ પોર્ટલનું લોન્ચિંગ કરાયું હતું.
- તેમજ નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે રિપોર્ટ અને રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ રિપોર્ટ અને ગુજરાત હેલ્થ એટલાસ રિલીઝ કરવામાં આવ્યા હતા.

ગુજરાત રેઝિલિયન્ટ સિટી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ અંતર્ગત વર્લ્ડ બેંક દ્વારા અમદાવાદની પસંદગી

- અમદાવાદ મહાનગરને તાજેતરમાં ગુજરાત રેઝિલિયન્ટ સિટી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ અંતર્ગત વર્લ્ડ બેંક દ્વારા અંદાજે 3,000 કરોડ રૂપિયાની લોનને સૈદ્ધાંતિક મંજૂરી અપાઈ છે. તદઅનુસાર, અમદાવાદને પ્રથમ પસંદગી તરીકે વર્લ્ડ બેંક દ્વારા આ લોન આપવાની પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવી છે.
- મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની અધ્યક્ષતામાં ગાંધીનગરમાં આ સંદર્ભમાં વર્લ્ડ બેંકના પ્રતિનિધિઓ સાથે શહેરી વિકાસ વિભાગ અને અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના અધિકારીઓની ઉચ્ચસ્તરીય બેઠકનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- રેઝિલિયન્ટ સિટી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ અન્વયે સસ્તેનેબલ અને સમયાનુકૂલ વિકાસકામો ભવિષ્યના લાંબા ગાળાના આયોજન સાથે હાથ ધરવા સંબંધિત મહાનગરપાલિકાઓને વર્લ્ડ બેંક દ્વારા લોન આપવામાં આવે છે.
- વર્લ્ડ બેંક દ્વારા રૂ.3,000 કરોડની જે લોન અમદાવાદને ફાળવવામાં આવશે તે અંતર્ગત જે કામો – પ્રોજેક્ટ્સ હાથ ધરવાના થાય છે. તેમાં હયાત એસ.ટી.પી. ની કેપેસિટીમાં વધારો અને ટેકનોલોજી અપગ્રેડેશન, નવા એસ.ટી.પી. ના નિર્માણ, ઇન્ડસ્ટ્રીયલ રિયૂઝ માટે ટર્શરી ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટનું નિર્માણ, હયાત મુખ્ય ડ્રેનેજ લાઇનોના રિહેબિલિટેશન અને નવા માઇક્રો ટનલિંગ લાઇનોનાં કામ, ખારીકટ કેનાલ ડેવલપમેન્ટ અને તળાવ ડેવલપમેન્ટ તથા તેની સાયવણી અને સ્ટોર્મ વોટર ડ્રેનેજ લાઇનના કામોનો સમાવેશ થાય છે.

'એશિયા બિગેસ્ટ ટૂરિઝમ એવોર્ડ 2022'

- અમદાવાદની સાયન્સ સિટી ખાતે મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈની ઉપસ્થિતિમાં 'એશિયા બિગેસ્ટ ટૂરિઝમ એવોર્ડ 2022' નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. ગુજરાતનો ટૂરિઝમ ગ્રોથ હાલમાં 18 % એ પહોંચી ગયો છે.
- આ પ્રસંગે હેરિટેજ, સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી, શિવરાજપુર બીચ, ગુજરાત બેસ્ટ હોટલ, બેસ્ટ એડવેન્ચર-થીમ પાર્ક, બેસ્ટ ઓર્ગેનિક ફૂડ રેસ્ટોરન્ટ સહિત અન્ય વિવિધ કેટેગરીના લોકોને એવોર્ડથી સન્માનિત કરાયા હતા. આ પ્રસંગે ગુજરાતના નાના-મોટા એક હજાર હોટેલિયર ટૂર ઓપરેટર્સ ઉપસ્થિત રહ્યાં હતા.
- જેમાંથી ગુજરાતના બેસ્ટ ટૂર ઓપરેટર તથા બેસ્ટ હોટેલિયરને એવોર્ડથી નવાજવામાં આવ્યા હતા. એશિયાના સૌથી મોટા ટૂરિઝમ એવોર્ડ અંતર્ગત શ્રેષ્ઠ યાત્રાધામ પ્રવાસન વિકાસનો એવોર્ડ શકિતપીઠ અંબાજીને મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના હસ્તે એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

જાપાનની 'JICA' અને જર્મનીના 'GAZ' ટેક સપોર્ટની મદદથી ગુજરાતની નવ ITI નો કાર્યાલય થશે

- જાપાન સરકારની સંસ્થા 'જાપાન ઇન્ટરનેશનલ કો-ઓપરેશન એજન્સી' (JICA) ની રૂ.100 કરોડની ગ્રાન્ટથી અને જર્મન સરકારની સંસ્થા 'GAZ' ના ટેકનિકલ સપોર્ટથી ગુજરાતમાં શ્રમ વિભાગ દ્વારા એક આશાસ્પદ પ્રોજેક્ટ શરૂ થયો છે, જેમાં રાજ્યની કુલ 9 જેટલી ITI સંસ્થાઓનો આવતા 3 વર્ષમાં કાર્યાલય થશે અને ત્યાં 288 સરકારી ITIના તમામ 6,500 જેટલા ઇન્સ્ટ્રુક્ટરોને લેટેસ્ટ ટેકનોલોજીનું જ્ઞાન આપી તૈયાર કરાશે.
- આ પ્રોજેક્ટના ભાગરૂપે ગુજરાત એપેક્સ ટ્રેનિંગ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ - 'ગતિ' નામક પ્લેટફોર્મ રચાયું છે અને તેના નેજા હેઠળ 8 i - tots યાને ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર ટ્રેનિંગ ઓફ ટ્રેનર્સ અને 4 સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સ સ્થપાશે.
- i-tots બારડોલી, સુરત, રાજકોટ, ગોરવા, કુબેરનગર અને વ્યારાની હયાત સરકારી ITIમાં સ્થપાશે અને તરસાલી ITIમાં બે એકમ સ્થપાશે, જ્યાં ઇલેક્ટ્રિકલ્સ, વાયરમેન, વેલ્ડર, મશિનિસ્ટ, ઓટોડીઝલ, ઓટોમોટર વ્હીકલ અને ફીડર એમ વિવિધ કોર્સિસમાં ઉદ્યોગોની લેટેસ્ટ 4.0 ટેકનોલોજીના ઇકિવપમેન્ટ્સ વસાવી જર્મનીના તજજ્ઞો દ્વારા ITI ના ઇન્સ્ટ્રુક્ટરોને તાલીમબદ્ધ કરાશે.
- આવી જ રીતે બહુચરાજી, તરસાલી, રાજકોટ અને ગાંધીનગર એમ 4 ITI ખાતે ઓટોમોટિવ, ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એન્ડ એન્જિનિયરીંગ મેનેજમેન્ટ, એડવાન્સ મેન્યુફેક્ચરિંગ અને ઇલેક્ટ્રોનિક્સ - ICT ના કોર્સિસ માટે લેટેસ્ટ ટેકનોલોજીના સાધનો વસાવી તેને સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સમાં ફેરવાશે.

અમદાવાદ જિલ્લાના બાવળા ખાતે 'આદર્શ સહકાર ગ્રામ યોજના' નો પ્રારંભ

- અમદાવાદ જિલ્લાના બાવળા ખાતે 'આદર્શ સહકાર ગ્રામ યોજના' ના શુભારંભ પ્રસંગે કેન્દ્રીય ગૃહ તેમજ સહકાર મંત્રી અમિતભાઈ શાહે જણાવ્યું હતું કે, દેશના વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ સહકારી ક્ષેત્રને લઈને જે કલ્પના કરી હતી તે આજે 'આદર્શ સહકાર ગ્રામ યોજના' થકી સાકાર થતી જોવા મળી રહી છે.
- નેશનલ બેંક ફોર એગ્રિકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ (NABARD) અને ધી ગુજરાત સ્ટેટ કો-ઓપરેટિવ બેંકના સહયોગથી 'આદર્શ સહકાર ગ્રામ યોજના' (Model Co-operative Village) નો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો છે.
- ગુજરાતમાં સહકાર ક્ષેત્રથી સમૃદ્ધિ આવી છે.
- આદર્શ સહકાર ગ્રામ યોજના થકી અનેક લોકોને રોજગારીના અવસરો હવે ગામમાં જ મળવાના છે.

નેક્સચાર્જ કંપની દ્વારા ગુજરાતમાં ભારતનો સૌથી મોટો લિથિયમ - આયન બેટરી પ્લાન્ટ સ્થાપવામાં આવ્યો

- એક્સાઈડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને સ્વિટ્ઝર્લેન્ડની લેકલાન્શે કંપનીના સંયુક્ત સાહસ એવી નેક્સચાર્જ કંપની દ્વારા ગુજરાતના પ્રાંતિજ ખાતે ભારતના સૌથી મોટા લિથિયમ-આયન બેટરી પ્લાન્ટમાં ઉત્પાદનની શરૂઆત કરવામાં આવી.
- 1.5 ગીગાવોટ કલાક(GWh) ની કુલ સ્થાપિત ક્ષમતા સાથે 6,10,098 ચો.ફૂટમાં વિસ્તરેલ આ બેટરી પ્લાન્ટ એ લિથિયમ બેટરી પેક અને મોડ્યુલના ઉત્પાદન માટેનો ભારતમાં સૌથી મોટો પ્લાન્ટ છે.
- આ નેક્સચાર્જ કંપની દ્વારા ઓટોમોબાઈલ અને એનર્જી સ્ટોરેજ એપ્લિકેશન હેતુ બેટરીનું ઉત્પાદન કરવામાં આવશે.
- નેક્સચાર્જ કંપની દ્વારા આ બેટરી પ્લાન્ટ સ્થાપવા માટે કુલ 33 મિલિયન ડોલરનું રોકાણ કરવામાં આવ્યું છે.

ભરૂચ ખાતે ઉત્કર્ષ સમારોહનું આયોજન કરવામાં આવ્યું

- તાજેતરમાં ભરૂચ જિલ્લા ખાતે ઉત્કર્ષ સમારોહનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ સમારોહમાં ગુજરાત રાજ્યના મુખ્યમંત્રીશ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા, તેમજ પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ આ સમારોહને વીડિયો કોન્ફરન્સિંગના માધ્યમથી સંબોધન કર્યું હતું.
- ઉત્કર્ષ સમારોહનું આયોજન, રાજ્ય સરકારની ચાર મુખ્ય પહેલોમાં ભરૂચ જિલ્લામાં થયેલી 100% અમલવારીને પ્રદર્શિત કરે છે.
- ભરૂચ ખાતે આવેલી દૂધધારા ડેરીના મેદાનમાં ભરૂચ અને અંકલેશ્વર ઇન્ડસ્ટ્રીઝ એસોસિએશન દ્વારા ઉત્કર્ષ સમારોહનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ સમારોહમાં 13 હજાર કરતા વધુ લાભાર્થીઓને સહાય અર્પણ કરવામાં આવી હતી, તેમજ પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈએ વર્ચ્યુઅલ સંબોધન કરી યોજનાના લાભાર્થીઓ સાથે સંવાદ પણ કર્યો હતો.
- પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા કરવામાં આવેલા આ સંબોધનમાં તેમણે સૂચવ્યું હતું કે, ભરૂચ જિલ્લા દ્વારા નાનામાં નાનો માણસ, ગંગા સ્વરૂપા બહેનો, નિરાધારો અને વંચિતોને સામે ચાલીને યોજનાઓનો લાભ આપવાની ઉત્કર્ષ પહેલથી ભરૂચ જિલ્લાએ સમગ્ર ભારત દેશને નવી દિશા આપી છે.

ગુજરાતની 'શ્રેષ્ઠ' આરોગ્ય પ્રણાલી માટે વર્લ્ડબેંકે 350 મિલિયન ડોલરની સહાય મંજૂર કરી

- તાજેતરમાં વર્લ્ડબેંક દ્વારા ગુજરાતનાં 'SHRESTHA-G' એટલેકે "સિસ્ટમ્સ રીફોર્મ એન્ડેવર્સ ફોર ટ્રાન્સફોર્મ હેલ્થ અચિવમેન્ટ' પ્રોજેક્ટને 350 મિલિયન યુએસ ડોલરની સહાયની મંજૂર કરવામાં આવી હતી.
- આ પ્રોજેક્ટમાં કુલ 500 મિલિયન ડોલરનો ખર્ચ થશે, જેમાં વર્લ્ડબેંકની સહાય સિવાયનો બાકીનો ખર્ચ રાજ્ય સરકાર ઉઠાવશે.

શ્રેષ્ઠ-ગુજરાત

- ડિસેમ્બર 2021માં મુખ્યમંત્રી દ્વારા શ્રેષ્ઠ પ્રણાલીને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, તેનો ઉદ્દેશ્ય ગુજરાતમાં આરોગ્ય વિતરણ પ્રણાલીમાં પરિવર્તન લાવવાનો છે.
- સમગ્ર પ્રોજેક્ટનું અમલીકરણ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ દ્વારા કરવામાં આવશે, જેને નાણાં વિભાગ, શિક્ષણ વિભાગ તથા મહિલા અને બાળવિકાસ વિભાગ દ્વારા ટેકો આપવામાં આવશે.
- આ પ્રોજેક્ટનું નેતૃત્વ અને તેનું માર્ગદર્શન રાજ્યના મુખ્ય સચિવ પંકજ કુમાર કરશે, જ્યારે આરોગ્ય વિભાગના અધિક મુખ્ય સચિવ મનોજ અગ્રવાલ આ પ્રોજેક્ટનું એકંદર સંકલન કરશે.

કાર્ય

- શ્રેષ્ઠ-ગુજરાત પ્રોજેક્ટ હેઠળ, રાજ્ય સરકાર દ્વારા ગ્રામીણ અને શહેરી લોકો સુધી આરોગ્ય સેવાઓનો વિસ્તાર કરી, રાજ્યની રોગચાળા નિવારણ વ્યવસ્થા અને આરોગ્ય પ્રણાલીની ગુણવત્તા સુધારવાની પહેલ કરાશે.
- ડિસીઝ સર્વેલન્સ સિસ્ટમ્સની ક્ષમતા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરાશે.
- રાજ્યની તમામ કિશોરવયની છોકરીઓ માટે પ્રાથમિક આરોગ્ય સંભાળ સેવાઓની સમાનતા અને ગુણવત્તા માટે સુધારણાના મુખ્ય ક્ષેત્રો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરાશે.
- ઉપરાંત રાજ્યમાં માનસિક અને બિન-ચેપી રોગ સંબંધી સેવાઓની ગુણવત્તા તેમજ માતા અને બાળ પોષણ સેવાઓની ગુણવત્તા વધારવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરાશે.

વર્લ્ડબેંક

- પોતાના 189 સભ્ય દેશો સાથે વર્લ્ડબેંક એ ટકાઉ વિકાસ માટે કાર્યરત પાંચ સંસ્થાઓનું એક અગત્યનું વૈશ્વિક ભાગીદારી જૂથ છે, જે મુખ્યત્વે વૈશ્વિક ગરીબી ઘટાડવા અને અન્ય જરૂરિયાત ધરાવતા દેશોમાં નાણાકીય સહાય આપે છે.
- આ જૂથમાં નીચે મુજબની પાંચ સંસ્થાઓનો સમાવેશ થાય છે;
 1. ઈન્ટરનેશનલ બેંક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલોપમેન્ટ (IBRD)

2. ઈન્ટરનેશનલ ડેવલોપમેન્ટ એસોસિએશન (IDA)
 3. ઈન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન (IFC)
 4. મલ્ટીલેટરલ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ ગેરંટી એજન્સી (MIGA)
 5. ઈન્ટરનેશનલ સેન્ટર ફોર સેટલમેન્ટ ઓફ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ ડિસ્પ્યુટ્સ (ICSID)
- **મુખ્યમથક :** વોશિંગ્ટન, ડીસી, યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ
 - **સ્થાપના :** જુલાઈ 1944
 - **પ્રમુખ :** ડેવિડ માલપાસ

કડોદરા ખાતે 'ગામદૂત યોજના' તેમજ 'બાળ સંભાળ કેન્દ્ર' નો પ્રારંભ

- સુરત રેન્જ પોલીસ અને જિલ્લા પોલીસ દ્વારા સુરત જિલ્લાના કડોદરામાં ગૃહ રાજ્યમંત્રી હર્ષભાઈ સંઘવીના હસ્તે 'ગામદૂત યોજના' તેમજ 'બાળ સંભાળ કેન્દ્ર' (ડે કેર સેન્ટર) નો પ્રારંભ કરાયો હતો.
- કડોદરા ખાતે બાળકો માટે ડે કેર સેન્ટર એ સુરત જિલ્લા પોલીસનો નવતર પ્રયોગ અને સમાજ પ્રત્યે ઉત્તરદાયિત્વ માટેની ઉમદા પહેલ છે, જેમાં પોલીસ મહિલાકર્મી શ્રમિકોનાં બાળકોની સારસંભાળ રાખશે, જેનાથી ગરીબ શ્રમિકોનાં બાળકોને સુરક્ષાછત્ર મળશે, જ્યારે પોલીસ વિભાગ દ્વારા શરૂ કરાયેલી 'ગામદૂત યોજના' થકી પોલીસ કર્મચારીઓ દરેક ગામોની મુલાકાત લઈ પ્રજાપ્રશ્નોનો નિકાલ કરી લોકોનો વિશ્વાસ જીતશે.

માર્ગ અને મકાન તથા પ્રવાસનમંત્રી પૂર્ણશલાઘ મોદીના હસ્તે સુરતના ભીમરાડ ખાતે તાજેતરમાં રૂ. 10 કરોડના ખર્ચે નિર્મિત થનારા 'ગાંધી સ્મારક' નું ભૂમિપૂજન કરવામાં આવ્યું

- ભીમરાડ ગામની ભૂમિનું ઐતિહાસિક મહત્વ સમજાવતાં પૂર્ણશભાઈ મોદીએ જણાવ્યું હતું કે, 1930માં અંગ્રેજોએ મીઠા પર કર લગાવ્યો જેને નાબૂદ કરવા માટે ગાંધીજીએ 12 માર્ચ, 1930ના રોજ અમદાવાદથી દાંડીયાત્રાનો પ્રારંભ કર્યો હતો. આ યાત્રાની પૂર્ણાહુતિ 6 એપ્રિલના રોજ થઈ હતી.
- દાંડીથી પરત ફરી 9 એપ્રિલ, 1930 ના રોજ ગાંધીજી સહિત અન્ય સત્યાગ્રહીઓએ ભીમરાડ ગામે આવી સભા સંબોધી હતી.
- ગાંધીજીના મૂલ્યો અને આદર્શો આવનારી પેઢીને સદાય સ્મરણીય રહે તે માટે ભીમરાડ ખાતે 'ગાંધી સ્મારક આશ્રમ' ના નિર્માણનો સંકલ્પ રાજ્ય સરકાર દ્વારા કરવામાં આવ્યો છે.
- ભીમરાડ ગામને ઐતિહાસિક પર્યટન સ્થળ તરીકે વિકસાવવાની નેમ સાથે રાજ્ય સરકારે રૂ. 10 કરોડની ફાળવણી કરી છે. આ પ્રોજેક્ટ આગામી બે વર્ષમાં સાકારિત થશે.

મુખ્યમંત્રીની ઉપસ્થિતિમાં અમદાવાદમાં ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ અને ગુજરાતી લેક્સિકન વચ્ચે MOU સંપન્ન

- મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની ઉપસ્થિતિમાં અમદાવાદમાં ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ ખાતે ગુજરાત વિશ્વકોશ અને ગુજરાતી લેક્સિકન વચ્ચે તાજેતરમાં MOU સંપન્ન થયા છે.
- ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટએ ગુજરાતી ભાષાની વિકાસયાત્રાનું એક મહત્વનું સાથી રહ્યું છે. પણ ઝડપથી બદલાતા આ સમયમાં આધુનિક ટેકનોલોજી જરૂરત બની ગઈ છે, આવા સમયે સ્વર્ગસ્થ રતિલાલ ચંદરિયાએ ગુજરાતી લેક્સિકનની પહેલ દ્વારા આપણી ભાષાના અમૂલ્ય શબ્દભંડારને ડિજિટાઇઝ કરીને ભાષા સેવાક્ષેત્રે મહત્વપૂર્ણ યોગદાન આપ્યું છે.
- રોબોટિક્સ - આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ જેવી જટિલ વિજ્ઞાન શાખાઓના જ્ઞાનને ગુજરાતી ભાષામાં ઉપલબ્ધ કરાવવાના પ્રકલ્પ પણ આ બે સંસ્થાઓ સાથે મળી યોજી રહી છે એ પણ માતૃભાષાની જાળવણી માટે સરાહનીય પ્રયાસ છે.

ગુજરાતી લેક્સિકન

- ગુજરાતી લેક્સિકન એ ગુજરાતી ભાષાના ઇતિહાસમાં એક ઐતિહાસિક કાર્ય છે જેના અંતર્ગત 45 લાખથી વધારે શબ્દોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે.
- તેનો ઉદ્દેશ માહિતી ટેકનોલોજીની મદદથી ગુજરાતી ભાષાનું સંરક્ષણ, તેને લોકપ્રિય બનાવવી તેમજ વિકસિત કરવાનો છે.
- ગુજરાતી લેક્સિકન પ્રોજેક્ટએ રતિલાલ પી. ચંદરિયાના ખંતનું પરિણામ છે. જેમણે આ પ્રોજેક્ટ પર 25 વર્ષથી વધુ સમય આપ્યો છે.

ગુજરાતી વિશ્વકોશ

- ગુજરાતી ભાષા, સાહિત્ય અને સંસ્કૃતિના સંવર્ધનનું કાર્ય કરતા ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ (અમદાવાદ) ની પ્રવૃત્તિનો પ્રારંભ થયો.
- ગુજરાતી ભાષામાં સર્વપ્રથમ ગુજરાતી વિશ્વકોશ (Encyclopedia) ની રચના વર્ષ 1985 ની 2 ડિસેમ્બરે એના મુખ્ય સંપાદક ધીરુભાઈ ઠાકરની પ્રેરણા અને માર્ગદર્શનથી તથા કુમારપાળ દેસાઈ જેવા સાથી મિત્રોથી આરંભાયો.
- 24 વર્ષના પુરૂષાર્થથી ગુજરાતી વિશ્વકોશના 25 ગ્રંથોના 'અ' થી 'હ' સુધીના 26,000 પૃષ્ઠોમાં માનવવિદ્યાના 8,360, વિજ્ઞાનના 8,083, સમાજવિદ્યાના 7,640 - એમ કુલ 24,083 અધિકરણો (લખાણો) સમાવેશ પામ્યાં છે.
- જેમાં 11,660 ચિત્રો અને આકૃતિઓ, 7,647 લઘુચરિત્રો, 563 વ્યાપ્તિ-લેખો અને 246 અનૂદિત લેખોનો સમાવેશ થાય છે.
- આશરે 1,593 જેટલા લેખકો દ્વારા આ લખાણો તૈયાર થયાં છે.
- 1,73,50,000 જેટલી શબ્દસંખ્યા ધરાવતો ગુજરાતી ભાષાનો આ સર્વપ્રથમ વિશ્વકોશ છે.

Co2 માર્કેટ શરૂ કરવા ગુજરાત સરકારના એનર્જી પોલિસી ઇન્સ્ટિટ્યૂટ યુનિવર્સિટી ઓફ શિકાગો અને સાઉથ એશિયાની જે-પાલ વચ્ચે MOU

- ગુજરાત સરકાર, એનર્જી પોલિસી ઇન્સ્ટિટ્યૂટ યુનિવર્સિટી ઓફ શિકાગો અને સાઉથ એશિયાની જે-પાલ વચ્ચે મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની ઉપસ્થિતિમાં એક ખાસ પ્રકારના MOU સંપન્ન થયા છે.
- જેના કારણે હવે ગુજરાતમાં સરકાર Co2 માર્કેટ શરૂ કરી શકશે.
- દેશમાં આ રીતે, કાર્બન માર્કેટ સેટ અપ કરનારું ગુજરાત પ્રથમ રાજ્ય બનશે.
- ગુજરાતમાં નવા રોકાણો આવશે અને રાષ્ટ્ર માટે CO2 માર્કેટ ક્ષેત્રે ગુજરાત આગવું ઉદાહરણ બનશે.
- વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ નવેમ્બર-2021 ગ્લાસગોમાં યોજાયેલી યુ.એન.ક્લાઇમેટ ચેન્જ કોન્ફરન્સ COP-26માં ભારતને 2070 સુધીમાં નેટ ઝીરો એમિશન્સ તરફ લઈ જવાની પ્રતિબદ્ધતા દર્શાવી હતી. આ સંદર્ભમાં ભારતે 2030 સુધીમાં 500 ગીગાવોટ નોન-ફોસિલ ફ્યુઅલ ઇલેક્ટ્રિસિટી કેપેસિટી સુધી પહોંચવા પાંચ લક્ષ્યાંકો નિર્ધારિત કરેલા છે.
- દેશમાં ગુજરાત સૌથી વધુ વાઈબ્રન્ટ ઇકોનોમી તરીકે ગ્રીન હાઉસ ગેસ ઉત્સર્જનમાં મોટો ફાળો આપનારું રાજ્ય છે.
- પર્યાવરણ જાળવણી સાથે વિકાસની વૃદ્ધિને પ્રોત્સાહક નીતિઓથી ગુજરાત પર્યાવરણ રક્ષા અને ઔદ્યોગિક વિકાસ બંને મહત્વપૂર્ણ બાબતોને પરિપૂર્ણ કરે છે. તેના પરિણામે, અત્યાધુનિક અને સમયાનુકૂળ ગ્લોબલ ક્લાયમેટ પોલિસીમાં ગુજરાતને આગવું સ્થાન મળતું થશે અને ગુજરાતમાં પર્યાવરણ જાળવણી સાથે ઉદ્યોગોનો વિકાસ થશે.

સુરત ખાતે પાર્ટિકલ મેટર માટે વિશ્વની પ્રથમ ઉત્સર્જન ટ્રેડિંગ યોજના

- ગુજરાતે સુરતમાં પાર્ટિકલ મેટર માટે વિશ્વની પ્રથમ ઉત્સર્જન ટ્રેડિંગ યોજના એ Co2 માર્કેટને સંલગ્ન જ એક પહેલ છે.
- આ પ્રોજેક્ટ એક મોટા પાયલોટ પ્રોજેક્ટ તરીકે 2019માં સુરત ખાતે વન, પર્યાવરણ અને જળવાયુ પરિવર્તન વિભાગ, સેન્ટ્રલ પોલ્યુશન કંટ્રોલ બોર્ડ અને ગુજરાત પોલ્યુશન કંટ્રોલ બોર્ડ દ્વારા સંયુક્તપણે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- સુરતની અંદાજે 350 જેટલી હાઇલી પોલ્યુટેડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ આ પ્રોજેક્ટનો લાભ લઈ રહી છે અને ઉદ્યોગોના ઉત્સર્જનમાં 24 ટકા જેટલો ઘટાડો થતાં હવાનું શુદ્ધિકરણ થયું છે.
- આ સફળતાને પગલે ગુજરાત પોલ્યુશન કંટ્રોલ બોર્ડ અમદાવાદ, વાપી, વડોદરા અને ભરૂચમાં પણ પ્રોજેક્ટ વિસ્તરણ કરી રહ્યું છે.

પુરસ્કાર વિશેષ

પુલિત્ઝર પુરસ્કાર 2022ની જાહેરાત

- તાજેતરમાં પત્રકારત્વ, પુસ્તકો, નાટક અને સંગીતમાં પુલિત્ઝર પુરસ્કાર 2022 કે પુલિત્ઝર પુરસ્કાર વિજેતાઓના 106મા વર્ગની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- જાહેર કરાયેલા ભારતીય વિજેતાઓમાં પત્રકારત્વની 'ફીચર ફોટોગ્રાફી' શ્રેણીમાં સન્ના ઇર્શાદ મટ્ટો, અમિત દવે, અદનાન આબિદી અને અફઘાનિસ્તાનમાં તાલિબાન દ્વારા કબજો કરવામાં આવ્યો હતો તેનું કવરેજ કરતાં સમયે નિધન પામેલા દિવંગત ડેનિશ સિદ્દીકીનો સમાવેશ થયો છે.
- કોવિડ મહામારી દરમિયાન ભારતની સ્થિતિનું કવરેજ અને તેની છબીઓ લોકો સમક્ષ લાવવા માટે તેમને આ ઈનામ આપવાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી. અગાઉ વર્ષ 2020 માં, કશ્મીરી ફોટો જર્નાલિસ્ટ દાર યાસીન, મુખ્તાર ખાન અને ચન્ની આનંદે પ્રતિષ્ઠિત પુલિત્ઝર એવોર્ડ જીત્યો હતો.

વિજેતાઓની માહિતી : પત્રકારત્વ, પુસ્તકો, નાટક અને સંગીત

- 6 જાન્યુઆરી, 2021ના રોજ વોશિંગ્ટન કેપિટલ બિલ્ડિંગ પર થયેલા હુમલા અને તોફાનોના કવરેજ માટે પત્રકારત્વ હેઠળની જાહેર સેવા (Public Service) કેટેગરીમાં 'ધ વોશિંગ્ટન પોસ્ટ' સમાચાર સંસ્થાને પુલિત્ઝર ગોલ્ડ મેડલ એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- પત્રકારત્વની જાહેર સેવા સિવાયની ન્યૂઝ રિપોર્ટિંગ, ઇન્વેસ્ટિગેટિવ રિપોર્ટિંગ, લોકલ રિપોર્ટિંગ, નેશનલ રિપોર્ટિંગ, ઇન્ટરનેશનલ રિપોર્ટિંગ, કોમેન્ટરી, ટીકાકરણ, ફીચર ફોટોગ્રાફી, બ્રેકિંગ ન્યૂઝ ફોટોગ્રાફી, સંપાદકીય લેખન જેવી અન્ય 14 કેટેગરીમાં દરેક વિજેતાને 15,000 યુ.એસ. ડોલર અને પ્રમાણપત્ર એનાયત કરાયા હતા.
- પુસ્તકોની ફિક્શન કેટેગરીમાં જોશુઆ કોહેન દ્વારા લખાયેલું 'ધ નેતન્યાહુસ' પુસ્તક પસંદગી પામ્યું હતું.
- ડ્રામા(નાટક) જેમ્સ ઇજેમ્સ દ્વારા રચિત 'ફેટ હેમ' પસંદગી પામ્યું હતું.
- ઇતિહાસની કેટેગરીમાં એડા ફેરર દ્વારા રચિત 'કર્વડ વિથ નાઇટ, નિકોલ યુસ્ટેસ એન્ડ ક્યુબા: એન અમેરિકન હિસ્ટ્રી' પસંદગી પામ્યું હતું.
- જીવનચરિત્રની કેટેગરીમાં 'ચેરિંગ મી ટુ માય ગ્રેવ: એન આર્ટિસ્ટ્સ મેમોઇર ઓફ ધ જીમ ક્રો સાઉથ'ની પસંદગી કરાઈ હતી.
- કવિતાની કેટેગરીમાં ડિયાન સિઉસ દ્વારા રચિત 'ફ્રેન્ક: સોનેટ'ની પસંદગી કરવામાં આવી હતી.
- નોનફિક્શન કેટેગરીમાં એન્ડ્રીયા ઇલિયટ દ્વારા રચિત 'ઇનવિઝિબલ ચાઇલ્ડ: પોવર્ટી, સર્વાઇવલ એન્ડ હોપ ઇન એન અમેરિકન સિટી'ની પસંદગી કરવામાં આવી હતી.
- સંગીતની કેટેગરીમાં રેવેન ચાકોન દ્વારા રચિત 'વોઇસલેસ માસ'ની પસંદગી કરવામાં આવી હતી.

પુલિત્ઝર પુરસ્કાર

- પુલિત્ઝર પુરસ્કાર એ અખબારો, સામયિકો, સંગીત રચના, ઓનલાઇન પત્રકારત્વ અને સાહિત્યના ક્ષેત્રમાં ઉત્કૃષ્ટ કાર્ય કરવાની માન્યતા તરીકે આપવામાં આવે છે.
- વર્ષ 1917માં જોસેફ પુલિત્ઝરની વસિયતમાં લખાયેલી જોગવાઈઓ દ્વારા પુરસ્કારની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- હાલમાં કોલંબિયા યુનિવર્સિટી આ પુરસ્કારનું સંચાલન કરે છે.
- આ ઈનામો દર વર્ષે જુદી-જુદી 21 કેટેગરીમાં આપવામાં આવે છે. જે પૈકી 20 કેટેગરીમાં, દરેક વિજેતાને 15,000 યુ.એસ. ડોલર અને પ્રમાણપત્ર મળે છે. જ્યારે જાહેર સેવાની એક માત્ર શ્રેણીમાં વિજેતાને સુવર્ણ ચંદ્રક મળે છે.

પુલિત્ઝર ગોલ્ડ મેડલ

- વર્ષ 1918માં (પુલિત્ઝર ઈનામો શરૂ થયાના એક વર્ષ પછી) ડેનિયલ ચેસ્ટર ફ્રેન્ચ અને તેમના સહયોગી હેનરી ઓગસ્ટસ લ્યુકમેન નામના શિલ્પકાર દ્વારા ચંદ્રકની રચના કરવામાં આવી હતી.
- આ પ્રતિષ્ઠિત પુલિત્ઝર પુરસ્કારનો ગોલ્ડ મેડલ દર વર્ષે પત્રકારત્વની જાહેર સેવાની શ્રેણીમાં વિજેતા અમેરિકન સમાચાર સંસ્થાને એનાયત કરાય છે, પરંતુ ક્યારેય કોઈ વ્યક્તિને આપવામાં આવતો નથી.
- આ ગોલ્ડ મેડલ નક્કર સોનાનો બનેલો નથી, પરંતુ ચાંદીની તકતી પર 24-કેરેટના સોનાની પ્લેટનો ઢોળ કરવામાં આવે છે. જેને ચેરી-વૂડ બોક્સમાં ગોઠવીને જે તે વિજેતા અખબારને રજૂ કરવામાં આવે છે.
- ગોલ્ડ મેડલની એક બાજુ પર જે તે વિજેતા અખબારનું નામ અને વર્ષ લખવામાં આવેલું હોય છે.

બાલકૃષ્ણ દોશીને RIBA રોયલ ગોલ્ડ મેડલ 2022 એનાયત થયો

- તાજેતરમાં રોયલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ બ્રિટિશ આર્કિટેક્ટ્સ (RIBA) ના પ્રમુખ સાયમન ઓલફોર્ડ દ્વારા ગુજરાતનાં જાણીતા આર્કિટેક્ટ બાલકૃષ્ણ દોશીને અમદાવાદ ખાતેના તેમના નિવાસ સ્થાન પર યુનાઈટેડ કિંગડમનો સૌથી પ્રતિષ્ઠિત રોયલ ગોલ્ડ મેડલ 2022 એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- બાલકૃષ્ણ દોશીએ 70 વર્ષની કારકિર્દીમાં 100 થી વધુ પ્રોજેક્ટ્સ પર કામ કર્યું છે અને દેશમાં સ્થાપત્યની દિશામાં અનેક પ્રેરણા પૂરી પાડી છે. યુ.કે.નો રોયલ ગોલ્ડ મેડલ એ આર્કિટેક્ટર ક્ષેત્રે વિશ્વનું સર્વોચ્ચ સન્માન છે.

બાલકૃષ્ણ દોશી

- બાલકૃષ્ણ વિઠ્ઠલદાસ દોશીનો જન્મ વર્ષ 1927માં પૂણે ખાતે થયો હતો.
- તેઓનો પરિવાર ફર્નિચર બનાવવાના વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલો હતો.
- તેઓએ જે.જે.સ્કૂલ ઓફ આર્કિટેકચરમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. તે અગાઉ ચાર વર્ષ સુધી પેરિસમાં લા કર્બુઝિયર સાથે વરિષ્ઠ ડિઝાઇનર (1951-55) તરીકે કામ કરતાં હતા.
- તેઓને સ્થાપત્ય ક્ષેત્રનો પુલિત્ઝર કહેવાતો વર્ષ 2018નો 'પ્રિત્ઝર પ્રાઇઝ એવોર્ડ' પણ આપવામાં આવ્યો છે. આ આર્કિટેકચર પુરસ્કાર મેળવનારા તેઓ પ્રથમ ભારતીય છે.
- તેઓ એવા દુર્લભ લોકો પૈકી એક છે જેમને તેમના જીવનકાળમાં રોયલ ગોલ્ડ મેડલ અને પ્રિત્ઝર આર્કિટેકચર પુરસ્કાર બંનેથી નવાજવામાં આવ્યા છે.
- આ ઉપરાંત તેઓએ લુઈ કાહન સાથે સહયોગી તરીકે ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેનેજમેન્ટ, અમદાવાદના ભવનનું કામ કર્યું હતું.
- વર્ષ 2020માં તેમને ભારતના ત્રીજા સર્વોચ્ચ નાગરિક સન્માન 'પદ્મભૂષણ' થી નવાજવામાં આવ્યા હતા.
- તેઓને પેરિસ ખાતેના ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ફ્રાન્કેસ ડી' આર્કિટેકચર દ્વારા ગ્લોબલ એવોર્ડ ફોર લાઈફટાઇમ અચીવમેન્ટ ફોર સસ્ટેનેબલ આર્કિટેકચર એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

- ઉપરાંત તેમને વર્ષ 2021માં બોસ્ટન આર્કિટેકચરલ કોલેજ, યુએસએ તથા અન્ય પ્રતિષ્ઠિત આંતરરાષ્ટ્રીય યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા ત્રણ માનદ ડોક્ટરેટની ડિગ્રી એનાયત કરવામાં આવી હતી.

બાલકૃષ્ણ દોશીના કેટલાક મહત્વપૂર્ણ પ્રોજેક્ટ્સ

- શ્રેયસ કમ્પ્રેહેન્સિવ સ્કૂલ કેમ્પસ, અમદાવાદ
- અટિરા ગેસ્ટ હાઉસ લો કોસ્ટ હાઉસિંગ
- ધ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇંડોલોજી-દુર્લભ દસ્તાવેજો રાખવા માટેનું બિલ્ડિંગ
- અમદાવાદ સ્કૂલ ઓફ આર્કિટેકચર (2002માં તેનું નામ 'CEPT યુનિવર્સિટી' કરવામાં આવ્યું હતું.)
- ટાગોર હોલ & મેમોરિયલ થિયેટર
- પ્રેમાભાઈ હોલ થિયેટર એન્ડ ઓડિટોરિયમ
- ધ ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેનેજમેન્ટ, બેંગલુરુ
- કનોરીયા સેન્ટર ફોર આર્ટ્સ
- અરણ્ય લો કોસ્ટ હાઉસિંગ, ઈન્દોર

રોયલ ગોલ્ડ મેડલ શું છે?

- રોયલ ગોલ્ડ મેડલ બ્રિટનની મહારાણી ક્વિન એલિઝાબેથ દ્વિતીય દ્વારા માન્ય એવોર્ડ છે અને આ સન્માન કોઈ વ્યક્તિ અથવા સમૂહને સ્થાપત્ય ક્ષેત્રે ઉલ્લેખનીય કામગીરી બદલ આપવામાં આવે છે.
- આ પુરસ્કાર વર્ષ 1848 થી રોયલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ બ્રિટિશ આર્કિટેક્ટ (RIBA) દ્વારા દર વર્ષે આપવામાં આવે છે. બાલકૃષ્ણ દોશી અગાઉ ભારતના ચાર્લ્સ કોરિયાને વર્ષ 1984માં આ પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો.

ભારત દ્વારા વિશ્વનો સૌથી મોટો “ફિલ્મ રિસ્ટોરેશન પ્રોજેક્ટ” શરૂ કરવામાં આવ્યો

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રી અનુરાગ ઠાકુર દ્વારા “નેશનલ ફિલ્મ હેરિટેજ મિશન” અંતર્ગત વિશ્વનો સૌથી મોટો “ફિલ્મ રિસ્ટોરેશન પ્રોજેક્ટ” શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. નેશનલ ફિલ્મ હેરિટેજ મિશનની શરૂઆત વર્ષ 2016માં કરવામાં આવી હતી.
- આ મિશનનો હેતુ સિનેમેટિક હેરિટેજને સાચવવા, પુનઃસ્થાપિત કરવાનો અને ડિજિટાઇઝ કરવાનો છે. આ મિશન અંતર્ગત 5,900 થી વધુ શોર્ટ ફિલ્મો, ડોક્યુમેન્ટ્રી અને ફીચર્સ રિસ્ટોર કરવાની પ્રક્રિયા કરવામાં આવશે. નેશનલ ફિલ્મ આર્કાઇવ ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા હાથ ધરાવામાં આવેલી આ કવાયત વિશ્વની સૌથી મોટી પુનઃસંગ્રહ, સંરક્ષણ જાળવણી અને ડિજિટાઇઝેશન પ્રક્રિયામાંની એક છે.

અટલ ટનલને “ બેસ્ટ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ” એવોર્ડ એનાયત

- બોર્ડર રોડ ઓર્ગેનાઇઝેશન (BRO) ની ઈજનેરી અજાયબી એવી હિમાચલ પ્રદેશના રોહતાંગમાં આવેલી ‘અટલ ટનલ’ ને નવી દિલ્હી ખાતે ઈન્ડિયન બિલ્ડિંગ કોંગ્રેસ (IBC) દ્વારા “ બેસ્ટ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ” એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ એવોર્ડ માટે ત્રીસથી વધુ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટને નોમિનેટ કરવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ ઈન્ડિયન બિલ્ડિંગ કોંગ્રેસના પંચ (Jury) દ્વારા “બેસ્ટ પ્રોજેક્ટ ફોર એક્સલન્સ ઈન બિલ્ટ એન્વાયર્નમેન્ટ” માટે આ વ્યૂહાત્મક અટલ ટનલને પસંદ કરી હતી.

અટલ ટનલ

- અટલ ટનલ એ 9.02 કિ.મી ની લંબાઈ ધરાવતી અને 3,000 મીટરની ઊંચાઈ પર આવેલી વિશ્વની સૌથી લાંબી હાઈવે ટનલ છે.
- અટલ ટનલ, હિમાચલ પ્રદેશના રોહતાંગ ઘાટની પશ્ચિમે એક પર્વતમાંથી પસાર થાય છે. તે હિમાચલની પીર પંજાલ પર્વતમાળામાં આવેલી છે.
- તાજેતરમાં અટલ ટનલને અધિકૃત રીતે વર્લ્ડ બૂક ઓફ રેકોર્ડ દ્વારા 3,000 મીટરથી ઉપરની વિશ્વની સૌથી લાંબી હાઈવે ટનલ તરીકે પ્રમાણિત કરવામાં આવી છે.
- અટલ ટનલનું બાંધકામ બોર્ડર રોડ ઓર્ગેનાઇઝેશન(BRO) દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.
- ન્યૂ ઓસ્ટ્રિયન ટનલિંગ મેથડ (NATM) નો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવેલ આ ટનલ 3 ઓક્ટોબર, 2020ના રોજ વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા રાષ્ટ્રને સમર્પિત કરવામાં આવી હતી.

બોર્ડર રોડ ઓર્ગેનાઇઝેશન (BRO)

- બોર્ડર રોડ ઓર્ગેનાઇઝેશનની સ્થાપના 7 મે, 1960 ના રોજ પંડિત જવાહરલાલ નહેરુ દ્વારા દેશના ઉત્તર અને ઉત્તરપૂર્વીય સરહદી વિસ્તારોમાં રસ્તાઓના નેટવર્કના ઝડપી વિકાસના સંકલન માટે કરવામાં આવી હતી.
- તે સંરક્ષણ મંત્રાલય (Ministry of Defence) ના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ કાર્ય કરે છે.
- બોર્ડર રોડ ઓર્ગેનાઇઝેશનના કાર્યોમાં એરફીલ્ડ્સ, બિલ્ડિંગ પ્રોજેક્ટ્સ, સંરક્ષણ કાર્યો અને ટનલિંગ બાંધકામનો સમાવેશ થાય છે.

Border Road Organisation (BRO)

ડૉ. સિન્થિયા રોસેનઝવેગને વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર-2022 એનાયત

- વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર એ વિશ્વમાં ખોરાકની ગુણવત્તા, જથ્થો અથવા ઉપલબ્ધતામાં સુધારો કરીને માનવ વિકાસને આગળ વધારનાર વ્યક્તિઓની સિદ્ધિઓને માન્યતા આપતું અગ્રણી આંતરરાષ્ટ્રીય સન્માન છે.
- હરિત ક્રાંતિના પિતા અને વર્ષ 1970માં નોબેલ શાંતિ પુરસ્કાર વિજેતા ડૉ. નોર્મન ઈ. બોરલોગ દ્વારા “વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર” ની કલ્પના કરવામાં આવી હતી, પરંતુ જનરલ ફૂડ્સ કોર્પોરેશન દ્વારા સ્પોન્સરશિપ સાથે વર્ષ 1986માં આ પુરસ્કારની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કારને “ખોરાક અને કૃષિ માટેનો નોબેલ પુરસ્કાર” તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- નોર્મન બોરલોગ દ્વારા વૈશ્વિક ખાદ્ય ઉત્પાદનના વ્યાપક વધારામાં યોગદાન આપવા બદલ, સૌપ્રથમ વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર તેમને એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- ભારતમાં ઉચ્ચ ઉપજ આપતી ઘઉં અને ચોખાની જાતો રજૂ કરવા બદલ તેમજ વર્ષ 1987માં ભારતની હરિયાણી ક્રાંતિની શરૂઆત કરનાર “ભારતની હરિયાણી ક્રાંતિના પિતા ડૉ. એમ.એસ. સ્વામીનાથન”, વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર મેળવનાર પ્રથમ ભારતીય હતાં.
- વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર ફાઉન્ડેશન દ્વારા વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર દર વર્ષે 16 ઓક્ટોબરના રોજ “સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિશ્વ ખાદ્ય દિવસ” પર અથવા તેની આસપાસના સમયગાળામાં આપવામાં આવે છે. આ પુરસ્કાર અંતર્ગત 2,50,000 ડોલર રોકડ રકમ સ્વરૂપે અને એક શિલ્પ પ્રતિકૃતિ એનાયત કરવામાં આવે છે.
- વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર વિવિધ ક્ષેત્રો જેવા કે જમીન અને માટી, વનસ્પતિ – પ્રાણી વિજ્ઞાન, ખાદ્ય વિજ્ઞાન અને તકનીકી, ગ્રામીણ વિકાસ, પાણી અને પર્યાવરણ વગેરે જેવા ક્ષેત્રોમાં ઉત્કૃષ્ટ સિદ્ધિઓ હાંસલ કરવા બદલ એનાયત કરવામાં આવે છે.

ડૉ. સિન્થિયા રોસેનઝવેગ

- તાજેતરમાં વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર ફાઉન્ડેશન દ્વારા વર્ષ 2022ના વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર વિજેતા તરીકે અમેરિકાના ડૉ. સિન્થિયા રોસેનઝવેગના નામની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- આબોહવા અને ખાદ્ય પ્રણાલીઓ વચ્ચેના સંબંધને સમજવા તેમજ ભવિષ્યમાં બંને કેવી રીતે બદલાશે તેની આગાહી કરવા માટેના સંશોધન બદલ આ પુરસ્કાર માટે તેઓની પસંદગી કરવામાં આવી હતી.

વિશેષ : વર્ષ 2021 માં અગ્રણી પોષણ નિષ્ણાત ડૉ. શકુંતલા હરકસિંઘ અને વર્ષ 2020 માં ભારતીય – અમેરિકન ભૂ-વૈજ્ઞાનિક ડૉ. રતનલાલને વિશ્વ ખાદ્ય પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

ખાદ અને જાહેર વિતરણ વિભાગને “વન નેશન વન રેશનકાર્ડ” માટે પુરસ્કાર એનાયત

- તાજેતરમાં ખાદ અને જાહેર વિતરણ વિભાગને ઇનોવેશન (જનરલ) સેન્ટ્રલ કેટેગરી હેઠળ તેની “વન નેશન વન રેશનકાર્ડ” (One Nation One Ration Card – ONORC) યોજના માટે જાહેર વહીવટમાં શ્રેષ્ઠતા માટેનો પ્રધાનમંત્રી પુરસ્કાર-2020 એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- વન નેશન વન રેશનકાર્ડ યોજના અંતર્ગત ફેબ્રુઆરી, 2022 સુધીમાં ભારતના 35 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના લગભગ 77 કરોડ લાભાર્થીઓને આવરી લેવામાં આવ્યા હતા.
- ખાદ અને જાહેર વિતરણ વિભાગ દ્વારા વન નેશન વન રેશનકાર્ડ માટે “મેરા રાશન” (Mera Ration) નામની મોબાઇલ એપ્લિકેશન પણ લોન્ચ કરવામાં આવી છે.
- આ ઉપરાંત ખાદ સુરક્ષા અધિનિયમ (National Food Security Act -NFSA) અંતર્ગત આવતા સ્થળાંતરિત લાભાર્થીઓ માટે 5 અંકનો “14445” ટોલ ફ્રી નંબર પણ ખાદ અને જાહેર વિતરણ વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.

અન્ના દુબાએ ‘એસ્ટર ગાર્ડિયન્સ ગ્લોબલ નર્સિંગ એવોર્ડ’ જીત્યો

- કેન્યાના માર્સાબિટ કાઉન્ટીના રહેવાસી અન્ના કબાલા દુબાને દુબઈના એટલાન્ટિસ, ઘ પામ ખાતે યોજાયેલા એક એવોર્ડ સમારોહમાં એસ્ટર ગાર્ડિયન્સ ગ્લોબલ નર્સિંગ એવોર્ડ 2022 એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- ઈન્ટરનેશનલ નર્સ ડે 2021ના રોજ એસ્ટર ડીએમ હેલ્થકેર દ્વારા માનવતા માટે નર્સોના અસાધારણ યોગદાનને માન્યતા આપવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ‘એસ્ટર ગાર્ડિયન્સ ગ્લોબલ નર્સિંગ એવોર્ડ’ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ એવોર્ડ વિજેતાને 2,50,000 અમેરિકી ડોલર ઈનામી રકમ મળે છે.
- આ એવોર્ડ માટે 24,000 નર્સોમાંથી 10 નર્સોને ટોપ 10 ફાઇનાલિસ્ટ તરીકે પસંદ કરવામાં આવી હતી, જેમાંથી અન્ના કબાલા દુબા આ એવોર્ડ જીત્યા હતા.
- નોંધનીય છે કે અન્ય નવ ફાઇનાલિસ્ટમાં બે ભારતીય નર્સો હતી, જેમાં મંજુ ઘંડાપાની અને લિન્સી પેડિકલા જોસેફનો સમાવેશ થાય છે.

ફોર્બ્સ ગ્લોબલ 2000 લિસ્ટ - 2022

- ફોર્બ્સ ગ્લોબલ 2000 લિસ્ટ – 2022 મુજબ, ફોર્બ્સ દ્વારા 4 માપદંડો (વેચાણ, નફો, અસ્ક્યામતો અને બજાર મૂલ્ય) નો ઉપયોગ કરીને વિશ્વની સૌથી મોટી કંપનીઓને વૈશ્વિક ક્રમાંક આપવામાં આવ્યા હતા.
- ફોર્બ્સની આ યાદી મુજબ મુકેશ અંબાણીની આગેવાની હેઠળની રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ (RIL) વૈશ્વિક સ્તરે 53 મું સ્થાન ધરાવે છે અને ભારતીય કંપનીઓમાં પ્રથમ ક્રમાંક પર છે.
- જ્યારે અમેરિકા સ્થિત બહુરાષ્ટ્રીય સમૂહ હોલ્ડિંગ કંપની “બર્કશાયર હેથવે” દ્વારા વર્ષ 2003માં ફોર્બ્સ ગ્લોબલ 2000 લિસ્ટનું પ્રકાશન શરૂ કરવામાં આવ્યું ત્યારથી આ કંપની આ યાદીમાં પ્રથમ સ્થાને રહી છે.

આ યાદી મુજબ વૈશ્વિક સ્તરે ટોચની કંપનીઓ

ક્રમાંક	કંપની
1	બર્કશાયર હેથવે (અમેરિકા)
2	ઈન્ડસ્ટ્રીયલ એન્ડ કોમર્શિયલ બેંક ઓફ ચાઇના (ICBC)
3	સાઉદી અરેબિયન ઓઇલ કંપની (સાઉદી અરામ્કો)

આ યાદી મુજબ ટોચની ભારતીય કંપનીઓ

કંપની	ભારતીય ક્રમાંક	વૈશ્વિક ક્રમાંક
રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ	1	53
ભારતીય સ્ટેટ બેંક (SBI)	2	105
HDFC બેંક લિમિટેડ	3	153
ICICI બેંક લિમિટેડ	4	204
ઓઇલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કોર્પોરેશન (ONGC)	5	228

UNમાં લોકોમાં હિન્દી ભાષાનો ઉપયોગ વ્યાપક બને તે માટે ભારત સરકારે 8,00,000 ડોલર સંયુક્ત રાષ્ટ્રને આપ્યા

- UN ના પબ્લિક ઇન્ફર્મેશન વિભાગ સાથે મળીને વર્ષ 2018માં હિન્દી @ UN પ્રોજેક્ટ ચાલુ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ભારત UN ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ગ્લોબલ કમ્યુનિકેશન્સ સાથે પણ ભાગીદારી કરી રહ્યું છે જેથી UN ની વેબસાઇટ ઉપર અને બીજા બધા જ પ્લેટફોર્મ ઉપર તમામ સમાચાર હિન્દી ભાષામાં પણ મુકાતા રહે.
- UN ન્યૂઝ હિન્દી નામનું ઓડિયો બુલેટીન પણ દર અઠવાડિયે પ્રસારિત કરવામાં આવે છે.

અહેવાલ / સૂચકાંક વિશેષ

ખાદ અને કૃષિ સંગઠન (FAO)નો “ધ સ્ટેટ ઓફ ધ વર્લ્ડ્સ ફોરેસ્ટ- 2022” અહેવાલ

- તાજેતરમાં, સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંઘના ખાદ અને કૃષિ સંગઠન (FAO) દ્વારા તેનું મુખ્ય પ્રકાશન “ધ સ્ટેટ ઓફ ધ વર્લ્ડ્સ ફોરેસ્ટ – 2022: ફોરેસ્ટ પાથવેઝ ફોર ગ્રીન રિકવરી એન્ડ ઈન્કલુઝિવ, રેઝિલિયન્ટ એન્ડ સસ્ટેનેબલ ઈકોનોમીઝ” નામનો અહેવાલ બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- આ અહેવાલ ખાદ અને કૃષિ સંગઠન (FAO)ની “સ્ટેટ ઓફ ધ વર્લ્ડ્સ સિરીઝ” નો એક ભાગ છે. વર્ષ 1990થી, જંગલોની જમીનના અન્ય ઉપયોગને લીધે 420 મિલિયન હેક્ટર જંગલનો નાશ થયો છે.
- છેલ્લાં 30 વર્ષોમાં વન નાબૂદીના દરમાં ઘટાડો થયો છે, પરંતુ હજુ પણ વર્ષ 2015 થી 2020 દરમિયાન વનનાબૂદીનો પ્રતિ વર્ષ દર 10 મિલિયન હેક્ટર જેટલો રહ્યો હતો.
- વર્તમાનમાં પૃથ્વીની કુલ જમીન સપાટીના લગભગ 31% (4.06 અબજ હેક્ટર) જેટલાં વિસ્તારમાં જંગલો આવેલાં છે.
- ખાદ અને કૃષિ સંગઠન દ્વારા આ અહેવાલની 2 થી 6 મે, 2022 દરમિયાન દક્ષિણ કોરિયાની રાજધાની સિઓલના કોએક્સ શહેર ખાતે આયોજિત 15th “વર્લ્ડ ફોરેસ્ટ્રી કોંગ્રેસ” (World Forestry Congress)માં રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- 15th વર્લ્ડ ફોરેસ્ટ્રી કોંગ્રેસની થીમ “બિલ્ડિંગ એ ગ્રીન, હેલ્થી એન્ડ રેઝિલિયન્ટ ફ્યુચર વિથ ફોરેસ્ટ્સ” (Building a Green, Healthy and Resilient Future with Forests) હતી.

આ અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- જમીનની સપાટીના આશરે 31% (4.06 અબજ હેક્ટર) જેટલો ભાગ જંગલો આવરી લે છે, જ્યારે વાવેતર કરેલ જંગલો વૈશ્વિક જંગલ વિસ્તારના 7% (294 મિલિયન હેક્ટર) જેટલો વિસ્તાર આવરી લે છે.
- વર્ષ 2000 થી 2020 ની વચ્ચે લગભગ 47 મિલિયન હેક્ટર વિસ્તાર જેટલા પ્રાથમિક જંગલો નાબુદ થઈ ગયા હતાં.
- 700 મિલિયન હેક્ટરથી વધુ જંગલ (કુલ જંગલ વિસ્તારના 18%) કાયદેસર રીતે સ્થાપિત સંરક્ષિત વિસ્તારોમાં છે.
- જો આગામી સમયમાં યોગ્ય પગલાં લેવામાં ન આવે તો વર્ષ 2016 થી 2050ની વચ્ચે માત્ર ઉષ્ણકટિબંધીય ક્ષેત્રમાં જ અંદાજિત 289 મિલિયન હેક્ટર જંગલોનો નાશ થશે, જેના પરિણામે 169 ગીગાટન કાર્બન ડાયોક્સાઈડ (CO2) જેટલું ઉત્સર્જન થશે.
- આ અહેવાલ મુજબ આગામી વર્ષ 2050 સુધીમાં વિશ્વની વસતી 9.7 અબજ લોકો સુધી પહોંચવાની અપેક્ષા છે. તેનાથી જમીન માટેની સ્પર્ધામાં વધારો થશે કારણ કે વર્ષ 2050 સુધીમાં ખોરાકની માંગ પણ 35% થી 56% જેટલી વધી જશે.

આ અહેવાલનો મુખ્ય સંદેશ

- આ અહેવાલમાં જંગલો અને વૃક્ષો સાથે સંકળાયેલ 3 આંતર સંબંધિત માર્ગ રજૂ કરવામાં આવ્યા છે, જે આર્થિક અને પર્યાવરણીય પુનઃ પ્રાપ્તિને સમર્થન આપી શકે છે :
- વનનાબૂદી અટકાવવી અને જંગલોની જાળવણી કરવી
- ક્ષરણ પામેલી જમીનોને પુનઃ સ્થાપિત કરવી અને કૃષિ વનીકરણનું વિસ્તરણ કરવું.
- જંગલોનો ટકાઉ ઉપયોગ કરવો અને ગ્રીન વેલ્યુ ચેઈનનું નિર્માણ કરવું.

2022
THE STATE OF
THE WORLD'S
FORESTS

FOREST PATHWAYS FOR GREEN RECOVERY
AND BUILDING INCLUSIVE, RESILIENT
AND SUSTAINABLE ECONOMIES

વિશેષ

વિશ્વના 140થી વધુ દેશોએ આગામી વર્ષ 2030 સુધીમાં જંગલના નુકસાનનો અંદાજ કાઢવા, પુનઃ સંગ્રહ અને ટકાઉ વનસંવર્ધનને સમર્થન આપવા માટે, જંગલો અને જમીનના ઉપયોગ હેતુ ગ્લાસગો લીડર્સની ઘોષણા દ્વારા સમર્થન આપ્યું છે.

RSFના વર્લ્ડ પ્રેસ ફ્રીડમ ઇન્ડેક્સની 20મી આવૃત્તિ રજૂ ; ભારત 150મા સ્થાને

- તાજેતરમાં વર્લ્ડ પ્રેસ ફ્રીડમ ડે (3જી મે)ના દિવસે રિપોર્ટર્સ વિઠાઉટ બોર્ડર્સ (RSF) સંસ્થા દ્વારા વર્લ્ડ પ્રેસ ફ્રીડમ ઇન્ડેક્સની 20મી આવૃત્તિ પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી.

- આ આવૃત્તિમાં 180 દેશોને રેન્કિંગ આપવામાં આવ્યું હતું, જેમાં ભારત દેશ 150મા ક્રમે છે.
- ટોચના ત્રણ દેશોમાં નોર્વે, ડેન્માર્ક અને સ્વીડનનો સમાવેશ, જ્યારે નીચેના ત્રણ દેશોમાં ઈરાન, ઈરીટ્રિયા અને ઉત્તર કોરિયાનો સમાવેશ થાય છે.

વર્લ્ડ પ્રેસ ફ્રીડમ ઇન્ડેક્સ

- વર્ષ 2002થી દર વર્ષે રિપોર્ટર્સ સેન્સ ફ્રન્ટિયર્સ (RSF) અથવા રિપોર્ટર્સ વિઠાઉટ બોર્ડર્સ દ્વારા વર્લ્ડ પ્રેસ ફ્રીડમ ઇન્ડેક્સ પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે.
- નોંધનીય છે કે આ ઇન્ડેક્સ જે તે દેશો અને પ્રદેશોમાં પત્રકારોને ઉપલબ્ધ સ્વતંત્રતા અનુસાર તેને રેન્ક આપે છે પરંતુ તે પત્રકારત્વની ગુણવત્તાનો સૂચક નથી.
- અહેવાલમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે માહિતીની અંધાધૂંધીના કારણે 'ધ્રુવીકરણ' (polarisation) માં બે ગણો વધારો થયો છે.
- તેમાં જે-તે દેશોમાં આવેલા રાજ્યો વચ્ચે અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે દેશો-દેશો વચ્ચે થતાં ધ્રુવીકરણનો સમાવેશ થાય છે.
- નોંધનીય છે કે ગત રિપોર્ટની સાપેક્ષે નેપાળે 30 પોઈન્ટનો સુધારો દર્શાવીને 76મું સ્થાન, તો ભૂટાને 32 સ્થાનના સુધારા સાથે 33મું સ્થાન મેળવ્યું છે.
- ચીને બે સ્થાન ના સુધારા સાથે 175મું સ્થાન મેળવ્યું છે,
- આ ત્રણ દેશો સિવાય ભારતના તમામ પડોશી દેશોનું (ભારત સહિત) સ્થાન પાછળ ગયું છે.
- આ યાદીમાં રશિયા અને યુક્રેન અનુક્રમે 155 અને 106 માં સ્થાન પર છે.

ભારતનું પ્રદર્શન

- આ સૂચકાંકની વર્ષ 2021ની આવૃત્તિમાં ભારત 142માં સ્થાન પર હતું, જેમાં આઠ સ્થાનના ઘટાડા સાથે ભારતે વર્ષ 2022ના સૂચકાંકમાં 180માંથી 150મું સ્થાન મેળવ્યું છે.
- નોંધનીય છે કે વર્ષ 2016માં ભારતનો ક્રમ 133 હતો, ત્યાર પછીથી ભારતનું સ્થાન આ ઇન્ડેક્સમાં સતત ઘટી રહ્યું છે.
- સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે, 'પત્રકારો સામેની હિંસા' અને 'રાજકીય રીતે પક્ષપાતી મીડિયા'ના કારણે ભારતના રેન્કિંગમાં સતત ઘટાડો થતો જાય છે.

પાંચ સંદર્ભ સૂચકાંકો

- રાજકીય સંદર્ભ
- કાનૂની માળખું
- આર્થિક સંદર્ભ
- સલામતી
- સામાજિક-સાંસ્કૃતિક સંદર્ભ

સ્કોરિંગ માપદંડ

ઇન્ડેક્સનું રેન્કિંગ 0 થી 100 સુધીના સ્કોર પર આધારિત છે, જેમાં 100 સર્વશ્રેષ્ઠ (પ્રેસની સ્વતંત્રતાનું ઉચ્ચતમ સ્તર) અને 0 સૌથી ખરાબ દર્શાવે છે.

દેશોની રેન્કિંગ

ટોચના પાંચ દેશો

ક્રમ	દેશ	ગ્લોબલ સ્કોર
1	નોર્વે	92.65
2	ડેન્માર્ક	90.27
3	સ્વીડન	88.84
4	એસ્ટોનિયા	88.83
5	ફિનલેન્ડ	88.42

છેલ્લા ક્રમાંકના પાંચ દેશો

ક્રમ	દેશ	ગ્લોબલ સ્કોર
176	મ્યાનમાર	25.03
177	તુર્કમેનિસ્તાન	25.01
178	ઈરાન	23.22
179	ઈરીટ્રિયા	19.62
180	ઉત્તર કોરિયા	13.92

ભારતના પડોશી દેશોનું રેન્કિંગ

ક્રમ	દેશ	ગ્લોબલ સ્કોર
33	ભૂટાન	76.46
76	નેપાળ	62.67
146	શ્રીલંકા	42.13
150	ભારત	41.00
156	અફઘાનિસ્તાન	38.27
157	પાકિસ્તાન	37.99
162	બાંગ્લાદેશ	36.63
175	ચીન	25.17
176	મ્યાનમાર	25.03

GNAFCનો ખાદ્ય કટોકટી પર વૈશ્વિક અહેવાલ - 2022

- તાજેતરમાં, ગ્લોબલ નેટવર્ક અગેઈન્સ્ટ ફૂડ ક્રાઈસિસ (GNAFC) દ્વારા ખાદ્ય કટોકટી પર વૈશ્વિક અહેવાલ - 2022 નામનો વાર્ષિક અહેવાલ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ અહેવાલ ગ્લોબલ નેટવર્ક અગેઈન્સ્ટ ફૂડ ક્રાઈસિસ (GNAFC) નું મુખ્ય પ્રકાશન છે અને તેને ખાદ્ય સુરક્ષા માહિતી નેટવર્ક (Food Security Information Network - FSIN) ના સહયોગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.

અહેવાલની મુખ્ય બાબતો

- વૈશ્વિક સ્તરે લગભગ 40 મિલિયનથી વધુ લોકોએ વર્ષ 2020ની સાપેક્ષે વર્ષ 2021માં કટોકટી અથવા ખરાબ સ્તરે તીવ્ર ખોરાકની અસુરક્ષાનો અનુભવ કર્યો હતો.
- આ અહેવાલ મુજબ અડધા મિલિયનથી વધારે ઇથોપિયા, દક્ષિણ મેડાગાસ્કર, દક્ષિણ સુદાન અને યમનના લોકો તીવ્ર ખોરાકની અછતનો સામનો કરી રહ્યાં છે. આ ઉપરાંત વૈશ્વિકસ્તરે 53 દેશો અથવા પ્રદેશોના 193 મિલિયનથી વધુ લોકોએ વર્ષ 2021માં કટોકટી અથવા ખરાબ સ્તરે તીવ્ર ખાદ્ય અસુરક્ષાનો અનુભવ કર્યો હતો.

ખાદ્ય અસુરક્ષા માટેના મુખ્ય કારકો

1. સંઘર્ષ (Conflict) :

- સંઘર્ષના કારણે 24 દેશો અથવા પ્રદેશોમાં 139 મિલિયન લોકો ખાદ્ય અસુરક્ષામાં સપડાયા હતા.
- વર્ષ 2020માં 23 દેશો અથવા પ્રદેશોના કુલ 94 મિલિયનથી પણ વધુ લોકોનો ખાદ્ય અસુરક્ષા સંબંધિત વધારો થયો.

2. આત્યંતિક હવામાન (Weather Extremes)

- આત્યંતિક હવામાનના લીધે વર્ષ 2020માં 15 દેશો અથવા પ્રદેશોના 15.7 મિલિયનથી વધુ લોકો તીવ્ર ખાદ્ય અસુરક્ષામાં ધકેલાઈ ગયા હતા.

3. આર્થિક અસર (Economic Effect)

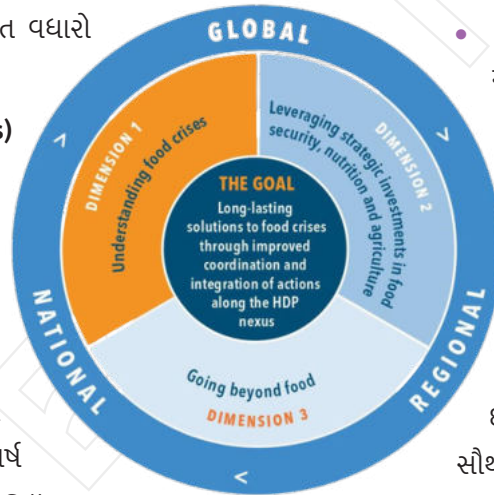
- આર્થિક અસરના લીધે 21 દેશો અથવા પ્રદેશોના 30 મિલિયનથી વધુ લોકો વર્ષ 2021માં તીવ્ર ખાદ્ય અસુરક્ષાનો ભોગ બન્યા હતા.

ખાદ્ય સુરક્ષા માહિતી નેટવર્ક (FSIN)

- ખાદ્ય સુરક્ષા માહિતી નેટવર્ક એ ખાદ્ય અને કૃષિ સંગઠન, વિશ્વ ખાદ્ય કાર્યક્રમ, આંતરરાષ્ટ્રીય ખાદ્ય નીતિ સંશોધન સંસ્થા (IFPRI) દ્વારા સહ-પ્રાયોજિત વૈશ્વિક પહેલ છે.
- ખાદ્ય સુરક્ષા માહિતી નેટવર્કનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ખાદ્ય સંબંધિત વિશ્લેષણ અને નિર્ણય લેવામાં માર્ગદર્શન આપવા માટે વિશ્વસનીય તેમજ સચોટ ડેટાનું વિશ્લેષણ કરવા માટે ખોરાક અને પોષણ સુરક્ષા માહિતી પ્રણાલીઓને મજબૂત બનાવવાનો છે.

ગ્લોબલ નેટવર્ક અગેઈન્સ્ટ ફૂડ ક્રાઈસિસ (GNAFC)

- વર્ષ 2016ની વિશ્વ માનવતાવાદી સમિટમાં યુરોપિયન યુનિયન, ખાદ્ય અને કૃષિ સંગઠન (FAO) અને વિશ્વ ખાદ્ય કાર્યક્રમ (WFP) દ્વારા ગ્લોબલ નેટવર્ક અગેઈન્સ્ટ ફૂડ ક્રાઈસિસ (GNAFC)ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- ગ્લોબલ નેટવર્ક અગેઈન્સ્ટ ફૂડ ક્રાઈસિસ એ માનવતાવાદી અને વિકાસકર્તાઓનું જોડાણ છે જે ખાદ્ય, કટોકટીઓને રોકવા, તેના માટેની તૈયારીઓ અને તેનો પ્રતિસાદ આપવા માટે કાર્ય કરે છે. આ ઉપરાંત ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક - 2 (ભૂખમરાની સમાપ્તિ) ને સમર્થન આપે છે.

ભારતમાં ખાદ્ય અસુરક્ષાની સ્થિતિ

- “સ્ટેટ ઓફ ફૂડ સિક્યુરિટી એન્ડ ન્યુટ્રિશન ઈન ધ વર્લ્ડ” અહેવાલ - 2021 મુજબ વિશ્વમાં અનાજનો સૌથી મોટો સ્ટોક ધરાવતા દેશ ભારત 120 મિલિયન ટન (1 જુલાઈ, 2021 મુજબ) જેટલી વિશ્વની કુલ ખાદ્ય અસુરક્ષિત વસતીના ચોથા ભાગનો હિસ્સો ધરાવે છે.
- એક અંદાજ મુજબ, વર્ષ 2020માં વૈશ્વિક સ્તરે 237 કરોડથી વધુ લોકો ખાદ્ય અસુરક્ષા સામે ઝઝૂમી રહ્યા હતા, જે વર્ષ 2019 કરતા લગભગ 32 કરોડ જેટલા વધુ છે.
- નેશનલ ફૂડ સિક્યુરિટી એક્ટ (NFSA) 2013 (“ખાદ્યનો અધિકાર અધિનિયમ”) એ સંસદનો ભારતીય અધિનિયમ છે જેનો હેતુ દેશના 1.2 બિલિયન લોકોમાંથી લગભગ બે તૃતીયાંશ લોકોને સબસિડીયુક્ત અનાજ પૂરો પાડવાનો છે.

નાગરિક નોંધણી પ્રણાલી અહેવાલ – 2020

- જન્મ અને મૃત્યુ અહેવાલો પર આધારિત “નાગરિક નોંધણી પ્રણાલી અહેવાલ – 2020” તાજેતરમાં કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. આ અહેવાલ મુજબ વર્ષ 2019માં નોંધાયેલા જન્મોની સંખ્યા 2.48 કરોડથી ઘટીને વર્ષ 2020 માં 2.42 કરોડ જેટલી થઈ ગઈ છે, જે 2.40 % જેટલો ઘટાડો દર્શાવે છે.
- નાગરિક નોંધણી પ્રણાલી અહેવાલ – 2020 પર આધારિત ભારતના મહત્વપૂર્ણ આંકડા અનુસાર, નોંધાયેલા મૃત્યુની સંખ્યા વર્ષ 2019 માં 76.4 લાખથી વધીને વર્ષ 2020 માં 81.2 લાખ થઈ ગઈ, જે 6.2 % નો વધારો દર્શાવે છે.
- નાગરિક નોંધણી પ્રણાલી અહેવાલ મુજબ નોંધાયેલા તમામ મૃત્યુમાં પુરૂષોનો હિસ્સો 60.2 % છે, જ્યારે સ્ત્રીઓનો હિસ્સો 39.8 % છે.
- વર્ષ 2019 થી 2020 સુધીમાં મહારાષ્ટ્ર, બિહાર, ગુજરાત, પશ્ચિમ બંગાળ, આંધ્રપ્રદેશ, તમિલનાડુ, કર્ણાટક, મધ્યપ્રદેશ, રાજસ્થાન, આસામ અને હરિયાણા રાજ્યોમાં મૃત્યુ દરમાં વધારો જોવા મળ્યો હતો.
- નાગરિક નોંધણી પ્રણાલી અહેવાલ વર્ષ – 2020 અંતર્ગત સમાવિષ્ટ જન્મ અને મૃત્યુની સંખ્યા એ દેશભરમાં આશરે 3 લાખ નોંધણી એકમોમાંથી એકત્રિત કરાયેલા વાસ્તવિક આંકડાઓ છે.
- જન્મ અને મૃત્યુ નોંધણી અધિનિયમ (Registration of Birth and Death Rate) – 1969 એ દેશભરમાં જન્મ અને મૃત્યુની નોંધણીનું નિયમન કરે છે.

India's
Civil
Registration
System Report
2020

SIPRI રિપોર્ટ 2021 : ભારતનો સૈન્ય ખર્ચ વિશ્વમાં ત્રીજા ક્રમાંકે સૌથી વધુ ; અમેરિકા ટોચ પર

- સ્વીડન સ્થિત થિંક ટેંક સ્ટોકહોમ ઇન્ટરનેશનલ પીસ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ(SIPRI) દ્વારા તાજેતરમાં ‘Trends in World Military Expenditure, 2021’ શીર્ષક હેઠળ વિશ્વના દેશો દ્વારા સંરક્ષણ માટે કરવામાં આવતા લશ્કરી ખર્ચ અંગેનો અહેવાલ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ અંતર્ગત લશ્કર પાછળ સૌથી વધુ ખર્ચ કરવામાં સમગ્ર વિશ્વમાં ભારત ત્રીજા નંબરે રહ્યું છે. વર્ષ 2021 માં ભારતે લશ્કર પાછળ 76.6 અબજ ડોલરનો ખર્ચ કર્યો છે. લશ્કર પાછળ ખર્ચ કરવામાં અમેરિકા પ્રથમ ક્રમાંકે અને ચીન બીજા ક્રમાંકે રહ્યું છે.

SIPRI રિપોર્ટ 2021 અનુસાર લશ્કર પાછળ ખર્ચ કરતાં ટોચના દેશો

ક્રમ	દેશ	ખર્ચ
1.	અમેરિકા	801 અબજ ડોલર
2.	ચીન	293 અબજ ડોલર
3.	ભારત	76.6 અબજ ડોલર
4.	યુ.કે.	68.4 અબજ ડોલર
5.	રશિયા	65.9 અબજ ડોલર
6.	જર્મની	56 અબજ ડોલર

સ્ટોકહોમ ઇન્ટરનેશનલ પીસ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ(SIPRI)

- SIPRI એ એક સ્વતંત્ર આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થા છે.
- તે સંઘર્ષ, શસ્ત્રો, શસ્ત્ર નિયંત્રણ અને નિ:શસ્ત્રીકરણમાં સંશોધન માટે સમર્પિત છે.
- તેની સ્થાપના સ્વીડનના સ્ટોકહોમ ખાતે વર્ષ 1966માં થઈ હતી.
- SIPRI નીતિ નિર્માતાઓ, સંશોધકો, મીડિયા અને રસ ધરાવતા લોકોને ખુલ્લા સ્ત્રોતોના આધારે ડેટા, વિશ્લેષણ, ભલામણો પ્રદાન કરે છે.

SIPRI રિપોર્ટ 2021ની કેટલીક વિશેષ બાબતો

- વર્ષ 2021માં કુલ વૈશ્વિક લશ્કરી ખર્ચ વાસ્તવિક રીતે 0.7% વધીને 2,113 બિલિયન ડોલર સુધી પહોંચ્યો છે. તેમજ આ ખર્ચ પ્રથમ વખત 2 ટ્રિલિયન ડોલર કરતાં વધુ થયો છે.
- SIPRI દ્વારા તાજેતરમાં પ્રકાશિત થયેલા વૈશ્વિક લશ્કરી ખર્ચના નવા ડેટા અનુસાર 2021માં પાંચ સૌથી મોટા ખર્ચ કરનારા અમેરિકા, ચીન, ભારત, યુ.કે. અને રશિયા હતા, જે મળીને વિશ્વના કુલ ખર્ચના 62% હિસ્સો ધરાવે છે.
- ભારત દ્વારા લશ્કરી ખર્ચમાં ઉત્તરોત્તર વધારો થતો રહ્યો છે. વર્ષ 2020 પછી તેમાં 0.9 ટકાનો અને વર્ષ 2012 પછી તેમાં 33 ટકાનો વધારો થયો છે.
- દેશમાં સંરક્ષણ સાધનોના ઉત્પાદનોને વેગ આપવા ભારત દ્વારા વર્ષ 2021માં મિલિટરી બજેટમાં 64 ટકા મૂડી ખર્ચ સ્વદેશી લશ્કરી સાધનોની ખરીદી અને ઉત્પાદન માટે કરવાનું નક્કી કરાયું છે.

SIPRI's
TRENDS IN
INTERNATIONAL
ARMS TRANSFERS,
2021

UNDRR ગ્લોબલ એસેસમેન્ટ રિપોર્ટ (GAR 2022)

- તાજેતરમાં યુનાઈટેડ નેશન્સ ઓફિસ ફોર ડિઝાસ્ટર રિસ્ક રિડક્શન (UNDRR) એ પોતાનો ગ્લોબલ એસેસમેન્ટ રિપોર્ટ (GAR 2022) બહાર પાડ્યો હતો.
- એસેસમેન્ટ રિપોર્ટની આ છઠ્ઠી આવૃત્તિનું શીર્ષક “Our World at Risk: Transforming Governance for a Resilient Future” હતું.
- સામાન્યતઃ UNDRR ના ગ્લોબલ પ્લેટફોર્મના દ્વિવાર્ષિક સત્ર દરમિયાન એસેસમેન્ટ રિપોર્ટ રજૂ કરવામાં આવે છે, પરંતુ આ વખતે એસેસમેન્ટ રિપોર્ટને સત્ર પહેલા રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ઉલ્લેખનીય છે કે ગ્લોબલ પ્લેટફોર્મનું સાતમું સત્ર મે 2022 દરમિયાન ઈન્ડોનેશિયાના બાલી ખાતે યોજાયું હતું જેની સહ-અધ્યક્ષતા ઈન્ડોનેશિયા સરકાર અને UNDRR દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

રિપોર્ટનાં મુખ્ય તારણો

- અહેવાલ અનુસાર વર્ષ 2030 સુધીમાં સમગ્ર વિશ્વ દર વર્ષે આશરે 560 જેટલી મધ્યમથી મોટા પાયાની આફતોનો સામનો કરશે.
- છેલ્લા 20 વર્ષો દરમિયાન વિશ્વમાં દર વર્ષે આશરે 350-500 જેટલી મધ્યમથી મોટા પાયાની આપત્તિઓ અનુભવાઈ હતી, જે આંકડો અગાઉના ત્રણ દાયકા કરતાં પાંચ ગણો વધારે છે.
- આપત્તિઓનાં આવર્તનમાં થયેલો ઝડપી વધારો આબોહવા પરિવર્તન અને અપૂરતા જોખમ વ્યવસ્થાપનને આભારી છે.
- વારંવાર આવતી આફતોનાં કારણો કુલ વૈશ્વિક ગરીબીમાં વધારો થયો છે.
- વર્ષ 2030 સુધીમાં આબોહવા પરિવર્તન અને આપત્તિઓની અસરોને કારણે વધારાના 37.6 મિલિયન લોકો અત્યંત ગરીબીની સ્થિતિમાં જીવતા હશે તેવો અંદાજ કરાયો છે, અને જો સૌથી ખરાબ પરિસ્થિતીની કલ્પના કરવામાં આવે તો આ આંકડો 100.7 મિલિયન સુધી પહોંચી શકે છે.
- રિપોર્ટમાં દર્શાવાયું છે કે ગરીબી હેઠળ જીવતા લોકો આ આપત્તિઓ સામે સૌથી વધુ સંવેદનશીલ હોવાથી તેમનો ભોગ વધુ લેવાય છે. વળી મોટા ભાગના દેશો કે જેઓ ઉચ્ચ આપત્તિના જોખમનો સામનો કરે છે તે ગરીબી રેખા હેઠળ જીવતી વૈશ્વિક વસ્તીનો સૌથી વધુ હિસ્સો ધરાવતા દેશો છે.
- છેલ્લા ત્રણ દાયકામાં કોઈપણ આપત્તિઓથી થતાં આર્થિક નુકસાનનું વાર્ષિક મૂલ્ય અગાઉની સાપેક્ષે બમણાથી વધુ થયું છે.
- 1980 થી 2018 ની વચ્ચે, તમામ આપત્તિ-સંબંધિત નુકસાનમાંથી માત્ર 40 ટકાનો વીમો લેવામાં આવ્યો હતો, તેમાં પણ વિકાસશીલ અને વિકસિત દેશો વચ્ચે અસમાનતા જોવા મળે છે. મોટાભાગે સમૃદ્ધ અને વિકસિત દેશોમાં આપત્તિ-સંબંધિત વીમો લેવામાં આવ્યો હોય છે, જ્યારે ઉભરતી અને વિકાસશીલ અર્થવ્યવસ્થાઓ કે જે આવી આપત્તિઓથી સૌથી વધુ નુકસાનનો સામનો કરે છે, તેમાં આ વીમા કવરેજ 10 ટકાથી પણ નીચે જોવા મળે છે.

યુનાઈટેડ નેશન્સ ઓફિસ ફોર ડિઝાસ્ટર રિસ્ક રિડક્શન (UNDRR)

- તે વિવિધ આપત્તિઓના જોખમ અને તેનાથી થતાં નુકસાન ઘટાડવા તથા સુરક્ષિત અને ટકાઉ ભવિષ્યની ખાતરી કરવા માટે વૈશ્વિક સરકારો, ભાગીદારો અને જુદાં-જુદાં સમુદાયોને એક મંચ પર લાવવાનું કાર્ય કરે છે.
- સ્થાપના : 22 ડિસેમ્બર, 1999
- વડુંમથક: જીનીવા, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ
- આસિસ્ટન્ટ સેક્રેટરી જનરલ : મામી મીજુતોરી (જાપાન)

તમને ખાખી પહેરાવવા માટે આવી રહી છે
ગુજરાતની સર્વશ્રેષ્ઠ ફેકલ્ટી ટીમ

PSI/ASI (PRE+ MAINS)

Date **24-01-2023**

Time **8:30 to 10:30**

Fees **30000** (~~40000~~)

(Offer Valid till 24 January)

Address : 1st Floor, Ashwamegha Complex, Sargasan Cross Roads,
KH-0 Circle, Gandhinagar, Gujarat - 382421

 77788 98734 | 90549 03902 | 96249 43920 | 90549 06546

નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે, 2019-21 અને રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક પબ્લિકેશન, 2020-21

- ભારત સરકાર દ્વારા એકતાનગર (કેવડિયા, ગુજરાત) ખાતે આયોજિત “સ્વાસ્થ્ય ચિંતન શિબિર” માં કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રી શ્રી મનસુખ માંડવિયા દ્વારા નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે, 2019-21 (National Family Health Survey, 2019-21)ના પાંચમા તબક્કાનો રાષ્ટ્રીય અહેવાલ બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે - 5 (NFHS - 5) નો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ આરોગ્ય અને કુટુંબ કલ્યાણ પર આવશ્યક ડેટા તેમજ ભારતના ઉભરતા ક્ષેત્રો જેવા કે વસતી વિષયક લાક્ષણિકતાઓ, પ્રજનન ક્ષમતા, કુટુંબ નિયંત્રણ, શિશુ અને બાળ મૃત્યુદર, માતા અને બાળ આરોગ્ય, પોષણ અને એનિમિયા, આરોગ્ય સંભાળ, મહિલા સશક્તિકરણ વગેરેની માહિતી એકઠી કરવાનો છે.
- નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે અહેવાલ, સામાજિક-આર્થિક અને અન્ય બાબતો પર આધારિત માહિતી પ્રદાન કરે છે. જે સરકાર માટે આગામી સ્વાસ્થ્ય સંબંધી નીતિ ઘડતર અને કાર્યક્રમ અમલીકરણ માટે ઉપયોગી છે.

નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે (NFHS)

- નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે એ બહુવિધ અને ખૂબ મોટા સ્તર પર આયોજિત કરવામાં આવતું સર્વેક્ષણ છે, જેમાં સમગ્ર ભારતના તમામ પરિવારોના પ્રતિનિધિત્વ ધરાવતા ઘરોના નમૂનાઓ એકત્રિત કરવામાં આવે છે.

નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે (NFHS) નું અભ્યાસ સુધીમાં આયોજન

ક્રમ	આયોજન વર્ષ અને વિગત
1	NFHS - 1 નું આયોજન વર્ષ 1992-93માં થયું હતું, જેમાં સિક્કિમ સિવાયના તમામ રાજ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.
2	NFHS - 2 નું આયોજન વર્ષ 1998-99માં થયું હતું, જેમાં તમામ રાજ્યોનો સમાવેશ થયો હતો.
3	NFHS - 3 નું આયોજન વર્ષ 2005-06 માં થયું હતું.
4	NFHS - 4 નું આયોજન વર્ષ 2015-16 માં થયું હતું.

- સ્વાસ્થ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય (MoHFW) દ્વારા સર્વેક્ષણ સંકલન અને તકનીકી માર્ગદર્શનની જવાબદારી સાથે, નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વેના તમામ તબક્કા માટે નોડલ એજન્સી તરીકે મુંબઈ સ્થિત “આંતરરાષ્ટ્રીય વસતી વિજ્ઞાન સંસ્થા” (International Institute for Population Science - IIPS) ને નિયુક્ત કરવામાં આવી છે.
- નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે માટે ટેકનિકલ સહાય મુખ્યત્વે અમેરિકાની ICF ઈન્ટરનેશનલના વસતી વિષયક અને આરોગ્ય સર્વેક્ષણ (Demographic Health and Survey - DHS) કાર્યક્રમ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવી હતી.

નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે, 2019-21

- ભારતમાં 17 ક્ષેત્રીય એજન્સીઓએ નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે-5 માટેનું કાર્ય બે તબક્કામાં હાથ ધર્યું હતું. જેમાં 28 રાજ્યો અને 8 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના 707 જિલ્લાઓમાં માર્ચ, 2017માં કુલ 7,24,115 મહિલાઓ અને 1,01,839 પુરૂષોને સમાવિષ્ટ કરીને જિલ્લા સ્તર સુધી અલગ-અલગ અંદાજો પૂરા પાડવા માટે કુલ 6,36,699 પરિવારો પાસેથી માહિતી એકત્રિત કરવામાં આવી હતી.
- નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે - 5 (NFHS - 5) ના પ્રથમ તબક્કાએ 17 જૂન, 2019 થી 30 જાન્યુઆરી, 2020ની વચ્ચે 17 રાજ્યો અને 5 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને આવરી લેવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે 2 જાન્યુઆરી, 2021 થી 30 એપ્રિલ, 2021 સુધીના દ્વિતીય તબક્કામાં 11 રાજ્યો અને 3 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને આવરી લેવામાં આવ્યા હતા.
- નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે - 5 ના સંપૂર્ણ ખર્ચ માટેનું ભંડોળ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય (MoHFW) દ્વારા પૂરું પાડવામાં આવ્યું હતું.

નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે - 5 ના કાર્યક્ષેત્રમાં વધારો

- નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે - 4 ની સાપેક્ષે મૃત્યુ નોંધણી, શાળા પૂર્વે શિક્ષણ, બાળ રસીકરણ, બાળકો માટે સૂક્ષ્મ પોષકતત્વો, માસિક સ્ત્રાવ, આલ્કોહોલ અને તમાકુનો ઉપયોગ, વધારાના બિન-રેપી રોગો અને 15 વર્ષ કે તેથી વધુ વયના લોકોમાં હાયપરટેન્શન અને ડાયાબિટીસને માપવા હેતુ વિસ્તૃત વય શ્રેણી જેવા નવા પરિમાણોનો સમાવેશ કરીને નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે - 5 નું કાર્યક્ષેત્ર વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યું હતું.
- નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે - 5 એ મુખ્ય સૂચકાંકો સંબંધિત માહિતી પ્રદાન કરે છે, જેનો ઉપયોગ ભારતમાં ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકો (SDGs) ની પ્રગતીને ટ્રેક કરવા માટે, તેમજ આ સર્વે વિવિધ સ્તરો પર લગભગ 34 ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકો માટે માહિતી પણ પ્રદાન કરે છે.

(નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે - 4 ની સરખામણીએ)

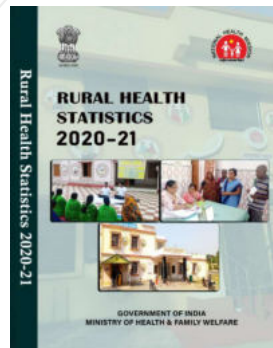
- કુલ પ્રજનન દર (Total Fertility Rate - TFR), સ્ત્રી દીઠ બાળકોની સરેરાશ સંખ્યા NFHS - 4 અને 5 ની વચ્ચે રાષ્ટ્રીય સ્તરે 2.2 થી ઘટીને 2.0 થઈ ગઈ છે.
- ભારતમાં માત્ર પાંચ રાજ્યોમાં પ્રજનન ક્ષમતાનું સ્તર 2.1 ના પ્રજનનક્ષમ સ્તરથી વધુ છે, જેમાં બિહાર (2.98), મેઘાલય (2.91), ઉત્તરપ્રદેશ (2.35), ઝારખંડ (2.26) અને મણિપુર (2.17) નો સમાવેશ થાય છે. ભારતમાં ગર્ભનિરોધક વ્યાપ દર (Contraceptive Prevalence Rate - CPR) નોંધપાત્ર રીતે 54% થી વધીને 67 % જેટલો થયો છે.
- ભારતમાં સંસ્થાકીય જન્મ (હોસ્પિટલમાં થતો બાળકોનો જન્મ) નું પ્રમાણ 79 % થી વધીને 89 % થયું છે, ઉપરાંત ગ્રામીણ વિસ્તારમાં પણ શહેરી વિસ્તારોમાં 94 % ની સરખામણીને આશરે 87 % જેટલા બાળકોનો સંસ્થાકીય જન્મ થાય છે.
- NFHS - 5 માં, NFHS - 4 ના 62 % ની સરખામણીએ 12 થી 23 મહિનાની ઉંમરના બાળકોના ત્રણ ચતુર્થાંશ (77 %) થી વધુ બાળકોનું સંપૂર્ણ રસીકરણ કરવામાં આવ્યું હતું. ઓડિશા (91 %), તમિલનાડુ (89 %) અને પશ્ચિમ બંગાળ (88 %) માં સૌથી વધુ 12 થી 23 મહિનાની ઉંમરના બાળકોનું સંપૂર્ણ રસીકરણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- વર્ષ 2019-21 માં, શહેરી વિસ્તારોમાં 30% ની સાપેક્ષે ગ્રામીણ વિસ્તારોના બાળકોમાં 37 % જેટલો નબળો વૃદ્ધિ અને વિકાસ જોવા મળે છે.
- NFHS - 4 અને NFHS - 5 ની વચ્ચે, સ્વચ્છ રસોઈ ઇંધણનો ઉપયોગ (44 % થી વધીને 59 %) અને વધુ સારી સ્વચ્છતા સુવિધાઓ (49 % થી વધીને 70 %) જેમાં પ્રગતિ નોંધાઈ છે.

NFHS - 6, 2023-24 માં નવા પરિમાણો (NFHS - 5 એક મોડલ તરીકે)

- નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે - 6 માં આવરી લેવાના ક્ષેત્રો :
 - (1.) Covid - 19 હેતુ હોસ્પિટલમાં દાખલ થવા તેમજ આ રોગચાળા સંબંધિત ઘિરાણ , (2.) Covid - 19 રસીકરણ , (3.) પ્રત્યક્ષ લાભ ચૂકવણી (DBT) , (4.) સ્થળાંતર, (5.) આરોગ્ય સેવાઓનો ઉપયોગ વગેરે.
- નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે - 6 એ શહેરી વિસ્તાર માટે નમૂનારૂપ તરીકે રાષ્ટ્રીય આંકડાકીય કચેરી (NSO) તેમજ આંકડા અને કાર્યક્રમ અમલીકરણ મંત્રાલય (MoSPI) ના “શહેરી માળખાકીય સર્વેક્ષણ” (Urban Frame Survey - UFS) ને અપનાવશે.

રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ પબ્લિકેશન, 2020-21

- આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયના કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી મનસુખ માંડવીયાએ “સ્વાસ્થ્ય ચિંતન શિબિર” દરમિયાન વર્ષ 2020-21 માટે રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ પબ્લિકેશન પણ રજૂ કર્યું હતું.
- રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ પબ્લિકેશન એ તમામ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની જાહેર આરોગ્ય સંસ્થાઓમાં સુલભ સ્વાસ્થ્ય માળખું અને માનવ સંસાધન વિશેની માહિતીનો મહત્વપૂર્ણ સ્ત્રોત છે.
- રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ પબ્લિકેશન, 2020-21 મુજબ ભારતના ગ્રામીણ અને શહેરી વિસ્તારોમાં 1,57,819 પેટા કેન્દ્રો (Sub Centers), 30,579 પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્રો (Primary Health Centers - PHCs) અને 5,951 સામુદાયિક આરોગ્ય કેન્દ્રો (Community Health Centers - CHCs) આવેલા છે.
- આ ઉપરાંત, ભારતમાં કુલ 1,224 પેટા વિભાગીય / પેટા જિલ્લા હોસ્પિટલો અને 764 જિલ્લા હોસ્પિટલો આવેલી છે.

રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ પબ્લિકેશન

- આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા વર્ષ 1992 થી રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ પબ્લિકેશનનું પ્રકાશન કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ પબ્લિકેશન ભારતની જાહેર આરોગ્ય સુવિધાઓમાં ઉપલબ્ધ માનવ સંસાધન અને આરોગ્ય માળખા વિશે મહત્વપૂર્ણ માહિતી પ્રદાન કરે છે.
- રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ પબ્લિકેશન અંતર્ગત વર્ષ 2018-19થી શહેરી આરોગ્ય ઘટકો પરની માહિતીનો આ પ્રકાશનમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
- રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ પબ્લિકેશન ઉત્કૃષ્ટ જાહેર આરોગ્ય વ્યવસ્થાપન માટે નવા સંસાધનો શોધવા હેતુ મદદરૂપ થાય છે, તેમજ નીતિ નિર્માતાઓ, સંશોધકો, બિન-સરકારી સંગઠનો અને અન્ય સહભાગીદારીઓ નિર્ણય લેવા નીતિ ઘડતર માટે વ્યાપક પ્રમાણમાં રૂરલ હેલ્થ સ્ટેટિસ્ટિક્સ પબ્લિકેશનની માહિતીનો ઉપયોગ કરે છે.

પીડિત ખેડૂતોની ઓળખ અને સહાય માટે નાબાર્ડ દ્વારા ફાર્મર ડિસ્ટ્રેસ ઇન્ડેક્સ રજૂ કરાશે

- તાજેતરમાં NABARD (નેશનલ બેંક ફોર એગ્રિકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ) દ્વારા જરૂરિયાતમંદ અને પીડિત ખેડૂતોને ટ્રેક કરવા, ઓળખવા અને સહાય કરવા માટે ફાર્મર ડિસ્ટ્રેસ ઇન્ડેક્સ (FDI) ઘડવાની જાહેરાત કરાઈ હતી.

ફાર્મર ડિસ્ટ્રેસ ઇન્ડેક્સ (FDI)

- ફાર્મર ડિસ્ટ્રેસ ઇન્ડેક્સ (ખેડૂત સંકટ સૂચકાંક) એક ડાયનેમિક (ક્રિયાશીલ) સૂચકાંક હશે, જે જરૂરિયાતમંદ અને પીડિત ખેડૂતોને ટ્રેક કરવા, ઓળખવા અને સહાય કરવા માટે ઘડવામાં આવશે.
- નાબાર્ડ અનુસાર આ સૂચકાંકની મદદ વડે કેન્દ્ર/રાજ્ય સરકાર અને નીતિ નિર્માતાઓ જે તે પ્રદેશમાં ખેડૂતોની તકલીફના પ્રકાર અને તેની તીવ્રતા પર આધાર રાખીને બિનશરતી અનુદાન, લોન પુનઃરચના અને/અથવા સંપૂર્ણ દેવું માફી જેવા અનેક પગલાંના યોગ્ય મેળાપ દ્વારા દરેક ખેડૂતોને રાહત પેકેજો આપવાની વર્તમાન પ્રથાને બદલે માત્ર જરૂરિયાતમંદ ખેડૂતો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી શકશે.
- આ ઇન્ડેક્સમાં ખેડૂતો પર રહેલા દેવાના બોજનું વર્તમાન સ્તર અને પાક વીમો મેળવવામાં તેમની પહોંચ સંબંધે માહિતી આપતો મેટ્રિક્સ પણ આપવામાં આવશે, જેનો ઉપયોગ કરી અનુદાન સંબંધી વર્તમાન નીતિઓમાં હકારાત્મક સુધારો કરી શકાશે.
- ઉપરાંત આ ઇન્ડેક્સમાં ચોમાસું, વરસાદનું વિચલન, અતિશય વરસાદ, દુષ્કાળ, તાપમાન, જમીનની ભેજધારણ ક્ષમતામાં રહેલી ભિન્નતા, જિલ્લામાં મુખ્ય પાકોની ઉપજ વગેરે જેવા મુખ્ય કૃષિ ચલો (agricultural variables) પર ઉપલબ્ધ ઉચ્ચ-આવર્તન ડેટાને એકીકૃત કરવામાં આવશે.
- ખાસ નોંધનીય બાબત છે કે, દેશમાં ખેડૂતોની સ્થિતિ અને તેમના પર સંકટનું સ્તર જે તે સ્થળ અનુસાર અલગ-અલગ હોય છે. પરિણામે આ ઇન્ડેક્સ સમગ્ર દેશમાં એકસમાન હશે નહીં.

મહત્વ

- એક અભ્યાસ મુજબ, 'અત્યંત ઉચ્ચ' અને 'ઉચ્ચ' તકલીફો ધરાવતા 60% થી વધુ નાના અને સીમાંત ખેડૂતો (SMFs- small and marginal farmers) ને હજુ સુધી કૃષિ લોન માફી (FLW- farm loan waiver) લાભો મળ્યા જ નથી.
- વળી મધ્યમ શ્રેણીના નાના અને સીમાંત ખેડૂતોનો લાભો મેળવવામાંથી બાકાત દર પણ 60% હતો.
- આ સૂચકાંકમાં રજૂ કરાતો એકીકૃત ડેટા સમગ્ર નાણાકીય ક્ષેત્ર, સરકારી વિભાગો અને વીમા કંપનીઓને પણ મદદ કરશે.

ભારતમાં ખેડૂતોનું વર્ગીકરણ

ક્રમ	શ્રેણી	ખેતરનું કદ /વર્ગ
1	સીમાંત (Marginal)	1.00 હેક્ટરથી નીચે
2	નાના (Small)	1.00 થી 2.00 હેક્ટર
3	અર્ધ મધ્યમ (Semi-medium)	2.00 થી 4.00 હેક્ટર
4	મધ્યમ (Medium)	4.00 થી 10.00 હેક્ટર
5	મોટાં (Large)	10.00 હેક્ટર અને તેથી વધુ

નેશનલ બેંક ફોર એગ્રિકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ (નાબાર્ડ)

- નેશનલ બેંક ફોર એગ્રિકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ એ બી.શિવરામન સમિતિની ભલામણો અનુસાર સ્થપાયેલી નાણા મંત્રાલયના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળની પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંકો અને સહકારી બેંકો માટેની સર્વોચ્ચ નિયમનકારી એજન્સી છે.
- 100 કરોડના પ્રારંભિક ભંડોળ સાથે શરૂ કરાયેલી નાબાર્ડ સ્થાપના બાદ ભારતીય રિઝર્વ બેંકના કૃષિ ધિરાણ વિભાગ, રૂરલ પ્લાનિંગ એન્ડ ક્રેડિટ સેલ તથા કૃષિ પુનર્ધિરાણ અને વિકાસ નિગમનું સ્થાન લીધું હતું.
- સ્થાપના : 12 જુલાઈ, 1982
- ચેરમેન : ડો. ગોવિંદ રાજુલુ ચિંતાલા (મે, 2022 ની સ્થિતિએ)

કાર્યો

- ગ્રામીણ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરના નિર્માણ માટે પુનઃધિરાણ સહાયના લક્ષ્યાંકો હાંસલ કરવા, જે માટે બેંકિંગ ઉદ્યોગને માર્ગદર્શન-પ્રોત્સાહન આપવું તથા જિલ્લા સ્તરની ધિરાણ યોજનાઓ તૈયાર કરવી.
- તેના દ્વારા પુનઃધિરાણ કરાયેલ પ્રોજેક્ટ્સનું નિરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન હાથ ધરવા તથા જૂથ પ્રવૃત્તિઓના પ્રચાર માટે માર્ગદર્શિકા અને 100% પુનઃધિરાણ સહાય પૂરી પાડવી.
- સંકલિત ગ્રામીણ વિકાસ કાર્યક્રમ હેઠળ રચાયેલા પ્રોજેક્ટને પ્રાથમિકતા આપવી તથા તેના દ્વારા ચલાવવામાં આવતા ગરીબી નાબૂદી કાર્યક્રમોને સમર્થન અને પુનઃધિરાણ આપવું.

સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ – એનર્જી પ્લાન ઓફ એક્શન

- સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ દ્વારા વૈશ્વિક ઊર્જા કટોકટી અને બગડતી આબોહવા કટોકટીની વચ્ચે, આગામી વર્ષ 2025 સુધીને ધ્યાને લઈને સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ – એનર્જી પ્લાન ઓફ એક્શનની રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘનો આ પ્લાન ઓફ એક્શન સ્વચ્છ, બધા માટે પોસાય તેવી ઊર્જા અને ચોખ્ખા શૂન્ય ઉત્સર્જન માટે જરૂરી મોટા પાયાના કાર્ય અને સમર્થનને પ્રેરિત કરશે.
- આ સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ – એનર્જી પ્લાન ઓફ એક્શનની સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ એનર્જી સહિતની 30 અગ્રણી સંસ્થાઓ દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ એનર્જી એ “સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ સિસ્ટમ ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ્સ બોર્ડ ફોર કોઓર્ડિનેશન” (Chief Executives Board for Coordination – CEB) દ્વારા સ્થાપિત ઊર્જા ક્ષેત્રમાં આંતરએજન્સી સહયોગ માટેની સંયુક્ત રાષ્ટ્રની પદ્ધતિ છે. તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક – 7 (સસ્તી અને સ્વચ્છ ઊર્જા) હાંસલ કરવા પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે.

સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ – એનર્જી પ્લાન ઓફ એક્શનના વિવિધ ક્ષેત્રો

- ઊર્જાના ઉપયોગ સંબંધિત કોઈ બાકાત ન રહે તે હેતુથી ન્યાયી અને સમાવિષ્ટ ઊર્જા પ્રસારની ખાતરી કરવા માટે સામૂહિક રીતે સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ – એનર્જીની કાર્યક્ષમતામાં વધારો કરવો.
- કાર્યવાહી ક્ષેત્ર દ્વારા સભ્ય દેશો અને રાજ્યો, પ્રાદેશિક અને સ્થાનિક સરકારો, બિન સરકારી સંગઠનો સહિત વિવિધ હિતધારકોની ભાગીદારીને પ્રોત્સાહિત કરવી.
- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક – 7 (સસ્તી અને સ્વચ્છ ઊર્જા) ની પહોંચ સુનિશ્ચિત કરવા હેતુ વૈશ્વિક ઝુંબેશનું નેતૃત્વ કરી તેના કાર્યની ઝડપમાં વૃદ્ધિ કરવી.
- દર વર્ષે સપ્ટેમ્બર માસમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘની સામાન્ય સભામાં વૈશ્વિક ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક – 7 કાર્યવાહી ફોરમનું આયોજન કરવું.
- ઊર્જા સંબંધિત મુખ્ય આંતર – સરકારી પ્રક્રિયાઓને વિશ્લેષણાત્મક ઈનપુટ્સ અને નીતિ માર્ગદર્શન પ્રદાન કરીને વૈશ્વિક કાર્યસૂચિની માહિતી આપવી.
- ઊર્જા સંબંધિત દેખરેખ, ટ્રેકિંગ અને જવાબદારીને સુદૃઢ કરવા માટે ડેટા, ડિજિટલાઈઝેશન અને વિઝ્યુલાઈઝેશન તકનીકનો ઉપયોગ.

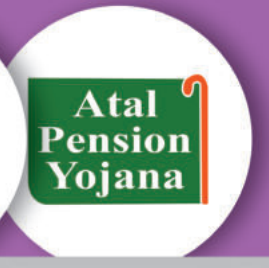
WEFનો અસરકારક ઊર્જા સંક્રમણને પ્રોત્સાહન – 2022 અહેવાલ

- તાજેતરમાં વિશ્વ આર્થિક મંચ (World Economic Forum - WEF) દ્વારા “અસરકારક ઊર્જા સંક્રમણને પ્રોત્સાહન – 2022” (Fostering Effective Energy Transition - 2022) અહેવાલ બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- આ અહેવાલ, 1970 ના દાયકા બાદ સૌથી ગંભીર ઊર્જા સંકટ વચ્ચે સ્થિતિસ્થાપક ઊર્જા સંક્રમણની ખાતરી કરવા માટે ખાનગી અને જાહેર એમ બંને ક્ષેત્રો દ્વારા તાત્કાલિક પગલાં લેવાની જરૂર છે તેવું સૂચવે છે.
- આ અહેવાલ, છેલ્લા 10 વર્ષના ઊર્જા સંક્રમણ સૂચકાંક (Energy Transition Index) ના આધારે બનાવવામાં આવ્યો છે.
- એક્સેન્ચર કંપની સાથે મળીને વિશ્વ આર્થિક મંચ દ્વારા શરૂ કરાયેલ આ વિશેષ આવૃત્તિ અહેવાલ સરકારો, કંપનીઓ, ગ્રાહકો અને અન્ય હિતધારકો માટે ઊર્જા સંક્રમણને કેવી રીતે આગળ ધપાવવું તે અંગે વિગતવાર મુખ્ય ભલામણો પ્રદાન કરે છે.

અહેવાલની મુખ્ય બાબતો

- આ અહેવાલ અનુસાર, ઈંધણના ઊંચા ભાવો, વસ્તુઓની અછત, આબોહવા લક્ષ્યોને હાંસલ કરવા માટે અપૂરતી પ્રગતિ તેમજ ઊર્જા ન્યાય અને પહોંચ પર ધીમી પ્રગતિને કારણે સર્વગ્રાહી ઊર્જા સંક્રમણને વેગ આપવા દરેક દેશોને તાકીદ કરવામાં આવી છે.
- આ અહેવાલ મુજબ ઊર્જા સંક્રમણ સંબંધિત પર્યાવરણીય ટકાઉપણું, ઊર્જા સુરક્ષા, ઊર્જા ન્યાય તેમજ પરવડે તેવી ઊર્જા જેવી બાબતો અને પડકારો જેવી સમસ્યાઓને પણ ધ્યાને લેવી જરૂરી છે.
- ઊર્જા સંક્રમણની ગતીને વધારવી આવશ્યક છે.
- ઊર્જા બજારની અસ્થિરતાને પ્રતિભાવ આપવા માટે સ્થિતિસ્થાપક ઊર્જા સંક્રમણના વૈવિધ્યકરણને પ્રાધાન્ય આપવું મહત્વપૂર્ણ છે.
- સ્વચ્છ ઊર્જા પુરવઠો અને માંગ માટે ઊર્જા સંક્રમણને વેગ આપવા માટે બધા દેશોને બંધનકર્તા આબોહવા પ્રતિબદ્ધતાઓ લાગુ કરવા, સ્થાનિક અને પ્રાદેશિક ઊર્જા પ્રણાલિઓ માટે લાંબાગાળાનું લક્ષ્ય વિકસાવવા, ખાનગી ક્ષેત્રના રોકાણકારોને ડીકાર્બોનાઈઝેશન પ્રોજેક્ટસ માટે પ્રેરિત કરવા વગેરે માટે સહાય કરવી આવશ્યક છે.

MSMEs માટેની 'ઝીરો ડિફેક્ટ ઝીરો ઇફેક્ટ સર્ટિફિકેશન યોજના'ની શરૂઆત

- સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગો (MSMEs) ના કેન્દ્રિય મંત્રી શ્રી નારાયણ રાણાએ તાજેતરમાં 'ઝીરો ડિફેક્ટ ઝીરો ઇફેક્ટ સર્ટિફિકેશન યોજના'ની શરૂઆત કરાવી હતી. આ યોજનાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ઉદ્યોગો દ્વારા કચરાને નોંધપાત્ર રીતે ઘટાડવા, ઉત્પાદકતામાં વધારો કરવા, પર્યાવરણીય સભાનતામાં વધારો કરવા, ઉર્જા બચાવવા, કુદરતી સંસાધનોનો શ્રેષ્ઠ ઉપયોગ અને તેમના બજારોને વિસ્તૃત કરવાનો છે.
- આ યોજના અંતર્ગત બ્રોન્ઝ, સિલ્વર અને ગોલ્ડ એમ ત્રણ પ્રમાણપત્રો આપવામાં આવશે.

'ઝીરો ડિફેક્ટ ઝીરો ઇફેક્ટ સર્ટિફિકેશન યોજના' હેઠળ સબસિડી

- ઝીરો ડિફેક્ટ ઝીરો ઇફેક્ટ સર્ટિફિકેશન યોજના હેઠળ સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગોના સાહસોમાં નીચે મુજબ સબસિડી આપવામાં આવશે :
- સૂક્ષ્મ સાહસો (Micro Enterprises) : 80%
- લઘુ સાહસો (Small Enterprises) : 60%
- મધ્યમ સાહસો (Medium Enterprises) : 50%
- આ યોજના અંતર્ગત ઉત્તર-પૂર્વીય રેલવે, હિમાલય ક્ષેત્ર, દ્વીપ પ્રદેશો, આકાંક્ષી જિલ્લાઓ (Aspirational Districts) માં મહિલા/અનુસૂચિત જાતિ અને જનજાતિ સાહસિકો માટે વધારાની 10% સબસિડી પૂરી પાડવામાં આવશે.
- ઉપરાંત પરંપરાગત ઉદ્યોગોના પુનર્જીવન માટેની ભંડોળ યોજના (Scheme of fund for Regeneration of Traditional industries - SFURTI) /MSME મંત્રાલયના સમૂહ વિકાસ કાર્યક્રમ (Cluster Development Programme) ના ભાગ તરીકે શરૂ થયેલા MSME ઉદ્યોગોને વધારાની 5% સબસિડી આપવામાં આવશે.

'ઝીરો ડિફેક્ટ ઝીરો ઇફેક્ટ સર્ટિફિકેશન યોજના'ના તબક્કાઓ

- આ યોજનાના પ્રથમ તબક્કા હેઠળ સૂક્ષ્મ, લઘુ, મધ્યમ ઉદ્યોગોના ઉત્પાદનનો મહત્તમ સમાવેશ કરવામાં આવશે.
- આ યોજનાના દ્વિતીય તબક્કા હેઠળ સેવા ક્ષેત્રના MSMEsનો સમાવેશ કરવામાં આવશે તેમજ રાજ્ય સરકાર અંતર્ગત નોંધાયેલા ઉત્પાદનો અને સેવા ક્ષેત્રના MSMEsને એકત્રિત કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવશે.
- આ યોજનાનો દ્વિતીય તબક્કો તેની વૈશ્વિક સ્વીકૃતિ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય સર્ટિફિકેટ સાથે સંકલન કરવાનું કાર્ય કરશે.

MSME Sustainable ZED
(Zero Defect Zero Effect)
Certification

સ્વનિધિ સે સમૃદ્ધિ કાર્યક્રમ

- તાજેતરમાં આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય (MoHUA) દ્વારા પ્રધાનમંત્રી સ્વનિધિ (PM SVANidhi) કાર્યક્રમના વ્યાપને વધારવા માટે ભારતના 14 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં 126 વધારાના શહેરોમાં "સ્વનિધિ સે સમૃદ્ધિ" કાર્યક્રમની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- 'કવોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા' (QCI) એ સ્વનિધિ સે સમૃદ્ધિ કાર્યક્રમ માટેનું અમલીકરણ ભાગીદાર છે. આ કાર્યક્રમનો ધ્યેય શેરી વિકેતાઓને તેમના સર્વગ્રાહી વિકાસ અને સામાજિક-આર્થિક ઉત્થાન માટે સામાજિક સુરક્ષા લાભો પ્રદાન કરવાનો છે.

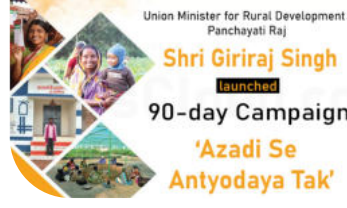

આ કાર્યક્રમ અંતર્ગત નીચે મુજબની આઠ યોજનાઓનો સમાવેશ થાય છે :

1. પ્રધાનમંત્રી જીવન જ્યોતી વિમા યોજના (PMJJBY)
2. પ્રધાનમંત્રી સુરક્ષા વિમા યોજના (PMSBY)
3. પ્રધાનમંત્રી જનધન યોજના (PMJDY)
4. પ્રધાનમંત્રી શ્રમયોગી માનધન યોજના (PMSYMY)
5. રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ (NFSA) – વન નેશન વન રેશન કાર્ડ (ONORC)
6. જનની સુરક્ષા યોજના (JSY)
7. પ્રધાનમંત્રી માતૃ વંદના યોજના (PMMVY)
8. મકાન અને અન્ય બાંધકામ કામદારો (રોજગાર અને સેવાની શરતોનું નિયમન) અધિનિયમ

90 દિવસીય આંતર મંત્રાલય ઝુંબેશ “આઝાદી સે અંત્યોદય તક” શરૂ કરાઈ

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રી ગિરિરાજ સિંહે “આઝાદી સે અંત્યોદય તક” નામની આંતર મંત્રાલય ઝુંબેશની શરૂઆત કરાવી હતી.
- આ ઝુંબેશને આઝાદીના અમૃત મહોત્સવની ઉજવણીને ધ્યાને રાખીને રજૂ કરાઈ હતી, જે 90 દિવસો સુધી કાર્યરત રહેશે.

આઝાદી સે અંત્યોદય તક

- આઝાદીના અમૃત મહોત્સવની ઉજવણીના ભાગ રૂપે શરૂ કરાયેલ આ ઝુંબેશ હેઠળ અંગ્રેજો સામે આઝાદીની લડત દરમિયાન દેશ માટે બલિદાન આપનાર 99 સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓના જન્મસ્થળ સાથે સંકળાયેલા જિલ્લાઓની ઓળખ કરાશે.
- આ ઝુંબેશ ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય, દિવ્યાંગજન-સામાજિક ન્યાય અને સશક્તિકરણ વિભાગ, નાણાકીય સેવા વિભાગ, મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય, કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ વિભાગ, કૌશલ્ય વિકાસ અને ઉદ્યોગ સાહસિકતા મંત્રાલય, પશુપાલન અને ડેરી વિભાગ, આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ તથા શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલયનો સંયુક્ત પ્રયાસ છે.
- ઝુંબેશ હેઠળ તમામ ગ્રામીણ હિસ્સેદારો જેવા કે પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓ, પસંદગીના સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓના પરિવારો, યુવા જૂથો, મહિલા મંડળો અને વિદ્યાર્થીઓને સામેલ કરવામાં આવ્યા છે.
- ઉપરાંત આ ઝુંબેશને લોક સેવકો જેવા કે સ્થાનિક ધારાસભ્યો, સાંસદો, સરપંચો વગેરે દ્વારા પણ ટેકો આપવામાં આવશે.

ઝુંબેશનો હેતુ

- આ ઝુંબેશ દેશના 28 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના આશરે 75 જિલ્લાઓને કેન્દ્ર સરકારના નવ મંત્રાલયોની લાભાર્થી યોજનાઓ પૂરી પાડવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવી છે.
- ભાગ લેનાર વિભાગો દ્વારા ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં છેવાડાના લોકો સુધી પહોંચી 17 જેટલી પસંદગીની યોજનાઓ હેઠળ, લાભાર્થીઓને સીધી સહાય પૂરી પાડવામાં આવશે.

જિલ્લાઓની પસંદગી

- પસંદગીના 75 જિલ્લાઓ વિકાસના વિવિધ માપદંડોમાં પાછળ છે, જેને માથાદીઠ માસિક સૂચકાંકો અને સામાજિક-આર્થિક જાતિ વસ્તી ગણતરીના ડેટા દ્વારા શોર્ટલિસ્ટ કરવામાં આવ્યા છે.

પેટ્રોલિયમ અને કુદરતી ગેસ મંત્રાલય દ્વારા “ઉજવણી દિવસ” ની ઉજવણી

- તાજેતરમાં પેટ્રોલિયમ અને કુદરતી ગેસ મંત્રાલય દ્વારા “પ્રધાનમંત્રી ઉજવણી યોજના” ની સિદ્ધિઓની ઉજવણી કરવા હેતુ 1 મે, 2022 ના રોજ “ઉજવણી દિવસ” ની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.
- આ ઉજવણી દિવસની ઉજવણીનો કાર્યક્રમ આસામના દિબ્રુગઢ ખાતે પેટ્રોલિયમ અને કુદરતી ગેસ મંત્રાલયના રાજ્યમંત્રી રામેશ્વર તેલીની અધ્યક્ષતામાં આયોજિત થયો હતો.
- ઉજવણી દિવસની ઉજવણીના અવસર પર, ઓઈલ માર્કેટિંગ કંપનીઓ જેવી કે ઇન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન (IOCL), હિન્દુસ્તાન પેટ્રોલિયમ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (HPCL), ભારત પેટ્રોલિયમ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (BPCL) દ્વારા 5,000 થી વધુ LPG પંચાયતોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ LPG પંચાયતોમાં LPGના સલામત અને સતત ઉપયોગને ધ્યાનમાં રાખીને અનુભવની વહેંચણી ઉપરાંત LPG ગ્રાહકોની મહત્તમ નોંધણી કરવા માટેના તમામ પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હતા.

ઉજવણી દિવસના લાગણ્યે આયોજિત અન્ય કાર્યક્રમો

- ઉજવણી 2.0 હેઠળ નવા જોડાણોનું વિતરણ
- નવી પ્રધાનમંત્રી ઉજવણી યોજના શ્રેણીની વિગતો સમજાવવા અને વર્તમાન ઉજવણી યોજના માટે KYC (Know Your Customer) ફોર્મનો સંગ્રહ, ફ્રી હોટ પ્લેટ સર્વિસ કેમ્પ, સેફ્ટી ક્લિનિક્સનું આયોજન
- ઉજવણી લાભાર્થીઓ માટે સુવિધા

પ્રધાનમંત્રી ઉજવણી યોજના (PMUY)

- પ્રધાનમંત્રી ઉજવણી યોજના (PMUY) ની શરૂઆત વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા 1 મે, 2016ના રોજ ઉત્તરપ્રદેશ રાજ્યના બલિયા ખાતેથી કરવામાં આવી હતી.
- ગરીબી રેખાની નીચેના (BPL) પરિવારોની મહિલાઓને 50 મિલિયન LPG જોડાણ વિતરણ કરવા માટે આ યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- કેન્દ્રીય પેટ્રોલિયમ અને કુદરતી વાયુ મંત્રાલય દ્વારા આ યોજનાનું અમલીકરણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- કેન્દ્ર સરકારે એપ્રિલ, 2018માં ઉજવણી યોજનાનો વ્યાપ વધારીને SC- ST, પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજનાનો લાભ મેળવતી, અંત્યોદય અન્ન યોજનાની લાભાર્થી મહિલાઓ, મોસ્ટ બેકવર્ડ ક્લાસ, ચાના બગીચામાં કામ કરતી અને વનવાસી મહિલાઓને આ યોજનામાં આવરી લેવાઈ છે.

ઉન્નત ભારત અભિયાન 2.0 યોજનાના 4 વર્ષ પૂર્ણ

- તાજેતરમાં ઉન્નત ભારત અભિયાન 2.0 ના 25 એપ્રિલ, 2022ના રોજ સફળતાપૂર્વક ચાર વર્ષ પૂર્ણ થયા હતાં.
- 25 એપ્રિલ, 2018ના રોજ ગ્રામીણ વિકાસમાં પરિવર્તનશીલ ફેરફારો લાવવાના ઉદ્દેશ સાથે ઉન્નત ભારત અભિયાન 2.0 ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- ઉન્નત ભારત અભિયાન એ શિક્ષણ મંત્રાલય અંતર્ગત એક મુખ્ય કાર્યક્રમ છે, જેનો હેતુ દેશની ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓને ઓછામાં ઓછા પાંચ ગામડાઓ સાથે જોડવાનો છે. જેથી આ ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓ તેમના જ્ઞાન આધારનો ઉપયોગ કરીને આ ગામોના સમુદાયોના સામાજિક અને આર્થિક સુધારણામાં યોગદાન આપવા મદદ કરી શકે.
- ઉન્નત ભારત અભિયાનની રાષ્ટ્રીય સંકલન સંસ્થા (National Co-ordinating Institute) તરીકે IIT – દિલ્હી છે.
- ઉન્નત ભારત અભિયાન હેઠળ, ગામડાઓના સર્વગ્રાહી વિકાસ માટે નીચે મુજબના બે મુખ્ય ક્ષેત્રો આવરી લેવામાં આવ્યા છે:
 1. માનવ વિકાસ (Human Development)
 2. એકીકૃત રીતે આર્થિક વિકાસ (Economic Development in an Integrated Manner)

ઉન્નત ભારત અભિયાનનો ઉદ્દેશ

- ઉન્નત ભારત અભિયાનનો ઉદ્દેશ, વિદ્યાર્થીઓ અને ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓના શિક્ષકોને દેશની ગ્રામીણ વાસ્તવિકતાઓ સમજવા માટે જોડવાનો છે.
- આ યોજના હેઠળ, વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકો ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં સામનો કરી રહેલા વિકાસલક્ષી મુદ્દાઓને ઓળખવા માટે ટકાઉ ઉકેલો લાવવામાં મદદ કરે છે.
- ઉન્નત ભારત અભિયાન હેઠળ ગ્રામીણ લોકોની જરૂરિયાત મુજબ વર્તમાનની નવીન તકનીકોને ઓળખવામાં આવે છે, પસંદ કરવામાં આવે છે અને નવીન ઉકેલો માટે તેમાં સુધારો પણ કરવામાં આવે છે.

ઉન્નત ભારત અભિયાન અંતર્ગત સહભાગી સંસ્થાઓ

- વર્તમાનમાં (એપ્રિલ, 2022ની સ્થિતિએ) આ અભિયાન હેઠળ 748 સંસ્થાઓ ભાગ લઈ રહી છે.
- ઉન્નત ભારત અભિયાન 2.0 ના ફેઝ – 2 માટે 605 નવી ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની પસંદગી કરવામાં આવી છે. આ પસંદ કરેલ સંસ્થાઓમાંથી 292 સંસ્થાઓ બિન-તકનીકી સંસ્થાઓ છે, જ્યારે 313 તકનીકી સંસ્થાઓ છે.

ઉન્નત ભારત અભિયાન 2.0

- ઉન્નત ભારત અભિયાન 2.0 એ ઉન્નત ભારત અભિયાન 1.0 ની અદ્યતન આવૃત્તિ છે.

- ઉન્નત ભારત અભિયાન 1.0 માં સહભાગી સંસ્થાઓને આ યોજનાનો ભાગ બનવા માટે આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે ઉન્નત ભારત અભિયાન 2.0 માં ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓએ સ્વેચ્છાએ ઓછામાં ઓછા 5 ગામો દત્તક લેવા જરૂરી છે.
- મૂળરૂપે ઉન્નત ભારત અભિયાન કાર્યક્રમને શિક્ષણ મંત્રાલયના મુખ્ય કાર્યક્રમના ભાગરૂપે વર્ષ 2014માં શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

મહારાષ્ટ્ર જનીન બેંક યોજના

- તાજેતરમાં મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય સરકારની કેબિનેટે “મહારાષ્ટ્ર જનીન બેંક” (Maharashtra Gene Bank) યોજનાને મંજૂરી આપી, જે ભારતમાં આ પ્રકારની પ્રથમ યોજના છે.
- મહારાષ્ટ્ર સરકાર દ્વારા તેના રાજ્યની દરિયાઈ વિવિધતા, સ્થાનિક પાકના બીજ અને પ્રાણીઓની વિવિધતા સહિત આનુવંશિક સંસાધનોનું સંરક્ષણ કરવા હેતુથી આ બેંકની સ્થાપના કરવામાં આવશે.
- મહારાષ્ટ્ર જનીન બેંક યોજના નીચે મુજબની સાત બાબતો સંબંધિત કાર્ય કરશે :
 1. દરિયાઈ જૈવ વિવિધતા
 2. સ્થાનિક પાક/બીજની જાતો
 3. દેશી પશુઓની જાતિઓ
 4. તાજા પાણીની જૈવવિવિધતા
 5. ઘાસની જમીન, પ્રાણીઓની ચરાઈ જમીન જૈવવિવિધતા
 6. વન અધિકાર હેઠળના વિસ્તારો માટે સંરક્ષણ અને વ્યવસ્થાપન યોજનાઓ અને
 7. જંગલ વિસ્તારોનો કાયાકલ્પ
- આ યોજનાનો અમલ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય જૈવવિવિધતા બોર્ડ દ્વારા કરવામાં આવશે તેમજ મુખ્ય સચિવ અને મુખ્ય વન સચિવ હેઠળની સમિતિઓ દ્વારા તેની દેખરેખ રાખવામાં આવશે.
- મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય જૈવ વિવિધતા બોર્ડ દુર્લભ અને સંકટગ્રસ્ત દરિયાઈ પ્રજાતિઓના દસ્તાવેજીકરણ અને સંરક્ષણ માટે “રાષ્ટ્રીય સમુદ્રી વિજ્ઞાન સંસ્થા” (National institute of oceanography- NIO) ગોવા જેવી સંસ્થાઓ સાથે સંકલન કરશે.

વિશેષ

ભારતમાં ભવિષ્યની પેઢીઓ માટે વનસ્પતિ આનુવંશિક સંસાધનોના બીજને સાચવવા માટે વર્ષ 1996માં રાષ્ટ્રીય જનીન બેંક (National Gene Bank) ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. વિશ્વની પ્રથમ ગ્રીન જનીન બેંક (Green gene Bank) ની સ્થાપના હૈદરાબાદ (તેલંગાણા) ખાતે કરવામાં આવી છે, જે સંપૂર્ણ સોલર પાવરથી સંચાલિત છે.

જન સુરક્ષા યોજનાઓને સાત વર્ષ પૂર્ણ

7 Years
Anniversary
Celebration
of
JAN SURAKSHA
SCHEME

- પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા 9 મે, 2015ના રોજ કોલકાતા (પશ્ચિમ બંગાળ) ખાતેથી શરૂ કરવામાં આવેલી “જન સુરક્ષા યોજના” એ તાજેતરમાં સામાજિક સુરક્ષા પ્રદાનકર્તા તરીકે સફળતાપૂર્વક 7 વર્ષ પૂર્ણ કર્યા હતા.
- નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી આ જન સુરક્ષા યોજનામાં નીચે મુજબની ત્રણ યોજનાનો સમાવેશ થાય છે :
 1. પ્રધાનમંત્રી જીવન જ્યોતિ વીમા યોજના (PMJJBY)
 2. પ્રધાનમંત્રી સુરક્ષા વીમા યોજના (PMSBY)
 3. અટલ પેન્શન યોજના (APY)
- આ જન સુરક્ષા યોજનાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ માનવજીવનના જોખમ અને આર્થિક અનિશ્ચિતતાથી બચાવવાની જરૂરિયાતને ઓળખવાનો છે. જન સુરક્ષા યોજના અંતર્ગત દેશના અસંગઠિત વર્ગના લોકો માટે આર્થિક સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા માટે સરકાર દ્વારા પ્રધાનમંત્રી જીવન જ્યોતિ વીમા યોજના અને પ્રધાનમંત્રી સુરક્ષા વીમા યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી, જ્યારે વૃદ્ધાવસ્થામાં આવશ્યકતાઓને આવરી લેવા માટે અટલ પેન્શન યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

પ્રધાનમંત્રી જીવન જ્યોતિ વીમા યોજના (PMJJBY)

- આ એક જીવન વીમા યોજના છે.
- આ યોજના માટેની ન્યુનતમ વય મર્યાદા 18 વર્ષ અને મહત્તમ વય મર્યાદા 50 વર્ષ છે.
- આ યોજના માટેનું વાર્ષિક પ્રિમિયમ રૂ. 330 છે.
- આ યોજના મુજબ મૃત્યુના કારણને ધ્યાનમાં લીધા વિના વીમાધારકના મૃત્યુ માટે રૂ. 2 લાખ નું વીમા કવર આપવામાં આવે છે. વીમાધારકના મૃત્યુના કિસ્સામાં નોમિનીને પૈસા ચૂકવવામાં આવે છે.

Pradhan Mantri
Jeevan Jyoti Bima Yojana

Pradhan Mantri
Suraksha
Bima Yojana

પ્રધાનમંત્રી સુરક્ષા વીમા યોજના (PMSBY)

- આ એક અકસ્માત વીમા યોજના છે.
- આ યોજના માટેની ન્યુનતમ વય મર્યાદા 18 વર્ષ અને મહત્તમ વય મર્યાદા 70 વર્ષ છે.
- આ યોજના માટેનું વાર્ષિક પ્રિમિયમ રૂ. 12 છે.
- આ યોજના અકસ્માતમાં મૃત્યુ અથવા અપંગતા માટે રૂ. 2 લાખ નું વીમા કવર પૂરું પાડે છે. વીમાધારકના મૃત્યુના કિસ્સામાં નોમિનીને પૈસાની ચૂકવણી કરવામાં આવે છે. (આંશિક વિકલાંગતાના કિસ્સામાં રૂ. 1 લાખ નું વીમા કવર પૂરું પાડવામાં આવે છે.)

અટલ પેન્શન યોજના (APY)

- અટલ પેન્શન યોજના એ તમામ ભારતીયો, ખાસ કરીને ગરીબો, વંચિતો અને અસંગઠિત ક્ષેત્રના કામદારો માટે સાર્વત્રિક સામાજિક સુરક્ષા વ્યવસ્થા સ્થાપવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- આ યોજનામાં 18 થી 40 વર્ષની વય જૂથના તમામ બેંક ખાતાધારકો અરજી કરી શકે છે.
- આ યોજનામાં જોડાયા બાદ અરજીકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા યોગદાનના આધારે, અરજીકર્તાને 60 વર્ષની ઉંમરથી રૂ. 1,000 થી 5,000 સુધીનું બાહેધરીકૃત માસિક પેન્શન મળવાપાત્ર છે.
- આ યોજનાનું નેશનલ પેન્શન સિસ્ટમ (NPS) દ્વારા પેન્શન ફંડ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (PFRDA) વડે સંચાલન કરવામાં આવે છે.

Atal
Pension
Yojana

આદિવાસી યુવાનોના કૌશલ્યવર્ધન માટે દેશનો પ્રથમ પાયલોટ પ્રોજેક્ટ

- તાજેતરમાં મધ્યપ્રદેશના ભોપાલ ખાતેથી કૌશલ્ય વિકાસ અને ઉદ્યોગ સાહસિકતાના રાજ્યકક્ષાના કેન્દ્રીય મંત્રી રાજીવ ચંદ્રશેખર દ્વારા આદિવાસી યુવાનોના કૌશલ્યવર્ધન માટેનો પાયલોટ પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ઉલ્લેખનીય છે કે ગ્રામીણ યુવાનોને વધુ તકો પૂરી પાડવા તથા સ્થાનિક ગ્રામીણ અર્થવ્યવસ્થાને મજબૂત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે રજૂ કરાયેલો આ પાયલોટ પ્રોજેક્ટ દેશમાં આદિવાસી યુવાનોના કૌશલ્યવર્ધન માટે શરૂ કરવામાં આવેલો સૌપ્રથમ પ્રોજેક્ટ છે.
- આ પાયલોટ પ્રોજેક્ટને “રૂરલ ટ્રાઈબલ ટેકનિકલ ટ્રેનિંગ પ્રોગ્રામ” કે “ગ્રામીણ ઉદ્યમી પ્રોજેક્ટ” તરીકે રજૂ કરાયો છે; જેના પ્રથમ તબક્કા હેઠળ, દેશના છ રાજ્યોમાંથી પસંદ કરાયેલા 17 જિલ્લાના 17 કલસ્ટરમાં રહેલા લગભગ 250 લાભાર્થીઓને તાલીમ આપવામાં આવશે.
- ઉપરાંત, આગામી વર્ષોમાં 50 આદિવાસી જિલ્લાઓના આશરે 50,000 થી 1,00,000 જેટલા યુવાનો અને વિદ્યાર્થીઓ માટે બહુવિધ કૌશલ્યક્ષેત્રો સાથેની વ્યાપક તાલીમ યોજના રજૂ કરવામાં આવશે.

લાભાર્થી રાજ્યો

- આ પ્રોજેક્ટના રોલ આઉટ માટે પસંદ કરાયેલા છ રાજ્યોમાં મધ્યપ્રદેશ, છત્તીસગઢ, ગુજરાત, રાજસ્થાન, મહારાષ્ટ્ર અને ઓડિશાનો સમાવેશ થાય છે.

તાલીમી શાખાઓ

- હાલમાં આ પાયલોટ પ્રોજેક્ટ હેઠળ નીચે મુજબની પાંચ શાખાઓમાં તાલીમ આપવામાં આવશે;
 - વિદ્યુત અને સૌર ઉર્જા
 - કૃષિ યાંત્રિકીકરણ
 - ઈ-ગવર્નન્સ
 - પ્લમ્બિંગ અને ચણતર
 - ટુ-વ્હીલરનું સમારકામ અને તેની જાળવણી

મહત્વ

- ઉપરોક્ત પાંચ વિદ્યાશાખાઓ હેઠળની તાલીમથી આદિવાસી યુવાનોને પોતાનો વ્યવસાય સ્થાપિત કરવામાં અને તેમના વિસ્તારમાં અન્ય યુવાનો માટે રોજગારીની તકો ઊભી કરવામાં મદદ મળશે.
- ખાસ કરીને કોવિડ રોગચાળા પછીના સમયમાં આ પ્રકારે વિવિધ કૌશલ્ય ધરાવતું યુવાધન મહત્વપૂર્ણ બન્યું છે ત્યારે ગ્રાસરૂટ સ્તરે યુવાનોને કૌશલ્યયુક્ત બનાવવાથી ભારત દેશ ગ્લોબલ સ્કિલ હબ બની શકશે અને વસ્તી વિષયક ડિવિડન્ડ મેળવી શકશે.

- આદિવાસી વિસ્તારોમાં યુવાનો માટે આજીવિકાની વધુ તકો ઊભી કરશે, જેથી સ્થાનિક અર્થતંત્ર મજબૂત બનશે.
- ઉપરાંત ભારતમાં રહેલા પ્રાદેશિક અસંતુલન અને અસમાન વિકાસમાં ઘટાડો લાવી સર્વસમાવેશક વિકાસને પ્રોત્સાહિત કરશે.

કૌશલ્ય વિકાસ અને સાહસિકતા મંત્રાલય હેઠળની યોજનાઓ

- કૌશલ્ય વિકાસ અને સાહસિકતા મંત્રાલય હેઠળની કેટલીક યોજનાઓમાં પ્રધાનમંત્રી કૌશલ્ય વિકાસ યોજના (PMKVY), રાષ્ટ્રીય એપ્રેન્ટિસશિપ પ્રમોશન સ્કીમ (NAPS), કારીગર તાલીમ યોજના, જનશિક્ષણ સંસ્થાન વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

પંજાબમાં નાગરિકોની ફરિયાદોના નિવારણ માટે ‘લોક મિલણી’ નામે દેશનો સૌપ્રથમ જાહેર સંપર્ક કાર્યક્રમ શરૂ કરવામાં આવ્યો

- તાજેતરમાં પંજાબના મુખ્યમંત્રી ભગવંત માન દ્વારા રાજ્યના લોકોની ફરિયાદો સાંભળવા માટે ‘લોક મિલણી’ નામે જાહેર સંપર્ક કાર્યક્રમના નિર્દેશો જારી કરવામાં આવ્યા હતા.
- પંજાબ રાજ્યના લોકોને તેમની ફરિયાદોના નિવારણ માટે પ્લેટફોર્મ મળી રહે તેવા ઉદ્દેશ્ય સાથે આ ઈન્ટરેક્ટિવ પ્રોગ્રામ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- રાજ્યના જે લોકોએ અગાઉના બે મહિનામાં રાજ્ય સરકાર સમક્ષ વિવિધ ફરિયાદો રજૂ કરી હતી, તેમને આ કાર્યક્રમમાં હાજરી આપવા માટે બોલાવવામાં આવ્યા હતા.
- આ બેઠકમાં મુખ્યમંત્રીની સાથે રાજ્યના ઉચ્ચ સરકારી અધિકારીઓ પણ હાજર રહ્યા હતા, જેથી મળેલી ફરિયાદોનું સ્થળ પર અથવા શક્ય તેટલું ઝડપી નિરાકરણ લાવી શકાય.

છત્તીસગઢ “મુખ્યમંત્રી મિતાન યોજના”ની શરૂઆત

- છત્તીસગઢના મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેશ બઘેલ દ્વારા આ યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- મિતાન શબ્દનો અર્થ “મિત્ર” થાય છે.
- આ યોજના હેઠળ, છત્તીસગઢના રહેવાસીઓ તેમનાં ઘરઆંગણે લગભગ 100 જેટલી જાહેર સેવાઓનો લાભ લઈ શકશે.

“તસ્કરી મુક્ત ભારત” અભિયાન

- રેલવે સંરક્ષણ દળ(RPF) દ્વારા “તસ્કરી મુક્ત ભારત” (Trafficking Free India) અભિયાન હેતુ એસોસિએશન ફોર વોલ્યૂન્ટરી એક્શન (AVA) સંસ્થા સાથે સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- એસોસિએશન ફોર વોલ્યૂન્ટરી એક્શનને ‘બચપન બચાવો આંદોલન’ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- એસોસિએશન ફોર વોલ્યૂન્ટરી એક્શન એ કૈલાશ સત્યાર્થી ચિલ્ડ્રન ફાઉન્ડેશન સાથે સંકળાયેલું છે.

બંધારણ અને રાજ્યવ્યવસ્થા વિશેષ

મદ્રાસ હાઈકોર્ટે પ્રકૃતિને 'જીવિત વ્યક્તિ' નો દરજ્જો આપ્યો

- મદ્રાસ હાઈકોર્ટે તાજેતરમાં પ્રકૃતિનું સંરક્ષણ તથા સંવર્ધન કરવા માટે પ્રાકૃતિક વસ્તુઓ જેવાં કે ઝાડ - છોડ વગેરેને જીવિત વ્યક્તિનો દરજ્જો આપ્યો છે. જેથી પ્રકૃતિ સાથે સંબંધિત તમામ અધિકારો, ફરજો અને જવાબદારીઓને જીવંત વ્યક્તિની જેમ સુરક્ષિત કરી શકાય.
- આ માટે અદાલતે માતા-પિતાના અધિકાર ક્ષેત્રનો ઉપયોગ કર્યો છે.
- આ સમયે ન્યાયમૂર્તિ એસ.શ્રીમતિએ ઉત્તરાખંડ હાઈકોર્ટના એક ચુકાદાને પણ યાદ કર્યો હતો. જે ચુકાદામાં ઉત્તરાખંડ હાઈકોર્ટે 'પૈરૅસ પેટ્રિયા ક્ષેત્રાધિકાર' ને લાગુ કર્યો હતો.
- ઉત્તરાખંડ હાઈકોર્ટે ગંગોત્રી અને યમુનોત્રી નદીઓ સહિતના ગ્લેશિયરોને સંરક્ષિત કરવા માટે કાનૂની સંસ્થા જાહેર કરી હતી.
- મદ્રાસ હાઈકોર્ટના જણાવ્યા અનુસાર 'માતૃ પ્રકૃતિ' ને ન્યાયિક દરજ્જો આપવાનો આ યોગ્ય સમય છે. તેથી અદાલતે 'મધર નેચર' ને 'જીવંત' તરીકે જાહેર કરી છે.
- હાઈકોર્ટે નિર્દેશ આપ્યો હતો કે તમામ કુદરતી વસ્તુઓને જીવંત માનવી તરીકે મળતા સમાન અધિકારો, ફરજો, જવાબદારીઓ, મૂળભૂત અધિકારો અને કાનૂની અધિકારો હોવા જોઈએ. જેથી તે સુરક્ષિત તથા સંવર્ધિત થઈ શકે.
- આ આદેશમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે, આવી વસ્તુઓને પહોંચાડવામાં આવેલ નુકસાન એ કોઈ વ્યક્તિને પહોંચાડવામાં આવેલ નુકસાન સમકક્ષ ગણવામાં આવશે.

પ્રકૃતિ માટે કાનૂની અધિકારોની પૃષ્ઠભૂમિ

- પર્યાવરણ અને પ્રાણીઓ માટે કાનૂની વ્યક્તિત્વ માટેની ચળવળ 1970ના દાયકામાં શરૂ થઈ હતી.
- આ ખ્યાલ ક્રિસ્ટોફર ડી.સ્ટોન દ્વારા તેમની થિસિસ 'Should Trees Have Standing' માં વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો હતો.

પર્યાવરણ પર જીવંત વ્યક્તિનો દરજ્જો આપેલ અન્ય ઉદાહરણો

આંતરરાષ્ટ્રીય

- એકવાડોર તેના બંધારણમાં 'પ્રકૃતિના કાયદાકીય અધિકારો' આપનારો વિશ્વનો પ્રથમ દેશ બનેલ છે.
- વર્ષ 2017માં ન્યૂઝીલેન્ડે વાંગનૂઈ નદીને જીવંત વ્યક્તિનો દરજ્જો આપ્યો હતો.

ભારત

- વર્ષ 2017માં ઉત્તરાખંડ હાઈકોર્ટે યમુનોત્રી અને ગંગોત્રી નદીઓ સહિતના ગ્લેશિયરોને સંરક્ષિત કરવા માટે તેને કાનૂની સંસ્થા જાહેર કરી હતી.
- વર્ષ 2020માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટે સુખના તળાવને 'જીવંત એન્ટિટી' જાહેર કરી હતી. 2018માં હાઈકોર્ટની બેન્ચે હરિયાણામાં પ્રાણીઓને 'કાનૂની વ્યક્તિ અથવા એન્ટિટી' નો દરજ્જો આપ્યો હતો.

પૈરૅસ પેટ્રિયા ક્ષેત્રાધિકાર

- કાયદામાં અપમાનજનક અથવા બેદરકાર માતા-પિતા, કાનૂની વાલી અથવા અનૌપચારિક સંભાળ રાખનાર સામે હસ્તક્ષેપ કરવાની અને રક્ષણની જરૂર હોય તેવા કોઈપણ બાળક અથવા વ્યક્તિના માતા-પિતા તરીકે કાર્ય કરવાની રાજ્યની શક્તિનો ઉલ્લેખ 'પૈરૅસ પેટ્રિયા ક્ષેત્રાધિકાર' માં કરવામાં આવેલ છે.
- તે એક કાનૂની શબ્દ છે જે પોતાની સંભાળ રાખવામાં અસમર્થ હોય તેવા લોકો વતી કાર્ય કરવાની સરકારની શક્તિનો ઉલ્લેખ કરે છે.
- ઉદાહરણ તરીકે પૈરૅસ પેટ્રિયાનો સિદ્ધાંત ન્યાયાધિશને માતા-પિતાની ઈચ્છાઓને ધ્યાનમાં લીધા વિના, સગીર બાળકની કસ્ટડી સોંપવા અથવા ફરીથી સોંપવાની સત્તા આપે છે.
- પૈરૅસ પેટ્રિયા અધિકારક્ષેત્રને ઘણીવાર 'સુપરવાઈઝરી' તરીકે બોલવામાં આવે છે.

સુપ્રીમ કોર્ટનો ઐતિહાસિક નિર્ણય : IPC ની કલમ 124 A ઉપર હાલ પૂરતો પ્રતિબંધ

- રાજદ્રોહના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા તાજેતરમાં એક મહત્વપૂર્ણ આદેશ આપવામાં આવ્યો છે. રાજદ્રોહના કેસ અંગે દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ ઉપર સુનાવણી કરવા દરમિયાન સુપ્રીમ કોર્ટે આ કાયદા હેઠળ હાલ પૂરતાં પગલાં લેવા સામે પ્રતિબંધ મૂકી દીધો છે.
- વચગાળાના આદેશમાં ચીફ જસ્ટિસ ઓફ ઇન્ડિયા એન.વી.રમનાના વડપણ હેઠળની ત્રણ જજની બેન્ચે કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોને ભારતીય ઇંડ સંહિતા (Indian Penal Code – IPC) ની કલમ 124-A હેઠળ કોઈપણ FIR ન નોંધવા અંગે નિર્દેશ કર્યો છે.
- ત્રણ જજની આ બેન્ચમાં અન્ય જસ્ટિસ હિમા કોહલી અને જસ્ટિસ સૂર્યકાંતનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
- આ કાયદો અંગ્રેજો દ્વારા લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો. આ કાયદો વ્યક્તિની વાણી અને અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતા પર તરાપ મારનારો સાબિત થઈ રહ્યો છે. આ કાયદા દ્વારા મહાત્મા ગાંધી અને લોકમાન્ય તિલક જેવા સ્વતંત્રતા સેનાનીઓ ઉપર પણ દમન કરવામાં આવ્યું હતું.
- કોર્ટ દ્વારા આ મુદ્દે હવે IPC ની કલમ 124-A હેઠળ લાગુ કરવામાં આવતો દેશદ્રોહનો ગુનો અને તેના આધારે થતા કેસ હાલમાં સ્થગિત કરી દેવાયા છે.
- કોર્ટે તમામ નીચલી અદાલતો અને સરકારોને આદેશ આપ્યો છે કે, આ કલમ હેઠળ કે કાયદા હેઠળ આગામી સમયમાં કોઈ નવા ગુના નોંધવામાં ન આવે, તે ઉપરાંત દેશમાં આ કાયદા હેઠળ જેટલા લોકોને જેલમાં પૂરવામાં આવ્યા છે તેમને પણ રાહત- જામીન મેળવવા માટે હકદાર જાહેર કરવામાં આવ્યા છે.

રાજદ્રોહ કાયદો (Sedition Law)

- રાજદ્રોહ કાયદાનો ઉલ્લેખ ભારતીય ઇંડ સંહિતા (IPC) ની કલમ 124-A માં કરવામાં આવ્યો છે.
- આ કાયદા અંતર્ગત કહેવામાં આવ્યું છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ રાષ્ટ્રીય પ્રતીકો અથવા બંધારણનું અપમાન કરે છે અથવા અપમાનિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે અથવા સરકાર વિરૂધ્ધ સામગ્રી લખે છે અથવા બોલે છે તો તેની વિરૂધ્ધ IPC સેક્શન 124-A અંતર્ગત 'રાજદ્રોહ' નો કેસ દાખલ થઈ શકે છે.
- આ ઉપરાંત કોઈપણ ભાષણ અથવા અભિવ્યક્તિ જે દેશમાં સરકાર વિરૂધ્ધ નફરત, ઉત્તેજના અથવા અસંતોષને ભડકાવે છે તે પણ રાજદ્રોહ હેઠળ આવે છે. તેમજ કોઈ વ્યક્તિ દેશ વિરોધી સંગઠનો સાથે જાણતા કે અજાણતા સંબંધ રાખે છે અથવા કોઈ પણ પ્રકારનો સહયોગ કરે છે તો તે પણ રાજદ્રોહના દાયરામાં આવે છે.

કાયદા અંતર્ગત સજાની જોગવાઈઓ

- તે બિનજામીન પાત્ર ગુનો છે.
- આ કાયદા હેઠળ ત્રણ વર્ષની સજા સાથે-સાથે આજીવન કેદની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવી છે.
- જે વ્યક્તિ પર રાજદ્રોહના કાયદા હેઠળ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હોય તેને કોઈ સરકારી નોકરી મળી શકે નહીં.
- આ કાયદા હેઠળ આરોપી વ્યક્તિએ પાસપોર્ટ વગર રહેવું પડશે અને કોર્ટના દરેક સમન્સ પર હાજર રહેવું પડશે.

કાયદાની ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ

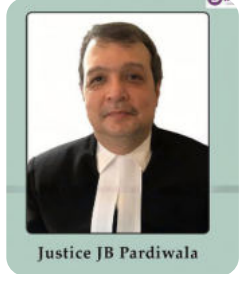
- સૌથી પહેલા આ કાયદો ઈંગ્લેન્ડમાં લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો.
- 17મી સદીમાં જ્યારે ઈંગ્લેન્ડમાં સરકાર અને સામ્રાજ્ય વિરૂધ્ધ લોકોએ અવાજ ઉઠાવવાનું શરૂ કર્યું ત્યારે પોતાની સત્તા બચાવવા માટે આ કાયદો લાવવામાં આવ્યો હતો.
- ત્યાંથી જ આ કાયદો ભારતમાં લાવવામાં આવ્યો હતો.
- ભારતમાં રાજદ્રોહ કાયદાની શરૂઆતના મૂળ 19મી સદીના 'વહાબી ચળવળ' સાથે સંકળાયેલા છે.
- વહાબી ચળવળએ સૈયદ અહમદ બરેલવી દ્વારા શરૂ કરાયેલ ઇસ્લામિક પુનરુત્થાનવાદી ચળવળ હતી.
- જો કે તે સમયે આ કાયદો સ્પષ્ટ રીતે લાવવામાં આવ્યો ન હતો. વર્ષ 1859 સુધી રાજદ્રોહ પર કોઈ સીધો કાયદો ન હતો. બાદમાં 1860માં આ રાજદ્રોહનો કાયદો બનાવવામાં આવ્યો હતો અને પછી 1870માં તેને IPC માં સામેલ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ કાયદો મૂળરૂપે બ્રિટિશ ઇતિહાસકાર અને રાજકારણી થોમસ મેકોલે દ્વારા ઘડવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે 1870માં સર જેમ્સ સ્ટીફન દ્વારા તેને રજૂ કરી IPC માં દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.
- સ્વતંત્રતા સંગ્રામમાં અસહકાર આંદોલન દરમિયાન 18 માર્ચ, 1922ના રોજ મહાત્મા ગાંધીની આ કાયદા હેઠળ ધરપકડ કરવામાં આવી હતી.
- તે સમયે ગાંધીજીએ તેના વિશે કહ્યું હતું કે, 'મારા પર કલમ 124-A હેઠળ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે. આ કાયદો કદાચ IPC નો સૌથી મહત્વપૂર્ણ વિભાગ છે જે નાગરિકોની સ્વતંત્રતાને દબાવવા માટે રચાયેલ છે.'

સુપ્રીમ કોર્ટમાં બે નવા ન્યાયાધીશોની નિમણૂક

- તાજેતરમાં કેન્દ્ર સરકારે ગુવાહાટી હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ જસ્ટિસ સુધાંશુ ધુલિયા અને ગુજરાત હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશ જસ્ટિસ જમશેદ બુર્જોર પારડીવાલાની સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશ તરીકે નિમણૂકની મંજૂરી આપી હતી.
- ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ નુથલપતિ વેંકટ રમના (એન.વી.રમના) ના નેતૃત્વ હેઠળની કોલેજિયમ ઉપર્યુક્ત ન્યાયાધીશોના નામોની ભલામણ કરી હતી. આ કોલેજિયમના અન્ય સભ્યોમાં જસ્ટિસ યુ.યુ. લલિત, એ.એમ. ખાનવિલકર, ડી.વાય. ચંદ્રચુડ અને એલ. નાગેશ્વર રાવનો સમાવેશ થયો હતો.

Justice Sudhanshu Dhulia

Justice JB Pardiwala

- વર્તમાનમાં આ બે ન્યાયાધીશોની નિમણૂક કરતા સુપ્રીમ કોર્ટના કુલ ન્યાયાધીશોની સંખ્યા 34 થશે, પરંતુ 10 મે, 2022ના રોજ ન્યાયાધીશ વિનીત સરન અને 7 જૂન, 2022ના રોજ ન્યાયાધીશ એલ.નાગેશ્વર રાવ નિવૃત્ત થવાના હોવાથી ટૂંક સમયમાં અન્ય બે જગ્યાઓ ઊભી થશે.

સુપ્રીમ કોર્ટ (Supreme Court)

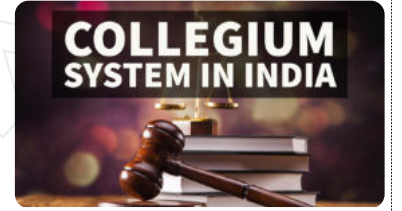
- ભારતના બંધારણના ભાગ-5માં અનુચ્છેદ-124 થી 147માં સુપ્રીમ કોર્ટની રચના, તેનું ન્યાયક્ષેત્ર, કાર્યવાહી, સ્વતંત્રતા અને સત્તા અંગેની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

સુપ્રીમ કોર્ટ અને તેના ન્યાયાધીશો સંબંધિત અનુચ્છેદ

- અનુચ્છેદ 124(1): સર્વોચ્ચ અદાલતની સ્થાપના અને સંસદને ન્યાયાધીશોની સંખ્યા વધારવાની કે ઘટાડવાની સત્તા.
- અનુચ્છેદ 124(2): સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશ અને તેમના રાજીનામાં અંગે જોગવાઈ
- અનુચ્છેદ 124 (3): સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશોની સ યોગ્યતા
- અનુચ્છેદ 124(4): સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશને પદ પરથી હટાવવાની પ્રક્રિયા
- અનુચ્છેદ 124(6): સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશની શપથ પ્રક્રિયા

કોલેજિયમ પદ્ધતિ

- ભારતીય બંધારણ મુજબ સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશની નિમણૂક રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- કોલેજિયમ પદ્ધતિનો ઉલ્લેખ બંધારણમાં જોવા મળતો નથી, પરંતુ આ પદ્ધતિની શરૂઆત ન્યાયાલયના નિર્ણયો બાદ થઈ હતી.
- કોલેજિયમ પ્રક્રિયા અંતર્ગત સુપ્રીમ કોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ કોલેજિયમની સલાહ મુજબ ન્યાયાધીશોની યાદી કાયદા મંત્રાલયને આપે છે, જે રાષ્ટ્રપતિને સુપરત કરે છે અને અંતે રાષ્ટ્રપતિ મંજૂરી આપવા માટે કહે છે.
- કોલેજિયમનું મુખ્ય કાર્ય સુપ્રીમ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોની નિમણૂક અને તેની ફેરબદલી સંબંધિત ચર્ચા-વિચારણા કરવાનું છે.

WEBSANKUL વિશેષ

National Judicial Appointments Commission (NJAC)

- સુપ્રીમ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોની નિમણૂક સંદર્ભે કોલેજિયમ સિસ્ટમ નાબૂદ કરી 121માં બંધારણીય સુધારા વિધેયક દ્વારા 99મા બંધારણીય સુધારાથી રાષ્ટ્રીય ન્યાયિક નિયુક્તિ પંચ (NJAC) ની રચના કરવામાં આવી હતી. જેને 16 રાજ્યોની વિધાનસભાએ અને રાષ્ટ્રપતિએ પણ મંજૂર આપી હતી. પરંતુ દરેક બંધારણીય સુધારાઓ સુપ્રીમ કોર્ટની સમીક્ષાને આધીન હોવાથી સુપ્રીમ કોર્ટે NJACને ગેરબંધારણીય જાહેર કરતાં 99મો બંધારણીય સુધારો રદ થયો છે.
- NJAC હાઈકોર્ટ અને સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશો અને મુખ્ય ન્યાયાધીશોની નિમણૂકને વધુ પારદર્શક બનાવવાનો પ્રસ્તાવ હતો. તેમની પસંદગી પંચ દ્વારા કરવામાં આવશે, જેના સભ્યો ન્યાયતંત્ર, ધારાસભા અને નાગરિક સમાજમાંથી લેવામાં આવશે.
- NJAC આવે ત્યાં સુધી, બંધારણની કલમ 124 અને 217 ઉચ્ચ ન્યાયતંત્રના ન્યાયાધીશોની નિમણૂક સાથે વ્યવહાર કરતી હતી. આ મુજબ ન્યાયાધીશોની નિમણૂક ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ (CJI) અને અન્ય ન્યાયાધીશો સાથે “પરામર્શ” કર્યા પછી કરવામાં આવશે.
- આનાથી કોલેજિયમ સિસ્ટમની રચના થઈ, જેમાં ત્રણ સૌથી વરિષ્ઠ સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશો નક્કી કરે છે કે હાઈકોર્ટ અથવા સુપ્રીમ કોર્ટના જજ કોણ હશે. NJAC નો હેતુ કોલેજિયમને બદલવાનો હતો.

રાષ્ટ્રપતિએ “બંધારણ (અનુસૂચિત જનજાતિ)યાદી સુધારણા ખરડા- 2022”ને અનુમતી આપી

- તાજેતરમાં રાષ્ટ્રપતિ રામનાથ કોવિંદ દ્વારા “બંધારણ(અનુસૂચિત જનજાતિ) યાદી(સુધારણા) ખરડા-2022” ને અનુમતી આપવામાં આવી હતી.
- આ સુધારા ખરડા દ્વારા “બંધારણ (અનુસૂચિત જનજાતિ)યાદી-1950” અધિનિયમમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ ખરડા દ્વારા કરવામાં આવેલા સુધારાથી ત્રિપુરા રાજ્યમાં વસતા અને 11,000 જેટલી વસ્તી ધરાવતા અનુસૂચિત જનજાતિ સમુહ “ડારલોંગ સમુદાય”નો અનુસૂચિત જનજાતિની યાદીમાં સત્તાવાર રીતે સમાવેશ કરવામાં આવશે. ડારલોંગ જનજાતિ સમુદાય એ ત્રિપુરામાં વસતા “કુકી જનજાતિ” (Kuki Tribe)નો પેટા સમુદાય છે.

ત્રિપુરાનો જનજાતિ સમુદાય

- ત્રિપુરા રાજ્યમાં વર્તમાનમાં કુલ 19 જેટલા જનજાતિય સમુદાયોનો સમાવેશ થાય છે, જે નીચે મુજબ છે :

(1) ત્રિપુરી અથવા દેબ્બારમાં	(2) રૅંગસ અથવા બ્રુસ		
(3) જમાતીયા	(4) નોટીયા	(5) ઉચોઈ	(6) ચકમા
(7) મોગ	(8) લુશાઈ	(9) કુકી	(10) મુંડા
(11) કોર	(12) ઓરમ	(13) સંથાલ	(14) ભીલ
(15) ભુટીયા	(16) લેચ્યા	(17) હલામ	
(18) ચેઈમાર અથવા સેરમાઈ	(19) ગારો, ખાસી		

ડારલોંગ સમુદાય

- વર્તમાનમાં ડારલોંગ સમુદાય શિક્ષણ, જાહેર સેવાઓ, સંગીત, કલા અને સંસ્કૃતિ વગેરે ક્ષેત્રોમાં આગળ પડતું સ્થાન ધરાવે છે.
- ડારલોંગ સમુદાયના વ્યક્તિ થંગા ડારલોંગને ભારત સરકાર દ્વારા વર્ષ 2019માં કળા અને સંગીત ક્ષેત્રમાં વિશિષ્ટ પ્રદાન બદલ પદ્મશ્રી એવોર્ડ એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

સિવિલ અધિકારીઓના ચૂંટણી લડવા સામે પ્રતિબંધ નહીં લાગે

- સુપ્રીમ કોર્ટ ‘ફૂલિંગ ઓફ પીરિયડ’ લગાવી સિવિલ સેવકોને સેવા નિવૃત્તિ અથવા સેવામાંથી રાજીનામું આપ્યાના તરત જ બાદ ચૂંટણી લડતા રોકવા માટે એક જાહેરહિતની અરજી પર સુનાવણી કરવાનો ઈનકાર કરતા કહ્યું કે તે વિધાયિકાને કાયદો ઘડવાનો નિર્દેશ ના આપી શકે.
- જસ્ટિસ ઈન્દિરા બેનર્જી અને જસ્ટિસ એ.એસ.બોપન્નાની બેન્ચે કહ્યું હતું કે, ચૂંટણી લડવા માટે સિવિલ સેવકો માટે કોઈ ‘ફૂલિંગ ઓફ પીરિયડ’ હોવો જોઈએ કે નહીં તે મુદ્દો સંબંધિત વિધાયિકા પર છોડી દેવાય છે.

ફૂલિંગ ઓફ પીરિયડ

- ફૂલિંગ ઓફ પીરિયડનો અર્થ સરકારી સેવાઓમાંથી નિવૃત્ત થયા પછી કોઈ પણ ખાનગી પેઢી અથવા કોઈ રાજકીય પક્ષમાં જોડાવા પહેલા સનદી અધિકારીએ સમયગાળો રાખવો જોઈએ એવો થાય છે.
- ફૂલિંગ ઓફ પીરિયડ નહીં હોવાને કારણે સરકાર કોઈ ખાસ ક્ષેત્રના અમુક બ્યુરોક્રેટ્સને સરકારમાં સામેલ કરતા અચકાતી નથી.
- રાજકીય પક્ષને લાગે છે કે બ્યુરોક્રેટ્સની ક્ષમતાનો ક્યાંય બીજે વધારે ફાયદો લઈ શકાય છે ત્યારે તે તેમને રાજકારણમાં જોડાવા માટેની ઓફર આપે છે.

WHAT IS A
COOLING OFF
PERIOD?

નવી દિલ્હીના વર્લ્ડ ટ્રેડ સેન્ટર ખાતે ભારતના લોકપાલની નવી કાયમી ઓફિસ સ્થાપવામાં આવી

- તાજેતરમાં નવી દિલ્હીના વર્લ્ડ ટ્રેડ સેન્ટર ખાતે ભારતના લોકપાલની નવી કાયમી ઓફિસ સ્થાપવામાં આવી છે.
- વર્તમાનમાં ભારતના લોકપાલ પિનાકી ચંદ્ર ઘોષ (મે, 2022ની સ્થિતિએ) છે, તેઓની વર્ષ 2019માં ભારતના પ્રથમ લોકપાલ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.
- લોકપાલની સ્થાપના “લોકપાલ અને લોકાયુક્ત અધિનિયમ – 2013” હેઠળ કરવામાં આવી હતી.
- લોકપાલનું કાર્ય તેના કાયદાના કાર્યક્ષેત્ર અને દાયરામાં આવતા જાહેર અધિકારીઓ સામેના ભ્રષ્ટાચારના આરોપોની તપાસ કરવાનું છે.
- લોકપાલમાં એક અધ્યક્ષ અને 8 સભ્યો સહિત કુલ 9 સભ્યો હોય છે , જેમાંથી 50% ન્યાયિક સભ્યો હોય છે.
- તેમની નિમણૂક રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા 5 વર્ષ અથવા 70 વર્ષની વયમર્યાદા માટે કરવામાં આવે છે.

Lokpal to have Permanent
Office at World Trade
Centre Building in Delhi

અર્થતંત્ર વિશેષ

નિયોબેંકિંગ ફિનટેક પોર્ટલ 'ઓપન' ભારતનું 100મું યુનિકોર્ન સ્ટાર્ટ-અપ બન્યું

- તાજેતરમાં બેંગાલુરુ સ્થિત 'ઓપન' નામનું નિયોબેંક ફિનટેક પોર્ટલ ભારતનું 100મું યુનિકોર્ન સ્ટાર્ટ-અપ બન્યું છે.
- આ ઓપન નિયોબેંક ઈન્ડિયન પ્રીમિયર લીગ (IPL)ની 'સન રાઇઝર્સ હૈદરાબાદ' ક્રિકેટ ટીમની અધિકારિક બેંકિંગ પાર્ટનર છે.
- નોંધનીય છે કે દેશમાં શરૂ થયેલા ઘણાં નિયોબેંક સ્ટાર્ટ-અપ્સમાં ટેમાસેક, ગૂગલ, સોફ્ટબેંક, વિઝા વગેરે જેવી કંપનીઓ દ્વારા 100 મિલિયન યુએસ ડોલરનું રોકાણ કરવામાં આવ્યું હતું, જેના 6 માસ બાદ જ એક નિયોબેંક ભારતનું 100મું યુનિકોર્ન સ્ટાર્ટ-અપ બન્યું છે.

ઓપન

- આ સ્ટાર્ટ-અપની સ્થાપના વર્ષ 2017માં એક જ પરિવારના ત્રણ સદસ્યો- અનીશ અચ્યુથન, તેમની પત્ની મેબેલ ચાકો અને તેમના ભાઈ અજીશ અચ્યુથન તથા દેના જેકબ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- વર્ષ 2018 ના મે મહિનામાં, આ સ્ટાર્ટ-અપ દ્વારા 2 મિલિયન યુએસ ડોલર એકત્ર કરવામાં આવ્યા હતા.
- તાજેતરમાં આ સ્ટાર્ટ-અપે મુંબઈ સ્થિત ઈન્વેસ્ટમેન્ટ ફર્મ-IAFL, ટેમાસેક, ટાઈગર ગ્લોબલ અને શ્રીવનફોર કેપિટલ વગેરે જેવા સંસ્થાનો દ્વારા કરેલા રોકાણથી એકસાથે 50 મિલિયન યુએસ ડોલરનું નવું ભંડોળ એકત્ર કર્યું હતું અને પોતાનું કુલ વેલ્યુએશન 1 બિલિયન સુધી પહોંચાડીને દેશના નવીનતમ યુનિકોર્ન તરીકે સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું.

ઓપન શું સેવાઓ આપે છે?

- આ સ્ટાર્ટ-અપ એક ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ પ્રદાન કરે છે, જે પ્લેટફોર્મ વડે નાના વ્યવસાયો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા તમામ સાધનોને જે તે વ્યવસાયના ચાલુ ખાતા સાથે સંકલિત કરી ઓનલાઈન નાણાકીય વ્યવહારો સરળતાથી કરી શકાય છે.
- હાલમાં ભારતમાં 20 લાખથી વધુ વ્યાવસાયિક પ્રતિષ્ઠાનો આ પ્લેટફોર્મનો ઉપયોગ કરી રહ્યાં છે જેના દ્વારા વાર્ષિક 30 બિલિયન ડોલર કરતાં વધુ મૂલ્યના વ્યવહારો આ પ્લેટફોર્મ પર કરવામાં આવે છે.
- ઉપરાંત ઓપન ત્રણ નવા ઉત્પાદનો- આવક આધારિત ધિરાણ, કાર્યકારી ધિરાણ અને સેટલમેન્ટ કાર્ડ લોન્ચ કરવાનો ઉદ્દેશ ધરાવે છે.

નિયોબેંક (Neobank) શું છે?

- સરળ શબ્દોમાં કહીએતો નિયોબેંક એ એક પ્રકારની ડિજિટલ બેંક જ છે જે કોઈ શાખાઓ ધરાવતી નથી.
- મોટી સંખ્યામાં પ્રત્યક્ષ શાખાઓ ખોલવાને બદલે આ પ્રકારની બેંકો ઓનલાઈન અને ડિજિટલ માધ્યમમાં તેમની હાજરી ધરાવે છે.
- સામાન્યતઃ આવી નિયોબેંક્સ જેવી સંસ્થાઓ ટેક-સેવી ગ્રાહકો (તકનીકીનો ઉપયોગ કરતાં ડિજિટલ ગ્રાહકો)ને લક્ષ્ય બનાવે છે
- આમ નિયોબેંક્સ મૂળભૂત રીતે ડેબિટ કાર્ડ્સ, પેમેન્ટ્સ, ધિરાણ, મની ટ્રાન્સફર વગેરે જેવી મોબાઇલ-ફર્સ્ટ અને ડિજિટલ સેવાઓ પૂરી પાડતી ફિનટેક ફર્મ છે.
- આ નિયોબેંક્સની સંપૂર્ણ સેવાઓ તેની મોબાઇલ એપ્લિકેશન દ્વારા પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

યુનિકોર્ન શું છે?

- યુનિકોર્ન એ એક ખાનગી સ્ટાર્ટ-અપ છે જેનું મૂલ્ય 1 બિલિયન યુએસ ડોલરથી વધુ હોય છે.

- કાઉબોય વેન્યુર્સના સ્થાપક એલીન લી દ્વારા આ 'યુનિકોર્ન' શબ્દને લોકપ્રિય બનાવવામાં આવ્યો હતો.

ભારતીય યુનિકોર્નની સ્થિતિ

- વર્તમાન સમયે ભારતમાં 100 યુનિકોર્ન સ્ટાર્ટ-અપ્સ છે.
- અમેરિકા અને ચીન પછી ભારત વિશ્વમાં ત્રીજું સૌથી મોટું સ્ટાર્ટ-અપ ઇકોસિસ્ટમ બની ગયું છે.
- નવા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્ટાર્ટ-અપ્સની સંખ્યા 2016-17માં 733 થી વધીને 2021-22માં 14000 થી વધુ થઈ ગઈ છે.

દેશના પાંચ શહેરોમાં પાયલટ પ્રોજેક્ટ તરીકે ઓપન નેટવર્ક ફોર ડિજિટલ કોમર્સ (ONDC) શરૂ

- તાજેતરમાં દિલ્હી, બેંગલુરુ, કોઈમ્બતુર, ભોપાલ અને શિલોંગ; આ પાંચ શહેરોમાં ઓપન નેટવર્ક ફોર ડિજિટલ કોમર્સનો પાયલટ પ્રોજેક્ટ તરીકે પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આગામી છ મહિનામાં આ પાયલટ પ્રોજેક્ટને અન્ય 100 શહેરોમાં લોન્ચ કરવાની તૈયારી દર્શાવવામાં આવી હતી. તેનો હેતુ વિક્રેતાઓ, ઉપભોક્તાઓ અને લોજિસ્ટિક્સ પ્રદાતાઓને એક જ પ્લેટફોર્મ પર લાવવાનો છે
- જુલાઈ 2021 દરમિયાન ડિપાર્ટમેન્ટ ફોર પ્રમોશન ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રી એન્ડ ઈન્ટર્નલ ટ્રેડ (DPIIT) એ 'ડિજિટલ એકાધિકાર' (Digital monopoly) ને અંકુશમાં રાખવા ઓપન નેટવર્ક ફોર ડિજિટલ કોમર્સ પ્રોજેક્ટ રજૂ કરી તેના માટે સલાહકાર સમિતિની નિમણૂક કરવાના આદેશો જારી કર્યા હતા.

ઓપન નેટવર્ક ફોર ડિજિટલ કોમર્સ (ONDC)

- ONDC દ્વારા ડિજિટલ અથવા ઇલેક્ટ્રોનિક નેટવર્ક પર માલસામાન અને સેવાઓના વિનિમયના તમામ પાસાઓ માટે ઓપન નેટવર્કને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવશે.
- તે ઓપન-સોર્સ પદ્ધતિ પર આધારિત હશે, જે કોઈપણ વિશિષ્ટ પ્લેટફોર્મથી સ્વતંત્ર રહીને ઓપન નેટવર્ક પ્રોટોકોલના ઉપયોગ દ્વારા પોતાનું કાર્ય કરશે.
- વિવિધ ઈ-કોમર્સ કંપનીઓના "ડિજિટલ એકાધિકાર" ને કાબૂમાં લેવા અને તમામ ઈ-કોમર્સ પ્રક્રિયાઓને ઓપન-સોર્સ બનાવવાની દિશામાં આ એક અગત્યનું પગલું છે, જેના હેઠળ તમામ ઓનલાઈન રિટેલર્સ દ્વારા ઉપયોગ કરી શકાય એવું એક પ્લેટફોર્મ બનાવાશે.
- તેનું ફોર્મેટ પણ ઓનલાઈન પેમેન્ટ કે ડિજિટલ ટ્રાન્ઝેક્શન કરવા માટે ઉપયોગમાં લેવાતા યુનિફાઈડ પેમેન્ટ્સ ઈન્ટરફેસ (UPI) ના ફોર્મેટ જેવું જ ઓપન-સોર્સ કોડિંગ આધારિત હશે, જેનો ઉપયોગ કોઈપણ કરી શકે છે.
- વિવિધ વિક્રેતાઓને આ ઓપન નેટવર્ક દ્વારા એક સાથે લાવવામાં આવશે, તેમજ વિવિધ ચીજવસ્તુઓ અને તેના વિક્રેતાઓ, તેની કિંમતો અને ઉત્પાદન સૂચિ (કેટેલોગ)ની માહિતી પણ ઉપલબ્ધ કરાશે.
- ઉલ્લેખનીય છે કે ઓપન સોર્સ ટેકનોલોજી પર આધારિત નેટવર્ક દ્વારા ઈ-કોમર્સ પ્લેટફોર્મને એકીકૃત કરવાનો પ્રોજેક્ટ ક્વોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયાને (QCI) સોંપવામાં આવ્યો છે.

મહત્વ

- Amazon, Flipkart, Zomato, BigBasket વગેરે જેવી મોટી ઈ-કોમર્સ કંપનીઓ પાસે વિવિધ ચીજવસ્તુઓ, તેની કીમતો, વિક્રેતાઓ અને કેટેલોગ મેળવવા માટે પોતાની માલિકીના પ્લેટફોર્મ્સ, પ્રક્રિયાઓ અને ટેકનોલોજી છે.

- પરંતુ ONDC પ્રોજેક્ટનું અમલીકરણ થયા બાદ તેમણે ફરજિયાત આ પ્લેટફોર્મ પર નોંધણી કરાવવી પડશે અને ત્યારબાદ તમામ ઈ-કોમર્સ કંપનીઓએ એકસમાન ઈ-કોમર્સ પ્રક્રિયાઓનો ઉપયોગ કરવો પડશે, જેથી નાના ઓનલાઈન રિટેલર્સને વધુ ફાયદો થઈ શકે છે.
- વળી ONDC દ્વારા ખરીદદારો અને વિક્રેતાઓ તેમના ખરીદ અને વેચાણ માટે એક સમાન ઈ-કોમર્સ પોર્ટલનો ઉપયોગ કર્યા વગર પણ પોતાની ખરીદ-વેચાણની પ્રવૃત્તિ કરી શકશે.

ડિપાર્ટમેન્ટ ફોર પ્રમોશન ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રી એન્ડ ઈન્ટરનલ ટ્રેડ (DPIIT)

- તે કેન્દ્ર સરકારના વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય હેઠળ કાર્યરત વિભાગ છે. જે માટે વર્ષ 1995 માં ઉદ્યોગો, આંતરિક વ્યાપાર અને તેના પ્રોત્સાહન માટે એક વિભાગની સ્થાપના કરવામાં આવી, તથા ઓક્ટોબર 1999માં સ્મોલ સ્કેલ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ & એગ્રો એન્ડ રૂરલ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ તથા હેવી ઈન્ડસ્ટ્રીઝ એન્ડ પબ્લિક એન્ટરપ્રાઇઝીસ માટે અલગથી મંત્રાલયો બનાવવામાં આવ્યા.
- વર્ષ 2000માં ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટના વિલીનીકરણ સાથે તેની પુનઃરચના કરવામાં આવી.
- બાદમાં વર્ષ 2019 દરમિયાન કેન્દ્ર સરકારે "ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ પોલિસી એન્ડ પ્રમોશન' (DIPP) નું નામ બદલીને "ડિપાર્ટમેન્ટ ફોર પ્રમોશન ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રી એન્ડ ઈન્ટરનલ ટ્રેડ' (DPIIT) કર્યું હતું.

DPIITની જવાબદારીઓમાં નીચે મુજબની બાબતોનો સમાવેશ થાય છે :

1. આંતરિક વેપારને પ્રોત્સાહન (છૂટક વેપાર સહિત),
2. વેપારીઓ અને તેમના કર્મચારીઓનું કલ્યાણ,
3. વ્યાપાર કરવાની સરળતાને લગતી બાબતો,
4. સ્ટાર્ટ-અપ્સને લગતી બાબતો.

કવોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા (QCI)

- ભારત સરકાર દ્વારા વર્ષ 1997માં ભારતીય ઉદ્યોગો સાથે મળીને એક સ્વાયત્ત સંસ્થા તરીકે QCI ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- QCI એ શિક્ષણ, આરોગ્ય અને કવોલિટી પ્રમોશનના ક્ષેત્રમાં માન્યતા પ્રદાન કરે છે, તેમજ અન્ય અનુરૂપ મૂલ્યાંકન સંસ્થાઓ માટે રાષ્ટ્રીય માન્યતા માળખું સ્થાપિત અને સંચાલિત કરે છે.

વિશેષ

ઈ-કોમર્સ

- ઈલેક્ટ્રોનિક કોમર્સ અથવા ઈ-કોમર્સ એ એક બિઝનેસનું એવું મોડલ છે, જેમાં જે તે કંપનીઓ અને વ્યક્તિઓ ઈન્ટરનેટ પર વસ્તુઓ ખરીદી કે વેચી શકે છે.

ડિજિટલ મોનોપોલી એટલે શું?

- ડિજિટલ મોનોપોલી કે ડિજિટલ એકાધિકાર એટલે એવી પરિસ્થિતિ જેમાં કોઈ ઈ-કોમર્સ જાયન્ટ્સ (મોટી ઈ-કોમર્સ કંપનીઓ) અથવા મોટી ટેક કંપનીઓ જે તે બજાર પર પોતાનું વર્ચસ્વ જમાવી દે છે અને પરિણામે હકારાત્મક સ્પર્ધાના વાતાવરણનું ઉલ્લંઘન થાય છે.

ઓપન સોર્સનો અર્થ

- કોઈ સોફ્ટવેર અથવા પ્રક્રિયાને ઓપન-સોર્સ બનાવવાનો અર્થ એ છે કે તેનું કોડિંગ અથવા તે પ્રક્રિયાના પગલાં અન્ય લોકોને ઉપયોગ, પુનઃવિતરિત અને સંશોધિત કરવા માટે મુક્તપણે ઉપલબ્ધ હોય છે.
- ઉદાહરણ તરીકે, Apple કંપનીના iPhones ની ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ (iOS) એક ક્લોઝ સોર્સ છે, એટલે કે તેને કાયદેસર રીતે સંશોધિત કરી શકાતી નથી.
- જ્યારે ગૂગલની એન્ડ્રોઇડ તરીકે ઓળખાતી ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ ઓપન સોર્સ છે, તેથી સેમસંગ, શાઓમી, વનપ્લસ વગેરે જેવા સ્માર્ટફોન ઉત્પાદકો તેમના હાર્ડવેર માટે પોતપોતાની ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ બનાવી શકે છે.

કેન્દ્રીય કેબિનેટ દ્વારા 'પીએમ-સ્વનિધિ' યોજનાને ડિસેમ્બર 2024 સુધી ચાલુ રાખવા મંજૂરી

- તાજેતરમાં વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીની અધ્યક્ષતામાં આર્થિક બાબતોની કેબિનેટ સમિતિ (Cabinet Committee on Economic Affairs) ની બેઠક મળી હતી.
- આ અંતર્ગત કેન્દ્રીય કેબિનેટે 'પ્રાઈમ મિનિસ્ટર સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ આત્મનિર્ભર નિધિ' (PM-SVANidhi) હેઠળ ડિસેમ્બર 2024 સુધી ધિરાણ ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી છે.
- આ અંતર્ગત શેરી વિક્રેતાઓ અને તેમના પરિવારોને કોઈપણ જાતની જામીનગીરી વગર લોન આપવી, ડિજિટલ વ્યવહારો વધારવા અને તેમના સામાજિક-આર્થિક વિકાસને ધ્યાનમાં રાખવામાં આવ્યા છે.
- આ સ્કીમ દ્વારા શેરી વિક્રેતાઓને કોઈ પણ જાતની જામીન વગર સસ્તી લોન આપવામાં આવી રહી છે.
- આ યોજના અંતર્ગત લોન આપવા માટે 5,000 કરોડ રૂપિયાની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. હવે કેબિનેટની મંજૂરી સાથે રકમમાં વધારો કરીને રૂ. 8,100 કરોડ કરવામાં આવ્યા છે.
- જેના પરિણામે શેરી વિક્રેતાઓને તેમનો વ્યવસાય વિસ્તારવા અને તેમને આત્મનિર્ભર બનાવવા માટે કાર્યકારી મૂડી મળશે.
- આ મંજૂરીના કારણે શહેરી વિસ્તારોના લગભગ 1.2 કરોડ લોકોને ફાયદો થશે.

પી.એમ-સ્વનિધિ (PM-SVANidhi)

- કેન્દ્રીય આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય (MoHUA) દ્વારા 1 જૂન, 2020ના રોજ PM-SVANidhi (પ્રાઈમ મિનિસ્ટર્સ સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ આત્મનિર્ભર નિધિ) યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- કોવિડ-19 લોકડાઉનને કારણે પ્રતિકૂળ અસર પામેલા શેરી વિક્રેતાઓને તેમની આજીવિકા ફરી શરૂ કરવા સસ્તી વર્કિંગ કેપિટલ લોન આપવા અંગેની જોગવાઈ આ યોજના અંતર્ગત કરવામાં આવી છે.
- આ યોજના અંતર્ગત શેરી વિક્રેતાઓ રૂ. 10,000 સુધીની વર્કિંગ કેપિટલ લોન મેળવી શકે છે.
- આ લોન એક વર્ષના સમયાવાધિમાં માસિક હપ્તામાં ચૂકવવાની હોય છે.
- લોનની સમયસર / વહેલી ચુકવણી પર ત્રિમાસિક ધોરણે ડાયરેક્ટ બેનિફિટ ટ્રાન્સફર (DBT) દ્વારા લાભાર્થીના બેંક ખાતામાં 7% વ્યાજ સબસિડી જમા કરવામાં આવે છે.
- આ યોજનાનું અમલીકરણ 'સ્મોલ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ ડેવલપમેન્ટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા' (SIDBI) દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું છે.

RBIના ગવર્નર શક્તિકાંત દાસની અધ્યક્ષતામાં 'નાણાકીય નીતિ સમિતિ' ની બેઠક

- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (RBI) ના ગવર્નર શક્તિકાંત દાસની અધ્યક્ષતામાં તાજેતરમાં નાણાકીય નીતિ સમિતિ (Monetary Policy Committee)ની બેઠકનું આયોજન તાજેતરમાં કરવામાં આવ્યું હતું.

બેઠકની મુખ્ય બાબતો

- RBIના ગવર્નરે બેઠકના નિર્ણયોની જાણકારી આપતા કહ્યું હતું કે, તાત્કાલિક અસરથી રેપોરેટમાં 40 બેસિસ પોઇન્ટનો વધારો કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- બેઠકમાં લિક્વિડિટી એડજસ્ટમેન્ટ ફેસિલિટી (LAF) હેઠળ પોલિસી રેપોરેટમાં વધારો કરાયો હતો. સતત વધી રહેલી મોંઘવારીને કાબૂમાં લેવા માટે આ પ્રકારનો નિર્ણય કરાયો છે.
- આ વધારાની સાથે જ લાંબા સમયથી 4 % ના દરે રહેલો રેપોરેટ વધીને 4.40 % થઈ ગયો છે.

MPC અંતર્ગત સુધારાયેલ નવા નીતિગત દરો

શ્રેણી	દરો
રેપોરેટ (RR)	4.40 %
રિવર્સ રેપોરેટ (RRR)	3.35 %
માર્જિનલ સ્ટેન્ડિંગ ફેસિલિટી (MSF) રેટ	4.65 %
બેંક રેટ	4.65 %

અનામત દરો (Reserve Ratios)

શ્રેણી	દરો
કેશ રિઝર્વ રેશિયો (CRR)	4.5 %
સ્ટેચ્યુટરી લિક્વિડિટી રેશિયો (SLR)	18.00 %

- RBI એ કેશ રિઝર્વ રેશિયો (CRR) માં પણ 50 બેસિસ પોઇન્ટનો વધારો કર્યો છે. જે વધીને 4.50 પર પહોંચી ગયો છે.

નાણાકીય નીતિ સમિતિ (Monetary Policy Committee)

- નાણાકીય નીતિએ RBI એક્ટમાં નિર્દિષ્ટ લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવા માટે તેના નિયંત્રણ હેઠળના નાણાકીય સાધનો (Monetary Instruments) ના ઉપયોગના સંદર્ભમાં કેન્દ્રીય બેંકની નીતિનો સંદર્ભ આપે છે.
- મોનેટરી પોલિસી કમિટી (MPC) એ ભારતીય રિઝર્વ બેંક અધિનિયમ, 1934 હેઠળનું એક વૈધાનિક અને સંસ્થાકીય માળખું છે.
- RBI ના ગવર્નર હોદ્દાની રૂએ (ex-officio) આ સમિતિના અધ્યક્ષ હોય છે. આ સમિતિ વર્ષમાં 4 વખત મળે છે જે દર ત્રણ મહિને એક વખત મળે છે. MPC કુગાવાના લક્ષ્ય (4 %) ને પ્રાપ્ત કરવા માટે જરૂરી નીતિગત વ્યાજ દર (રેપોરેટ) નિર્ધારિત કરે છે.

- વર્ષ 2014માં તત્કાલીન ડેપ્યુટી ગવર્નર ઉર્જિત પટેલની આગેવાની હેઠળની RBI દ્વારા નિયુક્ત સમિતિએ નાણાકીય નીતિ સમિતિ (MPC) ની સ્થાપના અંગેની ભલામણ કરી હતી. સપ્ટેમ્બર, 2016માં આ પ્રકારની પ્રથમ MPCની રચના કરવામાં આવી હતી.
- MPC ના સભ્યો :** 1) અધ્યક્ષ : શક્તિકાંત દાસ, 2) માર્દકલ દેબબ્રતા પાત્રા, 3) રાજીવ રંજન, 4) આશિમા ગોયલ, 5) શશાંક ભીડે, 6) જયંત વર્મા
- 1 થી 3 સભ્યો RBI સાથે સંકળાયેલા અધિકારીઓ છે જ્યારે બાકીના 3 સભ્યોની નિમણૂક કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કરવામાં આવે છે.

ઇન્ડિયા પોસ્ટ પેમેન્ટ બેંક (IPPB) દ્વારા ફિનકલુવેશન પ્લેટફોર્મ (Fincluvation Platform)ની શરૂઆત

- તાજેતરમાં IPPB દ્વારા ફિનટેક (FINTEC) સ્ટાર્ટઅપ સાથે મળીને ઓછી અથવા ઉપલબ્ધ ન હોય તેવા વિસ્તારમાં બેંકિંગ સેવા અને નાણાકીય સમાવેશને પ્રોત્સાહન આપવા હેતુ ફિનકલુવેશન પ્લેટફોર્મની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.
- નાણાકીય સમાવેશને લક્ષ્યમાં રાખી યોગ્ય નાણાકીય ઉત્પાદનો વિકસાવવા માટે સ્ટાર્ટઅપ સમુદાયને એકત્ર કરવા હેતુ એક મુખ્ય પ્લેટફોર્મ તરીકેની આ પ્રથમ પહેલ છે.
- ફિનકલુવેશન એ ઇન્ડિયા પોસ્ટ પેમેન્ટ બેંકનું કાયમી પ્લેટફોર્મ હશે, જે સહભાગી સ્ટાર્ટઅપ સાથે મળીને નાણાકીય ઉકેલો લાવશે.

- ઇન્ડિયા પોસ્ટ પેમેન્ટ બેંકની શરૂઆત 1 સપ્ટેમ્બર, 2018 ના રોજ ભારત સરકારની સંપૂર્ણ માલિકી સાથે કેન્દ્રીય માહિતી અને સંચાર મંત્રાલયના પોસ્ટ વિભાગ હેઠળ કરવામાં આવી હતી.
- ઇન્ડિયા પોસ્ટ પેમેન્ટ બેંક ઓછી રોકડ અર્થવ્યવસ્થા (Less Cash Economy) ને વેગ આપવા અને ડિજિટલ ઇન્ડિયાના લક્ષ્યમાં યોગદાન આપવા પ્રતિબદ્ધ છે.
- ફિનટેક (Financial Technology - FINTEC) શબ્દ સ્વચાલિત અને અદ્યતન નાણાકીય સેવાઓ પ્રદાન કરતા વ્યવસાયો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા સોફ્ટવેર અને અન્ય આધુનિક તકનીકોનો સંદર્ભ આપે છે.

ભારતને 5 ટ્રિલિયન ડોલર ઇકોનોમી બનાવવા ગુજરાતે 12.3 % ને બદલે વર્ષે 14.5 % વિકાસદર લઈ જવો પડે : ટાસ્ક ફોર્સ

- ભારતને 5 ટ્રિલિયન યુએસ ડોલરની અર્થવ્યવસ્થા બનાવવાના વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીના સપનાને સાકાર કરવા માટે ગુજરાતના વિકાસની રણનીતિ - રોડમેપ અંગે દેશના પૂર્વ નાણાસચિવ ડૉ. હસમુખ અદિયાના નેતૃત્વમાં બનેલા ટાસ્ક ફોર્સે તાજેતરમાં મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ સાથે વિસ્તૃત બેઠક યોજી રિપોર્ટ સોંપ્યો હતો, જેમાં ડૉ. અદિયાએ પ્રેઝન્ટેશન દ્વારા જણાવ્યું હતું કે, જો ભારતને 5 ટ્રિલિયન યુએસ ડોલરનું અર્થતંત્ર નાણાકીય વર્ષ 2026-27 સુધીમાં બનાવવું હોય તો ગુજરાતના વિકાસને વેગ આપવો પડે.
- દેશના અર્થતંત્રમાં વર્ષ 2021માં ગુજરાતનો હિસ્સો 8.36 ટકા છે, તે વધારીને 10 ટકા સુધી લઈ જવો પડે, એનો અર્થ એ થયો કે છેલ્લા દાયકામાં વાર્ષિક વિકાસ દર 12.3 ટકા જેટલો રહ્યો છે. તે આવતા 5 વર્ષમાં કમ્પાઉન્ડ એન્યુઅલ ગ્રોથ રેટ 14.5 ટકા હોવો જરૂરી છે.
- ડૉ. અદિયાએ ગુજરાતમાં પ્રવાસન ક્ષેત્રે સ્ટેચ્યૂ ઓફ યુનિટીના ટૂરિસ્ટ ડેસ્ટિનેશનની માફક 5 થી 6 પ્રવાસન કલસ્ટર વિકસાવવા તથા રાજ્યમાં ગિફ્ટસિટીની માફક અન્ય વર્લ્ડ ક્લાસ શહેરી કેન્દ્રો વિકસાવવા સૂચનો કર્યા છે.
- ટાસ્ક ફોર્સ દ્વારા રાજ્યના ઝડપી વિકાસ માટે કુલ 9 નવા આર્થિક ક્ષેત્રોની વૃદ્ધિ ઉપર ધ્યાન કેન્દ્રીત કરવા સૂચવવામાં આવ્યું છે, જેમાં ગ્રીન અને સ્માર્ટ મેન્યુફેક્ચરિંગ, ટેકનોલોજી ઉપયોગ, સપ્લાઈ ચેઇન મેનેજમેન્ટ ઉપરાંત સેવા વિષયક ક્ષેત્રોમાં આઈટી, ફિન્ટેક, પ્રવાસન, તબીબી પ્રવાસન સામેલ છે.

IRDAI એ બેન્કિંગ, નાણાકીય સેવાઓ અને વીમા કંપનીઓમાં વીમાદાતાઓની મહત્તમ રોકાણ મર્યાદા 30% કરી

- ઈન્સ્યોરન્સ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા (IRDAI) એ બેન્કિંગ, નાણાકીય સેવાઓ અને વીમા કંપનીઓમાં વીમાદાતાઓની મહત્તમ રોકાણ મર્યાદા તેમની સંપત્તિના 25% થી વધારીને કેટલી 30% કરી છે.
- IRDAI એ ભારતમાં વીમા ઉદ્યોગના નિયમન અને વિકાસ માટે જવાબદાર સર્વોચ્ચ અને સ્વાયત્ત સંસ્થા છે.
- IRDAIની સ્થાપના વીમા નિયમનકારી અને વિકાસ સત્તા અધિનિયમ, 1999 મુજબ થઈ હોવાથી તે એક વૈધાનિક સંસ્થા છે.
- તેનું મુખ્યાલય વર્તમાનમાં હૈદરાબાદ (તેલંગાણા) ખાતે આવેલું છે, જ્યારે વર્ષ 2001 પહેલાં તેનું મુખ્ય મથક નવી દિલ્હીમાં હતું.

MSME RuPAY કેડિટ કાર્ડ

- સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ મંત્રાલયના કેન્દ્રીય મંત્રી નારાયણ રાણે દ્વારા નેશનલ પેમેન્ટ્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા (NPCI) અને ચાર બેંકો જેવી કે કોટક મહિન્દ્રા બેંક, બેંક ઓફ બરોડા, SBM બેંક અને HDFC બેંકના MSME RUPAY કેડિટ કાર્ડના બીજા તબક્કાનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ બીજા તબક્કાના MSME RuPAY કેડિટ કાર્ડનો પ્રારંભ નવી દિલ્હી ખાતે આયોજિત “MSME વિકાસ સંસ્થાઓ, પરીક્ષણ કેન્દ્રો અને ટેકનોલોજી કેન્દ્રોની રાષ્ટ્રીય પરિષદ” દરમિયાન કરવામાં આવ્યો હતો.

MSME RuPAY કેડિટ કાર્ડ સંબંધિત મુખ્ય બાબતો

- આ કાર્ડ સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગો (MSMEs)ને તેમના વ્યવસાય સંબંધિત કાર્યકારી ખર્ચને પહોંચી વળવા માટે એક સરળ ચૂકવણી પદ્ધતિ પ્રદાન કરશે.
- આ કેડિટ કાર્ડની શરૂઆત કરવા માટે આયોજિત પરિષદ એ “આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ” અભિયાન હેઠળ “એન્ટરપ્રાઇઝ ઇન્ડિયા”(Enterprise India)નો એક ભાગ છે.
- આ પરિષદનો ઉદ્દેશ MSME યોજનાઓના ભાવિ આયોજન માટે વિકાસ કમિશનર તેમજ MSME મંત્રાલયની ક્ષેત્રીય કચેરીઓના અધિકારીઓ સાથે વાર્તાલાપ કરવાનો હતો.
- આ MSME RuPAY કેડિટ કાર્ડ કોઈપણ સમયે ડિજિટલ ચૂકવણી તેમજ 50 દિવસ સુધીનો વ્યાજ મુક્ત સમયગાળો જેવી સુવિધાઓ પ્રદાન કરે છે.

કેન્દ્રીય પ્રત્યક્ષ કર મંડળ ના અધ્યક્ષ તરીકે સંગીતા સિંઘની નિમણૂક

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય પ્રત્યક્ષ કર મંડળ (Central Board of Direct Taxes- CBDT) ના અધ્યક્ષ તરીકે સંગીતા સિંઘની નિમણૂક કરવામાં આવી છે.
- CBDT એ સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ રેવન્યુ એક્ટ- 1963 મુજબ સ્થાપિત એક વૈધાનિક સંસ્થા છે. તે ભારતનું સત્તાવાર “ફાઈનાન્શિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ” યુનિટ છે.
- CBDT એ નાણાં મંત્રાલય હેઠળના મહેસૂલ વિભાગ દ્વારા સંચાલિત થાય છે.

વડાપ્રધાન દ્વારા બેંગાલુરુ ખાતે પ્રથમ 'સેમિકોન ઇન્ડિયા સંમેલન 2022' નું ઉદ્ઘાટન

- 29 એપ્રિલ, 2022 થી 1 મે, 2022 દરમિયાન કર્ણાટકના બેંગાલુરુ ખાતે પ્રથમ 'સેમિકોન ઇન્ડિયા સંમેલન' નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- થીમ : 'Catalyzing India's Semiconductor Ecosystem' થીમ અંતર્ગત યોજાયેલ આ કોન્ફરન્સનું ઉદ્ઘાટન ભારતના વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.
- આયોજક : આ કોન્ફરન્સનું આયોજન ઇન્ડિયા સેમિકંડક્ટર મિશન (ISM) દ્વારા ઉદ્યોગ અને ઉદ્યોગ સંઘો સાથે ભાગીદારીમાં કરવામાં આવ્યું હતું.

SemiconIndia Conference 2022, Bengaluru

મિશનના હેતુ

- આ સંમેલનનો હેતુ સેમિ કન્ડક્ટર ડિઝાઇન, મેન્યુફેક્ચરિંગ અને ટેકનોલોજી ડેવલપમેન્ટ માટે ભારતને વૈશ્વિક હબ બનાવવા માટે ઇન્ડિયા સેમિકંડક્ટર મિશનના વિઝનને આગળ વધારવાનો છે.
- સેમિકંડક્ટર્સની ભારતની વપરાશ વર્ષ 2026 સુધી 80 બિલિયન ડોલર અને વર્ષ 2030 સુધી 110 બિલિયન ડોલરને પાર કરવાની આશા છે.
- વૈશ્વિક સેમિકંડક્ટર સપ્લાય ચેઇનમાં ભારતને મુખ્ય ભાગીદારો પૈકી એક દેશના રૂપમાં સ્થાપિત કરવા ભારત હાઇટેક, ઉચ્ચ ગુણવત્તા અને ઉચ્ચ વિશ્વસનીયતા સિદ્ધાંતના આધારે કાર્ય કરી રહ્યું છે.
- ભારતને સેમિકંડક્ટર ટેકનોલોજીનું હબ બનાવવા છ કારણોસર ઉદ્યોગપતિઓને રોકાણ કરવા આહ્વાન કરવામાં આવ્યું હતું જે નીચે મુજબ છે:
 1. ભારતમાં 1.3 અબજથી વધુ વસતીને જોડવા ડિજિટલ માળખાનું નિર્માણ થવા જઈ રહ્યું છે.
 2. આગામી ઔદ્યોગિક ટેકનોલોજી ક્રાંતિના નેતૃત્વનો માર્ગ સુગમ બનાવવા છ લાખ ગામોને બ્રોડબેન્ડ સાથે જોડવામાં આવશે.
 3. ભારતમાં સેમિકંડક્ટરનો વપરાશ વર્ષ 2030 સુધીમાં 110 અબજ ડોલર થવાની આશા છે.
 4. ભારતમાં ઈઝ ઓફ ડૂઈંગ બિઝનેસમાં સુધારા માટે વ્યાપક સુધારા કરવામાં આવ્યા છે.
 5. 21મી સદીની જરૂરિયાતો માટે યુવાન ભારતીયોના કૌશલ્ય અને તાલીમમાં ભારે રોકાણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.
 6. ભારતીય વિનિર્માણ ક્ષેત્રને બદલવાની દિશામાં ઘણાં પ્રયત્નો થઈ રહ્યાં છે.

ભારતના DIR-V દ્વારા વિવિધ 5 MOU

- તાજેતરમાં ભારત દ્વારા ડિજિટલ ઇન્ડિયા RISC-V (DIR-V) માઈક્રોપ્રોસેસર કાર્યક્રમની જાહેરાત કરવામાં આવી છે, જેથી ડિસેમ્બર 2023 સુધીમાં ઉદ્યોગ - ગ્રેડ સિલિકોન અને ડિઝાઇનમાં શ્રેષ્ઠતા પ્રાપ્ત કરી શકાય.
- આના અંતર્ગત IIT - મદ્રાસ અને સેન્ટર ફોર ડેવલપમેન્ટ ઓફ એડવાન્સ કમ્પ્યૂટિંગ (C-DAC) દ્વારા બે ઓપન સોર્સ આર્કિટેક્ચર માઈક્રોપ્રોસેસર વિકસિત કરવામાં આવ્યા છે જે ક્રમશઃ 'શકિત' અને 'વેગા' છે જેનો પ્રથમ સેટ ડિસેમ્બર 2023 અથવા 2024 ની શરૂઆતમાં ઉપલબ્ધ થશે.
- DIR-V એ સ્વદેશીરૂપથી વિકસિત RISC-V પ્રોસેસર શકિત અને વેગાના ઉપયોગ માટે MOU કરવામાં આવ્યા છે જે નીચે મુજબ છે :
- સોની દ્વારા વિકસિત સિસ્ટમ / ઉત્પાદનો માટે સોની ઇન્ડિયા અને DIR-V શકિત પ્રોસેસર (IIT મદ્રાસ) વચ્ચે સમજૂતી.
- ઈસરો ઈનર્શિયલ સિસ્ટમ્સ યુનિટ (IISU), તિરૂવનંતપુરમ અને DIR-V શકિત પ્રોસેસર વચ્ચે હાઈ પર્ફોર્મન્સ સિસ્ટમ ઓન ચિપ અને ફોલ્ટ ટોલરન્ટ કમ્પ્યૂટર સિસ્ટમના વિકાસ માટે સમજૂતી.
- પરમાણુ ઊર્જા વિભાગ અંતર્ગતના ઈન્દિરા ગાંધી સેન્ટર ફોર એટોમિક રિસર્ચ (IGCAR) અને IGCAR દ્વારા વિકસિત પ્રણાલીઓ/ઉત્પાદનોના વિકાસ માટે DIR-V શકિત પ્રોસેસર વચ્ચે સમજૂતી.
- રૂદ્ર સર્વર બોર્ડ, સાઈબર સુરક્ષા અને ભાષા સમાધાન માટે ભારત ઈલેક્ટ્રોનિક્સ લિમિટેડ (BEL) અને DIR-V વેગા પ્રોસેસર (C-DAC) વચ્ચે MOU.
- 4G / 5G, બ્રોડબેન્ડ, IOT / M2M સમાધાનો માટે સેન્ટર ફોર ડેવલપમેન્ટ ઓફ ટેલિમેટિક્સ (C-DOT) અને DIR-V વેગા પ્રોસેસર વચ્ચે MOU.

સેમિકોન ઇન્ડિયા સંમેલન 2022 અંતર્ગત થયેલી વિવિધ સમજૂતીઓ

- ભારતમાં સેમિકંડક્ટર ઇકોસિસ્ટમને પ્રોત્સાહન આપવા માટે SEMI અને ઇલેક્ટ્રોનિક ઇન્ડસ્ટ્રીઝ એસોસિએશન ઓફ ઇન્ડિયા (ECLINA) વચ્ચે સમજૂતી પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા.
- Design Linked Incentive (DLI) યોજનાના ઉદ્દેશોને અનુરૂપ સેમિકંડક્ટર ડિઝાઇન સ્ટાર્ટઅપને લક્ષિત કરવા સેમિકંડક્ટર ક્ષેત્રે ભાગીદારી માટે સેન્ટર ફોર ડેવલપમેન્ટ ઓફ એડવાન્સ કમ્યૂટિંગ (CDAC) અને ક્વોલકોમ વચ્ચે MOU થયા છે.
- સેમિકંડક્ટર ક્ષેત્રમાં તકનીકી કાર્યબળના પ્રશિક્ષણ અને કૌશલ્ય માટે ઓલ ઇન્ડિયા કાઉન્સિલ ઓફ ટેકનિકલ એજ્યુકેશન (AICTE), SEMI અને ISM વચ્ચે MOU થયા છે.

અન્ય સમજૂતીઓ

- ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ સાયન્સ (IISc), બેંગાલુરુ અને અમેરિકાની SEMI વચ્ચે ક્વોન્ટમ ટેકનોલોજીઓની મુખ્ય ક્ષમતા, મલ્ટિ કિબિટ સુપરકન્ડક્ટિંગ ક્વોન્ટમ પ્રોસેસર્સ, ફોટોનિક પ્રોસેસર્સ, ડાયમંડ બેઝડ મેટ્રોમીટર્સ, લેબ-લેવલ ક્વોન્ટમ સિક્યોર્ડ કમ્યુનિકેશન નેટવર્ક વગેરેના નિર્માણ માટે સમજૂતીઓ.
- અમેરિકાની SEMI અને ઇન્ડિયા ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એન્ડ સેમિકંડક્ટર એસોસિએશન (IESA) વચ્ચે ભારતમાં ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને

સેમિકંડક્ટર ઉદ્યોગના વિકાસની સંભાવના તપાસવા માટે MOU.

- IESA એ ઉદ્યોગ રિપોર્ટ – ‘India semiconductor market demand’ જાહેર કર્યો છે.
- IESA એ ‘semiconductor manufacturing supply chain – India’s opportunity in the global market’ પર ઉદ્યોગ રિપોર્ટ પણ લોન્ચ કર્યો છે.

ભારતનો સૌથી મોટો સેમિકંડક્ટર ફેબ્રિકેશન પ્લાન્ટ કર્ણાટકમાં સ્થપાશે

- કર્ણાટક રાજ્ય સરકારે ભારતના પ્રથમ તથા સૌથી મોટા 22,900 કરોડ રૂપિયાના સેમિકંડક્ટર ફેબ્રિકેશન પ્લાન્ટ સ્થાપિત કરવા માટે ઇઝરાયેલ સ્થિત ઇન્ટરનેશનલ સેમિકંડક્ટર કન્સોર્ટિયમ ISMC એનાલોગ ફેબ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ સાથે MOU કર્યા છે.
- 65 nm એનાલોગ સેમિકંડક્ટર ફેબ્રિકેશન પ્લાન્ટ એ કેન્દ્ર સરકારના ઇન્ડિયા સેમિકંડક્ટર મિશન અંતર્ગતનો પ્રથમ પ્લાન્ટ હશે.
- આના માટે મૈસૂરના કોચનહલ્લી ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રમાં 150 એકર વિસ્તાર ફાળવવામાં આવશે.

વિશેષ

ISMC એ અબૂધાબી સ્થિત નેક્સ્ટ ઓર્બિટ વેન્ચર્સ અને ઇઝરાયેલના ટાવર સેમિકંડક્ટર વચ્ચેનું સંયુક્ત સાહસ છે.

ઇન્ડિયા સેમિકંડક્ટર મિશન (ISM)

- ‘ઇન્ડિયા સેમિકંડક્ટર મિશન’ (ISM) વર્ષ 2021માં કેન્દ્રીય ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એન્ડ ઇન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય (Meity) ના નેતૃત્વ હેઠળ રૂ. 76,000 કરોડના ફુલ નાણાકીય ખર્ચ સાથે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
- તે દેશમાં ટકાઉ સેમિકંડક્ટર અને ડિસ્પ્લે ઇકોસિસ્ટમના વિકાસ માટેના વ્યાપક કાર્યક્રમનો એક ભાગ છે.
- આ પ્રોગ્રામનો ઉદ્દેશ સેમિકંડક્ટર, ડિસ્પ્લે મેન્યુફેક્ચરિંગ અને ડિઝાઇન ઇકોસિસ્ટમમાં રોકાણ કરતી કંપનીઓને નાણાકીય સહાય પૂરી પાડવાનો છે.
- ISM યોજનાઓના કાર્યક્ષમ, સુસંગત અને સરળ અમલીકરણ માટે નોડલ એજન્સી તરીકે સેવા આપશે.

ISM હેઠળ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા નીચેની ચાર યોજનાઓ રજૂ કરવામાં આવી છે:

- ભારતમાં સેમિકંડક્ટર ફેબ્રિકેશન સ્થાપના માટેની યોજના
- ભારતમાં ડિસ્પ્લે ફેબ્રિકેશન સ્થાપના માટેની યોજના
- ડિઝાઇન લિંક્ડ ઇન્સેન્ટિવ (DLI) યોજના
- ભારતમાં કમ્પાઉન્ડ સેમિકંડક્ટર્સ / સિલિકોન ફોટોનિક્સ / સેન્સર્સ ફેબ અને સેમિકંડક્ટર એસેમ્બલી, ટેસ્ટિંગ, માર્કિંગ અને પેકેજિંગ (ATMP) / OSAT સુવિધાઓની સ્થાપના માટેની યોજના

ગગન (GAGAN) સેટેલાઈટ ટેકનોલોજી

- તાજેતરમાં એરપોર્ટ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (AAI) એ ગગન (GAGAN-GPS Aided GEO Augmented Navigation) નામની અદ્યતન સ્વદેશી સેટેલાઈટ-આધારિત ઓગમેન્ટેશન સિસ્ટમનો ઉપયોગ કરીને સફળતાપૂર્વક લેન્ડિંગ ટ્રાયલ હાથ ધર્યું હતું.
- રાજસ્થાનના કિશનગઢ એરપોર્ટ પર લેન્ડિંગ ટ્રાયલ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ થતાં સાથે ભારતની ઈન્ડિગો (IndiGo) એરલાઈન્સ નેવિગેશન માટે સ્વદેશી સેટેલાઈટ આધારિત ઓગમેન્ટેશન સિસ્ટમનો ઉપયોગ કરનાર સમગ્ર એશિયાની સૌપ્રથમ એરલાઈન્સ બની છે. ભારત સમગ્ર એશિયા-પેસિફિક પ્રદેશમાં આ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરનાર પ્રથમ દેશ બન્યો છે.
- અગાઉ ડિરેક્ટોરેટ જનરલ ઓફ સિવિલ એવિએશન (DGCA) એ તમામ ભારત-રજિસ્ટર્ડ એરક્રાફ્ટને ગગન સાથે સુસંગત થવા માટે જુલાઈ 1, 2021 ની સમયમર્યાદા નક્કી કરી હતી, પરિણામે હાલમાં બોઈંગ 787 એરક્રાફ્ટ સિવાય ભારતના મોટા ભાગના એરક્રાફ્ટ્સ GAGANના ધોરણો સાથે સુસંગત છે.

ટેકનોલોજીનું મહત્વ

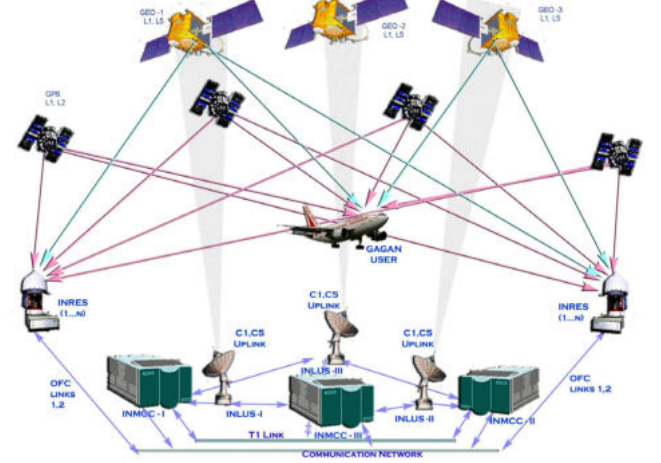
- જ્યારે કોઈ વિમાન ઉતરાણ માટે રનવેની નજીક આવે છે ત્યારે જમીન સપાટીથી તેની ઊંચાઈ, ઝડપ અને સ્થાન સંબંધિત સચોટ માહિતીની જરૂરિયાત ઊભી થાય છે, જે માટે ઘણીવાર ઇક્વિપમેન્ટ લેન્ડિંગ સિસ્ટમનો ઉપયોગ થાય છે.
- ઇક્વિપમેન્ટ લેન્ડિંગ સિસ્ટમ્સ ઇન્સ્ટોલ કરવામાં આવી નથી તેવા નાના એરપોર્ટ પર વિમાનના ઉતરાણ દરમિયાન સચોટ માર્ગદર્શન આપવા માટે 'ગગન' કે અન્ય સેટેલાઈટ આધારિત ઓગમેન્ટેશન સિસ્ટમનો ઉપયોગ થાય છે.
- ભારત એ ગગનના સફળ ટ્રાયલ બાદ જાપાન, યુએસ અને યુરોપ પછી પોતાની SBAS (સેટેલાઈટ આધારિત ઓગમેન્ટેશન સિસ્ટમ) સિસ્ટમ ધરાવતો દેશ બની ગયો છે.
- હાલમાં યુએસ, જાપાન, યુરોપ અને ભારત દ્વારા વિકસિત SBAS કાર્યરત છે, જ્યારે અન્ય સિસ્ટમો હાલમાં વિકાસશીલ તબક્કામાં છે. જેમાં ચીનની બેઇદૂ SBAS, દક્ષિણ કોરિયાની કોરિયા ઓગમેન્ટેશન સેટેલાઈટ સિસ્ટમ (KASS), રશિયાની સિસ્ટમ ફોર ડિફરન્શિયલ ક્રેક્શન્સ એન્ડ મોનિટરિંગ (SDCM) અને ઓસ્ટ્રેલિયા-ન્યૂઝીલેન્ડના સઘર્ન પોઝિશનિંગ ઓગમેન્ટેશન નેટવર્ક (SPAN) નો સમાવેશ થાય છે.

ગગન (GAGAN)

- ગગનને ઈન્ડિયન સ્પેસ રિસર્ચ ઓર્ગનાઈઝેશન (ISRO) અને એરપોર્ટ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (AAI) દ્વારા સંયુક્ત રીતે વિકસાવવામાં આવ્યું છે.
- અપલિક અને રેફરન્સ સ્ટેશનના ઉપયોગ દ્વારા ગગન સિસ્ટમ ગ્લોબલ પોઝિશનિંગ સિસ્ટમ (GPS) સિગ્નલમાં સુધારા પ્રદાન કરે છે, જેથી મળતી સ્થાનની સચોટ માહિતી પરથી એર ટ્રાફિકના સંચાલનમાં સુધારો કરી શકાય છે.
- અહીં ઉપયોગમાં લેવાતા GPS નેવિગેશન સિગ્નલમાં જરૂરી વૃદ્ધિ અને સુધારા પ્રદાન કરવા માટે દિલ્હી, ગુવાહાટી, કોલકાતા, અમદાવાદ,

તિરુવનંતપુરમ, બેંગાલુરુ, જમ્મુ અને પોર્ટ બ્લેરમાં આવેલા ગ્રાઉન્ડ સ્ટેશનોની સિસ્ટમનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

- આ સિસ્ટમ અન્ય આંતરરાષ્ટ્રીય SBAS (સેટેલાઈટ આધારિત ઓગમેન્ટેશન સિસ્ટમ) સિસ્ટમો સાથે ઈન્ટરઓપરેબલ હશે અને પ્રાદેશિક સીમાઓમાં સીમલેસ નેવિગેશન પ્રદાન કરશે.
- ગગન સિગ્નલ-ઇન-સ્પેસ (SIS) GSAT-8, GSAT-10 અને GSAT-15 એમ ત્રણ ઉપગ્રહો દ્વારા ઉપલબ્ધ છે.

ગગનનો ઉદ્દેશ્ય

- GAGAN ના મુખ્ય ઉદ્દેશ્યો નાગરિક ઉડ્ડયન માટે જરૂરી સચોટતા સાથે સેટેલાઈટ-આધારિત નેવિગેશન સેવાઓ અને ભારતીય હવાઈ ક્ષેત્ર પર સુચારુ એર ટ્રાફિક મેનેજમેન્ટ પ્રદાન કરવાના છે.
- ઉપરાંત પૂર અને ભૂકંપ જેવી કુદરતી આફતો દરમિયાન અસરગ્રસ્ત લોકોની મદદ માટે પણ ગગનનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

ISRO's GAGAN GPS

ગગનનું મહત્વ

- એકવાર સંપૂર્ણ રીતે રોલઆઉટ થઈ ગયા પછી, ખરાબ હવામાન અને ઉત્તર-પૂર્વના ઘણા નાના એરપોર્ટ પર ઓછી દૃશ્યતાના સંજોગોમાં એરક્રાફ્ટને લેન્ડ કરવા સક્ષમ બનાવશે.
- AAI એ ભારતીય રાષ્ટ્રીય મહાસાગર માહિતી સેવાઓ (INCOIS) સાથે સંકલન કરીને ગગન સંદેશ સેવા (GMS) લાગુ કરી છે, જેના દ્વારા કુદરતી આફતો જેવી કે પૂર, ચક્રવાત, વાવાઝોડું, ભૂકંપ વગેરે સમયે માછીમારો, ખેડૂતો અને આપત્તિથી પ્રભાવિત લોકોને ચેતવણી સંદેશાઓ મોકલી તેમને આગમચેતી આપી શકાય છે.
- GAGAN સિસ્ટમ મુખ્યત્વે ઉડ્ડયન ક્ષેત્ર માટે બનાવવામાં આવી છે, છતાં પરિવહન, દરિયાઈ, હાઈવે, રેલ્વે, સુરક્ષા એજન્સીઓ, ટેલિકોમ, વગેરે જેવા અન્ય કેટલાક વિભાગોને પણ તેનો લાભ પ્રાપ્ત થશે.

- આ ઉપરાંત તેની વધારાની ક્ષમતાઓને બિન-ઉડ્ડયન ક્ષેત્રો જેમ કે રેલ્વે, સર્વેક્ષણ, કૃષિ, પાવર સેક્ટર, ખાણકામ વગેરેમાં ઉપયોગ કરવા માટે પણ અન્વેષણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.

GPS હોવા છતાં ગગન જેવી સિસ્ટમો શા માટે જરૂરી છે?

- પૃથ્વીના વાતાવરણમાં આવેલા આયનોસ્ફિયરના વિક્ષેપ, સમય અને ઘણીવાર ભ્રમણકક્ષામાં કૃત્રિમ ઉપગ્રહોના સ્થાનની ચોકકસ માહિતીના અભાવે GPS સિગ્નલ દ્વારા મળતી સ્થાનની માહિતી નેવિગેશનલ આવશ્યકતાઓને પૂર્ણ કરી શકતી નથી.
- આથી ગગન અને અન્ય આ પ્રકારની સિસ્ટમો અપલિક અને રેફરન્સ સ્ટેશન (ગ્રાઉન્ડ સ્ટેશન)ના ઉપયોગ દ્વારા GPSની માહિતીમાં જરૂરી સુધારો કરીને સ્થાનની સચોટ માહિતી પ્રદાન કરે છે.

ઇન્ટિગ્રેટેડ રોડ એક્સિડેન્ટ ડેટાબેઝ (iRAD) પ્રોજેક્ટ

- તાજેતરમાં કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કેન્દ્રીય અકસ્માત ડેટાબેઝ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- જેનો ઉદ્દેશ્ય રોડ અકસ્માતોને ઘટાડવાનો, અકસ્માતોના કારણોનું વિશ્લેષણ કરવાનો અને સલામતી માટેની રણનીતિઓ ઘડવાનો છે.
- તેની પાછળનો મુખ્ય વિચાર વિવિધ વિભાગો/હિતધારકો (સ્ટેકહોલ્ડર્સ) દ્વારા અકસ્માત સંબંધિત તમામ ડેટા એકઠો કરવા અને જરૂર પડ્યે પુનઃઉપલબ્ધ કરવા માટે એક કેન્દ્રીય અકસ્માત ડેટાબેઝ બનાવવાનો છે.

iRAD નું કાર્ય

- iRAD મોબાઇલ એપ્લિકેશન પોલીસ કર્મચારીઓને વીડિયો અને ફોટાઓ સાથે માર્ગ અકસ્માતની વિગતો દાખલ કરવાની મંજૂરી આપશે, ત્યારબાદ અપલોડ કરેલી ઘટના માટે એક અનન્ય ID બનાવવામાં આવશે તથા તેની માહિતી કોઈ સ્થાનિક સંસ્થા અથવા પીડબ્લ્યુડીના એન્જિનિયરને તેમના મોબાઇલ ઉપકરણ પર પ્રાપ્ત થશે.

મુખ્ય બાબતો

- iRAD રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ અને હાઈવે મંત્રાલયની પહેલ છે, જેને ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી-મદ્રાસ (IIT-M) દ્વારા વિકસાવવામાં આવી છે તથા નેશનલ ઈન્ફોર્મેટિક્સ સેન્ટર (NIC) દ્વારા લાગુ કરવામાં આવી રહી છે.
- આ પ્રોજેક્ટની કિંમત 258 કરોડ રૂપિયા છે અને તેને વિશ્વ બેંક દ્વારા ટેકો આપવામાં આવ્યો છે.
- અગાઉ ફેબ્રુઆરી 2022 માં મધ્યપ્રદેશ, કર્ણાટક, રાજસ્થાન, મહારાષ્ટ્ર, ઉત્તરપ્રદેશ અને તમિલનાડુ જેવા 6 રાજ્યોના 59 જિલ્લાઓમાં અને એપ્રિલ 2022 માં ચંદીગઢમાં આ સિસ્ટમને પાઈલટ પ્રોજેક્ટ તરીકે લોન્ચ કરવામાં આવી હતી.

iRAD વિશે

- iRAD એ વેબ-આધારિત ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી (IT) સોલ્યુશન છે જે વિવિધ એજન્સીઓ જેવી કે પબ્લિક વર્ક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ (PWDs), પોલીસ વગેરેને રોડ એન્જિનિયરિંગ, તપાસ, વાહનની સ્થિતિ વગેરે જેવા વિવિધ પરિપ્રેક્ષ્યોથી માર્ગ અકસ્માત વિશેની વિગતો પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરશે.

- અકસ્માતના સ્થળની મુલાકાત લેનાર કોઈપણ તપાસ અધિકારી iRAD એપ્લિકેશનમાં તમામ જરૂરી વિગતો જેવી કે અકસ્માતનો દિવસ અને સમય, અકસ્માતનો પ્રકાર (જીવલેણ/બિન-જીવલેણ), હવામાનની સ્થિતિ, રોડની ડિઝાઇન અને સ્થિતિ વગેરે દાખલ કરી શકશે.
- એકત્રિત કરવામાં આવેલ ડેટાનું IIT-M ખાતેની ટીમ દ્વારા પૃથક્કરણ કરવામાં આવશે અને પછી સુધારાત્મક પગલાં લેવાની જરૂર જણાય તે સૂચવવામાં આવશે.

ભારતમાં રોડ અકસ્માતો

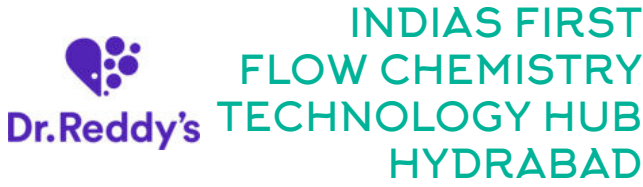
- ભારતમાં દર વર્ષે 5 લાખ માર્ગ અકસ્માતો થાય છે જે વિશ્વમાં સૌથી વધુ છે. આ અકસ્માતોમાં લગભગ 1.5 લાખ લોકો મૃત્યુ પામે છે અને 3 લાખ ગંભીર રીતે ઘાયલ થાય છે.

નેશનલ ઈન્ફોર્મેટિક્સ સેન્ટર

- ઈલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલયનું નેશનલ ઈન્ફોર્મેટિક્સ સેન્ટર (NIC) કેન્દ્ર સરકાર, રાજ્ય સરકારો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના વહીવટીતંત્રોને નેટવર્ક બેકબોન અને ઈ-ગવર્નન્સ સપોર્ટ પૂરો પાડે છે.
- વર્ષ 1976 દરમિયાન નવી દિલ્હી ખાતે નેશનલ ઈન્ફોર્મેટિક્સ સેન્ટરની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.

ભારતનું પ્રથમ ફ્લો કેમિસ્ટ્રી ટેકનોલોજી હબ

- તાજેતરમાં તેલંગાણા સરકારે ફાર્માસ્યૂટિકલ્સની મુખ્ય કંપનીઓ જેવી કે ડો. રેડ્ડીઝ લેબોરેટરી અને લૌરસ લેબ સાથે મળીને ડો. રેડ્ડીઝ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ લાઇફ સાયન્સિસ, હૈદરાબાદ ખાતે ભારતનું પ્રથમ ફ્લો કેમિસ્ટ્રી ટેકનોલોજી હબ સ્થાપ્યું હતું.
- આ હબ ફાર્માસ્યૂટિકલ સંશોધન અને વિકાસ (R & D) તેમજ સક્રિય ફાર્માસ્યૂટિકલ ઘટકો (Active Pharmaceutical Ingredients – APIs) બનાવવા માટે સતત સંશ્લેષણ તકનીકી સુવિધા આપશે.
- ફ્લો કેમિસ્ટ્રી ટેકનોલોજી હબનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ફાર્માસ્યૂટિકલ ક્ષેત્રમાં કાર્યક્ષમ અને ટકાઉ તકનીકીનો સમાવેશ અને તેને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

આ હબ સંબંધિત મુખ્ય બાબતો

- દવાના સંશોધન અને વિકાસ દરમિયાન ફ્લો કેમિસ્ટ્રી ટેકનોલોજી (FCT) હબનો વધુ સમાવેશ સુનિશ્ચિત કરવા તેમજ સક્રિય ફાર્માસ્યૂટિકલ ઘટકોના ઉત્પાદન માટે સતત સંશ્લેષણને અપનાવવાની ખાતરી કરવા માટે હબ ખાતેના રસાયણશાસ્ત્રના સાધનોની તાલીમ અને વૈજ્ઞાનિક ક્ષમતા નિર્માણને પ્રોત્સાહન આપશે.
- આ લેબ ફાર્માસ્યૂટિકલ ક્ષેત્રમાં ફ્લો કેમિસ્ટ્રી ટેકનિકનો વધુ સમાવેશી વિકાસ સુનિશ્ચિત કરવા માટે તાલીમ આપશે અને વૈજ્ઞાનિક ક્ષમતા નિર્માણને પ્રોત્સાહિત કરશે.
- આ ફ્લો કેમિસ્ટ્રી ટેકનોલોજી હબ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંઘના ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકો-2030 માટે રસાયણ ઉદ્યોગને ઉત્કૃષ્ટ રોડમેપ પૂરો પાડે છે.

વિશેષ

હૈદરાબાદ શહેર ભારતીય જીવન વિજ્ઞાન (Life Science of India) ની રાજધાની અને એશિયા-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં મહત્વપૂર્ણ જીવન વિજ્ઞાન કેન્દ્ર તરીકે ગણવામાં આવે છે.

હૈદરાબાદ ખાતે 800 થી વધુ ફાર્માસ્યૂટિકલ કંપનીઓ આવેલી છે તેમજ વૈશ્વિક સ્તરે યુનાઇટેડ નેશન્સ ફૂડ એન્ડ ડ્રગ એડમિનિસ્ટ્રેશન દ્વારા માન્ય સુવિધાઓની સૌથી વધુ સંખ્યા ધરાવે છે.

ઈસરો શુક્રગ્રહ માટે 'મિશન વિનસ' લોન્ચ કરશે

- ચંદ્ર અને મંગળ ગ્રહના અભિયાનો સફળતાપૂર્વક પાર કર્યા બાદ હવે ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંસ્થા (ISRO) એ શુક્ર ગ્રહને પોતાનું આગામી લક્ષ્યાંક બનાવ્યું છે.
- ઈસરોના અધ્યક્ષ એસ.સોમનાથે તાજેતરમાં જાહેરાત કરી હતી કે, ઈસરો ડિસેમ્બર 2024 સુધીમાં શુક્ર ગ્રહ પરના મિશનને લોન્ચ કરવાની યોજના ધરાવે છે.
- ઈસરોના આ અભિયાનનો આશય શુક્ર ગ્રહના વાતાવરણનો અભ્યાસ કરવાનો છે, જે ખૂબ જ ઝેરી અને કાટ લગાડે તે પ્રકારનું છે કારણ કે શુક્ર ગ્રહની ફરતે સલ્ફ્યુરિક એસિડનાં વાદળો છવાયેલાં છે.

'શુક્રયાન' ડિસેમ્બર 2024 માં લોન્ચ કરવાની યોજના

- ઈસરોની ડિસેમ્બર 2024 માં શુક્ર ગ્રહ પર 'શુક્રયાન' મિશન લોન્ચ કરવાની યોજના છે અને તેના પછીના વર્ષે જ્યારે પૃથ્વી અને શુક્ર ગ્રહ એકદમ સીધી રેખામાં ગોઠવાયેલા હોય ત્યારે ઓર્બિટરને લોન્ચ કરવાની યોજના ધરાવે છે.
- કારણ કે તે સમયે સ્પેસક્રાફ્ટને ન્યૂનતમ પ્રોપેલન્ટનો ઉપયોગ કરીને શુક્ર ગ્રહની ભ્રમણકક્ષામાં મૂકી શકાય છે. ત્યારબાદ આ પ્રકારની અનુકૂળતા વર્ષ 2031 માં થશે.

શુક્રની સપાટીનો કરશે અભ્યાસ

- શુક્ર ગ્રહના અભિયાનમાં ઈસરો આ ગ્રહની સપાટીની પ્રક્રિયાની તપાસ કરશે જેમાં તેની છીછરી ઉપસપાટીની સ્ટ્રેટીગ્રાફી પણ કરાશે.
- આ તપાસમાં ગ્રહ પર આવેલા જવાબામુખી હોટસ્પોટ્સ અને લાવાના પ્રવાહની તપાસ, સ્ટ્રક્ચરનો અભ્યાસ, ગ્રહના વાતાવરણની સંરચના અને તેની ગતિશીલતાનો અભ્યાસ કરાશે.
- તેમજ શુક્રગ્રહના આયનોસ્ફીયરમાં સૌર પવનોની અસરનો અભ્યાસ કરવામાં આવશે.

વિશેષ

- અગાઉ અમેરિકા, રશિયા, જાપાન અને યુરોપિયન યુનિયન શુક્ર પર મિશનો મોકલી ચૂક્યા છે.
- નાસાએ અગાઉ શુક્ર પર બે નવા રોબોટિક મિશન (ડાવિન્સી પ્લસ અને વેરિટાસ) ની જાહેરાત કરેલ છે.

મલ્ટિપલ ઈનપુટ – મલ્ટિપલ આઉટપુટ ટેકનોલોજી

- તાજેતરમાં ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી (IIT) – હૈદરાબાદ દ્વારા મલ્ટિપલ ઈનપુટ – મલ્ટિપલ આઉટપુટ ટેકનોલોજીના પ્રદર્શનની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- આ મલ્ટિપલ ઈનપુટ – મલ્ટિપલ આઉટપુટ ટેકનોલોજી 5G એડવાન્સ અને 6G વ્યૂહરચના સંબંધિત એક મહત્વપૂર્ણ ટેકનોલોજી છે.
- મલ્ટિપલ ઈનપુટ – મલ્ટિપલ આઉટપુટ ટેકનોલોજી એ આગામી પેઢીની ટેકનોલોજીનો સંદર્ભ આપે છે, જેમાં ખૂબ જ મોટી સંખ્યામાં નાના-નાના એન્ટેના એરેનો ઉપયોગ થાય છે.
- મલ્ટિપલ ઈનપુટ – મલ્ટિપલ આઉટપુટ ટેકનોલોજી મોટા પ્રમાણમાં નેટવર્ક કવરેજ અને ડેટા વહન ક્ષમતા ધરાવે છે, તેમજ તે બહુવિધ પાથનો ઉપયોગ કરીને ટ્રાન્સમિશનથી રિસીવર સુધી વહન થતાં રેડિયો તરંગોની લિંકને સુધારે છે.

મલ્ટિપલ ઈનપુટ – મલ્ટિપલ આઉટપુટ ટેકનોલોજીની મુખ્ય બાબતો

- આ ટેકનોલોજીમાં પ્રાયોગિક ધોરણે 192 એન્ટેના અને 48 રેડિયો ફ્રિક્વન્સી ચેઇનનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો, જેનાથી 24 થી 36 વપરાશકર્તાઓ એક જ સ્પેક્ટ્રમમાં આ સેવાનો ઉપયોગ કરી શકે છે.
- આ ટેકનોલોજી વડે એકસાથે 12 વપરાશકર્તાઓ 5Gનો ઉપયોગ કરે તેની સાપેક્ષે 3 ગણા વપરાશકર્તાઓ 5Gનો ઉપયોગ કરી શકશે.
- મલ્ટિપલ ઈનપુટ – મલ્ટિપલ આઉટપુટ ટેકનોલોજી માટેના એન્ટેના પરંપરાગત દૂરસંચાર સાધનો કરતા તુલનાત્મક રીતે નાના હોય છે, જે દૂરસંચાર આંતરમાળખાના ભૌતિક કદને ઘટાડે છે.

મલ્ટિપલ ઈનપુટ – મલ્ટિપલ આઉટપુટ ટેકનોલોજીના લાભ

- મલ્ટિપલ ઈનપુટ – મલ્ટિપલ આઉટપુટ બેઝ સ્ટેશન પર ઘણાબધા એન્ટેના એરેનો ઉપયોગ કરીને સેલ્યુલર નેટવર્ક (મોબાઇલ નેટવર્ક) ના કવરેજ અને ક્ષમતામાં વધારો કરશે.
- આ ટેકનોલોજી કે જે સ્પેક્ટ્રમનો મહત્તમ ઉપયોગ કરે છે તેનો એક જ ચેનલ પર એકસાથે ઘણાબધા ડેટા સિગ્નલ મોકલવા માટે ઉપયોગ થઈ શકે છે.
- આ ટેકનોલોજી 5G માટેનો મુખ્ય આધાર છે. સેલ્યુલર ઓપરેટરો અને વપરાશકર્તાઓ માટે આ ટેકનોલોજી એરપોર્ટ જેવા ભીડવાળા વિસ્તારોમાં ઉચ્ચ ગુણવત્તાના ઓડિયો અને વીડિયો વિતરણ જેવા અનેક લાભો પ્રદાન કરશે.
- આ ટેકનોલોજી ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) ઉપકરણોના પ્રસારને સમર્થન આપવા અને શહેરોને સ્માર્ટ સિટીમાં રૂપાંતરિત કરવામાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવશે.

હ્યુમનરેટેડ S200 રોકેટ બૂસ્ટર

- તાજેતરમાં ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંસ્થા (ISRO) દ્વારા તેના ગગનયાન કાર્યક્રમ માટે સતીશ ધવન સ્પેસ સેન્ટર, શ્રીહરિકોટા (આંધ્રપ્રદેશ) ખાતે માનવને સુરક્ષિત રીતે પરિવહન કરવામાં સક્ષમ (હ્યુમનરેટેડ – HumanRated) સોલિડ રોકેટ બૂસ્ટરનું સ્થિર પરીક્ષણ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ સોલિડ રોકેટ બૂસ્ટર (S200) ની ડિઝાઇન અને તેનો વિકાસ વિક્રમ સારાભાઈ સ્પેસ સેન્ટર (VSSC), તિરૂવનંતપુરમ (કેરળ) ખાતે “ગગનયાન હ્યુમન સ્પેસ ફ્લાઇટ મિશન” ના ભાગરૂપે કરવામાં આવ્યો હતો.
- 20 મીટર લંબાઈ અને 3.2 મીટર વ્યાસનું આ સોલિડ રોકેટ બૂસ્ટર એ “સોલિડ પ્રોપેલન્ટ” ધરાવતું વિશ્વનું બીજું સૌથી મોટું ઓપરેશનલ બૂસ્ટર છે.
- માનવને સુરક્ષિત રીતે પરિવહન કરવામાં સક્ષમ S200 રોકેટને HS200 (હ્યુમનરેટેડ 200) રોકેટ સિસ્ટમ કહેવામાં આવે છે, જેનો ઉપયોગ “જીઓસિકોનસ સેટેલાઈટ લોન્ચ વ્હીકલ” MK-III (GSLV MK-III) પર થાય છે.

ગગનયાન મિશન

- પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા વર્ષ 2018ની શરૂઆતમાં જાહેરાત કરવામાં આવી હતી કે ભારત આગામી વર્ષ 2022-23 સુધીમાં તેના પ્રથમ પુરૂષ અથવા સ્ત્રી અવકાશયાત્રીને અવકાશમાં મોકલશે, જેના ભાગરૂપે મહત્વાકાંક્ષી “ગગનયાન કાર્યક્રમ” ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- ગગનયાન કાર્યક્રમનો ઉદ્દેશ પૃથ્વીની નીચેની ભ્રમણકક્ષા (Lower Earth Orbit – LEO) સુધી માનવ અવકાશ ઉડાન મિશન હાથ ધરવા માટે સ્વદેશી ક્ષમતા વિકસાવવાનો છે.
- શરૂઆતમાં આ મિશન અંતર્ગત એવી કલ્પના કરવામાં આવી હતી કે, ભારતની આઝાદીના 75 વર્ષ પૂર્ણ થાય ત્યારે વર્ષ 2022ના અંત સુધીમાં ત્રણ સભ્યોના કૂને પાંચ થી સાત દિવસ માટે અવકાશમાં મોકલવામાં આવશે.
- આ મિશન અંતર્ગત ત્રણ ફ્લાઇટને ભ્રમણ કક્ષામાં મોકલવામાં આવશે, જેમાં બે માનવરહિત ઉડાન અને એક માનવ અવકાશ ઉડાન હશે.
- ઓર્બિટલ મોડ્યુલ તરીકે ઓળખાતા ગગનયાન સિસ્ટમ મોડ્યુલમાં એક મહિલા સહિત ત્રણ ભારતીય અવકાશયાત્રીઓ હશે.
- ગગનયાન મિશન પાંચ થી સાત દિવસ માટે પૃથ્વીથી 300-400 કિલોમીટરની ઉંચાઈએ પૃથ્વીની નીચેની ભ્રમણકક્ષા (LEO) માં પરિભ્રમણ કરશે.
- ગગનયાન મિશન એ ભારત દ્વારા અવકાશમાં મોકલવામાં આવનાર પ્રથમ કૂ મિશન હશે.

રાષ્ટ્રીય ડેટા અને વિશ્લેષણ પ્લેટફોર્મ

- નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશન ફોર ટ્રાન્સફોર્મિંગ ઇન્ડિયા આયોગ (નીતિ આયોગ – NITI Aayog) દ્વારા “ રાષ્ટ્રીય ડેટા અને વિશ્લેષણ પ્લેટફોર્મ” (National Data and Analytics Platform – NDAP) ની તાજેતરમાં શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- આ રાષ્ટ્રીય ડેટા અને વિશ્લેષણ પ્લેટફોર્મ (NDAP) નો ઉદ્દેશ, પ્રકાશિત ભારતીય સરકારી ડેટાના વપરાશ અને ઉપયોગને સક્ષમ બનાવવાનો છે.
- આ પ્લેટફોર્મ સમગ્ર ભારતમાં વહીવટી ડેટાના વિશાળ ભંડારમાંથી પ્રમાણિત ડેટાસેટ્સ પ્રદાન કરશે. ઉપરાંત આ પ્લેટફોર્મ, વપરાશકર્તાઓને સરળતાથી ડેટાસેટ્સને શોધવા, જોડાણ કરવા તેમજ ડાઉનલોડ કરવામાં મદદ કરશે.
- આ પ્લેટફોર્મને પ્રથમ વખત ઓગસ્ટ, 2021 માં બીટા વર્ઝન તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં મર્યાદિત સંખ્યામાં વપરાશકર્તાઓને પરીક્ષણ અને પ્રતિસાદ માટે પરવાનગી આપવામાં આવી હતી.

પ્લેટફોર્મ સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- રાષ્ટ્રીય ડેટા વિશ્લેષણ પ્લેટફોર્મ (NDAP) વિવિધ સરકારી એજન્સીઓ પાસેથી પાયાના ડેટાસેટ્સનું આયોજન કરે છે, તેને ગોઠવે છે તેમજ એનાલિટિક્સ અને વિઝ્યુલાઇઝેશન ટૂલ્સ પ્રદાન કરે છે.
- પ્લેટફોર્મ પર મૂકવામાં આવેલ ડેટાસેટ્સ સરકાર, શૈક્ષણિક, પત્રકારત્વ, નાગરિક સમાજ અને ખાનગી ક્ષેત્રના ડેટા વપરાશકર્તાઓની જરૂરિયાતોને અનુરૂપ છે. તેની ખાતરી કરવા માટે, રાષ્ટ્રીય ડેટા અને વિશ્લેષણ પ્લેટફોર્મ ઉપયોગ આધારિત અભિગમનો ઉપયોગ કરે છે.
- આ પ્લેટફોર્મ અંતર્ગત બધા ડેટા એક્સમાન માળખું ધરાવે છે, જે ડેટાને જોડવાનું અને આડકતરી રીતે વિશ્લેષણ કરવાનું સરળ બનાવે છે.
- નીતિ આયોગ દ્વારા રાષ્ટ્રીય ડેટા અને વિશ્લેષણ પ્લેટફોર્મ સંબંધિત એક વિઝન ડોક્યુમેન્ટ પણ બહાર પાડવામાં આવ્યું છે, જે સ્પષ્ટ કરે છે કે આ પ્લેટફોર્મમાં ઘણા સરકારી વિભાગોના નવીનતમ ડેટાસેટ્સ હશે અને તે ડેટાના વિશ્લેષણ અને વિઝ્યુલાઇઝેશન માટેના સાધનો પણ પ્રદાન કરશે.
- આ પ્લેટફોર્મની વેબસાઇટમાં ટ્રિબ્યુનલ વપરાશકર્તાઓ માટે સુલભ સુવિધાઓ, હિન્દી અને અંગ્રેજીમાં ઓડિયો અને વીડિયો ટ્યુટોરિયલ્સ તેમજ બહુવિધ ભાષાઓમાં ડેટાસેટ્સ હશે.
- નીતિ આયોગ મુજબ, રાષ્ટ્રીય ડેટા અને વિશ્લેષણ પ્લેટફોર્મ વપરાશકર્તાઓને તેમના રૂચિ ધરાવતા ક્ષેત્રો, ડેટાસેટ્સ અને સ્થાનને અનુસરવાની મંજૂરી આપશે. ઉપરાંત જ્યારે પણ આમાંના કોઈપણ ડેટાસેટ્સમાં માહિતી અપડેટ થશે ત્યારે વપરાશકર્તાઓને ચેતવણી પણ પાપ્ત થશે.

ગતિશક્તિ સંચાર પોર્ટલ

- તાજેતરમાં સંચાર મંત્રાલય (Ministry of Communication) ની કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી અશ્વિની વૈષ્ણવ દ્વારા ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય (Meity) ના સહયોગથી કેન્દ્રીયકૃત રાઈટ ઓફ વે (Row) મંજૂરીઓ માટે “ગતિશક્તિ સંચાર પોર્ટલ” ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- આ પોર્ટલની શરૂઆત “PM ગતિશક્તિ નેશનલ માસ્ટર પ્લાન” (NMP) ના તર્જ પર કરવામાં આવી છે.
- આ પોર્ટલ “રાષ્ટ્રીય ડિજિટલ સંચાર નીતિ” (National Digital Communication Policy – NDCP) – 2 માં ઘોષિત મુજબ “બ્રોડબેન્ડ ફોર ઓલ” ના ધ્યેયને હાંસલ કરવા માટે એક મજબૂત મિકેનિઝમ પ્રદાન કરશે.
- આ પોર્ટલ ભોપાલ (મધ્યપ્રદેશ) સ્થિત “મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય ઇલેક્ટ્રોનિક્સ વિકાસ નિગમ” દ્વારા દૂરસંચાર વિભાગ (DoT), સંચાર મંત્રાલય વતી વિકસાવવામાં આવ્યું છે.

પોર્ટલ સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- આ પોર્ટલની, “રાષ્ટ્રીય બ્રોડબેન્ડ મિશન” (National Broadband Mission – NBM) કે જેની શરૂઆત 17 ડિસેમ્બર, 2019 ના રોજ દૂરસંચાર વિભાગ દ્વારા સમગ્ર ભારતમાં, ખાસ કરીને ગ્રામીણ અને દૂરના વિસ્તારોમાં નાગરિકો, શાસન અને સેવાઓને આવરી લેવા બ્રોડબેન્ડ સેવાઓની સાર્વત્રિક અને એક સમાન વપરાશની સુવિધા આપવા માટે કરવામાં આવી હતી.
- રાષ્ટ્રીય બ્રોડબેન્ડ મિશન (NBM) ની પરિપૂર્ણતા માટે, ડિજિટલ કોમ્યુનિકેશન ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરના સરળ અને કાર્યક્ષમ વિસ્તૃતીકરણ હેતુ ગતિશક્તિ સંચાર પોર્ટલની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.

ગતિશક્તિ સંચાર પોર્ટલના લાભ

- તે દૂરસંચાર આંતરમાળખાકીય (Telecommunication Infrastructure) કામો માટે વ્યવસાય કરવાની સરળતાના ઉદ્દેશને સક્ષમ કરનાર તરીકે કાર્ય કરશે.
- આ પોર્ટલ વિવિધ ટેલિકોમ સર્વિસ પ્રોવાઇડર્સ (TSPs) તેમજ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોવાઇડર્સ (IPs) ના અરજદારોને ઓપ્ટિકલ ફાઇબર કેબલ નાખવા અને મોબાઇલ ટાવર ઉભા કરવા માટે રાજ્ય / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો અને સ્થાનિક સંસ્થાઓને રાઈટ ઓફ વે (Row) પરવાનગીઓ માટે સામાન્ય એકલ પોર્ટલ પર અરજી કરવા સક્ષમ બનાવશે.
- 100 દિવસના બદલે 20 થી 22 દિવસના સમયગાળામાં રાઈટ ઓફ વે અરજીઓનો સમયસર નિકાલ, 5G નેટવર્કના સમયસર રોલઆઉટના પરિણામે ઝડપી આંતર માળખાકીય નિર્માણને સક્ષમ કરશે.

ડિજિટલ એન્ટિ સ્કિડ બ્રેક મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ

- સારસ માર્ક - 2 (SARAS MK-II), 19 સીટ ધરાવતા લાઈટ ટ્રાન્સપોર્ટ એરક્રાફ્ટ માટે ડિઝાઇન કરાયેલ “ડિજિટલ એન્ટિ સ્કિડ બ્રેક મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ” કર્ણાટકના બેંગલુરુમાં સ્થિત નેશનલ એરોસ્પેસ લેબોરેટરીઝ (NAL) દ્વારા તાજેતરમાં સફળતાપૂર્વક માન્ય કરવામાં આવી હતી.
- નેશનલ એરોસ્પેસ લેબોરેટરીઝ એ “વૈજ્ઞાનિક અને ઔદ્યોગિક સંશોધન પરિષદ” (Council of Scientific and Industrial Research – CSIR) નો એક ભાગ છે, તેણે ભારતમાં પ્રથમ વખત સિવિલ એરક્રાફ્ટ માટે વાયર ઈલેક્ટ્રોહાઇડ્રોલિક બ્રેકિંગ સિસ્ટમ દ્વારા અદ્યતન બ્રેક વિકસાવી છે.

એન્ટિ સ્કિડ બ્રેક સિસ્ટમ

- એન્ટિ સ્કિડ બ્રેક સિસ્ટમનું તાજેતરમાં ટેકસી પરિક્ષણ લગભગ 30 નોટ્સની ઝડપે હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું, જેના પરિણામો ખુબ જ સંતોષકારક રહ્યાં હતા.
- સારસ માર્ક - 2 પર ડિજિટલ એન્ટિ સ્કિડ બ્રેકિંગ સિસ્ટમના જોડાણથી પ્રાદેશિક હવાઈ જોડાણને વેગ આપવા માટે ટૂંકા રન-વે સાથેના એરફિલ્ડના સંચાલનને ફાયદો થશે.
- ડિજિટલ એન્ટિ સ્કિડ બ્રેક સિસ્ટમની કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે હજુ આગામી સમયમાં 15 થી 20 જેટલા ટેકસી પરીક્ષણ હાથ ધરવામાં આવશે.

સારસ માર્ક - 2

- જૂન, 2019 માં કેન્દ્ર સરકારે સારસ માર્ક - 2, 19 સીટ ધરાવતું લાઈટ ટ્રાન્સપોર્ટ એક્રાફ્ટ વિકસાવવા માટે વૈજ્ઞાનિક અને ઔદ્યોગિક સંશોધન પરિષદ (CSIR) ને મંજૂરી આપી હતી.
- આ એરક્રાફ્ટ પ્રેશરઈઝડ કેબિન, શોર્ટ ટેક ઓફ અને લેન્ડિંગ, હોટ અને હાઈ અલ્ટીટ્યુડ એરફિલ્ડ્સથી કાર્ય, અર્ધ તૈયાર રન-વે થી કાર્ય, ઓટોપાયલટ, ગ્લાસ કોકપિટ, ડિજિટલી નિયંત્રિત મિકેનિકલ સિસ્ટમ્સ જેવી વિશિષ્ટ સુવિધાઓ ધરાવે છે.
- ઉડે દેશ કા આમ નાગરિક (UDAN) યોજના હેઠળ દૂરસ્થ નગરોને જોડવા માટે આ એરક્રાફ્ટ તેના વર્ગનું સૌથી સર્વતોમુખી વિમાન હોવાનું પણ માનવામાં આવે છે.

ભારતની પ્રથમ આદિવાસી આરોગ્ય વેદશાળા

- ઓડિશા રાજ્ય દ્વારા તાજેતરમાં ભારતની પ્રથમ આદિવાસી આરોગ્ય વેદશાળા (Tribal Health Observatory, TriHob) ની સ્થાપના કરવામાં આવી છે, જે ઓડિશા રાજ્યની આદિવાસી વસતીની આરોગ્ય સંબંધિત માહિતી એકઠી કરશે.
- અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ વિકાસ, ઓડિશાના લઘુમતી અને અન્ય પછાત વર્ગોના કલ્યાણ વિભાગ તેમજ પ્રાદેશિક તબીબી સંશોધન કેન્દ્ર વચ્ચે હસ્તાક્ષર કરાયેલ સમજૂતીપત્રના ભાગ રૂપે આદિવાસી આરોગ્ય વેદશાળાની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.
- આ આદિવાસી આરોગ્ય વેદશાળાની અસરકારક, પુરાવા આધારિત અને એક નીતિલક્ષી કેન્દ્ર તરીકે રચના કરવામાં આવી છે. આદિવાસી આરોગ્ય વેદશાળા એ આદિવાસીઓના સ્વાસ્થ્યને લગતા રોગોના ભારણ, આરોગ્ય વર્તણૂક સંબંધિત બાબતો તેમજ આરોગ્યસંભાળ વિતરણ પ્રણાલી પર વ્યવસ્થિત અને યોગ્ય અવલોકન કરશે.

ટોમેટો ફ્લૂ

- તાજેતરમાં કેરળના કેટલાક ભાગોમાં, Covid - 19 રોગચાળા બાદ ટોમેટો ફ્લૂ તરીકે ઓળખાતો નવો વાઈરસ મળી આવ્યો છે.
- કેરળના કોલ્લમ શહેરમાં લગભગ 80 બાળકોને ટોમેટો ફ્લૂ હોવાનું તાજેતરમાં નિદાન થયું છે અને આ વાઈરસ કેરળના કેટલાક વિસ્તારોમાં ઝડપથી ફેલાઈ રહ્યો છે.
- આ ફ્લૂના કારણે શરીર પર ટામેટાના આકારના ફોલ્લાઓ પડે છે તેથી તેને ટોમેટો ફ્લૂ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- ટોમેટો ફ્લૂ મોટાભાગે 5 વર્ષથી નાની ઉંમરના બાળકોને થાય છે, તેમજ બાળકોને તાવ, ફોલ્લીઓ અને ત્વચાની બળતરા જેવા લક્ષણો જોવા મળે છે. આ ઉપરાંત અમુક કેસમાં આ ફ્લૂથી ડીહાઈડ્રેશન પણ થાય છે.

મિશન એન્ડ્યુરન્સ

- સૂર્યમંડળના શુક્ર અને મંગળ ગ્રહોથી ભિન્ન પૃથ્વી દ્વારા સજીવ સૃષ્ટિને કઈ રીતે ટકાવી રાખવામાં આવી છે તેની શોધ કરવા માટે તાજેતરમાં નાસા દ્વારા ‘મિશન એન્ડ્યુરન્સ’ લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
- તાજેતરમાં નોર્વેના સ્વાલબાર્ડમાં આવેલા નીઆલેસન્ટ ખાતેથી નાસાના એન્ડ્યુરન્સ મિશનને વહન કરતું રોકેટ લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
- વર્તમાન સમયે સૂર્યમંડળના મંગળ અને શુક્ર જેવા ગ્રહો પર પાણી આવેલું નથી, પરંતુ શુક્ર ગ્રહ પર એક સમયે પાણી જોવા મળતું તેવા ભૌગોલિક સંકેતો મળે છે. આ ગ્રહ કોઈ અજ્ઞાત કારણોસર સુકાઈ ગયો છે, આથી તેના કારણોની તપાસ કરી આપણો ગ્રહ કઈ રીતે રહેવા યોગ્ય બન્યો હશે તે વિશેના આપણાં મર્યાદિત જ્ઞાનમાં વધારો થશે.
- આ મિશનમાં પૃથ્વીનો ગ્લોબલ ઈલેક્ટ્રિક પોટેન્શિયલ (global electric potential) માપવામાં આવશે, જે વિદ્યુત ક્ષમતા ખૂબ જ નબળી હોવાના કારણે તે તેથી તે જીવનને ટેકો આપી શકે તેવું હાલમાં માનવામાં આવે છે.

ભારતીય તટ રક્ષક દળ દ્વારા ફાસ્ટ પેટ્રોલ વેસલ જહાજ “કમલાદેવી” લોન્ચ કરવામાં આવ્યું

- તાજેતરમાં ભારતીય તટ રક્ષક દળ દ્વારા પશ્ચિમ બંગાળના ઉત્તર 24 પરગણાં જિલ્લાના ટીટાગઢ વિસ્તારનાં સમાજ સુધારક અને સ્વાતંત્ર્ય સેનાની કમલાદેવી ચટ્ટોપાધ્યાયના માનમાં ‘કમલાદેવી’ નામના ફાસ્ટ પેટ્રોલ વેસલ (Fast Patrol Vessel - FPV) “ચાર્ડ 2118” ને લોન્ચ કરવામાં આવ્યું.
- આ ફાસ્ટ પેટ્રોલ વેસલ (FPV) ને ગાર્ડન રીય શિપબિલ્ડર્સ એન્ડ એન્જિનિયર્સ લિમિટેડ (GRSE) દ્વારા ભારતીય તટ રક્ષક દળ માટે ટીટાગઢ વેગન્સ લિમિટેડ સાથે જાહેર ખાનગી ભાગીદારીમાં સ્વદેશી રીતે ડિઝાઇન અને બનાવવામાં આવ્યું હતું.

કમલાદેવી જહાજ

- આ જહાજ 48.9 મીટર લાંબુ અને 7.5 મીટર પહોળું છે. તેની મહત્તમ ઝડપ 34 નોટ્સ જેટલી છે.
- આ જહાજ અદ્યતન કંટ્રોલ સિસ્ટમ, વોટર જેટ યુનિટ્સ તેમજ તમામ કોમ્યુનિકેશન અને નેવિગેશન સિસ્ટમ્સને એકીકૃત કરતી “ઇન્ટિગ્રેટેડ બ્રિજ સિસ્ટમ” થી સજજ છે.
- આ જહાજનો ઉપયોગ દાણચોરી વિરોધી, શિકાર વિરોધી અને દરિયામાં બચાવ કામગીરી માટે કરવામાં આવશે.
- કુલ પાંચ ફાસ્ટ પેટ્રોલ વેસલ (FPV) જહાજના નિર્માણ પ્રોજેક્ટમાં કમલાદેવી જહાજ પાંચમાં ક્રમાંકનું અંતિમ જહાજ છે.

કમલાદેવી ચટ્ટોપાધ્યાય

- કમલાદેવી 3 એપ્રિલ, 1903ના રોજ મદ્રાસ પ્રેસિડેન્સી (વર્તમાન કર્ણાટક) ના મેંગલોરમાં જન્મેલા સમાજ સુધારક અને સ્વતંત્રતા કાર્યકર હતા.
- તેઓએ દેશભરમાં કારીગરો અને કારીગરના ઉત્થાન, અભિનય કલા (Performing Arts) ના વિકાસ તેમજ મહિલાઓની સામાજિક-આર્થિક સુધારણા માટે કાર્ય કર્યું હતું.
- તેઓને પદ્મ ભૂષણ, પદ્મ વિભૂષણ અને રેમન મેગસેસે પુરસ્કારથી પણ સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતાં.
- જહાજ “કમલાદેવી” નું નામકરણ ICGના ડાયરેક્ટ જનરલ વિરેન્દ્રસિંઘ પઠાનિયાની પત્ની નીલા પઠાનિયા દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

ભારતમાં સ્વદેશી હાઈડ્રોજન ઈંધણચુકત ઈલેક્ટ્રીક જહાજોનું નિર્માણ કરવામાં આવશે

- તાજેતરમાં બંદરો, શિપિંગ અને જળમાર્ગના કેન્દ્રીય મંત્રીશ્રી સર્બાનંદ સોનોવાલ દ્વારા જાહેરાત કરવામાં આવી હતી કે આગામી સમયમાં બંદરો, શિપિંગ અને જળમાર્ગ મંત્રાલય દ્વારા કોચિન શિપચાર્ડ લિમિટેડ ખાતે ભારતના પ્રથમ સ્વદેશી હાઈડ્રોજન ઈંધણચુકત ઈલેક્ટ્રીક જહાજોનું નિર્માણ અને વિકાસ કરવામાં આવશે.
- આ હાઈડ્રોજન આધારિત ઈલેક્ટ્રીક જહાજોમાં “લો ટેમ્પરેચર પ્રોટોન એક્સચેન્જ મેમ્બ્રેન ટેકનોલોજી” (Low Temperature Proton Exchange Membrane Technology) નો ઉપયોગ કરવામાં આવશે.
- સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલા આ પગલું હરિત ઊર્જા, ટકાઉ તેમજ ખર્ચ અસરકારક વૈકલ્પિક ઈંધણ ક્ષેત્રે નવીનતમ તકનીકીના ઉપયોગ હેતુ ભારત સરકારના પરિવર્તનકારી પ્રયાસોનો એક ભાગ છે.
- આ ઉપરાંત હાઈડ્રોજન ઈંધણચુકત જહાજો માટે નિયમો અને

વિનિમયો વિકસાવવા હેતુ કોચિન શિપચાર્ડ લિમિટેડ દ્વારા KPIT ટેકનોલોજિસ લિમિટેડ અને હાઈડ્રોજન ફ્યુઅલ સેલ વિકાસકર્તાઓ સાથે ભાગીદારી કરવામાં આવી છે.

- હાઈડ્રોજનચુકત ઈંધણવાળા ઈલેક્ટ્રીક જહાજોનો વિકાસ ભારતને રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે દરિયાકાંઠાના અને આંતરદેશીય જહાજોના ક્ષેત્રમાં વિશાળ તકો મેળવવા માટે સક્ષમ બનાવશે.
- આ પ્રકારના પ્રયાસોથી વર્ષ 2070 સુધીમાં કાર્બન ન્યૂટ્રલ બનવાના લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરવાના ભારતના પ્રયાસોને પણ ટેકો મળશે. અને આંતરરાષ્ટ્રીય દરિયાઈ સંગઠન (IMO) દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવેલા ધોરણોનું પાલન પણ થશે.
- જેનો ઉદ્દેશ આગામી વર્ષ 2030 સુધીમાં આંતરરાષ્ટ્રીય શિપિંગના કાર્બન ઉત્સર્જનમાં ઓછામાં ઓછું 40% અને વર્ષ 2050 સુધીમાં 70% જેટલું કાર્બન ઉત્સર્જન ઘટાડવાનો લક્ષ્યાંક છે.

ભારતનું પ્રથમ સ્વદેશી વિમાનવાહક જહાજ “INS વિક્રાંત”

- ભારતનું પ્રથમ સ્વદેશી વિમાનવાહક જહાજ “INS વિક્રાંત” ભારતીય નૌકાદળને મે, 2022ના અંત સુધીમાં સોંપવામાં આવશે અને આગામી 15 ઓગસ્ટ, 2022 ના રોજ કાર્યરત થશે.

- વર્તમાનમાં, ભારત પાસે ફક્ત એક જ વિમાનવાહક જહાજ છે. જેનું નામ “INS વિક્રમાદિત્ય” છે. તે રશિયન બનાવટનું છે.

INS વિક્રાંત

- નૌકાદળના સેવા મુક્ત થયેલા પ્રથમ વિમાનવાહક જહાજ “વિક્રાંત”ના નામ પરથી તેનું નામ રાખવામાં આવ્યું છે.
- INS વિક્રાંતને “Indigenous Aircraft Carrier-1” (IAC-1) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- ભારતીય નૌકાદળ માટે આ વિમાનવાહક જહાજનું નિર્માણ કાર્ય કેરળના કોચી ખાતે આવેલ “કોચિન શિપયાર્ડ લિમિટેડ” દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.
- ભારતમાં નિર્માણ કરવામાં આવનાર તે પ્રથમ વિમાનવાહક જહાજ છે.
- INS વિક્રાંતની લંબાઈ અને પહોળાઈ અનુક્રમે 262 મીટર અને 62 મીટર છે, જ્યારે તેની ઊંચાઈ 59 મીટર છે. તેનું કુલ વજન 40,000 ટન જેટલું છે.
- INS વિક્રાંતનું સૂત્ર “જયેમા સમ યુદ્ધિ સ્પ્રધાહ” (I defeat those who fight Against me) છે, જે ઋગ્વેદમાંથી લેવામાં આવેલ છે.

INS વિક્રાંતની વિશેષતાઓ

- INS વિક્રાંત 30 એરક્રાફ્ટના એર કમ્પોનન્ટ, Mig 29K ફાઈટર જેટ્સ, કામોવ-31 એરબોર્ન અર્લી વોર્નિંગ હેલિકોપ્ટર્સ, ટૂંક સમયમાં તૈયાર થનાર MH-60R મલ્ટિ રોલ હેલિકોપ્ટર તેમ જ સ્વદેશી અદ્યતન લાઈટ હેલિકોપ્ટરનું પણ સંચાલન કરશે.
- તે વઘુમાં વઘુ 30 નોટ (આશરે 55 કિમી. પ્રતિ કલાક) ની ઝડપ પ્રાપ્ત કરી શકે છે, તેમજ તેને ચલાવવા માટે ચાર ગેસ ટર્બાઈનનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે.
- તે 18 નોટની ઝડપે 7,500 નોટિકલ માઈલ જેટલું અંતર કાપી શકે છે.
- આ જહાજમાં ‘શક્તિ ઇલેક્ટ્રોનિક વારફેર સ્યૂટ’નો સમાવેશ પણ કરવામાં આવ્યો છે.
- આ જહાજમાંથી વિમાનને “ટેક-ઓફ” કરાવવા માટે “સ્કી જમ્પ તકનીકી” (Skijump Technology) નો ઉપયોગ કરવામાં આવશે.
- આ વિમાનવાહક જહાજને બનાવવા માટેના લગભગ 60% ઘટકો સ્વદેશી છે, જ્યારે બાકીના 40% આયાત કરવામાં આવ્યા છે.

DefConnect 2.0

- કેન્દ્રીય સંરક્ષણ મંત્રી રાજનાથ સિંહે ભારતના અગ્રણી ઉદ્યોગોમાંથી સંશોધકો અને રોકાણકારોને આકર્ષવાના ઉદ્દેશ સાથે નવી દિલ્હી ખાતે ભારતીય સંરક્ષણ સ્ટાર્ટ-અપ પ્રણાલીનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.
- સંરક્ષણ ઉત્પાદન વિભાગ (Department of Defence Production - DDP) ના નેતૃત્વ હેઠળ, સ્ટાર્ટ-અપ્સ અને વિવિધ હિતધારકો સાથે નિયમિતપણે જોડાણ કરવાની વ્યૂહરચના સાથે તેમજ સંરક્ષણ ઉત્કૃષ્ટતા માટે નવીનીકરણ હેતુ સંરક્ષણ મંત્રાલયે “Defconnect 2.0” નું આયોજન કર્યું હતું.
- DefConnect 2.0 સંરક્ષણ ક્ષેત્રે ભારતના અગ્રણી ઉદ્યોગોમાંથી મોટી સંખ્યામાં સંશોધકો અને રોકાણકારોને આકર્ષે છે.
- આ ઉપરાંત DefConnect, સંરક્ષણ શ્રેષ્ઠતા માટે સંશોધનો, સંરક્ષણ નવીનતમ સંસ્થા (Innovations for Defence Excellence, Defence Innovation Organisation : iDEX - DIO) સાથે સંકળાયેલા સંશોધકોને તેમની ક્ષમતાઓ, ઉત્પાદનો અને અત્યાધુનિક તકનીકો તેમજ ઉદ્યોગ અગ્રણીઓના લક્ષ્યો પ્રેક્ષક સુધી પ્રદર્શિત કરવા માટે એક મંચ પૂરું પાડે છે.
- DefConnect 2.0 ના ઉદ્ઘાટન દરમિયાન રાજનાથસિંહે સંરક્ષણ શ્રેષ્ઠતા માટે સંશોધન પ્રાર્થમ (iDEX-Prime) અને 6th ભારતીય સંરક્ષણ સ્ટાર્ટ-અપ ચેલેન્જ (Defence India Startup Challenges - DISC) ની પણ શરૂઆત કરાવી હતી.
- iDEX – Prime એ સતત વિકસતા સંરક્ષણ સ્ટાર્ટ - અપ્સમાં એવા સહાયક પ્રોજેક્ટ્સ છે કે જેને 1.5 કરોડથી રૂ. 10 કરોડ રૂ. સુધીની સહાયની જરૂર હોય તે હેતુથી સહાય કરવા તેની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.

iDEX (Innovations For Defence Excellence)

- iDEX ની શરૂઆત વર્ષ 2018માં વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા કરવામાં આવી હતી.,
- જે આવશ્યકપણે સંરક્ષણ અને એરોસ્પેસ ક્ષેત્રોમાં વિવિધ હિતધારકો માટે એકીકૃત મંચ પ્રદાન કરે છે.
- iDEX, સંરક્ષણ ક્ષેત્રમાં ટેકનોલોજી વિકાસ અને સંભવિત સહયોગની દેખરેખ રાખવા માટે એક મુખ્ય સંસ્થાની જેમ કાર્ય કરે છે.

બ્રહ્મોસ મિસાઇલનું પ્રથમ વિસ્તૃત ક્ષમતાયુક્ત સંસ્કરણ

- ભારતીય વાયુસેના દ્વારા બંગાળની ખાડીના પ્રદેશનાં નિર્ધારિત લક્ષ્ય પર સુખોઈ Su30 MKI ફાઇટર જેટથી બ્રહ્મોસ સુપરસોનિક ક્રૂઝ મિસાઇલ (એર લોન્ચ સંસ્કરણ) ના પ્રથમ વિસ્તૃત ક્ષમતાયુક્ત સંસ્કરણનું સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ મિસાઇલને સુખોઈ Su30 MKI ફાઇટર જેટના ફ્યુઝલેજ (વિમાનનો મુખ્ય ભાગ) માંથી ગુરૂત્વાકર્ષણ બળ દ્વારા છોડવામાં આવે છે, ત્યારબાદ મિસાઇલના બે તબક્કાવાળા એન્જિને ફાયર કરવામાં આવે છે અને તે સમુદ્રમાં ઈચ્છિત લક્ષ્ય તરફ આગળ વધે છે.

બ્રહ્મોસ મિસાઇલના પ્રથમ વિસ્તૃત ક્ષમતાયુક્ત સંસ્કરણ સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- બ્રહ્મોસ મિસાઇલના પ્રથમ વિસ્તૃત ક્ષમતાયુક્ત સંસ્કરણની રેન્જ તેની મૂળ 290 કિલોમીટરથી વધીને 350 કિલોમીટર જેટલી થઈ ગઈ છે.
- આ પરીક્ષણ દરમિયાન બ્રહ્મોસ મિસાઇલને 2.8 મેકની સુપરસોનિક ઝડપ અથવા ધ્વનિની ઝડપ કરતા લગભગ ત્રણ ગણી ઝડપ પ્રાપ્ત કરી હતી.
- બ્રહ્મોસ મિસાઇલના આ સંસ્કરણની સિદ્ધિ ભારતીય વાયુસેના, ભારતીય નૌકાદળ, સંરક્ષણ સંશોધન અને વિકાસ સંગઠન (DRDO), બ્રહ્મોસ એરોસ્પેસ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (BAPL) અને હિન્દુસ્તાન એરોનોટિક્સ લિમિટેડ (HAL) ના સમર્પિત પ્રયાસોને આભારી છે.

બ્રહ્મોસ મિસાઇલ

- બ્રહ્મોસ મિસાઇલ ભારતના સંરક્ષણ સંશોધન અને વિકાસ સંગઠન (DRDO) અને રશિયાના NPOM વચ્ચેનું સંયુક્ત સાહસ છે.
- બ્રહ્મોસ મિસાઇલનું નામ ભારતની બ્રહ્મપુત્રા અને રશિયાની મોસ્કવા નદી પરથી રાખવામાં આવ્યું છે.
- આ બે તબક્કાવાળી મિસાઇલ છે, જેના પ્રથમ તબક્કામાં સોલિડ પ્રોપેલન્ટ એન્જિન અને બીજા તબક્કામાં લિક્વિડ રેમજેટ એન્જિનનો ઉપયોગ થાય છે.
- આ એક મલ્ટિ પ્લેટફોર્મ મિસાઇલ છે એટલે કે તેને જમીન, હવા અને સમુદ્રમાંથી લોન્ચ કરી શકાય છે. આ મિસાઇલ “Fire and Forgets” ના સિદ્ધાંત પર કાર્ય કરે છે, એટલે કે તેને લોન્ચ કર્યા પછી દિશા નિર્દેશની જરૂર પડતી નથી.
- બ્રહ્મોસ મિસાઇલ હાલમાં 2.8 મેક (ધ્વનિની ગતિ કરતા લગભગ 3 ગણી વધુ ઝડપી) ની ઝડપ સાથે વિશ્વની સૌથી ઝડપી ક્રૂઝ મિસાઇલ છે.
- બ્રહ્મોસ મિસાઇલ ધ્વનિની ગતિ કરતા લગભગ 3 ગણી વધુ ઝડપ ધરાવતી હોવાથી ભારતના દુશ્મન પાડોશી દેશ સામે વ્યૂહાત્મક વાયુશક્તિ પ્રદાન કરે છે.

તાજેતરમાં બ્રહ્મોસ સુપરસોનિક મિસાઇલના એન્ટિશિપ સંસ્કરણનું સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું

- ભારતીય નૌકાદળ તેમજ આંદામાન અને નિકોબાર કમાન્ડ (ANC) દ્વારા તાજેતરમાં બ્રહ્મોસ સુપરસોનિક મિસાઇલના એન્ટિશિપ સંસ્કરણનું સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું. આંદામાન અને નિકોબાર કમાન્ડ એ આંદામાન અને નિકોબાર ટાપુઓમાં આવેલા પોર્ટ બ્લેર સ્થિત ભારતીય શસસ્ત્ર દળોનું પ્રથમ અને એકમાત્ર “Tri Service Theatre command” છે.
- આ પહેલા ભારતીય વાયુસેના દ્વારા પૂર્વીય દરિયા કિનારે સુખોઈ ફાઇટર જેટમાંથી બ્રહ્મોસ મિસાઇલનું સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- ઉપરાંત માર્ચ, 2022 માં પણ ભારતીય નૌકાદળે હિંદ મહાસાગરમાં સ્ટીલ્ય ડિસ્ટ્રોયરથી બ્રહ્મોસ મિસાઇલના અદ્યતન સંસ્કરણનું સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કર્યું હતું.
- બ્રહ્મોસ મિસાઇલને ભારત અને રશિયાની સરકારી સંરક્ષણ એજન્સીઓએ મળીને બનાવી છે.

બ્રહ્મોસનું અદ્યતન સંસ્કરણ

- બ્રહ્મોસ મિસાઇલને શરૂઆતમાં 290 કિલોમીટરની રેન્જ સાથે વિકસાવવામાં આવી હતી.
- મિસાઇલ ટેકનોલોજી કંટ્રોલ રિજીમ (MTCR)ના દિશા - નિર્દેશો અનુસાર આ મિસાઇલની રેન્જ મૂળરૂપે 290 કિલોમીટરની હતી.
- જો કે, જૂન 2016 માં MTCR કલબમાં ભારતના પ્રવેશને પગલે આ સીમા 450 કિલોમીટર અને ત્યારબાદના તબક્કે 600 કિલોમીટર સુધી વિસ્તારીત કરવાની યોજના છે.

કેન્દ્રીય રક્ષામંત્રીએ મુંબઈ ખાતે INS સુરત અને INS ઉદયગિરીને લોન્ચ કર્યા

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય રક્ષામંત્રી રાજનાથ સિંહે ફ્રિગેટ INS ઉદયગિરી અને નૌકાદળના વિનાશક યુદ્ધ જહાજ INS સુરતને મુંબઈ ખાતે લોન્ચ કર્યા હતા. આ બંને જહાજોને લગભગ વર્ષ 2025 સુધીમાં સેવારત કરવામાં આવશે.

INS સુરત

- INS 'સુરત' એ 'પ્રોજેક્ટ 15B' પ્રોગ્રામ હેઠળ રજૂ કરવામાં આવેલી ચોથી અને અંતિમ સ્ટીલ્થ ડિસ્ટ્રોયર છે.
- INS સુરત જહાજનું નામ ગુજરાતનાં વાણિજ્યિક કેન્દ્ર એવા સુરત શહેરના નામ પરથી રાખવામાં આવેલું છે, વળી સુરતનું નામ ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ પણ અગત્યનું છે કારણકે અહીં 16મી અને 18મી સદીમાં બાંધવામાં આવેલા જહાજો તેમના લાંબા આયુષ્ય માટે પ્રખ્યાત હતા.
- આ જહાજનું બાંધકામ બ્લોક કન્સ્ટ્રક્શન મેથડોલોજીનો ઉપયોગ કરીને કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં જહાજના જુદાં-જુદાં ભાગોનું બાંધકામ અલગ-અલગ ભૌગોલિક સ્થાનો પર કરાય છે અને બાદમાં તેને મઝગાંવ ડોક શિપબિલ્ડર્સ લિમિટેડ ખાતે એકબીજા સાથે જોડવામાં આવે છે.
- ઉલ્લેખનીય છે કે 'પ્રોજેક્ટ 15B' હેઠળ રજૂ કરવામાં આવેલું સૌપ્રથમ ગાઈડેડ મિસાઈલ વિનાશક જહાજ INS વિશાખાપટ્ટનમ હતું, જેને વર્ષ 2021 માં સેવારત કરવામાં આવ્યું હતું.
- ત્યાર બાદ મોર્બુગાઓ અને ઈમ્ફાલ જહાજો લોન્ચ કરવામાં આવ્યા હતા જે હાલમાં ટ્રાયલના વિવિધ તબક્કામાં રહેલા છે.

પ્રોજેક્ટ 15B

- વર્ષ 2011 માં રૂ. 29,643.74 કરોડના પ્રોજેક્ટ-15B પ્રોગ્રામ હેઠળ દેશના ચારે ખૂણા પર આવેલા અગત્યના શહેરોના નામ પર ચાર યુદ્ધ જહાજો; વિશાખાપટ્ટનમ, મોર્બુગાઓ, ઈમ્ફાલ અને સુરત બનાવવાના કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- આ જહાજો અત્યાધુનિક હથિયારો, સેન્સરો, અદ્યતન સ્ટીલ્થ સુવિધાઓ અને ઉચ્ચ કક્ષાના ઓટોમેશન સાથે તકનીકી દૃષ્ટિએ વિશ્વના સૌથી વધુ અદ્યતન ગાઈડેડ મિસાઈલ ડિસ્ટ્રોયર્સ પૈકીના છે.
- જહાજોની ખાસિયત છે કે તે બ્રહ્મોસ સુપરસોનિક ક્રૂઝ મિસાઈલ અને લોંગ રેન્જ સરફેસ-ટુ-એર મિસાઈલ (SAM)થી સજ્જ છે.
- ઉપરાંત આ જહાજો પર મધ્યમ-શ્રેણીની જમીન-થી-હવામાં માર કરી શકતી મિસાઈલો (SAMs), સ્વદેશી બનાવટની ટોર્પિડો ટ્યુબ લોન્ચર્સ, સ્વદેશી એન્ટિ-સબમરીન રોકેટ લોન્ચર્સ અને 76-mm સુપર રેપિડ ગન માઉન્ટ જેવી કેટલીક સ્વદેશી શસ્ત્ર પ્રણાલીઓ આવેલી છે.

INS ઉદયગિરી

- આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્યમાં આવેલી ઉદયગિરી પર્વતમાળા અને અગાઉ 1976 થી 2007 સુધી વિવિધ મુશ્કેલ કામગીરી હાથ ધરી સેવાનિવૃત્ત થયેલા લિએન્ડર ક્લાસ ASW ફ્રિગેટ 'ઉદયગિરી' ની પાછળ આ જહાજનું નામ 'INS ઉદયગિરી' રાખવામાં આવ્યું છે.
- INS ઉદયગિરી એ 'પ્રોજેક્ટ 17A' ફ્રિગેટ પ્રોગ્રામ હેઠળ બનાવવામાં આવેલ ત્રીજું જહાજ છે.
- અગાઉ 2019 અને 2020માં પ્રોજેક્ટ 17A હેઠળ પ્રથમ બે જહાજો INS નિલગિરી અને INS હિમગિરી અનુક્રમે મઝગાંવ ડોક અને ગાર્ડન રીય શિપબિલ્ડર્સ દ્વારા લોન્ચ કરવામાં આવ્યા હતા.

જહાજોની રચના

- બંને જહાજોની ડિઝાઈન ડિરેક્ટોરેટ ઓફ નેવલ ડિઝાઈન (DND) દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવી છે.
- તેનું બાંધકામ મુંબઈ ખાતેના મઝગાંવ ડોક શિપબિલ્ડર્સ લિમિટેડ (MDL) દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.

જહાજનું નામ	લંબાઈ	ઝડપ	વજન
INS સુરત	163 મીટર	56 km /h	7,400ટન
INS ઉદયગિરી	149 મીટર	52 km /h	6,670 ટન

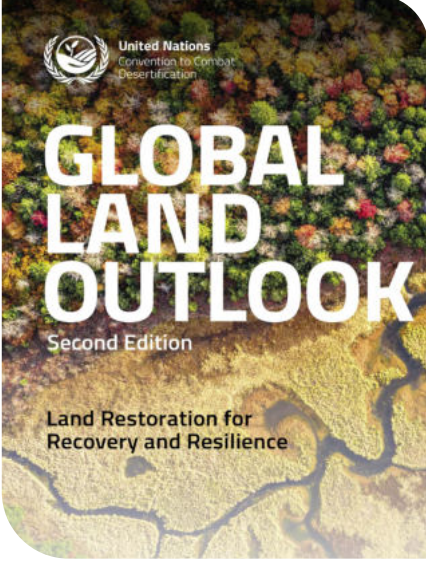
પ્રોજેક્ટ 17A (પ્રોજેક્ટ -17 આલ્ફા ફ્રિગેટ્સ)

- પ્રોજેક્ટ 17A હેઠળ કાર્યરત થઈ રહેલા જહાજો અગાઉના શિવાલિક ક્લાસ કે P17 ફ્રિગેટ્સની સાપેક્ષે સુધારો થઈને બનેલા જહાજો છે.
- તેમાં અદ્યતન શસ્ત્રો, સુધારેલ સ્ટીલ્થ સુવિધાઓ, અદ્યતન પ્લેટફોર્મ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ્સ અને સુધારેલા સેન્સર આવેલા છે.
- આ પ્રોગ્રામ હેઠળ કુલ સાત જહાજોનું નિર્માણ કરવામાં આવી રહ્યું છે જેમાં 4 મુંબઈ ખાતેના મઝગાંવ ડોક શિપબિલ્ડર્સ લિમિટેડ દ્વારા અને 3 કોલકાતા ખાતેના ગાર્ડન રીય શિપબિલ્ડર્સ એન્ડ એન્જિનિયર્સ લિમિટેડ (GRSE) દ્વારા બનાવવામાં આવી રહ્યા છે.

પર્યાવરણ વિશેષ

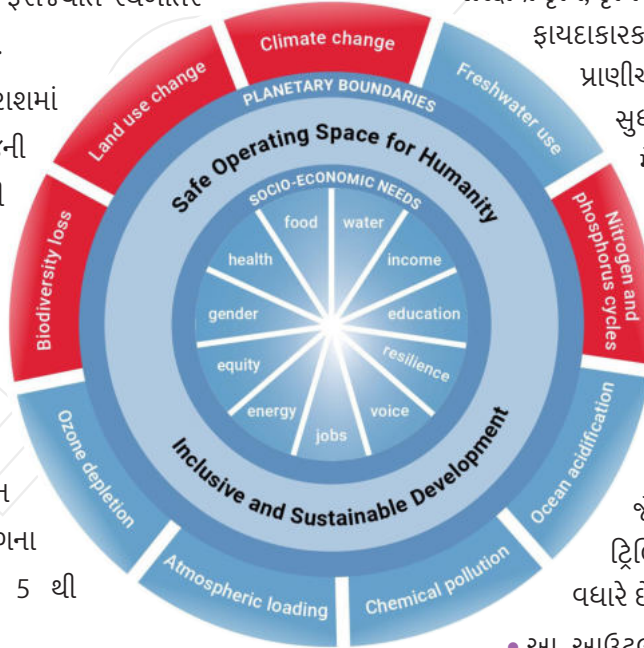
UNCCDએ ગ્લોબલ લેન્ડ આઉટલૂક – 2022 પ્રકાશિત કર્યો

- ગ્લોબલ લેન્ડ આઉટલૂક (Global land Outlook – GLO) એ યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ટૂ કોમ્બેટ ડેઝર્ટિફિકેશન (UNCCD) નું મુખ્ય પ્રકાશન છે, જે જમીન સંબંધિત નવી અને પરિવર્તનકારી નીતિઓનું પ્રદર્શન કરે છે.
- ગ્લોબલ લેન્ડ આઉટલૂક વૈશ્વિક અને રાષ્ટ્રીય સ્તરે જમીન વ્યવસ્થાપનના આયોજન માટે માર્ગદર્શન પૂરું પાડે છે. ઉપરાંત તે ઉત્કૃષ્ટ જમીન વ્યવસ્થાપનના મૂળભૂત મહત્વને સમજાવીને જમીન ઉપયોગની નીતિ અને પ્રથા પર ચર્ચાને સરળ બનાવવાના વ્યાપક પ્રયાસનો એક ભાગ છે.
- ગ્લોબલ લેન્ડ આઉટલૂકની પ્રથમ આવૃત્તિ સપ્ટેમ્બર, 2017માં ચીનના ઓર્ડોસમાં આયોજિત COP-13 ખાતે રજૂ કરવામાં આવી હતી. વર્તમાનમાં ગ્લોબલ લેન્ડ આઉટલૂકની દ્વિતીય આવૃત્તિ બહાર પાડવામાં આવી હતી, જે કોટ ઈ' આઈવોરના અભિદજાન ખાતે 9 થી 20 મે, 2022 દરમિયાન આયોજિત થનારા UNCCDના COP-15 સત્રમાં રજૂ કરવામાં આવશે.
- આ આઉટલૂક મુજબ જો જમીન ઉપયોગ સંબંધિત વર્તમાન વલણો ચાલુ રહેશે તો લગભગ 16 મિલિયન ચોરસ કિલોમીટર જમીન (વર્તમાન દક્ષિણ અમેરિકાના કદ જેટલી) એટલે કે કુલ જમીનના 11% જેટલી જમીન આગામી વર્ષ 2050 સુધીમાં ધોવાણ પામશે.

ગ્લોબલ લેન્ડ આઉટલૂકની મહત્વની બાબતો

- જમીનનું ધોવાણ ગંભીર આબોહવા – પ્રેરિત વિક્ષેપને પ્રેરિત કરશે જેના પરિણામે ખાદ્ય પુરવઠામાં વિક્ષેપ, ફરજિયાત સ્થળાંતર અને પ્રજાતિઓની લુપ્તતામાં વધારો થશે.
- આ આઉટલૂક મુજબ જમીનના વપરાશમાં ફેરફાર, જમીન ધોવાણ અને કૃષિ ઉપજની વૃદ્ધિમાં ઘટાડો થવાથી વર્ષ 2015 થી 2050 સુધીના સમયગાળા દરમિયાન કાર્બન ઉત્સર્જનના વધારાના 69 ગીગાટન ઉત્સર્જનના આગાહી કરવામાં આવી છે.
- પરંતુ જો વિવિધ પ્રયાસો સાથે સંભવિત પાંચ અબજ હેક્ટરમાં મોટા પાયે જમીન પુનઃ સંગ્રહ કરવામાં આવે તો મોટાભાગના વિકાસશીલ દેશોમાં પાકની ઉપજમાં 5 થી 10%નો વધારો થઈ શકે છે.
- વર્ષ 2015થી 2050ની વચ્ચે માટીના કાર્બનમાં વધારો અને ઉત્સર્જનમાં ઘટાડો થવાને કારણે કાર્બન સ્ટોકમાં પણ ચોખ્ખો 17 ગીગાટનનો વધારો થશે.

- આ આઉટલૂકમાં જમીન ધોવાણ અટકાવવાના પગલાઓમાં સંરક્ષણ કૃષિ, કૃષિ વનીકરણ અને સિલ્વો પાશ્વર (પરસ્પર ફાયદાકારક રીતે વૃક્ષો, ઘાસચારો અને પાળેલા પ્રાણીઓના ચરાઈને એકીકૃત કરવાની પ્રથા), સુધારેલ ચરાઈ વ્યવસ્થાપન અને ઘાસના મેદાનોનું પુનર્વસન તેમજ વન વાવેતરનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
- આ આઉટલૂકમાં જણાવ્યા મુજબ જમીનને પુનઃ સ્થાપિત કરવા અને ધોવાણ, ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જન તેમજ જૈવવિવિધતાના નુકસાનને ઘટાડવાનું આર્થિક વળતર દર વર્ષે 125 થી 140 ટ્રિલિયન USD જેટલું થઈ શકે છે, જે વર્ષ 2021માં 93 ટ્રિલિયનની વૈશ્વિક GDPના 50% જેટલું વધારે છે.
- આ આઉટલૂક મુજબ વૈશ્વિક સ્તરે આગામી વર્ષ 2030 સુધીમાં જમીન પુનઃ સ્થાપિત કરવા માટે નોંધપાત્ર પરિણામો પ્રાપ્ત કરવા હેતુ વાર્ષિક ઓછામાં ઓછા 300 બિલિયન USDની જરૂર પડશે, જે હાલમાં વિકસિત દેશોમાં ખેડૂતોને આપવામાં આવી સબસિડીની રકમ કરતાં ઘણી ઓછી રકમ છે.

દ્વિન સાયકલોન સિસ્ટમ : અસાની અને કરીમ ચક્રવાત

- તાજેતરમાં ઉત્તર ગોળાર્ધમાં એટલેકે બંગાળની ખાડીના દક્ષિણ પૂર્વીય ભાગમાં ઉત્પન્ન થયેલા અને ભારતના પૂર્વીય કાંઠા પર ત્રાટકેલા ઉષ્ણકટિબંધિય ચક્રવાતના સમયગાળા દરમિયાન જ પૃથ્વીના દક્ષિણ ગોળાર્ધમાં પણ લગભગ એકસમાન રેખાંશ પર એક બીજું ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત ઉત્પન્ન થયું અને ઓસ્ટ્રેલિયાના ઉત્તર-પશ્ચિમ કાંઠા પાસેના સમુદ્રી વિસ્તાર તરફ આગળ વધ્યું હતું.
- આ પ્રકારે એકસાથે બે ચક્રવાતો ઉદ્ભવવાની ઘટના સામાન્ય છે. બંગાળની ખાડીમાં થઈને ભારતના પૂર્વીય કાંઠે આવેલા ચક્રવાતને શ્રીલંકા દ્વારા 'અસાની' નામ આપવામાં આવ્યું હતું, જ્યારે ઓસ્ટ્રેલિયા તરફ આગળ વધેલા ચક્રવાતને સેશેલ્સ દ્વારા "કરીમ" નામ આપવામાં આવ્યું હતું. શ્રીલંકાની સ્થાનિક એવી સિંહાલી ભાષામાં અસાની શબ્દનો અર્થ 'ક્રોધ' કે 'રોષ' (Wrath) એવો થાય છે.
- સામાન્ય રીતે, ઉત્તર હિંદ મહાસાગર વિસ્તારમાં (બંગાળની ખાડી અને અરબી સમુદ્ર)માં ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતો ચોમાસા પહેલા (એપ્રિલથી જૂન) અને ચોમાસા પછીના (ઓક્ટોબરથી ડિસેમ્બર) સમયગાળા દરમિયાન વિકસે છે. તેમ છતાં દુર્લભ પ્રસંગોએ જૂન અને સપ્ટેમ્બર મહિનામાં પણ ચક્રવાતની રચના થાય છે.
- ભારતના સંદર્ભે અસાની આ વખતની ચક્રવાતીય મોસમનું સૌથી પહેલું ચક્રવાત છે, જેને 110-120 કિલોમીટર પ્રતિકલાકની ઝડપે ફૂંકાતા પવનોને કારણે મૌસમ વિભાગ દ્વારા 'Severe Cyclone'ની કેટેગરીમાં મૂકવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે 112 કિલોમીટર પ્રતિકલાકના પવનો ધરાવતા કરીમ ચક્રવાતને હરિકેન કેટેગરી-2માં દર્શાવવામાં આવ્યું હતું.
- અસાની પહેલા નજીકના ભૂતકાળમાં ભારતીય સમુદ્રી કાંઠા પર ત્રાટકેલા ચક્રવાતોના નામો: તૌક્ટે, યાસ, નિસર્ગ અને અમ્ફાન. નોંધનીય છે કે અસાની પછી આવનાર ચક્રવાતને 'સિતરંગ' નામ આપવામાં આવશે જે નામ થાઈલેંડ દ્વારા સૂચવવામાં આવ્યું છે.

ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત

- ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત એ એક તીવ્ર ઝડપે ચક્રાકાર ફરતું વાવાઝોડું છે, જે કેન્દ્રમાં નીચા વાતાવરણીય દબાણ, કેન્દ્રની બહાર ખૂબ ઝડપે ચક્રાકારે ફરતા પવનો અને ભારે વરસાદ સાથે; ગરમ ઉષ્ણકટિબંધીય મહાસાગરો પર ઉદ્ભવે છે.
- ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતોની મુખ્ય લાક્ષણિકતા ચક્રવાતના કેન્દ્રનો ભાગ છે જેને 'આંખ' (Eye) છે આ વિસ્તારમાં ચોખ્ખું આકાશ, શાંત પવનો, ગરમ તાપમાન અને નીચું વાતાવરણીય દબાણ અનુભવાય છે.
- આ ચક્રવાતી તોફાનો ઉત્તર ગોળાર્ધમાં ઘડિયાળના કાંટાની વિરુદ્ધ દિશામાં અને દક્ષિણ ગોળાર્ધમાં ઘડિયાળના કાંટાની દિશામાં ફરે છે.
- વિશ્વમાં આવા ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતોને જુદાજુદા પ્રદેશો અનુસાર વિવિધ નામે ઓળખવામાં આવે છે. જેમકે ઉત્તર એટલાન્ટિક અને પૂર્વ પેસિફિકમાં હરિકેન, દક્ષિણપૂર્વ એશિયા અને ચીનમાં ટાયફૂન, દક્ષિણ-પશ્ચિમ પેસિફિક અને હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત કે સાયકલોન તથા ઉત્તર-પશ્ચિમ ઓસ્ટ્રેલિયામાં વિલી-વિલી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- સામાન્ય રીતે 27° સે થી વધુ તાપમાન સાથે વિશાળ સમુદ્ર સપાટી, કોરિઓલિસ બળની હાજરી, ઊર્ધ્વ દિશા તરફ જતાં પવનોની ગતિમાં ઓછો ફેરફાર થતો હોય તથા પહેલાથી અસ્તિત્વમાં રહેલો નિમ્ન દબાણ ધરાવતો વિસ્તાર ચક્રવાત રચાવાની સંભાવના વધારી દે છે.

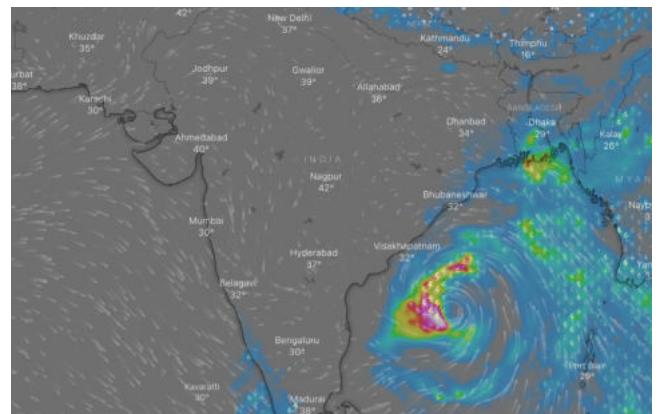
ચક્રવાતોનું વર્ગીકરણ

કેટેગરી	પવનોની ઝડપ
ગંભીર(Severe)	48-63 નોટ
અત્યંત ગંભીર(Very Severe)	64-90 નોટ
અત્યંત ગંભીર(Extreme Severe)	91-119 નોટ
સુપર સાયકલોનિક સ્ટોર્મ	120 નોટ અથવા વધુ

- નોંધ : એક નોટ બરાબર 1.85 કિલોમીટર પ્રતિકલાક.

હરિકેન કેટેગરી

- પવનની ગતિના આધારે હરિકેનને પાંચ શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.
- હરિકેનની વિનાશક શક્તિને માપવા માટે એટલાન્ટિક મહાસાગરમાં સેફિર-સિમ્પસન વિન્ડ સ્કેલનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

દિવન સાયકલોન સિસ્ટમ (પ્રતિરૂપ ચક્રવાત પ્રણાલી)

- પૃથ્વીના ભ્રમણ સાથે વેગીલા પવન અને ચોમાસાની (ભેજવાળી હવાની) પ્રણાલીની આંતરપ્રક્રિયા દ્વારા એકબીજા સાથે સમન્વય (sync) માં રહેલા જોડિયા/પ્રતિરૂપ ચક્રવાતોનું નિર્માણ થાય છે.
- ઘણીવાર આ જોડિયા ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતોનું નિર્માણ વિષુવવૃત્તીય રોસબી તરંગો - 4,000 થી 5,000 કિલોમીટરની તરંગલંબાઈ ધરાવતા સમુદ્રી મોજા તથા વાતાવરણીય તરંગોના કારણે થાય છે.
- રોસબી તરંગોને નરી આંખે જોઈ શકાતાં નથી, પરંતુ ઉપગ્રહો દ્વારા લેવાતી છબીઓના વિશ્લેષણ અને નિરીક્ષણ ઉપગ્રહોની મદદ વડે તેની હાજરી પારખી શકાય છે.
- આ રોસબી તરંગોના કારણે ક્ષોભાવરણમાં રહેલી હવાનું દ્વિસ્થિતિ થાય છે, જે ને “વાર્ટીસિટી” (Vorticity) કહે છે, પરિણામે એવી વાતાવરણીય પ્રણાલી રચાય છે જેની બાઉન્ડ્રી પરની ભેજવાળી હવા ધીમે ધીમે ઊંચકાય છે.
- આ હવાના ઊંચકાવાથી તેમાં રહેલો ભેજ ઠરે છે અને વાદળો રચાય છે, સાથો સાથ આ ઠારણ પ્રક્રિયાથી ભેજમાં રહેલી સુષુપ્ત ગરમી (Latent heat) છૂટી પડે છે.
- આ ગરમીથી આસપાસના વાતાવરણની હવાનો મોટો જથ્થો ગરમ થઈ વજનમાં હળવો હોવાથી વધુ ઉપર ચઢે છે.
- આ ખાલી જગ્યાને પુરવા માટે આસપાસના વાતાવરણ માંથી વધુ ભેજવાળી ઘસી આવે છે અને આમ ઉપર મુજબની સમગ્ર પ્રક્રિયાનું પુનરાવર્તન થયા કરે છે.
- સમયાંતરે અમુક ચોક્કસ તાપમાન અને વાતાવરણીય પરિસ્થિતિનું નિર્માણ થાય ત્યારે ઉત્તર ગોળાર્ધમાં ઘડિયાળના કાંટાની વિરુદ્ધ દિશામાં ઘૂમતો એક વમળ (vortex) રચાય છે, જ્યારે દક્ષિણ ગોળાર્ધમાં તેનું પ્રતિબિંબ હોય તેમ લગભગ સરખા રેખાંશો પર ઘડિયાળના કાંટાની દિશામાં ઘૂમતો વમળ રચાય છે તેને ટ્રોપીકલ ડિસ્ટર્બન્સ કહે છે, જ્યાં 35-37 કિ.મી. પ્રતિકલાકની ઝડપે પવનો ફૂંકાય છે.
- જેમજેમ આ વમળની ઘૂમવાની ઝડપ અને તેમાં ઘસી આવતી ભેજવાળી હવાનો જથ્થો વધતો જાય તેમ તેમ ટ્રોપીકલ ડિસ્ટર્બન્સ શક્તિશાળી બનતું જાય છે અને સમયાંતરે ટ્રોપીકલ ડિપ્રેશનમાં ફેરવાય છે.
- ટ્રોપીકલ ડિપ્રેશનમાં 60-62 કિ.મી. પ્રતિકલાકના ઝડપે પવનો ફૂંકાય છે, જેની ઝડપ 100-118 કિ.મી. પ્રતિકલાક થાય એટલે તેને ટ્રોપીકલ સ્ટોર્મ કે ચક્રવાત કહે છે.
- આમ રોસબી તરંગો માંથી જ ઘણી વાર જોડિયા ચક્રવાત રચાય છે.

હિન્દ મહાસાગરમાં ચક્રવાતોનું વર્ગીકરણ

- મેક્સિમમ સસ્ટેઈન્ડ સરફેસ વિન્ડ સ્પીડ (સપાટી પર પવનની મહત્તમ ગતિ)ના આધારે ભારતીય હવામાન વિભાગ દ્વારા જે તે ચક્રવાતોનું વર્ગીકરણ કરાય છે.
- વર્ષ 2000માં ઓમાનના મસ્કત ખાતે આયોજિત એક સત્રમાં વિશ્વ હવામાન સંસ્થા દ્વારા બંગાળની ખાડી અને અરબી સમુદ્રમાં ઉદ્ભવતાં ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતોને નામ આપવા માટે સૈદ્ધાંતિક રીતે સહમતી આપી હતી. જે દરમિયાન બાંગ્લાદેશ, ભારત, માલદીવ્સ, મ્યાનમાર, ઓમાન, પાકિસ્તાન, શ્રીલંકા અને થાઈલેન્ડ દ્વારા નામોની યાદી પ્રસ્તાવિત કરવામાં આવી હતી.
- બાદમાં સપ્ટેમ્બર 2018 દરમિયાન ઈરાન, કતાર, સાઉદી અરેબિયા, સંયુક્ત આરબ અમીરાત અને યમન દેશો પણ તેમાં નામો પ્રસ્તાવિત કરવા સહમત થયા હતા, આમ 13 સભ્ય દેશો દ્વારા પ્રસ્તાવિત કરાયેલા કુલ 169 નામોની યાદી બની જેમાંથી ક્રમાનુસાર ચક્રવાતોને નામ આપવામાં આવે છે.
- નોંધનીય છે કે ઉત્તર હિન્દ મહાસાગર પર ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતોનું નામકરણ કરવાનું સપ્ટેમ્બર 2004 થી શરૂ થયું હતું.

ભારતીય હવામાન વિભાગ (IMD)

- તે ભારત સરકારના પૃથ્વી વિજ્ઞાન મંત્રાલય હેઠળ કાર્યરત એજન્સી છે.
- તે દેશમાં હવામાનશાસ્ત્રીય અવલોકનો, હવામાનની આગાહી અને સિસ્મોલોજી માટે જવાબદાર મુખ્ય સંસ્થા છે.
- IMDની સ્થાપના 1875માં થઈ હતી.
- **મુખ્યમથક :** મૌસમ ભવન, નવી દિલ્હી
- **ડિરેક્ટર જનરલ :** ડો.મૃત્યુંજય મોહપાત્રા

વિશેષ : રોસબી તરંગો

- કોઈપણ ઘૂમતા પ્રવાહીમાં અમુક તરંગો કુદરતી રીતે ઉત્પન્ન થાય, તે જ રીતે પૃથ્વી પરના સમુદ્રો અને વાતાવરણમાં પણ પૃથ્વીના પરિભ્રમણને કારણે અમુક તરંગો (Waves) ઉત્પન્ન થાય છે; જે હવામાનની વિશિષ્ટ ઘટનાઓ અને ખુદ હવામાનને તેનું સ્વરૂપ આપવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે.
- પૃથ્વીના પરિભ્રમણને કારણે ઉદ્ભવતા આવા પ્રકારના તરંગોની સૌપ્રથમ સમજૂતી પ્રખ્યાત હવામાનશાસ્ત્રી કાર્લ-ગુસ્ટાફ રોસબી દ્વારા આપવામાં આવી હતી, જેની યાદમાં આવા તરંગોને “રોસબી તરંગો” કહે છે.
- આ તરંગો ઉષ્ણકટિબંધીય પ્રદેશોની ગરમીને ધ્રુવો તરફ અને ધ્રુવોની ઠંડીને ઉષ્ણકટિબંધીય પ્રદેશો તરફ લાવીને એક પ્રકારે વાતાવરણીય ઉષ્ણતામાનનું સંતુલન જાળવવામાં મદદ કરે છે.

રણના વધારા સામે લડવા માટે COP-15 સત્ર

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રીશ્રી ભૂપેન્દ્ર યાદવ દ્વારા કોટ ઈ' આઈવોર (પશ્ચિમ આફ્રિકા) ખાતે આયોજિત 'યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ટુ કોમ્બેટ ડેઝર્ટિફિકેશન' (United Nations Convention to Combat Desertification – UNCCD) ની કોન્ફરન્સ ઓફ ધ પાર્ટીઝના પંદરમાં (COP-15) સત્રને સંબોધન કરવામાં આવ્યું હતું.

COP-15 સત્ર સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- Covid-19 પરિસ્થિતિ દરમિયાન પણ ભારત દ્વારા જમીનનું અધ:પતન અટકાવવા અને તેને ઘટાડવાના વૈશ્વિક ઉદ્દેશને હાંસલ કરવા માટે વિશ્વના દેશોને એકસાથે લાવવામાં મોટો ફાળો આપવામાં આવ્યો હતો.
- યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ટુ કોમ્બેટ ડેઝર્ટિફિકેશનમાં ભારતના પ્રમુખપદ દરમિયાન G-20 દેશોના નેતાઓએ જમીનના અધ: પતનને અટકાવવા અને નવા કાર્બન સિંક વિકસાવવાના મહત્વને ઓળખીને આગામી વર્ષ 2030 સુધીમાં સામૂહિક રીતે 1 ટ્રિલિયન વૃક્ષો વાવવાનું મહત્વાકાંક્ષી લક્ષ્ય નક્કી કર્યું તેમજ આ વૈશ્વિક લક્ષ્યને હાંસલ કરવા માટે અન્ય દેશોને G-20 દેશોની સાથે જોડાવવા ભારત દ્વારા વિનંતી પણ કરવામાં આવી.
- COP - 15 અંતર્ગત યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ટુ કોમ્બેટ ડેઝર્ટિફિકેશનના 197 પક્ષો દ્વારા કરવામાં આવેલા ઠરાવો દ્વારા જમીનનો પુન: સંગ્રહ અને દુષ્કાળની સ્થિતિસ્થાપકતા માટે ટકાઉ ઉકેલોને પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવશે.
- આ ઉપરાંત દુષ્કાળ, જમીનનો પુન: સંગ્રહ અને જમીનના અધિકારો, લિંગ સમાનતા અને યુવા સશક્તિકરણ સહિતના સંલગ્ન મુદ્દાઓનો COP – 15 પરિષદની મુખ્ય પ્રાથમિકતાઓમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.
- COP – 15 ની થીમ:- જમીન, જીવન, વારસો અછતથી સમૃદ્ધિ સુધી (Land, Life, Legacy : From Scarcity to Prosperity)

રણનો વધારો (Desertification)

- જમીનનું રણમાં પરિવર્તન થવું એ સૂકી જમીનની જૈવિક અથવા આર્થિક ઉત્પાદકતામાં ઘટાડો અથવા નુકસાન તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે.
- શુષ્ક, અર્ધ શુષ્ક અને શુષ્ક પેટા ભેજવાળા વિસ્તારોમાં જમીનનું રણમાં પરિવર્તિત થવું એ આબોહવાની ભિન્નતા અને માનવ પ્રવૃત્તિઓ સહિતના વિવિધ પરિબલોને કારણે પરિણમે છે.

રણ વધારાના કારણો

(1) માટીના આવરણનું ઘોવાણ (Loss of Soil Cover)

- મુખ્યત્વે વરસાદ અને જમીન સપાટી પરના પાણીના વહેણને કારણે

માટીના આવરણનું ઘોવાણ એ રણમાં થતા વધારાનું સૌથી મોટું કારણ છે.

- જંગલો કાપવાથી જમીન પર પ્રતિકૂળ અસર થાય છે અને જમીનના રણમાં થતા વધારાનું કારણ બને છે.

(2) વનસ્પતિનું અધ:પતન (Vegetation Degradation)

- વનસ્પતિના અધ:પતનને “વનસ્પતિ આવરણની ઘનતા, માળખું, પ્રજાતિઓની રચના અથવા ઉત્પાદકતામાં અસ્થાયી અથવા કાયમી ઘટાડો” તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે.

(3) પાણી દ્વારા ઘોવાણ (Water Erosion)

- પાણીના ઘોવાણના લીધે જમીન, ખરાબ જમીનમાં પરિણમે છે, જે પોતે જમીનના રણમાં થતા વધારાનો પ્રારંભિક તબક્કો છે.

(4) પવન દ્વારા ઘોવાણ (Wind Erosion)

- પવન દ્વારા રેતીનું અતિક્રમણ જમીનની ફળદ્રુપતા ઘટાડે છે અને જમીનના રણમાં થતા વધારા માટે સંવેદનશીલ બનાવે છે.

(5) આબોહવામાં ફેરફાર (Climate Change)

- આબોહવાકીય ફેરફારો જેવા કે તાપમાન, વરસાદ, સૌર કિરણોત્સર્ગ અને પવનના અવકાશી સ્વરૂપમાં ફેરફાર જમીનને રણમાં પરિવર્તિત કરી શકે છે.

ભારતનો પ્રથમ શુદ્ધ ગ્રીન હાઈડ્રોજન પ્લાન્ટ આસામ ખાતે કાર્યરત

- તાજેતરમાં ઓઈલ ઈન્ડિયા લિમિટેડ (Oil India Limited - OIL) દ્વારા પ્રાયોગિક ધોરણે ભારતનો પ્રથમ શુદ્ધ ગ્રીન હાઈડ્રોજન પ્લાન્ટ આસામના “જેરહાટ પંપ સ્ટેશન” ખાતે કાર્યરત કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ પ્લાન્ટ પ્રતિદિન 10kgની સ્થાપિત ક્ષમતા ધરાવે છે. ઉપરાંત, આ પ્લાન્ટ 100 kw એનિયન એક્સચેન્જ મેમ્બ્રેન(Anion Exchange Membrane - AEM) ઈલેક્ટ્રોલાઈઝર એરેનો ઉપયોગ કરીને 500 kw સોલાર પ્લાન્ટ દ્વારા ઉત્પન્ન થતી વીજળીમાંથી ગ્રીન હાઈડ્રોજનનું ઉત્પાદન કરે છે. આ પ્લાન્ટની સ્થાપના સાથે જ ભારતમાં પ્રથમ વખત AEM ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવામાં આવી રહ્યો છે.

ગ્રીન હાઈડ્રોજન

- ગ્રીન હાઈડ્રોજન એ હાઈડ્રોજન ગેસ છે, જે પાણીના વિદ્યુત વિચ્છેદન(Electrolysis of water) દ્વારા બનાવવામાં આવે છે.
- વિદ્યુત વિચ્છેદન એ પાણીને હાઈડ્રોજન અને ઓક્સિજનમાં વિભાજિત કરવા માટેની ઊર્જા-સઘન પ્રક્રિયા છે, જે પુન: પ્રાપ્ત (Renewable) ઊર્જા દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- સ્વચ્છ ઊર્જાના સ્ત્રોત અને તેના ઉપયોગથી શૂન્ય કાર્બન ઉત્સર્જન થતું હોવાથી ગ્રીન હાઈડ્રોજનને “ભવિષ્યના ઈંધણ” તરીકે જોવામાં આવે છે.

ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સ - 2021

- તાજેતરમાં 24 એપ્રિલ, 2022 થી 3 મે, 2022 સુધી બેંગલુરુમાં આવેલી જૈન યુનિવર્સિટી ખાતે 'ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સ - 2021' ની બીજી આવૃત્તિનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- યુનિવર્સિટી સ્તરે યુવા પ્રતિભાઓને ઓળખવા તેમજ તેઓને વ્યાવસાયિક રમતવીરો (Professional Athletes) ના સ્તર સુધી પહોંચાડવા હેતુથી મદદ કરવાના ઉદ્દેશ સાથેની આ કેન્દ્ર સરકારની પહેલ છે.

ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સ - 2021નો ઉદ્ઘાટન સમારોહ

- આ ગેમ્સના ઉદ્ઘાટન સમારોહમાં કેન્દ્રીય રમત-ગમત મંત્રી શ્રી અનુરાગ ઠાકુર અને કર્ણાટકના ગવર્નર શ્રી થાવરચંદ ગેહલોત હાજર રહ્યા હતા.
- ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સની વર્ષ 2021ની બીજી આવૃત્તિ covid-19 રોગચાળાને કારણે મુલવતી રાખવામાં આવી હતી, જ્યારે આ ગેમ્સની પ્રથમ આવૃત્તિ વર્ષ 2020માં ઓડિશા ખાતે યોજાઈ હતી.
- ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સ - 2021ના ઉદ્ઘાટન પ્રસંગે સત્તાવાર જર્સી અને રમતના લાઈવ અપડેટ્સ આપવા માટે "ખેલો ઈન્ડિયા" નામની એપ્લિકેશન પણ લોન્ચ કરવામાં આવી હતી.
- ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સ - 2021નું સત્તાવાર ગીત નિખિલ જોશી અને ચંદન શેટ્ટી દ્વારા ગાવામાં આવ્યું હતું.
- ગેમ્સનો સત્તાવાર મેસ્કોટ "વીરા" (Veera) છે, જે એક હાથી છે.

આ સ્પર્ધામાં ટોચની ત્રણ યુનિવર્સિટીઓ

ક્રમ	યુનિવર્સિટી	ગોલ્ડ	સિલ્વર	બ્રોન્ઝ
1.	જૈન યુનિવર્સિટી	20	7	5
2.	લવલી પ્રોફેશનલ યુનિવર્સિટી	17	15	19
3.	પંજાબ યુનિવર્સિટી	15	9	24

- જૈન યુનિવર્સિટીના સ્વિમર "શિવ શ્રીધર" ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સ - 2021 માં કુલ 9 મેડલ (7 ગોલ્ડ, 2 સિલ્વર) જીતીને સૌથી સફળ પુરુષ એથલેટ બન્યા હતા.
- જ્યારે જૈન યુનિવર્સિટીની મહિલા સ્વિમર શ્રુંગી બાંદેકરે કુલ 5 મેડલ (4 ગોલ્ડ, 1 સિલ્વર) જીતીને સૌથી સફળ મહિલા એથલેટ બની હતી.

ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સ - 2021ની મુખ્ય બાબતો

- આ સ્પર્ધામાં કુલ 20 રમતોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. રમતોની આ દ્વિતીય આવૃત્તિમાં પ્રથમ વખત મલખંબ (Mallakhamba) અને યોગાસન (Yogasana) એમ બે રમતો ઉમેરવામાં આવી હતી. દ્વિતીય આવૃત્તિમાં દેશની 210 યુનિવર્સિટીના 3,900 વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લીધો હતો. આ સ્પર્ધામાં કુલ 852 મેડલ એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં 259 ગોલ્ડ મેડલ, 258 સિલ્વર મેડલ અને 335 બ્રોન્ઝ મેડલનો સમાવેશ થાય છે.

એશિયન રેસલિંગ ચેમ્પિયનશીપ - 2022

- તાજેતરમાં એશિયન રેસલિંગ ચેમ્પિયનશીપની 35મી આવૃત્તિનું આયોજન મોંગોલિયાની રાજધાની ઉલાનબાતાર ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ ચેમ્પિયનશીપમાં ભારતના કુલ 30 કુસ્તીબાજોએ ભાગ લીધો હતો અને કુલ 17 મેડલ (1-ગોલ્ડ, 5-સિલ્વર અને 11-બ્રોન્ઝ મેડલ) જીત્યા હતાં.
- આ ચેમ્પિયનશીપમાં ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કરનાર કુસ્તીબાજ રવિ કુમાર દહિયા એકમાત્ર સુવર્ણ ચંદ્રક વિજેતા છે, તેમણે પુરુષોની 57 kg ફ્રી સ્ટાઈલ કેટેગરીમાં કઝાકિસ્તાનના રખાત કલઝાનને હરાવીને ગોલ્ડ મેડલ જીત્યો હતો.
- આમ, રવી કુમાર દહિયા વર્ષ 2020 માં નવી દિલ્હી(ભારત), વર્ષ 2021માં અલ્માટી(કઝાકિસ્તાન) અને વર્ષ 2022માં ઉલાનબાતાર(મોંગોલિયા) ખાતે આયોજિત એશિયન રેસલિંગ ચેમ્પિયનશીપમાં સતત 3 ગોલ્ડ મેડલ જીતનાર પ્રથમ ભારતીય કુસ્તીબાજ બન્યા છે.

એશિયન રેસલિંગ ચેમ્પિયનશીપ - 2022 મેડલ્સ ટેબલ					
ક્રમ	દેશ	ગોલ્ડ	સિલ્વર	બ્રોન્ઝ	કુલ
1	જાપાન	10	2	9	21
2	ઈરાન	10	2	3	15
3	કઝાકિસ્તાન	5	8	8	21
4	ભારત	1	5	11	17

ઐતિહાસિક પળ : ભારતે ઇન્ડોનેશિયાને હરાવી પોતાનો સૌપ્રથમ થોમસ કપ જીત્યો

- તાજેતરમાં બેંગકોક (થાઈલેન્ડ) ખાતે યોજાયેલી 32મી બેડમિન્ટન વર્લ્ડ મેન્સ ટીમ ચેમ્પિયનશીપ - આંતરરાષ્ટ્રીય બેડમિન્ટન ટુર્નામેન્ટમાં ભારતે 14 વખત ચેમ્પિયન રહી ચૂકેલા ઇન્ડોનેશિયાને 3-0થી હરાવીને પોતાનો સૌપ્રથમ થોમસ કપ જીત્યો હતો.
- ટુર્નામેન્ટના સમાપન સમયે ભારતીય ખેલાડીઓને ગોલ્ડ મેડલ, ઇન્ડોનેશિયાના ખેલાડીઓને સિલ્વર મેડલ અને ડેન્માર્ક તથા જાપાનના ખેલાડીઓને બ્રોન્ઝ મેડલ એનાયત કરાયા હતા. આ ઐતિહાસિક જીત સાથે જ અત્યાર સુધીમાં થોમસ કપ જીતનાર માત્ર 6 દેશોમાં ભારતનું નામ શામેલ થયું છે.

થોમસ કપ 2022

- વર્ષ 2022ના થોમસ કપનું આયોજન થાઈલેન્ડના બેંગકોક ખાતે આવેલા ઇમ્પેક્ટ એરેનામાં થયું હતું.
- ભારતે ટુર્નામેન્ટના પ્રથમ દિવસે જર્મનીને 5-0 થી અને બીજા દિવસે કેનેડાને 5-0 થી હરાવીને શાનદાર શરૂઆત કરી હતી.
- ફાઈનલ મેચ દરમિયાન સતત ત્રણ સેટ જીતીને ભારતે પોતાનો પ્રથમ થોમસ કપ જીત્યો હતો. જે દરમિયાન;
 - લક્ષ્ય સેને પ્રતિસ્પર્ધી એન્થોની સિન્સુકા ગિટીંગ સામે પ્રથમ મેચ જીતી હતી.
 - બીજી મેચમાં સાત્વિકસાઈરાજ રેંકીરેડ્ડી અને ચિરાગ શેટ્ટીએ ઇન્ડોનેશિયાની મોહમદ અહેસાન અને કેવિન સંજય સુકામુલજોની જોડીને હરાવી હતી.
 - ત્રીજી મેચમાં કિદામ્બી શ્રીકાંતે જોનાથન ક્રિસ્ટીને પરાજય આપ્યો હતો.
- ઉલ્લેખનીય છે કે આ ટુર્નામેન્ટમાં કિદામ્બી શ્રીકાંતે રમેલી તમામ છ મેચોમાં જીત મેળવી હતી.
- થોમસ કપ (અને ઉબર કપ)ના જે તે રાઉન્ડમાં સિંગલ્સના ત્રણ અને ડબલ્સના બે એમ કુલ પાંચ સેટ માંથી ત્રણ સેટ જીતનાર ટીમને વિજેતા ઘોષિત કરાય છે.
- ફાઈનલ દરમિયાન ભારતીય ખેલાડીએ પ્રથમ ત્રણ સેટમાં સતત જીત મેળવી હોવાથી ટુર્નામેન્ટના નિયમ અનુસાર આગળના ચોથા અને પાંચમા સેટની રમતો રમ્યા વગર સંપૂર્ણ ટીમને વિજેતા જાહેર કરી દેવામાં આવી હતી.

થોમસ કપ : ઇતિહાસ

- વર્ષ 1948-49 દરમિયાન ઈંગ્લેન્ડના પ્રિન્સ્ટન ખાતે યોજાયેલી પ્રથમ ટુર્નામેન્ટમાં મલયા દેશ ચેમ્પિયન બન્યો હતો.
- આ પ્રથમ ટુર્નામેન્ટ પછી દર ત્રણ વર્ષે તેનું આયોજન કરવામાં આવતું હતું, જેમાં સુધારો કરીને વર્ષ 1982થી આ ચેમ્પિયનશીપ દર બે વર્ષે યોજવામાં આવે છે.
- થોમસ કપ ટુર્નામેન્ટમાં ઇન્ડોનેશિયા સૌથી સફળ દેશ રહ્યો છે, જેણે 14 વખત થોમસ કપ જીત્યો છે. ત્યારબાદ 10 ટાઈટલ સાથે બીજા ક્રમે ચીન અને 5 ટાઈટલ સાથે મલેશિયા ત્રીજા ક્રમે આવે છે.

ટ્રોફી

- 71 સેન્ટિમીટર ઊંચાઈ ધરાવતી આ ટ્રોફીની ડિઝાઈન લંડનના એટકીન બ્રધર્સ દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જેમાં સિલ્વર ટ્રોફીની પ્લિનથ પર કપ અને તેના ઢાંકણની ઉપર એક ખેલાડીની આકૃતિ હોય છે.
- ઈન્ટરનેશનલ બેડમિન્ટન ફેડરેશન જે હવે બેડમિન્ટન વર્લ્ડ ફેડરેશન તરીકે ઓળખાય છે, તેના સ્થાપક સર જ્યોર્જ થોમસના સન્માનમાં આ ટ્રોફી થોમસ કપ તરીકે ઓળખાય છે.

થોમસ કપ અને ભારત

- થોમસ કપ (અને ઉબર કપ)ની ટુર્નામેન્ટનું ભારતમાં માત્ર એક વાર આયોજન વર્ષ 2014માં થયું હતું. જે દરમિયાન થોમસ કપમાં જાપાન અને ઉબર કપમાં ચીન વિજેતા બન્યા હતા.
- વર્ષ 1948-49માં પ્રથમ થોમસ કપ ટુર્નામેન્ટ રમાઈ હતી ત્યારથી અત્યાર સુધીના 74 વર્ષના સમયગાળામાં ભારત દેશ માત્ર વર્ષ 2022 દરમિયાન એટલે કે એક જ વાર વિજેતા બન્યું છે.
- આ ઐતિહાસિક જીત માટે બેડમિન્ટન એસોસિએશન ઓફ ઇન્ડિયા (BAI) ના પ્રમુખ હિમંતા બિસવા સરમા દ્વારા થોમસ કપ વિજેતા ટીમ માટે 1 કરોડ રૂપિયા અને સપોર્ટ સ્ટાફને 20 લાખ રૂપિયાની ઈનામી રકમની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.

થોમસ કપ માટે ભારતીય ટીમના ખેલાડીઓ

એમ.આર. અર્જુન પ્રણોય એચ. એસ.

કૃષ્ણ પ્રસાદ ગરાગા પ્રિયાંશુ રાજાવત

લક્ષ્ય સેન સાત્વિકસાઈરાજ રેંકીરેડ્ડી

કિદામ્બી શ્રીકાંત ધ્રુવ કપિલા

વિષ્ણુવર્ધન ગૌડ પંજલા ચિરાગ શેટ્ટી

બેડમિન્ટન વર્લ્ડ ફેડરેશન (BWF)

- બેડમિન્ટન વર્લ્ડ ફેડરેશન એ આંતરરાષ્ટ્રીય ઓલિમ્પિક સમિતિ (IOC) દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત બેડમિન્ટનની રમતનું આંતરરાષ્ટ્રીય સંચાલક સંસ્થાન છે.
- **સ્થાપના :** 1934
- **મુખ્યાલય :** કુઆલાલંપુર, મલેશિયા
- **પ્રેસિડેન્ટ :** પૌલ-એરિક હેચર લાર્સન (મે 2022ની સ્થિતિએ)
(ડેન્માર્કના પ્રસિદ્ધ ભૂતપૂર્વ બેડમિન્ટન ખેલાડી)

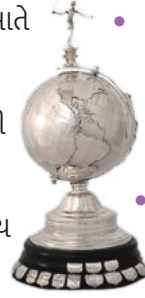
બેડમિન્ટન એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયા

- સોસાયટી અધિનિયમ હેઠળ નોંધાયેલ બેડમિન્ટન એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયા; ભારતમાં બેડમિન્ટન રમત માટેનું મુખ્ય સંચાલક સંસ્થાન છે, જે વર્ષ 1936થી ભારતમાં રાષ્ટ્રીય સ્તરની બેડમિન્ટન ટુર્નામેન્ટનું આયોજન કરે છે.
- **સ્થાપના :** 1934
- **મુખ્યાલય :** નવી દિલ્હી
- **પ્રેસિડેન્ટ :** ડો. હેમંત બિસ્વા સરમા

ઉબર કપ

- ઉબર કપની સૌપ્રથમ ટુર્નામેન્ટ વર્ષ 1957 દરમિયાન ઈંગ્લેન્ડ ખાતે રમવામાં આવી હતી, જેમાં યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ ચેમ્પિયન બન્યું હતું.
- આ કપનું નામ બ્રિટિશના ભૂતપૂર્વ મહિલા બેડમિન્ટન ખેલાડી બેટી ઉબરના નામ પરથી રાખવામાં આવ્યું છે.
- જેમણે વર્ષ 1950માં પુરુષોની જેમ જ મહિલાઓ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય બેડમિન્ટન ટુર્નામેન્ટનું આયોજન કરવાનો વિચાર રજૂ કર્યો હતો.

- તાજેતરમાં થાઈલેન્ડના બેંગકોક ખાતે થોમસ કપની સાથે યોજાયેલ ઉબર કપની 29મી આવૃત્તિની ફાઈનલ મેચમાં ચીનને હરાવીને દક્ષિણ કોરિયા બીજી વખત ચેમ્પિયન બન્યું હતું. ભારત હજી સુધી એકપણ વખત ઉબર કપ જીત્યું નથી.
- આંતરરાષ્ટ્રીય બેડમિન્ટન ટુર્નામેન્ટની પુરુષો માટેની આવૃત્તિને 'થોમસ કપ' અને મહિલાઓ માટેની આવૃત્તિને "ઉબર કપ" તરીકે ઓળખાય છે, બંનેનું આયોજન વર્ષ 1984થી એક સાથે થાય છે.

ઇન્ટરનેશનલ ટેબલ ટેનિસ ફેડરેશન વર્લ્ડ રેન્કિંગ

- ઇન્ટરનેશનલ ટેબલ ટેનિસ ફેડરેશન (ITTF) વર્લ્ડ રેન્કિંગ – 2022 મુજબ ભારતીય ટેબલ ટેનિસ ખેલાડી મનિકા બત્રાએ મહિલા સિંગલ્સમાં 38મું સ્થાન મેળવીને કારકિર્દીનું ઉચ્ચ સ્થાન હાંસલ કર્યું છે, જ્યારે સાથિયાન જ્ઞાનસેકર (જી. સાથિયાન) એ પુરુષ સિંગલ્સમાં 34મું સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું.

ઇન્ટરનેશનલ ટેબલ ટેનિસ ફેડરેશન દ્વારા સુધારેલ રેન્કિંગ

મેન્સ સિંગલ્સ

- જી.સાથિયાન સિવાય, અચંતા શરથ કમલે વર્લ્ડ રેન્કિંગમાં 37મું સ્થાન મેળવ્યું હતું. (ટોચના 100 ખેલાડીઓમાં ભારતના માત્ર બે ખેલાડીઓ)

વિમેન્સ સિંગલ્સ

- મનિકા બત્રા ઉપરાંત અન્ય ત્રણ મહિલાઓ જેવી કે અર્ચના ગિરીશ કામથ (66th), શ્રીજા અકુલા (68th) અને રીથ ટેનિસન (97th) એ પણ ટોચની 100 મહિલા ખેલાડીઓમાં સ્થાન મેળવ્યું હતું.

મેન્સ ડબલ્સ

- જી. સાથિયાન અને હરમિત દેસાઈની જોડી 28th માં ક્રમે જ્યારે જી. સાથિયાન અને અચંતા શરથ કમલની જોડી 35th માં ક્રમાંકે રહી હતી.

વિમેન્સ ડબલ્સ

- મનિકા બત્રા અને અર્ચના કામથ વર્લ્ડ રેન્કિંગમાં 4th સ્થાન પર છે, જ્યારે સુતીર્થ મુખર્જી અને આહિકા મુખર્જી વર્લ્ડ રેન્કિંગમાં 29th ક્રમાંક પર છે.

મિક્સ ડબલ્સ

- મનિકા બત્રા અને જી. સાથિયાન વર્લ્ડ રેન્કિંગમાં 6th સ્થાન પર જ્યારે માનવ વિકાસ ઠક્કર અને અર્ચના કામથ વર્લ્ડ રેન્કિંગમાં 22nd ક્રમાંક પર છે.

તાજેતરમાં કેરળે પશ્ચિમ બંગાળને હરાવી 75 મી સંતોષ ટ્રોફી-2022 નો ખિતાબ જીત્યો

- કેરળ રાજ્ય એ કુલ 7 વખત સંતોષ ટ્રોફીનો ખિતાબ જીત્યો હતો.
- સંતોષ ટ્રોફી, દેશના પ્રાદેશિક અને રાજ્ય ક્રૂટબોલ એસોસિએશનનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી ટીમો માટે ભારતની પ્રીમિયર સ્પર્ધા છે.

ઈંગ્લેન્ડ ની રોની ઓ'સુલિવાને 'વર્લ્ડ સ્નૂકર ચેમ્પિયનશિપ - 2022' નું ટાઈટલ જીત્યું

- રોની ઓ'સુલિવાને દ્વારા 46 વર્ષની વયે 7મી વખત વર્લ્ડ સ્નૂકર ચેમ્પિયનશિપનું ટાઈટલ જીતવામાં આવતા, તે વિશ્વનો સૌથી મોટી વયે 7 વખત આ ટાઈટલ જીતનાર વ્યક્તિ બની ગયો છે.
- ચેમ્પિયનશિપને સત્તાવાર રીતે 'બેટફેડ વર્લ્ડ સ્નૂકર ચેમ્પિયનશિપ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

ચોથી ખેલો ઈન્ડિયા યુથ ગેમ્સ હરિયાણા ખાતે યોજાશે : શુભંકર અને લોગોની જાહેરાત

- યુવા બાબતો અને રમતગમતના કેન્દ્રીય મંત્રી અનુરાગ ઠાકુર દ્વારા હરિયાણાના પંચકુલા ખાતે ચોથી ખેલો ઈન્ડિયા યુથ ગેમ્સના સત્તાવાર શુભંકર(Mascot), જર્સી અને થીમ સોંગની જાહેરાત કરાઈ હતી.
- આ શુભંકરનું નામ “ઘાકડ” રાખવામા આવ્યું છે, જેની ડિઝાઇન ગાય પર આધારિત છે. હરિયાણાની સ્થાનિક બોલીમાં ઘાકડનો અર્થ “તગડું” કે “પ્રબળ” એવો થાય છે.
- ખેલો ઈન્ડિયા યુથ ગેમ્સની અગાઉની ત્રણ આવૃત્તિઓ દિલ્હી (2018), પૂણે (2019) અને ગુવાહાટી (2020) ખાતે યોજવામાં આવી હતી.

ચોથી ખેલો ઈન્ડિયા યુથ ગેમ્સ

- આ યુથ ગેમ્સની ચોથી આવૃત્તિનું આયોજન સ્પોર્ટ્સ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા અને હરિયાણા રાજ્ય સરકાર દ્વારા સંયુક્ત રીતે કરવામાં આવશે.
- સમગ્ર આયોજન કુલ પાંચ શહેરોમાં કરાશે જેમાં પંચકુલા, ચંદીગઢ, શાહબાદ, અંબાલા અને દિલ્હીનો સમાવેશ થાય છે.
- 17 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના વિદ્યાર્થી-રમતવીરો આ ઇવેન્ટમાં ભાગ લઈ શકે છે, પસંદગી પામેલા વિદ્યાર્થીઓને તેમની પ્રતિભા સ્થાપિત કરવા માટે સરકાર દ્વારા આઠ વર્ષ માટે પાંચ લાખ આર્થિક સહાય કરવામાં આવશે.
- આ વખતની આવૃત્તિમાં નીચે મુજબની પાંચ પરંપરાગત રમતો પણ રજૂ કરવામાં આવી છે જેમાં થંગ-ટા, ગટકા, મલખંબ, કાલરિપયટ્ટુ, યોગાસનનો સમાવેશ થાય છે.
- ઉલ્લેખનીય છે કે ખેલો ઈન્ડિયા ઇનિશિએટિવ હેઠળ સરકાર દ્વારા ત્રણ ઇવેન્ટનું આયોજન કરાય છે. જેમાં ખેલો ઈન્ડિયા યુથ ગેમ્સ, ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સ અને ખેલો ઈન્ડિયા વિન્ટર ગેમ્સનો સમાવેશ થાય છે.

સ્પોર્ટ્સ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (SAI)

- **મુખ્યમથક:** દિલ્હી, **વડા:** સંદીપ પ્રધાન (મે 2022ની સ્થિતિએ)
- વર્ષ 1982માં નવી દિલ્હીમાં યોજાયેલી નવમી એશિયન ગેમ્સના વારસાને આગળ ધપાવવા માટે વર્ષ 1984માં રમતગમત વિભાગ હેઠળ સ્પોર્ટ્સ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (SAI)ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- તે રમતગમત વિભાગ હેઠળ સોસાયટી એક્ટ, 1860 અંતર્ગત નોંધાયેલી એક સોસાયટી તરીકે કાર્ય કરે છે.
- સ્પોર્ટ્સ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયાને દેશમાં રમતગમતને પ્રોત્સાહન આપવા તથા રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે જે તે રમતગમતની શ્રેષ્ઠતા હાંસલ કરવાના બે ઉદ્દેશ સોંપવામાં આવ્યા છે.
- દેશમાં જુદા જુદા સ્થળોએ SAI રિજનલ સેન્ટર્સ આવેલા છે, ગુજરાતમાં ગાંધીનગર ખાતે SAI નેતાજી સુભાષ વેસ્ટર્ન સેન્ટર આવેલું છે.

વાર્ષિક ICC ટીમ રેન્કિંગ - 2022

- આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટ પરિષદ (International Cricket Council – ICC)ની વાર્ષિક અદ્યતન અહેવાલ આવૃત્તિ-2022 માં ઓસ્ટ્રેલિયાએ ICC પુરૂષોની ટેસ્ટ ટીમ રેન્કિંગમાં પ્રથમ સ્થાને રહ્યું છે, જ્યારે ભારત અને ન્યૂઝીલેન્ડની ટીમો અનુક્રમે T-20 ઇન્ટરનેશનલ અને વન-ડે ઇન્ટરનેશનલ રેન્કિંગમાં પ્રથમ ક્રમાંકે રહી હતી.
- આ વાર્ષિક ICC ટીમ રેન્કિંગ-2022 માં મે, 2019 થી તમામ પૂર્ણ થયેલ ક્રિકેટ શ્રેણીઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. જેમાં મે, 2021 પહેલા રમાયેલી 50% ક્રિકેટ શ્રેણીઓ અને ત્યારબાદ રમાયેલી 100% ક્રિકેટ શ્રેણીઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

ICC પુરૂષ T-20 ટીમ રેન્કિંગ (મે, 2022ની સ્થિતિએ)

ક્રમ	દેશ	રેટિંગ
1	ભારત	270
2	ઇંગ્લેન્ડ	265
3	પાકિસ્તાન	261

વન-ડે ઇન્ટરનેશનલ ટીમ રેન્કિંગ (મે, 2022ની સ્થિતિએ)

ક્રમ	દેશ	રેટિંગ
1	ન્યૂઝીલેન્ડ	125
2	ઇંગ્લેન્ડ	124
3	ઓસ્ટ્રેલિયા	107
4	ભારત	105

ICC પુરૂષ ટેસ્ટ ટીમ રેન્કિંગ (મે, 2022ની સ્થિતિએ)

ક્રમ	દેશ	રેટિંગ
1	ઓસ્ટ્રેલિયા	128
2	ભારત	119
3	ન્યૂઝીલેન્ડ	111

જુનિયર વર્લ્ડ વેઈટલિફ્ટિંગ ચેમ્પિયનશીપ - 2022

- તાજેતરમાં ઇન્ટરનેશનલ વેઈટલિફ્ટિંગ ફેડરેશન (IWF)ની “જુનિયર વર્લ્ડ વેઈટલિફ્ટિંગ ચેમ્પિયનશીપ - 2022”નું આયોજન હેરાક્લિઓન ઇન્ડોર સ્પોર્ટ્સ એરેના, ગ્રીસ ખાતે થયું હતું.
- આ જુનિયર વર્લ્ડ વેઈટલિફ્ટિંગ ચેમ્પિયનશીપમાં ભારતની હર્ષદા શરદ ગરૂડ દ્વારા 45 કિલોગ્રામ મહિલા વર્ગમાં ભારત માટે પ્રથમ ગોલ્ડ મેડલ જીતવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે અન્ય ભારતીય મહિલા વેઈટલિફ્ટર જ્ઞાનેશ્વરી યાદવ અને વી.રિતિકાએ 49 કિલોગ્રામ મહિલા વર્ગમાં અનુક્રમે સિલ્વર અને બ્રોન્ઝ મેડલ જીત્યો હતો.

ડેફલિમ્પિક્સ 2021નું બ્રાઝિલ ખાતે આયોજન : ભારતનું અત્યાર સુધીનું સર્વશ્રેષ્ઠ પ્રદર્શન

- 1 થી 15 મે, 2022 દરમિયાન બ્રાઝિલના કાક્સિયાસ દો સુલ ખાતે 24મી સમર ડેફલિમ્પિક્સ 2021 નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- 71 દેશોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા કુલ 18 રમતોમાં 2,349 જેટલા એથલેટોએ વિવિધ 226 જેટલી રમતની ઇવેન્ટોમાં ભાગ લીધો હતો.
- ઈન્ટરનેશનલ કમિટી ઓફ સ્પોર્ટ્સ ફોર ધ ડેફ (ICSD) એ ડેફલિમ્પિક્સ અને અન્ય વર્લ્ડ ડેફ ચેમ્પિયનશિપનું મુખ્ય સંચાલક મંડળ છે. પ્રથમ વખત જ કોઈ લેટિન દેશમાં ડેફલિમ્પિક્સનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

શુભંકર (Mascot)

- તેનું શુભંકર 'નીનો' છે. જેનો અર્થ અમૂલ્ય, પ્રશંસાને પાત્ર, પુશપુશાલ, ખૂબ નસીબદાર, શુભ થાય છે.
- વિશેષ : 'નીનો' એ એક રિંગ ટેલ્ડ કોટી(એક જાતનું પ્રાણી) છે. આ ફ્લોક કોટી અથવા દક્ષિણ અમેરિકન કોટી(નાસુઆ નાસુઆ) દક્ષિણ અમેરિકાના ઉષ્ણકટિબંધીય અને ઉપઉષ્ણકટિબંધીય ક્ષેત્રોના વનાચ્છાદિત ક્ષેત્રોમાં રહે છે.

ડેફલિમ્પિક્સ 2021ના ટોચના વિજેતા દેશો

ક્રમ	દેશ	ગોલ્ડ મેડલ	સિલ્વર મેડલ	બ્રોન્ઝ મેડલ	કુલ મેડલ
1.	યુક્રેન	62	38	38	138
2.	અમેરિકા	20	11	24	55
3.	ઈરાન	14	12	14	40
9.	ભારત	8	1	8	17

કુલ 17 મેડલો જીતીને ભારત વિશ્વમાં 9માં ક્રમાંકે

- ભારત તરફથી કુલ 65 એથલેટોએ ડેફલિમ્પિક્સ 2021 માં વિવિધ 11 રમતોમાં ભાગ લીધો હતો. ભારતે કુલ 17 મેડલો મેળવીને વિશ્વમાં નવમાં ક્રમે રહ્યો હતો.

ડેફલિમ્પિક્સ

- ડેફલિમ્પિક્સએ મૂકબધિર ખેલાડીઓ માટેની આંતરરાષ્ટ્રીય સ્પર્ધા છે.
- તેની પ્રથમ આવૃત્તિનું આયોજન ફ્રાન્સની રાજધાની પેરિસ ખાતે વર્ષ 1924માં કરવામાં આવ્યું હતું. આ ગેમ્સ 'ઈન્ટરનેશનલ સાયલન્ટ ગેમ્સ' તરીકે જાણીતી બની હતી.
- આ ગેમ્સનું આયોજન 'Comite International des Sports des Sourds', CISS (The International Committee of Sports for the Deaf) દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- સમર ડેફલિમ્પિક્સનું આયોજન દર 4 વર્ષે કરવામાં આવે છે.
- ઈન્ટરનેશનલ કમિટી ઓફ ધ સ્પોર્ટ્સ ફોર ધ ડેફ (ICSD)ના અધ્યક્ષ ગુસ્તાવો ડી અર્રજો પેરાજોલો છે.
- વિશેષ : ડેફલિમ્પિક્સ 2017નું આયોજન તુર્કી ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.

ડેફલિમ્પિક્સ 2021 ખાતે ભારતીય રમતવીરોનું પ્રદર્શન

ખેલાડીનું નામ	રમત/ઇવેન્ટ	મેડલ
ધનુષ શ્રીકાંત	મેન્સ 10 મીટર એર રાઇફલ	ગોલ્ડ
અભિનવ દેશવાલ	મેન્સ 10 મીટર એર પિસ્ટલ	ગોલ્ડ
ધનુષ શ્રીકાંત અને પ્રિયેશા દેશમુખ	મિક્સ ટીમ 10 મીટર એર રાઇફલ	ગોલ્ડ
બેડમિન્ટન ટીમ	મિક્સ ટીમ બેડમિન્ટન	ગોલ્ડ
જર્લિન જયરત્યંગન	મહિલા સિંગલ્સ બેડમિન્ટન	ગોલ્ડ
દિક્ષા ડાગર	મહિલા ગોલ્ફ	ગોલ્ડ
જર્લિન જયરત્યંગન અને અભિનવ શર્મા	મિક્સ ડબલ્સ બેડમિન્ટન	ગોલ્ડ
સુમિત દહિયા	મેન્સ ફ્રી-સ્ટાઇલ 97 kg (રેસલિંગ)	ગોલ્ડ
પૃથ્વી શેખર & ધનંજય દૂબે	મેન્સ ડબલ્સ ટેનિસ	સિલ્વર
શૌર્ય સોની	મેન્સ 10 મીટર એર રાઇફલ	બ્રોન્ઝ
વૈદિકા શર્મા	વિમેન્સ 10 મીટર એર પિસ્ટલ	બ્રોન્ઝ
અભિનવ શર્મા	મેન્સ સિંગલ્સ બેડમિન્ટન	બ્રોન્ઝ
પૃથ્વી શેખર	મેન્સ સિંગલ્સ ટેનિસ	બ્રોન્ઝ
પૃથ્વી શેખર અને જાફરીન શેઈક	મિક્સ ડબલ્સ ટેનિસ	બ્રોન્ઝ
વિરેન્દ્ર સિંહ	મેન્સ ફ્રી સ્ટાઇલ 74 Kg (રેસલિંગ)	બ્રોન્ઝ
અમિત ક્રિષ્ન	મેન્સ ફ્રી સ્ટાઇલ 86 Kg	બ્રોન્ઝ

કલા અને સંસ્કૃતિ વિશેષ

રાખીગઢી ખાતે ASANA ખોદકામમાં ડ્રેનેજ સિસ્ટમ, તાંબા અને સોનાના ઘરેણાં બહાર આવ્યા

- હરિયાણાના હિસ્સાર સ્થિત રાખીગઢી ખનન સાઈટના સ્થાને ભારતીય પુરાતત્વ સર્વેક્ષણ (Archaeological Survey of India – ASI) દ્વારા તાજેતરમાં ખોદકામ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું.
- આ ખોદકામ દરમિયાન કેટલાક ઘરો, ગલીઓ અને ડ્રેનેજ સિસ્ટમની રચના બહાર આવી છે.
- ASANA ખોદકામમાં તાંબા અને સોનાના દાગીના, ટેરાકોટના રમકડાં ઉપરાંત ઘણાં માટીના વાસણો અને મહોરો મળી આવી છે.
- ઉપરાંત, બે શોધાયેલા માનવ હાડપિંજરમાંથી DNA નમૂનાઓ એકત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા અને તેને વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણ માટે મોકલવામાં આવ્યા છે. જેની મદદથી હજારો વર્ષો પહેલા રાખીગઢી પ્રદેશમાં વસવાટ કરતાં લોકોના વંશ અને ખોરાકની આદતો વિશે માહિતી મેળવી શકાશે. ત્રણ ટેકરાઓ પર કુલ 13 ખાઈઓ મળી આવી છે, જેમાં ટેકરા 1 પર 5 ખાઈ, ટેકરા 3 પર 7 ખાઈ અને ટેકરા 7 પર 1 ખાઈ મળી આવી છે.

રાખીગઢી સાઇટ ખાતેથી મળી આવેલ સામગ્રીઓ

- પુરાતત્વીય ખોદકામમાં યોગ્ય ડ્રેનેજ સિસ્ટમ સાથે માટીની ઈંટો તેમજ બળી ગયેલી ઈંટોના મકાનો ધરાવતી યોજનાકીય ટાઉનશિપ મળી આવેલ છે જે પરિપક્વ હડપ્પન તબક્કો દર્શાવે છે.

મહોરો અને માટીકામ (Seals and Pottery)

- એક બાજુએ પાંચ હડપ્પન અક્ષરો સાથેની નળાકાર મુદ્રા અને બીજી તરફ મગર (Alligator) જેવું પ્રતીક જોવા મળે છે, જે આ સ્થળની મહત્વપૂર્ણ શોધ છે.
- સિરામીક ઉદ્યોગનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા લાલ રંગના વાસણો મળી આવ્યા છે જેમાં ડિશ ઓન સ્ટેન્ડ, ફૂલદાની, છિદ્રવાળો જારો વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

ધાર્મિક વિધિઓ અને દફનવિધિ (Rituals and Burials)

- કાદવ ઈંટોથી લાઈનવાળા પશુઓના બલિદાન ખાડાઓ અને માટીના ફલોર પર ત્રિકોણાકાર અને ગોળાકાર અગ્નિ દેવીઓ પણ ખોદવામાં આવી છે જે હડપ્પાની ધાર્મિક પ્રણાલી દર્શાવે છે.
- ખોદકામમાં થોડી વિસ્તૃત દફનવિધિઓ મળી આવી છે જે ચોક્કસપણે ખૂબ જ અંતના તબક્કાની હોઈ શકે છે.
- બે માદા હાડપિંજરો, જેમને માટીના વાસણો, મોતીઓ, શેલ બંગડીઓ જેવાં શણગારેલા ઘરેણાં સાથે દફનાવવામાં આવ્યા હતા, તે મળી આવેલ છે.

અન્ય પ્રાચીન વસ્તુઓ

- બ્લેડ, ટેરાકોટા અને શેલ બંગડીઓ, અર્ધ કીમતી પથ્થરોની માળા, તાંબાની વસ્તુઓ, પશુઓની મૂર્તિઓ, ટેરાકોટાનું ચક્ર, અસ્થિબિંદુઓ, મુદ્રાઓ વગેરે

રાખીગઢી

- રાખીગઢીએ ભારતીય ઉપખંડમાં મળી આવેલ સૌથી મોટી હડપ્પન સાઈટ છે.
- રાખીગઢીએ હરિયાણાના હિસાર જિલ્લામાં આવેલ છે.
- આ સ્થળનું ખનનકાર્ય ASIના તત્કાલીન ડિરેક્ટર અમરેન્દ્રનાથના નેતૃત્વમાં વર્ષ 1998 થી 2001 દરમિયાન કરવામાં આવ્યું હતું.
- ત્યારબાદ, આ સ્થળનું ખોદકામ વર્ષ 2013 થી 2016 દરમિયાન પુણેની ડેક્કન કોલેજ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું.
- આ સ્થળ ઘગ્ગર – હકરા નદીના મેદાનમાં સ્થિત છે.
- કેન્દ્રીય નાણાંપ્રધાન નિર્મલા સીતારામને ફેબ્રુઆરી, 2020 માં તેમના બજેટ ભાષણ દરમિયાન જાહેર કરેલ પાંચ આઈકોનિક સાઈટોમાં રાખીગઢીને સ્થાન આપ્યું છે.

પાંચ આઈકોનિક સાઈટો

ક્રમ	સાઈટ / સ્થળનું નામ	રાજ્ય
1	રાખીગઢી	હરિયાણા
2	ધોળાવીરા	ગુજરાત
3	હસ્તિનાપુર	ઉત્તરપ્રદેશ
4	શિવસાગર	આસામ
5	અદિયાનાલ્લુર	તમિલનાડુ

નેટફ્લિક્સ અને ભારત સરકાર દ્વારા 'આઝાદી કી અમૃત કહાનિયા' વીડિયો સીરિઝ લોન્ચ

- તાજેતરમાં પ્રખ્યાત OTT પ્લેટફોર્મ નેટફ્લિક્સ અને ભારત સરકારના માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રાલય દ્વારા પોતાના અસાધારણ જીવન અને સિદ્ધિઓ વડે દેશમાં હજારો લોકોના જીવનમાં પ્રેરણા પૂરી પાડનાર લોકોના સન્માન માટે ભાગીદારી કરવામાં આવી હતી.
- આ ભાગીદારી હેઠળ, નેટફ્લિક્સ પ્લેટફોર્મ 'આઝાદી કી અમૃત કહાનિયા' નામની કુલ 25 જેટલી પ્રેરક શોર્ટ વીડિયોની એક સીરિઝનું નિર્માણ કરશે.
- સાથો સાથ નેટફ્લિક્સ અને ભારત સરકાર દ્વારા પોસ્ટ-પ્રોડક્શન, મ્યુઝિક પ્રોડક્શન, એનિમેશન વગેરે માટે તાલીમ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરીને દેશમાં સર્જનાત્મક ઈકોસિસ્ટમ વિકસાવવા માટે ભાગીદારી કરાશે.

વીડિયો સીરિઝના પ્રથમ સેટમાં નીચે મુજબની સાત મહિલાઓનો સમાવેશ થાય છે, જે પૈકી પ્રથમ ત્રણ મહિલાઓનો વીડિયો રજૂ કરી દેવામાં આવ્યો છે:

ક્રમ	નામ	સિદ્ધિ
1	બસંતી દેવી	કોસી નદીને પુનઃજીવિત કરવા માટે જાણીતા પર્યાવરણવિદ અને પદ્મ પુરસ્કાર વિજેતા
2	અંશુ જમસેનપા	પાંચ દિવસમાં બે વાર માઉન્ટ એવરેસ્ટ સર કરનાર વિશ્વની પ્રથમ મહિલા (વર્ષ 2017)
3	હર્ષિની કાન્હેકર	ભારતની પ્રથમ મહિલા અગ્નિશામક(Woman Firefighter)
4	પૂનમ નૌટિયાલ	દરેક માટે રસીકરણ સુનિશ્ચિત કરવા માટે ઉત્તરાખંડના બાગેશ્વર જિલ્લામાં માઈલો સુધીનું અંતર ચાલીને આવેલા હેલ્થ વર્કર
5	ટેસી થોમસ	ભારતમાં મિસાઈલ પ્રોજેક્ટનું નેતૃત્વ કરનાર પ્રથમ મહિલા વૈજ્ઞાનિક
6	તન્વી જગદીશ	ભારતની પ્રથમ મહિલા સ્ટેન્ડ-અપ પેડલબોર્ડર
7	આરોહી પંડિત	લાઈટ-સ્પોર્ટ એરક્રાફ્ટમાં એટલાન્ટિક અને પેસિફિક મહાસાગરને એકલા પાર કરનાર વિશ્વની સૌથી નાની ઉંમરની અને પ્રથમ મહિલા પાઈલટ

મુખ્ય બાબતો

- આ એક લાંબા ગાળાની ભાગીદારી છે જેના હેઠળ નેટફ્લિક્સ દ્વારા પર્યાવરણ, મહિલા સશક્તિકરણ, ટકાઉ વિકાસ તેમજ અન્ય મહત્વના દિવસોનો સમાવેશ કરતી વિવિધ થીમ પર બે મિનિટના કુલ 25 વીડિયો બનાવવામાં આવશે.
- બાદમાં આ વીડિયોને વિવિધ સોશિયલ મીડિયા પ્લેટફોર્મ પર શેર કરાશે.તેમજ દૂરદર્શન નેટવર્ક પર પણ ટેલિકાસ્ટ કરવામાં આવશે.
- આ વીડિયો સીરિઝના પ્રથમ સેટમાં સમગ્ર દેશમાંથી સાત મહિલા ચેન્જમેકર્સના જીવન પર આધારિત બે મિનિટની ટૂંકી ફિલ્મોનું શૂટિંગ કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં તેમના સંઘર્ષમય જીવન અને તેમની સિદ્ધિઓની ઝાંખી આપવામાં આવી હતી.
- ઉલ્લેખનીય છે કે અભિનેત્રી નીના ગુપ્તા એ આ શોર્ટ વીડિયોમાં વર્ણન કર્યું હતું.
- વીડિયો સીરિઝના પ્રથમ સેટમાં નીચે મુજબની સાત મહિલાઓનો સમાવેશ થાય છે, જે પૈકી પ્રથમ ત્રણ લોકોનો વીડિયો રજૂ કરી દેવામાં આવ્યો છે.

આ પહેલનો હેતુ

- આ પહેલ ભારતીયોની પ્રેરણાદાયી વાર્તાઓને બહાર લાવવાના ઉદ્દેશથી શરૂ કરવામાં આવી છે.
- દેશના વધુ લોકો સુધી પહોંચતી આ વીડિયો સીરિઝ દેશના વધુ લોકોને તેમના લક્ષ્યો હાંસલ કરવા માટે પ્રેરિત કરશે.
- ઉપરાંત આ સહયોગ દ્વારા વિશ્વભરના ફિલ્મ નિર્માતાઓને ભારતની પ્રેરણાદાયી વાર્તા અને વાર્તાઓ પર ડોક્યુમેન્ટરી અને શોર્ટ ફિલ્મો બનાવવા માટે ભારત તરફ આકર્ષિત કરવાની આશા રાખવામાં આવી છે.

તમને સરકારી અધિકારી બનાવવા માટે આવી
રહી છે ગુજરાતની સર્વશ્રેષ્ઠ ફેકલ્ટી ટીમ

GPSC CLASS 1/2

Date **31-01-2023**

Time **10:30 to 12:30**

Fees **50000** (~~65000~~)

(Offer Valid till 31 January)

Address : 1st Floor, Ashwamegha Complex, Sargasan Cross Roads,
KH-0 Circle, Gandhinagar, Gujarat - 382421

 77788 98734 | 90549 03902 | 96249 43920 | 90549 06546

રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખા હેતુ IASc બેંગલુરુ ખાતે “આદેશ દસ્તાવેજ” નું અનાવરણ

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય શિક્ષણમંત્રી શ્રી ધર્મેન્દ્ર પ્રધાને ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ સાયન્સ - બેંગલુરુ (કર્ણાટક) ખાતે નવી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ હેઠળ રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખા (National Curriculum Framework - NCF) માટે “આદેશ દસ્તાવેજ” (Mandate Document) નું અનાવરણ કર્યું હતું.
- રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખા હેતુ આદેશ દસ્તાવેજની રજૂઆત એ શિક્ષણના ભારતીયકરણ તરફનું એક મહત્વનું પગલું છે.
- આદેશ દસ્તાવેજ બાળકોના સર્વાંગી વિકાસ, કૌશલ્ય પર ભાર, શિક્ષકોની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા, માતૃભાષામાં શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિના મૂળ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખું (NCF)

- રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ- 2020 (National Education Policy- NEP) એ “તત્વજ્ઞાન” છે, રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખું (NCF) એ રસ્તો છે, જ્યારે આદેશ દસ્તાવેજ 21મી સદીની બદલાતી માંગને સમર્થન આપવા તેમજ ભવિષ્યને સકારાત્મક અસર કરવા માટેનું ‘બંધારણ’ છે.
- રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખાને રાષ્ટ્રીય શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ (NCERT) ઉપરાંત ડૉ. કે. કસ્તુરીરંગનની અધ્યક્ષતાવાળી રાષ્ટ્રીય સંચાલન સમિતિ (National Steering Committee-NSC) દ્વારા માર્ગદર્શન આપવામાં આવે છે.

રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખામાં નીચે મુજબની બાબતોનો સમાવેશ થાય છે :

- શાળા શિક્ષણ માટે રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખું
 - પ્રારંભિક બાળપણની સંભાળ અને શિક્ષણ માટે રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખું
 - શિક્ષકોના શિક્ષણ માટે રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખું
 - પુખ્ત શિક્ષણ માટે રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખું
- રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખું (NCF) એ અન્ય પહેલો જેવી કે ‘નેશનલ ઈનિશિયેટીવ ફોર પ્રોફિશિયન્સી ઈન રીડિંગ વિથ અંડરસ્ટેન્ડિંગ એન્ડ ન્યુમરસી ભારત પ્રોગ્રામ’ (નિપુણ ભારત-NIPUN Bharat) તેમજ પાયાની સાક્ષરતા અને અક્ષરજ્ઞાન માટેના રાષ્ટ્રીય મિશન હેતુ પણ જવાબદાર રહેશે.

વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીની આસામ મુલાકાત

- 28 એપ્રિલ, 2022ના રોજ વડાપ્રધાન મોદીએ આસામની મુલાકાત લીધી હતી. આ મુલાકાતને ધ્યાને લઈ આસામ સરકારે દિબ્રુગઢ અને કાર્બી આંગલોંગ જેવા જિલ્લાઓમાં સ્થાનિક રજા જાહેર કરી હતી.

કાર્બી આંગલોંગ ખાતે વડાપ્રધાન

- વડાપ્રધાનશ્રીએ આ મુલાકાત દરમિયાન કાર્બી આંગલોંગ જિલ્લાના દીકૂમાં યોજાયેલ ‘શાંતિ, એકતા અને વિકાસ રેલી’ ને સંબોધન કર્યું હતું.
- નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ વેટરનરી કોલેજ(દીકૂ), ડિગ્રી કોલેજ(વેસ્ટ કાર્બી આંગલોંગ) અને એગ્રિકલ્ચર કોલેજ (કોલોંગા, વેસ્ટ કાર્બી આંગલોંગ) નો પણ શિલાન્યાસ કર્યો હતો. રૂ. 500 કરોડથી વધુ મૂલ્યના આ પ્રોજેક્ટ્સ આ પ્રદેશમાં કૌશલ્ય અને રોજગાર માટે નવી તકો લાવશે.
- સંબોધન દરમિયાન તેઓએ જણાવ્યું હતું કે છેલ્લા આઠ વર્ષમાં ઉત્તરપૂર્વના રાજ્યોમાં કાયદો અને વ્યવસ્થાની સ્થિતિમાં સુધારો આવ્યો છે. તેથી આર્મ્ડ ફોર્સિસ સ્પેશિયલ પાવર એક્ટ (AFSPA) ને ઉત્તરપૂર્વના વિસ્તારોમાંથી સંપૂર્ણપણે દૂર કરવા માટેના પ્રયાસ ચાલી રહ્યા છે.
- આ કાર્યક્રમ દરમિયાન વડાપ્રધાને 2,950 થી વધુ અમૃત સરોવર પરિયોજનાઓનો શિલાન્યાસ પણ કર્યો હતો.

દિબ્રુગઢ ખાતે વડાપ્રધાન

- વડાપ્રધાને આસામમાં 7 કેન્સર કેર સેન્ટર્સનું ઉદ્ઘાટન તથા અન્ય 7 કેન્સર કેર સેન્ટરનો શિલાન્યાસ કર્યો હતો. આ પ્રસંગે દેશના દિગ્ગજ ઉદ્યોગપતિ રતન તાતા પણ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.
- આસામ સરકાર અને ટાટા ટ્રસ્ટનું સંયુક્ત સાહસ ‘આસામ કેન્સર કેર ફાઉન્ડેશન’ સમગ્ર આસામમાં 17 કેન્સર કેર હોસ્પિટલો સાથે દક્ષિણ એશિયાનું સૌથી મોટું સસ્તું કેન્સર કેર નેટવર્ક વિકસાવવાનો પ્રોજેક્ટ ચલાવી રહ્યું છે.

જમ્મુ અને કાશ્મીરની પલ્લી ગ્રામ પંચાયત ભારતની પ્રથમ કાર્બન તટસ્થ (Carbon Neutral) ગ્રામ પંચાયત બની

- વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ જમ્મુ અને કાશ્મીરના સાંબા જિલ્લાના સરહદી પ્રદેશમાં આવેલા પલ્લી ગામમાં 500 kvના સોલાર પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું. આથી પલ્લી ગ્રામ પંચાયત દેશની પ્રથમ કાર્બન તટસ્થ ગ્રામ પંચાયત બની ગઈ છે.
- કેન્દ્રીય સરકારના ‘ગ્રામ ઊર્જા સ્વરાજ’ કાર્યક્રમ હેઠળ 6,408 ચોરસ મીટરના કુલ ક્ષેત્રફળ સાથે 1,500 સોલાર પેનલ પલ્લી ગ્રામ પંચાયતના 340 ઘરોને સ્વચ્છ વીજળી પુરી પાડશે.

નેશનલ બિહેવિયર ચેન્જ કોમ્યુનિકેશન ફ્રેમવર્ક

- તાજેતરમાં આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયના સચિવ મનોજ જોશીએ સ્વચ્છ ભારત મિશન-અર્બન 2.0 પહેલ અંતર્ગત કચરા મુક્ત શહેરો માટે 'નેશનલ બિહેવિયર ચેન્જ ફ્રેમવર્ક' ની શરૂઆત કરી હતી.
- આ ફ્રેમવર્કનો ઉદ્દેશ કચરામુક્ત શહેરો માટે ચાલી રહેલા જન આંદોલન (સામુહિક આંદોલન)ને મજબૂત કરવાનો છે.
- આ ફ્રેમવર્ક સઘન અને કેન્દ્રીત આંતરવ્યક્તિત્વ કોમ્યુનિકેશન ઝુંબેશ સાથે મોટા પાયે મલ્ટીમીડિયા ઝુંબેશો શરૂ કરવામાં રસ ધરાવતા રાજ્યો અને શહેરો માટે સંદર્ભ અને બ્લૂપ્રિન્ટ તરીકે પણ કામ કરશે.

સ્વચ્છ ભારત મિશન - અર્બન (SBM - U)

- પ્રધાનમંત્રી મોદી દ્વારા 15 ઓગસ્ટ, 2014ના રોજ સ્વચ્છ ભારત મિશન-અર્બનની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી, પરંતુ આ મિશન ઔપચારિક રીતે 2 ઓક્ટોબર, 2014 ના રોજ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

મિશનના હેતુઓ :

- તમામ વૈધાનિક નગરો(statutory Town) માં ખુલ્લામાં શૌચક્રિયાને નાબૂદ કરવી અને તમામ વૈધાનિક નગરોમાં મ્યુનિસિપલ ઘન કચરાનું 100% વૈજ્ઞાનિક સંચાલન
- આ મિશન અંતર્ગત આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય (MoHUA) દ્વારા વર્ષ 2016 માં "સ્વચ્છતા એપ" (Swachhata app) ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- તાજેતરમાં સ્વચ્છ ભારત મિશન - અર્બન 2.0 (SBM - U 2.0) ને 1 ઓક્ટોબર, 2021 થી 1 ઓક્ટોબર, 2026 સુધી એમ 5 વર્ષ માટે લંબાવવામાં આવ્યું છે.

ઓપરેશન સતર્ક

- તાજેતરમાં ભારતીય રેલવે સુરક્ષા દળ (RPF) દ્વારા 5 એપ્રિલ થી 30 એપ્રિલ, 2022ની વચ્ચે "ઓપરેશન સતર્ક" ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- ગેરકાયદેસર દારૂ, નકલી ચલણ, ગેરકાયદેસર તમાકુ ઉત્પાદનો, બિન હિસાબી સોનું અથવા રોકડ તેમજ કીમતી વસ્તુઓ અને એવી કોઈપણ વસ્તુઓ કે જે રેલવે નેટવર્ક દ્વારા કરચોરી, દાણચોરી, ગુના અથવા આતંકના કૃત્યોના હેતુસર પરિવહન કરવામાં આવે તેની સામે પગલાં લેવા માટે 'ઓપરેશન સતર્ક' ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- આ ઓપરેશન સતર્ક હેઠળ 44 લાખ રૂપિયાથી વધુની કિંમતની તમાકુની પેદાશોની જપ્તી સાથે ગેરકાયદે તમાકુ ઉત્પાદનોના પરિવહનના 26 કેસ શોધી કાઢવામાં આવ્યા હતા તેમજ તેમાં સામેલ 19 વ્યક્તિઓની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી.
- આ ઉપરાંત 5 થી 30 એપ્રિલ, 2022 સુધી ચાલેલા આ ઓપરેશન અંતર્ગત લગભગ 3.18 કરોડની દાણચોરીની વસ્તુઓ પણ જપ્ત કરવામાં આવી હતી.

ભારતના "મિશન કર્મચોગી" કાર્યક્રમ માટે વિશ્વ બેંકની સહાય

- ભારત સરકારના નાગરિક સેવા ક્ષમતાના નિર્માણ (Build Civil Service Capacity) માટેના રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ 'મિશન કર્મચોગી' ને સમર્થન આપવા માટે વિશ્વબેંક દ્વારા 47 મિલિયન USDની યોજનાને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- વર્તમાનમાં સમગ્ર ભારતમાં લગભગ 1 કરોડ અને 8 લાખ જેટલા સરકારી કર્મચારીઓ કાર્યરત છે, જેમાંથી લગભગ 2/3 સરકારી કર્મચારીઓ રાજ્ય સરકાર અને સ્થાનિક સત્તાના સ્તરે સેવારત છે.
- વિશ્વ બેંક દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલા આ નાણાકીય ધિરાણનો ઉદ્દેશ ભારતના કુલ સરકારી કર્મચારીઓમાંથી અંદાજિત 40 લાખ સરકારી કર્મચારીઓની કાર્યાત્મક અને વર્તણૂકલક્ષી ક્ષમતાઓને વધારવાના સરકારના ઉદ્દેશોને સમર્થન આપવાનો છે.
- વિશ્વ બેંક દ્વારા કરવામાં આવેલી આ નાણાકીય સહાય નીચે મુજબના ત્રણ ઘટકો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે :
 - કાર્યક્ષમ માળખાનો વિકાસ અને અમલીકરણ
 - એકીકૃત શિક્ષણ મંચ (Integrated learning platform) નો વિકાસ
 - કાર્યક્ષમ દેખરેખ, મૂલ્યાંકન અને દેખરેખ

મિશન કર્મચોગી

- મિશન કર્મચોગી એ "નાગરિક સેવાની ક્ષમતાના નિર્માણ" માટેનો રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ છે.
- કેન્દ્રિય કેબિનેટ દ્વારા મિશન કર્મચોગીની 2 સપ્ટેમ્બર, 2020ના રોજ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- આ કાર્યક્રમનો ઉદ્દેશ ભારતીય નાગરિક કર્મચારીઓની ક્ષમતાનું નિર્માણ કરી સુશાસન સ્થાપિત કરવાનો છે.
- મિશન કર્મચોગી અંતર્ગત ક્ષમતા નિર્માણ હેતુ "ઈન્ટિગ્રેટેડ ગવર્નમેન્ટ ઓનલાઈન ટ્રેનિંગ"(iGOT)અથવા "કર્મચોગી ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ" દ્વારા તાલીમ આપવામાં આવશે.

ગૃહમંત્રી દ્વારા “નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ” (NATGRID) કેમ્પસનું ઉદ્ઘાટન

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકાર મંત્રી શ્રી અમીત શાહ દ્વારા બેંગલુરુ ખાતે નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ કેમ્પસનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ (NATGRID) એ એક મહત્વાકાંક્ષી આતંકવાદ વિરોધી કાર્યક્રમ છે, જે શંકાસ્પદ આતંકવાદીઓને પકડવામાં અને આતંકવાદી હુમલાઓને રોકવામાં મદદ કરવા માટે વિવિધ ગુપ્તચર અને અમલીકરણ એજન્સીઓ પાસેથી વિશાળ માત્રામાં ડેટાનો અભ્યાસ અને વિશ્લેષણ કરવા માટે બિગ ડેટા અને એનાલિટિક્સ જેવી તકનીકોનો ઉપયોગ કરે છે.
- આ નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ વિવિધ તબક્કામાં, ડેટા પ્રદાન કરતી સંસ્થાઓ અને વપરાશકર્તાઓને જોડશે તેમજ કાયદા અમલીકરણ એજન્સીઓ દ્વારા માહિતીનો ઉપયોગ કરી શકાય તે હેતુથી કાયદાકીય માળખું વિકસાવશે.

નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડની મુખ્ય બાબતો

- નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ અથવા NATGRID એ ભારત સરકારની મુખ્ય સુરક્ષા એજન્સીઓના ડેટાબેઝને જોડતી સંકલિત ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ છે. તે ગુપ્ત માહિતીના વ્યાપક નમૂનાઓ એકત્રિત કરે છે જે ગુપ્તચર એજન્સીઓ દ્વારા સરળતાથી ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે.
- નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડનું કાર્યાલય ગૃહ મંત્રાલય સાથે જોડાયેલું છે, જેની શરૂઆત વર્ષ 2009માં રૂ. 2,800 કરોડના બજેટ સાથે કરવામાં આવી હતી.
- તે ઇન્ટેલિજન્સ એજન્સીઓ દ્વારા ઉપયોગમાં લઈ શકાય તેવી ઇન્ટેલિજન્સની સમાવેશી પેટર્ન એકત્ર કરવા માટે ભારત સરકારની સુરક્ષા એજન્સીઓના ડેટાબેઝને જોડતું એકીકૃત ઇન્ટેલિજન્સ ફ્રેમવર્ક છે.
- નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ એક આતંકવાદ વિરોધી માપદંડ છે જેમાં ક્રેડિટ કાર્ડ વ્યવહારો, ટેક્સ વિગતો, બેન્ક ખાતાની વિગતો, વિઝા, ઇમિગ્રેશન રેકોર્ડ્સ અને હવાઈ તેમજ રેલ મુસાફરી વગેરે સહિતની સરકારી ડેટાબેઝમાંથી માહિતી એકત્રિત કરવાનો સમાવેશ થાય છે.

નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ

- મુંબઈ પરના 26/11ના હુમલાને કારણે ભારતના ગુપ્તચર એકત્રીકરણ અને એકશન નેટવર્કમાં ઘણી નબળાઈઓ સામે આવી.
- આથી, ભારતના સુરક્ષા અને ગુપ્તચર ઉપકરણોના આમૂલ પરિવર્તનના ભાગ હેતુ વર્ષ 2009માં તત્કાલીન ગૃહ મંત્રી શ્રી પી. ચિદમ્બરમ દ્વારા નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડની રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ પોલીસ અને ઇન્ટેલિજન્સ બ્યૂરોને શંકાસ્પદ પૃષ્ઠભૂમિ ધરાવતી વ્યક્તિઓ પર નજર રાખવામાં પણ મદદ કરે છે.

નેશનલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રિડ અંતર્ગત નીચે મુજબની સંસ્થાઓના ડેટા ઉપયોગમાં લઈ શકાય

- સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ ઇન્ટેલિજન્સ
- સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ
- નાર્કોટિક્સ કંટ્રોલ બ્યૂરો ; ડિરેક્ટોરેટ ઓફ રેવન્યુ ઇન્ટેલિજન્સ
- સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સ ; એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ
- નાણાકીય ગુપ્તચર એકમ ; ઇન્વેસ્ટિગેશન, ઇન્ટેલિજન્સ બ્યૂરો
- રિસર્ચ એન્ડ એનાલિસિસ વિંગ

રાયસીના સંવાદ – 2022 (Raisina Dialogue – 2022)

- રાયસીના સંવાદ-2022ની થીમ : “Terranova : Impassioned, Impatient and Imperilled”
- રાયસીના સંવાદ એ ભારતની ભૌગોલિક રાજનીતિ અને ભૌગોલિક અર્થશાસ્ત્ર પરનું મુખ્ય સંમેલન છે, જે વૈશ્વિક સમુદાયો દ્વારા સામનો કરવામાં આવતા સૌથી પડકારરૂપ મુદ્દાઓને ઉકેલવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે.
- રાયસીના સંવાદ નામ દિલ્હી સ્થિત “રાયસીના હિલ” પરથી લેવામાં આવ્યું છે, જ્યાં રાષ્ટ્રપતિ ભવન પણ આવેલું છે. રાયસીના સંવાદ વિદેશ મંત્રાલય અને ઓબ્ઝર્વર રિસર્ચ ફાઉન્ડેશન દ્વારા સંયુક્ત રીતે દર વર્ષે આયોજિત થાય છે. આ રાયસીના સંવાદનું આયોજન, સિંગાપોરના શાંગરી-લા સંવાદની તર્જ ઉપર કરવામાં આવે છે.
- રાયસીના સંવાદનું સૌપ્રથમ વખત આયોજન વર્ષ 2016માં કરવામાં આવ્યું હતું, ત્યારથી જ આ સંવાદ ભૂ-અર્થશાસ્ત્ર અને ભૌગોલિક રાજનીતિ પર ભારતની મુખ્ય પરિષદ તરીકે ઉભરી આવ્યો છે.
- દર વર્ષે આયોજિત થનારા આ સંવાદમાં રાજનીતિ, વ્યાપાર, મીડિયા અને નાગરિક સમાજના આગેવાનો નવી દિલ્હીમાં વિશ્વની સ્થિતિની ચર્ચા કરવા અને સમકાલીન બાબતોની વિશાળ શ્રેણી પર સહકારની તકો શોધવા માટે ભેગા થાય છે.

વીજક્ષેત્રમાં ઓપન એક્સેસની સુવિધા આપવા હેતુ “નેશનલ ઓપન એક્સેસ રજિસ્ટ્રી” (NOAR) પ્લેટફોર્મની શરૂઆત

- ભારત સરકાર દ્વારા વીજ ક્ષેત્રમાં ઓપન એક્સેસની સુવિધા આપવા હેતુ તાજેતરમાં નેશનલ ઓપન એક્સેસ રજિસ્ટ્રી (NOAR) વેબસાઈટની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- નેશનલ ઓપન એક્સેસ રજિસ્ટ્રી (NOAR) એ ટૂંકા ગાળાની ઓપન એક્સેસ એપ્લિકેશન્સની ઇલેક્ટ્રોનિક પ્રક્રિયા માટે એક સંકલિત સિંગલ વિન્ડો ઇલેક્ટ્રોનિક પ્લેટફોર્મ છે, જે ઓપન એક્સેસ ગ્રાહકો (વિક્રેતા અને ખરીદનાર બંને), પાવર ટ્રેડર્સ, પાવર એક્સચેન્જ અને નેશનલ /રિજનલ /સ્ટેટ લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર્સ (SLDCs) સહિત વીજ ક્ષેત્રના તમામ હિસ્સેદારો માટે સુલભ છે.

નેશનલ ઓપન એક્સેસ રજિસ્ટ્રી (NOAR)

- નેશનલ ઓપન એક્સેસ રજિસ્ટ્રી એ એક કેન્દ્રીયકૃત ઓનલાઈન પ્લેટફોર્મ છે જે આંતર રાજ્ય ટ્રાન્સમિશન સિસ્ટમમાં ટૂંકા ગાળા માટે ઓપન એક્સેસનું સંચાલન કરે છે.
- આ પ્લેટફોર્મમાં આંતર રાજ્ય શોર્ટ ટર્મ ઓપન ટ્રાન્ઝેક્શન્સ સંબંધિત ચૂકવણી કરવા માટે પેમેન્ટ ગેટવેનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
- નેશનલ ઓપન એક્સેસ રજિસ્ટ્રી પ્લેટફોર્મ એ હિતધારકો (Stakeholders) વચ્ચે માહિતી અને પારદર્શિતા સહિત ખુલ્લા વપરાશની સુવિધા આપે છે.

આ પ્લેટફોર્મની લાક્ષણિકતાઓ

- કેન્દ્રીયકૃત પ્રણાલી (Centralized System): તમામ હિતધારકો માટે સિંગલ પોઈન્ટ ઇલેક્ટ્રોનિક પ્લેટફોર્મ
- સ્વયં સંચાલિત પ્રક્રિયા (Automated process): ટૂંકાગાળાના ખુલ્લા વપરાશની સ્વચાલિત વહીવટ પ્રક્રિયા
- સામાન્ય ઈન્ટરફેસ (Common Interface): પ્રાદેશિક લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર્સ (RLDCs) સાથે ઈન્ટરફેસ
- પેમેન્ટ ગેટવે (Payment Gateway): ટૂંકાગાળાના ખુલ્લા વપરાશ (Short term open Access-SOTA) વ્યવહારો સંબંધિત ચૂકવણી કરવી.

વીજ વપરાશ સુનિશ્ચિત કરવા NOAR પ્લેટફોર્મની ભૂમિકા

- NOAR પ્લેટફોર્મ આંતરરાજ્ય ટ્રાન્સમિશનમાં શોર્ટ ટર્મ ઓપન એક્સેસ વિશેની માહિતી સંગ્રહ કરશે, જેમ કે પ્રાદેશિક લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર્સ (RLDCs) અથવા સ્ટેટ લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર્સ (SLDLs) દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ સ્ટેટિંગ ક્લિયરન્સ અને ઓપન એક્સેસ ગ્રાહકોને આપવામાં આવેલ ટૂંકાગાળાના ખુલ્લા વપરાશ તેમજ તે ઓનલાઈન હિતધારકોને ઉપલબ્ધ કરાવશે.

અમિતશાહની પશ્ચિમ બંગાળ મુલાકાત: ફ્લોટિંગ બોર્ડર આઉટપોસ્ટ પર બોટ એમ્બ્યુલન્સ અને મૈત્રી મ્યુઝિયમનો શિલાન્યાસ

- કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકારીતા મંત્રી અમિત શાહે પશ્ચિમ બંગાળની તેમની બે દિવસીય મુલાકાતના પ્રથમ દિવસે સુંદરવનના દુર્ગમ વિસ્તારોની સુરક્ષા માટે ભારત-બાંગ્લાદેશ સરહદ પર નર્મદા, સતલજ અને કાવેરી, ફ્લોટિંગ બોર્ડર આઉટ પોસ્ટ્સ (BOP)નું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.
- તેઓએ ફ્લોટિંગ બોટ એમ્બ્યુલન્સને લીલીઝંડી બતાવી અને ‘મૈત્રી સંગ્રહાલય’નો શિલાન્યાસ કર્યો હતો.
- તેઓએ ભારત-બાંગ્લાદેશ સરહદ પર હરિદાસપુર BOP ખાતે ‘સીમા પ્રહરી સંમેલન’ને પણ સંબોધિત કર્યું હતું.

મુખ્ય બાબતો

- ‘આત્મનિર્ભર ભારત’ વિઝનને અનુરૂપ આ ત્રણ ફ્લોટિંગ BOPનું નિર્માણ કોચિ શિપયાર્ડ દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.
- એક BOP ની કીમત રૂ. 38 કરોડ છે અને તેનું વજન લગભગ 53,000 મેટ્રિકટન છે.
- તમામ આધુનિક સુવિધાઓ અને સુરક્ષા સાધનોથી સજ્જ આ BOP નો આગળનો ભાગ આપણા જવાનોની સુરક્ષા માટે બુલેટ પ્રુફ બનાવવામાં આવ્યો છે.
- એક BOP સાથે 6 નાની બોટનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે અને તે ઘૂસણખોરી અને દાણચોરી બંનેને રોકવા માટે પૂરતી વ્યવસ્થા ધરાવે છે.
- ત્રણ DG સેટ્સ સાથેના BOP એક મહિના સુધી બળતણ રિફિલ કર્યા વિના તરતા રહી શકે છે અને ભારત-બાંગ્લાદેશ વચ્ચે 80 કિ.મી. નદી સરહદની રક્ષા કરશે.

M15 પેટ્રોલ

- તાજેતરમાં ઈન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન (IOC) દ્વારા આસામ રાજ્યના તિનસુકિયા જિલ્લામાં પ્રાયોગિક ધોરણે ‘M15 પેટ્રોલ’, અર્થાત્ પેટ્રોલ સાથે મિથેનોલનું 15% મિશ્રણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ મિથેનોલ મિશ્રિત પેટ્રોલને પેટ્રોલિયમ અને ફુદરતી ગેસ મંત્રાલય (MoPNG) ના રાજ્ય મંત્રી શ્રી રામેશ્વર તેલી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- દિગ્બોઈ રિફાઈનરીમાં આસામ પેટ્રોકેમિકલ લિમિટેડ દ્વારા ઉત્પાદિત મિથેનોલની ઉપલબ્ધતાને કારણે તિનસુકિયા જિલ્લાને પ્રાયોગિક ધોરણે આ M15 પેટ્રોલના વેચાણ હેતુ પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ M15 પેટ્રોલ, ઈંધણની સ્વતંત્રતા હાંસલ કરવામાં તેમજ ભારત પર પેટ્રોલિયમ પેદાશોની આયાતનો બોજ ઘટાડવામાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવશે.

2021માં ભારતે 10 GWની સૌર સ્થાપિત ક્ષમતા હાંસલ કરી

- તાજેતરમાં પ્રકાશિત મેરકોમ ઇન્ડિયા રિસર્ચ (Mercom India Research)ના પ્રકાશિત અહેવાલ અને વાર્ષિક ઇન્ડિયા સોલર માર્કેટ અપડેટ અહેવાલ અનુસાર ભારતે વર્ષ 2021 માં 10 GWની વિક્રમી સૌર સ્થાપિત ક્ષમતા હાંસલ કરી હતી, જે વર્ષ 2020માં 3.2 GWની સૌર સ્થાપિત ક્ષમતાની સાપેક્ષે દર વર્ષ 210 % નો વધારો દર્શાવે છે.
- અમેરિકા સ્થિત મેરકોમ કેપિટલ ગ્રૂપની પેટાકંપની “મેરકોમ કોમ્યુનિકેશન ઇન્ડિયા” દ્વારા આ અહેવાલ બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.

સૌર સ્થાપન ક્ષમતા સંબંધિત અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- ભારત દ્વારા અત્યાર સુધીમાં એક વર્ષમાં સૌથી વધુ સૌર સ્થાપન ક્ષમતા હાંસલ કરવામાં આવે હતી.
- વર્ષ 2021માં, રાજસ્થાન રાજ્યએ 4.5 GW સાથે સૌથી વધુ સૌર ક્ષમતામાં વધારો કર્યો, જ્યારે 1.2 GW સૌર ક્ષમતાના વધારા સાથે ગુજરાત બીજા અને 885 MW સૌર ક્ષમતાના વધારા સાથે ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય ત્રીજા ક્રમે રહ્યું હતું.
- વર્ષ 2021માં ઉપર્યુક્ટ ત્રણ રાજ્યએ દેશની એક વર્ષમાં કુલ સ્થાપિત કુલ સૌર ક્ષમતાના લગભગ 79 % જેટલું યોગદાન આપ્યું હતું.
- મોટા હાઇડ્રો પ્રોજેક્ટ્સ સહિત ભારતની સ્થાપિત પુનઃપ્રાપ્ત ઊર્જા ક્ષમતા 150.9 GW હતી, જે ડિસેમ્બર 2021 ના અંતે કુલ ઊર્જા ઉત્પાદનના 38.4 % જેટલી છે.
- વર્ષ 2021માં સ્થાપવામાં આવેલી કુલ વીજ ક્ષમતાના 62% જેટલી સૌર ક્ષમતા જ હિસ્સો ધરાવે છે.
- રૂફટોપ સૌર સ્થાપિત ક્ષમતામાં રિન્યુ પાવર કંપની પ્રથમ સ્થાને હતી ત્યારબાદ બીજા ક્રમે અદાણી ગ્રીન કંપની અને તૃતીય ક્રમે ટાટા પાવર સોલર એ ટોચની કંપનીઓ છે.

જમ્મુ અને કાશ્મીર માટે નવો ચૂંટણી નકશો જાહેર

- તાજેતરમાં ત્રણ સભ્યોના સીમાંકન આયોગ(Delimitation Commission) દ્વારા જમ્મુ અને કાશ્મીર માટે નવો ચૂંટણી નકશો જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.
- જમ્મુ અને કાશ્મીર માટેના આ નવા ચૂંટણી નકશાના અંતિમ આદેશ અનુસાર કાશ્મીર વિભાગ માટે 47 વિધાનસભા બેઠકો અને જમ્મુ માટે 43 બેઠકો નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી.
- આમ, વર્તમાનમાં આ નવો ચૂંટણી નકશો જાહેર કર્યા બાદ જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં કુલ વિધાનસભા સીટોની સંખ્યા 83 થી વધીને 90 થઈ ગઈ છે.

જમ્મુ અને કાશ્મીર માટેના સીમાંકન આયોગના ત્રણ સભ્યો નીચે મુજબ હતા

- સુપ્રિમ કોર્ટના નિવૃત્ત ન્યાયધીશ રંજના પ્રકાશ દેસાઈ (અધ્યક્ષ) , મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર સુશીલ ચંદ્રા , જમ્મુ અને કાશ્મીરના મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારી કે.કે. શર્મા

સીમાંકન આયોગના આદેશથી લેવાયેલા અન્ય ત્રણ મહત્વના નિર્ણયો

- સંસદીય મતવિસ્તારોનું પુનર્ગઠન જેમાં 18 વિધાનસભા મતવિસ્તારો બરાબર 5 લોકસભા બેઠકો તેમજ વિધાનસભાની કુલ બેઠકોની સંખ્યા 90 થઈ ગઈ છે.
- અનુસૂચિત જનજાતિ માટે નવ વિધાનસભા બેઠકો આરક્ષિત (જેમાં 6 બેઠકો જમ્મુમાં અને 3 બેઠકો કાશ્મીરમાં) સીમાંકન આયોગે જમ્મુ અને કાશ્મીરને એક કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ તરીકે ભલામણ કરી હતી, તેથી નવા સંસદીય મતવિસ્તાર અનંતનાગ – રાજૌરીમાંથી લોકસભા બેઠક બનાવાઈ હતી. આ ઉપરાંત આયોગે જમ્મુ વિસ્તારમાંથી રાજૌરી – પુંછ જિલ્લાઓના ભાગોને કાશ્મીરના ત્રણ જિલ્લાઓ જેવા કે અનંતનાગ, કુલગામ અને શોપિયાં સાથે જોડવામાં આવ્યા છે.

કૌશલ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા તેમનો તાલીમ કાર્યક્રમ શરૂ કરવા હેતુ ઇસરો સાથે સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર

- કૌશલ વિકાસ અને ઉદ્યમ સાહસિકતા મંત્રાલય દ્વારા ઇસરોના અવકાશ વિભાગમાં તકનીકી કર્મચારીઓને ઉચ્ચ કૌશલ પ્રદાન કરવાના ધ્યેય સાથે ઇસરો સાથે એક સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- આ પહેલનો ઉદ્દેશ ઉદ્યોગની જરૂરિયાત અનુસાર દેશમાં અંતરિક્ષ ક્ષેત્રમાં ઇસરોના તકનીકી કર્મચારીઓના કૌશલ વિકાસ અને ક્ષમતા નિર્માણ માટે તાલીમ આપવા સંબંધિત ટૂંકા ગાળાના અભ્યાસક્રમો માટે ઔપચારિક માળખું સ્થાપિત કરવાનો છે.

સમજૂતી પત્ર સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- કૌશલ વિકાસ અને ઉદ્યમ સાહસિકતા મંત્રાલય દ્વારા આગામી પાંચ વર્ષમાં 4,000 થી વધુ ઇસરોના તકનીકી કર્મચારીઓને ઉચ્ચ કૌશલ તાલીમ પ્રદાન કરવામાં આવશે. આ તાલીમ સમગ્ર ભારતમાં કૌશલ વિકાસ અને ઉદ્યમ સાહસિકતા મંત્રાલયની રાષ્ટ્રીય કૌશલ તાલીમ સંસ્થાઓ (National Skill Training Institutes – NSTIs) ખાતે યોજાશે.
- આ તાલીમ કાર્યક્રમનો ધ્યેય અવકાશ વિભાગ (Department of Space – DoS) હેઠળના ઇસરો કેન્દ્રો અને એકમોના વિવિધ તકનીકી કર્મચારીઓની ક્ષમતાઓને સુધારવાનો છે.
- આ તાલીમ કાર્યક્રમ કૌશલ અને સાહસિકતા મંત્રાલય તેમજ દેશભરની તેની અદ્યતન તાલીમ સંસ્થાઓના સમર્થન સાથે, નવીનતમ ઉદ્યોગ વલણો અને આવશ્યકતાઓ અનુસાર કર્મચારીઓના કૌશલ સમૂહને વધારવા હેતુ અમુક શાખાઓમાં તાલીમ પ્રદાન કરશે.

ભારતની પ્રથમ રિજનલ રેપિડ ટ્રાન્ઝિટ સિસ્ટમ ટ્રેનસેટ

- તાજેતરમાં ભારતની પ્રથમ રિજનલ રેપિડ ટ્રાન્ઝિટ સિસ્ટમ (RRTS)નો પ્રથમ ટ્રેનસેટ નેશનલ કેપિટલ રિજન ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન (NCRTC)ને સોંપવામાં આવ્યો હતો.
- આ ટ્રેનો 100% સ્વદેશી બનાવટની છે, જે સરકારના “મેક ઇન ઇન્ડિયા” કાર્યક્રમ અને “આત્મનિર્ભર ભારત” ની મહત્વાકાંક્ષાને અનુરૂપ છે.
- સંપૂર્ણ ટ્રેનસેટની ડિઝાઇન અને બનાવટ અનુક્રમે અલ્સ્ટોમના હૈદરાબાદ એન્જિનિયરિંગ સેન્ટર અને ગુજરાતના સાવલી ખાતે આવેલ અલ્સ્ટોમના ફેક્ટરી યુનિટમાં કરવામાં આવી હતી.
- ઉપરાંત ટ્રેનમાં રહેલા પ્રવલ્ણન સિસ્ટમ અને ઇલેક્ટ્રીકલ્સ સાધનોનું ઉત્પાદન માણેજા (ગુજરાત) ખાતે કરવામાં આવ્યું છે.

ટ્રેનમાં સુવિધાઓ

- આ ટ્રેનસેટમાં 2-2 બેઠકોની વ્યવસ્થા, ઓવરહેડ લગેજ રેક્સ, સીસીટીવી કેમેરા, ફાયર અને સ્મોક ડિટેક્ટર, વાઈ-ફાઈ, લેપટોપ/મોબાઈલ/યુએસબી ચાર્જિંગ સ્ટેશન, સ્વતઃ નિયંત્રિત લાઈટિંગ સિસ્ટમ, પેનારોમિક વ્યૂ માટે મોટી કાચની બારીઓ, દિવ્યાંગો માટે ડિઝાઇન કરેલ વિસ્તારો વગેરે જેવી સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ છે.

દિલ્હી-મેરઠ પ્રાદેશિક રેપિડ ટ્રાન્ઝિટ સિસ્ટમ (RRTS)

- તે નેશનલ કેપિટલ રિજન ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન (NCRTC) ના રિજનલ રેપિડ ટ્રાન્ઝિટ સિસ્ટમ (RRTS) પ્રોજેક્ટના પ્રથમ તબક્કા હેઠળ આયોજિત ત્રણ ઝડપી રેલ કોરિડોર પૈકી એક છે.
- આ દિલ્હી, ગાઝિયાબાદ અને મેરઠને જોડતો 82.15 કિમી લાંબો સેમી-હાઈ સ્પીડ રેલ કોરિડોર છે, જે દિલ્હીના સરાયકાલ ખાનથી શરૂ થઈ, ગાઝિયાબાદમાંથી થઈને મેરઠ (ઉત્તર પ્રદેશ)માં મોદીપુરમ સુધી પહોંચશે.
- આ RRTS કોરિડોર હેઠળ 180 કિ.મી. પ્રતિકલાકની ડિઝાઇન સ્પીડ સાથે ભારતમાં સૌથી ઝડપી ટ્રેનોનું સંચાલન કરાશે.

નેશનલ કેપિટલ રિજન ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન (NCRTC)

- આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય (MoHUA)ના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ કાર્યરત નેશનલ કેપિટલ રિજન ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન (NCRTC) એ ભારત સરકાર તથા દિલ્હી, હરિયાણા, રાજસ્થાન અને ઉત્તરપ્રદેશ (UP) રાજ્યોની સંયુક્ત સાહસ કંપની છે.

કેન્દ્રીય સંસ્કૃત યુનિવર્સિટી ખાતે ‘ઉત્કર્ષ મહોત્સવ’ નો પ્રારંભ

- નવી દિલ્હી ખાતે આવેલ કેન્દ્રીય સંસ્કૃત યુનિવર્સિટી દ્વારા તાજેતરમાં ત્રણ દિવસીય ઉત્કર્ષ મહોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- ઉત્કર્ષ મહોત્સવમાં આયોજન પાછળનો ઉદ્દેશ સમગ્ર દેશમાં અને દેશની બહાર સંસ્કૃત ભાષાને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- ઉત્કર્ષ મહોત્સવનું આયોજન ત્રણ યુનિવર્સિટીઓ જેવી કે કેન્દ્રીય સંસ્કૃત યુનિવર્સિટી (નવી દિલ્હી), શ્રી લાલ બહાદુર રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃત યુનિવર્સિટી (નવી દિલ્હી) અને રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃત યુનિવર્સિટી (તિરૂપતિ, આંધ્રપ્રદેશ) દ્વારા સંયુક્ત રીતે કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ ઉત્કર્ષ મહોત્સવમાં કુલ 17 સંસ્કૃત યુનિવર્સિટીના વાઈસ ચાન્સેલરો સહિત, વિદ્વાનો અને મોટી સંખ્યામાં વિદ્યાર્થીઓએ આ કાર્યક્રમમાં ભાગ લીધો હતો.
- ઉત્કર્ષ મહોત્સવની થીમ : નવા શૈક્ષણિક યુગમાં સંસ્કૃત અભ્યાસનો વૈશ્વિક અભિગમ (Global Orientation of Sanskrit studies in the New Educational Era)

લોકસભા સ્પીકર ઓમ બિરલા દ્વારા “કલમ વેબસાઈટ” નો પ્રારંભ

- તાજેતરમાં લોકસભા સ્પીકર ઓમ બિરલા એ સ્થાનિક સાહિત્યને સમર્થન અને પ્રોત્સાહિત કરવા “પ્રભા ખેતાન ફાઉન્ડેશન” (PKF) ની સાહિત્યિક પહેલ એવી “કલમ વેબસાઈટ” ની શરૂઆત કરાવી હતી.
- આ કલમ વેબસાઈટનો ઉદ્દેશ હિન્દી સાહિત્યને લોકપ્રિય બનાવવાનો તેમજ પીઢ, યુવા લેખકો અને કવિઓને તેમના લખાણો અને સ્થાનિક સાહિત્ય પ્રત્યેની લાગણી વિશે વાત કરવા હેતુ એક પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડવાનો છે.
- પ્રભા ખેતાન ફાઉન્ડેશન દ્વારા કલમ પહેલની શરૂઆત વર્ષ 2015માં જયપુર (રાજસ્થાન) અને પટના (બિહાર) શહેરોમાં કરવામાં આવી હતી, ત્યારથી અત્યાર સુધીમાં ભારત અને વિદેશના 40 શહેરોમાં કલમ પહેલના 550 થી વધુ સત્રોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.

પ્રભા ખેતાન ફાઉન્ડેશન

(Prabha khaitan Foundation – PKF)

- પ્રભા ખેતાન ફાઉન્ડેશન એક બિનનફાકારક ટ્રસ્ટ છે, જેની સ્થાપના ઈ.સ. 1980ના દાયકાની શરૂઆતમાં સ્વર્ગસ્થ ડો. પ્રભા ખેતાન દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- આ ફાઉન્ડેશન પ્રદર્શન કલા, સંસ્કૃતિ, શિક્ષણ, સાહિત્ય, લિંગ સમાનતા અને મહિલા સશક્તિકરણને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કાર્ય કરે છે.

કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા કૃષિ, પાક વીમો અને ધિરાણ પર વ્યૂહાત્મક લાગીદારી માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમ સાથે સમજૂતિ પત્ર પર હસ્તાક્ષર

- તાજેતરમાં કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલય (Ministry of Agriculture and farmers Welfare – MoAFW) અને સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમ (UNDP) દ્વારા એક સમજૂતિ પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા, જેના હેઠળ નીચે મુજબની ભારત સરકારની બે યોજનાઓને સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ વિકાસ કાર્યક્રમ તકનીકી સહાય પુરી પાડશે.

a) પ્રધાનમંત્રી ફસલ બીમા યોજના (PMFBY)

b) કિસાન ક્રેડિટ કાર્ડ : સંશોધિત વ્યાજ સહાય યોજના

- પ્રધાનમંત્રી ફસલ બીમા યોજનાના મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારી રિતેશ ચૌહાણ અને સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમના પ્રતિનિધિ શોકો નોડાએ કેન્દ્રીય કૃષિ મંત્રીશ્રી નરેન્દ્રસિંહ તોમરની હાજરીમાં સમજૂતિ પત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.

સમજૂતિ પત્ર સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- આ સમજૂતિ અનુસાર, સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમ કૃષિ ધિરાણ અને પાક વીમા યોજનાના અસરકારક અમલીકરણ માટે પ્રતિભાવશીલ, માંગ આધારિત તકનીકી સહાય પ્રદાન કરશે.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમ નાના અને સીમાંત ખેડૂતો, મહિલા ખેડૂતો, ભાડૂત અને લોન ન લેનારા ખેડૂતોને ધ્યાનમાં રાખીને વર્તમાન રાષ્ટ્રીય અને રાજ્ય સંસ્થાઓને ક્ષમતા વિકાસ અને માહિતી, શિક્ષણ અને સંચાર સહાય પણ પ્રદાન કરશે.
- કિસાન ક્રેડિટ કાર્ડ : સંશોધિત વ્યાજ સહાય યોજના (Kisan Credit card : Modified Interest Subvention Scheme) અને પ્રધાનમંત્રી ફસલ બીમા યોજનાની શરૂઆત અગાઉની યોજનાઓની ખામીઓને દૂર કરવાના લક્ષ્ય સાથે કરવામાં આવી હતી અને એક માળખું વિકસાવવામાં આવ્યું હતું. જે તમામ હિસ્સેદારોને ઇચ્છિત લક્ષ્યો હાંસલ કરતી વખતે અમલીકરણના વધુ સારા વિકલ્પો પ્રદાન કરે છે.
- પ્રધાનમંત્રી ફસલ બીમા યોજના અંતર્ગત અત્યાર સુધીમાં (મે, 2022ની સ્થિતિએ) ખેડૂતોએ લગભગ 21,000 કરોડ રૂ. નું પ્રીમિયમ ચૂકવ્યું હતું અને તેની સામે 1.15 લાખ કરોડ રૂ. થી વધુનું વળતર ખેડૂતોએ મેળવ્યું હતું. આ બાબત દર્શાવે છે કે આ યોજનાઓ ભારતીય ખેડૂતોના શ્રેષ્ઠ હિતમાં ચલાવવામાં આવે છે.
- આ જ રીતે, જે ખેડૂતો અગાઉ યોજનાનો લાભ મેળવવા અસમર્થ હતા તેમને મદદ કરવા તેમજ કિસાન ક્રેડિટ કાર્ડ યોજના દ્વારા તમામ નાના ખેડૂતો, પશુપાલકો અને માછીમારોને મદદ કરવા માટે નોંધપાત્ર પ્રયાસો કરવામાં આવી રહ્યાં છે.

અટલ ઇનોવેશન મિશન – પ્રાઇમ પ્લેબુક

- તાજેતરમાં અટલ ઇનોવેશન મિશન અને નીતિ આયોગે ડૉ. આંબેડકર ઇન્ટરનેશનલ સેન્ટર, નવી દિલ્હી ખાતે આયોજિત અટલ ઇનોવેશન મિશન પ્રાઇમ પ્લેબુક – વિજ્ઞાન આધારિત ઉદ્યોગ સાહસિકતા માટે એક વ્યવહારુ માર્ગદર્શિકા રજૂ કરી હતી.
- અટલ ઇનોવેશન મિશન અને નીતિ આયોગે ‘ડીપટેક એન્ટરપ્રાઇઝ’(એવી સ્ટાર્ટઅપ કંપનીઓ કે જેનો ઉદ્દેશ નોંધપાત્ર વૈજ્ઞાનિક અથવા એન્જિનિયરિંગ પડકારોના આધારે ટેકનોલોજી સમાધાન પ્રદાન કરવાનો છે) શરૂ કરવા માટે શિક્ષણવિદોને સમર્થન આપવા હેતુ અટલ ઇનોવેશન મિશન – પ્રાઇમ પ્લેબુકની શરૂઆત કરી હતી.
- આ પ્લેબુકનું લોકાર્પણ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય (MoHFW)ના રાજ્યમંત્રી ડૉ. ભારતી પ્રવીણ પવાર દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

અટલ ઇનોવેશન મિશન – પ્રાઇમ પ્લેબુક

- આ પ્લેબુક અંતર્ગત નિષ્ણાતો દ્વારા આપવામાં આવેલ જ્ઞાન તેમજ મુખ્ય સંપાદક દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલ વધારાની મહત્વપૂર્ણ સામગ્રીનો સમાવેશ થાય છે.
- આ પ્લેબુકનો ઉદ્દેશ શૈક્ષણિક સંશોધકો, ઉદ્યોગસાહસિકો અને વિજ્ઞાન આધારિત સાહસોને લેબથી માર્કેટ સુધી વિકસાવવામાં સામેલ ઇન્ક્યુબેટર્સ (સ્ટાર્ટઅપ કંપનીઓ અને વ્યક્તિગત સાહસિકોને મેનેજમેન્ટ તાલીમથી લઈને મૂડી ધિરાણ સાથે વ્યવસાયોને વિકસાવવામાં મદદ કરતી સંસ્થા) માટે એક વ્યાપક સ્ત્રોત બનાવવાનો છે.
- અટલ ઇનોવેશન મિશન અને નીતિ આયોગની પહેલ AIM – PRIME (Program for Researchers in innovations, Market – Readiness & Entrepreneurship) જેનું અમલીકરણ વેન્ચર સેન્ટર (પૂણે) દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે તેમજ બિલ એન્ડ મેલિન્ડા ગેટ્સ ફાઉન્ડેશન અને મુખ્ય વૈજ્ઞાનિક સલાહકાર (Principal Scientific Advisor - PSA) ઓફિસ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે.

અટલ ઇનોવેશન મિશન – પ્રાઇમ (AIM - PRIME)

- અટલ ઇનોવેશન મિશન અને નીતિ આયોગની પહેલ ‘અટલ ઇનોવેશન મિશન – પ્રાઇમ’ની શરૂઆત વર્ષ 2021 માં બિલ એન્ડ મેલિન્ડા ગેટ્સ ફાઉન્ડેશનના સહયોગથી કરવામાં આવી હતી.
- અટલ ઇનોવેશન મિશન – પ્રાઇમનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ, ભારત માટે યોગ્ય એવા સ્ટાર્ટઅપ્સને સહકાર આપવા માટેની પદ્ધતિઓ અને માહિતીનું સંશોધન કરવાનો અને દર્શાવવાનો છે તેમજ તમામ સંશોધકો અને ઉદ્યોગ સાહસિકો માટે ઉપલબ્ધ કરાવવાનો છે.
- અટલ ઇનોવેશન મિશન – પ્રાઇમ પહેલ અંતર્ગત પ્લેબુક અને વિડીયો કોર્સની પણ રચના કરવામાં આવી છે.

પ્રથમ અતુલ્ય ભારત આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રૂઝ કોન્ફરન્સ - 2022 મુંબઈ ખાતે યોજાઈ

1st Incredible India International Cruise Conference 2022

- તાજેતરમાં બે દિવસીય પ્રથમ “અતુલ્ય ભારત આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રૂઝ કોન્ફરન્સ (Incredible India International Cruise Conference – IIICC) – 2022 નું આયોજન મુંબઈ (મહારાષ્ટ્ર) ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ કોન્ફરન્સનું ઉદ્દઘાટન બંદરો, શિપિંગ અને જળમાર્ગ મંત્રાલયના કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી સર્બાનંદ સોનોવાલ અને રાજ્ય મંત્રી શ્રી શ્રીપદ નાઈક દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે પર્યટન મંત્રાલયના કેન્દ્રીય મંત્રી જી. કિશન રેડ્ડીએ આ કાર્યક્રમને સંબોધિત કર્યો હતો.
- આ કોન્ફરન્સના શુભાંકરનું નામ “કેપ્ટન ક્રૂઝી” (Captain Cruzo) રાખવામાં આવ્યું હતું.
- આ કોન્ફરન્સનું આયોજન ભારત સરકારના બંદરો, શિપિંગ અને જળમાર્ગ મંત્રાલય અને ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડિયન ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રી (FICCI) દ્વારા સંયુક્ત રીતે આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપરાંત મુંબઈ પોર્ટ ઓથોરિટી, સાગરમાલા, ઇન્ડિયન પોર્ટ્સ એસોસિએશન પણ આ કોન્ફરન્સના આયોજક સભ્યો છે.

કોન્ફરન્સ સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- કેન્દ્ર સરકાર નદી આધારિત પ્રવાસી પ્રવૃત્તિઓને વધારે વેગ આપવા માટે ‘નમામી ગંગે’ પરિયોજના સહિત નદીઓને સ્વચ્છ પુનર્જીવિત કરવાના પ્રયાસો કરી રહી છે.
- આ કોન્ફરન્સ દરમિયાન ‘પોટેન્શિયલ ઓફ રિવર ક્રૂઝિંગ’ અને ‘ક્રૂઝ ટુરિઝમ : સક્સેસ સ્ટોરીઝ એન્ડ ડેસ્ટિનેશન ડેવલપમેન્ટ’ નામના બે બિઝનેસ સત્રનું પણ આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

ક્રૂઝ ટુરીઝમના વિકાસ માટે ઉચ્ચસ્તરીય સમિતિની રચના

- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ભારતમાં ક્રૂઝ ટુરીઝમના વિકાસ માટે સક્ષમ ઇકોસિસ્ટમ બનાવવા માટે એક ઉચ્ચ સ્તરીય સમિતિ (High Level Committee – HLC) ની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.

IIICC – 2022 દરમિયાન સમજૂતિ પત્ર પર હસ્તાક્ષર

- બંદરો, શિપિંગ અને જળમાર્ગ કેન્દ્રીય મંત્રી સર્બાનંદ સોનોવાલ અને કેન્દ્રીય મંત્રી જી. કિશન રેડ્ડીની હાજરીમાં મુંબઈ પોર્ટ ટ્રસ્ટ, ઇનલેન્ડ વોટરવેઝ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા (IWAI) અને વિવિધ ક્રૂઝ સર્વિસ ઓપરેટરો વચ્ચે 8 સમજૂતિ પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

વિશેષ

- વૈશ્વિક સ્તરે રિવર ક્રૂઝ માર્કેટ છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં લગભગ 5% દરે વૃદ્ધિ પામ્યું છે અને વર્ષ 2027 સુધીમાં ક્રૂઝ માર્કેટમાં લગભગ 37% જેટલો હિસ્સો ફક્ત રિવર ક્રૂઝ માર્કેટનો થવાની ધારણા છે.
- ઇનલેન્ડ વોટરવેઝ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા (IWAI)ના વર્તમાન અધ્યક્ષ (મે, 2022 ની સ્થિતિએ) “સંજય બંદોપાધ્યાય” છે.

રેલટેલ દ્વારા PM WANI આધારિત 100 રેલવે સ્ટેશનો પર WiFi સુવિધાની શરૂઆત

- રેલવે મંત્રાલય હેઠળની જાહેર ક્ષેત્રની મિનીરલ કંપની રેલટેલ(RailTel) દ્વારા “પ્રધાનમંત્રી વાઈફાઈ એક્સેસ નેટવર્ક ઇન્ટરફેસ યોજના” (PM WANI) આધારિત ભારતના 100 રેલવે સ્ટેશનો પર 2,384 વાઈફાઈ હોટસ્પોટ લગાવી WiFi સુવિધાની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- આ વાઈફાઈ સુવિધાની શરૂઆત રેલટેલ કંપનીના ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર પુનીત ચાવલા દ્વારા કરાવવામાં આવી હતી.
- રેલટેલ દ્વારા ઉભી કરવામાં આવેલી આ વાઈફાઈ સુવિધાનો ઉપયોગ, સેન્ટર ફોર ડેવલપમેન્ટ ઓફ ટેલિમેટિક્સ (C-DOT) ના સહયોગથી વિકસાવવામાં આવેલી “WiDOT” નામની એન્ડ્રોઇડ આધારિત મોબાઇલ એપ્લિકેશન દ્વારા કરી શકાય છે.

PM WANI

- સમગ્ર દેશમાં બ્રોડબેન્ડ ઇન્ટરનેટના પ્રસારને પ્રોત્સાહન આપવા માટે, ભારત સરકાર દ્વારા પ્રધાનમંત્રી વાઈફાઈ એક્સેસ નેટવર્ક ઇન્ટરફેસ (PM WANI) યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજનાનો હેતુ ઇન્ટરનેટ કલેક્ટિવિટી વિકલ્પોને આગળ ધપાવવા માટે ડિજિટલ એક્સેસને યોગ્ય બનાવવા સમગ્ર દેશમાં (WiFi) હોટસ્પોટને મોટા પ્રમાણમાં સ્થાપિત કરવાનો છે.
- વર્ષ 2017 માં “ટેલિકોમ રેગ્યુલેટરી ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા” (TRAI) દ્વારા સૌપ્રથમ વખત આ યોજનાની ભલામણ કરવામાં આવી હતી.
- સંચાર મંત્રાલય હેઠળનો ટેલિકોમ વિભાગ, આ યોજના હેઠળ WiFi નેટવર્ક સ્થાપિત કરવા માટેની નોડલ એજન્સી છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય વિશેષ

INS ઘડિયાળ સંકટગ્રસ્ત શ્રીલંકા માટે દવા અને તબીબી સપ્લાય સાથે કોલંબો પહોંચ્યું

- ભારતના પડોશી દેશ શ્રીલંકામાં તાજેતરમાં ગંભીર આર્થિક સંકટ સર્જાયું છે.
- ત્યારે શ્રીલંકાને મહત્વપૂર્ણ તબીબી સહાય પૂરી પાડવાના વ્યાપક ઉદ્દેશ સાથે ભારતે 'મિશન સાગર - IX' હેઠળ INS ઘડિયાળને ભારતથી જરૂરી દવાઓ અને મેડિકલ સપ્લાય સાથે શ્રીલંકાના કોલંબો બંદરે મોકલ્યું હતું.
- શ્રીલંકા સ્થિત ભારતીય હાઈકમિશનરે માનવીય સહાયતાનો જથ્થો શ્રીલંકાના આરોગ્ય પ્રધાન યત્ના જયાસુમાનાને સોંપ્યો હતો. આ સહાયતા અંતર્ગત ભારતે શ્રીલંકાને 107 પ્રકારની 760 કિલોથી વધુ મહત્વપૂર્ણ જીવનરક્ષક દવાઓનું વિતરણ કર્યું છે.
- કેન્દ્ર સરકારના 'SAGAR' દૃષ્ટિકોણ (SAGAR - Security and Growth for All in the Region) અંતર્ગત ભારતે હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્ર (Indian Ocean Region - IOR)માં તમામ માટે સુરક્ષા અને વિકાસને સુનિશ્ચિત કરવા તેમજ હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં મૈત્રીપૂર્ણ સંબંધ ધરાવતા દરિયાઈ દેશોને મદદ કરવા 'મિશન સાગર' શરૂ કર્યું હતું.
- આ અંતર્ગત ભારતીય નૌકાદળે સમુદ્રમાં ઘણી તૈનાતી કરી હતી. મે, 2020 થી ભારતીય નૌકાદળે આઠ જેટલા મિશનોને સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કર્યા છે, જેમાં 18 મિત્ર દેશોને દસ જહાજો દ્વારા મદદ પહોંચાડવામાં આવી છે.

મિશન સાગર

- કોવિડ-19 મહામારી દરમિયાન હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રના દેશોને કોવિડ-19 સંબંધિત સહાય પહોંચાડવા માટે કેન્દ્ર સરકારે 10 મે, 2020ના રોજ 'SAGAR' દૃષ્ટિકોણને અનુરૂપ 'મિશન સાગર'ની શરૂઆત કરી હતી.
- આ મિશનને અનુરૂપ INS કેસરીએ મે-જૂન, 2020 દરમિયાન માલદિવ્સ, મોરેશિયસ, મડાગાસ્કર, કોમોરોસ અને સેશેલ્સની મુલાકાત લઈ કોવિડ-19 કટોકટીનો સામનો કરવા દરિયાઈ પડોશી દેશોને મદદ પહોંચાડી હતી.
- નવેમ્બર, 2020માં 'મિશન સાગર-II' ના ભાગરૂપે INS ઐરાવતે સુદાન, દક્ષિણ સુદાન, જિબૂટી અને ઈરિટ્રિયાને ખાદ્ય સહાય પહોંચાડી હતી.

ભારતનું મિશન સાગર વિઝન (India's Mission SAGAR Vision)

- વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ માર્ચ, 2015માં મોરેશિયસની તેમની મુલાકાત દરમિયાન 'SAGAR - Security and Growth for All in the Region' નો ખ્યાલ રજૂ કર્યો હતો. તે હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્ર (IOR) માટે ભારતનું વ્યૂહાત્મક વિઝન છે.
- SAGAR દૃષ્ટિકોણ દ્વારા ભારત તેના દરિયાઈ પડોશીઓ સાથે આર્થિક અને સુરક્ષા સહયોગને વધુ ગાઢ બનાવવા અને તેમની દરિયાઈ સુરક્ષા ક્ષમતાઓના નિર્માણમાં મદદ કરવા માંગે છે.
- જૂન, 2019 માં માલદીવની સંસદમાં તેમના સંબોધન દરમિયાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ કહ્યું હતું કે 'સાગર એ ઈન્ડો- પેસેફિક ક્ષેત્રમાં સહકાર માટેની બ્લૂપ્રિન્ટ' પણ છે.
- તેની મદદથી દરિયાકાંઠાના દેશો વચ્ચે આર્થિક અને સુરક્ષા સહયોગને વધુ ગાઢ બનાવવામાં મદદ મળશે.
- કુદરતી આફતો અને ચાંચિયાગીરી, આતંકવાદ અને ઉભરતા દરિયાઈ જોખમોનો સામનો કરવા માટે સામૂહિક પગલાંને પ્રોત્સાહન મળશે.
- 'બ્લૂ ઈકોનોમી' એ આ પ્રદેશમાં સમૃદ્ધિના આશાસ્પદ આધારસ્તંભ તરીકે ઉભરી આવી છે, જેમાં ઘણી આર્થિક અને રોજગારીની સંભાવનાઓ રહેલી છે.

જાપાનના ટોક્યો ખાતે QUAD શિખર સંમેલન 2022નું આયોજન

- તાજેતરમાં જાપાનના ટોક્યો ખાતે ક્વાડ લીડર્સ સમિટ 2022નું આયોજન થયું હતું, જેમાં ક્વાડના તમામ સદસ્ય દેશો- ઓસ્ટ્રેલિયા, ભારત, જાપાન અને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ દ્વારા ભાગ લેવામાં આવ્યો હતો.
- જાપાનના ટોક્યો ખાતે યોજાયેલી આ ક્વાડ સમિટમાં ભારતના વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી, યુ.એસ.ના પ્રમુખ જો બાઈડન, જાપાનના વડાપ્રધાન ફ્યુમિયો કિશિદા અને નવા ચૂંટાયેલા ઓસ્ટ્રેલિયન વડાપ્રધાન એન્ટની અલ્બેનિસ દ્વારા ભાગ લેવામાં આવ્યો હતો.
- ઉલ્લેખનીય છે કે ક્વાડની આ બીજી “વ્યક્તિગત સમિટ” હતી, તેની પ્રથમ વ્યક્તિગત સમિટ સપ્ટેમ્બર 2021 દરમિયાન યુ.એસ પ્રમુખના સત્તાવાર આવાસ એવા વ્હાઈટ હાઉસ ખાતે મળી હતી.

ક્વાડ લીડર્સ સમિટ 2022માં શરૂ કરાયેલી પહેલો

1. ક્વાડ ફેલોશિપ

- તે ક્વાડનો પ્રથમ શિષ્યવૃત્તિ કાર્યક્રમ છે, જેનો ઉદ્દેશ ક્વાડના ચાર સદસ્ય દેશો વચ્ચે લોકો-થી-લોકોના જોડાણને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- આ શિષ્યવૃત્તિ કાર્યક્રમ હેઠળ દર વર્ષે ચારેય દેશોમાંથી 25 એમ કુલ 100 વિદ્યાર્થીઓને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સની STEM (વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી, એન્જિનિયરિંગ અને ગણિત) સંલગ્ન યુનિવર્સિટીઓમાંથી ઉચ્ચ અભ્યાસ અને ડોક્ટરલ ડિગ્રી મેળવવા માટે સ્પોન્સર કરાશે.

2. ઈન્ડો-પેસિફિક પાર્ટનરશિપ ફોર મેરીટાઇમ ડોમેન અવેરનેસ (IPMDA)

- આ પ્રોગ્રામ હેઠળ ક્વાડના ચારેય સદસ્ય દેશો અને તેમના પ્રાદેશિક ભાગીદાર દેશોને સૌથી ઝડપી અને સ્પષ્ટ મેરીટાઇમ માહિતી પૂરી પાડવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરાશે.

3. રસીની લાગીદારી

- ક્વાડ દેશો દ્વારા સામૂહિક રીતે 257 મિલિયન કોવિડ-19 રસી પૂરી પાડવામાં આવી છે અને આ રસીના ડોઝ આપવાનું ચાલુ જ રખાશે.
- ઉપરાંત ક્વાડના અન્ય સદસ્યો ભારતીય આરોગ્ય સંભાળ ક્ષેત્રને પ્રોત્સાહન અને સમર્થન આપશે.

4. અવકાશ સહયોગ

- ચારેય રાષ્ટ્રોએ અવકાશ આધારિત અર્થ ઓબ્ઝર્વેશન ડેટાનું આદાન-પ્રદાન કરવા માટે પ્રતિબદ્ધતા દર્શાવી હતી.
- તેમાં ખાસ કરીને વાતાવરણ અને સમુદ્રી દેખરેખ, ફ્લડ મેપિંગ અને લેન્ડ ઈમેજિંગ પરના યુએસ કાર્યક્રમોનો સમાવેશ થાય છે.

QUAD વિશે

- QUAD એ ભારત, યુ.એસ, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયા આ ચાર દેશોનું બનેલું અનૌપચારિક જૂથ છે, જેને “ક્વાટ્રિલેટરલ સિક્યુરિટી ડાયલોગ” (ચતુર્ભુજ સુરક્ષા સંવાદ) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહીએ તો ક્વાડ એ મુક્ત, ખુલ્લો, સર્વસમાવેશક અને સમૃદ્ધ ઈન્ડો-પેસિફિક પ્રદેશ સુનિશ્ચિત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે રચાયેલો એક વ્યૂહાત્મક સંવાદ (Strategic dialogue) છે.
- ક્વાડનું વિઝન ‘ફ્રી એન્ડ ઓપન ઈન્ડો-પેસિફિક’ (FOIP) અને પૂર્વ તથા દક્ષિણ ચીન સમુદ્રમાં નિયમો આધારિત મેરીટાઇમ ઓર્ડર રચવાનું છે.
- આ ક્વાડ દેશો દ્વારા ક્વાડ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર કોઓર્ડિનેશન ગ્રૂપ, ગ્રીન શિપિંગ નેટવર્ક, ક્લિન હાઈડ્રોજન પાર્ટનરશિપ, સેમી-કન્ડક્ટર સપ્લાય ચેઇન, ક્વાડ સિનિયર સાયબર ગ્રૂપ વગેરે પહેલો શરૂ કરવામાં આવી છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- વર્ષ 2004 દરમિયાન એક સુનામી રાહત અને બચાવ મિશનમાં ભારત, યુ.એસ, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયા આ ચારેય દેશો એક સાથે આવ્યા હતા, તેના અનુસંધાને વર્ષ 2007માં જાપાનના પ્રધાનમંત્રી શિન્ઝો આબેએ સૌપ્રથમવાર રાજકીય લોકશાહી અને બજાર અર્થતંત્રો જેવા વહેંચાયેલા મૂલ્યો ધરાવતા આ ચારેય દેશોના બનેલા એક જુથનો વિચાર રજૂ કર્યો હતો.
- બાદમાં નવેમ્બર 2017 દરમિયાન ભારત, જાપાન, યુ.એસ અને ઓસ્ટ્રેલિયાએ ઈન્ડો-પેસિફિકમાં મહત્વપૂર્ણ દરિયાઈ માર્ગોને કોઈપણ એક દેશના પ્રભાવથી મુક્ત રાખવા તથા નવી વ્યૂહરચના વિકસાવવા માટે ક્વાડની સ્થાપનાના લાંબા સમયથી સ્થગિત રહેલા પ્રસ્તાવ પર વિચારણા શરૂ કરી.

ભારત માટે QUADનું મહત્વ

ચીનના પ્રભાવનો સામનો

- ભારત-ચીન સરહદ પર તણાવ ભર્યા વાતાવરણના સંબંધમાં રશિયા દ્વારા તટસ્થ રહેવાની નીતિના પગલે ભારતને ચીનના પ્રભાવનો સામનો કરવા અન્ય વિકલ્પો શોધવાની ફરજ પડી છે.

કોવિડ પછીની ડિપ્લોમસી (મુલ્સદીગીરી)

- ચીનની બિનપારદર્શક પ્રણાલીઓ અને કોવિડ રોગચાળા પછી વૈશ્વિક વ્યવસ્થામાં વિક્ષેપ ઊભો થવાના કારણે ભારતને વિશ્વનું ઉત્પાદન હબ બનવાની તથા નવીનતમ ક્ષેત્રોમાં નેતૃત્વ કરવાની તક મળી છે.
- આ સંદર્ભે ભારત તેનો “સોફ્ટ પાવર” વધારવા માટે રસી અને ફાર્મા ઉદ્યોગમાં તેની કુશળતાનો લાભ લઈ શકે છે.
- વધુમાં, જાપાન અને યુએસ દ્વારા ચીનના સામ્રાજ્યવાદી વર્તનને રોકવા માટે તેમની ઉત્પાદન કંપનીઓને ચીનની બહાર ખસેડી લેવાઈ કે ખસેડવાની તૈયારીઓ કરી તેનો ભારતને પણ ઓછાવત્તા અંશે લાભ મળ્યો છે.

હિંદ મહાસાગરમાં મુખ્ય સુરક્ષા પ્રદાતા:

- SAGAR (સિક્યોરિટી એન્ડ ગ્રોથ ફોર ઓલ ઇન ધ રિજન) પહેલ હેઠળ ભારત હિંદ મહાસાગરમાં મુખ્ય સુરક્ષા પ્રદાતા બની શકે છે તેમજ QUAD દેશોના સહકાર વડે ભારતને પોતાના નેવલ બેઝ બનાવવા માટે અનેકાવિધ વ્યૂહાત્મક સ્થળોની ઉપલબ્ધતા પ્રાપ્ત થઈ શકે છે.
- બહુદ્રુવીય વિશ્વ (Multipolar world) : ભારતે હંમેશા નિયમ-આધારિત બહુદ્રુવીય વિશ્વને સમર્થન આપ્યું છે અને QUAD તેને “પ્રાદેશિક સુપર પાવર” બનવાની મહત્વાકાંક્ષા હાંસલ કરવામાં મદદ કરી શકે છે.

QUAD સમક્ષ રહેલા પડકારો

- ચીને ઔપચારિક રીતે QUAD બેઠકો પર તેની નારાજગી અને વિરોધ દર્શાવ્યા છે, વળી ટોક્યો સમિટ દરમિયાન ચીન-રશિયા દ્વારા કવાયતો હાથ ધરી બંને દેશો વચ્ચેની નજદીકી વધી હોવાનો પુરાવો આપ્યો છે.
- કોવિડ રોગચાળો અને તેના કારણે આવેલા લોકડાઉનને કારણે ખોરવાયેલી વૈશ્વિક સપ્લાય ચેઇનને કોવિડ પહેલાંની સ્થિતિમાં લાવવી મુશ્કેલ અને વધુ સમય-સહકાર માંગી લે તેમ છે.
- પ્રાદેશિક વ્યાપક આર્થિક ભાગીદારી (RCEP-Regional Comprehensive Economic Partnership) પર હસ્તાક્ષર કરાયા બાદ, ઘણાં ASEAN દેશો અને ચીન વધુ નજીક આવ્યા છે માટે તેમની દૃષ્ટિએ ઇન્ડો-પેસિફિકની સ્થિતિ ક્વાડ જુથ સાથે સુસંગત ન હોય તે સ્વાભાવિક છે.
- ચીનની “ચેક બુક” ડિપ્લોમસી એટલે કે વન બેલ્ટ વન રોડ ઇનિશિયેટિવ, મેરીટાઇમ સિલ્ક રૂટ, અનસસ્તેનેબલ ડેટ અને પ્રોજેક્ટ ફંડિંગ વગેરે દ્વારા ચીન નાના રાષ્ટ્રોને આકર્ષવામાં સફળ થઈ રહ્યું છે, જ્યારે ક્વાડ જુથ દ્વારા આ દિશામાં કોઈ ઠોસ પગલાં લેવામાં આવ્યા નથી.
- QUAD અને RIC (રશિયા, ભારત અને ચીન) બંને જૂથોને સંતુલિત રાખવાની ભારતની નીતિના કારણે તે કોઈપણ એક જુથમાં અમુક હદથી વધુ સક્રિયતા દાખવી શકતું નથી.
- ઓસ્ટ્રેલિયા દ્વારા ભૂતકાળમાં QUAD માટે અનિચ્છા દર્શાવવામાં આવેલી તથા જાપાન અને અમેરિકા પણ સમય-સંજોગ અનુસાર ચીન સાથે પોતાના આર્થિક હિતો શોધી રહ્યા છે, પરિણામે જુથમાં કોઈને કોઈ પ્રકારે સુસંગતતાનો અભાવ જોવા મળે છે.
- ઉપરાંત બધા દેશો વડે કરાતી ઇન્ડો-પેસિફિકની વ્યાખ્યામાં પણ સુસંગતતાનો અભાવ જોવા મળે છે.

વિશેષ

નાટો સાથેની લિન્ગતા

- નાટો જુથથી વિપરીત, ક્વાડમાં સામૂહિક સંરક્ષણ (Collective defence) માટેની કોઈપણ જોગવાઈઓ શામેલ નથી, તેના બદલે જુથમાં એકતા અને રાજદ્વારી સંકલનના પ્રદર્શન તરીકે સદસ્ય દેશો વચ્ચે સંયુક્ત લશ્કરી કવાયત કરવામાં આવે છે.

ક્વાડ પ્લસ

- ક્વાડ સભ્યો એ આ ચાર દેશોના બનેલા જૂથને વિસ્તૃત કરવાની ઈચ્છા પણ દર્શાવી છે, જેને “ક્વાડ પ્લસ” કહેવામાં આવ્યું છે.
- આ ક્વાડ પ્લસમાં દક્ષિણ કોરિયા, ન્યુઝીલેન્ડ અને વિયેતનામ સહિત અન્ય દેશોનો સમાવેશ થઈ શકે છે.

નાઈન-ડૅશ લાઇન

- તે ચીનના દક્ષિણી હેનાન ટાપુની દક્ષિણ અને પૂર્વમાં સેંકડો કિલોમીટર સુધી લંબાયેલો સમુદ્રી વિસ્તાર છે, જે વ્યૂહાત્મક અગત્યતા ધરાવતા પેરાસેલ અને સ્પ્રેટલી ટાપુની સાંકળોને આવરી લે છે.
- ચીન દ્વારા પોતાના 2,000 વર્ષ જૂના ઇતિહાસનો ઉલ્લેખ કરીને, આ વિસ્તાર પર તેનું શાસન હોવાનો દાવો કરાતો આવ્યો છે.

વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીની જર્મની, ડેનમાર્ક અને ફ્રાન્સની મહત્વપૂર્ણ મુલાકાત

- 2 થી 4 મે, 2022 દરમિયાન વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ યુરોપના ત્રણ દેશો એવા જર્મની, ડેનમાર્ક અને ફ્રાન્સની ઐતિહાસિક મુલાકાત લીધી હતી. વર્ષ 2022માં આ તેઓની પ્રથમ વિદેશ યાત્રા હતી.

જર્મની મુલાકાત

- નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ ત્રણ દિવસના પ્રવાસની શરૂઆત જર્મની ખાતેથી શરૂ કરી હતી.
- જર્મનીના પ્રવાસ દરમિયાન ભારતના વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદી અને જર્મનીના ચાન્સેલર ઓલાફ સ્કોલ્ડ વચ્ચે મહત્વની મંત્રણા યોજાઈ હતી.
- બંને દેશોના નેતાઓએ ભારત અને જર્મની વચ્ચે પરસ્પર સહયોગ વધારવા પર ભાર મૂક્યો હતો.
- બંને નેતાઓએ દ્વિપક્ષીય વેપાર તેમજ સાંસ્કૃતિક સંબંધો વિકસાવવા પ્રતિબદ્ધતા વ્યક્ત કરી હતી.
- તેઓએ સંયુક્ત રૂપથી એક બિઝનેસ ઇવેન્ટને સંબોધન કર્યું હતું. તેમજ ભારતીય સમુદાય સાથે વાર્તાલાપ કરી હતી.
- અત્રે નોંધનીય છે કે ભારત અને જર્મનીએ તેના રાજદ્વારી સંબંધોના 70 વર્ષ પૂર્ણ કર્યા છે અને બંને દેશો વર્ષ 2000 થી એકબીજાના વ્યૂહાત્મક ભાગીદારો છે. જર્મનીની સેના દ્વારા પીએમ મોદીને બર્લિન ખાતે 'ગાર્ડ ઓફ ઓનર' એનાયત કરવામાં આવ્યું હતું.

છઠ્ઠો ભારત-જર્મની આંતરસરકારી સંવાદ 2022

- બંને દેશોના નેતાઓ દ્વારા જર્મનીના બર્લિન ખાતે દ્વિ-વાર્ષિક ભારત-જર્મની આંતર સરકારી સંવાદ ના છઠ્ઠા સંસ્કરણની સહ અધ્યક્ષતા કરવામાં આવી હતી. જર્મનીના ચાન્સેલર સ્કોલ્ડ સાથે ભારતના વડાપ્રધાનનો આ પ્રથમ આંતરસરકારી સંવાદ (Inter-Governmental Consultation – IGC) હતો.
- વિશેષ :** 48 મી G7 સમિટનું આયોજન 26 થી 28 જૂન, 2022 દરમિયાન જર્મનીના શ્લોસ એલમાઉ, બાવેરિયન આલ્સ ખાતે કરવામાં આવશે.

ભારત-જર્મની IGC 2022 દરમિયાન થયેલા કેટલાંક કરારો

બંને પક્ષો વચ્ચે વિવિધ 9 કરારો માટે હસ્તાક્ષરો થયા છે જે નીચે મુજબ છે :

- સંયુક્ત ઉદ્દેશ ઘોષણા (Joint Declaration of Intent - JDI) અંતર્ગત ગ્રીન એન્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ પાર્ટનરશિપ માટે જર્મની સંમત થયું છે. આ અંતર્ગત તે વર્ષ 2030 સુધીમાં ભારતને આ ક્ષેત્રમાં વિકાસ માટે 10 બિલિયન યુરોની સહાયતા કરશે.
- ટ્રાઈન્યુલર ડેવલપમેન્ટ કોઓપરેશનના અમલીકરણ પર JDI ; જેમાં ભારત અને જર્મની ત્રીજા દેશના પ્રોજેક્ટ્સમાં સાથે મળીને સહકાર કરશે.
- કમ્પ્રેહેન્સિવ માર્શગ્રેશન એન્ડ મોબિલિટી એગ્રીમેન્ટ અંગે કરાર.
- બંને દેશોના વિદેશ વિભાગ વચ્ચે ડાયરેક્ટ એન્ક્રિપ્ટેડ કનેક્શન કરાર.
- રિન્યુએબલ એનર્જી પાર્ટનરશિપ અંગે ઇન્ડો-જર્મન ડેવલપમેન્ટ કો-ઓપરેશન પર કરાર વડાપ્રધાન મોદી દ્વારા આ ભાગીદારીને પ્રાથમિકતા આપવામાં આવી છે. વાસ્તવમાં આ ક્ષેત્રમાં પરસ્પર ભાગીદારીના ભાગરૂપે એક ટાસ્ક ફોર્સની રચના કરવામાં આવશે.

તેમજ જર્મનીની મદદથી ભારતમાં ગ્રીન હાઈડ્રોજન હબની સ્થાપના કરવામાં આવશે.

- ભારતમાંથી કોર્પોરેટ એકિઝક્યુટિવ્સ અને જુનિયર એકિઝક્યુટિવ્સની અદ્યતન તાલીમના ક્ષેત્રમાં સહકાર ચાલુ રાખવા પર બંને દેશોએ JDI પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- બંને દેશો ગ્રીન હાઈડ્રોજન ટાસ્કફોર્સ રચવા સંમત થયા છે.
- એગ્રોઇકોલોજી પર JDI
- ફોરેસ્ટ લેન્ડસ્કેપ રિસ્ટોરેશન પર JDI

મોદીની સ્કોલ્ડને સુરતના નકશીદાર ટેબલની ભેટ

- નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ જર્મન વડાને સુરતનું નકશીદાર ટેબલ ભેટ આપ્યું હતું.
- પારસી સમુદાયની “સેદાલી ક્રાફ્ટ”માં તૈયાર થયેલ આ ટેબલને તૈયાર કરવામાં ભારે નિપૂણતા જરૂરી છે.
- સેદાલી ક્રાફ્ટ એ એક ઉચ્ચ કૌશલ્ય તકનીક છે જેમાં લાકડા પર ભૌમિતિક પેટર્નનું નિર્માણ સામેલ છે, તે લાકડાનું માઈક્રો મોઝેક વર્ક છે, જેમાં કોઈપણ પ્રકારના લાકડાના નાના-નાના ટુકડાને ભૌમિતિક ચોકસાઈથી કાપવામાં આવે છે. ફિટિંગમાં ચોક્કસ પધ્ધતિનો સમાવેશ થાય છે.

ડેનમાર્કની મુલાકાત

- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી જર્મનીની મુલાકાત બાદ ડેનમાર્કની રાજધાની કોપનહેગન પહોંચ્યા હતા. જ્યાં તેમના સ્વાગત માટે ડેનિશ વડાપ્રધાન મેટ ફ્રેડરિકસન હાજર રહ્યાં હતા.
- નરેન્દ્ર મોદીએ કોપનહેગનમાં આયોજિત ભારત-ડેનમાર્ક બિઝનેસ ફોરમની બેઠકમાં હાજરી આપી હતી.
- આ અગાઉ નરેન્દ્ર મોદી અને ડેનમાર્કના પીએમ મેટ ફ્રેડરિકસન વચ્ચે પ્રતિનિધિમંડળ સ્તરીય મંત્રણા થઈ હતી. જેમાં બંને પક્ષોએ ગ્રીન સ્ટ્રેટેજિક પાર્ટનરશિપમાં પ્રગતિની સમીક્ષા કરી હતી.
- વિદેશ મંત્રાલય અનુસાર બંને વડાપ્રધાનોએ કૌશલ્ય વિકાસ, જળવાયુ, રિન્યુએબલ ઊર્જા, આર્કિટેક પીટુપી સંબંધો વગેરે ક્ષેત્રોમાં વ્યાપક સહયોગ મુદ્દે પણ ચર્ચા કરી હતી.

બીજી ભારત-નોર્ડિક સમિટ 2022

- ડેનમાર્કની રાજધાની કોપનહેગન ખાતે બીજી ભારત-નોર્ડિક સમિટ – 2022 નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ શિખર સંમેલન મુખ્યત્વે મહામારી બાદ આર્થિક સુધાર, આબોહવા પરિવર્તન, નવીનતા અને ટેકનોલોજી, રિન્યુએબલ ઊર્જા, વૈશ્વિક સુરક્ષા, આર્કિટેક ક્ષેત્રમાં ભારત-નોર્ડિક સહકાર જેવા વિષયો પર કેન્દ્રીત હતું.
- સાથે જ વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ અન્ય નોર્ડિક દેશોના નેતાઓ જેમ કે, આઈસલેન્ડના વડાપ્રધાન કેટરિન જેકોબ્સડોટીર, નોર્વેના પીએમ જોનાસ ગહેર સ્ટોર, સ્વીડનના પીએમ મેગડાલેના એન્ડર્સન અને ફિનલેન્ડના પીએમ સન્ના મારિન સાથે દ્વિપક્ષીય બેઠકો યોજી હતી.
- સ્વીડનના સ્ટોકહોમ ખાતે વર્ષ 2018માં પ્રથમ ભારત-નોર્ડિક સમિટનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સમિટ દરમિયાન ભારત અને ડેનમાર્ક વચ્ચે થયેલા વિવિધ કરારો

1. માઈગ્રેશન અને મોબિલિટી પર ડિકલેરેશન ઓફ ઇન્ટેન્ટ (DOI)
2. ગ્રીન શિપિંગ માટે સેન્ટર ઓફ એક્સલન્સ પર ભારતના બંદરો, શિપિંગ અને જળમાર્ગ મંત્રાલય અને ડેનમાર્કના મિનિસ્ટ્રી ઓફ બિઝનેસ, ઇન્ડસ્ટ્રી એન્ડ ફાઈનાન્સિયલ અફેયર્સ વચ્ચે લેટર ઓફ ઇન્ટેન્ટ (LOI),
3. ભારત સરકારના સંસ્કૃતિ મંત્રાલય અને ડેનમાર્કના સંસ્કૃતિ મંત્રાલય વચ્ચે સાંસ્કૃતિક વિનિમય કાર્યક્રમ (Cultural Exchange Programme – CEP) વર્ષ 2022-2026 માટે શરૂ કરવામાં આવશે.
4. ભારતના જલશક્તિ મંત્રાલય અને ડેનમાર્કના પર્યાવરણ મંત્રાલય વચ્ચે LOI.
5. કૌશલ્ય વિકાસ, વ્યાવસાયિક શિક્ષણ અને ઉદ્યોગ સાહસિકતાના ક્ષેત્રમાં સહકાર પર MOU.
6. પશુપાલન અને ડેરીના ક્ષેત્રમાં સહકાર અંગે JDI
7. મંત્રી સ્તરે ઊર્જાનીતિ સંવાદની શરૂઆત.
8. ભારત ICARS (International Centre for Anti-Microbial Resistance Solution) માં મિશન પાર્ટનર તરીકે જોડાશે.
9. સ્ટાર્ટ-અપ સહયોગને સરળ બનાવવા માટે ઇન્વેસ્ટ ઇન્ડિયા અને ડેનમાર્કની ટેકનિકલ યુનિવર્સિટી વચ્ચે LOI

નોર્ડિક દેશો

- નોર્ડિક દેશો એ ઉત્તરીય યુરોપ અને ઉત્તર એટલાન્ટિકનો ભૌગોલિક અને સાંસ્કૃતિક પ્રદેશ છે.
- તેમાં ડેનમાર્ક, ફિનલેન્ડ, આઈસલેન્ડ, નોર્વે અને સ્વીડન જેવા દેશો તથા ફેરો આઈસલેન્ડ, ગ્રીનલેન્ડ અને એલેન્ડ જેવા ટાપુ પ્રદેશોનો સમાવેશ થાય છે.

ડેનમાર્કના વડાપ્રધાનને કચ્છી ભરતકામની તકતીની ભેટ

- નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા ડેનમાર્કના વડાપ્રધાન મેટ ફ્રેડરિક્સનને વિવિધ રંગના દોરા અને આભલા સાથે પરંપરાગત ડિઝાઇન ધરાવતી કચ્છી વર્કની તકતી ભેટ આપવામાં આવી હતી.

ફ્રાંસની મુલાકાત

- યુરોપના ત્રણ દિવસના પ્રવાસના સમાપન વખતે ફ્રાંસમાં ટૂંકું રોકાણ કરનાર ભારતના પીએમ મોદી તેમજ ફ્રાન્સના રાષ્ટ્રપતિ ઇમેન્યુએલ મેક્રોન વચ્ચે મંત્રણા યોજવામાં આવી હતી.
- જેમાં બંને દેશોએ લાંબાગાળાના ડિફેન્સ તેમજ દ્વિપક્ષીય સહયોગને વધુ ગાઢ બનાવવા પર ભાર મૂક્યો હતો.
- સ્પેસ ટેકનોલોજી અને સાઈબર સિક્યોરિટી તેમજ કલાઈમેટ ચેન્જ મુદ્દે પણ પરસ્પર સહયોગ મજબૂત બનાવવા પર ભાર મૂક્યો હતો.
- મુંબઈના મઝગાંવ ડોકમાં સ્કોર્પિયન પ્રકારની 6 સબમરિનનું મેક ઈન ઈન્ડિયા હેઠળ ઉત્પાદન કરવા ચર્ચા કરાઈ હતી.

સંયુક્ત આરબ અમિરાત(UAE)માં યુનિફાઇડ પેમેન્ટ ઇન્ટરફેસ (UPI)ની શરૂઆત

- તાજેતરમાં ભારતીય રાષ્ટ્રીય ચૂકવણી નિગમ (NPCI)ની આંતરરાષ્ટ્રીય શાખા NPCI આંતરરાષ્ટ્રીય ચૂકવણી લિમિટેડ (NPCI International Payment Limited - NIPL) દ્વારા સમગ્ર સંયુક્ત આરબ અમિરાતમાં BHIM UPI NEOPAY ની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.
- NEOPAY, સંયુક્ત આરબ અમિરાતની મશ્રેક બેંક (Mashreq Bank) ની પેટા પેમેન્ટ કંપની છે.
- આ NEOPAY કંપનીએ દેશના ગ્રાહકો માટે નવીન ચૂકવણી સુવિધા પૂરી પાડવા ભારતની NIPL સાથે ભાગીદારી કરી હતી.
- આ પહેલ લાખો ભારતીયો કે જેઓ સંયુક્ત આરબ અમિરાતમાં રહે છે અથવા મુલાકાત લે છે તેને સશક્ત બનાવશે તેમજ ભારતીય પ્રવાસીઓ કોઈપણ અવરોધ વગર નાણાકીય વ્યવહારો કરી શકશે.

UPI (Unified Payment Interface)

- ભારતીય રાષ્ટ્રીય ચૂકવણી નિગમ (NPCI) દ્વારા વર્ષ 2016માં 21 સભ્ય બેંકો સાથે મળીને UPI ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. UPI ત્વરિત રીઅલ ટાઈમ પેમેન્ટ સિસ્ટમ છે, જે બેંકો વચ્ચેના નાણાકીય વ્યવહારોને સરળ બનાવવા મદદ કરે છે.
- વર્તમાનમાં UPI દેશની સુરક્ષિત, સરળ, વિશ્વસનીય અને ખર્ચ અસરકારક મોબાઈલ આધારિત ચૂકવણી પ્રણાલી બની છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2021-22 માં UPI દ્વારા 1 ટ્રિલિયન ડોલરના 45.6 બિલિયન જેટલા UPI વ્યવહારો કરવામાં આવ્યા હતાં. આમ તે વિશ્વની શ્રેષ્ઠ રીઅલ ટાઈમ ચૂકવણી પ્રણાલી બની હતી.

ભારતીય રાષ્ટ્રીય ચૂકવણી પ્રણાલી (NPCI)

- NPCI, ભારતમાં છૂટક ચૂકવણી પ્રણાલીનું સંચાલન કરવા માટેની એક મુખ્ય સંસ્થા છે.
- NPCI એ ચૂકવણી અને સમાધાન પ્રણાલી અધિનિયમ - 2007(Payment and Settlement Act - 2007) ની જોગવાઈઓ હેઠળ ભારતીય રિઝર્વ બેંક અને ભારતીય બેંક સંઘની પહેલ છે.
- NPCI એ કંપની અધિનિયમ - 1956ની જોગવાઈઓ હેઠળ બિન નફાકારક કંપની છે, જેનો હેતુ ભારતમાં સમગ્ર બેંકિંગ પ્રણાલીને ભૌતિક તેમજ ઇલેક્ટ્રોનિક પેમેન્ટ અને સમાધાન પ્રણાલી માટે આંતરમાળખું પ્રદાન કરવાનો છે.

ભારતની 'એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝ'ના અધ્યક્ષ તરીકે નિમણૂક

- મનીલા (ફિલિપાઈન્સ) ખાતે આયોજિત “એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝ”(AAEA) ની સામાન્ય સભા અને એકિઝક્યુટિવ બોર્ડની બેઠકમાં ભારતના ચૂંટણી પંચ દ્વારા ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ બેઠકમાં ભારતને વર્ષ 2022 થી 2024 માટે એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝના અધ્યક્ષ તરીકે ચૂંટવામાં આવ્યું હતું.

એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝની બેઠક સંબંધિત મુખ્ય બાબતો

- આ બેઠકમાં ભારતના નાયબ ચૂંટણી કમિશનર નિતેશ વ્યાસની આગેવાની હેઠળ ભારતીય ચૂંટણીપંચના ત્રણ સભ્યોના પ્રતિનિધિમંડળે વર્ષ 2022-23 માટે કાર્યવાહી અને વર્ષ 2023-24 માટે કાર્યકારી બોર્ડ સમક્ષ ભાવિ યોજના રજૂ કરી હતી.
- ભારતીય ચૂંટણી પંચના પ્રતિનિધિ મંડળે સમાવેશી અને સહભાગી ચૂંટણીઓ માટે ચૂંટણી અને રાજકીય પ્રક્રિયાઓમાં સામાજિક – રાજકીય અવરોધોને દૂર કરવા માટે ભારત દ્વારા વિવિધ હસ્તક્ષેપોને પ્રકાશિત કરતી “ચૂંટણીમાં જાતિના મુદ્દાઓ” પર પણ રજૂઆત કરી હતી.

ભારત દ્વારા ચૂંટણી સંબંધિત તાલીમ કાર્યક્રમો

- ઇન્ડિયા ઇન્ટરનેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર ડેમોક્રેસી એન્ડ ઇલેક્શન મેનેજમેન્ટ (IIIDEM) દ્વારા નિયમિતપણે આંતરરાષ્ટ્રીય તાલીમ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવે છે, જેમાં એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝના સભ્ય દેશો ભાગ લે છે.
- એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝના સભ્ય દેશોના 250 થી વધુ અધિકારીઓ વર્ષ 2019 થી ભારત દ્વારા આયોજિત તાલીમ કાર્યક્રમોમાં હાજરી આપે છે.
- ઇન્ડિયા ઇન્ટરનેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર ડેમોક્રેસી એન્ડ ઇલેક્શન મેનેજમેન્ટ એ એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝના સભ્યો માટે વૈવિધ્યપૂર્ણ ક્ષમતા વિકાસ તાલીમ કાર્યક્રમોનું પણ આયોજન કરે છે. વર્ષ 2021-22 દરમિયાન, બાંગ્લાદેશ ચૂંટણી પંચના 50 અધિકારીઓને આ કાર્યક્રમ હેઠળ તાલીમ આપવામાં આવી હતી.

એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝ

- આ સંગઠનની સ્થાપના વર્ષ 1998 માં મનીલા (ફિલિપાઈન્સ) ખાતે 26 થી 29 જાન્યુઆરી, 1997 દરમિયાન યોજાયેલ “21 મી સદીમાં એશિયન ચૂંટણીઓ પરના પરિસંવાદ” ના સહભાગીઓ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ઠરાવને પગલે કરવામાં આવી હતી.
- એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝ એ “એસોસિએશન ઓફ વર્લ્ડ ઇલેક્શન બોડીઝ”(AWEB) નો સહયોગી સભ્ય પણ છે.
- એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝના કારોબારી મંડળમાં કુલ 20 દેશોના ચૂંટણી પંચનો સમાવેશ થાય છે.

AAEA ના સભ્ય દેશો

ફિલિપાઈન્સ	તાઈવાન	બાંગ્લાદેશ
કિર્ગીસ્તાન	રશિયા	ભૂતાન
તાઝીકીસ્તાન	ભારત	ઈન્ડોનેશિયા
શ્રીલંકા	ઉઝબેકિસ્તાન	પાકિસ્તાન
નેપાળ	અફઘાનિસ્તાન	ચીન
દક્ષિણ કોરિયા	કઝાખસ્તાન	કમ્બોડિયા
માલદિવ	મોંગોલિયા	

વિશેષ

ભારતના ચૂંટણી પંચે “એસોસિએશન ઓફ એશિયન ઇલેક્શન ઓથોરિટીઝ”ના કારોબારી મંડળમાં વર્ષ 2011-13 દરમિયાન ઉપાધ્યક્ષ તરીકે અને વર્ષ 2014-16 દરમિયાન અધ્યક્ષ તરીકે સેવા આપી હતી.

નાણામંત્રી નિર્મલા સિતારમનની અમેરિકાની મુલાકાત

- ભારતના નાણામંત્રી નિર્મલા સિતારમન આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય ભંડોળ(IMF), વર્લ્ડ બેંક સમૂહ, G-20 (Group of 20) દેશોના નાણા મંત્રીઓ અને સેન્ટ્રલ બેંકના ગવર્નરની વસંત ઋતુની બેઠકો (Spring Season meetings) માં ભાગ લેવા અમેરિકાની મુલાકાતે ગયા હતા.
- આ બેઠકો દરમિયાન G-20 ના નાણાં મંત્રીઓ અને સેન્ટ્રલ બેંક ગવર્નર-2022 ની બેઠક ઇન્ડોનેશિયાના રાષ્ટ્રપતિ “જોકો વિડોડો” ના નેતૃત્વ હેઠળ યોજાઈ હતી. આ બેઠકની કાર્યસૂચિમાં વૈશ્વિક આર્થિક દ્રષ્ટિકોણ અને સંકટ, આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય માળખું, વૈશ્વિક આરોગ્ય અને ટકાઉ નાણા વગેરે જેવા મુદ્દાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

“રાજીવ કુમાર”ની ભારતના 25મા મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર તરીકે નિમણૂક

- તાજેતરમાં કાયદા મંત્રાલય દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી જાહેરાત મુજબ ચૂંટણી કમિશનર રાજીવ કુમારની આગામી મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી છે.
- તેઓ વર્તમાન મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર સુશીલ ચંદ્રાનું સ્થાન લેશે.
- ભારતીય બંધારણના અનુચ્છેદ-324(2) ના અનુસંધાનમાં, રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા રાજીવ કુમારની મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર તરીકે નિયુક્તિ કરવામાં આવી હતી.
- આ અગાઉ રાજીવ કુમારે 1 સપ્ટેમ્બર, 2020ના રોજ ભારતીય ચૂંટણી પંચના ચૂંટણી કમિશનર તરીકે હોદ્દો સંભાળ્યો હતો.

ભારતનું ચૂંટણી પંચ (Election Commission of India)

- ભારતનું ચૂંટણી પંચ એ ભારતમાં સંઘ અને રાજ્યની ચૂંટણી પ્રક્રિયાઓનું સંચાલન કરવા માટે જવાબદાર એક સ્વાયત્ત બંધારણીય સંસ્થા છે.
- આ સંસ્થા ભારતમાં લોકસભા, રાજ્યસભા અને રાજ્ય વિધાનસભાની ચૂંટણીઓ તેમજ દેશમાં રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીઓનું સંચાલન કરે છે.
- ભારતીય બંધારણનો ભાગ-15 ચૂંટણી સંબંધિત છે અને આ બાબત માટે ચૂંટણી પંચની સ્થાપના સંબંધિત જોગવાઈ પણ ધરાવે છે.
- ભારતમાં ચૂંટણી પંચની સ્થાપના 25 જાન્યુઆરી 1950 ના રોજ બંધારણ અનુસાર કરવામાં આવી હતી.
- ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ - 324 થી 329 એ ચૂંટણી પંચ અને સભ્યની સત્તાઓ, કાર્ય, કાર્યકાળ, પાત્રતા વગેરે સાથે સંબંધિત છે.
- ભારતના ચૂંટણી પંચમાં એક મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનર અને બે ચૂંટણી કમિશનર હોય છે. રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા તેમની નિમણૂક કરવામાં આવે છે.
- મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનરનો કાર્યકાળ 6 વર્ષ અથવા 65 વર્ષ સુધીનો હોય છે. મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનરને માત્ર સંસદ દ્વારા સુપ્રિમ કોર્ટના ન્યાયાધિશને દૂર કરવાની જેવી પ્રક્રિયા દ્વારા જ પદ પરથી દૂર કરી શકાય છે.

ગુજરાતના નવા ચીફ ઇલેક્ટોરલ ઓફિસર તરીકે IAS પી. ભારતીની નિમણૂક

- 2005 બેચના IAS અધિકારી પી. ભારતીને તાજેતરમાં ગુજરાતના નવા મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારી (Chief Electoral Officer - CEO) તરીકે પસંદ કરવામાં આવ્યા છે.
- તેણીએ 2000ની બેચના IAS ઓફિસર અનુપમ આનંદનું સ્થાન લીધું છે.
- પી. ભારતીએ આંધ્રપ્રદેશની વતની છે. તેમજ તે મે-2019 માં લોકસભાની ચૂંટણીના સમયગાળા દરમિયાન પાંચ મહિના એડિશનલ CEO તરીકે ફરજ બજાવી ચૂકેલા છે.
- તેઓ લેબર કમિશનર તરીકે ફરજ બજાવી રહ્યા હતા. હવે, IAS અનુપમ આનંદની રાજ્યના લેબર કમિશનર પદે નિમણૂક કરવામાં આવી છે.

ઇમેનુઅલ મેક્રોન સતત બીજીવાર ફ્રાન્સના પ્રેસિડેન્ટ તરીકે ચૂંટાયા

- તાજેતરમાં ફ્રાન્સમાં થયેલી ચૂંટણીમાં નેશનલ રેલી પાર્ટીના જમણેરી વિચારસરણી (Right Wing) ધરાવતા મરીન લે પેનને હરાવીને લા રિપબ્લિક એન માચ માર્ચે (ધ રિપબ્લિક ઓન ધ મૂવ) પાર્ટીના ઇમેનુઅલ મેક્રોન સતત બીજીવાર ફ્રાન્સના પ્રેસિડેન્ટ બન્યા છે.
- વર્ષ 2002 બાદ સતત બીજીવાર ફ્રાન્સના પ્રેસિડેન્ટ તરીકે ચૂંટાનારા તેઓ પ્રથમ નેતા છે.
- આ ચૂંટણીમાં મેક્રોનને 58.2% વોટ મળ્યા હતા, જેની સામે લે પેનને 41.8% વોટ પ્રાપ્ત થયા હતા.

શીખ ધર્મના ગુરુ તેગ બહાદુરની 401મી જન્મજયંતીની ઉજવણી

- આ પ્રસંગે વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા ગુરુ તેગ બહાદુરની યાદમાં સ્મૃતિ સિક્કો અને પોસ્ટલ સ્ટેમ્પ બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. ગુરુ તેગ બહાદુર શીખ ધર્મના નવમા ગુરુ હતા, જેને શીખો દ્વારા ઘણી વખત “માનવતાના રક્ષક” તરીકે પૂજવામાં આવતા હતા. તેમનો જન્મ 21 એપ્રિલ, 1621ના રોજ અમૃતસરમાં છઠ્ઠા શીખ ગુરુ હરગોવિંદને ત્યાં થયો હતો.
- એક મહાન શિક્ષક તરીકે જાણીતા ગુરુ તેગ બહાદુર એક ઉત્તમ યોદ્ધા, વિચારક અને કવિ પણ હતા. તેમણે ભગવાનની પ્રકૃતિ, મન, શરીર અને અન્ય આધ્યાત્મિક બાબતોની સાથે શારીરિક જોડાણોનું વિગતવાર વર્ણન લખ્યું હતું. તેમના લખાણો 116 કાવ્યાત્મક સ્ત્રોતોના સ્વરૂપમાં પવિત્ર ગ્રંથ “ગુરુ ગ્રંથ સાહિબ” માં રાખવામાં આવ્યા છે.
- તેઓ ઉત્સુક પ્રવાસી પણ હતા અને સમગ્ર ભારતીય ઉપખંડમાં પ્રચાર - પ્રસાર કેન્દ્રો સ્થાપિત કરવામાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી હતી. આ ઉપરાંત તેમણે પંજાબમાં “ચક-નાનકી” શહેરની પણ સ્થાપના કરી હતી, જે પાછળથી પંજાબના આનંદપુર સાહિબનો એક ભાગ બની ગયું. તેમણે વર્ષ 1665માં હાલના આનંદપુર સાહિબમાં પોતાનું મુખ્યમથક સ્થાપ્યું હતું.
- ગુરુ તેગ બહાદુરે ઈસ્લામ ધર્મનો સ્વીકાર કરવાનો ઈનકાર કર્યો હોવાથી 11 નવેમ્બર, 1675 માં મુઘલ સમ્રાટ ઔરંગઝેબના આદેશ હેઠળ ગુરુ તેગ બહાદુરને દિલ્હીમાં ફાંસી આપવામાં આવી હતી.

સુપ્રસિદ્ધ સંતૂરવાદક અને પદ્મ પુરસ્કાર વિજેતા “પંડિત શિવ કુમાર શર્મા” નું નિધન

- સુપ્રસિદ્ધ સંગીતકાર અને સંતૂરવાદક તેમજ પદ્મ પુરસ્કાર વિજેતા પંડિત શિવ કુમાર શર્માનું તાજેતરમાં મુંબઈ (મહારાષ્ટ્ર) ખાતે નિધન થયું હતું.
- પંડિત શિવ કુમાર શર્માનો જન્મ 13 જાન્યુઆરી, 1938ના રોજ બ્રિટિશ ભારતના જમ્મુ ખાતે થયો હતો.

પંડિત શિવ કુમાર શર્મા

- પંડિત શિવ કુમાર શર્મા જમ્મુ અને કાશ્મીરના પરંપરાગત વાદ્ય સંતૂરને સૂફી સંગીતમાં સાથ અને જોડીની ભૂમિકામાંથી હિન્દુસ્તાની શાસ્ત્રીય સંગીતમાં એકલ ભૂમિકામાં સ્થાનાંતરિત કરવાના તેમના પ્રયાસો માટે જાણીતા છે.
- તેમણે સિલસિલા (1981) અને ચાંદની (1989) સહિત અનેક ફિલ્મો માટે સંગીત આપ્યું હતું.
- વર્ષ 1967માં તેમણે, વાંસળીવાદક હરિપ્રસાદ ચૌરસિયા અને ગિટારવાદક બ્રિજભૂષણ કાબરા સાથે સહયોગ કરી “કોલ ઓફ ધ વેલી” (Call of the valley) નામનું કન્સેપ્ટ આલ્બમ તૈયાર કર્યું હતું.
- તેમની આત્મકથા “જર્ની વિથ અ હન્ડ્રેડ સ્ટ્રીંગ્સ : માય લાઈફ ઇન મ્યુઝિક” (Journey with a Hundred strings : My Life in Music) વર્ષ 2002માં પ્રકાશિત થઈ હતી.

પંડિત શિવ કુમાર શર્માને એનાયત થયેલા પુરસ્કારો

- તેમને ઈ.સ. 1986માં સંગીત નાટક અકાદમી પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો.
- ભારત સરકાર દ્વારા તેમના કલાના ક્ષેત્રમાં યોગદાન બદલ વર્ષ 1991માં પદ્મશ્રી અને વર્ષ 2001માં ભારતના બીજા સૌથી મોટા નાગરિક પુરસ્કાર પદ્મ વિભૂષણથી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા.

નાણાકીય નીતિ સમિતિના સભ્ય તરીકે “રાજીવ રંજન”ની નિમણૂક

- તાજેતરમાં ભારતીય રિઝર્વ બેંક બોર્ડ દ્વારા નાણાકીય નીતિ સમિતિ (Monetary Policy Committee - MPC) ના સભ્ય તરીકે રાજીવ રંજનના નામાંકનને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
- રાજીવ રંજનના નામાંકન પહેલા આ પદ પર મૃદુલ સાગર ફરજ બજાવતા હતા. ભારતીય રિઝર્વ બેંકના ગવર્નર શક્તિકાંત દાસની અધ્યક્ષતામાં RBIના સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સની 595ની બેઠક દરમિયાન આ મંજૂરીની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.

રાજીવ રંજન

- તેઓ ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) સાથે 33 વર્ષથી જોડાયેલાં છે.
- તાજેતરમાં તેઓની ભારતીય રિઝર્વ બેંકના નાણાકીય નીતિ અને સંશોધન કાર્ય સાથે જોડાયેલ “આર્થિક અને નીતિ સંશોધન” વિભાગના વડા તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.

નાણાકીય નીતિ (Monetary Policy)

- નાણાકીય નીતિ એ કાયદામાં નિર્દિષ્ટ લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવા માટે તેના નિયંત્રણો હેઠળના નાણાકીય સાધનોના ઉપયોગના સંદર્ભમાં કેન્દ્રીય બેંકની નીતિનો સંદર્ભ આપે છે.
- ભારતીય રિઝર્વ બેંકને નાણાકીય નીતિ સંબંધિત નિર્ણયો લેવાની જવાબદારી આપવામાં આવી છે અને આ જવાબદારી ભારતીય રિઝર્વ બેંક અધિનિયમ-1934 હેઠળ ફરજિયાત છે.

નાણાકીય નીતિ સમિતિ (MPC)

- સુધારેલા ભારતીય રિઝર્વ બેંક અધિનિયમ - 1934ની કલમ 45 ZB હેઠળ કેન્દ્ર સરકાર કુગાવાને નિયંત્રિત કરવા હેતુથી જરૂરી નીતિ વ્યાજદર નક્કી કરવા માટે 6 સભ્યોની નાણાકીય સમિતિની રચના કરવાની સત્તા ધરાવે છે.

દિવસ વિશેષ

25

એપ્રિલ

આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રતિનિધિ દિવસ (International Delegate's Day)

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (United Nations) દ્વારા દર વર્ષે 25 એપ્રિલે 'આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રતિનિધિ દિવસ' (International Delegate's Day) ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસ સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં સભ્યદેશોના પ્રતિનિધિઓ અને પ્રતિનિધિઓની કામગીરી પ્રત્યે જાગૃતિ વધારવા માટે ઉજવવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2020માં આ દિવસની સૌપ્રથમ વખત ઉજવણી કરવામાં આવી હતી. આમ, વર્ષ 2022માં ત્રીજી વખત આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી રહી છે.

વિશ્વ બૌદ્ધિક સંપદા દિવસ (World Intellectual Property Day)

- સામાન્ય લોકોમાં રહેલ રચનાત્મક તથા નવીનતાને પ્રોત્સાહિત કરવા તથા બૌદ્ધિક સંપદા(IP) અધિકારોની મદદથી IP ની સામાન્ય સમજને વધારવા માટે 26 એપ્રિલે સમગ્ર વિશ્વમાં "વિશ્વ બૌદ્ધિક સંપદા દિવસ"ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસની ઉજવણીનો ઉદ્દેશ પેટન્ટ, કોપીરાઇટ, ટ્રેડમાર્ક અને ડિઝાઇન આપણા રોજિંદા જીવનને કેવી રીતે પ્રભાવિત કરે છે તે અંગે જાગૃકતા લાવવાનો છે.

26

એપ્રિલ

થીમ : 'IP and Youth : Innovating for a Better Future'

પૃષ્ઠભૂમિ

- 26 એપ્રિલ, 1970ના રોજ World Intellectual Property Organization(WIPO) કન્વેન્શન અમલમાં આવ્યું હતું.
- આ અંતર્ગત પ્રથમ વખત વિશ્વ બૌદ્ધિક સંપદા દિવસની ઉજવણી 26 એપ્રિલ, 2001ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

બૌદ્ધિક સંપદા(IP)ના વિવિધ પ્રકારો

- કોપીરાઇટ : 'કોપીરાઇટ' એ એક કાનૂની શબ્દ છે. જેના ઉપયોગનો અધિકાર રચનાકારો પાસે તેના સાહિત્યિક અને કલાત્મક કાર્યો માટે હોય છે.
- પેટન્ટ : સંશોધન માટે આપવામાં આવતો તે એક વિશેષ અધિકાર છે.
- ટ્રેડમાર્ક : ઉદ્યોગોની વસ્તુઓ અને સેવાઓને અન્ય ઉદ્યોગોથી અલગ કરવા માટે તેનો ઉપયોગ થાય છે.
- જીઓગ્રાફિકલ ઇન્ડિકેશન(GI) : એક વિશિષ્ટ ભૌગોલિક ઉત્પત્તિવાળા સામાનો/વસ્તુઓ પર ઉપયોગ કરવામાં આવે છે જેમાં તેની ગુણ, પ્રતિષ્ઠા અને વિશેષતાઓ તેના મૂળ સ્થાનને કારણે હોય છે.
- ટ્રેડ સિક્રેટ્સ : ગુપ્ત જાણકારી પર IP અધિકાર જેને વેચી અથવા લાઇસન્સ આપી શકાય છે.

બૌદ્ધિક સંપદા (Intellectual Property)

- બૌદ્ધિક સંપદા એ સંશોધન, સાહિત્યિક અને કલાત્મક કાર્ય, ડિઝાઇન, પ્રતીક, નામ અને વાણિજ્યમાં ઉપયોગમાં લેવાનારી તસવીરો જેવી વ્યક્તિના મગજ દ્વારા કરવામાં આવતી રચનાઓનો સંદર્ભ આપે છે.
- IP પ્રણાલીનો ઉદ્દેશ રચનાત્મકતા અને નવીનતાને પ્રોત્સાહન મળે તેવું વાતાવરણ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.

વર્લ્ડ ઇન્ટેલેકચ્યુઅલ પ્રોપર્ટી ઓર્ગેનાઇઝેશન (WIPO)

- WIPO એ બૌદ્ધિક સંપદા (IP) સેવાઓ, નીતિ, માહિતી અને સહકાર માટેનું વૈશ્વિક મંચ છે. તે સંયુક્ત રાષ્ટ્રની સેલ્ફ ઇન્ડિંગ એજન્સી છે.
- સ્થાપના :** 1967 ; **વડુંમથક:** જિનીવા, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ
- સભ્ય રાજ્યો/દેશો :** 193 ; ડિરેક્ટર જનરલ : ડેરન તાંગ
- ભારતે વર્ષ 1975માં WIPO ની સદસ્યતા પ્રાપ્ત કરી હતી.

વિશેષ

- WIPO દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલા ગ્લોબલ ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ 2021 અંતર્ગત ભારતે 46મો ક્રમાંક પ્રાપ્ત કર્યો છે. જ્યારે સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ ટોચના સ્થાને રહ્યો હતો.

26

એપ્રિલ

આંતરરાષ્ટ્રીય ચેર્નોબિલ આપત્તિ સ્મરણ દિવસ (International Chernobyl Disaster Remembrance Day)

- 26 એપ્રિલ, 1986ના રોજ ચેર્નોબિલ ન્યૂક્લિયર પાવર પ્લાન્ટમાં થયેલા વિસ્ફોટથી તત્કાલીન સોવિયેત યુનિયનના મોટા ભાગ પર રેડિયેશન ફેલાયું હતું, જે હવે યૂક્રેન, બેલારૂસ અને રશિયન ફેડરેશનનાં પ્રદેશો છે.
- ત્રણેય દેશોના લગભગ 8.4 મિલિયન લોકો રેડિયેશનના સંપર્કમાં આવ્યા હતાં.
- 26 એપ્રિલ, 2022ના રોજ ચેર્નોબિલ ન્યૂક્લિયર રિએક્ટર દુર્ઘટનાની 36મી વર્ષગાંઠ છે.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા આ દુર્ઘટના અંગે લોકોને માહિતગાર કરવા વર્ષ 2017માં આ દિવસની પ્રથમવાર ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.

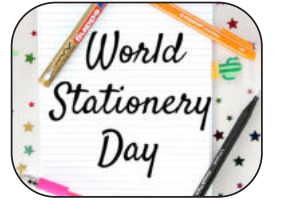

વિશ્વ સ્ટેશનરી દિવસ (World Stationery Day)

- 'વિશ્વ સ્ટેશનરી દિવસ' દર વર્ષે એપ્રિલ મહિનાના છેલ્લા બુધવારે ઉજવવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2022માં આ દિવસની ઉજવણી 27 એપ્રિલ, 2022ના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- કમ્પ્યુટરનાં વધુ ઉપયોગ કરતાં સ્ટેશનરીના ઉપયોગ અને કાગળ પર લખવાનું મહત્વ દર્શાવવા માટે આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- 'મેગાકાર્ટ'ની રચનાની 800મી વર્ષગાંઠ નિમિત્તે વર્ષ 2012થી દર વર્ષે 'વિશ્વ સ્ટેશનરી દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. મેગાકાર્ટની રચના બ્રિટન દ્વારા વર્ષ 1215માં કરવામાં આવી હતી.

27

એપ્રિલ

28

એપ્રિલ

કામ પર સલામતી અને આરોગ્ય માટેનો વિશ્વ દિવસ (World Day For Safety and Health at work)

- વૈશ્વિક સ્તરે વ્યવસાયના સ્થળો પર અકસ્માતો અને રોગોના નિવારણને પ્રોત્સાહન આપવા માટે દર વર્ષે 28 એપ્રિલે 'કામ પર સલામતી અને આરોગ્ય માટેના વિશ્વ દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસની વૈશ્વિક ઉજવણીનું આયોજન દર વર્ષે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN)ની એજન્સી ઈન્ટરનેશનલ લેબર ઓર્ગેનાઇઝેશન (ILO) દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- સૌ પ્રથમ વખત આ દિવસની ઉજવણી વર્ષ 2003માં ILO દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

ઈન્ટરનેશનલ લેબર ઓર્ગેનાઇઝેશન (ILO)

- સ્થાપના : વર્ષ 1919
- સભ્ય દેશો : 187 સભ્યો
- વડુંમથક : જિનીવા, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ
- ડિરેક્ટર જનરલ : ગાય રાયડર

થીમ

'Act together to
build a positive
Safety and health
Culture'

ઈન્ટરનેશનલ ગર્લ્સ ઈન ઈન્ફર્મેશન એન્ડ કમ્યુનિકેશન્સ (ICT) ડે

- આ દિવસની ઉજવણી દર વર્ષે એપ્રિલ મહિનાના ચોથા ગુરુવારે કરવામાં આવે છે. આ અંતર્ગત આ દિવસની ઉજવણી આ વર્ષે 28 એપ્રિલના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- આ દિવસની ઉજવણીનો હેતુ છોકરીઓ તથા મહિલાઓને સાયન્સ, ટેકનોલોજી, એન્જિનીયરિંગ અને મેથેમેટિક્સ (STEM) ક્ષેત્રોમાં કારકિર્દી ઘડવા માટે પ્રેરિત કરવાનો છે.

28

એપ્રિલ

થીમ : 'Access & Safety'

Girls in ICT
2022 Theme: Access & Safety
#GirlsinICT

29

એપ્રિલ

આંતરરાષ્ટ્રીય નૃત્ય દિવસ (International Dance Day)

- દર વર્ષે 29 એપ્રિલે વિશ્વભરમાં 'આંતરરાષ્ટ્રીય નૃત્ય દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- લોકોના જીવનમાં નૃત્યના મૂલ્ય અને મહત્વ અંગે જાગૃકતા તથા કલા સ્વરૂપમાં સહભાગિતા અને શિક્ષણને પ્રોત્સાહન આપવા આ દિવસ મહત્વપૂર્ણ છે.
- આધુનિક બેલેના સર્જક જીન-જ્યોર્જ નોવેરેના જન્મદિવસે આંતરરાષ્ટ્રીય નૃત્ય દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

આયુષ્માન ભારત દિવસ (Ayushman Bharat Diwas)

- ગ્રામ સ્વરાજ અભિયાનના ભાગરૂપે સમગ્ર દેશમાં દર વર્ષે 30 એપ્રિલે 'આયુષ્માન ભારત દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- દેશના તમામ અંતરિયાળ વિસ્તારોમાં તબીબી સુવિધાઓ પૂરી પાડવા અને દેશના દરેક જરૂરિયાતમંદ નાગરિકને આરોગ્યસંભાળ સુવિધાઓ પૂરી પાડવાના અભિયાનના મહત્વને પ્રોત્સાહન આપવા માટે આ ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આયુષ્માન ભારત યોજનાને 'રાષ્ટ્રીય સ્વાસ્થ્ય સુરક્ષા યોજના' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે જે વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા વર્ષ 2018માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.

30

એપ્રિલ

30

એપ્રિલ

વિશ્વ પશુ ચિકિત્સા દિવસ (World Veterinary Day)

- પશુ ચિકિત્સકોના મહત્વ અને તેમના યોગદાન તેમજ પશુ સ્વાસ્થ્ય અને કલ્યાણને પ્રોત્સાહન આપવા માટે દર વર્ષે એપ્રિલ મહિનાના છેલ્લા શનિવારે સમગ્ર વિશ્વમાં 'વિશ્વ પશુ ચિકિત્સા દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2022માં આ દિવસની ઉજવણી 30 એપ્રિલના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- આ દિવસની દર વર્ષે ઉજવણી 'વર્લ્ડ વેટરનરી એસોસિએશન'(WVA)ના નેતૃત્વમાં કરવામાં આવે છે.
- WVA એ 80 થી વધારે પશુ ચિકિત્સા સંઘોનો એક સંઘ છે જેની સાથે દુનિયાના 5,00,000 થી વધારે પશુ ચિકિત્સકો સંકળાયેલા છે.

World Veterinary Association (WVA)

વડુંમથક : બ્રુસેલ્સ, બેલ્જિયમ અધ્યક્ષ : રાફેલ લાગોસ

તીમ : 'Strengthening Veterinary Resilience'

વિશ્વ હાસ્ય દિવસ (World Laughter Day)

- વિશ્વ હાસ્ય દિવસ' દર વર્ષે મે મહિનાના પ્રથમ રવિવારે ઉજવવામાં આવે છે. આ વર્ષે આ દિવસની ઉજવણી 1 મે, 2022 ના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- હાસ્ય અને જીવનમાં તેના ફાયદાઓ અંગે જાગૃકતા ફેલાવવા માટે દર વર્ષે આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- વૈજ્ઞાનિક રીતે જોવામાં આવ્યું છે કે, હાસ્ય મગજમાં કોર્ટિસોલનું સ્તર ઘટાડે છે અને તે શરીર પર હકારાત્મક અસર કરે છે. પ્રથમ વિશ્વ હાસ્ય દિવસની ઉજવણી 10 મે, 1998 ના રોજ મુંબઈ (મહારાષ્ટ્ર) ખાતે કરવામાં આવી હતી. જેનું આયોજન ડૉ મદન કટારિયા દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.
- ડૉ.મદન કટારિયા લાફ્ટર યોગા મૂવમેન્ટના સ્થાપક છે.

01

મે

01

મે

ગુજરાત સ્થાપના દિવસ

- મહાગુજરાત આંદોલન અને અલગ મરાઠી રાજ્યની માંગણી પછી 1 મે, 1960 ના રોજ મુંબઈ રાજ્યના બે ભાગલા ગુજરાત અને મહારાષ્ટ્ર તરીકે કરવામાં આવ્યા હતા.
- ગુજરાત અને મહારાષ્ટ્ર બંને રાજ્યોની રચના બોમ્બે રીઓર્ગનાઈઝેશન એક્ટ, 1960 અંતર્ગત કરવામાં આવી છે.
- ગુજરાત સરકારે આ દિવસને 'ગુજરાત ગૌરવ દિવસ' તરીકે ઉજવવાની જાહેરાત કરેલ છે અને દર વર્ષે વિવિધ જિલ્લાઓમાં તેની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2022માં 62મા ગુજરાત ગૌરવ દિવસની રાજ્ય કક્ષાની ઉજવણી પાટણ ખાતે કરવામાં આવી હતી. 1 મે એ મહારાષ્ટ્ર રાજ્યમાં મહારાષ્ટ્ર સ્થાપના દિવસની ઉજવણી પણ કરવામાં આવે છે.

વિશેષ : ગુજરાત રાજ્યનું ઉદ્દઘાટન રવિશંકર મહારાજના વરદ હસ્તે કરવામાં આવ્યું હતું. ભાષાના આધારે અલગ થનારું ગુજરાત ભારતનું બીજું રાજ્ય હતું. ઉલ્લેખનીય છે કે, ભાષાના આધારે અલગ થનારું પ્રથમ રાજ્ય આંધ્રપ્રદેશ હતું. મહાગુજરાત આંદોલનના મુખ્ય નાયક ઇન્દુલાલ યાજ્ઞિક હતા. અમદાવાદ ગુજરાતની પ્રથમ રાજધાની હતી. વર્ષ 1970માં રાજધાની ગાંધીનગર ખાતે ખસેડવામાં આવી હતી.

આંતરરાષ્ટ્રીય શ્રમિક દિવસ (International Labour day)

- મજૂર અધિકારો વિશે વૈશ્વિક જાગૃકતા લાવવા અને તેઓની સિદ્ધિઓને ચિહ્નિત કરવા માટે દર વર્ષે 1 મે એ સમગ્ર વિશ્વમાં 'આંતરરાષ્ટ્રીય શ્રમિક દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસને અન્ય 'કામદાર દિન' અથવા 'મે દિવસ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- 1 મે, 1886ના રોજ અમેરિકામાં લોકોએ કામનો સમયગાળો મહત્તમ 8 કલાક પ્રતિ દિવસ નક્કી માટે હડતાલ શરૂ કરી હતી.
- ભારતમાં પ્રથમ શ્રમિક દિવસની ઉજવણી વર્ષ 1923માં ચેન્નાઈ ખાતે કરવામાં આવી હતી. આ દિવસની ઉજવણી હિંદુસ્તાન મજૂર કિસાન પાર્ટી દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર દિવસ, 2022ના અવસરે ઉત્તરપ્રદેશના મુખ્યમંત્રી યોગી આદિત્યનાથે ઉત્તરપ્રદેશના લખનૌ ખાતે 'ઇ-પેન્શન પોર્ટલ' નું લોકાર્પણ કર્યું હતું. ઇ-પેન્શન પોર્ટલની મદદથી સમગ્ર ઉત્તરપ્રદેશના લગભગ 11.5 લાખ પેન્શનધારકોને ફાયદો થશે.

01

મે

થીમ

“United Workers for Social and Economic Advancement.”

વિશેષ : ડૉ. ભીમરાવ રામજી આંબેડકર વર્ષ 1942માં વાઈસરોયની કાઉન્સિલના લેબર મેમ્બર બન્યા હતા અને તેઓએ ભારતમાં દરરોજ કામના 8 કલાક અને અઠવાડિયાના 48 કલાક કામની શિફ્ટને સમર્થન કર્યું હતું.

વિશ્વ ટૂના દિવસ (World Tuna Day)

02

મે

થીમ

‘Our Tuna Our Heritage’

- ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણ, આર્થિક વિકાસ, રોજગાર, સરકારી આવક, આજીવિકા, સંસ્કૃતિ અને મનોરંજન માટે ટૂના માછલી સંસાધનોના મહત્વ અંગે જાગૃકતા ફેલાવવા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા દર વર્ષે 2 મે એ 'વિશ્વ ટૂના દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. પ્રથમ વાર વિશ્વ ટૂના દિવસની ઉજવણી 2 મે, 2017 ના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- ટૂના માછલી ઓમેગા-3 થી સમૃદ્ધ હોય છે અને તેમાં ખનિજ, પ્રોટીન અને વિટામીન B-12 પણ વિપુલ પ્રમાણમાં મળી આવે છે. તેના આ અદ્ભૂત ગુણોને કારણે તેની માંગ વધારે રહે છે અને તેના કારણે તેના પર જોખમ રહેલું છે.
- ટૂના માછલી સમુદ્રી માછીમારીના મૂલ્યનો 20 % હિસ્સો અને વિશ્વસ્તર પર વ્યાપારિત સમુદ્રી ભોજનનો 8 % થી વધારે હિસ્સો ધરાવે છે.

વિશ્વ પ્રેસ સ્વતંત્રતા દિવસ (World Press Freedom Day)

03

મે

- દુનિયાભરમાં પ્રેસ સ્વતંત્રતાના મૂળ સિદ્ધાંતોના મહત્વની ઉજવણી કરવા અને સમગ્ર વિશ્વમાં પ્રેસ સ્વતંત્રતાની સ્થિતિનું આકલન કરવા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) દ્વારા દર વર્ષે 3 મે એ 'વિશ્વ પ્રેસ સ્વતંત્રતા દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસ મીડિયાને તેમની સ્વતંત્રતા પર થતા હુમલાઓથી બચાવે છે તથા તેની મદદથી તેવા પત્રકારોને શ્રદ્ધાંજલિ આપવામાં આવે છે કે જેઓએ કર્તવ્ય દરમિયાન પોતાનો જીવ ગુમાવ્યો હોય.

થીમ : 'Journalism under digital siege'

પૃષ્ઠભૂમિ :

- ડિસેમ્બર, 1993માં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભા (UNGA) એ 3 મે ને વિશ્વપ્રેસ સ્વતંત્રતા દિવસના રૂપમાં જાહેર કર્યો હતો.
- 3 મે એ 'વિંડહોક ઘોષણા' ની વર્ષગાંઠ છે જે દુનિયા ભરમાં પ્રેસની સ્વતંત્રતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે એક બેંચમાર્ક છે જેને 3 મે, 1991 ના રોજ અપનાવવામાં આવી હતી.
- 25,000 અમેરિકન ડોલરના આ પુરસ્કારનું નામ કોલંબિયાના પત્રકાર ગિલર્મો કૈનો ઈસાજાના નામ પર રાખવામાં આવ્યું છે.

વિશ્વ પ્રેસ સ્વતંત્રતા દિવસ 2022 વૈશ્વિક સંમેલન

- 2 થી 5 મે, 2022 દરમિયાન ઉડગ્વેના પંટા ડેલ ઈસ્ટે ખાતે વિશ્વ પ્રેસ સ્વતંત્રતા દિવસ 2022 વૈશ્વિક સંમેલનનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ સંમેલનનું આયોજન યુનેસ્કો અને ઉડગ્વે ગણરાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.
- 'Journalism under digital siege' વિષય અંતર્ગત આ સંમેલનમાં અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતા, પત્રકારોની સુરક્ષા, સૂચના સુધી પહોંચ અને ગુપ્તતા પર ડિજિટલ યુગના પ્રભાવ અંગે ચર્ચાઓ કરવામાં આવી હતી.
- આ વૈશ્વિક સંમેલન 1993થી પ્રતિવર્ષ આયોજિત કરવામાં આવે છે.

યુનેસ્કો / ગિલર્મો કૈનો વર્લ્ડ પ્રેસ ફ્રીડમ પ્રાઈઝ 2022

- બેલારુસિયન એસોસિએશન ઓફ જર્નાલિસ્ટ્સ (BAJ) ને યુનેસ્કો / ગિલર્મો કૈનો વર્લ્ડ પ્રેસ ફ્રીડમ પ્રાઈઝ 2022 ના વિજેતા જાહેર કરવામાં આવ્યા છે.
- ઈન્ટરનેશનલ જૂરી ઓફ મીડિયા પ્રોફેશનલ્સ દ્વારા આ પુરસ્કાર માટે BAJ ની ભલામણ કરવામાં આવી હતી.
- દુનિયામાં કોઈપણ સ્થળે પ્રેસની સ્વતંત્રતામાં ઉત્કૃષ્ટ યોગદાન આપવાવાળા વ્યક્તિ, સંગઠન અથવા સંસ્થાને માન્યતા આપવા માટે આ વાર્ષિક પુરસ્કાર વર્ષ 1997થી આપવામાં આવે છે.
- 25,000 અમેરિકન ડોલરના આ પુરસ્કારનું નામ કોલંબિયાના પત્રકાર ગિલર્મો કૈનો ઈસાજાના નામ પર રાખવામાં આવ્યું છે.

વિશ્વ અસ્થમા દિવસ (World Asthma Day)

- વિશ્વ અસ્થમા દિવસ (WAD) દર વર્ષે મે મહિનાના પ્રથમ મંગળવારે સમગ્ર વિશ્વમાં અસ્થમા અંગે જાગૃકતા ફેલાવવા માટે ઉજવવામાં આવે છે.
- આ દિવસની ઉજવણીનું આયોજન ગ્લોબલ ઈનિશિયેટિવ ફોર અસ્થમા (GINA) દ્વારા કરવામાં આવે છે. વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO)ની આ સહયોગી સંસ્થાની સ્થાપના વર્ષ 1993માં કરવામાં આવી હતી.
- આ વર્ષે આ દિવસની ઉજવણી 3 મે, 2022ના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- પ્રથમ વિશ્વ અસ્થમા દિવસનું આયોજન વર્ષ 1998માં સ્પેનના બાર્સેલોના ખાતે મળેલી પ્રથમ વિશ્વ અસ્થમા બેઠક દરમિયાન કરવામાં આવ્યું હતું.
- વિશેષ : અસ્થમા એ ફેફસાંને લગતી બીમારી છે જેનાં કારણે શ્વાસ લેવામાં તકલીફ થાય છે.

થીમ : 'Closing Gaps in Asthma Care'

03

મે

04
મે

થીમ

'Learn Fire Safety, Increase Productivity'

(અગ્નિ સુરક્ષા શીખો, ઉત્પાદકતા વધારો)

આંતરરાષ્ટ્રીય અગ્નિશામક દિવસ (International Firefighters Day)

- લોકો અને સંપતિની સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા અને અગ્નિશામકો (Fire fighters) ના બલિદાનોને ઓળખવા અને સન્માન કરવા માટે અગ્નિશામકોની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા અંગે જાગૃકતા લાવવા માટે સમગ્ર વિશ્વમાં 4 મે એ આંતરરાષ્ટ્રીય અગ્નિશામક દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસ સેવા દરમિયાન જીવ ગુમાવવાવાળા અગ્નિશામકોને સન્માનિત કરવા ઉજવવામાં આવે છે.

પ્રતીક

- લાલ અને વાદળી રિબન એ આ દિવસની ઉજવણીનું પ્રતીક છે. લાલ રંગએ અગ્નિ તત્વનું પ્રતીક છે અને વાદળીરંગએ પાણી તત્વનું પ્રતીક છે.
- 4 મે, 1999 ના રોજ પ્રથમ વાર આંતરરાષ્ટ્રીય અગ્નિશામક દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.

વિશેષ : 'રાષ્ટ્રીય અગ્નિશામક સેવા દિવસ' ની ઉજવણી સમગ્ર ભારતમાં દર વર્ષે 14 એપ્રિલે કરવામાં આવે છે.

કોલસાના ખાણ મજૂરોને સમર્પિત દિવસ (Coal Miner's Day)

- દુનિયાભરમાં કોલસાની ખાણોમાં કામ કરનાર મજૂરોની સમસ્યાઓ અને તેમના મહત્વ અંગે જાગૃકતા ફેલાવવા માટે દર વર્ષે 4 મે એ 'Coal miner's day' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસની ઉજવણી સમગ્ર ઇતિહાસમાં કોલસા ખાણોમાં ખાણકામ કરનાર મજૂરોની ઉપલબ્ધિઓ અને બલિદાનોનું સમર્પણ કરે છે.

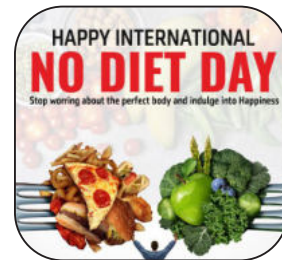
04
મે05
મેવિશ્વ હાથ સ્વચ્છતા દિવસ
(World Hand Hygiene Day- WHHD)

- વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO) દ્વારા દર વર્ષે 5 મે એ 'વિશ્વ હાથ સ્વચ્છતા દિવસ' દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આરોગ્ય સંભાળમાં હાથની સ્વચ્છતાના મહત્વને ઉજાગર કરવા માટે આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2022નું સ્લોગન - 'Unite for safety : Clean your hands' છે.

થીમ - 'Health care quality and safety climate or Culture'

5 મે : વિશ્વ પોર્ટુગીઝ ભાષા દિવસ

6 મે : International NO Diet Day

વિશ્વ એથલેટિક્સ દિવસ (World Athletics Day)

- બાળકો અને યુવાનોમાં ફિટનેસના મહત્વ વિશે જાગૃતિ લાવવા અને તેમને રમતગમત માટે પ્રોત્સાહિત કરવા દર વર્ષે 7 મે એ 'વિશ્વ એથલેટિક્સ દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- વિશ્વ એથલેટિક્સ દિવસ 2022 નો મુખ્ય ઉદ્દેશ વિદ્યાર્થીઓ અને બાળકોની રમતગમતની ઈવેન્ટમાં ભાગીદારી વધારવાનો છે.

07

મે

પૃષ્ઠભૂમિ

- વિશ્વ એથલેટિક્સ દિવસ સૌપ્રથમ વર્ષ 1996 માં ઈન્ટરનેશનલ એમેચ્યોર એથલેટિક ફેડરેશન (IAAF) ના પ્રમુખ પ્રિમો નેબિઓલો દ્વારા યુવાઓમાં એથલેટિક્સ વિશે જાગૃતિ લાવવા માટે ઉજવવામાં આવ્યો હતો.
- IAAF એ તેને સામાજિક જવાબદારી પ્રોજેક્ટ 'એથલેટિક ફોર અ બેટર વર્લ્ડ' તરીકે લોન્ચ કર્યો હતો.
- વર્ષ 2019 માં IAAF નું નામ બદલીને વર્લ્ડ એથલેટિક્સ કરવામાં આવ્યું હતું.

08

મે

થીમ

'Be Aware. Share. Care : working with the global community as one to improve thalassaemia knowledge'

વિશ્વ થેલેસેમિયા દિવસ (World Thalassaemia Day)

- 'વિશ્વ થેલેસેમિયા દિવસ' દર વર્ષે 8 મે ના રોજ થેલેસેમિયા પીડિતોને યાદ કરવા અને રોગ સાથે જીવવા માટે સંઘર્ષ કરતા લોકોને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે ઉજવવામાં આવે છે. થેલેસેમિયા એ એક વારસાગત રક્તવિકાર છે જે શરીરને પૂરતું હિમોગ્લોબિન બનાવવા દેતું નથી.
- થેલેસેમિયા ઈન્ટરનેશનલ ફેડરેશન (TIF) દ્વારા વર્ષ 1994માં 8 મે ને વિશ્વ થેલેસેમિયા દિવસ તરીકે ઉજવવાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.

થેલેસેમિયા

- થેલેસેમિયા એ એક વારસાગત રક્તવિકાર છે જે સામાન્ય રીતે માતા-પિતામાંથી બાળકોમાં ફેલાય છે.
- થેલેસેમિયા ધરાવતા લોકો ઓછું અથવા ખૂબ જ ઓછું હિમોગ્લોબિન ઉત્પન્ન કરે છે.
- લાલ રક્તકોશિકાઓ હિમોગ્લોબિનની મદદથી સમગ્ર શરીરમાં ઓક્સિજનનું વહન કરે છે.
- વિભિન્ન પ્રકારના થેલેસેમિયાને આલ્ફા અને બીટા થેલેસેમિયામાં વિભાજીત કરવામાં આવે છે.
- થેલેસેમિયા ખામીયુક્ત જનીનોના કારણે થાય છે જે હિમોગ્લોબિનના ઉત્પાદનને અસર કરે છે.

થેલેસેમિયા ઈન્ટરનેશનલ ફેડરેશન (TIF)

- થેલેસેમિયા ઈન્ટરનેશનલ ફેડરેશન (TIF) એ બિન-લાભકારી, બિન-સરકારી સંસ્થા છે. જેની સ્થાપના વર્ષ 1986માં થઈ હતી.
- વડુંમથક : નિકોસિયા, સાયપ્રસ ; અધ્યક્ષ : પેનોસ એન્ગેલોસ

વિશેષ : એવો અંદાજ છે કે ભારતમાં બીટા થેલેસેમિયાના લગભગ 1 લાખ દર્દીઓ છે અને સિન્ડ્રોમ તથા સિકલ સેલ રોગ/ લક્ષણ ધરાવતા લગભગ 150,0000 દર્દીઓ છે.

8 મે : માતૃદિવસ (Mother's Day)

- મે મહિનાના બીજા રવિવારે દર વર્ષે 'માતૃદિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. વર્ષ 2022માં આ દિવસની ઉજવણી 8 મે, 2022ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

8 અને 9 મે : બીજા વિશ્વયુદ્ધ દરમિયાન જીવ ગુમાવનારાઓ માટે સ્મરણ અને સમાધાનનો દિવસ

(Time of Remembrance and Reconciliation for Those Who lost their Lives during the second world war)

08
મે

વર્લ્ડ રેડ ક્રોસ ડે

- વર્લ્ડ રેડ ક્રોસ ડે ને 'રેડ ક્રેસન્ટ ડે' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે અને તેની ઉજવણી દર વર્ષે 8 મે એ કરવામાં આવે છે. વિશ્વ રેડ ક્રોસ દિવસએ આંતરરાષ્ટ્રીય રેડ ક્રોસ અને રેડ ક્રેસન્ટ ચળવળના સિદ્ધાંતોની વાર્ષિક ઉજવણી છે.
- 8 મે, 1828 ના રોજ જીન હેન્રી દુનાંતનો જન્મ થયો હતો કે જેઓ ઇન્ટરનેશનલ કમિટી ઓફ ધ રેડ ક્રોસ (ICRC) ના સ્થાપક છે અને તેઓ નોબેલ શાંતિ પુરસ્કાર મેળવનારા પ્રથમ વ્યક્તિ હતા. આથી, તેઓના સન્માનમાં આ દિવસની ઉજવણી દર વર્ષે 8 મે એ કરવામાં આવે છે.

ઇન્ટરનેશનલ ફેડરેશન ઓફ રેડ ક્રોસ એન્ડ રેડ ક્રેસન્ટ સોસાયટીઝ (IFRC)

- અધ્યક્ષ : ફાન્સેસ્કો રોકકા ;
- સભ્યો : 192 ;
- વડુંમથક : જિનીવા, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ

થીમ

“Be Human
kind”

રાષ્ટ્રીય તકનીકી દિવસ (National Technology Day)

- વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી ક્ષેત્ર સાથે સંકળાયેલા વૈજ્ઞાનિકો, સંશોધનકર્તાઓ, એન્જિનીયરો અને અન્ય લોકોની ઉપલબ્ધિઓને બિરદાવવા તથા દેશની મુખ્ય તકનીકી પ્રગતિની ઉજવણી કરવા દર વર્ષે 11 મે એ સમગ્ર ભારતમાં 'રાષ્ટ્રીય તકનીકી દિવસ' (National Technology Day) ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- 11 મે, 1998ના રોજ પોખરણ પરમાણુ પરીક્ષણ (પોખરણ-11) – કોડ નામ 'ઓપરેશન શકિત' નું ભારત દ્વારા સફળતાપૂર્વક સંચાલન કરવામાં આવ્યું હતું. જેને યાદ કરવા દર વર્ષે 'રાષ્ટ્રીય તકનીકી દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- ટેકનોલોજી ડેવલપમેન્ટ બોર્ડ (TDB) દ્વારા આ દિવસની થીમ – 'PRAGATI: Promoting Avenues for Growth Through Technological Innovations' નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે.

11
મે

ભારતના પરમાણુ પરીક્ષણનો ઇતિહાસ

પોખરણ - I

- 18 મે, 1974ના રોજ રાજસ્થાનના પોખરણ ખાતે 'સ્માઈલિંગ બુદ્ધા' ના પરીક્ષણ કોડ નામથી ભારતે પ્રથમ પરમાણુ પરીક્ષણ કર્યું હતું. ત્યારે ભારતના વડાપ્રધાન ઇન્દિરા ગાંધી હતા.
- આ પરીક્ષણનું નીરિક્ષણ ભારતના પ્રમુખ ન્યૂક્લિયર રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ભાભા એટમિક રિસર્ચ સેન્ટર (BARC) ના તત્કાલીન નિયામક (Director) રાજા રામન્ના દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદ (UNSC) ના સ્થાયી સભ્ય ન હોય તેવા દેશ દ્વારા કરવામાં આવેલ આ પ્રથમ જાહેર થયેલ પરમાણુ પરીક્ષણ હતું.

પોખરણ - II

- 11 મે, 1998ના રોજ પોખરણ રેન્જમાં ત્રણ ભૂમિગત પરમાણુ પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યા, આ પરીક્ષણ એક વિખંડન ઉપકરણ (Fission Device), લો ચીલ્ડ ડિવાઈસ અને એક થર્મોન્યૂક્લિયર ડિવાઈસની મદદથી થયા હતા.
- આ પરમાણુ પરીક્ષણનું નીરિક્ષણ ડૉ.એ.પી.જે. અબ્દુલ કલામ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.
- 13 મે, 1998ના રોજ પોખરણ - II / ઓપરેશન શકિતના ભાગરૂપે બે વધારે વિખંડન ઉપકરણોના પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યા હતા.
- ત્યારબાદ, પ્રધાનમંત્રી અટલ બિહારી વાજપેઈના નેતૃત્વમાં ભારત સરકારે ભારતને 'પરમાણુ રાષ્ટ્ર' જાહેર કર્યું હતું, જેથી ભારત પરમાણુ કલબમાં સામેલ થનારો વિશ્વનો છઠ્ઠો દેશ બની ગયો હતો.

થીમ : 'Integrated Approach in Science and Technology for Sustainable Future'

વનસ્પતિ આરોગ્યનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (International Day of Plant Health)

- ભૂખને સમાપ્ત કરવા, ગરીબીને ઓછી કરવા, જૈવવિવિધતા અને પર્યાવરણની રક્ષા કરવા અને આર્થિક વિકાસને પ્રોત્સાહિત કરવા વનસ્પતિઓના સ્વાસ્થ્યના મહત્વ અંગે વૈશ્વિક જાગૃકતા ફેલાવવા માટે વર્ષ 2022 થી દર વર્ષે 12 મે એ 'વનસ્પતિ આરોગ્યના આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવશે.
- 12 મે, 2022 એ 'વનસ્પતિ આરોગ્યના આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ' ની પ્રથમ વખત ઉજવણી છે.

વનસ્પતિ સ્વાસ્થ્યનું મહત્વ

- મનુષ્યોનું સ્વાસ્થ્ય તથા આપણી પૃથ્વીનું સ્વાસ્થ્ય બંને વનસ્પતિઓ પર નિર્ભર કરે છે.
- આપણે જે ખોરાક ખાઈએ છે તેનો 80 % અને શ્વાસમાં લઈએ છીએ તેનો 98 % ઓક્સિજન છોડ બનાવે છે. અને છતાં તે જોખમમાં છે.
- છોડની જીવાતો અને રોગોને કારણે દર વર્ષે 40 % જેટલો ખાદ્યપાક નષ્ટ થાય છે.

12

મે

વિશેષ : સંયુક્ત રાષ્ટ્રએ વર્ષ 2020 ને 'ઇન્ટરનેશનલ યર ઓફ પ્લાન્ટ હેલ્થ – IYPH' તરીકે જાહેર કર્યું હતું.

12

મે

આંતરરાષ્ટ્રીય નર્સ દિવસ (International Nurses Day)

- દુનિયાભરમાં નર્સો દ્વારા કરવામાં આવતી નિઃસ્વાર્થ સેવાઓ તથા તેમના યોગદાનને ઉજાગર કરવા માટે દર વર્ષે સમગ્ર વિશ્વમાં 12 મે એ 'આંતરરાષ્ટ્રીય નર્સ દિવસ'(International Nurses Day) ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. આધુનિક નર્સિંગના સંસ્થાપકોમાંના એક બ્રિટિશ નર્સ ફ્લોરેન્સ નાઇટિંગલની જન્મજયંતીએ 'આંતરરાષ્ટ્રીય નર્સ દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસની વૈશ્વિક ઉજવણીનું નેતૃત્વ ઇન્ટરનેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ નર્સિસ (ICN) દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- ICN દ્વારા આ દિવસની ઉજવણી 12 મે, 1965 થી કરવામાં આવે છે.
- વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO) દ્વારા વર્ષ 2020ને 'ઇન્ટરનેશનલ યર ઓફ ધ નર્સ એન્ડ ધ મિડવાઇવ' તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.

ફ્લોરેન્સ નાઇટિંગલ

- જન્મ : 12 મે, 1820 (ફ્લોરેન્સ, ગ્રાન્ડ ડચી ઓફ ટસ્કની (ઇટાલી))
- નિધન : 13 ઓગસ્ટ, 1910 (લંડન , યુ.કે.)
- ફ્લોરેન્સ નાઇટિંગલ કે જેઓને ' ધ લેડી વિથ ધ લેમ્પ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે તેઓ ક્રીમિયન યુદ્ધ (1854 – 1856) દરમિયાન તેમની સેવા માટે પ્રસિદ્ધ છે.
- તેણીએ વર્ષ 1859 માં 'Notes on Nursing : What it is, and What it is not' શીર્ષકથી પોતાનું પુસ્તક પ્રકાશિત કર્યું હતું.
- વર્ષ 1902માં એડવર્ડ સપ્તમ દ્વારા સ્થાપિત એક બ્રિટિશ માનદ સંસ્થા ઓર્ડર ઓફ મેરિટ (1907) થી સન્માનિત થનારા તેઓ પ્રથમ મહિલા હતા.

વિશેષ

- WHO ના અંદાજ મુજબ બધા દેશોને સ્વાસ્થ્ય અને કલ્યાણ પર સતત વિકાસ લક્ષ્ય (SDG) 3 સુધી પહોંચવા માટે વર્ષ 2030 સુધી સમગ્ર વિશ્વમાં વધુ 9 મિલિયન નર્સોની જરૂરિયાત થશે.

થીમ : 'Nurses : A Voice to Lead – Invest in Nursing and respect rights to secure global health'

વિશ્વ પ્રવાસી પક્ષી દિવસ (World Migratory Bird Day)

14

મે

- વિશ્વ પ્રવાસી પક્ષી દિવસ એ એક સંયુક્ત રાષ્ટ્ર(UN) દ્વારા સમર્થિત એક વૈશ્વિક અભિયાન છે જેની ઉજવણી વર્ષમાં બે વાર કરવામાં આવે છે.
- મે અને ઓક્ટોબર મહિનાના બીજા શનિવારે આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. આ દિવસની ઉજવણીનો ઉદ્દેશ સ્થળાંતરિત(પ્રવાસી) પક્ષીઓ અને તેના આવાસોના સંરક્ષણના મહત્વ અંગે જાગૃકતા લાવવાનો છે.
- વિશ્વ પ્રવાસી પક્ષી દિવસ 2022 ની ઉજવણી 14 મે, 2022 અને 8 ઓક્ટોબર, 2022 ના રોજ કરવામાં આવી રહી છે/ આવશે. આ વિષય મુખ્યત્વે પ્રકાશ પ્રદૂષણ દ્વારા સ્થળાંતરિત પક્ષીઓના સ્થળાંતરણ, ખોરાક શોધવા માટે ફરવું તથા તેના સંચારને કેવી રીતે પ્રભાવિત કરે છે તેના પર કેન્દ્રીત છે.
- વર્ષ 2022ના 'વિશ્વ પ્રવાસી પક્ષી દિવસ'નું સ્લોગન- 'Dim the Lights for Birds at Night!' છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- વિશ્વ પ્રવાસી પક્ષી દિવસની ઉજવણીનો સૌપ્રથમ વિચાર વર્ષ 1993માં અમેરિકા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ દિવસની શરૂઆત વર્ષ 2006 માં આફ્રિકન-યુરેશિયન માઇગ્રેટરી વોટર બર્ડ્સ(AEWA)ના સંરક્ષણ પરના કરારના સચિવાલય દ્વારા વન્ય પ્રાણીઓની સ્થળાંતર પ્રજાતિઓના સંરક્ષણ પર સંમેલનના સચિવાલય સાથે સહયોગથી કરવામાં આવી હતી.

થીમ

'Impact of Light Pollution on Migratory Birds'

14

મે

વિશ્વ પ્રામાણિક વેપાર દિવસ (World Fair Trade Day)

- દર વર્ષે મે મહિનાના બીજા શનિવારે 'વિશ્વ પ્રામાણિક વેપાર દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ વર્ષે આ દિવસની ઉજવણી વર્લ્ડ ફેર ટ્રેડ ઓર્ગેનાઇઝેશન (WFTO) દ્વારા 14 મે, 2022 ના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- આ દિવસની ઉજવણીનો ઉદ્દેશ ટકાઉ વિકાસ અને પ્રામાણિક વેપાર પ્રથાઓની મદદથી ગરીબી, શોષણ અને આબોહવા પરિવર્તન સામેની લડાઈ લડવાનો છે.
- વર્ષ 2022ના 'વિશ્વ પ્રામાણિક વેપાર દિવસ'ની થીમ – "Climate Justice # LetsDoltFair" છે.
- વિશ્વ પ્રામાણિક વેપાર દિવસની ઉજવણીની શરૂઆત વર્ષ 2004માં વર્લ્ડ ફેર ટ્રેડ ઓર્ગેનાઇઝેશન (WFTO) દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

આંતરરાષ્ટ્રીય પરિવાર દિવસ (International Day of Families)

15

મે

- પરિવારથી સંબંધિત મુદ્દાઓ પર જાગૃકતા વધારવા અને પરિવારોને પ્રભાવિત કરવાવાળી સામાજિક, આર્થિક અને વસ્તી વિષયક પ્રક્રિયાઓ અંગેના જ્ઞાનને વધારવા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર(UN) દ્વારા દર વર્ષે 15 મે એ 'આંતરરાષ્ટ્રીય પરિવાર દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસ વિકાસ પ્રક્રિયામાં પરિવારની ભૂમિકાને ઉજાગર કરવા માટે એક મંચ પ્રદાન કરે છે.
- વર્ષ 2022ના 'આંતરરાષ્ટ્રીય પરિવાર દિવસ' ની થીમ 'Families and Urbanization' (પરિવાર અને શહેરીકરણ) છે.
- આ વર્ષની થીમનો ઉદ્દેશ ટકાઉ, પરિવારને અનુકૂળ શહેરી નીતિઓના મહત્વ અંગે જાગૃકતા વધારવાનો છે.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સામાન્ય સભા(UNGA)એ એક ઠરાવ પસાર કરીને વર્ષ 1994 ને 'પરિવારનું આંતરરાષ્ટ્રીય વર્ષ' જાહેર કર્યું હતું.
- તેના પરથી વર્ષ 1994થી દર વર્ષે આંતરરાષ્ટ્રીય પરિવાર દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

બુદ્ધ પૂર્ણિમા (Vesak Day)

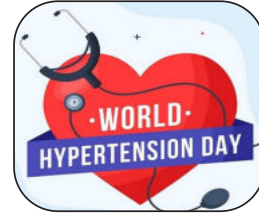
- આ દિવસ હિન્દુ મહિનાના વૈશાખની પૂર્ણિમા (પૂર્ણિમા) પર આવે છે. તે બૌદ્ધ ધર્મના સ્થાપક ગૌતમ બુદ્ધની જન્મજયંતીને ચિહ્નિત કરે છે. વર્ષ 2022માં 16 મે ના દિવસે બુદ્ધ પૂર્ણિમા ઉજવવામાં આવી હતી.
- ગૌતમ બુદ્ધનો જન્મ લગભગ 563 BCમાં સિદ્ધાર્થ ગૌતમ તરીકે થયો હતો, જે ભારત-નેપાળ સરહદની નજીક આવેલા લુમ્બિનીના એક રાજવી પરિવારમાં થયો હતો. તેમનો પરિવાર શાક્ય કુળનો હતો જેણે કપિલવસ્તુ, લુમ્બિનીથી શાસન કર્યું હતું.
- 29 વર્ષની ઉંમરે, ગૌતમએ ઘર છોડ્યું અને તેમના વૈભવશાળી જીવનને નકારી કાઢ્યું અને સંન્યાસ અથવા આત્યંતિક સ્વ-શિસ્તની જીવનશૈલી અપનાવી.
- સતત 49 દિવસના ધ્યાન પછી, ગૌતમે બિહારના બોધગયા ખાતે પીપળના ઝાડ નીચે બોધિ (જ્ઞાન) પ્રાપ્ત કર્યું.
- બુદ્ધે તેમનો પહેલો ઉપદેશ ઉત્તર પ્રદેશમાં વારાણસી નજીક સારનાથ ગામમાં આપ્યો હતો. આ ઘટનાને 'ધર્મ ચક્ર પ્રવર્તન' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. કુશીનગર ખાતે 483 બીસીમાં 80 વર્ષની વયે તેમનું અવસાન થયું.

16
મે**વિશ્વ આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રકાશ દિવસ (International Day of Light)**16
મે

- વિજ્ઞાન, કલા અને સંસ્કૃતિ, શિક્ષણ અને ટકાઉ વિકાસ, દવા, સંચાર અને ઊર્જા જેવાં વિવિધ ક્ષેત્રો તથા જીવનમાં પ્રકાશ અગત્યની ભૂમિકા ભજવે છે.
- 16 મે, 1960ના રોજ વૈજ્ઞાનિક અને એન્જિનીયર થિયોડોર મેમન દ્વારા લેસરનું પ્રથમ સફળ ઓપરેશન હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું. તેને અનુલક્ષીને દર વર્ષે 16 મે એ 'આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રકાશ દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસની સૌપ્રથમ વખત ઉજવણી 16 મે, 2018ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

વિશ્વ ઉચ્ચ રક્ત દબાણ દિવસ (World Hypertension Day)

- ઉચ્ચ રક્ત દબાણને અટકાવવા, ઓળખવા અને તેના નિયંત્રણને પ્રોત્સાહન આપવા દર વર્ષે 17 મે એ 'વિશ્વ ઉચ્ચ રક્ત દબાણ દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- વર્લ્ડ હાઈપરટેન્શન લીગ દ્વારા સૌપ્રથમ વખત વિશ્વ ઉચ્ચ રક્ત દબાણ દિવસની ઉજવણી 14 મે, 2005ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

17
મે

થીમ : 'Measure your Blood pressure Accurately, control It, Live longer'

17
મે**વિશ્વ દૂરસંચાર અને માહિતી સમાજ દિવસ
(World Telecommunication and information society Day)**

- સમાજો અને અર્થવ્યવસ્થાઓમાં ઇન્ટરનેટ અને અન્ય ઇન્ફર્મેશન એન્ડ કમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજીસ (ICT) ના ઉપયોગની સંભાવનાઓ અંગે જાગૃકતા પેદા કરવા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા દર વર્ષે 17 મે એ 'વિશ્વ દૂરસંચાર અને માહિતી સમાજ દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2022ના આ દિવસની થીમ – 'Digital technologies for older persons and healthy ageing' છે.
- વિશ્વ દૂરસંચાર દિવસ વર્ષ 1969થી 17 મે એ દર વર્ષે ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસ ITU ની સ્થાપના અને વર્ષ 1865માં થયેલા પ્રથમ આંતરરાષ્ટ્રીય ટેલીગ્રાફ કન્વેન્શન પર હસ્તાક્ષર થયાનો પ્રતીક છે.
- ઇન્ટરનેશનલ ટેલિકમ્યુનિકેશન યુનિયન (ITU)એ સંયુક્ત રાષ્ટ્રની એક એજન્સી છે જે વિશ્વમાં દૂરસંચાર સંચાલન અને સેવાઓના સમન્વયનું કાર્ય કરે છે. તેની સ્થાપના વર્ષ 1865માં ઇન્ટરનેશનલ ટેલીગ્રાફ યુનિયનના રૂપમાં થઈ હતી.

18
મે

આંતરરાષ્ટ્રીય સંગ્રહાલય દિવસ (International Museum Day)

- સમાજના વિકાસ માટે સંગ્રહાલયોના મહત્વ અંગે જાગૃકતા ફેલાવવા માટે દર વર્ષે 18 મે એ દુનિયાભરમાં 'આંતરરાષ્ટ્રીય સંગ્રહાલય દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. વર્ષ 1977થી આ દિવસની ઉજવણી ઇન્ટરનેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ મ્યુઝિયમ્સ (ICOM) દ્વારા કરવામાં આવે છે.

ઇન્ટરનેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ મ્યુઝિયમ્સ (ICOM)

- વડુંમથક: પેરિસ, ફ્રાન્સ ; અધ્યક્ષ: એલબર્ટો ગાર્લન્ટિની(ઇટાલી)
- ડિરેક્ટર જનરલ: પીટર કેલર

શીમ

'The Power of
Museum'

વિશ્વ AIDS વેક્સિન દિવસ (World AIDS Vaccine Day)

- વિશ્વ AIDS વેક્સિન દિવસ જેને 'HIV વેક્સિન જાગૃકતા દિવસ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- આ દિવસની ઉજવણીનો હેતુ Acquired Immuno Deficiency Syndrome(AIDS) અંગે દુનિયાભરમાં જાગૃકતા વધારવાનો છે.
- આ દિવસની ઉજવણીનું નેતૃત્વ નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ હેલ્થ (NIH) – નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ એલર્જી એન્ડ ઇન્ફેક્શિયસ ડિઝીસ (NIAID), અમેરિકા દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- પ્રથમ વખત વિશ્વ AIDS વેક્સિન દિવસ 18 મે, 1998ના રોજ અમેરિકન રાષ્ટ્રપતિ બિલ ક્લિન્ટનની 1997ની ઘોષણાના સ્મરણોત્સવના રૂપમાં ઉજવવામાં આવ્યો હતો.
- લાલ રંગની રિબન AIDS જાગૃકતા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તર પર માન્યતા પ્રાપ્ત પ્રતીક છે. તે HIV પીડિત લોકોના સમર્થનમાં અને મૃત્યુ પામેલાઓની યાદમાં પહેરવામાં આવે છે.
- હ્યુમન ઇમ્યુનોડેફિસિયન્સી વાઈરસ(HIV)ની શોધ ફ્રાંસીસી વાયરોલોજિસ્ટ લ્યૂક મોન્ટેગ્રિયર અને ફ્રેન્કોઈસ બેરે – સિનોસી દ્વારા કરવામાં આવી હતી જે AIDS માટે કારણ બને છે.
- આ કામ માટે વર્ષ 2008માં તેઓને ફિઝિયોલોજી તથા મેડિસિન ક્ષેત્રમાં નોબેલ પુરસ્કાર પ્રાપ્ત થયો હતો.

18
મે20
મે

રાષ્ટ્રીય લુપ્તપ્રાય પ્રજાતિ દિવસ (National Endangered Species Day)

- દર વર્ષે મે મહિનાના ત્રીજા શુક્રવારે વિશ્વભરના લોકો 'રાષ્ટ્રીય લુપ્તપ્રાય પ્રજાતિ દિવસ' ની ઉજવણી કરે છે. આ વર્ષે આ દિવસની ઉજવણી 20 મે ના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- પૃથ્વી પરની વનસ્પતિ અને પ્રાણીસૃષ્ટિના સંરક્ષણ પર ભાર મૂકવા માટે આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- રાષ્ટ્રીય લુપ્તપ્રાય પ્રજાતિ દિવસની ઉજવણીનો ઉદ્દેશ સંરક્ષણની રીતો, જીવસૃષ્ટિની પુનઃસ્થાપના અને જૈવવિવિધતાની સમજ વિશે લોકોને શિક્ષિત કરવાનો છે.
- આ વર્ષે 16મા રાષ્ટ્રીય લુપ્તપ્રાય પ્રજાતિ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી.
- ડેવિડ રોબિન્સન અને લુપ્તપ્રાય પ્રજાતિ ગઠબંધન દ્વારા વર્ષ 2006માં રાષ્ટ્રીય લુપ્તપ્રાય પ્રજાતિ દિવસ ઉજવવાની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

શીમ : 'Recovering Key Species for Ecosystem Restoration'

વિશ્વ મધમાખી દિવસ (World Bee Day)

- દુનિયાભરમાં લોકો અને આપણા ગ્રહને સ્વસ્થ રાખવામાં મધમાખીઓ અને અન્ય પરાગરજ (Pollinators) ની આવશ્યક ભૂમિકાઓ અંગે જાગૃક્તા ફેલાવવા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) દ્વારા દર વર્ષે 20 મે એ 'વિશ્વ મધમાખી દિવસ' (World Bee Day) ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- સ્લોવેનિયા ગણરાજ્ય દ્વારા વર્ષ 2016માં સૌ પ્રથમ વખત ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગનાઇઝેશન (FAO) ની પ્રાદેશિક કોન્ફરન્સમાં 20 મે એ વિશ્વ મધમાખી દિવસની ઉજવણી કરવા અંગે પ્રસ્તાવ મૂકવામાં આવ્યો હતો.
- 20 ડિસેમ્બર, 2017ના રોજ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સામાન્ય સભા (UNGA) એ આ પ્રસ્તાવ સ્વીકાર્યો અને દર વર્ષે 20 મે એ વિશ્વ મધમાખી દિવસ ઉજવવાની જાહેરાત કરી હતી.
- આધુનિક મધમાખી ઉછેર (Apiculture) ના અગ્રણી એટન જનની જન્મજયંતી 20 મે ના રોજ આવે છે.
- તેઓના સન્માનમાં 20 મે એ આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. સ્લોવેનિયામાં જન્મેલા એટન જનાએ 18મી સદીમાં આધુનિક મધમાખી ઉછેર માટેની તકનીકો શોધી હતી.

20

મે

એકતાનગર ટેન્સિટી-2 ખાતે કેન્દ્રીય કૃષિ મંત્રી નરેન્દ્રસિંહ તોમરના અધ્યક્ષસ્થાને 'વિશ્વ મધમાખી દિવસ' નો રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ

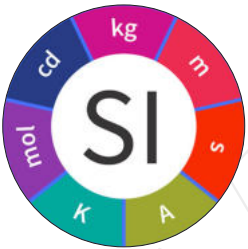
- ગુજરાતના એકતાનગર ટેન્સિટી-2 ખાતે કેન્દ્રીય કૃષિ મંત્રી નરેન્દ્રસિંહ તોમરના અધ્યક્ષસ્થાને 'વિશ્વ મધમાખી દિવસ' નો રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ યોજાયો.
- દેશના પાંચ રાજ્યોમાં સાત સ્થળોએ મધ ટેસ્ટિંગ લેબ અને પ્રોસેસિંગ યુનિટનું તેઓએ વર્ચ્યુઅલ માધ્યમથી ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.
- મધઉછેર પર સરકાર વધુ ભાર મૂકી રહી છે ત્યારે નાના ખેડૂતોની આવકમાં વધારો થાય તે માટે દેશના વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ મધમાખી પાલકો માટે રૂ.500 કરોડનું પ્રાવધાન કર્યું છે.
- આ ફંડ દ્વારા આણંદ, દિલ્હી અને બેંગાલુરુ ખાતે વિશ્વસ્તરની 3 લેબોરેટરીઓ પણ કાર્યરત કરવામાં આવી છે.
- 5 રિજનલ અને 100 થી વધુ ટેસ્ટિંગ લેબો બનાવવામાં આવી હોવાથી હવે મધમાખીપાલકો સમયસર મધનું ટેસ્ટ કરાવી શકશે.

થીમ : 'Bee engaged: Celebrating the Diversity of Bees and Beekeeping Systems'

20

મે

વિશ્વ માપવિજ્ઞાન દિવસ (World Metrology Day)

- માપ સાથે સંકળાયેલા વિજ્ઞાન અને તેના ઉપયોગો અંગે જાગૃક્તા ફેલાવવા માટે સમગ્ર વિશ્વમાં દર વર્ષે 20 મે એ 'વિશ્વ મેટ્રોલોજી દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસ વૈજ્ઞાનિક ક્ષેત્રો, નવીનતા, ઉદ્યોગો, વેપાર અને અન્ય ક્ષેત્રોમાં મેટ્રોલોજીના ઉપયોગ પર પ્રકાશ પાડે છે.
- 20 મે, 1875ના રોજ 'મીટર કન્વેન્શન' પર હસ્તાક્ષરો થયા હતા. જેને અનુલક્ષીને આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2022ના 'વિશ્વ મેટ્રોલોજી દિવસ' ની થીમ - 'Metrology in the Digital Era' (ડિજિટલ યુગમાં મેટ્રોલોજી) છે.
- વિશ્વ મેટ્રોલોજી દિવસએ બ્યૂરો ઇન્ટરનેશનલ ડેસ પોઇઝ સ એટ મેસર્સ (BIPM) - ઇન્ટરનેશનલ ઓર્ગનાઇઝેશન ઓફ લીગલ મેટ્રોલોજી (OIML)ની સંયુક્ત પહેલ છે.

- ઓક્ટોબર, 1999માં બ્યૂરો ઇન્ટરનેશનલ ડેસ પોઇઝ સ એટ મેસર્સ (BIPM) ના વજન પર થયેલા જનરલ કોન્ફરન્સ દરમિયાન 20 મે ને 'મેટ્રોલોજી દિવસ'ના રૂપમાં ઉજવવા અંગે નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. 20 મે, 2000ના રોજ સૌ પ્રથમ વખત મેટ્રોલોજી દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.

મીટર કન્વેન્શન 1875

- મીટર કન્વેન્શનનો મૂળ ઉદ્દેશ માપની વિશ્વવ્યાપી એકરૂપતા લાવવાનો હતો. આ સંમેલનમાં માપના વિજ્ઞાન અને તેના ઔદ્યોગિક, વાણિજ્યિક અને સામાજિક ઉપયોગોમાં વૈશ્વિક સહયોગ માટે રૂપરેખા પણ નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી.
- 17 દેશોએ 20 મે, 1875ના રોજ મીટર કન્વેન્શન પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.

આતંકવાદ વિરોધી દિવસ (Anti-Terrorism Day)

- પૂર્વ ભારતીય વડાપ્રધાન રાજીવગાંધીની પુણ્યતિથિને ચિહ્નિત કરવા માટે સમગ્ર ભારતમાં 21 મે એ 'આતંકવાદ વિરોધી દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- 21 મે, 1991ના રોજ તમિલનાડુના શ્રીપેરંબુદૂર ખાતે રાજીવ ગાંધીની હત્યા કરવામાં આવી હતી.
- આ વર્ષે રાજીવગાંધીની 31મી પુણ્યતિથિ છે. આ દિવસની ઉજવણીનો ઉદ્દેશ સામાન્ય લોકોની તકલીફોને ઉજાગર કરીને યુવાનોને આતંકવાદ અને હિંસાથી દૂર કરવાનો છે.
- ભારતના 7મા વડાપ્રધાન વિશ્વનાથ પ્રતાપસિંહના નેતૃત્વમાં ભારત સરકારે દર વર્ષે 21 મે ને 'આતંકવાદ વિરોધી દિવસ' ના રૂપમાં ઉજવવાનો નિર્ણય કર્યો હતો.

રાજીવગાંધી

- રાજીવ ગાંધીનો જન્મ 20 ઓગસ્ટ, 1944ના રોજ બોમ્બે (હાલના મુંબઈ), મહારાષ્ટ્રમાં થયો હતો.
- તેઓની હત્યા 21 મે, 1991ના રોજ તમિલનાડુના શ્રીપેરંબુદૂર ખાતે કરવામાં આવી હતી.
- તેમણે 1984માં ઈન્દિરા ગાંધીની હત્યા બાદ દેશના છઠ્ઠા વડાપ્રધાન તરીકે કાર્યભાર સંભાળ્યો હતો. તેમણે 1984 થી 1989 સુધી સેવાઓ આપી હતી.
- તેઓ ભારતના સૌથી ઓછી ઉંમરના વડાપ્રધાન (40 વર્ષની ઉંમરે) બન્યા હતા.
- ભારતના વિકાસમાં તેઓના યોગદાન માટે વર્ષ 1991માં ભારતના સર્વોચ્ચ નાગરિક પુરસ્કાર 'ભારત રત્ન' (મરણોપરાંત) થી તેઓને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા.

21

મે

21

મે

સંવાદ અને વિકાસ માટે સાંસ્કૃતિક વિવિધતા માટે વિશ્વ દિવસ (World Day for Cultural Diversity for dialogue and Development)

- વિશ્વની વિવિધ સંસ્કૃતિઓની સમૃદ્ધિઓને ઉજાગર કરવા અને શાંતિ અને સતત વિકાસને પ્રાપ્ત કરવામાં આંતર સાંસ્કૃતિક સંવાદની આવશ્યક ભૂમિકાઓ અંગે જાગૃકતા ફેલાવવા માટે દર વર્ષે 21 મે એ 'સંવાદ અને વિકાસ માટે સાંસ્કૃતિક વિવિધતા માટે વિશ્વ દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસની વૈશ્વિક ઉજવણીનું નેતૃત્વ યુનાઈટેડ નેશન્સ એજ્યુકેશનલ, સાયન્ટિફિક એન્ડ કલ્ચરલ ઓર્ગેનાઈઝેશન (UNESCO) દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- 21 મે, 2003ના રોજ સૌ પ્રથમ વખત આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.

21 મે : આંતરરાષ્ટ્રીય ચા દિવસ (International Tea Day)

જૈવિક વિવિધતા માટેનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (International Day for Biological Diversity)

- ભાવિ પેઢીઓ માટે ઉચ્ચ મૂલ્યની વૈશ્વિક સંપત્તિ તરીકે જૈવવિવિધતાનું મહત્વ અને જૈવિક વિવિધતાના મહત્વ વિશે જાગૃતિ લાવવા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) દ્વારા દર વર્ષે 21 મે ના રોજ 'જૈવિક વિવિધતા માટેના આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

પૃથ્લભૂમિ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સામાન્ય સભા (UNGA) એ વર્ષ 2000માં એક ઠરાવ સ્વીકારીને 22 મે ને દર વર્ષે 'જૈવિક વિવિધતા માટેના આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ' તરીકે ઉજવવાની જાહેરાત કરી હતી.
- સૌ પ્રથમ વખત આ દિવસની ઉજવણી 22 મે, 2001ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

22

મે

થીમ : 'Building a shared future for all life'

22 મે શા માટે ?

- 22 મે, 1992 ના રોજ કેન્યાના નૈરોબી ખાતે યોજાયેલ જૈવિક વિવિધતા પરના સંમેલનના લખાણને અપનાવવામાં આવ્યું હતું.
- બ્રાઝિલના રિયો ખાતે થયેલ 'પૃથ્વી સમિટ' દરમિયાન 5 જૂન, 1992 ના રોજ હસ્તાક્ષર માટે તેને ખુલ્લું મૂકવામાં આવ્યું હતું.
- જૈવિક વિવિધતા પરનું સંમેલન 29 ડિસેમ્બર, 1993ના રોજ અમલમાં આવ્યું હતું.
- જૈવિક વિવિધતા પરનું સંમેલન દર બે વર્ષે મળે છે.

ભારતમાં આ દિવસની ઉજવણી

- આંતરરાષ્ટ્રીય જૈવ વિવિધતા દિવસ 2022ના અવસર પર કેન્દ્રીય પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રી ભૂપેન્દ્ર યાદવની વિશેષ ઉપસ્થિતિમાં તમિલનાડુના ચેન્નાઈ ખાતે સ્પેશિયલ એક્ઝિબિશન – “બાયોડાયવર્સિટી, ન્યૂટ્રિશનલ સિક્યુરિટી & હ્યુમન વેલબીઈંગ”નું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- તેઓએ ચેન્નાઈ, તમિલનાડુમાં ઈન્ડિયા પોસ્ટ અને નેશનલ બાયોડાયવર્સિટી ઓથોરિટી દ્વારા એક વિશેષ સ્મારક પોસ્ટ કવર પણ જારી કર્યું હતું.
- આ કાર્યક્રમ દરમિયાન નીચે મુજબના મહત્વપૂર્ણ લોન્ચિંગ થયા હતા :
 1. 'ઈન્ડિયા, નેચરલી !' શીર્ષકવાળું પુસ્તક, ઈન્ડિયાઝ લિવિંગ બાયોડાયવર્સિટી – એ પીપલ્સ રિસોર્સનું યોથું સંસ્કરણ,
 2. એશિયાઈ જળપક્ષી વસતી ગણતરી પર સારાંશ અહેવાલ, ભારતમાં અન્ય પ્રભાવી ક્ષેત્ર આધારિત સંરક્ષણ ઉપાયો (OECMs) ની ઓળખ માટે માપદંડ અને દિશાનિર્દેશ, અને ભારતમાં OECMs નો એક સંગ્રહ
- તેમણે ઈવેન્ટ દરમિયાન ઈન્ડિયા બાયોડાયવર્સિટી એવોર્ડ્સ 2021 પણ એનાયત કર્યા.

વિશ્વ કાયબા દિવસ (World Turtle Day)

- કાયબાઓના સંરક્ષણ અને સંવર્ધન અંગે વિશ્વભરમાં જાગૃકતા ફેલાવવા માટે દર વર્ષે 23 મે એ 'વિશ્વ કાયબા દિવસ' (World Turtle Day) ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2022માં 22મા વિશ્વ કાયબા દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.
- માલિબૂ (કેલિફોર્નિયા) સ્થિત બિન-લાભકારી સંસ્થા અમેરિકન ટોર્ટોઇઝ રેસ્ક્યૂ (ATR) દ્વારા વર્ષ 2000માં 'વિશ્વ કાયબા દિવસ' ની ઉજવણીની શરૂઆત કરાવવામાં આવી હતી.
- ATR ની સ્થાપના વર્ષ 1990માં સુજામ ટેલમ અને માર્શલ થોમ્પસન દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

થીમ : “Shellebrate !” Asks Everyone to Love and Save Turtles

23

મે

300 જોખમમાં મૂકાયેલ કાયબાઓને ઉત્તરપ્રદેશમાં ચંબલ નદીમાં છોડવામાં આવ્યા

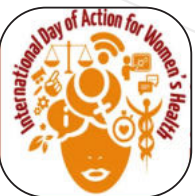
- વિશ્વ કાયબા દિવસની પૂર્વ સંધ્યાએ 22 મે, 2022 ના રોજ લગભગ 300 જેટલા જોખમમાં મૂકાયેલ કાયબાઓને ઉત્તરપ્રદેશમાં ચંબલ નદીમાં છોડવામાં આવ્યા હતા. આ સેવાકીય કાર્યક્રમ દરમિયાન રેડ ક્રાઉન્ડ રફ ટર્ટલ (બાતાગુર કછુઆ) અને થ્રી – સ્ટ્રીપ્ડ રફ ટર્ટલ (બાતાગુર ઢોગોડા)ના લગભગ 300 બચ્ચાને નદીમાં છોડવામાં આવ્યા હતા.

28

મે

મહિલા સ્વાસ્થ્ય માટે આંતરરાષ્ટ્રીય કાર્ય દિવસ (International Day of Action for Women's Health)

- વર્ષ 1987માં 28મી મેને 'આંતરરાષ્ટ્રીય મહિલા આરોગ્ય દિવસ' અથવા 'આંતરરાષ્ટ્રીય મહિલા આરોગ્ય દિવસ' તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારથી દર વર્ષે આ દિવસ મહિલાઓ અને આરોગ્ય જૂથો દ્વારા ઉજવવામાં આવે છે.
- આ દિવસનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય મહિલાઓના સ્વાસ્થ્ય અને સુખાકારી જેવા કે જાતીય અને પ્રજનન સ્વાસ્થ્ય અને અધિકારો (SRHR) સંબંધિત મુદ્દાઓ પર જાગૃતિ લાવવાનો છે.
- આ વર્ષે, કટોકટી અને વૈશ્વિક અનિશ્ચિતતા વચ્ચે #ResistAndPersist કરવા અને #WomensHealthMatters અને #SRHRisEssential જેવા અભિયાનો ચલાવવામાં આવ્યા છે.

28
મે

માસિક ધર્મ સ્વચ્છતા દિવસ (Menstrual Hygiene Day)

- માસિક ધર્મ સ્વચ્છતાના મહત્વ અંગે લોકોને શિક્ષિત કરવા 28 મે એ સમગ્ર વિશ્વમાં દર વર્ષે 'માસિક ધર્મ સ્વચ્છતા દિવસ' (Menstrual Hygiene Day) ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસની ઉજવણીનો ઉદ્દેશ મહિલાઓ અને છોકરીઓના માસિક ધર્મ સ્વાસ્થ્ય અને સ્વચ્છતાને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- માસિક ધર્મ સ્વચ્છતા દિવસની ઉજવણીની શરૂઆત વર્ષ 2013માં જર્મન બિન-લાભકારી સંગઠન WASH યુનાઈટેડ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. પ્રથમ માસિક ધર્મ સ્વચ્છતા દિવસ 28 મે, 2014 ના રોજ ઉજવવામાં આવ્યો હતો.

થીમ : Making menstruation a normal fact of life by 2030'

વિશ્વ પાચન આરોગ્ય દિવસ (World Digestive Health Day)

- દર વર્ષે વિશ્વ પાચન સ્વાસ્થ્ય દિવસ (WDHD) ની ઉજવણી 29 મે ના રોજ કરવામાં આવે છે.
- તેનું આયોજન દર વર્ષે 'વર્લ્ડ ગેસ્ટ્રોએન્ટેરોલોજી ઓર્ગેનાઈઝેશન'(WGO) દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- રોગોનું નિયંત્રણ, ફેલાવો, નિદાન, વ્યવસ્થાપન અને ઉપચાર અંગે સામાન્ય લોકોમાં જાગૃક્તા વધારવાના ઉદ્દેશથી આ દિવસ મુખ્યત્વે પાચન રોગ પર કેન્દ્રીત છે.

થીમ : 'Colorectal Cancer Prevention : Getting Back on Track'

29
મે

સંયુક્ત રાષ્ટ્ર શાંતિરક્ષકોનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (International Day of United Nations Peacekeepers)

29
મે

- 'સંયુક્ત રાષ્ટ્ર શાંતિરક્ષકોનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ' દર વર્ષે 29 મે ના રોજ ઉજવવામાં આવે છે.
- આ દિવસ એવા તમામ પુરૂષો અને મહિલાઓને શ્રદ્ધાંજલિ આપવા માટે ઉજવવામાં આવે છે કે જેઓએ પોતાની ઉચ્ચસ્તરની વ્યાવસાયિકતા, સમર્પણ અને સાહસ માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર શાંતિ અભિયાનોમાં સેવાઓ કરી છે.
- દર વર્ષે યુનાઈટેડ નેશન્સ પીસકીપર્સ વિશ્વની સંવેદનશીલ રાજકીય અને સુરક્ષા પરિસ્થિતિઓમાં હજારો લોકોના રક્ષણ માટે કાર્ય કરે છે.
- આ દિવસની સૌ પ્રથમ વખત ઉજવણી વર્ષ 2003માં કરવામાં આવી હતી.

થીમ : People. Peace. Progress. : The Power of Partnership'

31 મે : વિશ્વ તમાકુ નિષેધ દિવસ (World No Tobacco Day)

- તમાકુના ઉપયોગના જોખમ અંગે જાગૃક્તા ફેલાવવા માટે દર વર્ષે 31 મે એ સમગ્ર વિશ્વમાં 'વિશ્વ તમાકુ નિષેધ દિવસ' (World No Tobacco Day) ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO) અનુસાર તમાકુથી દુનિયાભરમાં દર વર્ષે 8 મિલિયન થી વધુ લોકોના મૃત્યુ થાય છે.

થીમ : 'Tobacco : Threat to our environment'

31
મે

25 – 31 મે : બિન સ્વ-શાસિત પ્રદેશોના લોકો સાથે એકતાનું આંતરરાષ્ટ્રીય સપ્તાહ
(International week of solidarity with the peoples of Non-self-Governing Territories)

Q.1 વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર ભાઈ મોદી દ્વારા તાજેતરમાં તેના ગુજરાત પ્રવાસ દરમિયાન દેશના પ્રથમ ડેરી કમ્યુનિટી રેડિયો સ્ટેશનનું લોકાર્પણ કરવામાં આવ્યું હતું. તેનું નામ જણાવો?

A. દૂધવાણી

વિશેષ : દૂધવાણી કમ્યુનિટી રેડિયો સ્ટેશનની સ્થાપના બનાસકાંઠા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. આ રેડિયો સ્ટેશન 90.4 FM આવૃત્તિ પર કાર્ય કરશે.

Q.2 અલ સાલ્વાડોર પછી બિટકોઈનને કાનૂની ચલણ તરીકે માન્યતા આપનાર વિશ્વનો બીજો દેશ કયો છે?

A. મધ્ય આફ્રિકન પ્રજાસત્તાક (Central African Republic-(CAR)

વિશેષ : બિટકોઈનને સત્તાવાર ચલણ તરીકે અપનાવનાર મધ્ય આફ્રિકન પ્રજાસત્તાક પ્રથમ આફ્રિકન દેશ પણ છે.

Q.3 બર્ડ ફ્લૂના H3N8 સ્ટ્રેઈનનો પ્રથમ માનવીય કેસ તાજેતરમાં કયા દેશમાં નોંધાયો હતો?

A. ચીન

Q.4 વડોદરાના સ્વર્ગીય ચિત્રકાર ભૂપેન ખખ્ખર દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા કયા પેઈન્ટિંગને તાજેતરમાં વૈશ્વિક હરાજીમાં 18.81 કરોડ પ્રાપ્ત થયા છે?

A. ધ બનિયન ટ્રી ઓઈલ કેનવાસ પેઈન્ટિંગ

Q.5 તાજેતરમાં કયા રાજ્યની સરકારે સામાજિક જાગૃતિ અને ન્યૂમોનિયાને સફળતાપૂર્વક નિષ્ક્રિય કરવા માટેની કાર્યવાહી (Social Awareness and Action to Neutralise Pneumonia Successfully - SAANS) અભિયાન શરૂ કર્યું?

A. કર્ણાટક

Q.6 સંપૂર્ણ ડિજિટલ ટિકિટિંગ સિસ્ટમ સુવિધા સાથે બસ સેવા શરૂ કરનાર ભારતનું પ્રથમ રાજ્ય/શહેર કયું છે?

A. મુંબઈ (મહારાષ્ટ્ર)

Q.7 વિશ્વની સૌથી મોટી ઉંમરની વ્યક્તિ હોવાનો રેકોર્ડ ધરાવતી કઈ વ્યક્તિનું તાજેતરમાં 119 વર્ષની વયે નિધન થયું છે?

A. કેન ટનાકા (જાપાન)

વિશેષ : જાન્યુઆરી, 2019માં કેન ટનાકા 116 વર્ષ અને 28 દિવસની ઉંમરે વિશ્વની સૌથી મોટી ઉંમરની વ્યક્તિ તરીકે રેકોર્ડમાં સ્થાન પામ્યા હતા.

સૌથી મોટી ઉંમર સુધી જીવિત રહેનાર વ્યક્તિનો રેકોર્ડ જીન કાલ્મેન્ટના નામે છે. તે 122 વર્ષ સુધી જીવ્યા હતા.

Q.8 ઇટાલી ખાતે આયોજિત F-1 એમિલિયા રોમાન્ગા ગ્રાન્ડ પ્રિક્સ-2022 કોના દ્વારા જીતવામાં આવી?

A. મેક્સ વર્સ્ટાપન

Q.9 તાજેતરમાં સર્બિયા ઓપન ટેનિસ ટાઇટલ કોના દ્વારા જીતવામાં આવ્યું હતું?

A. એન્ડ્રે રૂબલેવ (વિશ્વના નંબર-1 ખેલાડી નોવાક જોકોવિચને હરાવી)

Q.10 તાજેતરમાં જહોન એફ કેનેડી એવોર્ડ દ્વારા કોને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતાં?

A. યૂક્રેનના પ્રમુખ વ્લાદિમીર ઝેલેન્સ્કી

Q.11 પદ્મશ્રી અને સાહિત્ય અકાદમી એવોર્ડ વિજેતા એવા પ્રસિદ્ધ લેખિકા બિનાપાની મોહંતીનું તાજેતરમાં અવસાન થયું. તેઓ કયા રાજ્યના વતની હતા?

A. ઓડિશા

Q.12 મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ તથા થાઇલેન્ડના ભારત સ્થિત રાજદૂતની સૌજન્ય મુલાકાત તાજેતરમાં ગાંધીનગર ખાતે યોજાઈ હતી, તેઓનું નામ જણાવો?

A. પટ્ટારાટ હોંગટોંગ

વિશેષ : આ બેઠકની વાતચીતમાં પટ્ટારાટ હોંગટોંગ એ ગુજરાતના જામનગરમાં WHO અને આયુષ મંત્રાલય દ્વારા નિર્માણ થનારા ગ્લોબલ સેન્ટર ફોર ટ્રેડિશનલ મેડિસિન(GCTM)માં સહભાગીતા અને આયુષ આયુર્વેદ પદ્ધતિના આદાન-પ્રદાન માટે થાઇલેન્ડની તત્પરતા દર્શાવી હતી.

તેમણે ખાસ કરીને ફાર્માસ્યુટિકલ સેક્ટર, રિન્યૂએબલ એનર્જી, ટૂરિઝમ અને ઇ-વિહીકલ જેવા ક્ષેત્રોમાં ગુજરાત સાથે સહભાગીતાની સંભાવનાઓ અંગે બેઠકમાં પરામર્શ કર્યો હતો.

Q.13 હાલમાં, પ્રસાર ભારતી દ્વારા કયા દેશ સાથે રેડિયો ટેલિવિઝન પ્રસારણ ક્ષેત્રે સહયોગ માટે સમજૂતીપત્ર(MOU) પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યાં?

A. આર્જેન્ટિના

Q.14 અમેરિકાના વર્તમાન ઉપરાષ્ટ્રપતિ કમલા હેરિસના સંરક્ષણ સલાહકાર તરીકે તાજેતરમાં કોની નિયુક્તિ કરવામાં આવી છે?

A. શાંતિ શેઠી (ભારતીય મૂળના વ્યક્તિ)

Q.15 તાજેતરમાં ડિજીટ ઇન્સ્યોરન્સના MD અને CEO તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. જસલીન કોહલી

Q.16 ભારતની સાયબર સિક્યોરિટીની સ્થિતિને મજબૂત કરવા માટે કોના દ્વારા “રાષ્ટ્રીય સાયબર સુરક્ષા ઘટના પ્રતિભાવ કવાયત” (National Cyber Security Incident Response Exercise - NCX)નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા પરિષદ સચિવાલય

વિશેષ : આ કવાયતનો પ્રારંભ ભારતના રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકાર અજીત ડોભાલ દ્વારા કરાવવામાં આવ્યો હતો.

Q.17 હાલમાં કૃષિ સંબંધિત ખરીફ ઝુંબેશ (Kharif Campaign) માટેની રાષ્ટ્રવ્યાપી બેઠકનું ઉદ્ઘાટન કોના દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું?

A. કેન્દ્રીય કૃષિ મંત્રીશ્રી નરેન્દ્રસિંહ તોમર

Q.18 હાલમાં કોની લશ્કરી કામગીરીના મહાનિર્દેશક (DG of Military Operations) તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. મનોજકુમાર કટિયાર

Q.19 રાષ્ટ્રીય ધાતુશાસ્ત્રી પુરસ્કાર (National Metallurgist Award) કોના દ્વારા આપવામાં આવે છે?

A. કેન્દ્રીય સ્ટીલ મંત્રાલય

વિશેષ : વર્તમાન (એપ્રિલ, 2022ની સ્થિતિએ) કેન્દ્રીય સ્ટીલ મંત્રી શ્રી રામચંદ્ર પ્રસાદ સિંઘ છે.
આ એવોર્ડનું નામ પહેલા “રાષ્ટ્રીય ધાતુશાસ્ત્રી દિવસ એવોર્ડ” હતું.

Q.20 તાજેતરમાં સ્લોવેનિયા દેશના વડાપ્રધાન તરીકે કોણ ચૂંટાયા છે?

A. રોબર્ટ ગોલોબ

Q.21 તમિલનાડુ સરકાર દ્વારા તાજેતરમાં કરવામાં આવેલી જાહેરાત મુજબ દર વર્ષે “લઘુમતી અધિકાર દિવસ” ની ઉજવણી કઈ તારીખે કરવામાં આવશે?

A. 18 ડિસેમ્બર

Q.22 તાજેતરમાં કયા રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશે લોકોને ફરિયાદ નોંધાવવામાં મદદ કરવા માટે “જન નિગરાણી(JAN NIGRANI)” એપ્લિકેશન લોન્ચ કરી?

A. જમ્મુ અને કાશ્મીર

વિશેષ : કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ જમ્મુ અને કાશ્મીરની રચના 31 ઓક્ટોબર, 2019ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

જમ્મુ અને કાશ્મીરના વર્તમાન (30 એપ્રિલ, 2022 ની સ્થિતિએ) ગવર્નર “મનોજ સિન્હા” છે.

જમ્મુ અને કાશ્મીરની “શિયાળુ રાજધાની-જમ્મુ” અને “ઉનાળુ રાજધાની- શ્રીનગર” છે.

Q.23 હાલમાં ટાટા ડિજિટલના ચેરમેન તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. એન. ચંદ્રશેખરન

વિશેષ : એન. ચંદ્રશેખરન વર્તમાનમાં ટાટા સન્સના કાર્યકારી અધ્યક્ષ (Executive Chairman) પણ છે.

Q.24 ભારતની હજ સમિતિના ચેરમેનપદે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. એપી અબ્દુલ્લાહ કુટ્ટી

Q.25 આગામી સમયમાં આદિત્ય બિરલા કેપિટલ કંપનીના ચેરમેન તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવશે?

A. વિશાખા મુલ્ચે

Q.26 21st વર્લ્ડ કોંગ્રેસ ઓફ એકાઉન્ટન્ટ્સ(World Congress of Accountants) નું આગામી સમયમાં આયોજન કયાં થશે?

A. ભારત

વિશેષ : 21st વર્લ્ડ કોંગ્રેસ ઓફ એકાઉન્ટન્ટ્સની થીમ “Building Trust Enabling Sustainability” છે. વર્લ્ડ કોંગ્રેસ ઓફ એકાઉન્ટન્ટ્સની સ્થાપના વર્ષ 1904માં થઈ હતી. ભારતમાં “ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ ઓફ ઇન્ડિયા”ની સ્થાપના 1 જુલાઈ, 1949ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

Q.27 તાજેતરમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘનો “ચેમ્પિયન ઓફ ધ અર્થ લાઇફટાઇમ અચીવમેન્ટ એવોર્ડ” કોને આપવામાં આવ્યો?

A. પ્રકૃતિવાદી સર ડેવિડ એટનબરો

વિશેષ : આ એવોર્ડ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પર્યાવરણ કાર્યક્રમ (UNEP) દ્વારા આપવામાં આવે છે.

UNEP ની સ્થાપના:- વર્ષ 1972માં

UNEP નું મુખ્યમથક:- નૈરોબી(કેન્યા)

UNEP ના વર્તમાન ડિરેક્ટર:- ડેન્માર્કના ઈન્ગર એન્ડરસન

Q.28 તાજેતરમાં UK નો “કોમનવેલ્થ પોઇન્ટ્સ ઓફ લાઇટ” એવોર્ડ કોને એનાયત કરવામાં આવ્યો?

A. કિશોરકુમાર દાસ(બાંગ્લાદેશ)

Q.29 ભારતના પ્રખ્યાત સ્ટ્રક્ચરલ જીવવિજ્ઞાની એમ. વિજયનનું તાજેતરમાં અવસાન થયું. તેઓને ભારત સરકાર દ્વારા કયા એવોર્ડથી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા?

A. પદ્મશ્રી

વિશેષ : પદ્મશ્રી ઉપરાંત શાંતિ સ્વરૂપ ભટનાગર એવોર્ડ વિજેતા જીવવિજ્ઞાની એમ. વિજયનને વર્ષ 2007 થી 2010 સુધી “ભારતીય રાષ્ટ્રીય વિજ્ઞાન અકાદમી”ના પ્રમુખ તરીકે પણ સેવા આપી હતી.

Q.30 ભારતના પ્રથમ “અમૃત સરોવર” ની સ્થાપના ક્યાં કરવામાં આવી છે?

A. રામપુર(ઉત્તરપ્રદેશ)

વિશેષ : “આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ” અને “અમૃત સરોવર” પહેલના ભાગ રૂપે આ સરોવરની રચના કરવામાં આવી છે.

Q.31 ભારતે તાજેતરમાં કયા સ્થળે એક સાથે 78,000 થી વધુ રાષ્ટ્રીય ધ્વજને લહેરાવવાનો ગિનિસ રેકોર્ડ બનાવ્યો હતો?

A. બિહારના ભોજપુર ખાતે

વિશેષ : આ ગિનિસ રેકોર્ડ સ્વાતંત્ર્ય સેનાની કુંવરસિંહની યાદમાં “વિર કુંવરસિંહ વિજયોત્સવ” કાર્યક્રમના ભાગરૂપે નોંધાયો હતો. 23 એપ્રિલ, 1858ના રોજ કુંવરસિંહે, બ્રિટિશ ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કંપનીને હરાવીને બિહારના જગદીશપુર કિલ્લા પરથી ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કંપનીનો ધ્વજ હટાવ્યો હતો.

Q.32 ભારત સરકાર દ્વારા સંરક્ષણ ખરીદીમાં “મેક ઇન ઇન્ડિયા” ને પ્રોત્સાહન આપવા શેમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો?

A. સંરક્ષણ સંપાદન પ્રક્રિયા (Defence Acquisition Procedure) – 2020

Q.33 તાજેતરમાં 23માં લોરિયસ વર્લ્ડ સ્પોર્ટ્સ એવોર્ડ – 2022ના પુરુષ કેટેગરીમાં કોણે એવોર્ડ જીત્યો હતો?

A. મેક્સ વર્સ્ટાપન

વિશેષ : મેક્સ વર્સ્ટાપન ફોર્મ્યુલા વન(F1), બેલ્જીયમ- ડચ રેસિંગ ડ્રાઇવર છે, તેઓ વર્ષ 2021 ની ફોર્મ્યુલા વન રેસમાં ચેમ્પિયન બન્યા હતાં. આ એવોર્ડની મહિલા કેટેગરીમાં જમૈકાની ઓલિમ્પિક સ્પિન્ટર એલિન થોમ્સન-હેરાહ વિજેતા બની હતી.

Q.34 તાજેતરમાં કયા રાજ્યના ભૂતપૂર્વ મુખ્યમંત્રી “જે.ડી. રેખાઈ” નું અવસાન થયું હતું?

A. મેઘાલય

Q.35 કર્ણાટકના શિવમોગા એરપોર્ટનું નામ બદલીને નવું નામ શું રાખવામાં આવશે?

A. બી.એસ. ચેદીયુરપ્પા એરપોર્ટ

Q.36 તાજેતરમાં ભારત દ્વારા કયા દેશને બીજી વખત 500 મિલિયન ડોલરની ઇંધણ સહાય આપવામાં આવી હતી?

A. શ્રીલંકા

Q.37 હાલમાં કઈ બેંક દ્વારા પ્રત્યક્ષ કર અને અપ્રત્યક્ષ કર ઉઘરાવવા માટે સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સીસ(CBDT) અને સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડાયરેક્ટ ટેક્સીસ એન્ડ કસ્ટમ્સ સાથે (CBIC) સાથે MOU કરવામાં આવ્યા છે?

A. ધનલક્ષ્મી બેંક

Q.38 6th આંતરપ્રિન્ચોર લીડરશીપ એવોર્ડ-2022 થી તાજેતરમાં કોને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા?

A. ભારતીય-અમેરિકન સંરક્ષણ વિશેષજ્ઞ વિવેક લાલ

Q.39 ભારત સરકાર દ્વારા વૈજ્ઞાનિક સલાહકાર તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. પ્રખ્યાત ભૌતિકશાસ્ત્રી અજયકુમાર સુદ

Q.40 તાજેતરમાં એશિયા આફ્રિકા સંઘ – વૈશ્વિક શાંતિ રાજદૂત (Global Peace Ambassador) 2022 થી કોને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતાં?

A. બબીતા સિંઘ

Q.41 આઇવરી કોસ્ટના વડાપ્રધાન તરીકે કોની ફરીથી નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. પેટ્રીક અચી (Patrick Achi)

Q.42 આગામી સમયમાં વિશ્વનો સૌથી મોટો ઇલેક્ટ્રીક ત્રિ-ચક્રી વાહનોનો પ્લાન્ટ ક્યાં સ્થાપિત કરવામાં આવશે?

A. તેલંગાણા

Q.43 તાજેતરમાં ઇન્ડિયા રેટિંગ્સ એન્ડ રિસર્ચ (India Ratings and Research : Ind - Ra) એ નાણાકીય વર્ષ 2022માં ભારતના GDP વૃદ્ધિ દરને સુધારીને કેટલું અનુમાન કર્યું છે?

A. 10.1 %

વિશેષ : ઇન્ડિયા રેટિંગ્સ એન્ડ રિસર્ચ (Ind - Ra) એ ફિચ ગ્રૂપ (Fitch Group) ની સંપૂર્ણ માલિકીની પેટાકંપની છે.

Q.44 ભારતીય સ્ટેટ બેંક (SBI) રિસર્ચ દ્વારા નાણાકીય વર્ષ 2022 માટે સુધારેલ GDP વૃદ્ધિ દર કેટલો અંદાજવામાં આવ્યો છે?

A. 10.4 %

Q.45 તાજેતરમાં ભારતીય રિઝર્વ બેંક દ્વારા HDFC બેંકના કાર્યકારી અધ્યક્ષ તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. અતનુ ચક્રવર્તી (ભૂતપૂર્વ આર્થિક બાબતોના સચિવ)

Q.46 હાલમાં નેલ્સન મંડેલા વર્લ્ડ હ્યુમેનિટેરિયન એવોર્ડ - 2021 કોને એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો ?

A. રુમાના સિન્હા સેહગલ

Q.47 તાજેતરમાં પ્રસિદ્ધ વ્યક્તિ શ્રવણ રાઠોડનું નિધન થયું છે, તેઓ કયા ક્ષેત્ર સાથે સંકળાયેલા હતા?

A. સંગીત તથા અભિનય

વિશેષ : જાણીતી સંગીતકાર જોડી “નદીમ - શ્રવણ” (નદીમ સૈફી અને શ્રવણ રાઠોડ) એ 90ના દાયકાના સૌથી વધુ પ્રખ્યાત સંગીતકારોમાંના એક હતા.

Q.48 કયાં લેખક દ્વારા તાજેતરમાં “કલાઇમેટ ચેન્જ એક્સપ્લોઇન્ડ-ફોર વન એન્ડ ઓલ” ઇ-બુક લોન્ચ કરવામાં આવી?

A. આબોહવા કાર્યકર્તા લેખક “આકાશ રેનિસન”

Q.49 તાજેતરમાં કયાં લોકપ્રિય ગુજરાતી અને હિન્દી ફિલ્મ અભિનેતાનું મૃત્યુ થયું હતું?

A. અમિત મિસ્ત્રી

Q.50 તાજેતરમાં નિકાસ મૂલ્ય શૃંખલાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે “એગ્રિકલ્ચર એન્ડ પ્રોસેસ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ એક્સપોર્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી” (APEDA) દ્વારા કોની સાથે સમજૂતી કરવામાં આવી?

A. રાષ્ટ્રીય સંશોધન વિકાસ નિગમ (National Research Development Corporation - NRDC)

Q.51 વિશ્વ આર્થિક મંચ (WEF) દ્વારા તાજેતરમાં “યુવા વૈશ્વિક નેતા” (Young Global Leader) તરીકે કયા ભારતીયને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા?

A. રાઘવ વઢ્ઢા (આમ આદમી પાર્ટીના રાજ્ય સભા સભ્ય) અને રાધિકા ગુપ્તા (એડલવાઈસ મ્યુચ્યુઅલ ફંડના CEO)

વિશેષ : યુવા વૈશ્વિક નેતા કાર્યક્રમની સ્થાપના વિશ્વ આર્થિક મંચના વર્તમાન અધ્યક્ષ ક્લાઉડ સ્માબ દ્વારા વર્ષ 1993માં “આવતીકાલ માટેના વૈશ્વિક નેતાઓ” (Global Leaders of Tomorrow) નામ હેઠળ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ વર્ષ 2004માં તેનું નામ બદલીને “યુવા વૈશ્વિક નેતા” રાખવામાં આવ્યું હતું.

Q.52 તાજેતરમાં કોની “રાષ્ટ્રીય અનુસૂચિત જાતિ આયોગ” (National Commission For Scheduled Castes – NCSC) તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. વિજય સાંપલા (ભાજપના નેતા અને પૂર્વ કેન્દ્રીય મંત્રી)

Q.53 હાલમાં લાર્સન એન્ડ ટૂબો (L&T) કંપનીએ ગ્રીન હાઇડ્રોજન મૂલ્ય શૃંખલા (Green Hydrogen Value Chain)માં સંશોધન અને વિકાસ કાર્ય કરવા માટે કઈ સંસ્થા સાથે કરાર કર્યા?

A. ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી (IIT) – બોમ્બે

Q.54 ભારતીય હવાઈ દળ (IAF) દ્વારા તાજેતરમાં લોજિસ્ટિક મેનેજમેન્ટ પર કયા રાષ્ટ્રીય સેમિનારનું નવું દિલ્હી ખાતે આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. લોજીસેમ વાયુ – 2022 (LOGISEM VAYU - 2022)

Q.55 તાજેતરમાં કયાં દેશ દ્વારા વિશ્વની સૌથી મોટી સાયબર ક્વાયટ (Cyber Exercise) નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ઈસ્ટોનિયા (Estonia)

Q.56 આયુષ્માન ભારત પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના (ABPMJAY) - સેહત (SEHAT) યોજના હેઠળ, તાજેતરમાં 100% પરિવારોને આવરી લેનાર ભારતનો કયો પ્રથમ જિલ્લો બન્યો છે?

A. કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ જમ્મુ અને કાશ્મીરના જમ્મુ વિભાગનો “સાંબા જિલ્લો”

Q.57 “Not Just A Nightwatch Man : My Innings in the BCCI” નામનું પુસ્તક તાજેતરમાં કોના દ્વારા લખવામાં આવ્યું છે?

A. પદ્મવિભૂષણ “વિનોદ રાય” (ભારતના ભૂતપૂર્વ 11માં નિયંત્રક અને મહાલેખા પરિક્ષક, CAG)

Q.58 કઈ ભારતીય અભિનેત્રી કાન્સ ફિલ્મ ફેસ્ટિવલ (Cannes Film Festival) માં પંચ (Jury) સભ્ય તરીકે ભાગ લેશે?

A. દીપિકા પાદુકોણ

વિશેષ : કાન્સ ફિલ્મ ફેસ્ટિવલની 75th આવૃત્તિના પંચનું નેતૃત્વ ફ્રેન્ચ અભિનેતા વિન્સેન્ટ લિન્ડન દ્વારા કરવામાં આવશે.

કાન્સ ફિલ્મ ફેસ્ટિવલના પંચ સભ્ય તરીકે ભૂતકાળમાં શર્મિલા ટાગોર, નંદિતા દાસ, ઐશ્વર્યા રાય બચ્ચન અને વિદ્યા બાલને પણ સેવા આપી હતી.

Q.59 તાજેતરમાં કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રી અમિતશાહ પર આધારિત “અમિતશાહ અની ભાજપ થી વાતચલ” પુસ્તકનું વિમોચન કોના દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું?

A. મહારાષ્ટ્રના ભૂતપૂર્વ મુખ્યમંત્રી દેવેન્દ્ર ફડણવીસ

Q.60 હિન્દુસ્તાન એરોનોટિક્સ લિમિટેડ દ્વારા ‘મેક ઇન ઈન્ડિયા’ પહેલના ભાગ રૂપે સંરક્ષણ સંપાદન પ્રક્રિયા મુજબ ભારતીય હવાઈ જહાજ su-30 MKI માટે લાંબા અંતરની ડ્યુઅલ બેન્ડ “ઇન્ફ્રા રેડ સર્ચ એન્ડ ટ્રેક સિસ્ટમ” (IRST) ના સહ-વિકાસ અને સહ-ઉત્પાદન માટે કઈ કંપની સાથે કરાર કરવામાં આવ્યા?

A. ભારત ઇલેક્ટ્રોનિક્સ લિમિટેડ (BEL)

Q.61 મત્સ્ય ક્ષેત્રમાં વીમા ઉત્પાદનોનો વ્યાપ વધારવા હેતુ સંબંધિત “વર્લ્ડ રિવ્યૂ ઓફ કેપ્ચર ફિશરીઝ એન્ડ એક્વાકલ્ચર ઈન્સ્યોરન્સ – 2022” નામનો અહેવાલ કઈ સંસ્થા દ્વારા બહાર પાડવામાં આવ્યો?

A. ખાદ્ય અને કૃષિ સંગઠન (FAO)

Q.62 તાજેતરમાં “રાષ્ટ્રીય લઘુમતી આયોગ” ના અધ્યક્ષ તરીકે કોની પસંદગી કરવામાં આવી?

A. એસ. ઈકબાલ સિંઘ લાલપુરા

Q.63 તેલંગાણા રાજ્ય સરકારે ડિજિટલ અર્થવ્યવસ્થાને વિકસાવવા માટે કઈ સંસ્થા સાથે સમજૂતી કરી?

A. ગૂગલ (Google)

Q.64 સંકલિત બાળ વિકાસ યોજના (ICDS) ના સરળ અમલીકરણ માટે “માઈગ્રેશન ટ્રેકિંગ સિસ્ટમ” લાગુ કરનાર ભારતનું પ્રથમ રાજ્ય કયું બન્યું?

A. મહારાષ્ટ્ર

Q.65 ફિનટેક સ્ટાર્ટઅપ “પેન્સિલટન” એ કઈ સંસ્થાઓની સાથે ભાગીદારી કરીને નેશનલ કોમન મોબિલિટી કાર્ડ (NCCMC) અનુરૂપ RuPay કોન્ટેક્ટલેસ કીચેઇન લોન્ચ કર્યું છે?

A. ભારતીય રાષ્ટ્રીય ચૂકવણી નિગમ (National Payments Corporation of India – NPCI) અને ટ્રાન્સકોર્પ

Q.66 ગ્લોબલ પાર્ટિદાર બિઝનેસ સમિટ (GPBS) 2022 નું આયોજન તાજેતરમાં કયા કરવામાં આવ્યું હતું?

A. સુરત

વિશેષ: વર્ષ 2022 ની આ સમિટની થીમ – ‘આત્મનિર્ભર કમ્યુનિટી ટૂ આત્મનિર્ભર ગુજરાત એન્ડ ઈન્ડિયા’ હતી.

આ સમિટનું આયોજન દર બે વર્ષે કરવામાં આવે છે.

પ્રથમ બે સમિટો વર્ષ 2018 અને વર્ષ 2020માં ગાંધીનગર ખાતે યોજાઈ હતી.

Q.67 તાજેતરમાં મુખ્ય ન્યાયાધિશોની કેટલામી કોન્ફરન્સનું આયોજન નવી દિલ્હી ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.

A. 39 મી

Q.68 અમદાવાદની કે.ડી.હોસ્પિટલ ખાતે ‘50 ઇન્સ્પાયરિંગ વિમેન ઓફ ગુજરાત’ નામના કોફીટેબલ પુસ્તકનું વિમોચન કોના હસ્તે તાજેતરમાં કરવામાં આવ્યું હતું.

A. કેન્દ્રીય મહિલા અને બાળવિકાસ મંત્રી સ્મૃતિ ઈરાની

Q.69 તાજેતરમાં કયા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશને દેશની પ્રથમ વેક્યુમ આધારિત ગટર વ્યવસ્થા શરૂ કરી હતી?

A. આગ્રા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન

વિશેષ: તાજેતરમાં ઉત્તરપ્રદેશ રાજ્યના આગ્રા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશને તાજમહેલની નજીકના વિસ્તારોમાં આવેલા 240 ઘરોમાં 5 કરોડના ખર્ચે વેક્યુમ આધારિત ગટરો સ્થાપિત કરી હતી.

આ ઘરો નીચાણવાળા સ્થળોએ આવેલા હોવાથી પરંપરાગત ગટર વ્યવસ્થાનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી, પરિણામે ત્યાં વેક્યુમ આધારિત ગટરો સ્થાપિત કરવામાં આવી હતી.

સમયાંતરે ગટરોમાં થતાં બ્લોકેજને સરળતાથી ઓળખી કાઢવા માટે આ ગટરોની 112 ચેમ્બરોમાં ભૌગોલિક માહિતી પ્રણાલી (Geographic information system) પર આધારિત

સેન્સર સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે.

સંપૂર્ણ શહેરમાં આ પ્રકારના વેક્યુમ આધારિત ગટર જોડાણ પ્રોજેક્ટ માટે રૂ. 100 કરોડનો ખર્ચ થવાની ધારણા છે તથા એક ડચ (નેધરલેન્ડ) કંપની પાંચ વર્ષ સુધી તેની જાળવણી કરશે.

Q.70 તાજેતરમાં કયાં રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો વચ્ચે “ નોલેજ શેરિંગ એગ્રીમેન્ટ” થયા હતા?

A. પંજાબ- દિલ્હી

વિશેષ: બંને રાજ્યો જન કલ્યાણના હેતુ માટે એકબીજા સાથે અનુભવ, જ્ઞાન અને કૌશલ્યો શેર કરી શકે તેમજ એકબીજા રાજ્યમાંથી મંત્રીઓ, અધિકારીઓ અને અન્ય કર્મચારીઓને મેળવી-મોકલી શકે તે માટે આ કરાર પર હસ્તાક્ષર કરાયા હતા.

કરાર હેઠળ બંને રાજ્યો દ્વારા ઉચ્ચ પ્રાથમિકતાવાળા 18 ક્ષેત્રોમાં સહયોગ હાથ ધરાશે જેમાં પર્યાવરણ, આરોગ્ય અને પ્રદૂષણ નિયંત્રણ, જાહેર શિક્ષણ, પોષણ, બાળ અને મહિલા વિકાસ, સ્વચ્છતા અને પાણી પુરવઠો, સામાજિક સુરક્ષા, પ્રવાસન, આવાસ અને આતિથ્ય, શાસન સુધારણા, શહેરી વિકાસ, જાહેર કાર્યો, નાગરિક સેવાઓ, મજૂર કલ્યાણ અને રોજગાર, રોકાણ પ્રોત્સાહન અને ઔદ્યોગિક વિકાસ, ST/SC/લઘુમતી/OBCનું કલ્યાણ અને નાણાકીય સ્થિરતાનો વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

ઉપરાંત આ કરારમાં એ વાતનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે, બંને રાજ્યો પરસ્પર સમજણ દ્વારા નિર્ણય લઈ અન્ય કોઈપણ ક્ષેત્ર પર પણ સહયોગ કરશે.

Q.71 તાજેતરમાં કેન્દ્રીય કેબિનેટ દ્વારા કઈ પેમેન્ટ બેંકને દેશના ગ્રામીણ વિસ્તારોનાં નાણાકીય સમાવેશન માટે 820 કરોડની આર્થિક સહાયની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી?

A. ઈન્ડિયા પોસ્ટલ પેમેન્ટ બેન્ક

Q.72 તાજેતરમાં કોઈપણ પ્રકારની સાયબર ઘટનાઓના કિસ્સામાં કોને રિપોર્ટિંગ કરવાનું ફરજિયાત કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ઈન્ડિયન કમ્પ્યુટર ઈમરજન્સી રિસ્પોન્સ ટીમ (CERT-In)

વિશેષ: તાજેતરમાં જે તે કંપનીઓ દ્વારા દેશમાં બનતી તમામ કે તેમના ધ્યાનમાં આવેલી સાયબર સુરક્ષા સંબંધિત ઘટનાઓની જાણ છ કલાકની સમયમર્યાદામાં ઈન્ડિયન કમ્પ્યુટર ઈમરજન્સી રિસ્પોન્સ ટીમ (CERT-In)ને કરવાનું ફરજિયાત કરવામાં આવ્યું છે.

વર્ષ 2004માં ઈલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલયની કાર્યકારી સંસ્થા તરીકે CERT-In ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી, જેને માહિતી પ્રૌદ્યોગિકી (સુધારા) અધિનિયમ 2008 હેઠળ સાયબર સુરક્ષાના ક્ષેત્રમાં રાષ્ટ્રીય એજન્સી તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવી હતી.

Q.73 તાજેતરમાં પ્રખ્યાત ડ્રગ કંપની ફાઈઝર દ્વારા તેનું એશિયાનું પ્રથમ ડ્રગ ડેવલપમેન્ટ સેન્ટર ક્યાં શરૂ કરવામાં આવ્યું?

A. IIT મદ્રાસ, ચેન્નઈ

વિશેષ: તાજેતરમાં ફાઈઝર (Pfizer) એ ચેન્નઈના IIT મદ્રાસ રિસર્ચ પાર્ક ખાતે આવેલા સંશોધન અને ટેકનોલોજી કેન્દ્રમાં 20 મિલિયન યુએસ ડોલર (150 કરોડ રૂપિયા)નું રોકાણ કરી ને ડ્રગ ડેવલપમેન્ટ સેન્ટર શરૂ કર્યું હતું.

તે વિશ્વભરમાં ફાઈઝર દ્વારા સ્થપાયેલા 12 વૈશ્વિક કેન્દ્રોના નેટવર્કનો એક ભાગ છે તથા એશિયામાં સ્થપાયેલ પ્રથમ અને એકમાત્ર ડ્રગ ડેવલપમેન્ટ સેન્ટર છે.

Q.74 તાજેતરમાં કેન્દ્રીય કેબિનેટ દ્વારા ક્યાં દેશમાં “ન્યૂ ઇન્ડિયન મિશન” હેઠળ નવું દૂતાવાસ (embassy) બનાવવાને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી?

A. લિથુઆનિયા

વિશેષ: ઉત્તર યુરોપમાં બાલ્ટિક સમુદ્રના પૂર્વ કિનારા પર સ્થિત આ લિથુઆનિયા દેશની રાજધાની વિલ્નિયસ શહેર છે.

હાલમાં (મે 2022 ની સ્થિતિએ) લિથુઆનિયા દેશના રાષ્ટ્રપતિ અને વડાપ્રધાન અનુક્રમે ગીતાનાસ નૌસેદા અને ઈન્ગ્રિડા સિમોનાઈટ છે.

તાજેતરમાં કેન્દ્રીય કેબિનેટે લિથુઆનિયામાં નવું ભારતીય દૂતાવાસ ખોલવાના પ્રસ્તાવને મંજૂરી આપી હતી. બાલ્ટિક ક્ષેત્રમાં આ ભારતનું પ્રથમ દૂતાવાસ હશે.

લિથુઆનિયા પહેલો બાલ્ટિક દેશ હતો જેણે વર્ષ 2008માં ભારતમાં દૂતાવાસ ખોલ્યું હતું, તેમજ વર્ષ 2015 દરમિયાન ભારતનું માત્ર વાણિજ્ય દૂતાવાસ લિથુઆનિયાની રાજધાની વિલ્નિયસમાં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

Q.75 તાજેતરમાં ભારતીય આર્મી સ્ટાફના વાઈસ ચીફ તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. લેફ્ટનન્ટ જનરલ બગ્ગાવલ્લી સોમશોખર રાજુ (બી.એસ.રાજુ)

વિશેષ: લેફ્ટનન્ટ જનરલ બી.એસ.રાજુ પહેલા આ પદે લેફ્ટનન્ટ જનરલ મનોજ પાંડે કાર્યરત હતા, પરંતુ મનોજ પાંડેની તાજેતરમાં ભારતીય આર્મી સ્ટાફના વડા તરીકે નિમણૂક થવાથી ભારતીય આર્મી સ્ટાફના વાઈસ ચીફ પદે બી.એસ.રાજુની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.

Q.76 એશિયન બેડમિન્ટન ચેમ્પિયનશિપમાં ભારતીય મહિલા ખેલાડી પી.વી સિંધુએ કયો મેડલ જીત્યો હતો?

A. બ્રોન્ઝ મેડલ

વિશેષ: મનીલા (ફિલિપાઈન્સ) ખાતે આયોજિત એશિયન બેડમિન્ટન ચેમ્પિયનશિપમાં પી.વી સિંધુએ જાપાનની અકાને યામાગુચીને સેમી ફાઈનલમાં હરાવીને બ્રોન્ઝ મેડલ જીત્યો હતો.

Q.77 કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સ્થાનિક કિરાણા સ્ટોરને વૈશ્વિક પ્લેટફોર્મનો વિકલ્પ આપવા હેતુ તાજેતરમાં કયા પ્લેટફોર્મની શરૂઆત કરવામાં આવી?

A. ઓપન નેટવર્ક ફોર ડિજિટલ કોમર્સ (Open Network for Digital Commerce - ONDC)

Q.78 તાજેતરમાં ભારત સરકાર દ્વારા કોની જન્મ શતાબ્દી નિમિત્તે 100 રૂ.નો સ્મારક સિક્કો બહાર પાડવામાં આવશે?

A. સ્વાતંત્ર સેનાની જવાહરલાલ દર્દ

વિશેષ: સ્વર્ગસ્થ સ્વાતંત્ર સેનાની, સામાજિક કાર્યકર, શિક્ષણશાસ્ત્રી અને લોકમત સમાચારપત્રના સ્થાપક એવા જવાહરલાલ દર્દ “બાપુજી” તરીકે ઓળખાતા હતા.

Q.79 ભારત સરકારનું સાહસ એવા પવનહંસ લિમિટેડ (PHL) માં કોના દ્વારા ભારત સરકારનો 51% હિસ્સો ખરીદવામાં આવ્યો?

A. સ્ટાર 9 મોબિલિટી (star 9 mobility)

વિશેષ: એર ઈન્ડિયા અને AI એક્સપ્રેસને ટાટા કંપની દ્વારા ખરીદવામાં આવ્યા બાદ ઉડ્ડયન ક્ષેત્રે આ બીજું સૌથી મોટું ખાનગીકરણ છે.

Q.80 પદ્મશ્રી પુરસ્કાર વિજેતા અને સંસ્કૃત વિદ્વાન એવા ભગીરથ પ્રસાદ ત્રિપાઠીનું તાજેતરમાં વારાણસી(ઉત્તર પ્રદેશ) ખાતે નિધન થયું. તેઓ અન્ય કયા નામથી પણ ઓળખાતા હતા?

A. વાગીશ શાસ્ત્રી

Q.81 ભારત હેવી ઇલેક્ટ્રીક લિમિટેડ (BHEL) દ્વારા ભારતીય નૌકાદાળ માટે “ઈન્ડિગ્રેટેડ ઇલેક્ટ્રીક પ્રપલ્શન સિસ્ટમ” વિકસાવવા અને તેને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કોની સાથે સમજૂતી કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા?

A. GE પાવર કન્વર્ઝન

Q.82 જાણીતા લેખક અને પત્રકાર રશીદ કિડવાઈ દ્વારા ભારતના રાજકીય પરિદૃશ્ય (Political Landscape)ને પ્રભાવિત કરનાર 50 વ્યક્તિત્વો ઉપર કઈ બૂકની રચના કરવામાં આવી?

A. Leaders, Politicians, Citizens: Fifty Figures Who Influenced India's politics

Q.83 ઓનલાઇન ધિરાણ પ્લેટફોર્મ “ઈન્ડિફી ટેકનોલોજીસ” દ્વારા તાજેતરમાં કોને સલાહકાર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા?

A. રજનીશ કુમાર (SBI ના ભૂતપૂર્વ ચેરમેન)

Q.84 ટાટા ગ્રૂપ દ્વારા “એર એશિયા એરલાઇન્સ” નું કઈ એરલાઇન્સ સાથે જોડાણ કરવામાં આવશે?

A. એર ઈન્ડિયા એરલાઇન્સ

Q.85 તાજેતરમાં “વ્હીટલી ગોલ્ડ એવોર્ડ” (Whitley gold Award) દ્વારા કોને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા?

A. ચારુદત્ત મિશ્રા (હિમ ચિત્તા સંરક્ષણવાદી)

વિશેષ : એવોર્ડ ચારુદત્ત મિશ્રાને લંડનની રોયલ જિયોગ્રાફિક સોસાયટી ખાતે એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

આ અગાઉ ચારુદત્ત મિશ્રાને વર્ષ 2005 માં પણ વ્હીટલી ગોલ્ડ એવોર્ડ દ્વારા સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા.

Q.86 રેલવે ટેલિકોમ સેવાઓના આધુનિકીકરણ માટે તાજેતરમાં રેલવે મંત્રાલય દ્વારા કઈ સંસ્થા સાથે સમજૂતી કરવામાં આવી?

A. સેન્ટર ફોર ડેવલપમેન્ટ ઓફ ટેલીમેટિક્સ (C-DOT)

વિશેષ : C-DOT એ ભારત સરકારની માલિકીનું “દૂરસંચાર તકનીકી વિકાસ કેન્દ્ર” છે.

C-DOT ની સ્થાપના વર્ષ 1984 માં સામ પિત્રોડા દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

તેના દિલ્હી, બેંગાલુરુ અને કોલકાતા ખાતે કાર્યાલયો આવેલા છે.

Q.87 તાજેતરમાં ડો. આંબેડકર સેન્ટર્સ ઓફ એક્સલન્સ (DACE) યોજના કોના દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી?

A. ડો.વિરેન્દ્ર કુમાર (કેન્દ્રીય સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા મંત્રી)

વિશેષ : આ યોજનાનો મુખ્ય ધ્યેય UPSC સિવિલ સર્વિસીઝ પરીક્ષાઓ માટે અનુસૂચિત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને ઉચ્ચ ગુણવત્તાનું મફત કોચિંગ સુવિધાઓ પૂરી પાડવાનો છે.

Q.88 હાલમાં જ સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ વિશ્વ પ્રવાસન સંસ્થા (UNWTO) ના સંગઠનમાંથી અલગ થવાનો નિર્ણય કયા દેશ દ્વારા લેવામાં આવ્યો?

A. રશિયા

વિશેષ : સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ વિશ્વ પ્રવાસન સંસ્થા (UN WTO) એ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) ની વિશિષ્ટ એજન્સી છે, જે પ્રવાસન ક્ષેત્રે કાર્ય કરે છે.

Q.89 તાજેતરમાં ભાવનગરના કેટલામાં જન્મ દિવસ (સ્થાપના દિવસ) ની ઉજવણીનો શુભારંભ રાજ્યપાલ આચાર્ય દેવવ્રત દ્વારા કરાવવામાં આવ્યો હતો?

A. 300 મા

Q. 90 ગ્રીસના હેરાકલિયોન ખાતે યોજાયેલી IWF જુનિયર વર્લ્ડ ચેમ્પિયનશિપમાં ભારતની કઈ ખેલાડીએ ગોલ્ડ મેડલ જીત્યો હતો તથા તેણીએ ગોલ્ડ મેડલ જીતનાર પ્રથમ ભારતીય મહિલા વેઇટલિફ્ટર બનવાની સિદ્ધિ હાંસલ કરી હતી?

A. હર્ષદા શરદ

Q.91 મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે તાજેતરમાં જાણીતી લોજિસ્ટિક કંપની FedEx ના ડેલિવેશન સાથે ગાંધીનગર ખાતે મુલાકાત કરી હતી, આ અંતર્ગત Fedex કંપનીએ ગુજરાતમાં કયા સ્થળે સેન્ટર ઓફ એક્સલન્સ સ્થાપવા અંગે આતુરતા દર્શાવી હતી?

A. ગિફ્ટ સિટી (ગાંધીનગર)

Q.92 તાજેતરમાં કોલંબિયા દેશની કઈ નદીમાં 26 ફૂટ ઊંચા ઝેરી ફીણના થર થઈ ગયા હતા?

A. બાલસિલ્લા નદી

Q.93 તાજેતરમાં કયાં રાજ્યમાં દેશના પ્રથમ ઈથેનોલ પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. બિહાર (પૂર્ણિયા જિલ્લા ખાતે)

વિશેષ : આ ઈથેનોલ પ્લાન્ટ દેશનો પ્રથમ ધાન્ય આધારિત (Grain based) ઈથેનોલ પ્લાન્ટ છે. બિહાર રાજ્ય દ્વારા વર્ષ 2021ની શરૂઆતના ભાગમાં “ઈથેનોલ ઉત્પાદન પ્રોત્સાહન નીતિ” લાગુ કરવામાં આવી હતી.

Q.94 અલ ઝઝીરાના કયા મહિલા પત્રકાર વેસ્ટ બેન્કમાં ઈઝરાયેલી સૈન્ય દ્વારા થયેલા હુમલાનું કવરેજ કરી રહ્યા હતા ત્યારે ઠાર મરાયા હતા?

A. શિરીન અબુ અકલેહ

વિશેષ : શિરીન અબુ અકલેહ મહિલા પત્રકાર અલ ઝઝીરાની અરબી સેવાના અગ્રણી પત્રકાર હતાં. જેનિન (પેલેસ્ટાઈન) ખાતેના શરણાર્થી કેમ્પનું તેઓ કવરેજ કરી રહ્યા હતાં.

Q.95 હાલમાં કોની નિમણૂક વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના સલાહકાર તરીકે કરવામાં આવી હતી?

A. તરુણ કપુર (ભૂતપૂર્વ પેટ્રોલિયમ સેક્ટરી)

વિશેષ : આ ઉપરાંત વરિષ્ઠ અધિકારી હરિ રંજન રાવ અને આતિશ ચંદ્રાને પણ વડાપ્રધાન કાર્યાલય (PMO)માં એડિશનલ સચિવ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.

Q.96 અદાણી ગ્રુપ દ્વારા તાજેતરમાં કઈ સિમેન્ટ કંપનીને હસ્તગત કરવામાં આવશે ?

A. અંબુજા સિમેન્ટ

Q.97 ઈટાલિયન ઓપન – 2022 માં પુરૂષ સિંગલ્સ ટાઈટલ કોના દ્વારા જીતવામાં આવ્યું હતું ?

A. નોવાક જોકોવિચ (સર્બિયન ટેનિસ ખેલાડી)

વિશેષ : ઈટાલિયન ઓપન – 2022 ની ઈવેન્ટમાં મહિલા સિંગલ્સ ટાઈટલ “ઈગા સ્વાઈટેક” દ્વારા જીતવામાં આવ્યું હતું.

Q.98 તાજેતરમાં કઈ ટીમે 35મું સ્પેનિશ લીગ ફૂટબોલ ટાઇટલ જીત્યું હતું?

A. રીઅલ મેડ્રિડ

Q.99 તાજેતરમાં વિશ્વ આર્થિક મંચ (WEF) ના “ટેકનોલોજી પાયોનિયર્સ નેટવર્ક - 2022” માં ભારતના કેટલા સ્ટાર્ટઅપ્સનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે ?

A. પાંચ

Q.100 તાજેતરમાં રાજસ્થાન રાજ્યના “મિયાં કા બાડા” રેલવે સ્ટેશનનું નામ બદલીને નવું નામ શું રાખવામાં આવ્યું?

A. મહેશનગર હોલ્ટ

Q.101 સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગોના કેન્દ્રીય મંત્રી નારાયણ રાણે દ્વારા “આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ” અંતર્ગત કઈ ઇવેન્ટનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. એન્ટરપ્રાઇઝ ઇન્ડિયા (Enterprise India)

Q.102 ટાઇમ્સ હાઇર એજ્યુકેશન (Times Higher Education- THE) ના ઇમ્પેક્ટ રેન્કિંગ્સ - 2022 દ્વારા ભારતની તમામ જાહેર યુનિવર્સિટીઓમાં કઈ યુનિવર્સિટીને પ્રથમ સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે?

A. કોલકાતા યુનિવર્સિટી

વિશેષ : કોલકાતા યુનિવર્સિટીએ “ડીસન્ટ વર્ક એન્ડ ઇકોનોમિક ગ્રોથ” (Decent work and Economic Growth) વર્ગમાં વૈશ્વિક સ્તરે 14મું સ્થાન મેળવ્યું છે.

આ રેન્કિંગમાં ભારતની “અમૃતા વિશ્વ વિદ્યાપીઠ” યુનિવર્સિટી 41માં સ્થાને છે જ્યારે સમગ્ર રેન્કિંગમાં ભારત ચોથું સૌથી વધુ પ્રતિનિધિત્વ ધરાવતું રાષ્ટ્ર છે.

Q.103 આંધ્રપ્રદેશના કુરાપતિ સાંઈ દિવ્યા સંશોધન અવકાશયાન વર્ગનો “Laksha SAT, 1 U CubeSat Nanosatellite” વિકસાવવામાં આવ્યો હતો, જેનું તાજેતરમાં સફળ લોન્ચિંગ કયાંથી કરવામાં આવ્યું હતું?

A. B2 Space લિમિટેડ (યુનાઈટેડ કિંગડમ, UK)

Q.104 IIT - બોમ્બે દ્વારા વપરાશકર્તા મૈત્રીપૂર્ણ (User Friendly) હવામાન આગાહી કરતી એપ્લિકેશનને વિકસાવવા માટે કઈ સંસ્થા સાથે સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા?

A. ભારતીય હવામાન વિભાગ (Indian Meteorological Department-IMO)

Q.105 સોમાલિયા દેશના રાષ્ટ્રપતિ તરીકે હાલમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી?

A. હસન શેખ મોહમુદ

Q.106 તાજેતરમાં કયાં રાજ્ય દ્વારા જૈવ વિવિધતા ભાગીદારી (Biodiversity Partnership) હેતુ એજન્સ ફ્રેન્ડશીપ ટુ ડેવલપમેન્ટ (AFD) અને ઓફિસ નેશનલ ટુ ફોરેસ્ટ ઇન્ટરનેશનલ (ONFI) નામની ફ્રેન્ડ એજન્સીઓ સાથે ત્રિપક્ષીય કરાર કરવામાં આવ્યા?

A. આસામ

Q.107 તાજેતરમાં કયાં ભારતીય મૂળના વ્યક્તિ કે જેની અમેરિકા માટે સંરક્ષણની પ્રથમ એજન્સી એવી “સેન્ટ્રલ ઇન્ટેલિજન્સ એજન્સી” (CIA) ના પ્રથમ વખત મુખ્ય તકનીકી અધિકારી (Chief Technology Officer -CTO) તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. નંદ મુલચંદાની

વિશેષ: નંદ મુલચંદાની એ આ અગાઉ અમેરિકન ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ડિફેન્સ હેઠળ જોઈન્ટ આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ સેન્ટરના મુખ્ય તકનીકી અધિકારી અને કાર્યકારી નિર્દેશક તરીકે સેવા આપી હતી.

Q.108 ક્રિપ્ટો એનાલિટિક્સ ફર્મ ‘ચેનાલિસિસ’ (Chainalysis) દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી માહિતી અનુસાર ભારત દ્વારા ક્રિપ્ટો કરન્સીના રોકાણમાં થતા લાભમાં વૈશ્વિક સ્તરે કેટલામાં ક્રમે રહ્યું છે?

A. 21st

વિશેષ: આ ક્રમાંકમાં અમેરિકા પ્રથમ ક્રમાંક પર છે. ક્રિપ્ટોકરન્સીમાં સૌથી વધુ લાભ “ઈથેરિયમ” નામની ક્રિપ્ટોકરન્સી દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

Q.109 રેલટેલ(RailTel) કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ દ્વારા હેલ્થકેર ઉદ્યોગની જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરવા કયાં “હેલ્થ કલાઉડ” નામની એક મોબાઇલ કેન્ટેનર હોસ્પિટલની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી?

A. વિશાખાપટ્ટનમ (આંધ્રપ્રદેશ)

Q.110 ઉત્તર-પૂર્વ ક્ષેત્રના કયાં રાજ્ય દ્વારા પ્રથમ વખત “ઓનલાઇન બિલ્ડિંગ પરમિશન સિસ્ટમ” (OBPS) શરૂ કરવામાં આવશે?

A. સિક્કિમ

Q.111 જમ્મુ કાશ્મીર ફિલ્મ ડેવલપમેન્ટ કાઉન્સિલ (JKFDC) કોના સહયોગથી જમ્મુ કાશ્મીરમાં પ્રથમ વખત “નેશનલ ફિલ્મ ફેસ્ટિવલ” નું આયોજન કરશે?

A. નેશનલ ફિલ્મ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (NFDC), માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રાલય તેમજ ભારત સરકાર

Q.112 તાજેતરમાં કયાં રાજ્ય દ્વારા “વહીકલ મૂવમેન્ટ ટ્રેકિંગ સિસ્ટમ” નામની મોબાઇલ એપ્લિકેશન લોન્ચ કરવામાં આવી ?

A. હરિયાણા

વિશેષ : હરિયાણાના મુખ્યમંત્રી શ્રી મનોહરલાલ ખટ્ટર દ્વારા રેતી અને અન્ય ખાણ સામગ્રી વહન કરતા વાહનોને ટ્રેક કરવા માટે આ એપ્લિકેશનની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

Q.113 ભારતીય વાયુસેનાના નિરીક્ષણ અને સલામતી (Inspection and Safety) ના મહાનિદેશક તરીકે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી?

A. એર માર્શલ સંજીવ કપુર

Q.114 બોર્ડર રોડ ઓર્ગેનાઇઝેશન (BRO) દ્વારા 7 મે, 2022ના રોજ તેનો કેટલામો સ્થાપના દિવસ ઉજવવામાં આવ્યો?

A. 62nd

વિશેષ : બોર્ડર રોડ ઓર્ગેનાઇઝેશનની સ્થાપના 7 મે, 1960 ના રોજ સંરક્ષણ મંત્રાલય અંતર્ગત અગ્રણી માર્ગ નિર્માણ સંસ્થા તરીકે કરવામાં આવી હતી.

BRO નું ધ્યેય વાક્ય: શ્રમેણ સર્વમ સાધ્યમ (મહેનત દ્વારા દરેક વસ્તુ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.)

Q.115 19th એશિયન ગેમ્સ – 2022 ને તાજેતરમાં Covid-19 ના વધતા કેસોને ધ્યાને લઈને વર્ષ 2023 સુધી મુલતવી રાખવામાં આવી છે, આ એશિયન ગેમ્સ – 2022 કયાં આયોજિત થશે?

A. હોંગકોંગ (ચીન)

Q.116 કેરળના કોચી ખાતે આવેલ સેન્ટ આલ્બર્ટ કોલેજના વનસ્પતિશાસ્ત્રના અનુસ્નાતક અને સંશોધન વિભાગના સંશોધકોએ કેરળના ઇડુક્કી જિલ્લામાંથી મળી આવેલ વનસ્પતિની નવી પ્રજાતિનું નામ શું રાખવામાં આવ્યું છે ?

A. પેપેરોમીયા આલ્બર્ટિયા (Peperomia Albertiae)

Q.117 તાજેતરમાં “ઇન્ડો-પાક યુદ્ધ 1971 રિમિનીસેન્સ ઓફ એર વોરિયર્સ” નામના પુસ્તકનું વિમોચન કોના દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું?

A. રાજનાથસિંહ (કેન્દ્રીય સંરક્ષણ મંત્રી)

વિશેષ : આ પુસ્તકનું સંપાદન એર માર્શલ જગજીતસિંહ અને ગ્રૂપ કેપ્ટન શૈલેન્દ્ર મોહને કર્યું હતું. આ પુસ્તકમાં નિવૃત્ત સૈનિકો દ્વારા લખાયેલા 50 સ્વર્ણિમ લેખો અને તેમના અનુભવનું વિગતવાર વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

Q.118 જેલના કેદીઓને કેડિટ આપવા હેતુ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય દ્વારા તાજેતરમાં કઈ યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી?

A. જીવલા (Jivhala) યોજના

Q.119 તાજેતરમાં કયાં ભારતીય મૂળના વ્યક્તિ ન્યૂયોર્કની ફેડરલ રિઝર્વ બેંકના બોર્ડમાં ચૂંટાયા હતા ?

A. અરવિંદ કૃષ્ણા (IBM કંપનીના અધ્યક્ષ)

Q.120 24માં ડેફલિમ્પિક્સ (Deaflympics) માં પુરૂષોની 10 મીટર એર રાઇફલ સ્પર્ધામાં કયા ભારતીય ખેલાડી દ્વારા ગોલ્ડ મેડલ જીતવામાં આવ્યો હતો?

A. શૂટર ધનુષ શ્રીકાંત

વિશેષ : આ ડેફલિમ્પિક્સ સ્પર્ધાનું આયોજન બ્રાઝિલના કેક્સિયાસ દો સુલ (Caxias do Sul) ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું. ભારતીય ખેલાડી શૌર્ય સૈનીએ પણ આ સ્પર્ધામાં બ્રોન્ઝ મેડલ જીત્યો હતો.

Q.121 ભારતે તાજેતરમાં કયાં દેશ સાથે વ્યાપક આર્થિક ભાગીદારી કરાર (Comprehensive Economic Partnership Agreement – CEPA) કર્યા હતા?

A. સંયુક્ત આરબ અમિરાત (UAE)

વિશેષ : ભારત – સંયુક્ત આરબ અમિરાતે 18 ફેબ્રુઆરી, 2022ના રોજ વ્યાપક આર્થિક ભાગીદારી કરાર (CEPA) પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા, જે 1 મે, 2022 ના રોજ અમલમાં આવ્યો.

Q.122 દેશની ખાધ સુરક્ષાને ધ્યાને લઈ કેન્દ્ર સરકારે તાજેતરમાં કયા પાકના નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો?

A. ઘઉં

Q.123 પરશુરામ જ્યંતીના અવસરે મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રલાલ પટેલના હસ્તે ભગવાન પરશુરામની પ્રતિમાનું કયા અનાવરણ કરવામાં આવ્યું હતું?

A. નવા વાડજ (અમદાવાદ)

Q.124 મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રલાલ પટેલે તાજેતરમાં શૈક્ષણિક અને વ્યવસાયલક્ષી કઈ માર્ગદર્શિકાનું અમદાવાદ ખાતે વિમોચન કર્યું હતું?

A. ઉડાન

Q.125 મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રલાલ પટેલે તાજેતરમાં કંથારપૂર મહાકાળી માતાના વડની મુલાકાત લીધી હતી, આ વડ ગુજરાતમાં કયા સ્થિત છે?

A. કંથારપૂર (તાલુકો : દહેગામ, જિલ્લો-ગાંધીનગર)

વિશેષ : વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીના દિશાદર્શનમાં આ કંથારપૂર મહાકાળી વડનો ગુજરાત પવિત્ર યાત્રાધામ વિકાસ બોર્ડ દ્વારા યાત્રા-પ્રવાસન ધામ તરીકે અદ્યતન સુવિધા સાથે વિકાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે. કંથારપૂર વડ 500 વર્ષ જૂનો હોવાનું કહેવાય છે. તે ‘મિનિ કબીરવડ’ તરીકે પણ ઓળખાય છે.

Q.126 નવનિર્મિત ગુજકોમાસોલના શ્રી ત્રિભુવનદાસ પટેલ સહકાર ભવનનું ઉદ્ઘાટન કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકારમંત્રી અમિતભાઈ શાહે ગુજરાતના કયા શહેરમાં કર્યું હતું?

A. ગાંધીનગર

Q.127 મહિલા સશક્તિકરણ માટે 'શક્તિ કોન્કલેવ-2022' નું આયોજન ગુજરાતમાં કયા કરવામાં આવ્યું હતું?

A. અમદાવાદ

વિશેષ : શક્તિ કોન્કલેવ-2022 અંતર્ગત સમાજની પીડિતાઓ તેમજ આત્મનિર્ભર બનેલી મહિલાઓને એક મંચ પર લાવી સીધી જ રાજ્ય સરકાર સાથે સંવાદ કરે છે.

આ કાર્યક્રમ ઝાંસી ઓટીટી અને સૃષ્ટિ ભારત ફાઉન્ડેશનના સંયુક્ત ઉપક્રમે આયોજિત કરાયો હતો.

Q.128 ભારત સરકાર તથા ગુજરાત સરકારની સહાયથી SMSF યોજના અન્વયે ગુજરાતના કયા સ્થળે સીડ પ્રોડક્શન અને પ્રોસેસિંગ કમ સ્ટોરેજ ગોડાઉન યુનિટનું કૃષિમંત્રી રાઘવજીભાઈ પટેલ દ્વારા લોકાર્પણ કરવામાં આવ્યું હતું?

A. સરભાણ (તાલુકો : આમોદ, જિલ્લો : ભરૂચ)

Q.129 'ટીબી પ્રિવેન્ટિવ થેરપી' ના રાજ્યવ્યાપી અમલીકરણનો પ્રારંભ આરોગ્યમંત્રી ઋષિકેશ પટેલની ઉપસ્થિતિમાં કયાથી કરાવવામાં આવ્યો હતો?

A. બહુચરાજી (મહેસાણા)

વિશેષ : ઋષિકેશ પટેલ દ્વારા 'વન સ્ટેટ વન ડાયાલિસિસ' ની ગુજરાતની પહેલને વધુ સુદૃઢ બનાવવા માટે નવીન 11 ડાયાલિસિસ કેન્દ્રોનો પણ શુભારંભ કરાવવામાં આવ્યો હતો.

Q.130 તાજેતરમાં ઘોષિત કરવામાં આવેલ "નંજરાયણ ટેન્ક" પક્ષી અભયારણ્ય ક્યાં રાજ્યમાં આવેલું છે?

A. તમિલનાડુ

વિશેષ : તાજેતરમાં નંજરાયણ ટેન્કને તમિલનાડુનું 17મું પક્ષી અભયારણ્ય જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. આ નંજરાયણ ટેન્ક તમિલનાડુના કોઈમ્બતુરથી લગભગ 60 કિલોમીટર દૂર તિરુપુર શહેરની બહાર સ્થિત છે.

રાજા નંજરાયણ દ્વારા એક સિંચાઈના સ્ત્રોત તરીકે તેની રચના કરવામાં આવી હતી, જેને સરકાર પેરિયાપલયમ જળાશય તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

Q.131 કોલકાતાની કુંભારોની કોલોની કુમારતુલાની ગલીઓમાં તૈયાર થયેલી મહાકાળીની ફાઇબરથી તૈયાર થયેલી 5 ફૂટ ઊંચી પ્રતિમા તાજેતરમાં કયા મ્યુઝિયમમાં રાખવામાં આવી છે?

A. બ્રિટીશ મ્યુઝિયમ

Q.132 તાજેતરમાં કોના દ્વારા નાગપુર ખાતે IIM- સંકુલનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. રાષ્ટ્રપતિ રામનાથ કોવિંદ

Q.133 તાજેતરમાં મણિપુરના ક્યાં વિસ્તારને "ડ્રગ ફ્રી ઝોન" (Drug free zone) જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો?

A. પૌમાઈ નાગા (Poumai Naga)

Q.134 નાણાકીય વર્ષ 2022 માટેના ચોથા ત્રિમાસિક પરિણામો મુજબ (મે, 2022ની સ્થિતિએ) કઈ કંપની ભારતની સૌથી મોટી ફાસ્ટ મૂવિંગ કન્ઝ્યુમર ગુડ્સ કંપની (FMCG) બની ?

A. અદાણી વિભાર વિમિટેડ

Q.135 તાજેતરમાં L&T ઈન્ફોટેક કંપની કઈ કંપની સાથે જોડાણ કરીને ભારતની પાંચમી સૌથી મોટી IT સેવા પ્રદાતા કંપની બનશે?

A. માઈન્ડટ્રી (Mindtree)

Q.136 કયા ભારતીય ગ્રાન્ડમાસ્ટર દ્વારા તાજેતરમાં "સનવે ફોરમેન્ટેરા ઓપન ચેસ ટૂર્નામેન્ટ" (Sunway open chess Tournament) જીતવામાં આવી હતી?

A. ડી. ગુકેશ

Q.137 નેપાળના સુપ્રસિદ્ધ પર્વતારોહક "કામી રીતા શેરપા" એ કેટલામી વખત વિશ્વના સૌથી ઊંચા શિખર માઉન્ટ એવરેસ્ટ પર ચઢીને નવો વિશ્વ રેકોર્ડ બનાવ્યો હતો?

A. 26th

Q.138 તાજેતરમાં 8,000 મીટરથી વધુ ઉંચાઈના પાંચ શિખરો સર કરનાર પ્રથમ ભારતીય મહિલા કોણ બની?

A. પ્રિયંકા મોહિતે

Q.139 તાજેતરમાં ત્રિપુરાના મુખ્યમંત્રી બિપ્લવ કુમાર દેબ દ્વારા મુખ્યમંત્રી પદેથી રાજીનામું આપ્યા બાદ, ત્રિપુરાના નવા મુખ્યમંત્રી તરીકે કોણે કાર્યભાર સંભાળ્યો હતો?

A. માણિક સાહા

Q.140 ગ્રીન ઉર્જાના ભારત સરકારના ઉદ્દેશોને સાકાર કરવાના હેતુથી ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા તાજેતરમાં કઈ કંપની સાથે સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા?

A. સોલાર એનર્જી કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ

Q.141 અમેરિકા સ્થિત બોઇંગ કંપનીની પેટા કંપની બોઇંગ ઈન્ડિયા દ્વારા ભારતીય નૌકાદળના P8 મેરીટાઇમ પેટ્રોલ એરક્રાફ્ટ ફ્લીટની જાળવણી, સમારકામ અને સમગ્ર સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે કઈ ભારતીય કંપની સાથે સહયોગ કરવામાં આવ્યો?

A. એર વર્ક્સ ગ્રુપ (Air Works Group)

Q.142 કઈ ભારતીય કંપની નાણાકીય વર્ષ 2022માં 100 બિલિયન ડોલરની આવક પ્રાપ્ત કરનાર કંપની બની હતી?

A. રિલાયન્સ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ (RIL)

Q.143 ભારતીય નૌકાદળ તેના આધુનિકીકરણ તેમજ નેટવર્ક કેન્દ્રીત યુદ્ધ અને સંચાર કાર્યક્રમના ભાગરૂપે કયો સેટેલાઈટ ઉપગ્રહ હસ્તગત કરશે?

A. જિયો ઈમેજિંગ સેટેલાઈટ-2 (GISAT-2) OR અર્થ ઓબ્ઝર્વેશન સેટેલાઈટ-05 (EOS-05)

Q.144 ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ - GPSC ના ચેરમેનનો વધારાનો હવાલો તાજેતરમાં કોને સોંપવામાં આવ્યો છે ?

A. નવિન ઉપાધ્યાય, સેવા નિવૃત્ત IAS

Q.145 હાલમાં કયાં ભારતીય મૂળના વ્યક્તિને “ધ મોસ્ટ એક્સેલન્ટ ઓર્ડર ઓફ ધ બ્રિટિશ એમ્પાયર (સિવિલ ડિવિઝન) એવોર્ડ 2022 - ઓનરરી મેમ્બર ઓફ ધ ઓર્ડર ઓફ ધ બ્રિટિશ એમ્પાયર” એવોર્ડ એનાયત કરવામાં આવ્યો ?

A. ગુરુસ્વામી કૃષ્ણમૂર્તિ

વિશેષ : ગુરુસ્વામી કૃષ્ણમૂર્તિ વર્તમાનમાં વિશ્વ કક્ષાના બ્રિટિશ મેડિકલ ટેકનોલોજી ફર્મ પેનલોનના CEO છે.

Q.146 તાજેતરમાં 5th રોમેન રોલેન્ડ બૂક પ્રાઇઝ - 2022 કઈ નવલકથાને એનાયત કરવામાં આવ્યું ?

A. ધ મ્યુરસોલ્ટ ઈન્વેસ્ટિગેશન (The Meursault Investigation)

વિશેષ : ધ મ્યુરસોલ્ટ ઈન્વેસ્ટિગેશન નવલકથા, ફ્રેન્ચ ભાષાની નવલકથા “Meursault, contreenquete” નો બંગાળી અનુવાદ છે. વર્ષ 2017માં સ્થપાયેલ રોમેન રોલેન્ડ બૂક પ્રાઇઝ, અંગ્રેજી સહિત કોઈપણ ભારતીય ભાષામાં ફ્રેન્ચ શીર્ષકના શ્રેષ્ઠ અનુવાદને સન્માનિત કરે છે.

Q.147 હાલમાં કોસ્ટારિકા દેશના રાષ્ટ્રપ્રમુખ તરીકે કોણે કાર્યભાર સંભાળ્યો હતો ?

A. રોડ્રિગો ચાવેસ (Rodrigo Chaves)

Q.148 ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા તાજેતરમાં કેન્દ્રીય સશસ્ત્ર પોલીસ દળો (CAPF) જેવા કે સેન્ટ્રલ રિઝર્વ પોલીસ ફોર્સ (CRPF) અને બોર્ડર સિક્યુરિટી ફોર્સ (BSF) સાથે જોડાયેલા કર્મચારીઓના લાલ માટે તેમજ નિવૃત્તિ બાદ પુનઃરોજગાર મેળવવા હેતુ કયું પોર્ટલ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું ?

A. CAPF પુનર્વાસ (CAPF Punarvaas)

Q.149 કોના દ્વારા હાલમાં ફોર્મ્યુલા - 1 મિયામી ગ્રાન્ડ પ્રિક્સ - 2022ની પ્રથમ આવૃત્તિ જીતવામાં આવી હતી ?

A. મેક્સ વર્સ્ટાપન

Q.150 20th મેડ્રિડ ઓપન ટેનિસ ટાઇટલ - 2022માં પુરૂષ સિંગલ્સ ટાઇટલ કોના દ્વારા જીતવામાં આવ્યું હતું ?

A. કાર્લોસ અલ્કારાઝ (સ્પેનિશ ખેલાડી)

વિશેષ : મેડ્રિડ ઓપન ટેનિસ ટાઇટલ - 2022 અંતર્ગત મહિલા સિંગલ્સ ટાઇટલ ટ્યુનિશિયા દેશની ખેલાડી “ઓન્સ જબ્યુર” દ્વારા જીતવામાં આવ્યું હતું.

Q.151 તાજેતરમાં ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલયના સચિવ તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી ?

A. અલ્કેશકુમાર શર્મા (વરિષ્ઠ IAS અધિકારી)

Q.152 ભારતીય તટ રક્ષક દળ દ્વારા હાલમાં તેની બીજી “845 એર સ્કવોડ્રન” ની સ્થાપના કયાં કરવામાં આવી ?

A. કોચીના નેદુમ્બસેરીમાં આવેલા ભારતીય તટ રક્ષક દળના એર એન્કલેવ ખાતે

Q.153 હોંગકોંગના મુખ્ય કારોબારી વ્યક્તિ તરીકે તાજેતરમાં કોની નિયુક્તિ કરવામાં આવી છે ?

A. લી કા - ચીયુ (Lee ka - chiu)

Q.154 તાજેતરમાં દક્ષિણ કોરિયાના પ્રમુખ તરીકે કોણ ચૂંટાયું હતું ?

A. યુન સુક - યોલ (Yoon Suk - Yeol)

Q.155 વિશ્વનો સૌથી મોટો ગ્લાસ બોટમ બ્રિજ કયાં દેશ દ્વારા ખુલ્લો મુકવામાં આવ્યો ?

A. વિયેતનામ

વિશેષ : આ ગ્લાસ બોટમ બ્રિજને “બેચ લોંગ પેટેસ્ટ્રિયન બ્રિજ” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે .

આ બ્રિજ 632 મીટર (2,073 ફૂટ) લાંબો અને 150 મીટર (492 ફૂટ) ઊંચો છે.

Q.156 હાલમાં કયાં રાજ્ય દ્વારા “લાડલી લક્ષ્મી યોજના 2.0” ની શરૂઆત કરવામાં આવી ?

A. મધ્યપ્રદેશ

Q.157 સરકારની સંશોધન સંસ્થા “નીતિ આયોગ” દ્વારા નાના અને સીમાંત ખેડૂતો માટે આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ (AI) , ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) , બ્લોકચેઇન તેમજ ખેડૂતોને મદદ કરવા માટે ડ્રોન જેવી ઉભરતી ટેકનોલોજીનો વધુ સારી રીતે ઉપયોગ કેવી રીતે કરી શકાય તેના પર ધ્યાન કેન્દ્રીત કરવા કઈ સંસ્થા સાથે સહયોગ સાધવામાં આવ્યો છે ?

A. વિશ્વ આર્થિક મંચ (World Economic Forum – WEF)

Q.158 તાજેતરમાં કઈ સંસ્થા દ્વારા સેટેલાઈટ ‘ગ્રીન પ્રપલ્શન સિસ્ટમ’નું સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું ?

A. બેલાટ્રિક્સ એરોસ્પેસ (Bellatrix Aerospace)

વિશેષ : આ ગ્રીન પ્રપલ્શન સિસ્ટમ , વર્તમાનમાં સેટેલાઈટ થ્રસ્ટ માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવતો ઝેરી પદાર્થ હાઈડ્રોજિનની જગ્યાએ પર્યાવરણ અનુકૂળ ઈંધણનો ઉપયોગ કરે છે, તેમજ તે હાઈડ્રોજિન આધારિત ઈંધણ પ્રણાલીઓ કરતા બળતણ કાર્યક્ષમતામાં 20% વધારો કરશે.

Q.159 “ભારતમાં પોલીસ સુધારણા માટેનો સંઘર્ષ” (The struggle for Police Reforms in India) બૂકનું વિમોચન તાજેતરમાં કોના દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું ?

A. ઉપરાષ્ટ્રપતિ વૈકેયા નાયડુ

વિશેષ : આ પુસ્તક ભૂતપૂર્વ IPS અધિકારી પ્રકાશ સિંહ દ્વારા લખવામાં આવ્યું હતું.

આ પુસ્તક ભારતીય પોલીસની ઉત્પત્તિની ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ પ્રદાન કરે છે તેમજ બ્રિટિશ શાસન દરમિયાન અને ત્યારબાદ સ્વતંત્રતા પછીની ઉત્ક્રાંતિને દર્શાવે છે.

Q.160 રેલવે મંત્રાલય દ્વારા વિવિધ રેલવે કાર્યો માટે સ્થાનિક અને સ્વદેશી રીતે પોસાય તેવા ટેલિકોમ સાધનો અને સેવાઓ પ્રદાન કરવા હેતુ કઈ સંસ્થા સાથે સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા ?

A. સેન્ટર ફોર ડેવલપમેન્ટ ઓફ ટેલીમેટિક્સ (C – DOT)

Q.161 તાજેતરમાં કઈ વ્યક્તિ હંગેરી દેશની પ્રથમ મહિલા રાષ્ટ્રપતિ બની?

A. કેટલીન નોવાક

Q.162 તાજેતરમાં દક્ષિણ કોરિયા દેશના નવા પ્રેસિડેન્ટ કોણ બન્યા?

A. યુન સૂક યીઉલ

Q.163 તાજેતરમાં આર્થિક બાબતોની કેબિનેટ સમિતિ દ્વારા 540 મેગાવોટના ક્વાર હાઈડ્રો-ઇલેક્ટ્રીક પ્રોજેક્ટને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, તે કઈ નદી પર બાંધવામાં આવશે?

A. ચિનાબ નદી, જમ્મુ-કશ્મીર

વિશેષ : તાજેતરમાં આર્થિક બાબતોની કેબિનેટ સમિતિએ 540 મેગાવોટના ક્વાર હાઈડ્રો-ઇલેક્ટ્રીક પ્રોજેક્ટ માટે રૂ. 4,526.12 કરોડના રોકાણની મંજૂરી આપી હતી, આ પ્રોજેક્ટ જમ્મુ અને કાશ્મીરના કિશ્વર જિલ્લામાં ચિનાબ નદી પર સ્થિત છે.

Q.164 તાજેતરમાં કોણ શ્રીલંકાના નવા પ્રધાનમંત્રી બન્યા હતા?

A. રાનિલ વિક્રમસિંઘ

વિશેષ : તાજેતરમાં રાનિલ વિક્રમસિંઘે શ્રીલંકાના 26માં વડા પ્રધાન તરીકે શપથ લીધા હતા. તેમણે મહિન્દા રાજપક્ષોનું સ્થાન લીધું હતું.

Q.165 તાજેતરમાં કયું રાજ્ય 10 ગીગાવોટ સૌરક્ષમતા પ્રાપ્ત કરનાર દેશનું પ્રથમ રાજ્ય બન્યું હતું?

A. રાજસ્થાન

વિશેષ : મેરકોમના ઈન્ડિયા સોલર પ્રોજેક્ટ ટ્રેકર અનુસાર, રાજસ્થાન એ ભારતમાં 10 GW સૌર ક્ષમતા પ્રાપ્ત કરનાર સૌપ્રથમ રાજ્ય બન્યું છે.

આ સાથે જ રાજસ્થાન રાજ્યની કુલ સ્થાપિત વીજ ક્ષમતા 32.5 GW થઈ છે, જેમાં 55 ટકા પુનઃપ્રાપ્ય, 43 ટકા થર્મલ એનર્જી અને બાકીના 2% હિસ્સો પરમાણુ ઊર્જાનો છે.

Q.166 એપ્રિલ 2022ના ‘ICC પ્લેયર ઓફ ધ મંથ’ તાજેતરમાં કોણ બન્યા છે?

A. પુરૂષ શ્રેણી : કેશવ મહારાજ (દક્ષિણ આફ્રિકા), મહિલા શ્રેણી : એલિસા હિલી (ઓસ્ટ્રેલિયા)

Q.167 અનુરાનીએ તાજેતરમાં આઠમી વખત જવેલિન શ્રો (લાલા ફેંક) નો પોતાનો જ નેશનલ રેકોર્ડ સુધાર્યો છે, તેણી કયા રાજ્યની વતની છે?

A. ઉત્તરપ્રદેશ

વિશેષ : અનુરાનીએ 63.82 મીટર દૂર જવેલિન ફેંકીને પોતાના છેલ્લા 63.24 મીટરના રેકોર્ડમાં 58 સેન્ટિમીટરમાં સુધારો કર્યો છે.

Q.168 બાયોગેસ દ્વારા સંચાલિત ભારતના પ્રથમ EV ચાર્જિંગ સ્ટેશનનું ઉદ્ઘાટન કયાં કરવામાં આવ્યું હતું?

A. મુંબઈ (મહારાષ્ટ્ર)

Q.169 તાજેતરમાં નોર્થ એટલાન્ટિક ટ્રીટી ઓર્ગેનાઇઝેશન (NATO) ના કોઓપરેટિવ સાયબર ડિફેન્સ સેન્ટર ઓફ એક્સલન્સમાં જોડાનાર કયો પ્રથમ એશિયન દેશ બન્યો?

A. દક્ષિણ કોરિયા

Q.170 હાલમાં ફિલિપાઇન્સના રાષ્ટ્રપતિપદની ચૂંટણીમાં કોણ વિજેતા બન્યું હતું?

A. માર્કોસ જુનિયર

Q.171 તાજેતરમાં કોને પશ્ચિમ બંગાળનો સ્પેશિયલ “બાંગ્લા એકેડેમી એવોર્ડ” એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો?

A. મમતા બેનર્જી (પશ્ચિમ બંગાળના મુખ્યમંત્રી)

વિશેષ : બાંગ્લા એકેડેમી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ આ પુરસ્કાર મમતા બેનર્જીને તેમના પુસ્તક “કબીતા બિતાન” માટે અર્પણ કરવામાં આવ્યો હતો, જે પશ્ચિમ બંગાળના શ્રેષ્ઠ લેખકોને શ્રદ્ધાંજલિ આપે છે.

Q.172 ઇન્ટરનેશનલ બોક્સિંગ એસોસિએશન દ્વારા આયોજિત “મહિલા વિશ્વ બોક્સિંગ ચેમ્પિયનશીપ” ની શરૂઆત ક્યાં થઈ હતી?

A. ઈસ્ટાંબુલ(તુર્કી)

Q.173 તાજેતરમાં “Modi @ 20 : Dreams Meeting Delivery” પુસ્તકનું વિમોચન કોના દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ઉપરાષ્ટ્રપતિ એમ. વેકૈયા નાયડું

Q.174 વિશ્વના ક્યાં સૌથી વૃદ્ધ ચેસ ગ્રાન્ડ માસ્ટરનું તાજેતરમાં નિધન થયું હતું?

A. યુરી એવરબાખ (રશિયા)

Q.175 જર્મનીના મ્યુનિચ ખાતે આયોજિત “ઇન્ટરસોલાર યુરોપ – 2022” માં ભારતના ક્યા મંત્રીએ ભાગ લીધો હતો?

A. શ્રી ભગવંત ખુબા (નવી અને પુનઃપ્રાપ્ત ઊર્જાના કેન્દ્રીય રાજ્ય મંત્રી)

વિશેષ : કેન્દ્રીય મંત્રી ભગવંત ખુબા “ઇન્ડિયાઝ સોલર એનર્જી માર્કેટ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ પ્રમોશન” ઇવેન્ટમાં મુખ્ય વક્તવ્ય.

ઇન્ટર સોલાર યુરોપનું આયોજન વિશ્વનો સૌથી મોટો સૌર ઉદ્યોગ અને ભાગીદાર શો છે.

ઇન્ટર સોલાર યુરોપ એ “ઇન્ડો જર્મન એનર્જી ફોરમ” દ્વારા આયોજિત કરવામાં આવે છે.

Q.176 તાજેતરમાં “એર ઇન્ડિયા” ના નવા મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારી (CEO) અને વહીવટી સંચાલક (MD) તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. કેમ્બેલ વિલ્સન

Q.177 ફ્રેન્ચ લક્ઝરી બ્રાન્ડ લુઇ વિટ્ટન (Louis Vuitton) ની પ્રથમ ભારતીય બ્રાન્ડ એમ્બેસેડર કોણ બન્યું?

A. દીપિકા પાદુકોણ

Q.178 તાજેતરમાં કઈ કંપની એપલ ઇન્ક (Apple inc.) ને પાછળ રાખીને વિશ્વની સૌથી મૂલ્યવાન કંપની (મે, 2022 ની સ્થિતિએ) બની હતી?

A. તેલ ક્ષેત્રની સૌથી મોટી કંપની “સાઉદી અરામ્કો”

Q.179 હાલમાં, ટેમ્પલટન પુરસ્કાર – 2022 કોને એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો?

A. ફ્રેન્ક વિલ્કોક (સૈદ્ધાંતિક ભૌતિકશાસ્ત્રી અને લેખક)

વિશેષ : વર્ષ 1972 માં ટેમ્પલટન પુરસ્કારની સ્થાપના થયા બાદ ફ્રેન્ક વિલ્કોક ટેમ્પલટન પુરસ્કાર જીતનાર છઠ્ઠા વ્યક્તિ બન્યા હતાં.

Q.180 તીરંદાજી એશિયા કપ – 2022 સ્ટેજ-2 નું આયોજન તાજેતરમાં ક્યાં કરવામાં આવ્યું હતું?

A. સુલેમાનીયાહ (ઈરાક)

વિશેષ : ભારતીય તીરંદાજો દ્વારા આ કપમાં કુલ 14 મેડલ(8 ગોલ્ડ, 4 સિલ્વર અને 2 બ્રોન્ઝ) જીતવામાં આવ્યા હતાં.

Q.181 સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ માનવ અધિકાર પરિષદ (UNHRC) દ્વારા તાજેતરમાં રશિયાના સસ્પેન્શનના પગલે તેના સ્થાને ક્યા નવા દેશની નિયુક્તિ કરવામાં આવી?

A. ચેક રિપબ્લિક

Q.182 ભારતના સાર્વજનિક પ્રસારણકર્તા “પ્રસાર ભારતી” દ્વારા કાર્યક્રમો, તાલીમ, કર્મચારીઓના વિનિમય તેમજ સહ ઉત્પાદન સંબંધિત ક્યા દેશ સાથે સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા?

A. મેડાગાસ્કર

Q.183 ભારતીય સેના મણિપુરના વંચિત વિદ્યાર્થીઓને કોચિંગ આપવા અને ભારતની શ્રેષ્ઠ કોલેજો તેમજ યુનિવર્સિટીઓમાં પ્રવેશ માટે લાયક બનાવવા માટે ક્યા કેન્દ્રની સ્થાપના કરશે?

A. રેડ શિલ્ડ સેન્ટર ફોર એક્સલન્સ એન્ડ વેલનેસ

Q.184 ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા તાજેતરમાં “સ્વ સહાય જૂથ” (Self Help Group – SHG) ના ઉત્પાદનોના ઓનલાઇન માર્કેટિંગ માટે કઈ કંપની સાથે સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા ?

A. એમેઝોન (Amazon)

વિશેષ : આ સ્વ સહાય જૂથો દ્વારા ઉત્પાદિત વસ્તુઓનું એમેઝોન સહેલી પ્લેટફોર્મ પર ઓનલાઇન માર્કેટિંગ કરવામાં આવશે.

Q.185 ઇન્ડિયન નેશનલ સેન્ટર ફોર ઓશન ઇન્ફોર્મેશન સર્વિસિસ, હૈદરાબાદ દ્વારા ઓપરેશનલ ઓશનોગ્રાફી સંબંધિત વિવિધ અભ્યાસક્રમો ચલાવવા માટે સ્કૂલ ઓફ નેવલ ઓશનોલોજી

એન્ડ મીટીરોલોજીને તાલીમ, સેવાઓ અને સહાય પૂરી પાડવા માટે કોની સાથે સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા?

A. ભારતીય નૌકાદળ

Q.186 વર્ચ્યુઅલ રીટે ચીન દ્વારા આયોજિત બ્રિક્સ (BRICS) દેશોના આરોગ્ય મંત્રીઓની કેટલામી બેઠક દરમિયાન, બ્રિક્સ દેશોમાં “મોટા પાયે રોગચાળા માટે પ્રારંભિક ચેતવણી પ્રણાલી” (Early Warning System for Large Scale Pandemics) શરૂઆત કરવા સહમતી કરવામાં આવી?

A. 12th

વિશેષ : આ બેઠકમાં બ્રિક્સ દેશો (બ્રાઝિલ, રશિયા, ભારત, ચીન અને દક્ષિણ આફ્રિકા) ના આરોગ્ય મંત્રીઓ ઉપરાંત વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO) ના ડેપ્યુટી ડિરેક્ટર જનરલ સહિત લગભગ 70 પ્રતિભાગીઓએ ભાગ લીધો હતો.

ચીન દ્વારા જૂન, 2022 માં ચીનના ઝિયામેનમાં બ્રિક્સ સમિટ (BRICS Summit) નું આયોજન કરવામાં આવશે.

Q.187 ભારતમાં ઇલેક્ટ્રિક વાહનો (EV) ના ઘટકો બનાવવા માટે જાપાનની કઈ કંપની દ્વારા ભારતમાં 48 અબજ ડો. (624 મિલિયન ડોલર) નું રોકાણ કરવામાં આવશે?

A. ટોયોટા ગ્રુપ

Q.188 કયું રાજ્ય નિવૃત્ત કર્મચારીઓને નિશ્ચિત આવક પ્રદાન કરવા માટે જૂની પેન્શન યોજના શરૂ કરનાર દેશનું પ્રથમ રાજ્ય બન્યું?

A. છત્તીસગઢ

Q.189 તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા કયાં રાજ્યની “સ્ટાર્ટઅપ નીતિ” નું વર્ચ્યુઅલી ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. મધ્યપ્રદેશ

Q.190 પાવર મંત્રાલયના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળની નવરત્ન કંપની, ગ્રામીણ વિદ્યુતીકરણ નિગમ લિમિટેડ (Rural Electrification Corporation Limited) ના ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર તરીકે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી?

A. રવિન્દરસિંઘ ઘિલ્લોન

Q.191 વર્ષ 2022 માટે ફોર્બ્સની સૌથી વધુ કમાણી કરનાર એથ્લેટ્સની યાદીમાં પ્રથમ ક્રમાંક પર કોણ છે?

A. લિયોનેલ મેસ્સી (ફૂટબોલ ખેલાડી)

વિશેષ : આ યાદીમાં બાસ્કેટબોલ ખેલાડી લેબ્રોન જેમ્સ બીજા ક્રમે જ્યારે ફૂટબોલ ખેલાડી ક્રિસ્ટિયાનો રોનાલ્ડો ત્રીજા ક્રમે છે.

Q.192 જર્મનીના સુહલ ખાતે આયોજિત ઇન્ટરનેશનલ શૂટિંગ સ્પોર્ટ્સ ફેડરેશન (ISSF) જુનિયર વર્લ્ડ કપમાં મિક્સ ટીમ પિસ્તોલ ઇવેન્ટમાં ભારતની કઈ જોડીએ ગોલ્ડ મેડલ જીત્યો હતો?

A. અંશા સિંઘ અને સૌરભ ચૌધરી

Q.193 તાજેતરમાં કયા યુનાઇટેડ આરબ અમિરાત (UAE) ના પ્રમુખ અને અબુધાબીના શાસકનું અવસાન થયું હતું?

A. શેખ ખલીફા બિન ઝાયેદ અલ નાહયાન

વિશેષ : હાલમાં અબુ ધાબીના નવા શાસક તરીકે “શેખ મોહમ્મદ બિન ઝાયેદ અલ નાહયાન” ની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.

Q.194 તાજેતરમાં કોની “સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન” (CBSE)ના અધ્યક્ષ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. નિધિ છિબ્બર (વરિષ્ઠ IAS અધિકારી)

વિશેષ : સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન(CBSE) એ ભારતમાં જાહેર અને ખાનગી શાળાઓ માટેનું રાષ્ટ્રીય સ્તરનું શિક્ષણ બોર્ડ છે, જે ભારત સરકાર દ્વારા નિયંત્રિત અને સંચાલિત છે. ભારત સરકારના ઠરાવ દ્વારા વર્ષ 1929 માં સ્થપાયેલ CBSE બોર્ડ આંતર-રાજ્ય એકીકરણ અને માધ્યમિક શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં સહકાર તરફનો સાહસિક પ્રયોગ હતો. ભારતમાં અંદાજે 26,054 શાળાઓ તેમજ અન્ય 28 દેશોની 240 શાળાઓ સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન (CBSE) સાથે સંલગ્ન છે.

Q.195 તાજેતરમાં ઓસ્ટ્રેલિયાના કયા ભૂતપૂર્વ ઓલરાઉન્ડર ક્રિકેટરનું મૃત્યુ થયું હતું?

A. એન્ડ્ર્યુ સાયમન્ડ્સ

વિશેષ : એન્ડ્ર્યુ સાયમન્ડ્સે વર્ષ 1998 થી 2009 સુધી ઓસ્ટ્રેલિયા માટે 26 ટેસ્ટ અને 198 વન-ડે ઇન્ટરનેશનલ મેચો રમી હતી.

Q.196 રાષ્ટ્રીય કૌશલ વિકાસ નિગમ (NSDC), હિન્દુસ્તાન પોર્ટ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ અને સંયુક્ત આરબ અમિરાતના ભારતીય યુનિટ દ્વારા ભારતમાં કયા સ્થળે “સ્કિલ ઇન્ડિયા ઇન્ટરનેશનલ સેન્ટર” ની સ્થાપના કરવા માટે સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા?

A. વારાણસી(ઉત્તર પ્રદેશ)

Q.197 વિશ્વના સૌથી લાંબા સસ્પેન્શન ફૂટબ્રિજ “સ્કાય બ્રિજ 721” નું લોકાર્પણ કયા દેશ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ચેક રિપબ્લિક

વિશેષ : આ બ્રિજ 721 મીટર (2,365 ફૂટ) લંબાઈ અને 1.2 મીટર જેટલી પહોળાઈ ધરાવે છે.

Q.198 ભારત સરકાર દ્વારા નાણાકીય વર્ષમાં કેટલી રકમ જમા કરવા, ઉપાડવા અથવા ચાલુ ખાતુ બનાવવા માટે કાયમી એકાઉન્ટ નંબર (PAN) અથવા આધાર નંબરની આવશ્યકતા ફરજિયાત બનાવી છે?

A. 20 લાખ કે તેથી વધુ રકમ

Q.199 તાજેતરમાં ભારતીય ઉદ્યોગ સંઘ (Confederation of Indian Industry - CII)ના નવા પ્રમુખ તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી?

A. સંજીવ બજાજ (બજાજ ફિનસર્વ લિમિટેડના ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર)

Q.200 તાજેતરમાં કયાં બે દેશો દ્વારા NATO ની સદસ્યતા માટે અરજી કરવામાં આવી હતી?

A. સ્વીડન અને ફિનલેન્ડ

વિશેષ : તાજેતરમાં સ્વીડન અને ફિનલેન્ડ દ્વારા નાટોની સદસ્યતા માટે અરજી કરવામાં આવી હતી. હાલમાં આ દેશો નાટો સાથે નજીકના સંબંધો ધરાવે છે, પરંતુ તેની સાથે જોડાયેલા નથી.

Maths Practice Questions

1 : $(0.666\dots)^2 = ?$

- (A) $0.0\bar{4}$ (B) $0.00\bar{4}$
(C) $0.\bar{4}$ (D) શક્ય નથી

2 : 150 થી 550ની વચ્ચે એવી કેટલી સંખ્યા આવે કે જેને 3,4 અને 7 વડે નિઃશેષ ભાગી શકાય?

- (A) 6 (B) 4
(C) 5 (D) 7

3 : જો α અને β એ દ્વિઘાત સમીકરણ $x^2 - 2x + 1 = 0$ નાં શૂન્યો હોય તો $\frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\beta}$ નું મૂલ્ય શોધો

- (A) -2 (B) $\frac{1}{2}$
(C) $\frac{1}{2}$ (D) 2

4 : એક વેપારી 12 ટીવી સેટ રૂ. 30000 માં ખરીદે છે. જેમાંથી 5 ઓરીજીનલ કંપનીના છે જ્યારે બાકીના એસેમ્બલ છે. જો ઓરીજીનલ ટીવી સેટની વેચાણ કિંમત એસેમ્બલ ટીવી સેટ કરતા 2.2 ગણી છે. જો સમગ્ર વ્યવહાર માં 20% નફો થયો હોય તો એક ઓરીજીનલ ટીવી સેટની વેચાણ કિંમત શોધો?

- (A) રૂ.5400 (B) રૂ.4400
(C) રૂ.3000 (D) રૂ.3500

5 : રૂ.1000 ને બે ભાગમાં વહેંચીને સાદા વ્યાજે મુકવામાં આવ્યા. પ્રથમ ભાગ પર વાર્ષિક 7% વ્યાજનો દર અને બીજા રકમ પર 10% વાર્ષિક વ્યાજનો દર રાખવામાં આવ્યો. જો વર્ષના અંતે રૂ.760 વ્યાજ મળતુ હોય તો બંને રકમ નો ગુણોત્તર શોધો.

- (A) 4:5 (B) 4 : 1
(C) 2 : 1 (D) 1 : 5

6 : એક લંબચોરસ ટેક પાણીથી છલોછલ ભરેલો છે. ટેકના પાણીની કુલ ઘનતા 6.8 ઘન મીટર છે. ટેકના તળીયાનું ક્ષેત્રફળ 8500 વર્ગસેમી હોય, તો ટેકની ઉંચાઈ _____ મીટર હશે?

- (A) 4 (B) 2
(C) 16 (D) 8

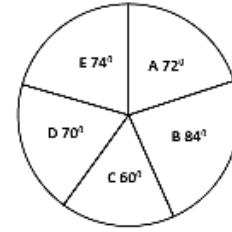
7 : બે થાંભલાની ઉંચાઈ 10m અને 12m છે. તેને જમીન પર એક બીજાથી 8 મીટર દૂર અંતરે ઉભા મૂકવામાં આવે છે. જો આ બંને થાંભલાની ટોચ ઉપર દોરી બાંધવામાં આવે તો દોરીની લંબાઈ જણાવો?

- (A) $\sqrt{17}$ m (B) $\sqrt{\frac{17}{2}}$ m
(C) $\frac{\sqrt{17}}{2}$ m (D) $2\sqrt{17}$ m

પ્રશ્ન 8 થી 10

નીચે આપેલ પાંચ ચાર્ટ અનિરુદ્ધે પાંચ વિષયની પરિક્ષામાં મેળવેલા ગુણની વહેંચણી દર્શાવે છે. A, B, C, D અને E વિષય દર્શાવે છે.

વિષય પ્રમાણે મેળવેલ ગુણ

- દરેક વિષયમાં મહત્તમ માર્ક્સ 100 છે.
- અનિરુદ્ધે પરિક્ષામાં કુલ 450 માર્ક્સ મેળવ્યા છે.

8 : અનિરુદ્ધે વિષય E અને B માં મેળવેલ ગુણને તફાવત જણાવો ?

- (A) 12.5 (B) 10
(C) 7.5 (D) 8

9 : વિષય C માં મેળવેલ ગુણ એ વિષય D માં મેળવેલ ગુણના કેટલા ટકા છે?

- (A) 99.64% (B) 97.68%
(C) 116.66% (D) 93.35%

10 : જો દરેક વિષયના મહત્તમ માર્ક્સ 120 કરવામાં આવે અને અનિરુદ્ધ ના કુલ માર્ક્સ 450 જ રહે અને આપેલ ચાર્ટની માહિતી પણ એ જ રહે તો કેટલા વિષયમાં તેણે 80 માર્ક્સ કરતા વધારે માર્ક્સ મેળવ્યા છે.

- (A) 3 (B) 5
(C) 2 (D) 4

1 - C, 2 - C, 3 - D, 4 - B, 5 - B, 6 - B, 7 - D, 8 - A, 9 - C, 10 - D

Reasoning Practice Questions

1 : આપેલી શ્રેણીમાં “?” ચિન્હની જગ્યાએ યોગ્ય સંખ્યા મૂકો.

5824, 5242, ?, 4247, 3823

- (A) 4467 (B) 4718
(C) 4856 (D) 5164

2 : નીના કહે છે, “ અનીતાના પિતા રમણલાઈ, મારા સસરા મહિપાલલાઈના એક માત્ર પૂત્ર છે” તો અનીતાની બહેન બિંદુ નો મહિપાલ સાથેનો સંબંધ જણાવો.

- (A) ભત્રીજી (B) પુત્રી
(C) પત્ની (D) એકપણ નહીં

3 : જો B નો કોડ 8, F નો કોડ 6, Q નો કોડ 4 અને D નો કોડ 7, T નો કોડ 2, M નો કોડ 3 અને K નો કોડ 5 હોય તો, QKTBFM નો કોડ જણાવો.

- (A) 425783 (B) 452683
(C) 452863 (D) 472683

પ્રશ્ન 4 થી 7 માટે

નીચેની માહિતીનો અભ્યાસ કરી અને નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

એક લુહાર પાસે A, B, C, D અને E એમ પાંચ લોખંડની વસ્તુ છે. જે દરેકનું વજન અલગ અલગ છે.

- I. A નું વજન B કરતા બમણું છે.
- II. B નું વજન C કરતા સાડા ચાર ગણું છે.
- III. D નો વજન E કરતા અડધું છે.
- IV. C નો વજન D કરતાં અડધું છે.
- V. E નો વજન A કરતાં ઓછું પરંતુ C કરતા વધારે છે.

4 : નીચેના માંથી કોણ વજનમાં સૌથી હળવું છે?

- (A) A (B) B
(C) C (D) D

5 : E કદ બે વસ્તુ કરતાં વજન માં હળવી છે.

- (A) A, B (B) D, C
(C) A, C (D) D, B

6 : નીચેના માંથી કયો ક્રમ વસ્તુનાં વજનનો ઉત્તરતો ક્રમ દર્શાવે છે?

- (A) A, B, E, D, C (B) B, D, E, A, C
(C) E, C, D, A, B (D) C, A, D, B, E

7 : નીચેના માંથી કયું વિધાન વસ્તુના વજનનો ક્રમ જાણવા માટે જરૂરી નથી?

- (A) II (B) III
(C) IV (D) V

8 : A, B, C, D, E, F, G, H અને I એમ નવ ઘર છે. C એ B ની પૂર્વમાં 2 km નાં અંતરે છે. A એ B ની ઉત્તરમાં 1 km નાં અંતરે છે અને H એ A થી 2 km દક્ષિણે છે. G એ H ની પશ્ચિમાં 1 km ના અંતરે છે. જ્યારે D એ G થી 3 km પૂર્વમાં છે અને F એ G ની ઉત્તરે 2 km છે. I એ B અને C ની મધ્યમાં છે. જ્યારે E એ H અને D ની મધ્યમાં છે. તો A અને F વચ્ચેનું અંતર શોધો.

- (A) 1 km (B) 1.41 km
(C) 2 km (D) 3 km

9 : કુલ પાસ થનાર વિદ્યાર્થીઓમાં ઉપરથી અજયનો ક્રમ 16મો અને નીચેથી 29મો છે. 6 વિદ્યાર્થીઓ પરીક્ષામાં ગેરહાજર રહ્યા અને 5 વિદ્યાર્થી પરીક્ષામાં નાપાસ થયા તો વર્ગ ખંડમાં કેટલા વિદ્યાર્થીઓ હશે.

- (A) 40 (B) 55
(C) 44 (D) 58

10 : પ્રશ્નાર્થ ચિન્હની જગ્યાએ યોગ્ય સંખ્યા મૂકો.

5	6	7
3	4	5
9	10	11
345	460	?

- (A) 535 (B) 577
(C) 755 (D) 775

1 - B, 2 - D, 3 - C, 4 - C, 5 - A, 6 - A, 7 - D, 8 - A, 9 - B, 10 - B

English : Adverb

ક્રિયાની વિશેષતા દર્શાવતો શબ્દ એટલે Adverb : EX : I. He runs fast. II. She walks slowly

- Adverb of adjective : (A) He is very good. (B) She is externally beautiful.
- Adverb of adverb : (A) I write very carefully. (B) The horse runs very fast.
- Adverb of preposition : (A) The kite flew exactly over my head.
- Adverb of Conjunction : (A) Only veena can do this work. (B) Even she comes late.

Types of Adverbs

1. Adverb of Time :

- Words a time like : Today, tomorrow, Yesterday, Late, Lately, soon, just, ago
- **Example :**
 - i. He show me yesterday.
 - ii. I have seen her before.
 - iii. She comes here daily.

2. Adverb of Place - Where :

- Words like : Hither, tither, here, there, up, within, in, out, away, down, everywhere, somewhere, without, above, below, far, hear, outdoors, indoors, inside, outside etc...
- **Example :**
 - i. He was sitting here.
 - ii. Mr. Parmar lived there.
 - iii. My brother is playing outside
 - iv. There is air everywhere.

3. Adverb of Number – How many :

- Words like : once, twice, again, random, always, never, often, frequently, lastly, recently, this day etc.
- **Example :**
 - i. I have called you once.
 - ii. The postman called again.
 - iii. She seldom dances.
 - iv. We always try to do our best.
 - v. Every person often makes mistakes.

4. Adverb of Quantity – How much :

- Words like : Too, very, quite, enough, rather, fairly, entirely, almost, altogether nearly, fully, so, well, partially, far, etc.
- **Example :**
 - i. He was too careless.
 - ii. She is very tired.

5. Adverb of Manner – How :

- Words like : fast, hard, slowly, bravely, foolishly, certainly, badly, carefully, cer-tainly, lovingly, seriously, doubtfully, firm, etc.
- **Example :**
 - i. The horse runs fast.
 - ii. He works hard.

6. Adverb of Reason – Why :

- Words like : Hence, therefore, conse-quentially.
- **Example :**
 - i. She was therefore Consequently.
 - ii. I therefore left school.

7. Adverb of Adverb :

- Words like : When, how, long, where, whence, whither, how often, how many times, what way, why etc.
- **Example :**
 - i. When will you return.
 - ii. How long will she stay there?

તમને ખાખી પહેરાવવા માટે આવી રહી છે
ગુજરાતની સર્વશ્રેષ્ઠ ફેકલ્ટી ટીમ

CONSTABLE

Date **19-01-2023**

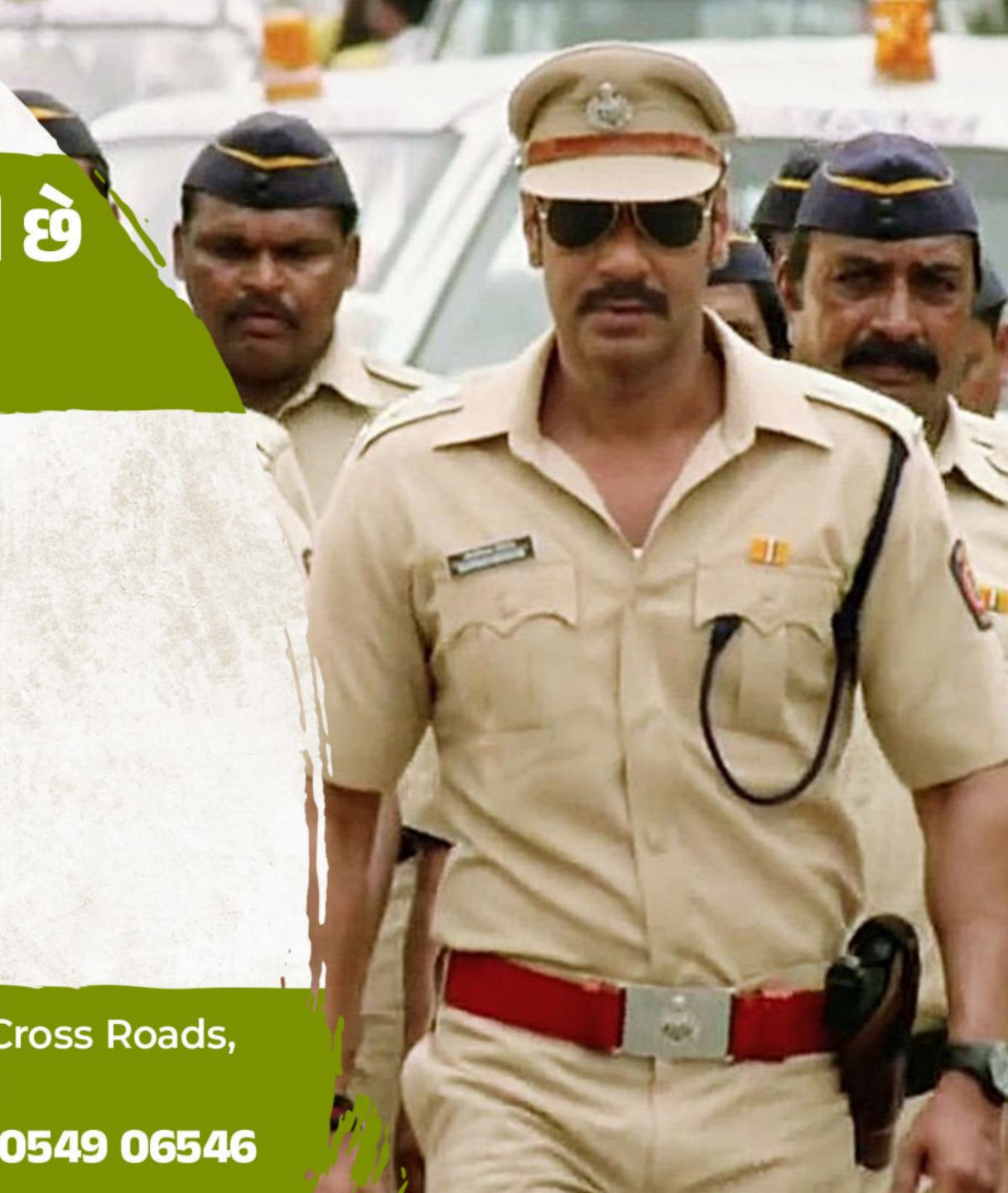
Time **11:00 to 1:00**

Fees **18000** (~~25000~~)

(Offer Valid till 19 January)

Address : 1st Floor, Ashwamegha Complex, Sargasan Cross Roads,
KH-0 Circle, Gandhinagar, Gujarat - 382421

 77788 98734 | 90549 03902 | 96249 43920 | 90549 06546

ગુજરાતી વ્યાકરણ - છંદ

(A) અક્ષરમેળ છંદ : અક્ષરની ગણતરી કરવી પડે (લઘુ = U, ગુરૂ = —)
યતિ : છંદની પંક્તિ ગાતા જ્યાં વિરામ લેવાની જરૂર પડે તે વિરામને યતિ કહે છે.

ક્રમ	છંદ	અક્ષર	બંધારણ/ગણ	ઉદાહરણ
1.	અનુષ્ટુપ	32 પ્રથમ પંક્તિ = 16 અક્ષર બીજી પંક્તિ = 16 અક્ષર	ચાર ચરણ (8-8 અક્ષરના) પહેલા-ત્રીજા ચરણમાં 5-6-7મો અક્ષર U — , બીજા અને ચોથા ચરણમાં 5-6-7મો અક્ષર U — U	નહીં નાથ નહીં નાથ, ન જાણો કે સવાર છે. આ બધું ઘોર અંધારુ, દજી તો બહુ વાર છે.
2.	મંદાકાન્તા	17 યતિ ચોથા કે દશમા અક્ષરે	મ ભ ન ત ત ગા ગા પ્રથમ ત્રણ અક્ષર (— — —)	રે પંખીડાં, સુખથી ચણજો, ગીત વા કાંઈ ગાજો.
3.	પૃથ્વી	17 યતિ 8મા કે 9 મા અક્ષરે	જસ જસ યલગા પ્રથમ ત્રણ અક્ષર (U — U)	ભમો ભરતખંડ સકળ ભોમ ખૂંદી વળી
4.	શિખરિણી	17 યતિ 6ઠા કે 12 મા અક્ષરે	ય મ ન સ ભ લ ગા પ્રથમ ત્રણ અક્ષર (U — —)	કદી મારી પાસે વનવન તણાં હોય કુસુમો.
5.	હરિણી	17 યતિ 6ઠા કે 10 મા અક્ષરે	ન સ મ ર સ લ ગા પ્રથમ ત્રણ અક્ષર (U U U)	અવ અહીં ઝૂલે ખાલી શીકું વિના દધિ ઝૂરતું.
6.	શાર્દૂલવિકીરિત	19 યતિ 7મા કે 12 મા અક્ષરે આવે	મ સ જ સ ત ત ગા 8 લઘુ અક્ષર 11 ગુરૂ અક્ષર	ચિંતા અંતરની દઈ દયિતને સંગી થવા ઈચ્છવું.
7.	ઈન્દ્રવ્રજા	11 યતિ 7મા કે 12 મા અક્ષરે આવે	ત ત જ ગા ગા	સંસારને સાગરને કિનારે
8.	ઉપેન્દ્રવ્રજા	11 યતિ 7મા કે 12 મા અક્ષરે આવે	જ ત જ ગા ગા	સુસોચના ને શિર અંધ સ્વામી
9.	ઉપજાતિ	11+11 (કુલ 22 અક્ષર)	ઈન્દ્રવ્રજા + ઉપેન્દ્રવ્રજા	ભરો ભરો માનવના ઉરોને ઉત્સાહને ચેતન પુર રેલી.
10.	તોટક	12	સ સ સ સ	શિરમાં ઉરમાં મુખમાં મનમાં

11.	વસંતતિલકા	14 8મા અક્ષરે યતિ	ત ભ જ જ ગા ગા	વિશ્વંભરી અખિલ વિશ્વ તણી જનેતા
12.	સ્ત્રગ્ધરા	21 7મા અને 14 મા અક્ષરે યતિ	મ ર ભ ન ય ય ય	મારા વાડા મહીનો નભ કલગી સમો ગર્વિલો પારિજાત
13.	મનહર	31 8 મા અને 16 મા અક્ષરે યતિ	બે પંકિતઓ પ્રથમ પંકિત - 16 અક્ષર, બીજી પંકિત - 15 અક્ષર	ઊંટ કહે આ સભામાં વાંકા અંગવળા ભૂંડાં, ભૂતલમાં પશુઓને પક્ષીઓ અપાર છે.
14.	માલિની	15 8 મા અક્ષરે યતિ	ન ન મ ય ય	સરળ હૃદય ઈચ્છે પાપીને પ્રેમ પાવા
15.	વંશસ્થ	12	જત જર	હું માનવી માનવ થાઉં તો ઘણું
16.	ભુજંગી	12	ય ય ય ય	ભૂલોની જ પરંપરા જગતઆ

(B) માત્રામેળ છંદ : માત્રાની ગણતરી કરવાની હોય
લઘુ (U) અક્ષરની 1 માત્રા ગણાવી અને ગુરૂ (—) અક્ષરની 2 માત્રા ગણાવી.

ક્રમ	છંદ	માત્રા	અન્ય	ઉદાહરણ
1.	હરિગીત	28	યતિ 14મી અને 16મી માત્રાએ છેલ્લો અક્ષર ગુરૂ.	જે પોષતું તે મારતું તે ક્રમ નથી શું કુદરતી ?
2.	ચોપાઈ	દરેક ચરણમાં 15 માત્રા	ચાર ચરણ દરેક ચરણમાં 15-15 માત્રા અને 15 મી માત્રાએ યતિ.	કાળી ઘોળી રાતી ગાય, પીએ પાણી ચરવા જાય ચાર પગોને આંચળ ચાર, પૂંછંડાથી ઉડાડે માંખ
3.	દોહરો	ચાર ચરણ	પહેલા અને ત્રીજા ચરણમાં 13-13 માત્રા બીજા અને ચોથા ચરણમાં 11-11 માત્રા	દીપકના બે દીકરા કાજળને અજવાશ એક કપૂત કાળું કરે બીજો દિયે પ્રકાશ
4.	સવૈયા	31 કે 32 માત્રા	16 મી કે 17 મી માત્રાએ યતિ	ઝેર ગયા તે વેર ગયા વળી, કાળા કેર ગયા કરનાર
5.	ઝૂલણાં	37	10 મી, 20 મી, 30 મી માત્રાએ યતિ	નિરખને ગગનમાં કોણ ઝૂમી રહ્યો, તેજ હું તેજ હું શબ્દ બોલે.

ઉદાહરણ

1. ચાલો એવા સ્થલ મહિ, વસે સૂર્ય જેમાં સદૈવા : મંદાકાન્તા	6. નીચ દૃષ્ટિ તે નવ કરે, જે મોટા કહેવાય : દોહરો
2. દેવો ને માનવોના મધુમિલન તણા સ્થાન સંકેત જેવો :
સ્ત્રગ્ધરા	7. એક ઈંડરનો વાણિયો, ધૂળો એનું નામ : દોહરો
3. તમારા આત્માનો અમર વરણો દીપક ધરો : શિખરિણી	8. હીરાની કણિકા સમાન ઝળકે, તારા ઝગારે ગ્રહો :
શાર્ફલવિક્રીડિત
4. ચોપાસે વલ્લિઓથી, પરિમલ પ્રસરે નેત્રને તૃપ્તિ થાય :
સ્ત્રગ્ધરા	9. દેવોના ધામના જેવુ, હૈયું જાણે હિમાલય : અનુષ્ટુપ
5. ઘરે અનુભવે વિશાળ નયનો સમાધાનનાં : પૃથ્વી	10. આકાશે સંધ્યા ખીલી'તી માથે સાતમ કેરો ચાંદ : સવૈયા

તલાટી પ્રેક્ટિસ પ્રશ્નપત્ર

1. ભારતીય રાષ્ટ્રીય ધ્વજની લંબાઈ અને પહોળાઈનો ગુણોત્તર કેટલો છે ?

- (A) 2:1 (B) 3:2
(C) 3:4 (D) 5:3

2. I have not had a call from him last Wednesday.

- (A) for (B) in
(C) since (D) on

3. કઈ સંખ્યા મોટી છે?

- (A) 3.006 (B) 3.0006
(C) 3.6 (D) 3.06

4. મંગુ અને અમરતકાકી એ કઈ કૃતિના પાત્રો છે ?

- (A) ભવસાગર (B) પોસ્ટ ઓફિસ
(C) લોહીની સગાઈ (D) જન્મટીપ

5. 'ઉશનસ' એ ક્યાં સાહિત્યકારનું ઉપનામ છે ?

- (A) યુનીલાલ મડિયા (B) નટવરલાલ પંડ્યા
(C) રાજેન્દ્ર શાહ (D) નિરંજન ભગત

6. ધરતીથી ભૂખ્યાં કંગાલોનો ગાલે કસુંબીનો રંગ છલકાયો. - અશુદ્ધ પદ દર્શાવો.

- (A) કંગાલોનો (B) છલકાયો
(C) ધરતીથી (D) ભૂખ્યાં

7. તાજેતરમાં ભારતની પ્રથમ પેપરલેસ રાજ્ય વિધાનસભા નાગાલેન્ડ NeVA પ્રોગ્રામના અમલીકરણ દ્વારા બની તો NeVA નું પૂરું નામ જણાવો.

- (A) Nagaland e-vidhan Application
(B) National e-vidhan Sabha Application
(C) Nagaland e-vidhan Sabha Application
(D) National e-vidhan Application

8. ભારત દેશના બંધારણીય વડા કોણ છે?

- (A) ભારતના વડાપ્રધાન (B) ભારતના રાષ્ટ્રપતિ
(C) ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ (D) ભારતના નાયબ વડાપ્રધાન

9. 'Who broke the glass of the window' – change the voice

- (A) By whom the glass of the window was broken ?
(B) By whose the glass of the window is broken ?
(C) By whom was the glass of the window broken ?
(D) By whom the glass of the window is broken ?

10. ખો ભૂલી જવી - રૂઢિપ્રયોગનો સાચો અર્થ આપો.

- (A) રૂઆબ બતાવવો. (B) ખોટાં કામ કરવાં.
(C) ગોટાળો કરવો. (D) પાઠ મળવો.

11. ઘઉં ચોખા કરતાં 20% સસ્તા છે તો ચોખા ઘઉં કરતા કેટલા ટકા મોઠા છે?

- (A) 25 (B) 20
(C) 162/3 (D) 12.5

12. 'સૂર્યોપનિષદ' કાવ્યસંગ્રહ ક્યાં સાહિત્યકારનો છે ?

- (A) ઈશ્વર પેટલીકર (B) સુરેશ દલાલ
(C) હરિન્દ્ર દવે (D) જીવરામ જોષી

13. ભારતીય બંધારણમાં ક્યા અનુચ્છેદ હેઠળ રાજ્યોમાં રાષ્ટ્રપતિ શાસન લાગુ થઈ શકે છે ?

- (A) અનુચ્છેદ 200 (B) અનુચ્છેદ 300
(C) અનુચ્છેદ 356 (D) અનુચ્છેદ 370

14. નીચેનામાંથી કઈ કૃતિ દલપતરામની નથી ?

- (A) ફાર્બસ વિરહ (B) બાપાની પીંપર
(C) મારી હકીકત (D) મિથ્યાભિમાન

15. નીચે દર્શાવેલ જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડો.

a) માર્ફકોસ્કોપ	1) ચાર્લ્સ બેબેજ
b) સ્ટીમ એન્જિન	2) સેમ્યુઅલ મોર્સ
c) કમ્પ્યુટર	3) જેમ્સ વોટ
d) ટેલિગ્રાફ	4) ઝેડ. જન્સન
(A) d-1, c-2, b-3, a-4	(B) b-1, c-2, d-4, b-3
(C) b-3, d-2, a-4, c-1	(D) a-4, a-1, b-4, d-3

1-B, 2-C, 3-C, 4-C, 5-B, 6-A, 7-D, 8-B, 9-C, 10-D, 11-A, 12-C, 13-C, 14-C, 15-C

16. તાજેતરમાં ઇન્ટરનેટ અને સ્માર્ટફોન વિના ડિજિટલ UPI પેમેન્ટ કરી શકાય તે માટે RBI બેંક દ્વારા કઈ સુવિધા લોન્ચ કરવામાં આવી છે?

- (A) UPI123Pay (B) UPI123
(C) RBI123Pay (D) UPI123RBI

17. નીચેનામાંથી દ્રિરુક્ત શબ્દ શોધો.

- (A) આજુબાજુ (B) આત્મનાશક
(C) માતાપિતા (D) ઘાસચારો

18. હાઈકોર્ટની બંદી પ્રત્યક્ષીકરણ (Habeas Corpus) રીટની સત્તા બંધારણના કયા અનુચ્છેદ મુજબ છે ?

- (A) અનુચ્છેદ 32 (B) અનુચ્છેદ 226
(C) અનુચ્છેદ 154 (D) અનુચ્છેદ 201

19. 'સરવાળો સત્કર્મનો, ગુણનો ગુણાકાર, બાદબાકી બુરાઈની, ભ્રમનો લાગાકાર' - પંક્તિ કયાં સાહિત્યકારની છે ?

- (A) પ્રહલાદ પારેખ (B) જયંત પાઠક
(C) સુરેશ જોષી (D) રાજેન્દ્ર શુક્લ

20. ભારતનું બંધારણ ઘડવા માટેની ખરડા સમિતિના અધ્યક્ષ કોણ હતા ?

- (A) ડૉ.ભીમરાવ આંબેડકર
(B) સી.રાજગોપાલાચારી
(C) રાજેન્દ્ર પ્રસાદ
(D) જવાહરલાલ નેહરુ

21. કોલેજના ચપરાસીનો પિતાજીએ દંડ કરેલો. - વિલક્તિનો પ્રકાર દર્શાવો.

- (A) અધિકરણ (B) સંબંધ
(C) સંપ્રદાન (D) કરણ

22.union government rushed teams to..... affect areas.

- (A) The, the (B) An, an
(C) An, the (D) A, an

23. લીપ-વર્ષમાં 53 બુધવાર હોય તેની સંભાવના.....છે ?

- (A) 0 (B) 1/2
(C) 1/7 (D) 2/7

24. તાજેતરમાં સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયાના નવા અધ્યક્ષ તરીકે કોની નિમણૂક કરાઈ છે?

- (A) અર્જુન કુમાર (B) માધવી પુરી બૂચ
(C) પ્રીતિ સેન ગુપ્તા (D) માધવી ગુપ્તા

25. નીચે જણાવેલ નદીઓને સૌથી લાંબીથી સૌથી ટૂંકીના ક્રમમાં ગોઠવો.

- (A) મહાનદી-નર્મદા-યમુના-કાવેરી
(B) નર્મદા-મહાનદી-કાવેરી-યમુના
(C) યમુના-નર્મદા-મહાનદી-કાવેરી
(D) નર્મદા-યમુના-કાવેરી-મહાનદી

26. નીચેનામાંથી કઈ ધાતુ ઝમ તાપમાને પ્રવાહી સ્વરૂપે રહી શકે છે?

- (A) ફોસ્ફરસ (B) હિલીયમ
(C) બ્રોમીન (D) ક્લોરીન

27. કીર્તિદેવની તેજસ્વી આંખોમાં માત્ર સરળતા ને શ્રદ્ધા હતાં. - નિપાત શોધો.

- (A) ને (B) હતાં
(C) માં (D) માત્ર

28. એક વેપારીએ રૂપિયા 4,000નો માલ ખરીદ્યો. અડધો માલ 10% નફાથી વેચ્યો. બાકીનો માલ કેટલાં ટકા નફાથી વેચ્યો જોઈએ કે જેથી સરવાળે 25% નફો થાય?

- (A) 20% (B) 30%
(C) 40% (D) 45%

29. સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાને કયા જિલ્લાની હદ મળતી (સ્પર્શતી) નથી ?

- (A) અમરેલી (B) અમદાવાદ
(C) મોરબી (D) બોટાદ

30. 'શરસંધાન કરવું' રૂઢિપ્રયોગનો સાચો અર્થ દર્શાવો.

- (A) ગુસ્સે થવું. (B) સર્વનાશ કરવો.
(C) લક્ષ્ય સાધવું. (D) પલાયન થઈ જવું.

31. ગુજરાતમાં પોચણી ધોધ કયા જિલ્લામાં આવેલ છે ?

- (A) ખેડા (B) પંચમહાલ
(C) અમદાવાદ (D) ભરૂચ

32. બે ટ્રેઇનની લંબાઈ 185 મીટર અને 215 મીટર છે. તેઓની ઝડપ અનુક્રમે 50 કિ.મી./કલાક અને 40 કિ.મી./ કલાક છે.બન્ને ટ્રેન વિરુદ્ધ દિશામાં સમાંતર લાઈન પર દોડે છે, તો કેટલા સમયમાં એકબીજાને પસાર કરશે ?

- (A) 12 સેકન્ડ (B) 15 સેકન્ડ
(C) 16 સેકન્ડ (D) 1 મીનીટ

33. જૈન સંપ્રદાયનું પવિત્ર યાત્રાધામ જખૌ કયા જિલ્લામાં આવેલું છે ?

- (A) ભાવનગર (B) કચ્છ
(C) તાપી (D) ખેડા

34. બેસી ખાટે પિયરઘરમાં જિંદગી જોઈ સારી. - છંદ ઓળખાવો.

- (A) પૃથ્વી (B) અનુષ્ટુપ
(C) મંદાકાન્તા (D) શિખરિણી

35. કોઈ પૂર્ણધન સંખ્યાના એકમનો અંક 4 હોય તો તેના ઘનમૂળના એકમનો અંક..... હોય.

- (A) 6 (B) 8
(C) 2 (D) 4

36. My uncle has been at Baroda.....a long time

- (A) since (B) from
(C) fore (D) for

37. નીચેમાંથી કયો 'ઉછંગ'નો પર્યાય શબ્દ છે ?

- (A) ઉત્સાહ (B) ખોળો
(C) તહેવાર (D) પરમ

38. સમુદ્રમાં અને અંતરિક્ષમાં દિશા સૂચવવા કયા સાધનનો ઉપયોગ થાય છે ?

- (A) સિસ્મોમીટર (B) મેનોમીટર
(C) ઓડિયોમીટર (D) ગાયરોસ્કોપ

39. પ્રથમ પાંચ પ્રાકૃતિક અવિલાજ્ય સંખ્યાઓની સરાસરી..... થાય.

- (A) 3.6 (B) 7.8
(C) 3.4 (D) 5.6

40. 10,000 રૂ.ની 12% લેખે 1 વર્ષના ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજે રાશ શું થાય? (વ્યાજ દર છ મહિને ઉમેરવું)

- (A) 11326 રૂ. (B) 11236 રૂ.
(C) 11623 રૂ. (D) 11263 રૂ.

41. 'હું માનવી માનવ થાય તો ઘણું' - એ ક્યાં સાહિત્યકારની પંક્તિ છે ?

- (A) ઉમાશંકર જોષી (B) ત્રિભોવનદાસ લુહાર
(C) ચંદ્રવદન મહેતા (D) મનુભાઈ પંચોલી

42. પારનેરાની ટેકરીઓ કયા આવેલી છે ?

- (A) સુરત (B) નવસારી
(C) વલસાડ (D) ભરૂચ

43. મૂરખ મનમાં મોટા રે, અજાણ્યે ઉતારણ આણે. - અલંકાર દર્શાવો.

- (A) શબ્દાનુપ્રાસ (B) વર્ણાનુપ્રાસ
(C) ચમક (D) પ્રાસસાંકળી

44. દાંડી કૂચની શરૂઆત ક્યારે થઈ ?

- (A) 15 માર્ચ, 1930 (B) 12 માર્ચ, 1930
(C) 15 એપ્રિલ, 1930 (D) 12 એપ્રિલ, 1930

45. ગુજરાતી ભાષાની સૌપ્રથમ મહાનવલકથા 'સરસ્વતીચંદ્ર'ની રચના કરનાર ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠીનું પુરૂનામ જણાવો.

- (A) ગોવર્ધનરામ ઉદયરામ ત્રિપાઠી
(B) ગોવર્ધનરામ માધવરામ ત્રિપાઠી
(C) ગોવર્ધનરામ નથુરામ ત્રિપાઠી
(D) ગોવર્ધનરામ કેશવરામ ત્રિપાઠી

46. આઝાદી સમયે સૌરાષ્ટ્રમાં રજવાડાની સંખ્યા કેટલી હતી ?

- (A) 562 (B) 356
(C) 222 (D) 225

47. તાજેતરમાં રિલીઝ થયેલી ગુજરાતી ફિલ્મ 'રેવા' સાહિત્યકાર ધ્રુવ ભટ્ટની કઈ નવલકથા પર આધારિત છે ?

- (A) અગ્નિ કન્યા (B) તત્ત્વમસિ
(C) અતરાપી (D) એક પણ નહીં

48. Socrates was one of.....of the world.

- (A) The greater philosopher
(B) great philosopher
(C) The greatest philosopher
(D) The greatest philosophers

49. `સફળતા જીંદગીની હસ્તરેખામાં નથી હોતી, ચલાયેલી ઈમારત તેના નકશામાં નથી હોતી' - પંક્તિ ક્યાં સાહિત્યકારની છે ?

- (A) પુનર્વસુ (B) ઈર્શાદ
(C) બેફામ (D) મરીઝ

50. તઘલકવંશના સ્થાપકનું નામ જણાવો.

- (A) ગ્યાસુદીન તઘલક (B) નાસુરુદીન મહંમદ તઘલક
(C) ફિરોજશાહ તઘલક (D) તાજુદીન તઘલક

51. 3/7 , 5/9, 7/11, 4/7 , 4/9, 4/11 ની સરાસરી શોધો.

- (A) 1/2 (B) 345/693
(C) 347/693 (D) 3/4

52. સાહિત્યકાર મોહમ્મદ માંકડનું જન્મ સ્થળ જણાવો.

- (A) પાળિયાદ (બોટાદ)
(B) જામ ખંભાળીયા (દેવભૂમિ દ્વારકા)
(C) તોરી (અમરેલી)
(D) કુંભારિયા (કચ્છ)

53. વર્તુળના પરિઘ પર 12 બિંદુઓ છે. આ બિંદુઓ જેના અંત્યબિંદુઓ હોય તેવી કેટલી જીવા બને ?

- (A) 66 (B) 132
(C) 96 (D) 144

54. ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીના સ્થાપક કોણ હતા ?

- (A) એલેક્ઝાન્ડર ફાર્બસ (B) કવિ નર્મદ
(C) એ.ઓ. હ્યુમ (D) મહાત્મા ગાંધીજી

55. `અદલ' ઉપનામ ક્યાં સાહિત્યકારનું છે ?

- (A) દામોદર ખુશાલદાસ બોટાદકર
(B) અરદેશર ફરામજી ખબરદાર
(C) કિશોરલાલ ઘનશ્યામદાસ મશરૂવાલા
(D) કનૈયાલાલ માણેકલાલ મુનશી

56. `પાણીપોચું' શબ્દનો સમાસ ઓળખાવો.

- (A) તત્પુરુષ (B) કર્મધારય
(C) દ્વન્દ્વ (D) ઉપપદ

57.his illness, he could not attend the meeting.

- (A) Instead of (B) Despite of
(C) In spite of (D) Owing to

58. તોયે એ સૌ સ્મૃતિછબી વિશે વ્યાપી લે ચક્ષુ ઘેરી. - નિપાત શોધો.

- (A) તોયે (B) સૌ
(C) લે (D) એ

59. પ્રથમ ભારતીય પ્રવાસી દિવસ ક્યારે ઉજવાયો ?

- (A) 3 જાન્યુઆરી, 2003
(B) 9 જાન્યુઆરી, 1915
(C) 9 જાન્યુઆરી, 2003
(D) 3 જાન્યુઆરી, 1915

60. એક કામમાં A એ B કરતા બમણો ઝડપી છે. બન્ને ભેગા મળીને તે કામ 24 દિવસમાં પૂરું કરે છે તો Aને એકલાને તે કામ પૂરું કરતા કેટલા દિવસ લાગે ?

- (A) 30 (B) 32
(C) 36 (D) 72

61. They said to him `Long live' - turn into indirect speech.

- (A) They wished him to long live
(B) They wished him that long live
(C) They wished him that he might live long
(D) They wished him that he must live long

62. `મંદાકાન્તા' શબ્દની સાચી સંધિ છોડો.

- (A) મંદા + આકાન્તા (B) મંદા + કાન્તા
(C) મંદ + આકાન્તા (D) મંદા + આકાન્તા

63. જો + એટલે ÷, - એટલે X, ÷ એટલે + અને X એટલે - હોય તો
10-2 ÷ 4 X 10 + 5 =.....

- (A) 22 (B) 18
(C) 24 (D) 32

64. 'કાબૂલી વાલા' ક્યાં સાહિત્યકારનો વાર્તા સંગ્રહ છે ?

- (A) સુરેશ દલાલ (B) રમણલાલ સોની
(C) ધીરૂભાઈ ઠાકર (D) કે.કા. શાસ્ત્રી

65. ગુજરાત વિધાસભા વર્નાક્યુલર સોસાયટી દ્વારા પ્રકાશિત થતું બુદ્ધિ પ્રકાશ માસિકના પ્રથમ તંત્રી કોણ હતા ?

- (A) ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી (B) ધીરૂભાઈ પરીખ
(C) દલપતરામ ત્રવાડી (D) ઉમાશંકર જોષી

66. ક્યાં સમાસપ્રકારનું પ્રથમ પદ સંખ્યાવાચક હોય છે ?

- (A) દ્વન્દ્વ (B) ઉપપદ
(C) દ્વિગુ (D) એકેય નહિ

67. જૈવ ઈંધણ નીતિ લાગુ કરનાર દેશનું પ્રથમ રાજ્ય જણાવો.

- (A) મહારાષ્ટ્ર (B) કેરળ
(C) પશ્ચિમ બંગાળ (D) રાજસ્થાન

68. ગુજરાતની પ્રથમ રાજધાની તરીકે કોને ગણવામાં આવે છે ?

- (A) ધૂમલી (B) ભિલ્લમાલ-શ્રીમાલ
(C) પંચાસર (D) એક પણ નહી

69. ગુજરાતી સાહિત્યની સૌપ્રથમ નવલકથા 'કરણ ઘેલો' ક્યાં સાહિત્યકારે લખેલી છે ?

- (A) ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી (B) નંદશંકર મહેતા
(C) ઝવેરચંદ મેઘાણી (D) રમણભાઈ નીલકંઠ

70. The policeman asked.....I had seen the accident.

- (A) whether (B) if whether
(C) that if (D) that when

71. 'અલગારી મસ્તકવિ'નું બિરુદ ક્યાં સાહિત્યકારને મળેલું છે ?

- (A) સુરેશ જોષી (B) વિનોદ જોષી
(C) રાજેન્દ્ર શુક્લ (D) લાભશંકર ઠાકર

72. 'અલિનવ સિદ્ધરાજ'નું બિરુદ ક્યા રાજાએ ધારણ કરેલું હતું ?

- (A) સિદ્ધરાજ જયસિંહ (B) વિસલદેવ
(C) મૂળરાજ બીજો (D) ભીમદેવ બીજો

73. નીચેનામાંથી 'અનગળ' શબ્દનો વિરુદ્ધાર્થી દર્શાવો.

- (A) સૂક્ષ્મ (B) નિરાશ
(C) થોડું (D) પવિત્ર

74. ધર્માદિત્ય નામનું બિરુદ ક્યા શાસકે ધારણ કર્યું હતું ?

- (A) શિલાદિત્ય પ્રથમ (B) ધરસેન ચોથો
(C) શિલાદિત્ય સાતમો (D) ધરસેન બીજો

75. Scarcely.....he seen the police when he ran away.

- (A) did (B) has
(C) had (D) will

76. નાસુડીન મહેમદ તથાલકે ગુજરાતના સુબા તરીકે કોની નિમણૂક કરી ?

- (A) ઝફરખાન (B) તાતારખાન
(C) આલખખાન (D) ખુસરાખાન

77. 'અમીર ખુશરો' ક્યા શાસકના સમયમાં દરબારી હતા ?

- (A) કુતુબુદ્દીન ઐબક (B) રઝિયા સુલતાન
(C) ગ્યાસુદ્દીન બલ્બન (D) શમ્સુદ્દીન ઈલ્તુતમિશ

78. વેલિંગ્ટન ક્યા દેશની રાજધાની છે?

- (A) નોર્વ (B) નાઈઝીરીયા
(C) ન્યૂઝીલેન્ડ (D) નેધરલેન્ડ (હોલેન્ડ)

79. લખવું-વાંચવું એ કંઈ કેળવણી નથી પણ તેના સાધન છે. - કૃદંત દર્શાવો.

- (A) વર્તમાન કૃદંત (B) વિધ્યર્થ કૃદંત
(C) ભૂત કૃદંત (D) ભવિષ્ય કૃદંત

80. You can hear everything that is going on next door because the walls are paper.....

- (A) long (B) wide
(C) thin (D) tall

81. તાજેતરમાં ક્યાં રાજ્યમાં દેશના પ્રથમ ઇથેનોલ પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું છે?

- (A) ઉત્તરપ્રદેશ (B) બિહાર
(C) ઝારખંડ (D) છત્તીસગઢ

82. તાજેતરમાં માલદીવ સરકાર દ્વારા 'સ્પોર્ટ્સ આઈકોન' એવોર્ડથી સન્માનીત ભારતીય ખેલાડીનું નામ શું છે?

- (A) સુરેશ રૈના (B) રોહિત શર્મા
(C) વિરાટ કોહલી (D) યુવરાજ સિંહ

83.sun shines very brightly in summer

- (A) A (B) that
(C) An (D) The

84. અશોક પાસે 100 રૂપિયાની 80 નોટો સિરિયલ નંબર પ્રમાણેની છે. જો પ્રથમ નોટ પર 624328 નંબર હોય તો છેલ્લી નોટ પર કયો નંબર હશે ?

- (A) 624407 (B) 624405
(C) 624408 (D) 624409

85. ક્યા કલાકારને સૌપ્રથમ દાદાસાહેબ ફાળકે એવોર્ડ મળેલ ?

- (A) પૃથ્વીરાજ કપુર (B) દેવીકા રાણી
(C) કાનન દેવી (D) બી.એન.સરકાર

86. માનવ અધિકાર દિન ક્યારે મનાવવામાં આવે છે ?

- (A) 10મી ડિસેમ્બર (B) 8મી માર્ચ
(C) 15મી જૂન (D) 12મી ઓક્ટોબર

87. નીચેમાંથી કઈ જોડણી સાચી છે ?

- (A) નિર્વાસિત (B) નિવાસિત
(C) નિવાર્સિત (D) નિર્વાશિત

88. ત્યાં તો પેલી ચપળ દીસતી વાદળી જાય ચાલી. - અલંકાર દર્શાવો.

- (A) વ્યતિરેક (B) ઉપમા
(C) રૂપક (D) સજીવારોપણ

89. $0.5 \times 0.125 = \dots\dots\dots$

- (A) 0.625 (B) 6.25
(C) 4 (D) 16

90. you please give me your contact no ?

- (A) Could (B) May
(C) Might (D) Should

91. OCRનું પૂરું નામ

- (A) ઓપ્ટિકલ કેરેક્ટર રેકગ્નીશન
(B) ઓલ કેરેક્ટર રેકગ્નીશન
(C) ઓલ્ડ કેરેક્ટર રેકગ્નીશન
(D) એક પણ નહીં

92. મસ્તક પર ડાળીવાળી સીનું શિલ્પ - શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો.

- (A) શિરોધારી (B) શાલભંજિકા
(C) ફણીધર (D) શિરપાધ

93. 'ઈન્ડિયા વિન્સ ફ્રીડમ' લેખક કોણ છે ?

- (A) અબ્દુલ કલામ (B) શેક્સપિયર
(C) રિચાર્ડ બચ (D) જહોન રસ્કિન

94. The soldier killed the enemy.

- (A) brave (B) obese
(C) indifferent (D) displeased

95. Next year, my parents.....for 30 years.

- (A) will have married (B) will have been married
(C) will has been married (D) will be married

96. પિતા અને પુત્રની ઉંમરનો તફાવત 20 વર્ષ છે અને સરવાળો તફાવતથી બમણો છે. તો બંનેની ઉંમર અનુક્રમે કેટલી હશે ?

- (A) 36, 16 વર્ષ (B) 40, 20 વર્ષ
(C) 25, 5 વર્ષ (D) 30, 10 વર્ષ

97. MS Wordમાં સ્પેલિંગ અને ગ્રામરની ચકાસણી કરવા માટે કઈ ફંક્શન કીનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે ?

- (A) F6 (B) F7
(C) F8 (D) F9

98. My cello pen was..... working in the essay competition.

- (A) nicely (B) ncie
(C) necie (D) nice

99. નીચેમાંથી કઈ સંધિ અયોગ્ય છે ?

- (A) ઉજ્ + જવલ (B) પ્ર + ઈક્ષક
(C) અત્ + ધા (D) સૃજ્ + તિ

100. સમારંભમાં કામિનીએ મધુર ગીત ગાયું. - વિશેષણ દર્શાવો.

- (A) પ્રમાણવાચક (B) ગુણવાચક
(C) સંખ્યાવાચક (D) સ્વાદવાચક

WEBSANKUL વિશેષ : સોલંકીકાળ - ગુજરાતનો સુવર્ણયુગ

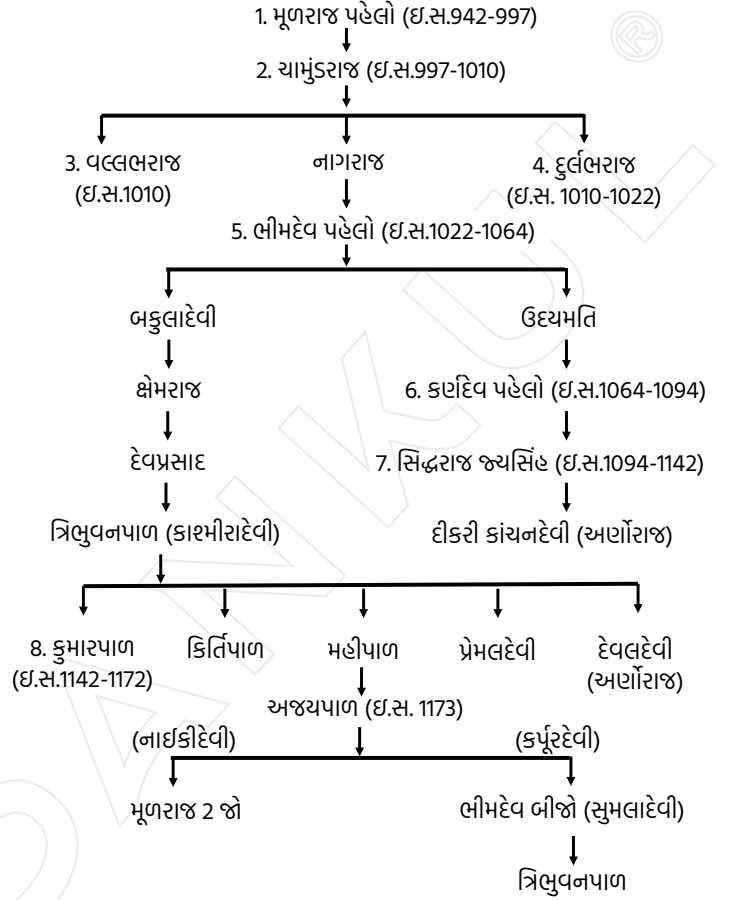
મૂળરાજ પહેલો

- **પિતા :** રાજિ , માતા : લીલાદેવી
- **પત્ની :** માધવી
- **ઉપાધિઓ :** પરમભટ્ટારક, મહારાજાધિરાજ, પરમેશ્વર, ગુર્જર

મૂળરાજના વિજયો

- માળવા : તૈલપ બીજાને હરાવ્યો
- આબુ : ધરણીવરાહને હરાવ્યો
- લાટ : રાજા બારપ્પનને હરાવ્યા
- સૌરાષ્ટ્ર વિજય , કચ્છ વિજય
- પાટણના છેલ્લા ચાવડા રાજા સામંતસિંહે પોતાની બહેન લીલાદેવીને રાજિ સાથે પરણાવી હતી. તેમનો એક પુત્ર એટલે મૂળરાજ.
- પુત્રનો જન્મ મૂળનક્ષત્રમાં થયો હોવાથી તેનું નામ મૂળરાજ રાખવામાં આવ્યું હતું.
- મામા સામંતસિંહે દાડના નશામાં કરેલા અપમાનોથી કંટાળી મૂળરાજે તેમની હત્યા કરી પાટણ પર સત્તા મેળવી હતી.
- મૂળરાજે સિદ્ધપુરમાં રૂઢમહાલય બનાવવાની શરૂઆત કરી હતી જેનું કામ સિદ્ધરાજ જ્યસિંહે પૂર્ણ કરાવ્યું હતું.
- સિદ્ધપુર (શ્રી સ્થલ) ખાતે અગ્નિપ્રવેશ કર્યો હતો.

સોલંકી કાળની વંશાવલી (સોલંકીવંશ મુખ્ય શાખા)

ચામુંડરાજ

- મૂળરાજ અને માાધવીનો પુત્ર
- શિવભક્ત અને ધર્મસહિષ્ણુ
- ત્રણ પુત્રો દુર્લભરાજ, વલ્લભરાજ, નાગરાજ હતા.
- વલ્લભરાજને ગાદી પર બેસાડનાર

વલ્લભરાજ

- વલ્લભરાજે પિતા ચામુંડરાજના અપમાનનો બદલો લેવા માળવા પર ચડાઈ કરી પરંતુ રસ્તામાં જ શીતળાના રોગથી અવસાન પામ્યા.
- આ સાંભળતા જ પિતા ચામુંડરાજને આઘાત લાગ્યો અને તેમણે અન્ય પુત્ર દુર્લભરાજને ગાદી સોંપી પોતે અન્ન જળનો ત્યાગ (શુકલતીર્થ-નર્મદાકિનારે) કરી મૃત્યુ પામ્યા.

દુર્લભરાજ

- દુર્લભરાજે ચાહમાન રાજા મહેન્દ્રની બહેન દુર્લભદેવી સાથે લગ્ન કર્યા હતા. તે જૈનધર્મના અનુયાયી હતા.
- દુર્લભરાજે 'દુર્લભ સરોવર' બંધાવ્યું હતું જે પાછળથી 'સહસ્ત્રલિંગ તળાવ' બન્યું.

- કોઈ પુત્ર ના હોવાના કારણે ભાઈ નાગરાજના પુત્ર ભીમદેવ પહેલાને તેઓએ ગાદી સોંપી હતી.

ભીમદેવ પહેલો

- ભીમદેવ પહેલાના શાસનકાળમાં અફઘાનિસ્તાન (ગઝની) સૂલતાન મહમૂદ ગઝનવીએ સોમનાથ મંદિર લૂંટ્યું હતુ. તેણે મોઢેરાનું સૂર્યમંદિર પણ ખંડિત કર્યું હતું.
- ભીમદેવે પથ્થરનું નવું સોમનાથ મંદિર અને મોઢેરા ખાતે સૂર્યમંદિર બનાવ્યું.
- ભીમદેવ પહેલાને બે પત્ની ઉદયમતિ અને બકુલાદેવી હતી.
- ઉદયમતિ અને ભીમદેવનો પુત્ર કર્ણદેવ પ્રથમ જ્યારે બકુલાદેવી અને ભીમદેવ પહેલાનો પુત્ર ક્ષેમરાજ હતો.
- ભીમદેવ પહેલાની પત્ની ઉદયમતિએ પાટણ ખાતે 'રાણકીવાવ' બંધાવી હતી.
- ભીમદેવે મંત્રી વિમલ પાસે જૈન તીર્થંકર આદિનાથનું જૈન મંદિર બંધાવ્યું જેને 'વિમલ વસહિ' તરીકે ઓળખાય છે.

કર્ણદેવ પહેલો

- જગતપાલ પાસેથી લાટ પ્રદેશ જીતીને ત્યાં શાસન સ્થાપ્યું.
- ચંદ્રપુરના રાજા જયકેશીની દીકરી મયણલ્લા કર્ણદેવના પરાક્રમથી આકર્ષાઈને તેને પરણવા આવી હતી. જોકે કર્ણદેવને મયણલ્લા પસંદ ન હતી. માતા ઉદયમતિના આગ્રહથી કર્ણદેવે તેણીને પત્ની તરીકે સ્વીકારી મયણલ્લા 'મીનળદેવી' તરીકે ઓળખાયા.
- મહાઅમાઘ મુંજાલે વિવિધ યુક્તિઓથી કર્ણદેવ અને મીનળદેવી વચ્ચે સંબંધ વધાર્યો. કશ્મીર કવિ બિલ્હણે કર્ણદેવ અને મીનળદેવીની પ્રણયકથા પરથી 'કર્ણસુંદરી' નામનું નાટક રચ્યું છે.
- કર્ણદેવ પહેલાએ આશાપલ્લીના આશા ભીલને હરાવી કર્ણાવતી નગરી (હાલનું અમદાવાદ) વસાવી હતી.
- કર્ણદેવ અને મીનળદેવને એક પુત્ર સિદ્ધરાજ જયસિંહ હતો.

સિદ્ધરાજ જયસિંહ

સિદ્ધરાજ જયસિંહનું મંત્રીમંડળ

1. **મહાઅમાત્ય :** મુંજાલ મહેતા, શાંતુ મહેતા, અશ્વક
2. **દંડનાયક :** મહાદેવ (અવંતીમંડલ), ઉદયન (ખંભાત)
3. **સેનાપતિ :** કેશવ.
4. **પુરોહિત :** સામશર્મા
5. **મંત્રીઓ :** આનંદ, પૃથ્વી, ઉદયન

- કર્ણદેવ પછી પાટણની ગાદી પર બિરાજમાન મીનળદેવીનો પુત્ર જયસિંહ ખૂબ જ પરાક્રમી રાજવી હતો. જયસિંહ ગુજરાતનાં ઇતિહાસમાં 'સિદ્ધરાજ જયસિંહ' તરીકે ખ્યાતિ મેળવી.
- આજે પણ લોકજીવનમાં સિદ્ધરાજ જયસિંહ 'સઘરા જેસંગ' નામે ઓળખાય છે. તેમનો જન્મ પાલનપુર (અનુશ્રુતિઅનુસાર) ખાતે થયો હતો .
- તેઓ કર્ણદેવ પહેલા અને મીનળદેવીના પુત્ર હતા.
- તેઓએ માતા મીનળદેવી પાસેથી મલ્લવિદ્યા, શસ્ત્રવિદ્યા શીખી હતી.
- જ્યારે લશ્કરી તાલીમ શાંતુ મંત્રી પાસેથી મેળવી હતી.
- માતાના કહેવાથી યાત્રાળુ વેરો માફ કર્યો હતો.
- સિદ્ધરાજના લેખો સૌરાષ્ટ્રમાં ધાંગ્રદા પાસે ગાળા ગામેથી, ગિરનારના મંદિરમાંથી, કચ્છ, પંચમહાલ, દાહોદ, ઉજ્જૈન, ઉદેપુરમાંથી મળી આવે છે.
- સિદ્ધરાજે પાટણને વિદ્યાધામ બનાવ્યું હતું.

અવંતિનાથ (માળવાના રાજા યશોવર્માને હરાવીને)
સિદ્ધરાજ
બર્બરક જિષ્ણુ (બર્બરકને હરાવીને)
ત્રૈલોક્ય ગંડ (જૂનાગઢના રાજા રા'ખેંગારને હરાવીને)

પરમેશ્વર
મહારાજાધિરાજ
પરમ ભટ્ટારક
સિદ્ધ ચક્રવર્તી

સિદ્ધરાજના વિજયો

સોરઠ વિજય

- જૂનાગઢના રા'ખેંગારે પિતા રા'નવઘણની પાટણનો દરવાજો તોડી પાડવાની પ્રતિજ્ઞા પૂરી કરી સિદ્ધરાજના વેવિશાળ રાણકદેવીને ઉપાડી ગયો હતો.
- લાંબા સમયના સંઘર્ષબાદ સિદ્ધરાજે રા'ખેંગારને હરાવી રાણકદેવીને છોડાવી પણ રાણકદેવીએ રા'ખેંગારને પોતાનો પતિ માની લીધો હતો તેથી પરત પાટણ આવતી વખતે વઢવાણ નજીક ભોગાવો નદી પાસે સતી થયા હતા. જ્યાં હાલ રાણકદેવીનું મંદિર છે.
- ત્યાં સજ્જનમંત્રીને દંડાધિપતિ તરીકે નિમ્યા.
- આ વિજયની યાદમાં સિંહસંવત ૩૨૩ કર્ચુ; તથા સિદ્ધ ચક્રવર્તી અને ત્રૈલોક્યગંડનું બિરૂદ મેળવ્યું.

યાહમાન રાજાને હરાવ્યો

- અજમેરનું સાંભર સરોવર (શાકંભરી) ના યાહમાન રાજાને સિદ્ધરાજે હરાવ્યા હતા.
- સિદ્ધરાજે યાહમાન રાજા અજયદેવના પુત્ર અર્ણોરાજ સાથે પોતાની પુત્રી કાંચનદેવીના લગ્ન કરાવ્યા હતા.

બર્બરક પર (બાબરોભૂત) વિજય

- હંદુ યુદ્ધ દ્વારા જયસિંહે બર્બરકને હરાવ્યો હતો.
- સિદ્ધરાજે રૂઢ મહાલયનું અધુરું કામ પૂર્ણ કરાવ્યું હતું.
- દુર્લભરાજે બંધાવેલ દુર્લભ સરોવરનું પુન: નિર્માણ કરી તળાવને ફરતે 1008 શિવાલય બંધાવ્યા જેથી આ તળાવ 'સહસ્ત્રલિંગ સરોવર' તરીકે ઓળખાયું.
- સોમનાથનો યાત્રા વેરો સિદ્ધરાજે નાબૂદ કર્યો હતો.
- સહસ્ત્રલિંગ તળાવના કિનારે વિષ્ણુનું દશાવતાર મંદિર પણ બંધાવ્યું હતું.
- ડભોઈ ખાતે ચાર દરવાજાવાળા કિલ્લાનું નિર્માણ પણ સિદ્ધરાજ જયસિંહે કરાવ્યું હતું.
- આ શાસનકાળ દરમિયાન મીનળદેવીએ વિરમગામ ખાતે 'મુનસર તળાવ' અને ઘોળકા ખાતે 'મલાવ તળાવ'નું નિર્માણ કરાવ્યું હતું.

માળવાનો વિજય

- માળવાના રાજા યશોવર્માને હરાવ્યા.
- આ વિજયની યાદમાં તેઓ અવંતીનાથ તરીકે ઓળખાયા.
- માળવા, ડુંગરપુર, બાંસવાડા, મેવાડના દંડાધિપતિ તરીકે મહાદેવની નિમણૂક કરી.

કુમારપાળ

- કુમારપાળ ત્રિભુવનપાળ અને કાશ્મીરા દેવીનો પુત્ર હતો.
- તેને ગુજરાતના 'અશોક' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- પત્નીઓ :- જલ્હણા, ભૂપાલદેવી, પદ્માવતી.
- તેઓ શૈવ ધર્મના અનુયાયી હતા જેકે બાદમાં તેમને જૈન ધર્મ અપનાવ્યો હતો.
- ઉપાધિ :- પરમાર્હત, પરમ માહેશ્વર, ઉત્તમ શ્રાવક.
- સિદ્ધરાજ જયસિંહના અવસાન બાદ આચાર્ય હેમચંદ્રાચાર્ય, મંત્રી ઉદયન અને કૃષ્ણદેવે કુમારપાળને રાજગાદીએ બેસાડ્યો હતો.
- કુમારપાળે શાકંભરીના રાજા અર્ણોરાજને હરાવ્યો હતો. તેને આબુના રાજા વિક્રમસિંહને પદભ્રષ્ટ કર્યા હતા.
- કુમારપાળે પશુબલિ બંધ કરાવી હતી. ઇ.સ.1160 માં હેમચંદ્રાચાર્યની પ્રેરણાથી કુમારપાળે જૈનધર્મ સ્વીકાર્યો હતો. તેણે રાજ્યમાં માંસ, મદિરા, જુગાર પર પ્રતિબંધ લગાવ્યો હતો.
- આ સમયગાળામાં જેનો વારસદાર ના હોય તેનું ધન-સંપત્તિ રાજ્ય દ્વારા હસ્તગત કરવામાં આવતી હતી. આ સંપત્તિને

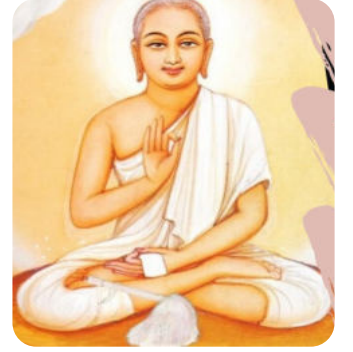
'રૂદતિવિત્ત' કે 'અપુત્રિકાઘન' કહેવામાં આવતું હતું. કુમારપાળે 'અપુત્રિકા ઘન' નો ત્યાગ કર્યો હતો.

- કુમારપાળના દરબારમાં વાગભટ્ટ, સત્યહરિશ્રંદ્ર, દેવચંદ્ર, મહેન્દ્રસૂરી, હેમચંદ્રાચાર્ય જેવા વિદ્વાનો બિરાજતા હતા.
- કુમારપાળે 'ગણદર્પણ' નામનો ગ્રંથ પણ લખ્યો હતો.
- કુમારપાળે સોમનાથ મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો હતો તથા તારંગા ખાતે અજિતનાથનું મંદિર પણ બંધાવ્યું હતું.
- કુમારપાળે શેત્રુંજી અને ગિરનાર પાસે અનેક વિહારો બંધાવ્યા તથા સોમનાથ (પ્રભાસપાટણ) ખાતે પાર્શ્વનાથનું મંદિર બંધાવ્યું હતું.
- ત્રિભુવનપાળ આ વંશાવલીનો અંતિમ રાજા હતો.

કલિકાલ સર્વજ્ઞ હેમચંદ્રાચાર્ય

- નામ : ચાંગદેવ
- જન્મ : કારતક સુદ 15, સંવત 1145 (ઈ.સ.1088) ધંધુકા ખાતે
- મૃત્યુ : સંવત 1229 (ઈ.સ.1172) અણહિલવાડ પાટણ ખાતે
- માતા : પાહિણીદેવી
- પિતા : ચાચિંગદેવ
- ધર્મ : જૈનધર્મ (શ્વેતાંબર પંથ) ; ગુરુ : દેવચંદ્રસૂરી
- દીક્ષા : મહા સુદ 14, સંવત 1154 નવ વર્ષની ઉંમરે ખંભાતના ભગવાન પાર્શ્વનાથ ચૈત્યાલયમાં દેવચંદ્રસૂરીની ઈચ્છા મુજબ ખંભાતના સૂબા ઉદયનમંત્રીએ ચાંગદેવને ઠાઠમાઠથી દીક્ષા અપાવી.

દ્વયાશ્રય

સંસ્કૃત અને પ્રાકૃત ભાષામાં ;
વ્યાકરણ સૂત્રોને સ્પષ્ટ કરી આપે તેવા દૃષ્ટાંતો
અને ચૌલુક્ય વંશના રાજાઓનાં જીવનચરિત્ર
બંને આ મહાકાવ્યમાં હોવાથી તેનું નામ દ્વયાશ્રય છે.
પ્રથમ વીસ સર્ગ સંસ્કૃતમાં જ્યારે આઠ સર્ગ
પ્રાકૃતમાં લખાયેલા છે.

કૃતિઓ

કાવ્યાનુશાસન (અલંકાર શાસ્ત્ર)

પ્રમાણમીમાંસા (ન્યાયશાસ્ત્ર)

સિદ્ધહેમશબ્દાનુશાસન (વ્યાકરણગ્રંથ)

દ્વયાશ્રય

છંદાનુશાસન (છંદશાસ્ત્ર)

અભિધાન ચિંતામણિ (કોશ)

જીવનચરિત્ર

- હેમચંદ્રાચાર્ય જેઓ કલિકાલ સર્વજ્ઞ આચાર્ય હેમચંદ્ર તરીકે ઓળખાય છે તેઓ સોલંકી યુગમાં થઈ ગયેલ જૈન મુનિ, વિદ્વાન, કવિ અને સાહિત્યકાર હતા. તેઓ સિદ્ધરાજ જયસિંહ અને કુમારપાળના સમકાલીન હતા.
- ભારતીય ચિંતન સાહિત્ય અને સાધનાના ક્ષેત્રમાં આચાર્ય હેમચંદ્રનું નામ અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે. તેઓ એક મહાન ગુરુ, સમાજ સુધારક, ધર્માચાર્ય હતા. જેમને સમસ્ત ગુર્જરભૂમિને અહિંસામય બનાવી દીધી હતી. તેમણે સાહિત્ય, દર્શન, યોગ વ્યાકરણ, કાવ્યશાસ્ત્રના દરેક અંગો પર નવા સાહિત્યની રચના કરી હતી. તેઓ સંસ્કૃત અને પ્રાકૃત ભાષા પર સમાન પ્રભુત્વ ધરાવતા હતા.
- ધંધુકામાં વિહારે પધારેલા દેવચંદ્રસૂરિના દર્શને આવેલ પાહિણી સાથે તેનો પાંચ વર્ષનો પુત્ર ચાંગદેવ પણ હતો. મુનિએ માતા પાસેથી પુત્રની માંગણી કરી તેને ખંભાત લઈ ગયા.
- નવ વર્ષની ઉંમરે દેવચંદ્રસૂરિ મુનિની ઈચ્છા મુજબ ખંભાતના સૂબા ઉદયન મંત્રીએ ચાંગદેવને દીક્ષા આપી.
- ત્યારબાદ તેઓ સોમચંદ્ર બન્યાં. સંવત 1166 માં દેવચંદ્રસૂરિએ તેમના અનુગામી તરીકે સોમચંદ્રની પસંદગી કરી પોતાની કંથા ઓઢાડી ત્યારબાદ તેઓ હેમચંદ્રસૂરિ કહેવાયા. માતા પાહિણીએ પુત્ર હેમચંદ્ર પાસે પોતાને સાધ્વીસંઘમાં પ્રદેશ આપવા વિનંતિ કરી ત્યારે પુત્રએ માતાને સાધ્વીપદ આપ્યું હતું.
- દેવચંદ્રસૂરિ અને મંત્રી ઉદયનની પરવાનગી લઈ હેમચંદ્રસૂરિ

- ગુજરાતની રાજધાની પાટણ ખાતે ગયા. ગુર્જરનરેશ સિદ્ધરાજ જયસિંહે હેમચંદ્રાચાર્યને પાટણમાં આવકારતાં કહ્યું 'મુનિવર, ભલું પાટણને શોભાવ્યું દર્શન કરી કૃતાર્થ થયો.
- સિદ્ધરાજે માલવદેશ જીત્યો ત્યારે ત્યાંના પુસ્તક ભંડારને પાટણ લઈ આવ્યા. દેશભરની પાઠશાળાઓમાં ભણાવાતા રાજાભોજના વ્યાકરણને પાટણમાં પણ ભણાવાતું હતું. પરાયું વ્યાકરણ અને પરાયું અલકારશાસ્ત્ર ભણવું પડે છે તે જોઈ સિદ્ધરાજે હેમચંદ્રાચાર્યને એક સર્વાંગસુદર વ્યાકરણ, અલંકારશાસ્ત્ર, છંદશાસ્ત્ર અને શબ્દકોશ તૈયાર કરવા વિનંતી કરી. હેમચંદ્રાચાર્યે અનેક લહિયાઓ સાથે મળી 'સિદ્ધહેમશબ્દાનુશાસન' નામનો વ્યાકરણ ગ્રંથ તૈયાર કર્યો. સિદ્ધરાજે આ સિદ્ધહેમ ગ્રંથને રાજહાથી પર મૂકીને પાટણમાં શોભાયાત્રા કાઢી હતી.
- આચાર્યએ ધાતુપરાયણ, વૈદકનિઘંટુ, કાવ્યાનુશાસન, છંદાનુશાસન જેવા અનેક ગ્રંથોની રચના કરી છે. સાધ્વી માતા પાહિણી સ્વર્ગવાસ પામતાં તેમની યાદમાં હેમચંદ્રાચાર્યે સાડા ત્રણ લાખ નવા શ્લોકોની રચના કરી તેમને ભવ્ય શ્રદ્ધાંજલિ આપી હતી.
- હેમચંદ્રાચાર્યે તેમના જીવનકાળમાં સોમનાથ યાત્રા કરી હતી. કુમારપાળ સિદ્ધરાજના કોપથી ડરતો ડરતો ખંભાતમાં આચાર્ય પાસે આવી પહોંચ્યો. હેમચંદ્રાચાર્યે અગમવાણી ઉચ્ચારી કુમારપાળને સાત વર્ષે ગુજરાતનો રાજા થઈશ એમ કહ્યું. સિદ્ધરાજનું અવસાન થતાં કુમારપાળે પાટણની ગાદી સંભાળી અને તેમની રાજ્યસભામાં હેમચંદ્રાચાર્યને સન્માનપૂર્વક રાખ્યા.

આચાર્યભગવત્-કલિકાલસર્વજ્ઞ-શ્રીહેમચંદ્રસૂરિપ્રણીત

શ્રીસિદ્ધહેમચંદ્રશબ્દાનુશાસનમ્

(અકારાવનુક્રમસહિતઃ સત્પાઠ્યાવાત્મકઃ સૂત્રપાઠઃ)

ભારતીય બંધારણ : એક નજર

મહત્વના અનુચ્છેદ : ભાગ - 1 : સંઘ અને તેનું રાજ્ય ક્ષેત્ર

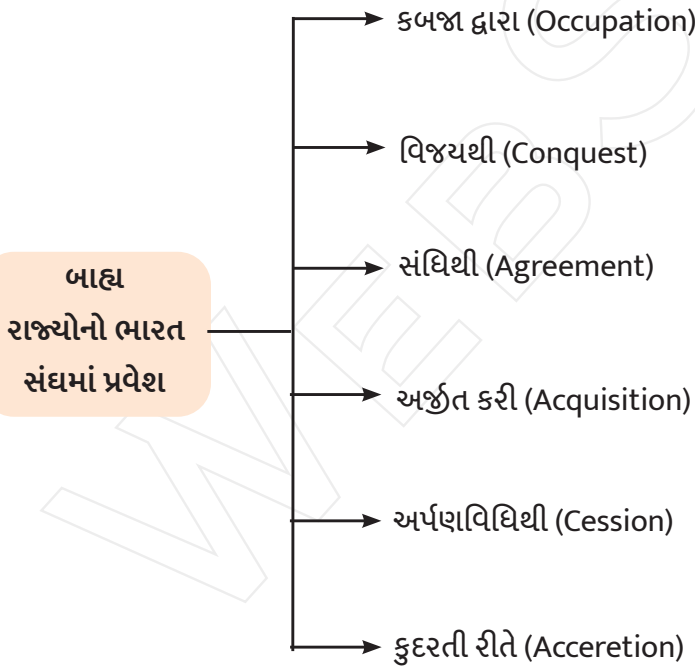
અનુચ્છેદ 1 : સંઘનું નામ અને તેનું રાજ્યક્ષેત્ર

- ઈન્ડિયા અર્થાત્ ભારત રાજ્યોનો બનેલો સંઘ હશે.
- પહેલી અનુસૂચિમાં 28 રાજ્યો અને 8 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનો સમાવેશ થાય છે.
- ભારતીય સંઘ (Union of state) માં રાજ્યોનો સમાવેશ થાય છે જ્યારે ભારતના ક્ષેત્રમાં રાજ્યોનો વિસ્તાર તે ઉપરાંત કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનો વિસ્તાર અને અર્જીત કરેલા ક્ષેત્રોનો સમાવેશ થાય છે.
- ભારતીય સંઘએ વિનાશી રાજ્યોનો અવિનાશી સંઘ (રાજ્ય સંઘથી અલગ ના થઈ શકે) છે.
- અમેરિકા સંઘએ અવિનાશી રાજ્યોનો અવિનાશી સંઘ (રાજ્યોનો સંઘથી અલગ થઈ શકે) છે.

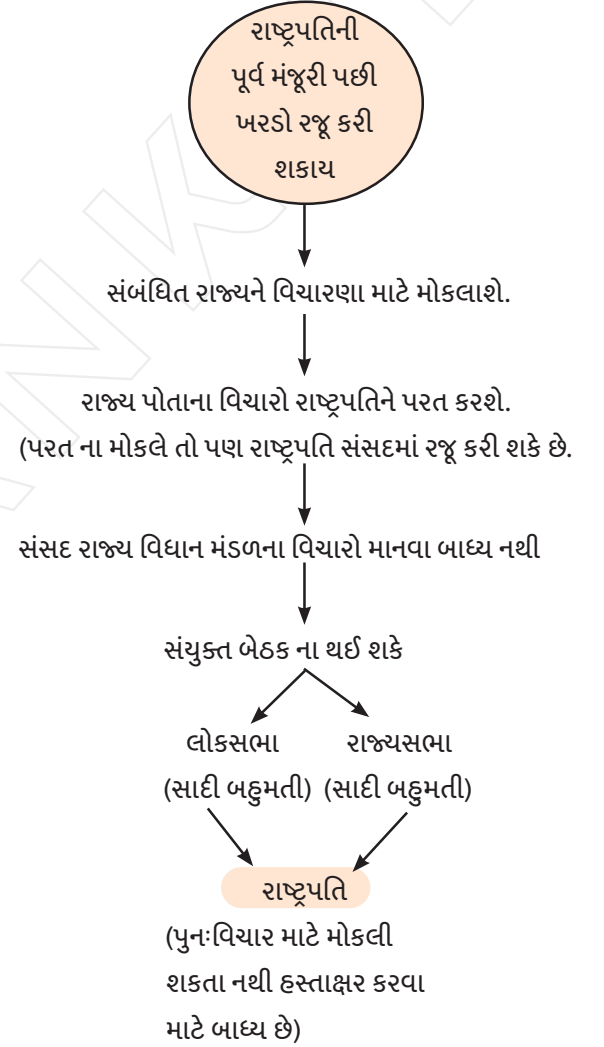
અનુચ્છેદ 2 : નવા રાજ્યોને દાખલ કરવા અને તેમની

સ્થાપના કરવા બાબત

- ભારતીય સંસદ કાયદા દ્વારા યોગ્ય લાગે તેવી શરતો મુજબ ભારત સંઘમાં નવા રાજ્યોનો પ્રવેશ અને તેમની સ્થાપના કરી શકે છે.

અનુચ્છેદ 3 : નવા રાજ્યોની રચના અને વિધમાન રાજ્યોના વિસ્તારો, સીમાઓ અથવા નામોમાં ફેરફાર માટેના ખરડાને રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી બાદ સંસદમાં રજૂ કરી શકાય છે.

અનુચ્છેદ 4 : અનુચ્છેદ 2 અને 3 હેઠળ કરેલા કાયદામાં પહેલી અને ચોથી અનુસૂચિઓમાં સુધારો કરવા બાબતની જોગવાઈઓ.

- અનુચ્છેદ 2 અને 3 અંતર્ગત થતાં ફેરફારો બંધારણીય સુધારા ગણાશે નહીં.

ભાગ : 2 નાગરિકતા

અનુચ્છેદ 5 : આ સંવિધાનના આરંભે નાગરિકતા

ભારતીય મૂળ નિવાસી (3 માંથી એક પણ શરત પૂર્ણ કરે તો ભારતીય નાગરિક)	→	1) જન્મ ભારતીય પ્રદેશમાં 2) માતા અથવા પિતાનો જન્મ ભારતમાં થયેલો હોય 3) બંધારણ અમલમાં આવતા પૂર્વે 5 વર્ષથી ભારતમાં વસવાટ કરતો હોય.
--	---	--

અનુચ્છેદ 6 : પાકિસ્તાનમાંથી ભારતમાં સ્થળાંતર કરી આવેલી કેટલીક વ્યક્તિઓના નાગરિકતા હક

પાકિસ્તાનથી ભારત આવેલ વ્યક્તિ	→	માતા/પિતા દાદા/દાદી કોઈ એક નો જન્મ ભારતમાં થયો હોય (કોઈપણ એક શરત પૂર્ણ કરે)	→	1) 19/07/1948 પહેલા સ્થળાંતર કરેલ હોય ભારતીય પ્રદેશમાં નિવાસ કરતાં હોય 2) 19/07/1948 પછી સ્થળાંતર કરેલ હોય તો યોગ્ય અધિકારી જોડે નોંધણી આવશ્યક છે
-------------------------------------	---	--	---	--

અનુચ્છેદ 7 : ભારતમાંથી પાકિસ્તાન સ્થળાંતર કરી ગયેલી અમુક વ્યક્તિઓના નાગરિક હક

- 1/03/1947 પછી ભારતમાંથી પાકિસ્તાન સ્થળાંતરિત થયેલ વ્યક્તિ ફરીથી ભારતમાં આવી ભારતીય નાગરિક બની શકે છે. વ્યક્તિએ નોંધણીની અરજીથી 6 મહિના સુધી ભારતમાં રહેવું પડશે.

અનુચ્છેદ 8 : ભારતની બહાર વસતી અમુક ભારતીય મૂળની વ્યક્તિઓના નાગરિકતા હક

- ભારતીય મૂળ વ્યક્તિ કે જેઓ વિદેશમાં વસવાટ કરે છે તે વ્યક્તિના માતા/પિતા, દાદા/દાદીનો જન્મ અવિભાજિત ભારતમાં થયો હોય તો કેટલીક શરતો આધારિત તે ભારતીય નાગરિક બની શકે છે.
- તેમની ભારતના નાગરિક તરીકે નોંધણી થઈ હોય અથવા તેઓ જે દેશમાં હોય ત્યાં ભારતીય પ્રતિનિધિ(રાજદૂત) દ્વારા નોંધણી કરાઈ હોય.

અનુચ્છેદ 9 : પોતાની રાજ્યપુશીથી વિદેશી રાજ્યની નાગરિકતા પ્રાપ્ત કરનાર વ્યક્તિઓને ભારતીય નાગરિક ગણવામાં આવશે નહીં.

અનુચ્છેદ 10 : સંસદે કાયદા હેઠળ કરેલી જોગવાઈઓથી કોઈ વ્યક્તિ ભારતીય નાગરિક તરીકે યથાવત રહેશે.

અનુચ્છેદ 11 : સંસદ કાયદાથી નાગરિકતા પ્રાપ્તિ, સમાપ્તિ અને નાગરિકતા સંબંધિત અન્ય જોગવાઈઓ કરી શકશે.

નાગરિકતા અધિનિયમ, 1955 મુજબ

ભારતીય નાગરિકતા પ્રાપ્ત કરવાની 5 પદ્ધતિઓ છે :

1. જન્મ દ્વારા(By Birth)
2. વંશ આધારે(Descent)
3. નોંધણી દ્વારા(Registration)
4. પ્રાકૃતિક રીતે(Naturalisation)
5. નવા પ્રદેશોના જોડાણ દ્વારા(Incorporation)

ભાગ : 3 મૂળભૂત અધિકારો

અનુચ્છેદ 12 : રાજ્યની વ્યાખ્યા

- મૂળભૂત હકો સંબંધિત વિવિધ જોગવાઈઓમાં 'રાજ્ય' શબ્દનો ઉલ્લેખ થશે જેમાં નીચેની બાબતોનો સમાવેશ થશે :
 - A) કેન્દ્ર સરકારનું કારોબારી અંગ (ભારત સરકાર) અને ધારાકીય અંગ(સંસદ)
 - B) રાજ્ય સરકારનું કારોબારી અંગ (રાજ્ય સરકાર) અને ધારાકીય અંગ(રાજ્ય વિધાનસભા)
 - C) બધી જ સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓ પંચાયતો, નગરપાલિકાઓ, મ્યુનિસિપાલિટી વગેરે
 - D) બંધારણીય/બિનબંધારણીય સંસ્થાઓ UPSC, GPSC, LIC, ONGC વગેરે...
- સુપ્રીમ કોર્ટ અનુસાર કોઈપણ ખાનગી સંસ્થા જે સરકાર હેઠળ કાર્ય કરતી હોય તેનો રાજ્યની વ્યાખ્યામાં સમાવેશ થશે.

અનુચ્છેદ 13 : મૂળભૂત હકો સાથે અસંગત હોય તેવા અથવા તેમાં ઘટાડો કરતાં કાયદાઓ.

- અનુચ્છેદ 13 હેઠળ કાયદાની વ્યાખ્યા અપાઈ છે જેમાં કાયદો એટલે.
 - 1) સંસદ - રાજ્ય વિધાન મંડળ દ્વારા ઘડેલા કાયદા,
 - 2) રાષ્ટ્રપતિ - રાજ્યપાલ દ્વારા જાહેર થયેલા વટહુકમો,
 - 3) આદેશો, નિયમો, અધિસૂચના, નિયમનો, રૂઢિ - પ્રણાલિઓ વગેરેનો ઉલ્લેખ થશે.
- ઉપરોક્ત કોઈપણ કાયદા હેઠળ મૂળભૂત હકોનું ઉલ્લંઘન થતું હશે તો તેનું ન્યાયિક પુનરાવલોકન(Judicial Review) થશે.

ભાગ ૩ : મૂળભૂત અધિકારો

(A) સમાનતાનો અધિકાર (અનુચ્છેદ 14 થી 18)

અનુચ્છેદ 14 : કાયદા સમક્ષ સમાનતા અને કાયદાનું સમાન રક્ષણ

- આ અનુચ્છેદ મુજબ ભારતના રાજ્યક્ષેત્રની અંદર કોઈ પણ વ્યક્તિને રાજ્યથી કાયદા સમક્ષ સમાનતાની અને કાયદાનું સમાન રક્ષણની ના પાડી શકાશે નહીં.
- કાયદા સમક્ષ સમાનતાની સંકલ્પના બ્રિટનના બંધારણની કાયદાનું શાસન(Rule of Law) સિદ્ધાંતમાંથી લેવાયેલ છે જે મુજબ એકસરખો ગુનો કરતી વ્યક્તિને એક સરખી જ સજા મળશે રાજ્ય તેમાં નાગરિકો વચ્ચે ભેદભાવ કરી શકશે નહીં.
- કાયદાનું સમાન રક્ષણની સંકલ્પના અમેરિકાના બંધારણમાંથી લેવાયેલ છે જે મુજબ રાજ્ય અસમાન પરિસ્થિતિ ધરાવતા લોકો માટે વિશેષ જોગવાઈ કરી શકશે. ઉદા. અનામત

અનુચ્છેદ 15 : ધર્મ, જાતિ, વંશ, લિંગ અથવા જન્મસ્થાનના આધારે ભેદભાવ પર પ્રતિબંધ

- આ અનુચ્છેદ મુજબ રાજ્ય ફક્ત ધર્મ, જાતિ, વંશ, લિંગ અથવા જન્મસ્થાનના આધારે કોઈપણ નાગરિક સાથે ભેદભાવ કરી શકશે નહીં. (રાજ્ય ઉપરોક્ત ફક્ત શબ્દ સિવાયના કારણોમાં ભેદભાવ કરી શકશે.)

કેટલાક હકારાત્મક ભેદભાવ

- રાજ્ય બાળકો અને સ્ત્રીઓ માટે વિશેષ જોગવાઈઓ કરી શકશે.
- રાજ્ય સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગો, અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિના નાગરિકોના ઉત્કર્ષ માટે વિશેષ જોગવાઈઓ કરી શકશે.
- રાજ્ય દ્વારા ઉપરોક્ત વર્ગો માટે રાજ્ય દ્વારા સહાયિત (ગ્રાન્ટ્સ), બિનસહાયિત (નોન ગ્રાન્ટ્સ) શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં (લઘુમતી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ સિવાયની) પ્રવેશ સંબંધિત વિશેષ જોગવાઈઓ કરી શકાશે (ઉદા. 93માં બંધારણીય સુધારા 2006 બાદ કેન્દ્રિય શૈક્ષણિક સંસ્થાન અધિનિયમ 2006 મુજબ કેન્દ્રિય સંસ્થાઓમાં સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગ (SEBC)ના લોકોને ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે પ્રવેશની જગ્યાઓમાં 27% અનામતની જોગવાઈ કરવામાં આવી).

અનુચ્છેદ 16 : જાહેર નોકરીની બાબતમાં તકની સમાનતા

- અનુચ્છેદ 16(1) હેઠળ રાજ્ય ભારતના દરેક નાગરિકને રાજ્ય હેઠળની નોકરી/હોદ્દા માટે સમાન તક પૂરી પાડશે.
- અનુચ્છેદ 16(2) હેઠળ રાજ્ય ભારતના દરેક નાગરિકને ધર્મ, જાતિ, વંશ, લિંગ, જન્મસ્થાન અથવા નિવાસના આધાર પર રાજ્ય હેઠળની કોઈ પણ નોકરી / હોદ્દા માટે અપાત્ર ગણી શકશે નહીં.
- અનુચ્છેદ 16(3) હેઠળ રાજ્ય હેઠળની કોઈ પણ નોકરી / હોદ્દા માટે રાજ્ય કે સંઘ પ્રદેશમાં નિવાસસ્થાનની જરૂરિયાત નક્કી કરતો કાયદો સંસદ બનાવી શકશે.
- અનુચ્છેદ 16(4)એ સમાનતાના અધિકારનો મહત્વપૂર્ણ અપવાદ છે જે અંતર્ગત રાજ્ય હેઠળની કોઈ પણ નોકરી / હોદ્દા માટે અન્ય પછાત વર્ગ (OBC)ના લોકોને કુલ જગ્યાઓના 27% અનામત આપવામાં આવી છે.
- આ અનામતનો લાભ પછાત વર્ગમાં આવેલા સામાજિક અને આર્થિક રૂપથી ઉન્નત લોકોને ના મળે તે હેતુથી ક્રિમિલેયરની સંકલ્પના લાવવામાં આવી છે. વર્તમાનમાં 8 લાખ રૂપિયાથી ઉપરની વાર્ષિક આવક ધરાવતા લોકોનો ક્રિમિલેયરમાં સમાવેશ કરવામાં આવે છે જેમને આ અનામતનો લાભ મળશે નહીં.
- ઈ.સ. 1993માં ક્રિમિલેયરની ઓળખ માટે સરકારે રામનંદન સમિતિની નિમણૂક કરી હતી.
- અનુચ્છેદ 16(5) હેઠળ રાજ્ય કાયદા દ્વારા કોઈ ધાર્મિક / સાંપ્રદાયિક સંસ્થાના હોદ્દા પર નિમણૂક માટેની વ્યક્તિ તે જ ધર્મની હોય તેવી જોગવાઈ કરી શકે છે.
- અનુચ્છેદ 16(6) હેઠળ (103મો બંધારણીય સુધારો) રાજ્ય OBC સિવાયના અન્ય આર્થિક રીતે નબળા વર્ગો (EWS)ને રાજ્ય હેઠળની કોઈ પણ નોકરી / હોદ્દા માટે 10% અનામત આપવામાં આવી છે.

અનુચ્છેદ 18 : ઈલ્ડાબો / ખિતાબોની નાબૂદી

- રાજ્ય સૈન્ય કે શિક્ષણ સિવાયના અન્ય કોઈ પણ ક્ષેત્રમાં ઈલ્ડાબો કે ખિતાબો આપી શકશે નહીં.
- ભારતનો કોઈ નાગરિક વિદેશમાંથી કોઈ ખિતાબો સ્વીકાર કરશે નહીં.
- કોઈપણ ભારતીય કે વિદેશી નાગરિક રાજ્યના લાભના હોદ્દા પર કાર્યરત હોય ત્યારે રાષ્ટ્રપતિની સહમતી વગર અન્ય દેશોના દ્વારા આપવામાં આવતી ભેટ, ઈલ્ડાબ કે ખિતાબો સ્વીકારી શકશે નહીં.

(B) સ્વતંત્રતાનો અધિકાર (અનુચ્છેદ 19 થી 22)**અનુચ્છેદ 19 : વાણીસ્વાતંત્ર વગેરે સંબંધિત અમુક હકોનું રક્ષણ****1) અનુચ્છેદ 19 (1) (a) : વાણી અને અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતા**

- ભારતીય નાગરિકને પોતાનો મત, વિચાર, દ્રષ્ટિકોણ બોલીને, લખીને, છાપીને વ્યક્ત કરવાનો અધિકાર છે.
- જેમાં વાણિજ્યિક જાહેરાતોના પ્રચારનો અધિકાર, ટેલિફોનની વાતચીત રેકોર્ડ કરવા (ફોન ટેપિંગ) વિરુદ્ધનો અધિકાર, માહિતી મેળવવાનો અધિકાર (RTI), વિરોધ પ્રદર્શનનો અધિકાર (હડતાળ સિવાય), પ્રેસની સ્વતંત્રતાનો અધિકાર વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

2) અનુચ્છેદ 19 (1) (b) : શાંતિપૂર્વક અને હથિયાર વગર એકઠા થવાનો અધિકાર

- આ અનુચ્છેદ હેઠળ ભારતીય નાગરિકને કાયદો અને વ્યવસ્થાનો ભંગ કર્યા વગર શાંતિપૂર્ણ રીતે જાહેરમાં ચર્ચા, સભાઓ યોજવા, દેખાવો કરવા, સરઘસમાં ભાગ લેવાનો અધિકાર આપે છે.

3) અનુચ્છેદ 19 (1) (c) : સંઘ, સંગઠનો, સહકારી મંડળીઓ રચવાની સ્વતંત્રતા

- રાજકીય પક્ષો લોકશાહી માટે આવશ્યક છે. આ અનુચ્છેદ હેઠળ રાજકીય પક્ષો, વ્યાપારી મંડળો, સહકારી મંડળીઓ (97મો બંધારણીય સુધારો, 2011 હેઠળ), સંઘ, ભાગીદાર સંસ્થાઓ રચવાનો અધિકાર અપાયો છે.

4) અનુચ્છેદ 19 (1) (d) : ભારતના રાજ્યક્ષેત્રમાં સર્વત્ર મુક્તપણે ફરવાની સ્વતંત્રતા

- ભારતીય નાગરિક જે-તે પ્રદેશના સામાન્ય નાગરિક અને અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાયનું હિત જળવાઈ રહે તે રીતે સમગ્ર ભારતીય પ્રદેશમાં મુક્તપણે હરી ફરી શકે છે.

5) અનુચ્છેદ 19 (1) (e) : ભારતના કોઈ પણ પ્રદેશમાં વસવાટ કરવાનો અથવા સ્થાયી થવાનો અધિકાર

- આ અનુચ્છેદ કોઈપણ ભારતીય નાગરિકને ભારતના કોઈ પણ ભાગમાં નિવાસ કરવાનો અને સ્થાયી થવાનો મૂળભૂત અધિકાર આપે છે. (સામાન્ય પ્રજાનું અને અનુસુચિત જનજાતિ સમુદાયનું હિત જળવાઈ રહે તે માટે સરકાર કેટલાક નિયંત્રણો મૂકી શકે છે.)

6) અનુચ્છેદ 19 (1) (f) : મિલકતનો અધિકાર

- અનુચ્છેદ 19 (1) (f) મિલકતના અધિકારને 44માં બંધારણીય સુધારા, 1978 દ્વારા મૂળભૂત અધિકારમાંથી દૂર કરી કાનૂની અધિકાર તરીકે ભાગ 12ના અનુચ્છેદ 300(A) તરીકે સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.

7) અનુચ્છેદ 19(1) (g) : કોઈપણ ધંધો, રોજગાર, વેપાર - વ્યવસાય કરવાની સ્વતંત્રતા

- ભારતના દરેક નાગરિકને કોઈપણ વેપાર, ધંધો-વ્યવસાય શરૂ અથવા બંધ કરવા, છોડવાની સ્વતંત્રતા આપે છે.

અનુચ્છેદ 20 : ગુનાઓ માટે દોષિત ઠરાવવા અંગે રક્ષણ

- આ અનુચ્છેદ કોઈપણ દોષિત વ્યક્તિ (ભારતીય નાગરિક કે વિદેશી વ્યક્તિ), કંપની, પરિષદને તેના વિરુદ્ધ વધારાના દંડથી રક્ષણ પૂરું પાડી દોષમુક્ત સાબિત થવા માટેનો અધિકાર આપે છે જેમાં,

1) પૂર્વવર્તી ફોજદારી કાયદા સામે રક્ષણ :

- કોઈ ગુનો થયેલ હોય તો કાયદામાં તેની જોગવાઈ પ્રમાણે સજા થશે. જો જે-તે ગુના માટે કાયદામાં ઉલ્લેખ કરેલો નહીં હોય તો પાછળથી કાયદામાં આ ગુના માટે ઉમેરાયેલી / વધારાયેલી સજા તેને લાગુ થશે નહીં. આ જોગવાઈ માત્ર ફોજદારી કાયદાઓને માટે છે, દીવાની કાયદાઓમાં આ જોગવાઈ લાગુ પડતી નથી.

- Retrospective Effect (R.E.) ફોજદારી કાયદાઓને લાગુ પડતી નથી પણ દીવાની કાયદાઓને લાગુ પડે છે. R.E. એટલે જે તે સમયે ગુના માટે સજાની જોગવાઈ હોય પણ પાછળથી કોઈ સજા -દંડની જોગવાઈ કરવામાં આવે તો આગળના કરેલા ગુના માટે આ જોગવાઈ લાગુ પડશે.

2) બેવડી સજા સામે રક્ષણ :

- કોઈ પણ વ્યક્તિને એક જ ગુના માટે એક થી વધુ વખત સજા કરી શકે નહીં.

3) ગુનાની ફરજિયાત સ્વકબુલાત અને સજા સામે રક્ષણ :

- કોઈ ગુનાનો આરોપ મુકાયેલો હોય એવી કોઈ વ્યક્તિને પોતાની વિરુદ્ધ સાક્ષી બનવાની ફરજ પાડી શકશે નહીં.

અનુચ્છેદ 21 : જીવન અને શરીર સ્વાતંત્ર્યનું રક્ષણ

- કાયદા દ્વારા સ્થાપિત કાર્યવાહી વિના કોઈ વ્યક્તિની પ્રાણ અને દૈનિક સ્વતંત્રતા છીનવી શકાશે નહીં.
- અર્થાત્, આ અનુચ્છેદ દરેક વ્યક્તિને જીવન જીવવાનો અધિકાર આપે છે.
- આ અધિકાર ભારતીય નાગરિક અને અન્ય તમામ ભારતમાં વસતા લોકોને ઉપલબ્ધ છે.

અનુચ્છેદ 21 (A) : શિક્ષણનો હક

- અનુચ્છેદ 21(A) : 6 થી 14 વર્ષના બાળકોને મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણ આપવામાં આવશે.
- આ જોગવાઈને અનુલક્ષીને સંસદે RTE અધિનિયમ-2009 પસાર કર્યો જે 1 April, 2010 થી સમગ્ર ભારતમાં અમલી છે.
- ગુજરાતમાં આ કાયદો 2012 થી અમલમાં આવ્યો.
- આ કાનૂન મુજબ સરકારી તેમજ ખાનગી શાળાઓમાં 25% બેઠકો આરક્ષિત રાખવામાં આવશે આ બેઠકો પર નિ:શુલ્ક પ્રવેશ આપવામાં આવશે.

અનુચ્છેદ 22 : અમુક સંજોગોમાં ધરપકડ અને અટકાયત સામે રક્ષણ

- અનુચ્છેદ (22)(1) : કોઈ વ્યક્તિને પોતાની ધરપકડના કારણો જાણવાનો તેમજ પોતાની ઈચ્છા મુજબના વકીલ સાથે પરામર્શ કરવાનો અધિકાર રહેશે.
- અનુચ્છેદ (22)(2) : ધરપકડ કર્યાના 24 કલાકની અંદર કોઈ વ્યક્તિને નજીકના ન્યાયાલય સમક્ષ હાજર કરવી જરૂરી છે.
- અનુચ્છેદ (22)(4) : ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને 3 મહિના વધુ અટકાવી શકાય નહીં. પરંતુ જો H.C.ના ન્યાયાધીશોથી બનેલી સલાહકાર સમિતિ એવો અહેવાલ આપે કે, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિની અટકાયત માટે પૂરતા કારણો છે, તો 3 મહિનાથી પણ વધુ અટકાવી શકાય છે.
- અનુચ્છેદ (22)(5) : ધરપકડનું કારણ જણાવવામાં આવશે.
- અનુચ્છેદ (22) (6) : ધરપકડનું કારણ સાર્વજનિક હિતની વિરુદ્ધમાં હોય તો કારણ જણાવવું જરૂરી નથી.
- અનુચ્છેદ (22) (7) : સંસદ એવો કોઈ નિવારક ધરપકડ કાયદો બનાવી શકે છે કે જેના અંતર્ગત કોઈ વ્યક્તિને 3 મહિનાથી વધુ સમય માટે અટકાયતમાં રાખી શકાય.

(C) શોષણ વિરુદ્ધનો અધિકાર (અનુચ્છેદ 23 અને 24)**અનુચ્છેદ 23 : મનુષ્યવેપાર અને બળજબરીથી કરાવાતી મજૂરી પર પ્રતિબંધ**

- ભારતમાં કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા મનુષ્યનો વ્યાપાર તેમજ બળજબરી પૂર્વકની મજૂરી (Forced Labours) પ્રતિબંધિત છે.
- આ અનુચ્છેદ અંતર્ગત વેઠપ્રથા પણ સમાવિષ્ટ છે. (વેઠપ્રથા અર્થાત્ કામના બદલામાં ન્યૂનતમ વેતન)
- અનુચ્છેદ (23)(2) :- રાજ્ય જાહેર હેતુ માટે ફરજિયાત સેવાની જોગવાઈ કરી શકે છે, પરંતુ આ બાબતમાં ધર્મ, મૂળવંશ, જાતિ કે વર્ગના આધારે કોઈ ભેદભાવ કરાશે નહીં.

અનુચ્છેદ 24 : કારખાના વગેરેમાં બાળકોને નોકરી રાખવાનો પ્રતિબંધ

- 14 વર્ષથી નીચેની ઉંમરના બાળકોને તેમના સ્વાસ્થ્ય માટે જોખમકારક કામ પર રાખી શકાશે નહીં.
- આ અનુચ્છેદ માટે સમય-સમય પર સંસદે કાયદાઓ બનાવ્યા છે, તેમજ S.C. એ પણ આ સંદર્ભે દિશા-નિર્દેશો આપ્યા છે.

(D) ધાર્મિક સ્વતંત્રતાનો અધિકાર (અનુચ્છેદ 25 થી 28)**અનુચ્છેદ 25 : અંત:કરણનું અને મુક્ત રીતે ધર્મની માન્યતા, પાલન અને પ્રચારનું સ્વાતંત્ર્ય**

- આ અનુચ્છેદ મુજબ ભારતમાં દરેક વ્યક્તિને કોઈપણ ધર્મનો અંગીકાર કરવાની, આચરણ કરવાની તેમજ ધર્મનો પ્રચાર-પ્રસાર કરવાની સ્વતંત્રતા છે.
- આ અનુચ્છેદ શીખોને “કિરપાણ” ધારણ કરવાનો અધિકાર આપે છે.
- આ અનુચ્છેદે હિન્દુ શબ્દના અંતર્ગત બૌદ્ધ, જૈન અને શીખને અલ્પસંખ્ય ધર્મ ગણ્યા છે.

અનુચ્છેદ 26 : ધાર્મિક બાબતોનો વહીવટ કરવાનું સ્વાતંત્ર્ય

- દરેક ધર્મને પોતાના ધાર્મિક કાર્યો સંબંધિત આયોજન અને વ્યવસ્થા કરવાનો અધિકાર રહેશે.
- પોતાના ધર્મના પ્રચાર-પ્રસાર માટે ધાર્મિક સંસ્થાઓની સ્થાપના કરી શકે છે.
- આ અનુચ્છેદ ધાર્મિક સંસ્થાઓને અને ધર્મને વિશિષ્ટ સામૂહિક અધિકારો આપે છે, જ્યારે અનુચ્છેદ 25 વ્યક્તિગત ધાર્મિક અધિકારો આપે છે.
- કોઈ ધર્મ, અન્ય ધર્મ વિશે નકારાત્મક કે અપમાનજનક વાતોનો પ્રચાર – પ્રસાર કરી શકે નહીં.

અનુચ્છેદ 27 : કોઈ ખાસ ધર્મની અભિવૃદ્ધિ માટે ભરવાના કર અંગે સ્વતંત્રતા

- સરકાર કોઈ એવો કર લગાવી શકશે નહીં કે જે કોઈ વિશિષ્ટ ધર્મ અથવા ધાર્મિક કાર્ય માટે લગાવવામાં આવ્યો.
- તદ્દુપરાંત અન્ય હેતુથી એકત્રિત કરાયેલા કરનો પણ ધાર્મિક હેતુથી ઉપયોગ કરી શકાશે નહીં.
- આ બાબત ભારત એક ધર્મનિરપેક્ષ દેશ છે એવું સૂચવે છે.
- પરંતુ યાત્રીઓને વિશિષ્ટ સુવિધા પૂરી પાડવાના હેતુથી ફી અથવા જકાત વસૂલી શકાય છે.

અનુચ્છેદ 28 : અમુક શિક્ષણ સંસ્થાઓમાં ધાર્મિક શિક્ષણ અથવા ધાર્મિક ઉપાસનામાં હાજરી અંગે સ્વતંત્રતા

- સાર્વજનિક શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં કોઈ ધાર્મિક શિક્ષણ આપી શકાશે નહીં.
- કોઈ શિક્ષણ સંસ્થામાં આયોજિત ધાર્મિક પ્રવૃત્તિમાં સ્વૈચ્છાએ ભાગ લઈ શકાય છે.

(E) સાંસ્કૃતિક અને શૈક્ષણિક અધિકાર (અનુચ્છેદ 29 અને 30)

અનુચ્છેદ 29 : લઘુમતીઓના હિતોનું રક્ષણ

- ભારતના કોઈ પણ ભાગમાં રહેતા નાગરીકોને પોતાની વિશિષ્ટ ભાષા, બોલી, લિપિ તેમજ સંસ્કૃતિને સંરક્ષિત રાખવાનો અધિકાર છે.
- તદ્દુપરાંત કોઈપણ વ્યક્તિને સાર્વજનિક સ્થાનો કે સંસ્થાઓમાં પ્રવેશવા પર ધર્મ, જાતિ કે ભાષાના આધાર પર રોકી શકાશે નહીં.

અનુચ્છેદ 30 : શિક્ષણ સંસ્થાઓ સ્થાપવાનો અને તેનું વહીવટ કરવાનો લઘુમતીઓનો હક

- ધર્મ તેમજ ભાષાના આધારે અલ્પસંખ્યક સમુદાયો પોતાની ઈચ્છા મુજબની શિક્ષણ સંસ્થાઓની સ્થાપના કરી શકે છે તેમજ તેમનો વહીવટ પણ કરી શકે છે.
- આર્થિક સહાયની બાબતમાં સરકાર અલ્પસંખ્યકો દ્વારા સ્થાપિત શિક્ષણ – સંસ્થા સાથે ભેદભાવ કરશે નહીં.
- ગુજરાત સરકાર દ્વારા ગુજરાતમાં જુન, 2018 થી “યદુદીઓને” અલ્પસંખ્યકનો દરજ્જો અપાયો છે.

(F) બંધારણીય ઈલાજોનો અધિકાર (અનુચ્છેદ 32)

અનુચ્છેદ 32 : આ લાગથી અપાયેલા હકોનું અમલ કરાવવા માટેના ઉપાયો

- મૂળભૂત અધિકારોના ઉલ્લંઘન બદલ આ અનુચ્છેદ મુજબ S.C.માં અરજી કરી શકાય છે. આ માટે S.C. રીટ જાહેર કરી શકે છે.
- ડૉ. બી.આર.આંબેડકરે બંધારણીય ઈલાજોના અધિકાર ને બંધારણનું હૃદય અને આત્મા કહ્યું છે.

અનુચ્છેદ 33 : આ લાગથી અપાયેલા હકો સશસ્ત્ર દળો વગેરેને લાગુ પડતા હોય ત્યાં તે હકોમાં સુધારા વધારા કરવાની સંસદની સત્તા

- આ અનુચ્છેદ મુજબ સંસદ સશસ્ત્ર દળો, પોલીસ દળો, ગુપ્તચર સંસ્થાઓ તથા અન્ય મહત્વપૂર્ણ સંસ્થાના અધિકારીઓ માટે કાયદો બનાવીને તેમના અમુક મૂ. અધિકારો પર પ્રતિબંધો મૂકી શકે છે.

કેન્દ્ર પુરસ્કૃત ‘પ્રધાનમંત્રી કુસુમ યોજના’

શરૂઆત : 2019

હેતુ : સોલાર પંપસેટ સ્થાપવા માટેનું આયોજન

- સોલાર મોડ્યુલ, કંટ્રોલર, AC/DC પંપ, કૃષિ ક્ષેત્રે સૌર ઉર્જાથી ચાલતા સિંચાઈ પંપ દરેક વીજવિતરણ કંપનીમાં વિવિધ સ્થળે લગાડવા.
- પ્રધાનમંત્રી કુસુમ યોજના હેઠળ ભારત સરકાર 30% કેન્દ્રીય નાણાકીય સહાય પૂરી પાડે છે.
- રાજ્ય સરકાર 45% સબસિડી આપે છે.
- નિયમો મુજબ ખેડૂતોએ ફુલ પંપ કિંમતના માત્ર 25% જ ચૂકવવા પડે છે.
- આ પંપ માટે ખેડૂતોને 5 વર્ષના વાર્ષિક જાળવણી કરાર અને કુદરતી આફતો, ચોરી સામે વીમા કવચ સાથે ખેડૂતોને વધારાના ખર્ચે સ્થાપિત કરવામાં આવે છે.
- આ સોલાર પંપ પર્યાવરણને અનુકૂળ છે, ઉપરાંત ખેતીના ખર્ચ પણ ઘટાડશે. કારણકે વીજળી અને ડીઝલ પર કોઈ ખર્ચ થશે નહીં.

જાણવા જેવું

ભાગ 4 : રાજ્યનીતિના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો, Directive Principles of State Policy (DPSP)

અનુચ્છેદ 36 : વ્યાખ્યા

- આ અનુચ્છેદમાં રાજ્યની વ્યાખ્યા આપવામાં આવી છે, જે મૂળભૂત અધિકારના અનુચ્છેદ 12 મુજબની છે.

અનુચ્છેદ 37 : આ ભાગમાં સમાવિષ્ટ સિદ્ધાંતો લાગુ પાડવા બાબત

- ભાગ-4 માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનો કોઈ પણ ન્યાયાલય મારફતે અમલ કરાવી શકાશે નહીં. આ સિદ્ધાંતો દેશના શાસનમાં મૂળભૂત હોવાથી રાજ્ય કાયદો ઘડતી વખતે આ સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં લેશે.

અનુચ્છેદ 38 : લોકકલ્યાણની વૃદ્ધિ માટે રાજ્યએ સર્જવાની સામાજિક વ્યવસ્થા

- રાજ્યએ લોકકલ્યાણને ઉત્તેજન આપવા રાષ્ટ્રજીવનની તમામ સંસ્થાઓમાં સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય ન્યાય ઉપલબ્ધ થઈ શકે તેવી શક્ય હોય તેટલી અસરકારક સામાજિક વ્યવસ્થા સર્જવા તથા તેનું સંરક્ષણ કરવા પ્રયત્નશીલ રહેવું જોઈએ.
- રાજ્ય લોકોની વચ્ચે રહેલ આવકની અસમાનતાને દૂર કરવાનો પ્રયત્ન કરશે તથા દરજજા, સુવિધાઓ અને તકોની અસમાનતા દૂર કરવાનો પ્રયાસ કરશે.

અનુચ્છેદ 39 : રાજ્યએ અનુસરવાના નીતિના અમુક સિદ્ધાંતો

- રાજ્ય વિશેષ કરીને એવી બાબત અનુસરશે કે જેથી નીચેની બાબતો સિદ્ધ થાય.
 - પુરૂષ અને સ્ત્રી નાગરિકોને આજીવિકાનું પૂરતું સાધન મેળવવાનો સમાન હક રહેશે.
 - લોકહિત માટે સમાજનાં ભૌતિક સંસાધનોનું સમાન વિતરણ કરવામાં આવે.
 - અર્થતંત્રનું સંચાલન સંપત્તિ અને ઉત્પાદનના સાધનો લોકહિતને નુકસાન ન કરે તેવી રીતે થવું જોઈએ.
 - પુરૂષો અને સ્ત્રીઓ બંનેને સરખા કામ માટે સરખો પગાર મળશે.
 - પુરૂષો અને સ્ત્રી કામદારોના આરોગ્ય અને શક્તિનો તથા બાળકોની કુમળી વયનો તેમની આર્થિક જરૂરિયાત માટે દુરુપયોગ ન થાય તેનું ધ્યાન રાખવું.
 - બાળકોને સ્વસ્થ રીતે, સ્વતંત્ર અને ગૌરવયુક્ત રીતે વિકાસની તક તથા સગવડો આપવામાં આવે.

અનુચ્છેદ 39(A) : સમાન ન્યાય અને મફત કાનૂની સહાય

- રાજ્યની ફરજ રહેશે કે તે એવી કાનૂની વ્યવસ્થા પૂરી પાડે જેથી દરેક નાગરિકોને ન્યાયની સમાન તકો મળે.
- આ અનુચ્છેદ અંતર્ગત મફત અને સમાન ન્યાય સરળતાથી મળી રહે તેવી યોજનાઓ અમલમાં મૂકવામાં આવી છે.

અનુચ્છેદ 40 : ગ્રામ પંચાયતોની રચના

- ગ્રામ પંચાયતોની રચના કરવા માટે રાજ્ય પગલા ભરશે અને સ્વરાજ્યના એકમો તરીકે તેઓ કાર્ય કરી શકે તે માટે તેમને જરૂરી સત્તા અને અધિકાર આપશે.
- રાજ્યએ 73 મા બંધારણીય સુધારા અંતર્ગત ગ્રામ પંચાયતોની રચના કરી તેમને જરૂરી સત્તા આપી છે.

અનુચ્છેદ 41 : કેટલીક પરિસ્થિતિઓમાં રોજગારી, શિક્ષણ અને જાહેર સહાય મેળવવાનો અધિકાર

- રાજ્ય પોતાની આર્થિક શક્તિ અને વિકાસની મર્યાદામાં રહીને રોજગાર, શિક્ષણનો તેમજ બેકારી, વૃદ્ધાવસ્થા, માંદગી અને અપંગતાના પ્રસંગે તથા વગર વાંકે વેઠવી પડતી તંગીના પ્રસંગે જાહેર સહાયનો હક મળી રહે તે માટે અસરકારક જોગવાઈ કરવાની રહેશે.

અનુચ્છેદ 42 : કામ અંગેની ન્યાયી અને માનવોચિત પરિસ્થિતિ અને પ્રસુતિ સહાયતા માટે જોગવાઈ

- રાજ્ય કામ અંગેની ન્યાયી અને માનવોચિત પરિસ્થિતિ સિદ્ધ કરવા માટે અને પ્રસુતિ સહાયતા માટે રાજ્ય અનિવાર્ય જોગવાઈ કરશે.

અનુચ્છેદ 43 : કામદારો માટે નિર્વાહ વેતન વગેરે

- રાજ્ય ખેતી-ઉદ્યોગો કે અન્ય કોઈ પણ ક્ષેત્રના કામદારોને કામ, નિર્વાહ - વેતન તથા સાડા જીવનસ્તર ઉપલબ્ધ કરાવવાની તથા સામાજિક-સાંસ્કૃતિક તકો પૂરી પાડવાની જોગવાઈ કરશે.
- રાજ્ય ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં વ્યક્તિગત અથવા સહકારી ધોરણે ગૃહઉદ્યોગોની અભિવૃદ્ધિ કરવાનો પ્રયત્ન કરશે.

અનુચ્છેદ 43(A) : ઉદ્યોગોના વહીવટમાં કામદારોની ભાગીદારી

- રાજ્ય ઉદ્યોગોના સંચાલન, વહીવટ તથા વ્યવસ્થાપનમાં કામદારોની ભાગીદારી સુનિશ્ચિત કરવા માટે પગલા લેશે.

અનુચ્છેદ 43(B) : સહકારી સમિતિઓને પ્રોત્સાહન

- રાજ્ય સહકારી મંડળીઓના સ્વૈચ્છિક ગઠન, સ્વતંત્ર કામગીરી, વ્યાવસાયિક સંચાલનને પ્રોત્સાહન આપવા કાર્ય કરશે.

અનુચ્છેદ 44 : નાગરિકો માટે એક સરખો દીવાની કાયદો (Uniform Civil Code)

- રાજ્ય ભારતીય રાજ્યક્ષેત્રમાં એકસમાન નાગરિક સંહિતા (Uniform Civil Code) લાગુ કરવાનો પ્રયત્ન કરશે જેનો ઉદ્દેશ તમામ ધર્મ, જ્ઞાતિ, જાતિના આધારે અલગ - અલગ સમુહો માટેની દીવાની જોગવાઈ સમાન કરવાનો પ્રયત્ન કરશે.
- હાલ ભારતના એક માત્ર રાજ્ય ગોવામાં એકસરખો દીવાની કાયદો અમલમાં છે.

અનુચ્છેદ 45 : છ વર્ષથી ઓછી વયના બાળકો માટે શરૂઆતની બાલ્યાવસ્થા દરમિયાન સંભાળ અને શિક્ષણની જોગવાઈ

- રાજ્ય તમામ બાળકોને તેમની 6 વર્ષની વય પૂરી થાય ત્યાં સુધી શરૂઆતની બાલ્યાવસ્થા દરમિયાન સંભાળ અને શિક્ષણ આપવાની જોગવાઈ કરવાનો પ્રયત્ન કરશે.
- મૂળ બંધારણના અનુચ્છેદ 45માં 14 વર્ષ સુધીની ઉંમરના બાળકો માટે જોગવાઈ હતી જેને 86મા બંધારણીય સુધારા 2002 દ્વારા અનુચ્છેદ 21-A માં ઉમેરી 6 થી 14 વર્ષની ઉંમરના બાળકોને મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો મૂળભુત અધિકાર આપવામાં આવ્યો.
- આ સુધારા વડે અનુચ્છેદ 45 માં સુધારો કરી 6 વર્ષની ઉંમર સુધીના બાળકો માટે શિક્ષણની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી.

અનુચ્છેદ 46 : અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત જન જાતિઓ તથા અન્ય નબળા વર્ગોના શૈક્ષણિક તથા આર્થિક હિતોની અભિવૃદ્ધિ

- નબળા વર્ગના લોકો ખાસ કરીને અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિઓના શૈક્ષણિક અને આર્થિક હિતોની અભિવૃદ્ધિ રાજ્ય વિશેષ કાળજીથી કરશે અને સામાજિક ન્યાય અને તમામ પ્રકારના શોષણ સામે તેમનું રક્ષણ કરશે.

અનુચ્છેદ 47 : પોષણ અને જીવનધોરણ ઊંચા લાવવાની તથા જાહેર આરોગ્ય સુધારવાની રાજ્યની ફરજ

- લોકોના પોષણનું સ્તર અને જીવનધોરણ ઊંચું લાવવા તથા જાહેર આરોગ્ય સુધારવાની રાજ્યની પ્રાથમિક ફરજ રહેશે.
- રાજ્ય ઔષધના હેતુ સિવાય સ્વાસ્થ્ય માટે હાનિકારક એવા માદક પીણાં અને દ્રવ્યોના ઉપયોગ પર પ્રતિબંધ મૂકશે.

અનુચ્છેદ 48 s: ખેતી અને પશુપાલનની વ્યવસ્થા

- રાજ્ય ખેતી અને પશુપાલનની આધુનિક અને વૈજ્ઞાનિક ધોરણે વ્યવસ્થા કરવાનો પ્રયત્ન કરશે.
- રાજ્ય ગાયો અને વાછરડાં તથા બીજા દૂધાળાં અને ભારવાહક ઢોરની ઓલાદો જાળવી રાખવા, સુધારવા અને તેમની કતલ ઉપર પ્રતિબંધ મૂકવા પગલાં ભરશે.

અનુચ્છેદ 48(A) : પર્યાવરણનું જતન અને સુધારણા તથા જંગલો અને અન્ય વન્ય પશુપંખીઓના રક્ષણ બાબત

- રાજ્ય પર્યાવરણનું જતન અને સંવર્ધન કરવાની અને દેશના જંગલો અને વન્ય પશુપંખીઓનું રક્ષણ કરવાનો પ્રયત્ન કરશે.

અનુચ્છેદ 49 : રાષ્ટ્રીય મહત્વના સ્મારકો અને સ્થળો તથા વસ્તુઓનું રક્ષણ

- સંસદે કાયદા દ્વારા જાહેર કરેલા મહત્વના રાષ્ટ્રીય, કલાત્મક અને ઐતિહાસિક અભિરૂચિવાળાં સ્થાન/વસ્તુનું રક્ષણ કરવાની જવાબદારી રાજ્યની રહેશે.

અનુચ્છેદ 50 : ન્યાયતંત્રને કારોબારી તંત્રથી અલગ કરવા બાબત

- રાજ્યની સેવાઓમાં ન્યાયતંત્રને કારોબારી તંત્રથી અલગ કરવા રાજ્ય પગલા ભરશે.

અનુચ્છેદ 51 : આંતરરાષ્ટ્રીય શાંતિ અને સલામતીની અભિવૃદ્ધિ

રાજ્ય,

- સ્સઆંતરરાષ્ટ્રીય શાંતિ અને સલામતીની અભિવૃદ્ધિ કરવા
- રાષ્ટ્રો વચ્ચે ન્યાયી તથા માનભર્યા સંબંધો નિભાવવા
- આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા અને સંઘિઓને લગતી ફરજો પ્રત્યેની આદર વધારવા
- આંતરરાષ્ટ્રીય વિવાદોનું નિરાકરણ લવાઈ(મધ્યસ્થતા) દ્વારા લાવવા પ્રયત્ન કરશે.

**Directive Principles
of
State Policy**

सत्यमेव जयते

ભાગ 4 (A) : મૂળભૂત ફરજો (Fundamental Duties)

અનુચ્છેદ : 51 (A) ભારતના દરેક નાગરિકની ફરજ નીચે મુજબ રહેશે

- (ક) સંવિધાને વફાદાર રહેવાની અને તેના આદર્શો અને સંસ્થાઓના રાષ્ટ્રધ્વજનો અને રાષ્ટ્રગીતનો આદર કરવાની;
- (ખ) આઝાદી માટેની આપણી રાષ્ટ્રીય લડતને પ્રેરણા આપનાર ઉમદા આદર્શોને હૃદયમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવાની અને અનુસરવાની;
- (ગ) ભારતનાં સાર્વભૌમત્વ, એકતા અને અખંડિતતાનું સમર્થન કરવાની અને તેમનું રક્ષણ કરવાની;
- (ઘ) દેશનું રક્ષણ કરવાની અને રાષ્ટ્રીય સેવા બજાવવાની હાકલ થતાં તેમ કરવાની;
- (ચ) ધાર્મિક, ભાષાકીય, પ્રાદેશિક અથવા સાંપ્રદાયિક ભેદોથી પર રહીને, ભારતના તમામ લોકોમાં સુમેળ અને સમાન બંધુતાની ભાવનાની વૃદ્ધિ કરવાની; સ્ત્રીઓના ગૌરવને અપમાનિત કરે તેવા વ્યવહારો ત્યજી દેવાની;
- (છ) આપણી સમન્વિત સંસ્કૃતિના સમૃદ્ધ વારસાનું મૂલ્ય સમજી તે જાળવી રાખવાની;

- (જ) જંગલો, તળાવો, નદીઓ અને વન્ય પશુપક્ષીઓ સહિત કુદરતી પર્યાવરણનું જતન કરવાની અને તેની સુધારણા કરવાની અને જીવો પ્રત્યે અનુકંપા રાખવાની;
- (ઝ) વૈજ્ઞાનિક માનસ, માનવતાવાદ અને જિજ્ઞાસા તથા સુધારણાની ભાવના કેળવવાની;
- (ટ) જાહેર મિલકતનું રક્ષણ કરવાની અને હિંસાનો ત્યાગ કરવાની;
- (ઠ) રાષ્ટ્ર પુરુષાર્થ અને સિદ્ધિના વધુ ઉન્નત સોપાનો ભણી સતત પ્રગતિ કરતું રહે એ માટે, વ્યક્તિગત અને સામૂહિક પ્રવૃત્તિના તમામ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠતા હાંસલ કરવાનો પ્રયત્ન કરવાની;
- (ડ) માતા-પિતા એ અથવા વાલીએ, છ વર્ષથી ચૌદ વર્ષ સુધીની વયના પોતાના બાળક અથવા યથાપ્રસંગ પાલ્યને શિક્ષણની તકો પુરી પાડવાની.(આ ફરજ 86માં બંધારણીય સુધારા, 2002 દ્વારા જોડવામાં આવી છે.)

ભાગ 5 : સંઘ (UNION)

પ્રકરણ : 1 કેન્દ્ર સરકારની કારોબારી

અનુચ્છેદ 52 : ભારતના રાષ્ટ્રપતિ

- ભારતના એક રાષ્ટ્રપતિ હશે.

અનુચ્છેદ 53 : સંઘની કારોબારી સત્તા

- અનુચ્છેદ 53 (1) : સંઘની કાર્યપાલિકા શક્તિ (executive Power) રાષ્ટ્રપતિ પાસે હશે.
- રાષ્ટ્રપતિ આ સત્તાનો ઉપયોગ પોતે ખુદ અથવા પોતાના દ્વારા નિયુક્ત અધિકારી મારફતે કરી શકે છે.
- અનુચ્છેદ 53 (2) : રાષ્ટ્રપતિ સેનાની ત્રણેય પાંખના વડા હશે.
- અનુચ્છેદ 53 (3) : સંસદ કાયદો બનાવીને સંઘની કાર્યપાલિકાના કાર્યો અન્ય કોઈ સત્તાધિકારીને સોંપી શકે છે.

અનુચ્છેદ 54 : રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી

રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીમાં નીચેના સદસ્યો ભાગ લઈ શકે છે :

- સંસદના બંને સદનોના ચૂંટાયેલા સદસ્યો ;
- રાજ્યની વિધાનસભાઓના ચૂંટાયેલા સદસ્યો ;
- કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશ (દિલ્હી & પુડુચેરી)ની વિધાનસભાના ચૂંટાયેલા ;

સદસ્યો

- રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી પ્રક્રિયાનો ખ્યાલ આર્યલેન્ડના બંધારણમાંથી લેવાયેલ છે.

અનુચ્છેદ 55 : રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીની રીત

- શક્ય હોય ત્યાં સુધી રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીમાં દરેક રાજ્યનું પ્રતિનિધિત્વ એકસમાન જાળવી રાખવાનો પ્રયત્ન કરાશે.
- આ માટે રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી “આનુપાતિક પ્રતિનિધિત્વ પ્રણાલી” દ્વારા યોજાશે.
- રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીમાં મત ગણતરી “એકલ સંક્રમણીય મત ગણતરી” દ્વારા સ્સથશે (Single transferable Voting System)

અનુચ્છેદ 56 : રાષ્ટ્રપતિની હોદ્દાની મુદત

- અનુચ્છેદ 56 (1) (a) : રાષ્ટ્રપતિનો કાર્યકાળ 5 વર્ષનો રહેશે, પરંતુ તે 5 વર્ષ પહેલાં પણ રાજીનામું આપીને પદ છોડી શકે છે.
- અનુચ્છેદ 56 (1) (b) : 5 વર્ષ પૂર્ણ થવા પર પણ જ્યાં સુધી નવા રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી પૂર્ણ ન થઈ જાય ત્યાં સુધી પોતાનું પદ જાળવી રાખશે.
- અનુચ્છેદ 56(1)(c) : બંધારણનું ઉલ્લંઘન કરવા બદલ, રાષ્ટ્રપતિને અનુચ્છેદ 61 મુજબ મહાભિયોગ દ્વારા તેમના પદ પરથી હટાવી શકાય છે.

અનુચ્છેદ 57 : ફરી ચૂંટવાની પાત્રતા

- કોઈપણ વખત એક વખત રાષ્ટ્રપતિ તરીકે ચૂંટાયા બાદ ફરીથી તે ગમે તેટલી વખત રાષ્ટ્રપતિ તરીકે ચૂંટાઈ શકે છે.

અનુચ્છેદ 58 : રાષ્ટ્રપતિ તરીકેની ચૂંટણીની માટેની લાયકાતો

- અનુચ્છેદ 58 (1) (a) : તે ભારતનો નાગરિક હોવો જોઈએ.
- અનુચ્છેદ 58 (1) (b) : તેની ઓછામાં ઓછી ઉંમર 35 વર્ષ હોવી જોઈએ.
- અનુચ્છેદ 58 (1) (c) : લોકસભાના સભ્ય તરીકે ચૂંટાવા માટેની યોગ્યતા હોવી જોઈએ.
- અનુચ્છેદ 58 (2) : તે લાભનું પદ ધારણ કરતા હોવા જોઈએ નહીં.

અનુચ્છેદ 59 : રાષ્ટ્રપતિના હોદ્દાની શરતો

- અનુચ્છેદ 59 (1) : જો રાષ્ટ્રપતિ સંસદના કોઈ સદનના અથવા રાજ્ય વિધાન મંડળના સભ્ય તરીકે ચૂંટાઈ આવે તો તેમનું રાષ્ટ્રપતિનું પદ ખાલી થઈ જશે.
- અનુચ્છેદ 59 (2) : જો કોઈ લાભનું પદ ધારણ કરે તો પણ રાષ્ટ્રપતિનું પદ ખાલી થઈ જશે.
- અનુચ્છેદ 59 (3) : આ મુજબ સંસદ નક્કી કરે તે મુજબ રાષ્ટ્રપતિને પગાર - ભથ્થા પ્રાપ્ત થાય છે.
- તેમના પગાર - ભથ્થા રાષ્ટ્રપતિના કાર્યકાળ દરમિયાન ઘટાડી શકાતા નથી. તદ્દુપરાંત રાષ્ટ્રપતિને ભાડુ આપ્યા વગર નિવાસ માટે મકાન મળશે.
- હાલમાં રાષ્ટ્રપતિનું વેતન 5 લાખ રૂપિયા છે અને પેન્શન 50% રહેશે.

અનુચ્છેદ 60 : રાષ્ટ્રપતિએ લેવાના શપથ

- દરેક રાષ્ટ્રપતિ સર્વોચ્ચ અદાલતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અથવા તેની ગેરહાજરીમાં વરિષ્ઠ ન્યાયાધીશ સમક્ષ શપથ ગ્રહણ કરશે.

અનુચ્છેદ 61 : રાષ્ટ્રપતિ પર મહાભિયોગ

- બંધારણનું ઉલ્લંઘન કરવાના આધાર પર રાષ્ટ્રપતિ પર મહાભિયોગની પ્રક્રિયા ચલાવી શકાય છે.
- મહાભિયોગનો પ્રસ્તાવ સંસદના બંનેમાંથી કોઈ પણ એક સદનમાં રજૂ કરી શકાય છે.

અનુચ્છેદ 62 : રાષ્ટ્રપતિનો હોદ્દો ખાલી પડવાની સ્થિતિમાં તે ભરવા માટે ચૂંટણી કરવાનો સમય

- રાષ્ટ્રપતિના પદનો કાર્યકાળ પૂર્ણ થાય તે પહેલાં જ તેમની ચૂંટણી પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરી લેવાશે.
- કોઈ પણ સંજોગોમાં રાષ્ટ્રપતિનું પદ અચાનક ખાલી પડે તો 6

મહિનામાં નવા રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી કરી લેવાશે.

અનુચ્છેદ 63 : ભારતના ઉપરાષ્ટ્રપતિ

- ભારતમાં એક ઉપરાષ્ટ્રપતિ હશે.
- ભારતના ઉપરાષ્ટ્રપતિના પદની જોગવાઈ અમેરિકાના બંધારણમાંથી લીધેલી છે.
- ભારતમાં ઉપરાષ્ટ્રપતિનું પદ વર્ષ 1952 થી શરૂ થયેલ છે.

અનુચ્છેદ 64 : હોદ્દાની રૂએ રાજ્યસભાના સભાપતિ

- ઉપરાષ્ટ્રપતિ હોદ્દાની રૂએ રાજ્યસભાના સભાપતિ તરીકે કાર્ય કરશે.

અનુચ્છેદ 65 : પ્રસંગોપાત ઉપરાષ્ટ્રપતિ દ્વારા રાષ્ટ્રપતિનો હોદ્દો સાંભળવો

- જ્યારે રાષ્ટ્રપતિનું અચાનક મૃત્યુ થાય, રાજીનામું આપે અથવા તેમના પદ પરથી તેમને દૂર કરી દેવામાં આવે, તેવી પરિસ્થિતિમાં ઉપરાષ્ટ્રપતિ રાષ્ટ્રપતિ તરીકે કાર્ય કરશે.
- જ્યારે રાષ્ટ્રપતિ માંદગીના લીધે અથવા અન્ય કોઈ કારણસર કાર્ય કરવા માટે સક્ષમ ન હોય તેવી પરિસ્થિતિમાં પણ ઉપરાષ્ટ્રપતિ રાષ્ટ્રપતિ તરીકે કાર્ય કરશે.
- ઉપરાષ્ટ્રપતિ જેટલો સમય રાષ્ટ્રપતિ તરીકે કાર્ય કરશે તેટલા સમય માટે તેમને વેતન - ભથ્થાઓ રાષ્ટ્રપતિને સમકક્ષ મળશે.

અનુચ્છેદ 66 : ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી

- અનુચ્છેદ 66 (1) : ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીમાં સંસદના બંને સદનના તમામ સદસ્યો ભાગ લેશે.
- ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી આનુપાતિક પ્રતિનિધિત્વ પ્રણાલી અને એકલ સંક્રમણીય મતદાન પદ્ધતિ દ્વારા થશે, આ ચૂંટણીમાં મતદાન ગુપ્ત રહેશે.
- અનુચ્છેદ 66 (2) : ચૂંટાયેલ ઉપરાષ્ટ્રપતિ સંસદના કોઈ પણ ગૃહ કે કોઈ પણ વિધાનસભાના સભ્ય ન હોવા જોઈએ અને હોય તો તેમણે આ હોદ્દો સાંભળતા પહેલાં ગૃહમાંથી રાજીનામું આપવું પડશે.
- અનુચ્છેદ 66 (3) : ઉપરાષ્ટ્રપતિના પદ માટેની યોગ્યતા
 - તે ભારતનો નાગરિક હોવો જોઈએ ;
 - તેની ઓછામાં ઓછી ઉંમર 35 વર્ષની હોવી જોઈએ ;
 - તે રાજ્ય સભાના સદસ્ય તરીકે ચૂંટાવા માટેની યોગ્યતા ધરાવતો હોવો જોઈએ ;
 - લાભનું પદ ધારણ કરતો હોવો જોઈએ નહીં ;
 - જો કોઈ સંસદ સદસ્ય કે ધારાસભ્ય ઉપ-રાષ્ટ્રપતિ તરીકે ચૂંટાઈ આવે તો તેનું સંસદ કે વિધાન મંડળનું પદ ખાલી પડી જશે.

અનુચ્છેદ 67 : ઉપરાષ્ટ્રપતિનો કાર્યકાળ

- ઉપરાષ્ટ્રપતિનો કાર્યકાળ 5 વર્ષનો રહેશે, પરંતુ 5 વર્ષ પહેલા પણ ઉપરાષ્ટ્રપતિ રાજીનામું આપીને પોતાનું પદ છોડી શકે છે.
- ઉપરાષ્ટ્રપતિને તેમના પદ પરથી હટાવવાનો પ્રસ્તાવ માત્ર રાજ્યસભામાં જ રજૂ કરી શકાશે.
- પ્રસ્તાવ રજૂ કરતા પહેલા 14 દિવસ અગાઉ નોટીસ આપવી જરૂરી છે.
- રાજ્યસભાએ પ્રસ્તાવ પસાર કર્યા બાદ તે લોકસભાને મોકલાશે. આમ, બંને સદનોમાંથી આ પ્રસ્તાવ સામાન્ય બહુમતીથી પસાર થવો જોઈએ.
- સામાન્ય રીતે ઉપરાષ્ટ્રપતિ 5 વર્ષ સુધી પદ ધારણ કરે છે પરંતુ જ્યાં સુધી નવા રાષ્ટ્રપતિ ચૂંટાઈ ન જાય ત્યાં સુધી ઉપરાષ્ટ્રપતિ પદ ધારણ કરે છે.

અનુચ્છેદ 68 : ઉપરાષ્ટ્રપતિનો હોદ્દો ખાલી પડવાની સ્થિતિમાં તે ભરવા માટે ચૂંટણી કરવાનો સમય

- ઉપરાષ્ટ્રપતિનું મૃત્યુ, રાજીનામું તેમજ પદ ખાલી પડવાની સ્થિતિમાં બંને તેટલી વહેલી તકે નવા ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી કરાશે.

અનુચ્છેદ 69 : ઉપરાષ્ટ્રપતિએ લેવાના શપથ

- દરેક ઉપરાષ્ટ્રપતિ, રાષ્ટ્રપતિની સમક્ષ પદ ગ્રહણ કરશે.

અનુચ્છેદ 70 : પ્રસંગોપાત રાષ્ટ્રપતિના કાર્યો બજાવવા બાબત

- એવી તમામ પરિસ્થિતિઓ કે જેનો ઉલ્લેખ બંધારણમાં નથી એ પરિસ્થિતિમાં રાષ્ટ્રપતિ તરીકે કોણ કાર્ય કરશે તે બાબતની જોગવાઈ સંસદ કરી શકશે.

અનુચ્છેદ 71 : રાષ્ટ્રપતિ અથવા ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી સંબંધિત બાબતો

- રાષ્ટ્રપતિ અથવા ઉપરાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીને સંબંધિત વિવાદોનું નિરાકરણ ઉચ્ચતમ ન્યાયાલય દ્વારા કરી શકાશે.
- ઉચ્ચતમ ન્યાયાલયએ આપેલો નિર્ણય અંતિમ રહેશે.

અનુચ્છેદ 72 : રાષ્ટ્રપતિની સજા માફી અથવા સજા સ્થગિત કે સજા ઘટાડો કરવાની સત્તા

- રાષ્ટ્રપતિ અલગ – અલગ રીતે કોઈ વ્યક્તિની સજા માફ કરી શકે છે અથવા તેમાં ઘટાડો કરી શકે છે.
 - 1) ક્ષમાદાન : માત્ર દયાભાવનાને આધારે કોઈ વ્યક્તિની સજાને સંપૂર્ણપણે માફ કરી દેવી.
 - 2) લઘુકરણ : માત્ર સજાની પ્રકૃતિમાં ફેરફાર થાય છે, સજાના સમયમાં ફેરફાર થતો નથી.

અનુચ્છેદ 74 : રાષ્ટ્રપતિને મદદ કરવા અને સલાહ આપવા માટે મંત્રીમંડળ

- રાષ્ટ્રપતિને સલાહ આપવા માટે એક મંત્રીપરિષદ હશે, રાષ્ટ્રપતિ આ મંત્રીપરિષદની સલાહ અનુસાર જ કાર્ય કરશે.
- 42 માં બંધારણીય સુધારા દ્વારા એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, રાષ્ટ્રપતિ ફરજિયાત પણે મંત્રીપરિષદની સલાહ અનુસાર જ કાર્ય કરશે.

અનુચ્છેદ 75 : મંત્રીઓ અંગેની બીજી જોગવાઈઓ

- પ્રધાનમંત્રીને રાષ્ટ્રપતિ નીમશે અને પ્રધાનમંત્રીની સલાહથી રાષ્ટ્રપતિ બીજા મંત્રીઓને નીમશે.
- મંત્રી થવા માટે એ જરૂરી નથી કે, સંસદના સદસ્ય હોવું, પરંતુ 6 મહિનામાં સંસદની સદસ્યતા મેળવી લેવી જરૂરી છે.
- દરેક મંત્રી સ્વતંત્ર રીતે રાષ્ટ્રપતિને જવાબદાર છે, પરંતુ સંયુક્ત મંત્રી પરિષદ લોકસભાને જવાબદાર છે.

અનુચ્છેદ 76 : ભારતના મહાન્યાયવાદી**(Attorney General of India)**

- રાષ્ટ્રપતિ એક એવા વ્યક્તિની કે જે ઉચ્ચતમ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશ તરીકે નિયુક્ત થવાની લાયકાત ધરાવે છે તેમની ભારતના મહાન્યાયવાદી તરીકે નિયુક્તિ કરશે.
- મહાન્યાયવાદી એ ભારત સરકારના કાયદા અધિકારી તરીકે કાર્ય કરે છે.
- બંધારણમાં મહાન્યાયવાદીના કાર્યકાળ વિશે કે પછી તેને હટાવવા વિશેની કોઈ જોગવાઈ નથી.
- રાષ્ટ્રપતિની ઈચ્છા હોય ત્યાં સુધી મહાન્યાયવાદી પોતાનું પદ જાળવી રાખે છે.
- મહાન્યાયવાદી સરકાર તરફથી કોઈ કેસમાં પોતાનો પક્ષ રજૂ કરશે. આ માટે મહાન્યાયવાદી દેશની કોઈ પણ વડી અદાલતમાં અથવા સર્વોચ્ચ અદાલતમાં કોઈ કેસ બાબતે દલીલ કરી શકે છે.

અનુચ્છેદ 77 ભારત સરકારના કામકાજનું સંચાલન

- ભારત સરકારના તમામ કાર્યો, આદેશો તેમજ અધિનિયમો રાષ્ટ્રપતિના નામે જ થશે.
- આ માટેના નિયમો રાષ્ટ્રપતિ બનાવી શકે છે.

અનુચ્છેદ 78 : રાષ્ટ્રપતિને માહિતી પૂરી પાડવા સંબંધિત પ્રધાનમંત્રીની ફરજો

- પ્રધાનમંત્રીની એ ફરજ હશે કે, તે મંત્રીમંડળના તમામ નિર્ણયોની માહિતી રાષ્ટ્રપતિ સુધી પહોંચાડે.
- રાષ્ટ્રપતિ કોઈ પણ સમયે પ્રધાનમંત્રી પાસેથી મંત્રીમંડળના નિર્ણયો અંગેની માહિતી માંગી શકે છે.
- એવો નિર્ણય કે જેના પર હજુ મંત્રી પરિષદે ચર્ચા કરવાની બાકી છે તે નિર્ણય મંત્રી પરિષદ સમક્ષ રજુ કરવામાં આવે તેવો આદેશ રાષ્ટ્રપતિ આપી શકે છે.

પ્રકરણ : 2 સંસદ

અનુચ્છેદ 79 : સંસદની રચના

- સંસદમાં લોકસભા, રાજ્યસભા, તેમજ રાષ્ટ્રપતિનો સમાવેશ થશે.
- ભારતના બંધારણમાં સંસદીય શાસન પ્રણાલીનો વિચાર ઈંગ્લેન્ડમાંથી લેવાયો છે.

અનુચ્છેદ 80 : રાજ્યસભાની રચના

- બંધારણમાં રાજ્યસભાની મહત્તમ સભ્ય સંખ્યા 250 નિર્ધારિત કરાઈ છે, જેમાં 238 સભ્યો રાજ્યો તથા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના પ્રતિનિધિઓ હશે.
- રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કલા, સાહિત્ય, વિજ્ઞાન અને સમાજ સેવામાં વિશેષ અનુભવ ધરાવતા 12 સભ્યોની નિમણૂક કરવામાં આવશે.
- વર્તમાનમાં રાજ્યસભાની સભ્ય સંખ્યા 245 છે જેમાં રાજ્યના 229 સભ્યો, કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના 4 સભ્યો અને અન્ય 12 સભ્યો નિમણૂક પામેલા છે.
- રાજ્યસભા કાયમી ગૃહ છે જેથી તેનું લોકસભાની જેમ વિસર્જન થતું નથી.
- સંસદે લોકપ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, 1951 હેઠળ રાજ્યસભાના સભ્યોનો કાર્યકાળ 6 વર્ષ નિર્ધારિત કર્યો છે, જેમાં દર બીજા વર્ષને અંતે 1/3 સભ્ય નિવૃત્ત થશે.

અનુચ્છેદ 81 : લોકસભાની રચના

- અનુચ્છેદ 81 મુજબ લોકસભામાં દરેક રાજ્યની સીટો રાજ્યની જનસંખ્યાના સમપ્રમાણમાં રહેશે.
- બંધારણમાં લોકસભાની મહત્તમ સભ્ય સંખ્યા 552 નિર્ધારિત કરાઈ છે. જેમાં 530 સભ્યો રાજ્યોના પ્રતિનિધિ તરીકે તથા 20 સભ્યો કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના પ્રતિનિધિઓ અને 2 એંગ્લો ઈન્ડિયન સભ્યોની નિમણૂક રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કરવામાં આવશે.
- વર્તમાનમાં લોકસભાની સભ્ય સંખ્યા 543 છે, જેમાં રાજ્યના 530

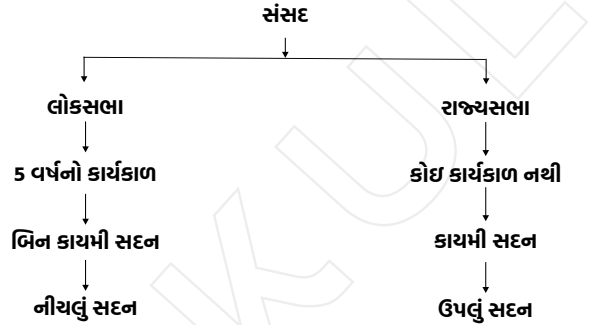
સભ્યો, કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના 13 સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે.

- 104મા બંધારણીય સુધારા 2019 દ્વારા લોકસભામાં રાષ્ટ્રપતિ એંગ્લો ઈન્ડિયન સભ્યોની નિમણૂકની જોગવાઈ નાબૂદ કરવામાં આવી છે.

અનુચ્છેદ 82 દરેક વસ્તી ગણતરી પછી બેઠકોની ફેર ગોઠવણી

- દરેક વસ્તી ગણતરી બાદ લોકસભામાં બેઠકોનું પુનઃવિતરણ તેમજ દરેક રાજ્યમાં પ્રાદેશિક વિભાજન પણ કરવામાં આવશે.

અનુચ્છેદ 83 : સંસદના ગૃહોની મુદત

અનુચ્છેદ 84 : સંસદ સભ્યપદ માટેની લાયકાત

- તે ભારતના નાગરીક હોવા જોઈએ.
- લોકસભા માટે ઓછામાં ઓછી ઉંમર 25 વર્ષ અને રાજ્યસભા માટે ઓછામાં ઓછી ઉંમર 30 વર્ષ હોવી જોઈએ.
- તદ્દુપરાંત એ તમામ લાયકાતો કે જે સંસદ કાયદો પસાર કરીને નક્કી કરે તે લાયકાતો હોવી જોઈએ.

અનુચ્છેદ 85 : સંસદના સત્રો

- રાષ્ટ્રપતિ સંસદના સત્રો આયોજીત કરી શકે છે. સત્ર સમાપ્ત કરી શકે છે તેમજ લોકસભાનું વિસર્જન કરી શકે છે.
- સંસદના બે ક્રમિક સત્રો વચ્ચે 6 મહિનાથી વધુનો સમયગાળો હોવો જોઈએ નહીં.

અનુચ્છેદ 86 : ગૃહોને સંબોધવાનો તથા સંદેશા મોકલવાનો રાષ્ટ્રપતિનો હક

- રાષ્ટ્રપતિ સંસદના બંને ગૃહને સંબોધી શકશે અને વિચારણા હેઠળના વિધેયક માટે કે અન્ય બાબત માટે સંદેશો મોકલી શકશે.

અનુચ્છેદ 87 : રાષ્ટ્રપતિનું ખાસ સંબોધન

- દર વર્ષે પ્રથમ સત્ર દરમિયાન સંસદના બંને સદનોને સંયુક્ત કરી વિશેષ વક્તવ્ય આપે છે.

અનુચ્છેદ 88 : મંત્રીઓ અને એટર્ની જનરલના હકો

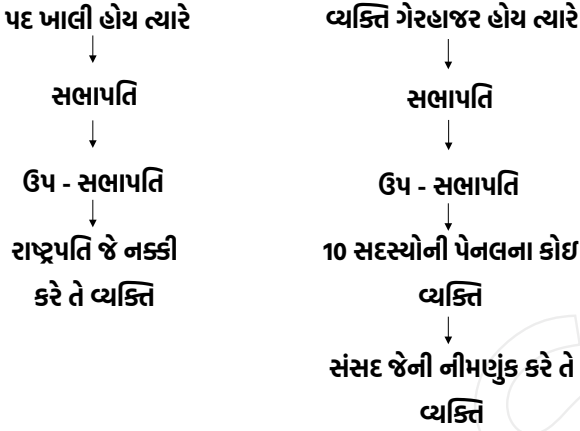
- આ અનુચ્છેદ મુજબ મહાન્યાયવાદી સંસદના કોઈ પણ સદનમાં તેમજ સંયુક્ત બેઠકની ચર્ચામાં ભાગ લઈ શકે છે.

અનુચ્છેદ 89 : રાજ્યસભાના સભાપતિ અને ઉપસભાપતિ

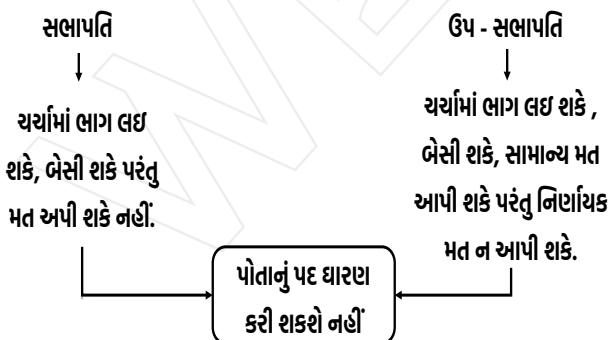
- ભારતના ઉપરાષ્ટ્રપતિ રાજ્યસભાના સભાપતિ તરીકે કાર્ય કરશે.
- રાજ્યસભા પોતાના જ સદસ્યોમાંથી કોઈ એકની ઉપસભાપતિ તરીકે નિમણૂક કરશે.

અનુચ્છેદ 90 : ઉપસભાપતિના હોદ્દા અને રાજીનામા બાબતે

- રાજ્યસભાના ઉપસભાપતિ રાજ્યસભાના સદસ્ય ન રહે તો તેનું પદ ખાલી થઈ જશે.
- તે સભાપતિને સંબોધીને પોતાના પદ પરથી રાજીનામું આપી શકે છે.
- રાજ્યસભાના તત્કાલીન સદસ્યોના બહુમત દ્વારા તેમના પદ પરથી હટાવી શકાય છે, પરંતુ આ માટે તેમને 14 દિવસ અગાઉ સૂચના આપવી જરૂરી છે.

અનુચ્છેદ 91 : રાજ્યસભાના સભાપતિ તરીકે કાર્યો કરવાની ઉપસભાપતિ તથા અન્ય વ્યક્તિની સત્તા**અનુચ્છેદ 92 : સભાપતિ અને ઉપસભાપતિને હોદ્દા પરથી હટાવવાની પ્રક્રિયા વખતે તેઓ અધ્યક્ષ સ્થાને રહી શકશે નહીં.**

- સભાપતિ અને ઉપસભાપતિને હોદ્દા પરથી હટાવવાનો પ્રસ્તાવ ચર્ચામાં હોય ત્યારે

અનુચ્છેદ 93 : લોકસભાના અધ્યક્ષ અને ઉપાધ્યક્ષ

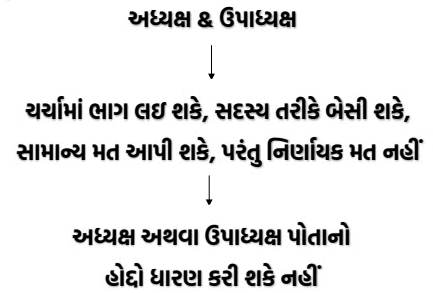
- લોકસભા પોતાના જ સદસ્યોમાંથી કોઈ એકને અધ્યક્ષ તરીકે તથા અન્યને ઉપાધ્યક્ષ તરીકે નિયુક્ત કરશે.
- અહીં અધ્યક્ષ અને ઉપાધ્યક્ષ બંને લોકસભાના સદસ્ય છે, જ્યારે રાજ્યસભામાં સભાપતિ એ રાજ્યસભાના સદસ્ય નથી.

અનુચ્છેદ 94 : લોકસભાના અધ્યક્ષ અને ઉપાધ્યક્ષનો હોદ્દો ખાલી કરવા અને રાજીનામા બાબતે

- લોકસભાના અધ્યક્ષ અને ઉપાધ્યક્ષ લોકસભાના સદસ્ય ન રહે તો તેનું પદ ખાલી થઈ જશે.
- અહીં લોકસભાના અધ્યક્ષ, ઉપાધ્યક્ષને સંબોધીને રાજીનામું આપશે જ્યારે ઉપાધ્યક્ષ, અધ્યક્ષને સંબોધીને રાજીનામું આપશે

અનુચ્છેદ 95 : લોકસભાના અધ્યક્ષ તરીકે કાર્યો કરવાની ઉપાધ્યક્ષ તથા અન્ય વ્યક્તિની સત્તા

- અધ્યક્ષનો હોદ્દો ખાલી હોય ત્યારે ઉપાધ્યક્ષ તે હોદ્દાની ફરજો બજાવશે અને ઉપાધ્યક્ષનો હોદ્દો ખાલી હોય ત્યારે રાષ્ટ્રપતિ તે હેતુ માટે નીમે તેવા લોકસભાના સભ્ય તે ફરજ બજાવશે.

અનુચ્છેદ 96 : લોકસભાના અધ્યક્ષ અને ઉપાધ્યક્ષને હોદ્દા પરથી હટાવવાની પ્રક્રિયા વખતે તેઓ અધ્યક્ષ સ્થાને રહી શકશે નહીં.**અનુચ્છેદ 97 : વેતન અને ભથ્થાઓ**

- લોકસભાના અધ્યક્ષ, ઉપાધ્યક્ષ તેમજ સભાપતિ અને ઉપસભાપતિના વેતન-ભથ્થાઓ સંસદ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.
- ઉપરાષ્ટ્રપતિને રાજ્યસભાના સભાપતિ તરીકેનું વેતન મળશે.

અનુચ્છેદ 98 : સંસદનું સચિવાલય**અનુચ્છેદ 99 : સંસદ સદસ્યો દ્વારા શપથ**

- દરેક સંસદ સદસ્ય અનુચ્છેદ 99 મુજબ રાષ્ટ્રપતિ અથવા તેમના દ્વારા નિયુક્ત વ્યક્તિ સમક્ષ શપથ લેશે.

અનુચ્છેદ 100 : ગૃહોમાં મતદાન, ખાલી જગ્યા હોવા છતાં કાર્ય કરવાની ગૃહોની સત્તા અને કોરમ

- સંસદની કોઈ પણ બેઠકમાં તમામ કાર્યો ઉપસ્થિત અને મત આપવાવાળા સદસ્યોની બહુમતી દ્વારા જ થશે.
- સંસદના બંને સદનો માટે ગણપૂર્તી કુલ સદસ્યોના 1/10 સદસ્યો રહેશે.

અનુચ્છેદ 101 : બેવડું સભ્યપદ

- કોઈ સદસ્ય સંસદના બંને સદનનો તેમજ કોઈ રાજ્યના વિધાનમંડળનો અને સંસદનો એમ બંને સદનનો સદસ્ય રહી શકે નહીં.
- સંસદ આ માટેના નિયમો બનાવી શકે છે. આ માટે સંસદે લોકપ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ - 1951 માં જોગવાઈ કરી શકે છે.
- જો કોઈ સદસ્ય સતત 60 દિવસ સુધી સદનની મંજૂરી વગર ગેરહાજર રહે તો પણ તેમની સદસ્યતા જતી રહેશે.
- ગેરહાજરીમાં એ દિવસ નહીં ગણાય કે જ્યારે સદન 4 દિવસ કે તેનાથી વધુ સમય માટે સ્થગિત હોય.

અનુચ્છેદ 102 : સભ્યપદ માટેની ગેરલાયકાતો

- જો તે ભારતનો નાગરિક ન રહે.
- જો તે દેવાળીયો (નાદાર) જાહેર થાય.
- જો તેમને ન્યાયાલય દ્વારા અસ્થિર મગજનો જાહેર કરાયો હોય.
- સંસદે બનાવેલા નિયમ અનુસાર ગેરલાયક જાહેર થાય.

અનુચ્છેદ 105 : સંસદીય વિશેષાધિકાર (Parliamentary Privileges)

- આ અનુચ્છેદના અંતર્ગત સંસદ સદસ્યો તેમજ સંસદીય સમિતિઓને અમુક વિશિષ્ટ અધિકારો પ્રાપ્ત થયેલા છે.
 - સંસદમાં વાણી અને અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતા
 - સંસદની કાર્યવાહીને પ્રકાશિત કરવાનો અધિકાર
- સંસદ સભ્યોને કેટલાક સામૂહિક અને વ્યક્તિગત વિશેષાધિકાર પણ મળેલ છે. સંસદ સભ્યને સંસદની કાર્યવાહી ચાલુ થવાના 40 દિવસ પૂર્વે અને 40 દિવસમાં પછી તેમની ઘરપકડ થઈ શકશે નહીં.

અનુચ્છેદ 107 : વિધેયક રજૂ કરવા અને પસાર કરવા અંગેની જોગવાઈઓ

- આ અનુચ્છેદમાં સાધારણ ખરડો પસાર કરવાની પ્રક્રિયાની જોગવાઈ આપેલ છે.
- સાધારણ ખરડો સંસદના બંને માંથી કોઈપણ સદનમાં રજૂ કરી શકાય છે અને કોઈપણ સદસ્ય દ્વારા રજૂ કરી શકાય છે.
- આ ખરડો બંને સદનો દ્વારા સામાન્ય બહુમતિથી પસાર કરવામાં

આવશે.

અનુચ્છેદ 108 : સંસદના બંને ગૃહોની સંયુક્ત બેઠક

- એક સદનમાંથી ખરડો પસાર થયા બાદ જ્યારે બીજું સદન તેને અસ્વીકાર કરે અથવા બંને સદન વચ્ચે ખરડા બાબતે મતભેદ પેદા થાય અથવા એક ગૃહમાંથી ખરડો બીજા ગૃહને સોંપ્યાને 6 મહિના કરતાં વધુ સમય વીતી ગયો હોય ત્યારે રાષ્ટ્રપતિ સંસદના બંને સદનોની સંયુક્ત બેઠક આયોજીત કરી શકે છે.
- સંયુક્ત બેઠકની અધ્યક્ષતા લોકસભાના અધ્યક્ષ કરશે અધ્યક્ષની અનુપસ્થિતિમાં લોકસભાના ઉપાધ્યક્ષ અને ઉપાધ્યક્ષની અનુપસ્થિતિમાં ઉપસભાપતિ અધ્યક્ષતા કરશે.
- અત્યાર સુધીમાં કુલ ત્રણ વખત સંયુક્ત બેઠક આયોજીત થઈ ચૂકી છે :
 - દહેજ પ્રતિબંધ ખરડો - 1961
 - બેન્કિંગ સેવા આયોગ ખરડો - 1978
 - આતંકવાદ અટકાયત ખરડો - 2002

અનુચ્છેદ 109 : નાણાં ખરડો પસાર કરવાની પ્રક્રિયા

- આ અનુચ્છેદમાં નાણાં ખરડાને પસાર કરવાની જોગવાઈ છે.
- નાણાં ખરડાને માત્ર રાષ્ટ્રપતિ પૂર્વ મંજૂરીથી જ લોકસભામાં રજૂ કરી શકાય છે.
- લોકસભામાંથી પસાર થયા બાદ તે રાજ્યસભાને મોકલાશે.
- રાજ્યસભાએ 14 દિવસમાં આ ખરડા પર વિચાર વિમર્શ કરવાનો રહેશે.
- સૂચનો આપી શકે.
- ફેરફાર કે ખરડો ના મંજૂર કરી શકે નહીં.
- દરેક નાણાં ખરડા પર લોકસભા અધ્યક્ષે ખરડાને પ્રમાણિત કરવાનો રહેશે.
- રાજ્યસભાએ 14 દિવસમાં ફરજિયાત પણે ખરડો પસાર કરવાનો રહેશે નહીં તો તે ખરડો રાજ્યસભા દ્વારા પસાર થઈ ગયેલો ગણાશે.
- રાજ્યસભાએ સૂચવેલા સૂચનો લોકસભાએ માનવા એ જરૂરી નથી
- રાષ્ટ્રપતિએ નાણાં ખરડાને પુન : વિચારણા માટે મોકલી શકે નહીં.

અનુચ્છેદ 110 : નાણાં વિધેયકોની વ્યાખ્યા

- આ અનુચ્છેદમાં નાણાં ખરડાની વ્યાખ્યા આપવામાં આવી છે. જે મુજબ, નીચેનામાંથી કોઈપણ બાબત સાથે સંલગ્ન ખરડાને નાણાં ખરડો કહેવાય છે.

- ભારતની સંચિત નીધિ (Consolidation fund of india) માંથી નાણું ઉપાડવું કે નાણું જમા કરાવવું.
- ભારત સરકારે નાણાં કરજ લેવા માટે, કરજ લીધેલા નાણાંની ભરપાઈ કરવા માટે નો ખરડો

અનુચ્છેદ 111 : રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા વિધેયકોને મંજૂરી

અનુચ્છેદ 112 : (વાર્ષિક નાણાકીય પત્રક) બજેટ

- આ અનુચ્છેદ મુજબ રાષ્ટ્રપતિ દરેક નાણાકીય વર્ષ માટે સંસદના બંને સદનો સમક્ષ “વાર્ષિક નાણાકીય દસ્તાવેજ” રજૂ કરાવશે.
- અહીં ખરેખર આ જવાબદારી રાષ્ટ્રપતિની છે પરંતુ બજેટ નાણામંત્રી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે છે.
- બજેટ નાણામંત્રાલયના “આર્થિક કાર્યોના વિભાગ” દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવે છે.
- રાષ્ટ્રપતિ વિટો પાવર :- કોઈપણ ખરડો સંસદમાંથી પસાર થયા બાદ તેને રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી મળવી જરૂરી છે. જ્યાં સુધી કોઈ ખરડાને રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી ન મળે ત્યાં સુધી તે કાનૂન બનતો નથી.
- રાષ્ટ્રપતિ કોઈ ખરડાને મંજૂરી આપી દે છે અથવા અનુચ્છેદ 111 ના આધીન કોઈ વિટો પાવરનો ઉપયોગ કરી મંજૂરી અટકાવી શકે છે.

અનુચ્છેદ 114 : વિનિયોગ વિધેયક (Appropriation Bill)

- સંવિધાનમા ઉલ્લેખ છે કે ભારતની સંચિત નિધિમાંથી નાણાં મેળવવા માટે વિનિયોગ વિધેયકને સંસદમાંથી પસાર કરવું પડશે.
- વિનિયોગ વિધેયકને પસાર થવામાં સમય લાગતો હોવાથી જરૂરી ખર્ચ માટે લોકસભા નાણાં ઉપલબ્ધ કરાવે છે જેને લેખાનુદાન કહે છે.

અનુચ્છેદ 115 : પૂરક, વધારાનું કે અધિક અનુદાનો

- આ અનુચ્છેદ અનુસાર કોઈ કાયદાથી ચાલુ નાણાકીય વર્ષ માટે કોઈ ખાસ સેવા માટે અધિકૃત કરાયેલી રકમો તે વર્ષ માટે અપૂરતી જણાય અથવા વધારાના ખર્ચની જરૂર પડે તો આ ખર્ચને પહોંચી વળવા વધારાનું અનુદાન આપવામાં આવે છે.

પ્રકરણ 3 : રાષ્ટ્રપતિની ધારાકીય સત્તા

અનુચ્છેદ 123 : રાષ્ટ્રપતિની વટહુકમ પ્રસિદ્ધ કરવાની સત્તા

- જ્યારે સંસદના બંને અથવા કોઈ એક સદન પણ સત્રમાં ન હોય ત્યારે જો કોઈ વિશિષ્ટ પરિસ્થિતિના આધારે તાત્કાલિક કાયદો બનાવવાની જરૂરિયાત પેદા થાય તો રાષ્ટ્રપતિ વટહુકમ જાહેર કરીને તાત્કાલિક ધોરણે કાયદો બનાવી શકે છે.
- રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા આ વટહુકમ મંત્રી પરિષદની સલાહને આધારે જાહેર કરવામાં આવે છે.
- રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા જાહેર કરાયેલ આ વટહુકમનો પ્રભાવ સંસદે પસાર

કરેલા કાયદા જેટલો જ રહેશે.

- વટહુકમ જાહેર થયેથી તેનો સમયગાળો 6 મહિનાનો રહે છે. પરંતુ જો ક્યારેક સંસદનું સત્ર આયોજીત થઈ જાય તો ત્યારથી વટહુકમનો સમયગાળો 6 અઠવાડિયાનો રહેશે.

પ્રકરણ 4 : ભારતીય ન્યાયતંત્ર

અનુચ્છેદ 124 : સર્વોચ્ચ અદાલત(S.C.) ની સ્થાપના અને રચના

- ભારતની એક સર્વોચ્ચ અદાલત(S.C.) હશે. S.C. માં એક મુખ્ય ન્યાયાધીશ અને સંસદ જે નક્કી કરે તેટલા અન્ય ન્યાયાધીશો હશે.
- S.C. ના ન્યાયાધીશોની નિમણૂક કોલેજીયમ સમૂહની સલાહને આધારે રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કરવામાં આવશે.
- S.C. ના ન્યાયાધીશો રાષ્ટ્રપતિને સંબોધીને રાજીનામું આપી પોતાનું પદ છોડી શકે છે.
- સંસદના બંને સદનોમાંથી ઉપસ્થિત & મત આપવાવાળા સદસ્યોના 2/3rd બહુમત તેમજ કુલ સદસ્યોના સામાન્ય બહુમત દ્વારા S.C. ના ન્યાયાધીશને તેમના પદ પરથી હટાવી શકાય છે.
- S.C. ના ન્યાયાધીશની સેવાનિવૃત્તિ ઉંમર 65 વર્ષની રહેશે.
- S.C. ના ન્યાયાધીશ તરીકે નિયુક્ત થવા માટેની યોગ્યતાઓ :-
- તે ભારતના નાગરિક હોવા જોઈએ.
- 5 વર્ષ સુધીનો ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશનો, અથવા
- 10 વર્ષ સુધીનો ઉચ્ચ ન્યાયાલયના વકીલનો અનુભવ હોવો જોઈએ. અથવા રાષ્ટ્રપતિનાં મંતવ્ય મુજબ તે પ્રતિષ્ઠિત કાયદાશાસ્ત્રી હોવા જોઈએ.
- દરેક ન્યાયાધીશ પોતાના પદ માટે રાષ્ટ્રપતિ સમક્ષ ત્રીજી અનુસૂચિમાં દર્શાવ્યા મુજબ શપથ ગ્રહણ કરશે.
- S.C. ના ન્યાયાધીશો સેવાનિવૃત્તિ બાદ સમગ્ર ભારતમાં કોઈ પણ ન્યાયાલય સમક્ષ કાર્ય કરી શકશે નહીં.

અનુચ્છેદ 125 : ન્યાયાધીશોના પગાર, ભથ્થાં વગેરે

- ન્યાયાધીશોના વેતન અને ભથ્થાં સંસદ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે. પરંતુ ન્યાયાધીશની નિયુક્તિ બાદ તેમના વેતન - ભથ્થામાં ઘટાડો કરી શકાશે નહીં.
- ન્યાયાધીશોનું વેતન ભારતની સંચિત નિધિ પર ભારીત ખર્ચ હશે.

અનુચ્છેદ 126 : કાર્યકારી મુખ્ય ન્યાયાધીશની નિમણૂક (Acting Chief Justice)

- ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશનો હોદ્દો ખાલી હોય ત્યારે અથવા મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિની ગેરહાજરી કે બીજા કોઈ કારણે તેઓ પોતાના હોદ્દાની ફરજો ન બજાવી શકે ત્યારે ન્યાયાલયના બીજા ન્યાયાધીશોમાંથી રાષ્ટ્રપતિ આ હેતુ માટે નીમે તે વ્યક્તિ આ હોદ્દાની ફરજો બજાવશે.

અનુચ્છેદ 126 : તદર્થ ન્યાયાધીશની નિમણૂક (Ad Hoc Judge)

- જ્યારે સર્વોચ્ચ અદાલતની કાર્યવાહી માટે કાયમી ન્યાયાધીશોની સંખ્યા (કોરમ) પૂરું ના થાય ત્યારે સર્વોચ્ચ અદાલત મુખ્ય ન્યાયાધીશ કોઈ પણ ઉચ્ચ અદાલતના કોઈ ન્યાયાધીશની તદર્થ ન્યાયાધીશ તરીકે નિમણૂક કરશે.
- આ માટે તેમણે ઉચ્ચ અદાલતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ સાથે ચર્ચા વિચારણા કરી અને રાષ્ટ્રપતિ મંજૂરી લેવાની રહેશે.

અનુચ્છેદ 129 : સર્વોચ્ચ અદાલત રેકર્ડ અદાલત તરીકે રહેશે

- આ અનુચ્છેદ મુજબ S.C એ નઝીરી અદાલત છે.
- એટલે કે તેના તમામ ચુકાદા on-Record રહેશે તેમજ એ ચુકાદા દરેક ન્યાયાલયને લાગુ પડશે. ચુકાદાની અવમાનના કરી શકશે નહીં.
- બીજા શબ્દોમાં કરીએ તો આ ચુકાદાનો અન્ય તમામ બાબતો માટે સંદર્ભ તરીકે ઉપયોગ કરી શકાશે.

અનુચ્છેદ 130 : સર્વોચ્ચ અદાલતનું સ્થાન

- S.Cનું સ્થાન દિલ્હી ખાતે રહેશે પરંતુ S.Cના મુખ્ય ન્યાયાધીશ દ્વારા રાષ્ટ્રપતિની પૂર્વમંજૂરીથી S.Cનું સ્થાન બદલી શકાય છે.

અનુચ્છેદ 136 : સર્વોચ્ચ અદાલતે અપીલ કરવા માટે ખાસ પરવાનગી આપવા બાબત

- S.C દ્વારા વિશેષ અનુમતી આપીને ઉચ્ચ ન્યાયાલયે આપેલા કોઈ પણ નિર્ણયને S.C માં પડકારી શકાય છે.
- પરંતુ સૈન્ય ન્યાયાલયના સંદર્ભમાં આ જોગવાઈ લાગુ પડતી નથી.

અનુચ્છેદ 137 : ફેંસલાં અથવા હુકમોની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પુનઃ વિચારણા

- આ અનુચ્છેદ મુજબ સર્વોચ્ચ ન્યાયાલય પોતે જ આપેલા નિર્ણયોની પુનઃ સમીક્ષા કરીને તેમાં જરૂરી સુધારા કરી શકે છે.

અનુચ્છેદ 141 : સર્વોચ્ચ અદાલતે પ્રતિપાદિત કરેલો કાયદો તમામ ન્યાયાલયોને બંધન કરતાં રહેશે

- સર્વોચ્ચ અદાલતનો ચુકાદો અથવા તેમના દ્વારા જાહેર કરાયેલ કાયદો સમગ્ર ભારતને લાગુ પડશે.
- સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય ભારતની તમામ ન્યાયાલય માટે બંધનકર્તા રહેશે. પરંતુ પોતાને માટે બંધનકર્તા રહેશે નહીં કારણકે, S.C પોતે જ આપેલા નિર્ણયની અનુચ્છેદ 137 મુજબ સમીક્ષા કરી શકે છે.

અનુચ્છેદ 142 : સર્વોચ્ચ અદાલતના હુકમમાં અને હુકમો તથા દસ્તાવેજો પ્રગટ કરવાના વગેરે

- સર્વોચ્ચ અદાલત રાષ્ટ્રપતિને કાયદાકીય બાબતમાં સલાહ આપી શકે છે પણ રાષ્ટ્રપતિ આ સલાહ માનવા માટે બંધનકર્તા નથી.

અનુચ્છેદ 143 : સર્વોચ્ચ અદાલત સાથે વિચારવિનિમય કરવાની રાષ્ટ્રપતિની સત્તા

અનુચ્છેદ 145 : સર્વોચ્ચ અદાલતના નિયમો

- સર્વોચ્ચ અદાલત રાષ્ટ્રપતિની પૂર્વ મંજૂરીથી અદાલતના સંચાલનની પદ્ધતિ માટે નિયમો બનાવી શકે છે.
- કોઈ કેસ માટે કેટલા ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠ રહેશે તે નક્કી કરી શકે છે.

પ્રકરણ 5 : ભારતના નિયંત્રક અને મહાલેખા પરીક્ષક

અનુચ્છેદ 148 : ભારતના નિયંત્રક અને મહાલેખા પરીક્ષક (Comptroller and Auditor General of India-CAG)

- ભારતના એક નિયંત્રક અને મહાલેખા પરીક્ષક રહેશે જેની નિમણૂક રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કરવામાં આવશે.
- નિયંત્રક અને મહાલેખા પરીક્ષકનો કાર્યકાળ 6 વર્ષનો અથવા 65 વર્ષની ઉંમર સુધીનો રહેશે.

અનુચ્છેદ 149 : નિયંત્રક અને મહાલેખા પરીક્ષકની ફરજો અને સત્તા

- સંવિધાન સંસદને સત્તા આપે છે કે તે CAG ને કેન્દ્ર, રાજ્ય અથવા કોઈ બીજી સંસ્થાના હિસાબો સંબંધિત કાર્યો અને સત્તા સોંપી શકશે.
- કેન્દ્ર રાજ્યો અને વિધાનસભા ધરાવતા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની સંચિત નીધિમાંથી થતાં તમામ ખર્ચ સંબંધિત હિસાબોનું ઓડિટ CAG કરશે.

ભાગ 6 : રાજ્યો

પ્રકરણ 1 : સામાન્ય

અનુચ્છેદ 152 : વ્યાખ્યા

પ્રકરણ 2 : કારોબારી

અનુચ્છેદ 153 : રાજ્યોના રાજ્યપાલો

- દરેક રાજ્યમાં એક રાજ્યપાલ રહેશે.
- પરંતુ 7 માં બંધારણીય સુધારા દ્વારા એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી કે, એક રાજ્યપાલને એક કરતાં વધુ રાજ્યોનો કાર્યભાર સોંપી શકાય છે.

અનુચ્છેદ 154 : રાજ્યની કાર્યપાલિકા સત્તા

- રાજ્યની કાર્યપાલિકાના પ્રમુખ રાજ્યપાલ રહેશે. રાજ્યપાલ આ સત્તાનો ઉપયોગ પોતે ખુદ અથવા પોતાના દ્વારા નિયુક્ત વ્યક્તિ મારફતે કરી શકશે.

અનુચ્છેદ 155 : રાજ્યપાલની નિમણૂક

- રાજ્યપાલની નિયુક્તિ રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કરવામાં આવશે.

અનુચ્છેદ 156 : રાજ્યપાલના હોદ્દાની મુદત

- રાજ્યપાલનો કાર્યકાળ 5 વર્ષનો રહેશે.
- પરંતુ રાજ્યપાલ જ્યાં સુધી રાષ્ટ્રપતિની ઈચ્છા હોય ત્યાં સુધી પોતાનું પદ જાળવી રાખે છે.
- રાજ્યપાલ કોઈ પણ સમયે રાષ્ટ્રપતિને રાજીનામું આપીને પોતાનું પદ છોડી શકે છે.
- રાજ્યપાલનો 5 વર્ષનો કાર્યકાળ પૂર્ણ થઈ જાય તેમ છતાં જ્યાં સુધી તેમના પદ પર કોઈ અન્ય વ્યક્તિની નિમણૂક ન થાય ત્યાં સુધી તે પોતાનું પદ જાળવી રાખશે.

અનુચ્છેદ 157 : રાજ્યપાલના હોદ્દા માટેની યોગ્યતાઓ

- તે ભારતના નાગરિક હોવા જોઈએ.
- 35 વર્ષની ઉંમર હોવી જોઈએ.

અનુચ્છેદ 158 : રાજ્યપાલના હોદ્દા માટેની શરતો

- અનુચ્છેદ 158 (1) : રાજ્યપાલ સંસદનો કે રાજ્ય વિ.મંડળના કોઈ પણ સદનનો સદસ્ય રહેશે નહીં અને જો કોઈ સંસદ સદસ્ય કે રાજ્ય વિ.મંડળનો સદસ્ય રાજ્યપાલ તરીકે નિયુક્ત થાય તો તે દિવસથી

તેમની સંસદ સદસ્યતા અને રા.વિ.મંડળની સદસ્યતા જતી રહેશે.

- અનુચ્છેદ 158 (2) : રાજ્યપાલ કોઈ લાભનું પદ (office of profit) ધરાવી શકશે નહીં.
- અનુચ્છેદ 158 (3) : રાજ્યપાલને સંસદ કાયદા દ્વારા નક્કી કરે તે મુજબ ભથ્થાઓ અને વિશેષાધિકારો પ્રાપ્ત થશે. તેમજ ભાડા વગર નિવાસ માટેનું નિવાસસ્થાન પ્રાપ્ત થશે.
- રાજ્યપાલ પોતાનું પદ ગ્રહણ કર્યા પહેલા H.C ના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અથવા તેમની ગેરહાજરીમાં વરિષ્ઠ ન્યાયાધીશ સમક્ષ શપથ લેશે.
- અહીં એ વસ્તુ નોંધનીય છે કે, જ્યારે કોઈ રાજ્યપાલને અન્ય રાજ્યના રાજ્યપાલ તરીકે વધારાનો કાર્યભાર સોંપવામાં આવે ત્યારે તેમણે તે સંબંધિત રાજ્યના રાજ્યપાલ તરીકે પણ શપથ લેવાના રહે છે.

અનુચ્છેદ 161 : રાજ્યપાલ દ્વારા સજા માફી

- રાજ્યપાલ રાષ્ટ્રપતિની જેમ જ અલગ-અલગ રીતે સજાઓને માફ કરી શકે છે.

1. ક્ષમાદાન – ક્ષમા આપવી

2. લઘુકરણ – સજાની પ્રકૃતિ ઘટાડવી

3. પ્રતિહાર – સજાનો સમયગાળો ઘટાડવો

4. પ્રવિલંબન – સજા મોડુંક રાખવી

- વિરામ – દંડની પ્રકૃતિ અને માત્રા બંને ઘટાડવી.
- રાજ્યપાલ દ્વારા મૃત્યુદંડ અથવા સૈન્ય ન્યાયાલયે આપેલી સજા માફ કરી શકાય નહીં.

અનુચ્છેદ 163 : રાજ્યપાલને મદદ કરવા અને સલાહ આપવા માટે મંત્રીમંડળ

- રાજ્યપાલને સલાહ આપવા માટે મુખ્યમંત્રી & તેની મંત્રીપરિષદ હશે.
- પરંતુ અહીં રાજ્યપાલ અમુક કાર્યો પોતાના વિવેક અનુસાર કરી શકે છે.
- અનુચ્છેદ 200 મુજબ રાજ્યપાલ રાજ્યની કાર્યપાલિકા સત્તાની બહારના કોઈ વિષયને સંબંધિત ખરડાને રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી માટે આરક્ષિત રાખી શકે છે.
- તે રાષ્ટ્રપતિને અહેવાલ આપીને જાણ કરી શકે છે કે, રાજ્યમાં બંધારણીય તંત્ર નિષ્ફળ ગયું હોવાથી રાષ્ટ્રપતિ શાસન લાગુ કરવા જેવી પરિસ્થિતિ પેદા થઈ છે.

અનુચ્છેદ 164 : મંત્રીઓ અંગેની બીજી જોગવાઈઓ

- સ્વવિવેકથી સૌથી વધુ બહુમતી ધરાવતા પક્ષના નેતાની મુખ્યમંત્રી - સલાહને આધારે - અન્ય મંત્રી
- દરેક મંત્રીઓની નિમણૂક રાજ્યપાલ દ્વારા થાય છે. આથી દરેક મંત્રી સ્વતંત્ર રીતે રાજ્યપાલને જવાબદાર હોય છે. પરંતુ સામૂહિક રીતે તે વિ.સભાને જવાબદાર છે.
- ઓછામાં ઓછી ઉંમર 25 વર્ષની હોવી જોઈએ.
- કોઈ વ્યક્તિ રાજ્ય વિ.મંડળનો સદસ્ય ન હોય તેમ છતાં તેની મંત્રી તરીકે નિયુક્તિ કરી શકાય છે પરંતુ તેમણે 6 મહિનામાં કોઈ પણ એક સદનની સદસ્યતા મેળવવી જરૂરી છે.

અનુચ્છેદ 166 : રાજ્યની સરકારના કામકાજનું સંચાલન

- રાજ્ય સરકારના તમામ કાર્યો રાજ્યપાલના નામે થશે.

અનુચ્છેદ 167 : રાજ્યપાલને માહિતી પૂરી પાડવા વગેરે અંગે મુખ્યમંત્રીની ફરજો

- મુખ્યમંત્રી મંત્રીપરિષદના તમામ નિર્ણયો રાજ્યપાલને જણાવશે.
- આ ઉપરાંત રાજ્યપાલ મંત્રીપરિષદ પાસેથી જે સંબંધિત માહિતી મંગાવે તે મુખ્યમંત્રી જણાવશે.
- અનુચ્છેદ 165 : રાજ્યના મહા અધિવક્તા (Advocate General of state)
- રાજ્યના રાજ્યપાલ દ્વારા H.C ના ન્યાયાધીશ બનવા માટેની લાયકાત ધરાવતા વ્યક્તિની રાજ્યના મહાઅધિવક્તા તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવશે.
- રાજ્યના મહાઅધિવક્તા રાજ્યના અંતર્ગત કોઈ પણ અદાલતમાં રાજ્ય સરકાર વતી દલીલ કરી શકે છે.

પ્રકરણ 3 : રાજ્યનું વિધાનમંડળ

અનુચ્છેદ 168 : રાજ્યોમાં વિધાનમંડળોની રચના

- દરેક રાજ્યનું એક વિધાનમંડળ હશે.

અનુચ્છેદ 169 : રાજ્યોમાં વિધાનપરિષદની નાબૂદી અથવા રચના

અનુચ્છેદ 170 : વિધાનસભાની રચના

(Legislative Assembly)

- રાજ્યની વિ. સભામાં મહત્તમ 500 અને ઓછામાં ઓછા 60 સદસ્યો રહેશે.
- રાજ્યની વિ.સભાના સદસ્યો રાજ્યની જનતા દ્વારા પ્રત્યક્ષ રીતે ચુંટવામાં આવશે.
- અનુચ્છેદ 170 (3) : દરેક વસતી ગણતરી બાદ રાજ્યની વિ. સભાની

બેઠકો વસતીના સમપ્રમાણમાં પુનર્ગઠિત કરવામાં આવશે.

- રાજ્યોને ફાળવવામાં આવેલી બેઠકોનું પણ ફરીથી ક્ષેત્રીય વિભાજન વસતીના સમપ્રમાણમાં રહેશે.

અનુચ્છેદ 171 : વિધાન પરિષદની રચના

- વિધાન પરિષદની સદસ્ય સંખ્યા = વિધાનસભાના સદસ્યો × 1/3
- પરંતુ કોઈ પણ સંજોગોમાં આ સંખ્યા 40 થી ઓછી રહેશે નહીં.
- હાલમાં 6 રાજ્યોમાં વિધાન પરિષદ અસ્તિત્વમાં છે.

1. ઉત્તર પ્રદેશ
2. બિહાર
3. મહારાષ્ટ્ર
4. આંધ્ર પ્રદેશ
5. તેલંગાણા
6. કર્ણાટક

- છેલ્લે J & K માં વિધાન પરિષદ નાબૂદ કરવામાં આવી.

અનુચ્છેદ 172 : રાજ્યના વિધાનમંડળોની મુદત

- દરેક રાજ્યની વિધાનસભાનું વહેલું વિસર્જન ન થાય તો તેની પહેલી બેઠકથી 5 વર્ષ સુધી તેની મુદત ચાલુ રહેશે.
- રાજ્યની વિધાન પરિષદ કાયમી ગૃહ છે પણ તેના 1/3 સભ્યો દર બીજા વર્ષના અંતે નિવૃત્ત થશે.

અનુચ્છેદ 173 : વિધાન મંડળના સભ્યોની લાયકાત

- તે ભારતનો નાગરિક હોવો જોઈએ.
- વિ.સભા માટે ઓછામાં ઓછી ઉંમર 25 વર્ષ અને વિ.પરિષદ માટે ઓછામાં ઓછી ઉંમર 30 વર્ષ હોવી જોઈએ.
- તે સંબંધિત રાજ્યના વતની હોવા જોઈએ.
- લાભનું પદ ધરાવતા હોવા જોઈએ નહીં.

અનુચ્છેદ 174 : વિધાનમંડળના સદનોના સત્ર

- રાજ્યપાલ સમય-સમયે વિ.મંડળના સદનોના સત્ર આયોજીત કરી શકશે.
- પરંતુ વિ.મંડળના સદનોના બે ક્રમિક સત્રો વચ્ચે 6 મહિનાથી વધુ સમયગાળો હોવો જોઈએ નહીં.
- રાજ્યપાલ વિધાનમંડળના સત્રો સમાપ્ત કરી શકે છે.
- વિ.સભાનું વિસર્જન કરી શકે છે.

અનુચ્છેદ 175 : ગૃહોને સંબોધવાનો રાજ્યપાલનો હક

- રાજ્યપાલ કોઈ પણ સમયે વિ.મંડળના સદનોને મહત્વપૂર્ણ બાબત માટે સંદેશ આપી શકે છે અથવા પોતે ખુદ સદન સમક્ષ વક્તવ્ય આપી શકે છે.

અનુચ્છેદ 176 : રાજ્યપાલનું ખાસ સંબોધન

- રાજ્યપાલ દર વર્ષ વિ.મંડળના બંને સદનોને સંયુક્ત રીતે સંબોધિત કરશે.
- સામાન્ય રીતે દર વર્ષે પ્રથમ સત્ર દરમ્યાન વિ.મંડળના બંને સદનોને સંયુક્ત રીતે રાજ્યપાલ દ્વારા સંબોધિત કરવામાં આવે છે.

અનુચ્છેદ 177 : રાજ્યના મહા અધિવક્તા**(Advocate General of state)**

- મહાઅધિવક્તાના રાજ્ય વિધાનમંડળને સંબંધિત અધિકારો :
- તે કોઈ પણ સદનની કાર્યવાહીમાં ઉપસ્થિત રહી શકે છે.
- તે ચર્ચામાં ભાગ લઈ શકે છે.
- પરંતુ તે સદનમાં મત આપી શકતા નથી.

અનુચ્છેદ 186 : વેતન અને ભથ્થાઓ

- અધ્યક્ષ, ઉપાધ્યક્ષ તેમજ સભાપતિ & ઉપસભાપતિના વેતન ભથ્થાઓ વિધાનમંડળ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.
- આ વેતન અને ભથ્થાઓ રાજ્ય સરકારની સંચિત નીધિ પર ભારીત પર્ય હશે.

અનુચ્છેદ 188 : શપથ માટેની જોગવાઈ

- વિધાનમંડળ દરેક સદસ્યો રાજ્યપાલ અથવા તેમના દ્વારા નિયુક્ત વ્યક્તિ સમક્ષ ત્રીજી અનુસૂચિ મુજબ શપથ લેશે.
- ખરેખર પ્રોટેમ સ્પિકર દ્વારા શપથ અપાવવામાં આવે છે.

અનુચ્છેદ 189 : ગણપૂર્તિ (Quaram)

- વિ.મંડળના દરેક સદન માટે ગણપૂર્તિ કુલ સદસ્યોના 1/10th સદસ્યો રહેશે.

અનુચ્છેદ 190 : બેવડી સદસ્યતા

- કોઈ સદસ્ય સંસદના બંને સદનનો તેમજ કોઈ રાજ્યના વિધાનમંડળનો અને સંસદનો એમ બંને સદનનો સદસ્ય રહી શકે નહીં.
- સંસદ આ માટેના નિયમો બનાવી શકે છે. આ માટે સંસદે લોકપ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ - 1951 માં જોગવાઈ કરી શકે છે.

અનુચ્છેદ 191 : સભ્યપદ માટેની ગેરલાયકાતો

- સંવિધાનના અનુચ્છેદ 102 માં સંસદ સદસ્યોની અયોગ્યતાઓની જોગવાઈ છે.
- જો તે ભારતનો નાગરિક ન રહે.
- જો તે દેવાળીયો (નાદાર) જાહેર થાય.
- જો તેમને ન્યાયાલય દ્વારા અસ્થિર મગજનો જાહેર કરાયો હોય.

- સંસદે બનાવેલા નિયમ અનુસાર ગેરલાયક જાહેર થાય.
- લોકપ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ અંતર્ગત સંસદ સદસ્યોની ગેરલાયકાતો
- જો તેમણે પોતાના ચુંટણીખર્ચની વિગતો નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં ચુંટણીપંચને ન આપી હોય.
- જો તેમને ભ્રષ્ટાચાર કે નિષ્ઠાવાન ન હોવાને કારણે સરકારી નોકરીમાંથી દૂર કરાયો હોય.
- જો તેમણે ચુંટણી સંબંધિત કોઈ ભ્રષ્ટાચાર કે અપરાધ કર્યો હોય.

અનુચ્છેદ 196 : વિધાનમંડળમાં ખરડો પસાર કરવાની પ્રક્રિયા

- કોઈ પણ સામાન્ય ખરડાઓ વિ.મંડળના બંનેમાંથી કોઈ પણ સદનમાં રજૂ કરી શકાય છે.
- જ્યારે વિધાનમંડળના બંને સદનો દ્વારા કોઈ ખરડો પસાર થશે ત્યારે જ તે ખરડો વિધાનમંડળ દ્વારા પસાર થયેલો ગણાશે.

અનુચ્છેદ 197 : નાણાં વિધેયકો સિવાય બીજા વિધેયકોને લગતી વિધાનપરિષદની સત્તા ઉપર નિયંત્રણ

- રાજ્ય વિધાનમંડળો માટે સંયુક્ત બેઠકની કોઈ જોગવાઈ નથી.

અનુચ્છેદ 199 : નાણાં વિધેયકોની વ્યાખ્યા**અનુચ્છેદ 200 : રાજ્યપાલની વીટો સત્તાઓ**

- રાજ્યપાલને આ અનુચ્છેદ મુજબ રાષ્ટ્રપતિની જેમ જ અલગ-અલગ ત્રણ પ્રકારના વીટો પાવર પ્રાપ્ત થાય છે.
- રાજ્યપાલને આ ઉપરાંત અન્ય એક વીટો સત્તા પણ પ્રાપ્ત થાય છે જે મુજબ રાજ્યપાલને જ્યારે એવું જણાય કે કોઈ ખરડો રાજ્યની કાર્યપાલીકા સત્તાથી બહાર છે ત્યારે રાજ્યપાલ આ ખરડા પરની મંજૂરીને રાષ્ટ્રપતિ માટે આરક્ષિત રાખી શકે છે.

અનુચ્છેદ 201 : વિચારણા માટે અનામત રાખેલા વિધેયકો

- જ્યારે કોઈ ખરડો રાજ્યપાલ દ્વારા રાષ્ટ્રપતિનાં વિચાર માટે આરક્ષિત રાખવામાં આવ્યો હોય ત્યારે રાષ્ટ્રપતિ આ ખરડા પર મંજૂરી આપે છે અથવા પુનઃ વિચારણા માટે રાજ્યના વિધાનમંડળને ખરડો પરત કરે છે.
- રાજ્યના વિધાનમંડળે 6 મહિનામાં વિચાર-વિમર્શ કરીને આ ખરડો ફરીથી પસાર કરવાનો રહેશે નહીં તો 6 મહિના બાદ ખરડો રદ થઈ જશે.
- આ રીતે રાષ્ટ્રપતિ રા.વિ.મંડળ દ્વારા પસાર કરાયેલ ખરડાને ગમે તેટલી વખત પુનઃવિચારણા માટે પરત મોકલી શકે છે.
- જેમ કે ગુજરાત વિધાન સભા દ્વારા પસાર થયેલ GUJCTOC ખરડો.

પ્રકરણ 4 : રાજ્યપાલની ધારાકીય સત્તા**અનુચ્છેદ 213 : રાજ્યપાલનો વટહુકમ**

- જ્યારે રા.વિ.મંડળના બંને સદનો અથવા કોઈ એક સદન સત્રમાં ન હોય ત્યારે જો તાત્કાલિક ધોરણે કોઈ કાનૂન બનાવવાની જરૂરિયાત પેદા થાય તો રાજ્યપાલ વટહુકમ જાહેર કરીને સંબંધિત વિષય પર કાનૂન બનાવી શકે છે.
- આ વટહુકમનો પ્રભાવ તેટલો જ હશે કે જેટલો પ્રભાવ રા.વિ.મંડળે પસાર કરેલા કાનૂનનો હોય.

પ્રકરણ 5 : રાજ્યના ઉચ્ચ ન્યાયાલયો (H.C)**અનુચ્છેદ 214 : રાજ્યો માટે ઉચ્ચ ન્યાયાલયો****અનુચ્છેદ 215 : ઉચ્ચ ન્યાયાલય રેકર્ડ ન્યાયાલય હશે**

- અનુચ્છેદ 215 મુજબ H.C એ નઝીરી અદાલત તરીકે કાર્ય કરશે.
- નઝીરી અદાલત એટલે કે આ અદાલતના તમામ નિર્ણયો H.C ના તાબા હેઠળની અદાલત માટે કાયદા સમાન રહેશે.

અનુચ્છેદ 216 : ઉચ્ચ ન્યાયાલયોની રચના

- H.C માં ન્યાયાધીશોની સંખ્યા સમય - સમયે રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા નક્કી કરાશે.

અનુચ્છેદ 217 : ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશની નિમણૂક અને તેના હોદ્દાની શરતો

- H.C ના ન્યાયાધીશોને એ જ રીતે હટાવવામાં આવે છે કે જે રીતે S.C ના ન્યાયાધીશોને હટાવવામાં આવે છે.
- H.C ના ન્યાયાધીશોનો કાર્યકાળ 62 વર્ષની ઉંમર સુધીનો રહેશે.
- પરંતુ H.C ના ન્યાયાધીશો કોઈ પણ સમયે રાષ્ટ્રપતિને સંબોધીને રાજીનામું આપી શકે છે.

અનુચ્છેદ 219 : ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશને લેવાના શપથ

- ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશ તરીકે નિમાયેલી દરેક વ્યક્તિએ પોતે હોદ્દો સંભાળે તે પહેલા રાજ્યના રાજ્યપાલ અથવા તેમણે તે અર્થે નિમેલી કોઈ વ્યક્તિ સમક્ષ ત્રીજી અનુસૂચિમાં આ હેતુ માટે આપેલા નમૂના અનુસાર શપથ લેવાના રહેશે.

અનુચ્છેદ 220 : કાયમી ન્યાયાધીશ તથા પછી વકીલાત કરવા ઉપર નિયંત્રણ

- H.C ના સ્થાયી ન્યાયાધીશો સેવાનિવૃત્તિ બાદ અન્ય ઉચ્ચ ન્યાયાલયો તેમજ S.C સિવાય અન્ય કોઈ ન્યાયાલયમાં વકીલાત કરી શકશે નહીં.

અનુચ્છેદ 221 : ન્યાયાધીશના પગાર વગેરે

- H.C ના ન્યાયાધીશોનું વેતન સંસદ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.
- H.C ન્યાયાધીશોનું વેતન સંબંધિત રાજ્યની સંચિત નીધિ પર ભારીત ખર્ચ હોય છે.

અનુચ્છેદ 222 : એક ઉચ્ચ ન્યાયાલયમાંથી બીજા ઉચ્ચ ન્યાયાલયમાં ન્યાયાધીશની બદલી

- રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા S.C. ના મુખ્ય ન્યાયાધીશ ની સલાહ મુજબ H.C. ના ન્યાયાધીશોની ફેરબદલી કરી શકાય છે.

અન્ય મહત્વના અનુચ્છેદો**અનુચ્છેદ 246 : સંસદે અને રાજ્યોના વિધાન મંડળોએ કરેલા કાયદાઓનું વિષયવસ્તુ**

- 7 મી અનુસૂચી મુજબ કાયદો બનાવવાની સત્તા.

અનુચ્છેદ 248 : કાયદા કરવાની અવશિષ્ટ સત્તા

- સંસદ એવી તમામ બાબતો પર કાનૂન બનાવી શકે છે જેનો ઉલ્લેખ રાજ્ય સૂચી અથવા સમવર્તી સૂચીમાં થયેલો નથી.

અનુચ્છેદ 256 : રાજ્યો અને સંઘની ફરજ

- સમગ્ર ભારતમાં સંસદીય કાયદાઓ સમાન રીતે લાગુ કરી શકાય તે હેતુથી સંઘ દ્વારા રાજ્યને તેના વહીવટ અંગે સૂચનો મોકલી શકાય છે. રાજ્યએ સંઘના આ સૂચનોનું પાલન કરવું ફરજિયાત છે.

અનુચ્છેદ 280 : નાણા આયોગ

- આ અનુચ્છેદ મુજબ નાણાપંચમાં એક અધ્યક્ષ અને 4 અન્ય સદસ્યો હશે.
- અધ્યક્ષ સહિત તમામ સદસ્યોની નિમણૂક રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા થશે.
- નાણાપંચનો કાર્યકાળ 5 વર્ષનો રહેશે.

અનુચ્છેદ 312 : અખિલ ભારતીય સેવાઓ

- રાષ્ટ્રહિત માટે રાજ્યસભા “ઉપસ્થિત & મત આપવાવાળા સદસ્યોની 2/3rd બહુમતિથી” પ્રસ્તાવ પસાર કરીને અખિલ ભારતીય સેવાનું સર્જન કરી શકે છે.
- અહીં અખિલ ભારતીય સેવાઓના સર્જનનો અધિકાર માત્ર રાજ્યસભા પાસે જ છે.
- કેન્દ્ર જાહેર સેવા આયોગના અધિકારીઓ ઉપર નિયંત્રણ
- તાત્કાલિક નિયંત્રણ રાજ્યનું, પૂર્ણ નિયંત્રણ સંઘનું

અનુચ્છેદ 315 : સંઘ અને રાજ્યોના લોકસેવા આયોગ

- ભારત સંઘ માટે એક સંઘ લોક સેવા આયોગ તેમજ દરેક રાજ્ય માટે રાજ્ય લોક સેવા આયોગ હશે. પરંતુ જો બે કે તેથી વધુ રાજ્યો અનુરોધ કરે તો બે રાજ્યો માટે સંયુક્ત રીતે સંયુક્ત લોક સેવા આયોગની સ્થાપના કરી શકાય છે.

અનુચ્છેદ 316 : સભ્યોની નિમણૂક અને હોદ્દાની મુદત

- સંઘ જાહેર સેવા આયોગના અધ્યક્ષ અને સભ્યોની નિમણૂક રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા થાય છે.
- આયોગના સદસ્યની સંખ્યા રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા નક્કી થાય છે. સામાન્ય રીતે આયોગમાં અધ્યક્ષ ઉપરાંત 9 થી 11 સદસ્યો હોય છે.
- આયોગના કુલ સભ્યોમાંથી અડધા સભ્યોને ભારત સરકાર અથવા રાજ્ય સરકારમાં 10 વર્ષ કામ કરવાનો અનુભવ હોવો એ જરૂરી છે.
- સંઘ લોક સેવા આયોગનો કાર્યકાળ 6 વર્ષનો અથવા 65 વર્ષની ઉંમર સુધીનો રહેશે.

અનુચ્છેદ 317 : કોઈ લોક સેવા આયોગના સભ્યને હોદ્દા પરથી દૂર કરવા બાબત

- આયોગના સદસ્યને માત્ર ગેરવર્તણૂકના આધાર પર જ તેમના પદ પરથી હટાવી શકાય.
- આ માટે રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા ઉચ્ચતમ ન્યાયાલય પાસે એક અહેવાલ મંગાવવામાં આવે છે. જો S.C પોતાની પ્રક્રિયાના નિયમો મુજબ તપાસ કરીને પોતાના અહેવાલમાં એવું જણાવે કે, સંબંધિત સદસ્યની કોઈ આધારે ગેરવર્તણૂક સાબિત થાય છે, તો રાષ્ટ્રપતિ પોતાના આદેશ દ્વારા સંબંધિત સદસ્યને તેમના પદ પરથી હટાવી શકે છે.
- આ ઉપરાંત અમુક પરિસ્થિતિઓમાં પણ અધ્યક્ષ તથા સદસ્યનું પદ ખાલી પડશે.
- કાર્યકાળ પૂર્ણ થવા પર.
- દેવાળીયો/નાદાર જાહેર થાય.
- રાષ્ટ્રપતિનાં દ્રષ્ટિકોણથી માનસિક રીતે બીમાર જાહેર થાય.
- ન્યાયાલય દ્વારા ભ્રષ્ટાચારના આરોપ માટે ગુનેગાર જાહેર થાય.

અનુચ્છેદ 324 : ચૂંટણી પંચ [Election Commision]

- મુખ્ય ચૂંટણી કમિશનરએ ચૂંટણી પંચના અધ્યક્ષ તરીકે કાર્ય કરશે.
- રાષ્ટ્રપતિ ચૂંટણી પંચ સાથે પરામર્શ કરીને તેમને યોગ્ય લાગે તેટલા પ્રાદેશિક કમીશનરોની નિયુક્તિ કરી શકે છે.
- હાલમાં ચૂંટણી પંચમાં બે અન્ય કમીશનરો અને એક મુખ્ય કમીશનર

એમ કુલ ત્રણ કમીશનરો છે.

અનુચ્છેદ 325 : ધર્મ, જાતિ, જ્ઞાતિ કે લિંગભેદના કારણે મતદાર યાદીમાં સામેલ કરવા માટે ગેરલાયક ગણી શકાય નહીં

- કોઈ વ્યક્તિને ધર્મ, જાતિ, જ્ઞાતિ કે લિંગભેદના કારણે મતદાર યાદીમાં સામેલ કરવા માટે ગેરલાયક ગણી શકાય નહીં અથવા ઉપરોક્ત કારણસર ખાસ મતદાર યાદી તૈયાર કરવામાં આવશે નહીં.
- સંસદના દરેક સદન માટે તેમજ રાજ્ય વિ.મંડળના દરેક સદન માટેની ચૂંટણીમાં એક સામાન્ય મતદાર યાદી જ હશે. જેમાં ધર્મ, જાતિ, જ્ઞાતિ, કે લિંગના આધારે ભેદભાવ હશે નહીં.

અનુચ્છેદ 326 : લોકસભાની અને રાજ્યવિધાનસભાઓની ચૂંટણીઓ પુખ્ત મતાધિકારને ધોરણે કરવા બાબત

- 18 વર્ષથી ઉપરની તમામ વ્યક્તિ કે જે મતદાતા તરીકે નોંધાયેલ છે તેને મત આપવાનો અધિકાર રહેશે.

અનુચ્છેદ 339 : અનુસૂચિત ક્ષેત્રોના વહીવટ

- આ અનુચ્છેદમાં જોવાઈ છે કે, અનુસૂચિત ક્ષેત્રોના વહીવટ માટે તથા રાજ્યોમાં અનુસૂચિત જનજાતિઓના કલ્યાણ માટે, બંધારણના અમલમાં આવ્યાના 10 વર્ષ બાદ રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા એક આયોગની રચના કરવામાં આવશે.
- આ અનુચ્છેદ અંતર્ગત સૌપ્રથમ આયોગની રચના 1960માં ઉચ્છંગરાય ઢેબરની અધ્યક્ષતામાં અને ત્યારબાદ 2002માં દિલીપસિંહ ભૂરીયાની અધ્યક્ષતામાં રચાયું હતું.

અનુચ્છેદ 352 : રાષ્ટ્રીય કટોકટીની ઉદ્દયોષણા**અનુચ્છેદ 356 : રાજ્ય કટોકટી (બંધારણીય કટોકટી)****અનુચ્છેદ 360 : નાણાકીય કટોકટીની જોગવાઈઓ****અનુચ્છેદ 368 : બંધારણીય સુધારાનો ખરડો**

- આ અનુચ્છેદ મુજબ સંસદના બંનેમાંથી કોઈ પણ સદનમાં બંધારણીય સુધારાનો ખરડો રજૂ કરી શકાય છે.
- આ ખરડો બંને સદનમાંથી ઉપસ્થિત તેમજ મત આપવાવાળા સદસ્યોની 2/3 બહુમતી તેમજ કુલ સદસ્યોની બહુમતીથી પસાર થવી જરૂરી છે.

અનુચ્છેદ 371 : મહારાષ્ટ્ર અને ગુજરાત અંગે ખાસ જોગવાઈઓ

પંચાયતી રાજ

ભાગ-9 : પંચાયતો (અનુચ્છેદ 243 થી 243-O)

243 : વ્યાખ્યા	243-H : કર નાખવાની સત્તા અને ફંડ બાબત (243-ઝ)
243-A : ગ્રામસભા (243-ક)	243-I : નાણાં આયોગ (243-ટ)
243-B : પંચાયતોની રચના (243-ખ)	243-J : પંચાયતોના હિસાબોનું ઓડિટ (243-ડ)
243-C : પંચાયતોની સંરચના (243-ગ)	243-K : પંચાયતોની ચૂંટણી(243-ડ)
243-D : અનામત બેઠકો (243-ઘ)	243-L : સંઘ રાજ્યક્ષેત્રોને લાગુ પાડવા બાબત (243-ઢ)
243-E : પંચાયતોની મુદ્દત (243-ચ)	243-M : આ ભાગ અમુક વિસ્તારોને લાગુ ન પડવા બાબત (243-ત)
243-F : સભ્યપદ માટેની ગેરલાયકાતો (243-છ)	243-N : અગાઉથી લાગુ કાયદા અને પંચાયતો ચાલુ રહેવા બાબત (243-થ)
243-G : પંચાયતોની સત્તા, અધિકાર અને જવાબદારી (243-જ)	243-O : ચૂંટણી સંબંધિત બાબતોમાં અદાલતના હસ્તક્ષેપ પર રોક (243-દ)

ભાગ-9A : નગરપાલિકાઓ (અનુચ્છેદ 243-P થી 243-ZG)

243-P : વ્યાખ્યા (243-ઘ)	243-Y : નાણાં આયોગ (243-લ)
243-Q : નગરપાલિકાઓની રચના (243-ન)	243-Z : નગરપાલિકાઓના હિસાબોનું ઓડિટ (243-વ)
243-R : નગરપાલિકાઓની સંરચના (243-પ)	243-ZA : નગરપાલિકાઓની ચૂંટણી (243-વક)
243-S : વોર્ડ સમિતિઓની રચના અને સંરચના(243-ફ)	243-ZB : કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને લાગુ પડવા બાબત (243-વખ)
243-T : અનામત બેઠકો (243-બ)	243-ZC : આ ભાગ અમુક વિસ્તારોને લાગુ ન પડવા બાબત (243-વગ)
243-U : નગરપાલિકાઓની મુદ્દત વગેરે (243-ભ)	243-ZD : જિલ્લા આયોજન સમિતિ (243-વઘ)
243-V : સભ્યપદ માટેની ગેરલાયકાતો (243-મ)	243-ZE : મેટ્રોપોલિટન આયોજન સમિતિ (243-વચ)
243-W : નગરપાલિકાઓની સત્તા, અધિકાર અને જવાબદારી (243-ય)	243-ZF : અગાઉથી લાગુ કાયદા, નગરપાલિકાઓ ચાલુ રહેવા (243-છ)
243-X : કર નાખવાની સત્તા અને ફંડ બાબત (243-ર)	243-ZG : ચૂંટણી સંબંધિત બાબતોમાં અદાલતના હસ્તક્ષેપ પર રોક (243-જ)

ભાગ-9B : સહકારી સમિતિઓ (અનુચ્છેદ 243-ZH થી 243-ZT)

243-ZI : સહકારી સમિતિઓની સ્થાપના	243-ZK : સભ્યોની ચૂંટણી
243-ZJ : સહકારી સમિતિઓના સભ્યો અને કાર્યકાળ	243-ZL : સહકારી સમિતિઓની નાબૂદી
243-ZM : સહકારી સમિતિઓના હિસાબોનું ઓડિટ	

સ્થાનિક સ્વરાજ્ય સંસ્થાઓને લગતી કેટલીક માહિતી

ક્રમ	વિગત	ગ્રામ પંચાયત	તાલુકા પંચાયત	જિલ્લા પંચાયત
1.	સદસ્યસંખ્યા	ઓછામાં ઓછી 8, વધુમાં વધુ 16	ઓછામાં ઓછી 16, વધુમાં વધુ 32	ઓછામાં ઓછી 32, વધુમાં વધુ 52
2.	જનસંખ્યા	500 થી 25,000	1,00,000	4,00,000
3.	અનામત બેઠકની ફાળવણી	કલેક્ટર	વિકાસ કમિશનર	વિકાસ કમિશનર
4.	સભ્યસંખ્યાની ફાળવણી	કલેક્ટર	વિકાસ કમિશનર	વિકાસ કમિશનર
5.	સંસ્થાના વડા	સરપંચ	તાલુકા પ્રમુખ	જિલ્લા પ્રમુખ
6.	બેઠકમાં વધારો	દર 3000ની વસ્તીએ 2 બેઠકનો વધારો	દર 25000ની વસ્તીએ 2 બેઠકનો વધારો	દર 1,00,000ની વસ્તીએ 2 બેઠકનો વધારો
7.	વહીવટી વડા	તલાટી-કામ-મંત્રી	તાલુકા વિકાસ અધિકારી	જિલ્લા વિકાસ અધિકારી
8.	મહિલાઓ માટે અનામત	કુલ બેઠકના 1/3	કુલ બેઠકના 1/3	કુલ બેઠકના 1/3
9.	ઉમેદવારીની ઉંમર	21 વર્ષ	21 વર્ષ	21 વર્ષ
10.	અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ માટે અનામત	જનસંખ્યા પ્રમાણે	જનસંખ્યા પ્રમાણે	જનસંખ્યા પ્રમાણે
11.	સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાત વર્ગ માટે અનામત	10% અનામત	10% અનામત	10% અનામત
12.	પદ માટેની લાયકાત	<ul style="list-style-type: none"> સરકારી કર્મચારી ન હોવો જોઈએ. ઓછામાં ઓછી ઉંમર 21 વર્ષ. પોતાના ઘરમાં શૈયાલયની સુવિધા હોવી જોઈએ. પાગલ, અસ્થિર તથા ન્યાયાલય દ્વારા નાદાર જાહેર થયેલ ન હોવો જોઈએ. કોઈ પણ ગુના માટે 2 વર્ષ કે તેથી વધુ સજા થયેલી ન હોવી જોઈએ. સરકાર પાસેથી લીધેલાં ઋણો ભરપાઈ થઈ ગયેલાં હોવાં જોઈએ. 4 ઓગસ્ટ, 2005 પછી બે થી વધુ બાળકો ન હોવાં જોઈએ. 	<ul style="list-style-type: none"> સરકાર પાસેથી લીધેલાં ઋણો ભરપાઈ થઈ ગયેલાં હોવાં જોઈએ. ઓછામાં ઓછી ઉંમર 21 વર્ષ. સરકારી કર્મચારી ન હોવો જોઈએ. 4 ઓગસ્ટ, 2005 પછી બે થી વધુ બાળકો ન હોવાં જોઈએ કોઈ પણ ગુના માટે 2 વર્ષ કે તેથી વધુ સજા થયેલી ન હોવી જોઈએ. પોતાના ઘરમાં શૈયાલયની સુવિધા હોવી જોઈએ. પાગલ, અસ્થિર તથા ન્યાયાલય દ્વારા નાદાર જાહેર થયેલ ન હોવો જોઈએ. 	<ul style="list-style-type: none"> સરકારી કર્મચારી ન હોવો જોઈએ. પોતાના ઘરમાં શૈયાલયની સુવિધા હોવી જોઈએ. પાગલ, અસ્થિર તથા ન્યાયાલય દ્વારા નાદાર જાહેર થયેલ ન હોવો જોઈએ. 4 ઓગસ્ટ, 2005 પછી બે થી વધુ બાળકો ન હોવાં જોઈએ. કોઈ પણ ગુના માટે 2 વર્ષ કે તેથી વધુ સજા થયેલી ન હોવી જોઈએ. સરકાર પાસેથી લીધેલાં ઋણો ભરપાઈ થઈ ગયેલાં હોવાં જોઈએ. ઓછામાં ઓછી ઉંમર 21 વર્ષ.

અનુસૂચિ	વિષય										
અનુસૂચિ-1	સંઘ તથા તેના પ્રદેશોની યાદી										
અનુસૂચિ-2	<p>પગાર-ભથ્થાંઓની યાદી</p> <table border="0"> <tr> <td>રાષ્ટ્રપતિ</td> <td>રાજ્યપાલ</td> </tr> <tr> <td>લોકસભાના અધ્યક્ષ-ઉપાધ્યક્ષ</td> <td>રાજ્યસભાના સભાપતિ-ઉપસભાપતિ</td> </tr> <tr> <td>વિધાનસભાના અધ્યક્ષ-ઉપાધ્યક્ષ</td> <td>વિધાન પરિષદના સભાપતિ-ઉપસભાપતિ</td> </tr> <tr> <td>સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ</td> <td>ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ</td> </tr> <tr> <td>કેગ (CAG)</td> <td>એડવોકેટ જનરલ (AG)</td> </tr> </table>	રાષ્ટ્રપતિ	રાજ્યપાલ	લોકસભાના અધ્યક્ષ-ઉપાધ્યક્ષ	રાજ્યસભાના સભાપતિ-ઉપસભાપતિ	વિધાનસભાના અધ્યક્ષ-ઉપાધ્યક્ષ	વિધાન પરિષદના સભાપતિ-ઉપસભાપતિ	સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ	ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ	કેગ (CAG)	એડવોકેટ જનરલ (AG)
રાષ્ટ્રપતિ	રાજ્યપાલ										
લોકસભાના અધ્યક્ષ-ઉપાધ્યક્ષ	રાજ્યસભાના સભાપતિ-ઉપસભાપતિ										
વિધાનસભાના અધ્યક્ષ-ઉપાધ્યક્ષ	વિધાન પરિષદના સભાપતિ-ઉપસભાપતિ										
સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ	ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ										
કેગ (CAG)	એડવોકેટ જનરલ (AG)										
અનુસૂચિ-3	<p>નીચેની વ્યક્તિઓ દ્વારા લેવાની શપથ અને પ્રતિજ્ઞાઓના નમુનાઓ :</p> <table border="0"> <tr> <td>કેન્દ્રીય મંત્રીઓ</td> <td>સંસદ સભ્યો</td> </tr> <tr> <td>સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ</td> <td>ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ</td> </tr> <tr> <td>રાજ્યના મંત્રીઓ</td> <td>રાજ્ય વિધાનમંડળના સભ્ય</td> </tr> <tr> <td>સંસદની ચૂંટણી માટેના ઉમેદવાર</td> <td>રાજ્ય વિધાનમંડળની ચૂંટણી માટેના ઉમેદવાર</td> </tr> </table> <p>CAG(ભારતના નિયંત્રક અને મહાલેખા પરીક્ષક)</p>	કેન્દ્રીય મંત્રીઓ	સંસદ સભ્યો	સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ	ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ	રાજ્યના મંત્રીઓ	રાજ્ય વિધાનમંડળના સભ્ય	સંસદની ચૂંટણી માટેના ઉમેદવાર	રાજ્ય વિધાનમંડળની ચૂંટણી માટેના ઉમેદવાર		
કેન્દ્રીય મંત્રીઓ	સંસદ સભ્યો										
સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ	ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ										
રાજ્યના મંત્રીઓ	રાજ્ય વિધાનમંડળના સભ્ય										
સંસદની ચૂંટણી માટેના ઉમેદવાર	રાજ્ય વિધાનમંડળની ચૂંટણી માટેના ઉમેદવાર										
અનુસૂચિ-4	રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો માટે રાજ્યસભાની બેઠકોની ફાળવણી										
અનુસૂચિ-5	<p>અનુસૂચિત વિસ્તારોની વહીવટ અને નિયંત્રણ વિષે જોગવાઈ</p> <ul style="list-style-type: none"> બંધારણની પાંચમી અનુસૂચિ અનુસૂચિત વિસ્તારોના વહીવટ અને નિયંત્રણ તેમજ આસામ, મેઘાલય, ત્રિપુરા અને મિઝોરમ રાજ્યો સિવાયના કોઈપણ રાજ્યમાં રહેતા અનુસૂચિત જનજાતિ સાથે સંબંધિત છે. અનુસૂચિમાં 10 રાજ્યોમાં અનુસૂચિત વિસ્તારો છે જેમાં આંધ્રપ્રદેશ, છત્તીસગઢ, ગુજરાત, હિમાચલ પ્રદેશ ,ઝારખંડ, મધ્યપ્રદેશ ,મહારાષ્ટ્ર, ઓડિશા, રાજસ્થાન, તેલંગાણાનો સમાવેશ થાય છે. 										
અનુસૂચિ-6	આસામ, મેઘાલય, ત્રિપુરા અને મિઝોરમ રાજ્યોમાં જનજાતિ વિસ્તારોના વહીવટ માટે જોગવાઈ										
અનુસૂચિ-7	<p>ત્રણ યાદીઓ દર્શાવે છે :</p> <ul style="list-style-type: none"> કેન્દ્ર યાદીમાં વર્તમાનમાં 100 વિષયો છે. (મૂળ બંધારણમાં 97 વિષયો હતા) રાજ્ય યાદીમાં વર્તમાનમાં 61 વિષયો છે. (મૂળ બંધારણમાં 66 વિષયો હતા) સંયુક્ત યાદીમાં વર્તમાનમાં 52 વિષયો છે. (મૂળ બંધારણમાં 47 વિષયો હતા) 										
અનુસૂચિ-8	<p>વર્તમાનમાં બંધારણમાં માન્યતાપ્રાપ્ત 22 પ્રાદેશિક ભાષાઓ છે. (મૂળ બંધારણમાં 14 ભાષાઓ હતી)</p> <p>(1) અસમીયા (2) બંગાળી (3) ગુજરાતી (4) હિન્દી (5) કન્નડ (6) કશ્મીરી (7) કોંકણી (8) મરાઠી (9) મણિપુરી (10) મલયાલમ (11) નેપાળી (12) મૈથીલી (13) ઓડિશા (14) પંજાબી (15) સિંઘી (16) સંસ્કૃત (17) તમિલ (18) તેલુગુ (19) ડોંગરી (20) ઉર્દૂ (21) બોડો (22) સંથાલી</p>										
અનુસૂચિ-9	જમીન સુધારણાને લગતા કેટલાક અધિનિયમોની કાયદેસરતા										
અનુસૂચિ-10	પક્ષાંતર વિરોધી કાયદો (Anti Defection Law)										
અનુસૂચિ-11	પંચાયતોની સત્તા, અધિકારો તથા જવાબદારીઓ જેમાં 29 વિષયો છે.										
અનુસૂચિ-12	નગરપાલિકાઓની સત્તા, અધિકારો તથા જવાબદારીઓ જેમાં 18 વિષયો છે.										

મહત્વના બંધારણીય સુધારાઓ

પ્રથમ બંધારણીય સુધારો, 1951

- આ સુધારા વડે બંધારણમાં નવમી અનુસૂચિ ઉમેરવામાં આવી અને રાજ્યોને OBC વર્ગોના વિકાસ માટે અમુક ચોક્કસ જોગવાઈઓ કરવાની સત્તા આપવામાં આવી.

7મો બંધારણીય સુધારો, 1956

- રાજ્યોનું પુનર્ગઠન કરવામાં આવ્યું અને નવા 14 રાજ્યો અને 6 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની રચના કરવામાં આવી.
- બે કે તેથી વધુ રાજ્યો માટે એક હાઈકોર્ટની સ્થાપના કરવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી.
- હાઈકોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો સુધી વિસ્તૃત કરાયું.
- એક જ વ્યક્તિની બે કે તેથી વધુ રાજ્યો માટે રાજ્યપાલ તરીકે નિમણૂક કરી શકાશે.

10મો બંધારણીય સુધારો, 1961

- દાદરા અને નગર હવેલીને ભારત સંઘ સાથે જોડવામાં આવ્યું.

12મો બંધારણીય સુધારો, 1962

- ગોવા, દીવ-દમણના ક્ષેત્રોને ભારત સંઘમાં જોડવામાં આવ્યાં.

13મો બંધારણીય સુધારો, 1962

- નાગાલેન્ડને ભારતના 16મા રાજ્ય તરીકેની દરજ્જો આપવામાં આવ્યો.

14મો બંધારણીય સુધારો, 1962

- પુઝુચેરીનો ભારતીય સંઘમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો.

18મો બંધારણીય સુધારો, 1966

- ભારતીય સંસદને રાજ્યો / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને જોડવાનો/અલગ કરવાનો/નવા રાજ્ય કે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ બનાવવાની સત્તા આપવામાં આવી.
- પંજાબ રાજ્યનું વિભાજન કરીને પંજાબ અને હરિયાણા એમ બે રાજ્યની રચના કરવામાં આવી, આ રીતે પંજાબી ભાષી લોકોનું રાજ્ય પંજાબ અને હિન્દી ભાષાઓનું રાજ્ય હરિયાણા બન્યું.

21મો બંધારણીય સુધારો, 1967

- બંધારણની આઠમી અનુસૂચિમાં સિંઘી ભાષાને 15મી સત્તાવાર ભાષા તરીકે ઉમેરવામાં આવી.

24મો બંધારણીય સુધારો, 1971

- આ સુધારા વડે મૂળભૂત અધિકારો સહિતના બંધારણના કોઈપણ ભાગમાં સુધારો કરવાની સંસદની સત્તા નિશ્ચિત કરવામાં આવી.
- આ સુધારા વડે બંધારણીય સુધારા ખરડા પર રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરીને ફરજિયાત બનાવવામાં આવી.

26મો બંધારણીય સુધારો, 1971

- દેશી રજવાડાઓના શાસકો તેમજ ભૂતપૂર્વ રાજાઓને અપાયેલી માન્યતા પાછી ખેંચવામાં આવી અને તેમને આપવામાં આવતાં વિશેષાધિકાર/ સાલિયાણા નાબૂદ કરવામાં આવ્યાં.

31મો બંધારણીય સુધારો, 1971

- લોકસભાની ચૂંટણી દ્વારા ભરાતી બેઠકો 525 થી વધારીને 545 કરવામાં આવી.

36મો બંધારણીય સુધારો, 1975

- 10મી અનુસૂચિ નાબૂદ કરવામાં આવી.
- સિક્કિમને ભારતના 22મા રાજ્ય તરીકે સામેલ કરવામાં આવ્યું.

42મો બંધારણીય સુધારો, 1976

- આ બંધારણીય સુધારો 'લઘુ બંધારણ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- આંતરિક કટોકટી દરમિયાન બંધારણમાં સુધારા સુચવવા માટે સરદાર સ્વર્ણસિંઘ સમિતિની રચના કરવામાં આવી.
- બંધારણમાં બે નવા ભાગો-4A તથા 14A અને 9 નવા અનુચ્છેદો ઉમેરવામાં આવ્યાં. મહત્વના
- લગભગ 50 જેટલા અનુચ્છેદોમાં જુદાં-જુદાં સુધારા કરવામાં આવ્યાં.
- આમુખમાં 'સમાજવાદી' અને 'ધર્મનિરપેક્ષ' એમ બે શબ્દો ઉમેરવામાં આવ્યા તથા "રાજ્યની એકતા" શબ્દના સ્થાને "રાજ્યની એકતા અને અખંડિતતા" શબ્દ મૂકવામાં આવ્યો.
- રાજ્યનીતિના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતોને મૂળભૂત અધિકારો ઉપર અગ્રતા અપાઈ, તેમજ ચાર નવા સિદ્ધાંતો ઉમેરાયા.
- સમાન ન્યાય અને વિનામૂલ્યે કાનુની સહાય (અનુ. 39A)
- ઉદ્યોગોના સંચાલનમાં કામદારોની ભાગીદારી (અનુ. 43A)
- પર્યાવરણ, જંગલો તથા વન્યજીવનની રક્ષા (અનુ. 48/A)
- બાળકોનાં રક્ષણ માટેની રાજ્યની વિશેષ જવાબદારી
- રાષ્ટ્રપતિ માટે મંત્રીપરિષદની સલાહ માનવાનું ફરજિયાત બનાવાયું.
- ભાગ 4-A દ્વારા નાગરિકો માટેની 10 જેટલી મૂળભૂત ફરજો નિશ્ચિત કરવામાં આવી.
- 1971 ની વસતી ગણતરીને આધારે નક્કી થયેલી સભ્ય સંખ્યા તથા અનામત બેઠકોની વ્યવસ્થાને ઈ.સ. 2000 સુધી જાળવી રાખવા સુધારા કરવામાં આવ્યા.
- અખિલ ભારતીય ન્યાયિક સેવા આયોગની રચના કરવામાં સત્તા સંસદને સુધારેલા અનુ. 312 હેઠળ પ્રાપ્ત થઈ.

- તમામ પ્રકારની કટોકટીમાં કેન્દ્રને વધુને વધુ સત્તા મળે તે માટેના જ પ્રયાસો અહીં પણ થયેલા છે. ભારતની સમવાયતંત્રી રાજ્ય વ્યવસ્થા સાચા અર્થમાં એકતંત્રી બની જાય છે.
- લોકસભા અને વિધાનસભાની મુદત 5 વર્ષથી વધારી 6 વર્ષ કરાઈ હતી.

44મો બંધારણીય સુધારો, 1978

- મિલકતનો અધિકાર મૂળભૂત અધિકારમાંથી દૂર કરીને કાનૂની અધિકાર બનાવવામાં આવ્યો. (300 A માં મુકાયો)
- લોકસભા અને વિધાનસભાની મુદત ફરી 6 વર્ષ માંથી 5 વર્ષ કરવામાં આવી.
- અનુચ્છેદ 352માં વર્ણવામાં આવેલ શબ્દ “આંતરિક અશાંતિ”ના સ્થાને “સશસ્ત્ર વિદ્રોહ” શબ્દ ઉમેરવામાં આવ્યો.
- અનુચ્છેદ 20, 21 કટોકટીમાં પણ મુલતવી ન રાખી શકાય તેવી જોગવાઈ કરવામાં આવી.

52મો બંધારણીય સુધારો, 1985

- પક્ષ પલટાં વિરોધી કાયદો બનાવવામાં આવ્યો અને તેને બંધારણની 10મી અનુસૂચિમાં સામેલ કરવામાં આવ્યો.
- પક્ષપલટા અંગેનો નિર્ણય લેવાની સત્તા જે તે ગૃહના અધ્યક્ષને અપાઈ.

53મો બંધારણીય સુધારો, 1986

- મિઝોરમને ભારતના 23મા રાજ્ય તરીકેનું સ્થાન આપવા માટે આ સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.
- અનુચ્છેદ 311-G માં રાજ્યની મિઝો જાતિના લોકોની ધાર્મિક, સામાન્ય જીવનશૈલીને માન્યતા મળી છે.

56મો બંધારણીય સુધારો, 1987

- ગોવા રાજ્ય માટે 30 સભ્યોના વિધાન મંડળની રચના કરવામાં આવી. ગોવા હવે ભારતીય સંઘનું 25મું રાજ્ય બન્યું. આ સંદર્ભે નવો અનુચ્છેદ 371-ન ઉમેરવામાં આવ્યો.

61મો બંધારણીય સુધારો, 1988

- મતદાનની લઘુત્તમ વયમર્યાદા 21 વર્ષથી ઘટાડીને 18 વર્ષ કરવામાં આવી.

69મો બંધારણીય સુધારો, 1991

- એક જ વર્ષમાં બે નવા અનુચ્છેદ 239AA તથા 239AB ઉમેરીને દિલ્હી માટે ચૂંટાયેલી ધારાસભા અને મંત્રીપરિષદની રચના કરવામાં આવી. એનો વહીવટદાર હવેથી ઉપરાજ્યપાલનો હોદ્દો ધરાવશે. (દિલ્હીનું નામ : નેશનલ કેપિટલ ટેરિટરી ઓફ દિલ્હી)
- દિલ્હીને રાષ્ટ્રીય રાજધાની પ્રદેશ (NCR) બનાવવામાં આવ્યો અને

તેમાં 70 સભ્યોની વિધાનસભા બનાવવામાં આવી.

70મો બંધારણીય સુધારો, 1992

- આ સુધારા વડે બંધારણની આઠમી અનુસૂચિમાં સુધારો કરી ત્રણ વધુ ભાષાઓને ઉમેરવામાં આવી છે. સત્તાવાર માન્ય ભાષાઓની સંખ્યા 18 થાય છે.
- રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી માટેના મતદાનમાં દિલ્હી અને પુદુચેરીના વિધાનસભ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો.

71મો બંધારણીય સુધારો, 1992

- બંધારણીય 8મી અનુસૂચિમાં કોંકણી, મણિપુરી, નેપાળી, વગેરે ભાષાઓ ઉમેરવામાં આવી.

73મો બંધારણીય સુધારો, 1992

- આ સુધારાથી પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓને બંધારણીય દરજ્જો આપી તેને સંબંધિત ભાગ-9 ઉમેરવામાં આવ્યો, જેમાં અનુચ્છેદ 243 અને તેના પેટા અનુચ્છેદ તેમ જ 11મી અનુસૂચિ જોડવામાં આવી.

74મો બંધારણીય સુધારો, 1992

- શહેરી સ્થાનિક સ્વરાજની સંસ્થાઓ એટલે કે નગરપાલિકાઓને બંધારણીય દરજ્જો આપી તેને સંબંધિત ભાગ-9(A) ઉમેરવામાં આવ્યો, જેમાં અનુચ્છેદ - 243માં પેટા અનુચ્છેદ અને 12મી અનુસૂચિ જોડવામાં આવી.

77મો બંધારણીય સુધારો, 1995

- અનુચ્છેદ-16(iv)(A) જોડીને સરકારી નોકરીઓમાં અનુસૂચિત જાતિ અને જનજાતિના લોકો માટે બઢતીમાં અનામતની જોગવાઈ કરવામાં આવી.

84મો બંધારણીય સુધારો, 2001

- લોકસભા અને રાજ્યસભાની બેઠકો 25વર્ષ (2026) સુધી અકબંધ રાખવામાં આવી.

86મો બંધારણીય સુધારો, 2002

- 6 થી 14 વર્ષના બાળકોને મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો મૂળભૂત અધિકાર આપવામાં આવ્યો જેનો ઉલ્લેખ અનુચ્છેદ 21(A)માં કરવામાં આવ્યો.
- અનુચ્છેદ 51(A)માં 11મી મૂળભૂત ફરજ(પ્રાથમિક શિક્ષણ અંગેની) જોડવામાં આવી.

89મો બંધારણીય સુધારો, 2003

- અનુચ્છેદ 338 હેઠળ રાષ્ટ્રીય અનુસૂચિત જાતિ પંચની રચના કરવામાં આવી.
- અનુચ્છેદ 338A હેઠળ રાષ્ટ્રીય અનુસૂચિત જનજાતિ પંચની રચના

કરવામાં આવી.

91મો બંધારણીય સુધારો, 2003

- મંત્રીમંડળ વડાપ્રધાન/રાજ્યના મુખ્યમંત્રી સહિત 15%થી વધારે નહીં અને 12 સભ્યથી ઓછું નહીં તેવી જોગવાઈ કરવામાં આવી.

92મો બંધારણીય સુધારો, 2003

- 8મી અનુસૂચિમાં મૈથિલી, સંથાલી, બોડો, ડોંગરી વગેરે ભાષાઓ ઉમેરવામાં આવી જેથી સત્તાવાર ભાષાઓ 22 થઈ.

95મો બંધારણીય સુધારો, 2009

- લોકસભા અને રાજ્ય વિધાનસભામાં SC/ST અનામત તથા એંગલો ઈન્ડિયન્સના પ્રતિનિધિત્વને વધુ 10 વર્ષ સુધી લંબાવવામાં આવ્યું. (2020 સુધી)

96મો બંધારણીય સુધારો, 2011

- આઠમી અનુસૂચિમાં ઓરિયા ભાષાનું નામ ઉડિયા તથા ઓરિસ્સાનું નામ ઓડિશા રાખવામાં આવ્યું.

97મો બંધારણીય સુધારો, 2011

- બંધારણમાં ભાગ- 9(B) ઉમેરાયો, જે અંતર્ગત સહકારી મંડળીઓની વિગત દર્શાવાયેલી છે. ભાગ-4 મા અનુચ્છેદ -43(B) ઉમેરવામાં આવ્યો. (હાલમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા મુજબ 97મા બંધારણીય સુધારાને યથાવત્ રાખવામાં આવ્યો છે પરંતુ ભાગ- 9(B)ને રદ કરાયેલ છે.)

98મો બંધારણીય સુધારો, 2012

- ક્વર્ટાટક રાજ્યમાં 'હૈદરાબાદ-ક્વર્ટાટક' ક્ષેત્ર માટે વિશેષ જોગવાઈ અંતર્ગત અનુચ્છેદ-371(J) ઉમેરવામાં આવ્યો.

99મો બંધારણીય સુધારો, 2014

- સુપ્રીમ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોની નિમણૂક સંદર્ભે કોલેજિયમ સિસ્ટમ નાબૂદ કરી 121માં બંધારણીય સુધારા વિધેયક દ્વારા 99મા બંધારણીય સુધારાથી રાષ્ટ્રીય ન્યાયિક નિયુક્તિ પંચ (NJAC) ની રચના કરવામાં આવી હતી.
- જેને 16 રાજ્યોની વિધાનસભાએ અને રાષ્ટ્રપતિએ પણ મંજૂર આપી હતી. પરંતુ દરેક બંધારણીય સુધારાઓ સુપ્રીમ કોર્ટની સમીક્ષાને આધીન હોવાથી સુપ્રીમ કોર્ટે NJACને ગેરબંધારણીય જાહેર કરતાં 99મો બંધારણીય સુધારો રદ થયો છે.

100મો બંધારણીય સુધારો, 2015

- આ સુધારો ભારત- બાંગ્લાદેશ વચ્ચે જમીન સીમા સમજૂતી (Land Boundary Agreement) સાથે સંબંધિત છે.
- જે અંતર્ગત બંધારણની પ્રથમ અનુસૂચિમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ સુધારો બંને દેશોની સરહદ વચ્ચે આવેલા કેટલાક વિસ્તારોના

આદાન-પ્રદાન સાથે સંબંધિત છે.

- આ નિર્ણય પછી બાંગ્લાદેશને ભારત પાસેથી 17,160 એકર જમીન મળશે જ્યારે ભારતને બાંગ્લાદેશ પાસેથી 7,110 એકર જમીન મળશે.

101મો બંધારણીય સુધારો, 2016

- વસ્તુ અને સેવા કર(Goods and Services Tax) અમલમાં લાવવા માટે આ સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.
- બંધારણમાં અનુચ્છેદ-246(A) સામેલ કરી સંસદ અને રાજ્યોના વિધાનમંડળને GSTથી સંબંધિત વિષયો પર કાયદો બનાવવાની સત્તા આપવામાં આવી.
- આ ઉપરાંત અનુચ્છેદ-269 (A) અને અનુચ્છેદ-269 (A) જોડવામાં આવ્યો છે.
- નવો વસ્તુ અને સેવા કર અધિનિયમ, 2016ને 1 જુલાઈ, 2017થી અમલમાં લાવવામાં આવ્યો.

102મો બંધારણીય સુધારો, 2018

- અનુચ્છેદ-338(B) ઊમેરીને રાષ્ટ્રીય પછાત વર્ગ આયોગ(National Commission for Backward Classes-NCBC) ને બંધારણીય દરજ્જો આપવામાં આવ્યો.
- અનુચ્છેદ 342(A) ઉમેરવામાં આવ્યો જેના હેઠળ રાષ્ટ્રપતિ રાજ્યપાલ સાથે પરામર્શ કરી રાજ્યમાં સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત સમુદાયોને નિર્દેશિત કરશે.

103મો બંધારણીય સુધારો, 2019

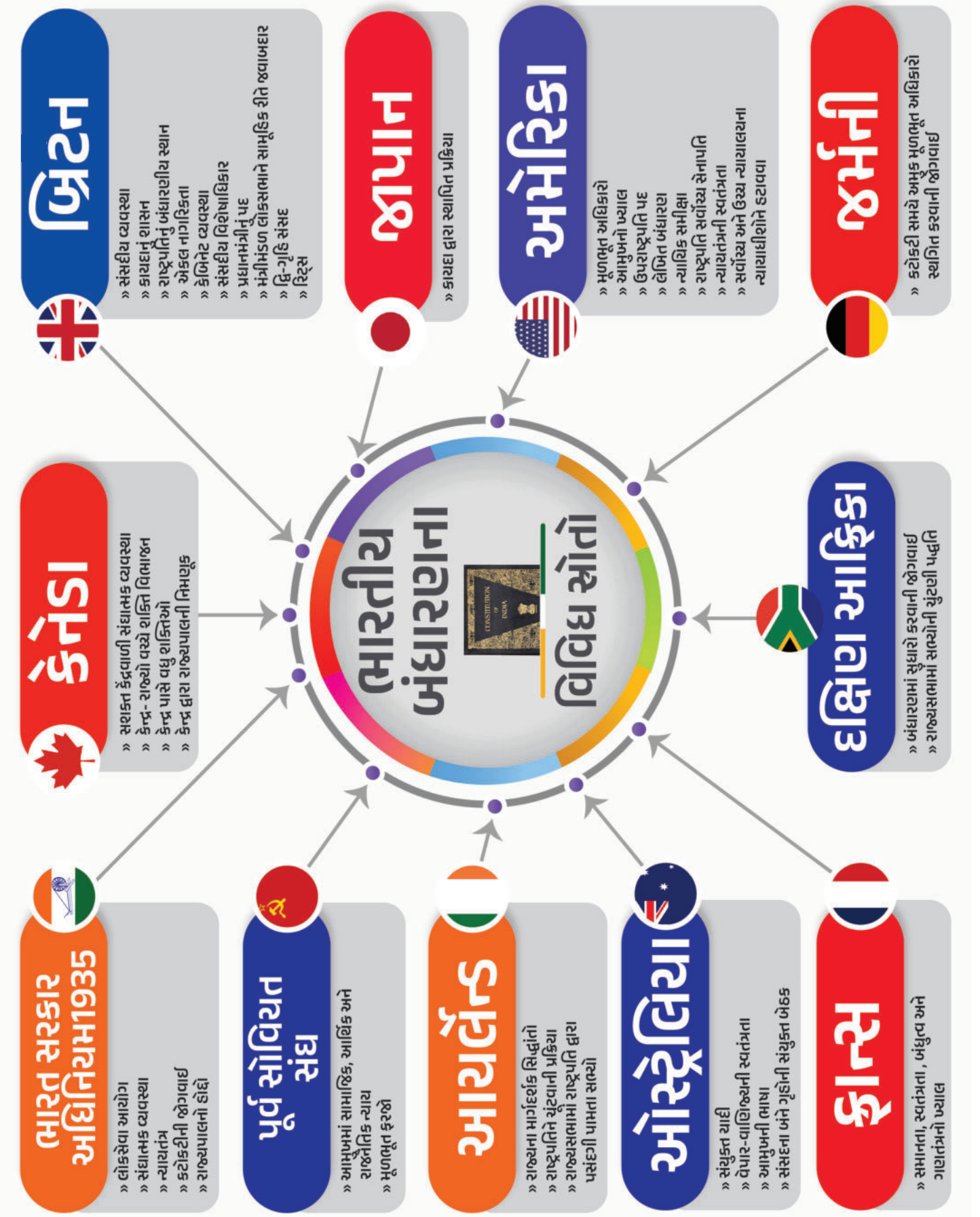
- અનુચ્છેદ-15(vi) અને અનુચ્છેદ-16(vi) ઊમેરી આર્થિક રૂપથી નબળા વર્ગો (EWS) માટે સરકારી નોકરીઓ તથા શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં 10% અનામતની જોગવાઈ કરવામાં આવી.

104મો બંધારણીય સુધારો, 2020

- લોકસભા અને રાજ્યની વિધાનસભાઓમાં અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ માટે બેઠકોની અનામતને વધુ 10વર્ષ સુધી (25 જાન્યુઆરી, 2030 સુધી) વધારવામાં આવી.
- લોકસભા અને રાજ્ય વિધાનસભાઓમાં એંગલો-ઈન્ડિયન સમુદાયના પ્રતિનિધિત્વને લંબાવવામાં આવ્યું નથી. (હવે આ સમુદાય માટે બેઠકો અનામત રહેશે નહીં).

105મો બંધારણીય સુધારો, 2021

- સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગ(SEBC)ની યાદી તૈયાર કરવાની સત્તા રાજ્યસકારોને પુનઃ આપવામાં આવી.
- 102મા બંધારણીય સુધારા અંતર્ગત રાજ્યો પાસેથી આ સત્તા લઈ લેવામાં આવી હતી જેને સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા બાદ 105મા બંધારણીય સુધારા દ્વારા પુનઃ સ્થાપિત કરવામાં આવી છે.

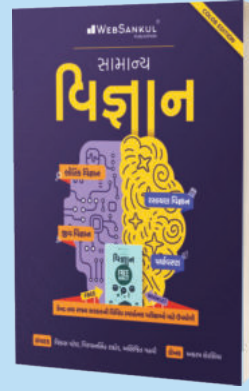

1008 ટેબલ્સ

- સામાન્ય જ્ઞાન સાથે અંગ્રેજી, ગુજરાતી વ્યાકરણ અને ગણિત જેવા વિષયોની કોષ્ટકરૂપે સરળ રજૂઆત
- કેન્દ્ર તથા રાજ્ય સરકારની વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી

Scan to
Download
Demo Copy

સામાન્ય વિજ્ઞાન

- GPSC (Class 1-2), Dy. So, નાયબ મામલતદાર, STI, GSSSB, પોલીસ ભરતી બોર્ડ (PSI-કોન્સ્ટેબલ) તથા ગુજરાત સરકાર દ્વારા યોજાતી દરેક સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે ઉપયોગી

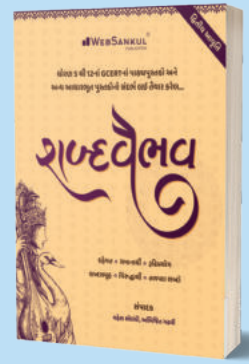
Scan to
Download
Demo Copy

ગુજરાતના જિલ્લા

- ગુજરાતનો ઇતિહાસ, સાંસ્કૃતિક વારસો, આર્થિક અને પ્રાદેશિક ભૂગોળ, જિલ્લાઓનો રાજકીય ઇતિહાસ વગેરે મુદ્દાઓનું રસસભર વર્ણન

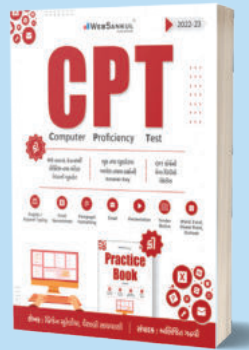
Scan to
Download
Demo Copy

શબ્દવૈભવ - દ્વિતીય આવૃત્તિ

- બિનસચિવાલય, તલાટી-કમ-મંત્રી, PSI/ASI મુખ્ય પરીક્ષા, જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, ફોરેસ્ટ ગાર્ડ, મહા નગરપાલિકા ક્લાર્કની પરીક્ષા, TET/TATની પરીક્ષા, GPSCની મુખ્ય પરીક્ષાના ગુજરાતી વિષય માટે ઉપયોગી પુસ્તક

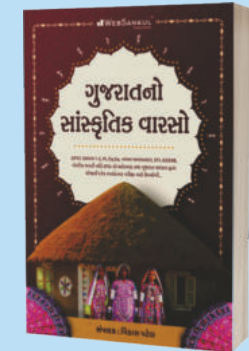
Scan to
Download
Demo Copy

CPT

- GSSSB દ્વારા લેવામાં આવતી બીજા તબક્કાની કમ્પ્યુટરની પરીક્ષાઓ જેવી કે બિન સચિવાલય ક્લાર્ક, ATDO, સિનિયર ક્લાર્ક જેવી વર્ગ 3 ની સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે ઉપયોગી

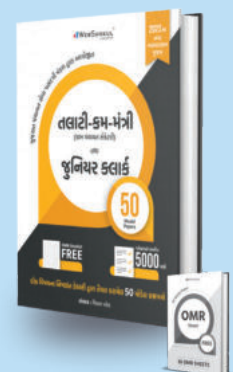
Scan to
Download
Demo Copy

ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક વારસો

- ગુજરાતની લોકસંસ્કૃતિ, કળા-કસબ, શિલ્પ અને સ્થાપત્યકળા, નાટ્યકળા, રંગમંચ, ચિત્રકળા, આદિવાસી સંસ્કૃતિ અને પરંપરાઓનું શબ્દરૂપે તલસ્પર્શી ચિત્રણ.

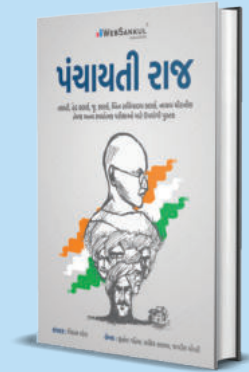
Scan to
Download
Demo Copy

તલાટી કમ મંત્રી તથા જુ. ક્લાર્ક

- તલાટી-કમ-મંત્રી અને જુનિયર ક્લાર્કની પરીક્ષાને ધ્યાનમાં રાખીને તૈયાર કરેલ પ્રશ્નપત્રોનું પુસ્તક
- નવા અભ્યાસક્રમ મુજબ તૈયાર થયેલ 50 પ્રશ્નપત્રો

Scan to
Download
Demo Copy

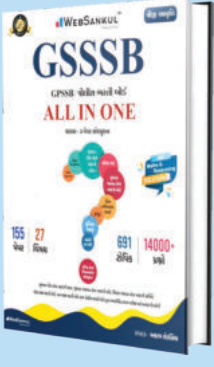

પંચાયતી રાજ

- NCERT, GCERT, સરકારી વેબસાઇટોનો સંદર્ભ લઈને તૈયાર કરાયેલ પુસ્તક. નવી પદ્ધતિ અનુસાર તથ્યાત્મક માહિતીનો સમાવેશ.

Scan to
Download
Demo Copy

GSSSB

- 2011 થી 2021 સુધીના પ્રશ્નોપત્રો નું વિષયવાદસ, તેમજ ટોપિક વાદસ સોલ્યુશન
- બિન સચિવાલય, તલાટી-કમ-મંત્રી, કોન્સ્ટેબલ, PSI / ASI, જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, ફોરેસ્ટ ગાર્ડ વગેરે માટે ઉપયોગી પુસ્તક

Scan to
Download
Demo Copy

કમ્પ્યુટર

- GSSSB+GPSSB+પોલીસ ભરતી બોર્ડમાં પૂછાયેલા 800+ પ્રશ્નોનો ચેપ્ટરવાઈઝ સમાવેશ
- બિનસચિવાલય, જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, કોન્સ્ટેબલ, PSI / ASI માટે ઉપયોગી પુસ્તક

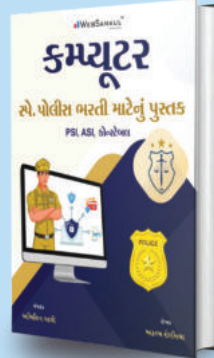
Scan to
Download
Demo Copy

કાયદો

- PSI / ASI ની મુખ્ય પરીક્ષા તથા કોન્સ્ટેબલની પરીક્ષા માટે કાયદાની વિસ્તૃત તૈયારી કરવામાં અતિ ઉપયોગી એવું પુસ્તક

Scan to
Download
Demo Copy

કમ્પ્યુટર

(સો. પોલીસ ભરતી માટે)

- કોન્સ્ટેબલ અને PSI/ASI ની પરીક્ષાઓના અભ્યાસક્રમને ધ્યાનમાં લઈને સંક્ષિપ્તમાં અને મહત્વની બાબતો સમાવીને તૈયાર કરેલું પુસ્તક

Scan to
Download
Demo Copy

ભારતીય બંધારણ અને રાજ્ય વ્યવસ્થા

- પ્રાથમિક અને મુખ્ય પરીક્ષાના સમગ્ર અભ્યાસક્રમને આવરી લેતું પુસ્તક
- 100 થી વધુ ટેબલ અને ચાર્ટના ઉપયોગ દ્વારા માહિતીની સરળ સમજૂતી

Scan to
Download
Demo Copy

પર્યાવરણ

- UPSC, GPSC, RFO, ACF, PI, Dy.SO., STI અને GSSSB જેવી સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે અતિમહત્વપૂર્ણ પુસ્તક

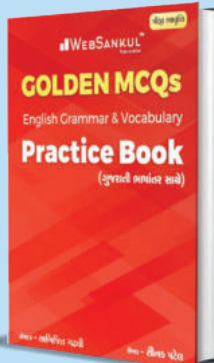
Scan to
Download
Demo Copy

All in One પેપર સેટ

- વર્ષ 2016થી અત્યાર સુધીમાં GPSC દ્વારા લેવાયેલ સિવિલ સેવાની પ્રાથમિક પરીક્ષાઓના 5500+ પ્રશ્નો
- GPSC Class 1/2, P.I., S.T.I., Dy.SO વગેરે પરીક્ષા માટે અત્યંત ઉપયોગી

Scan to
Download
Demo Copy

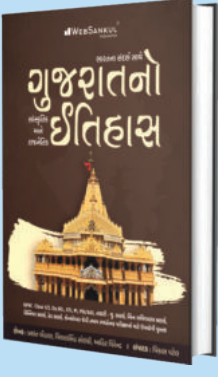

English Golden MCQ

- બિન સચિવાલય, તલાટી-કમ-મંત્રી, PSI/ASI, કોન્સ્ટેબલ, જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, મહા નગરપાલિકાની પરીક્ષા વગેરે માટે English Grammarની પ્રેક્ટિસ કરવા માટે ખૂબ જ ઉપયોગી પુસ્તક

Scan to
Download
Demo Copy

ગુજરાત ઇતિહાસ

- ગુજરાતના ઇતિહાસની ભારતીય ઇતિહાસના સંદર્ભ સાથે સુવ્યવસ્થિત રજૂઆત
- GPSC Class 1/2, Dy. So, PI, PSI/ASI, તલાટી, જુ. ક્લાર્ક, બિન સચિવાલય ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, કોન્સ્ટેબલ માટે ઉપયોગી

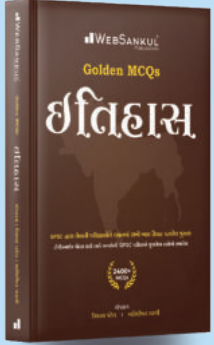
Scan to Download Demo Copy

ભૂગોળ (Golden MCQ)

- GPSC ની 2017 થી અત્યાર સુધી 2021 લેવાયેલ, Class 1-2, DySO, STI, PI, RFO વગેરેના ભૂગોળ વિષયના પ્રશ્નોનું ટોપીકવાઈઝ/વિષયાનુસાર સોલ્યુશન

Scan to Download Demo Copy

ઇતિહાસ(Golden MCQ)

- GPSC ની 2017 થી અત્યાર સુધી 2021લેવાયેલ, Class 1-2, DySO, STI, PI, RFO વગેરેના ઇતિહાસ વિષયના પ્રશ્નોનું ટોપીકવાઈઝ/વિષયાનુસાર સોલ્યુશન

Scan to Download Demo Copy

ભારતીય બંધારણ અને રાજ્ય વ્યવસ્થા (Golden MCQ)

- GPSC ની 2017 થી અત્યાર સુધી 2021 લેવાયેલ, Class 1-2, DySO, STI, PI, RFO વગેરેના બંધારણ વિષયના પ્રશ્નોનું ટોપીકવાઈઝ/વિષયાનુસાર સોલ્યુશન

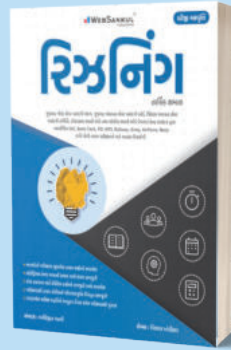
Scan to Download Demo Copy

Maths

- ગુજરાતમાં પ્રથમ વખત સૌથી વધુ (60+) પ્રકરણનો સમાવેશ કરતું સંપૂર્ણ પુસ્તક
- 3200+ પ્રેક્ટિસ પ્રશ્નોનો સોલ્યુશન સાથે સમાવેશ

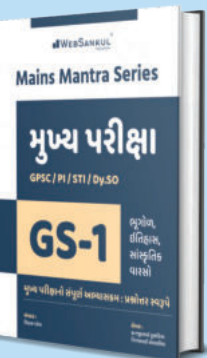
Scan to Download Demo Copy

રિઝનિંગ

- બિન સચિવાલય, તલાટી-કમ-મંત્રી, PSI/ASI, કોન્સ્ટેબલ, જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, મહાનગરપાલિકાની વિવિધ પરીક્ષા, ફોરેસ્ટ ગાર્ડ, GPSC દ્વારા લેવાતી વિવિધ પ્રાથમિક પરીક્ષાઓ માટે

Scan to Download Demo Copy

GS 1

- GS-1 ના સમગ્ર અભ્યાસક્રમને આવરી લેતું પુસ્તક.
- GPSC દ્વારા લેવામાં આવતી DySO, STI, ચીફ ઓફિસર, ક્લાસ 1 & 2 ની પરીક્ષા તથા તકનીકી પોસ્ટના મુખ્ય પરીક્ષાના સામાન્ય અભ્યાસ વિષયની તૈયારી માટે ઉપયોગી પુસ્તક

Scan to Download Demo Copy

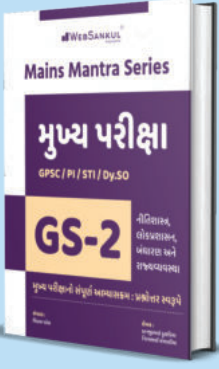

GS 3

- GS - 3 ના સમગ્ર અભ્યાસક્રમને આવરી લેતું પુસ્તક.
- GPSC દ્વારા લેવામાં આવતી DySO, STI, ચીફ ઓફિસર, ક્લાસ 1 & 2 તથા તકનીકી પોસ્ટની મુખ્ય પરીક્ષા માટે ઉપયોગી પુસ્તક

Scan to Download Demo Copy

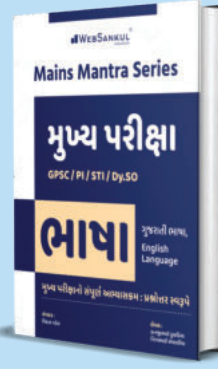

GS 2

- GS - 2 ના સમગ્ર અભ્યાસક્રમને આવરી લેતું પુસ્તક.
- ભારતીય રાજ્યવ્યવસ્થા અને બંધારણના અગત્યના મુદ્દાઓ જેમ કે, સંઘવાદ, મૂળભૂત અધિકાર, DPSP, રાષ્ટ્રપતિ, રાજ્યપાલ, કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારો, વિવિધ સંસ્થાઓ વગેરેનો સમાવેશ.

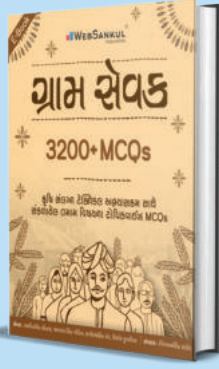
Scan to
Download
Demo Copy

મુખ્ય પરીક્ષા ભાષા

- GPSC દ્વારા લેવાતી DySO, STI, ચીફ ઓફિસર, ક્લાસ 1 & 2 તથા તકનીકી પોસ્ટની મુખ્ય પરીક્ષાઓમાં ગુજરાતી અને English વિષયોની તૈયારી કરતાં ઉમેદવારોને ઉપયોગી થાય તેવું પુસ્તક

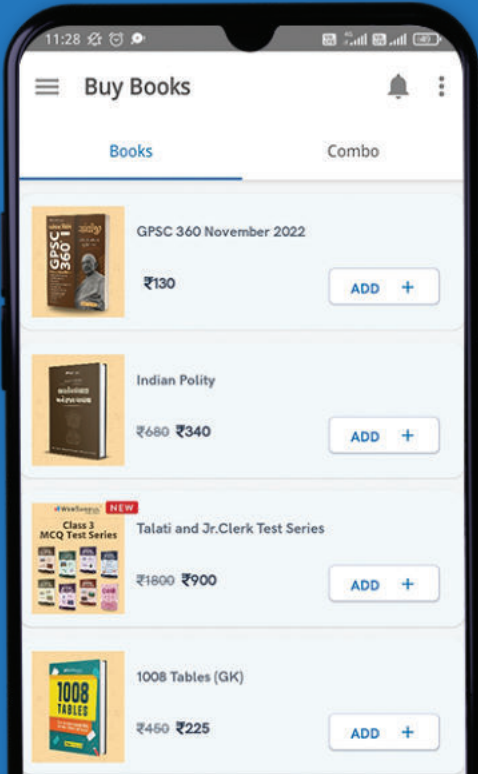
Scan to
Download
Demo Copy

ગ્રામ સેવક (E-Book)

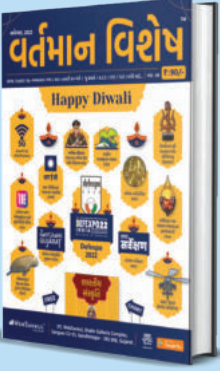
- કૃષિ નિષ્ણાંતો દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ અતિ મહત્વના 3000+ MCQ
- ખેતી, બાગાયત અને પશુપાલન વિષયના અગત્યના તમામ પ્રશ્નોનું સંકલન

Scan to
Download
Demo Copy

બુક ઓર્ડર કરવા
આજે જ ડાઉનલોડ કરો
વેબસંકુલ એપ્લિકેશન

વર્તમાન વિશેષ નવેમ્બર

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન ભારતીય સંસ્કૃતિ (ચાર્ટ ફી)

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ ઓક્ટોબર

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન Dy.so / ACF 555 આદર્શ પ્રશ્નો (બુકલેટ ફી)

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ સપ્ટેમ્બર

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન આઝાદીના લડવૈયા ભાગ-2 (ફી બુકલેટ)

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ ઓગસ્ટ

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન આઝાદીના લડવૈયા ભાગ - 1 (બુકલેટ ફી)

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ જુલાઈ

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન પર્યાવરણ વિશેષ બુકલેટ ફી

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ જૂન

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન ભારતનું બંધારણ : એક નજર

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ મે

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન કરંટ સુપરફાસ્ટ (છેલ્લા 3 મહિનાનું)

Scan to
Download
Demo Copy

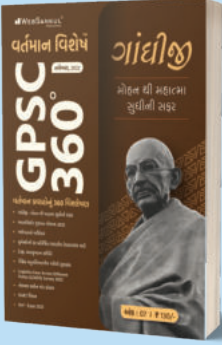

વર્તમાન વિશેષ એપ્રિલ

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન વિશેષ મુદ્દો - ગુજરાતનું વાવસ્થાપત્ય

Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° નવેમ્બર

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° ઓક્ટોબર

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° સપ્ટેમ્બર

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

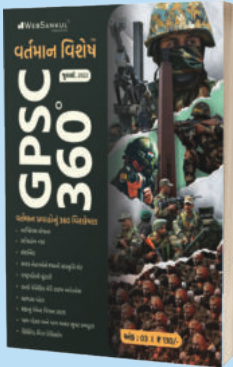
Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° ઓગસ્ટ

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

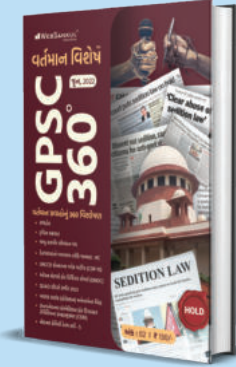
Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° જુલાઈ

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° જૂન

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

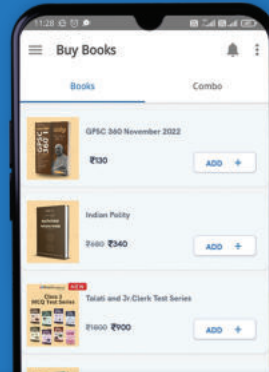
Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° મે

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

Scan to
Download
Demo Copy

બુક ઓર્ડર કરવા
આજે જ ડાઉનલોડ કરો
વેબસંકુલ એપ્લિકેશન

Scan QR